

الجامع الصحيح

İMAM-I BUHÂRÎ

SAHİH-İ
BUHÂRÎ

TERCÜME VE ŞERHİ

3

SAGLAM YAYINEVİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**SAHİH-İ BUHÂRÎ
TERCÜME VE ŞERHİ**

3. Cilt

© “Sahih-i Buhâri Tercüme ve Şerhi”

Bu eserin tüm yayın hakları SAĞLAM YAYINEVİ'ne aittir.

Tercüme	: Harun YILDIRIM e-mail: harunyildirim68@hotmail.com
Redaksiyon	: Hüseyin Temel ALICI e-mail: muslimanbiz@hotmail.com
Arapça Dizgi	: Harun YILDIRIM Hüseyin Temel ALICI
Türkçe Dizgi	: Selahattin DOĞAN
Mizanpaj	: Aydın COŞKUN

Sertifika No: 0108-34-009878

ISBN 978-975-9180-35-5 (Tk)

ISBN 978-975-9180-38-6 (3. Cilt)

Mart -2009 / İstanbul

Baskı : Lord Matbaacılık

Davutpaşa, Emintaş San. Sit. No: 430 Topkapı/İST.

SAĞLAM YAYINEVİ

Çatalçeşme Sk. No: 19/1 D: 4 Cağaloğlu/İST

Tel: 212 527 52 79 Faks: 212 513 67 70

www.saglamyayinevi.com

e-meil:saglamkitapevi@hotmail.com

الجامع الصحيح

SAHİH-İ BUHÂRÎ TERCÜME VE ŞERHİ

مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيُّ، أَبُو عَبْدِ اللَّهِ

İMAM-I BUHÂRÎ

Tercüme:

HARUN YILDIRIM

3. Cilt

(1623 - 2374)

٦٨ - بَاب إِذَا وَقَفَ فِي الطَّوَافِ

68- Bâb: Tavâf Esnasında Duran Kimsenin Tavâfı Sona Erer mi?

وَقَالَ عَطَاءٌ فِيمَنْ يَطُوفُ فَتَقَامُ الصَّلَاةُ أَوْ يُدْفَعُ عَنْ مَكَانِهِ إِذَا سَلَّمَ يَرْجِعُ إِلَى حَيْثُ قُطِعَ عَلَيْهِ فَيَبْنِي وَيَذْكُرُ نَحْوَهُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ.

Atâ, tavâf yaptığı bir esnada namaz için kâmet getirilir veya bulunduğu yerden çıkarılan kişi hakkında şöyle demiştir: Namazını bitirip selâm verdiği zaman tavâfına kaldığı yerden devam eder.

İbnu Ömer ve Abdurrahman İbnu Ebû Bekir'den de -Allah onlardan razı olsun- bunun aynı zikrolunmuştur.

٦٩ - بَاب صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِسَبُوعِهِ رَكَعَتَيْنِ

69- Bâb: Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem Tavâfın Yedinci Şavtını Tamamladıktan Sonra İki Rekât Namaz Kıldı

وَقَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُصَلِّي لِكُلِّ سَبُوعٍ رَكَعَتَيْنِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمِّيَّةٍ قُلْتُ لِلزُّهْرِيِّ إِنَّ عَطَاءً يَقُولُ تُجْزِئُهُ الْمَكْتُوبَةُ مِنْ رَكَعَتَيِ الطَّوَافِ فَقَالَ السَّنَةُ أَفْضَلُ لَمْ يَطْفُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبُوعًا قَطُّ إِلَّا صَلَّى رَكَعَتَيْنِ.

Nâfi' şöyle dedi: İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- her tavâftan sonra iki rekât namaz kılardı.

İsmail İbnu Umeyye şöyle dedi: Zuhri'ye, Atâ'nın şöyle dediğini haber verdim: Tavâftan sonra kılınan farz namaz, iki rekât tavaf namazının yerine geçer. Bunun üzerine Zuhri şöyle dedi: "Tavâftan sonra iki rekât tavâf namazı kılmak daha üstündür. Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve

sellem yaptığı her tavâfın ardından muhakkak iki rekât tavâf namazı kı-lardı.

١٦٢٣ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو سَأَلَنَا ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَيْقَعُ الرَّجُلُ عَلَى امْرَأَتِهِ فِي الْعُمْرَةِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَطَافَ بِالنِّبْتِ سَبْعًا ثُمَّ صَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ وَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَقَالَ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

1623- Amr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer'e -Allah ondan ve babasından razı olsun- "Umre yapan bir kimsenin Safâ ile Merve arasında say yapmadan önce hanımı ile cin-sel ilişki de bulunabilir mi?" diye sorduk. İbnu Ömer şöyle dedi:

"Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldiğinde Kâ-be'yi yedi şavtla tavâf etti. Sonra Makâm-ı İbrahim'in arkasında iki rekât namaz kıldı. Safâ ile Merve arasında say yaptı. Sonra İbnu Ömer şu âye-ti okudu: «*Muhakkak ki sizin için Allah'ın Rasûlünde en güzel örnek-ler vardır*» (Ahzâb: 21)

١٦٢٤ - قَالَ: وَسَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَا يَقْرَبُ امْرَأَتَهُ حَتَّى يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ.

1624- Amr dedi ki: Bu soruyu Cabir İbnu Abdullah'a -Allah ondan ve babasından razı olsun- sordum. O şöyle cevap verdi:

"Safâ ile Merve arasında say yapmadıkça hanımıyla cinsel ilişki de bulunamaz"

٧٠ - بَاب مَنْ لَمْ يَقْرَبِ الْكَعْبَةَ وَلَمْ يَطْفُ حَتَّى يَخْرُجَ إِلَى عَرَفَةَ وَيَرْجِعَ بَعْدَ

الطَّوَّافِ الْأَوَّلِ

70- Kudüm tavâfından Sonra Arafat'tan Dönünceye Kadar
Bir Daha Kâbe'ye Yaklaşmayan ve Nafile tavâf Etmeyen
Kimse Bâbı

١٦٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فَضِيلٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ فَطَافَ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَلَمْ يَقْرَبِ الْكَعْبَةَ بَعْدَ طَوَّافِهِ بِهَا حَتَّى رَجَعَ مِنْ عَرَفَةَ.

1625- Abdullah İbnu Abbas'dan, -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldi ve Kâbe'yi tavâf etti, Safâ ile Merve arasında say yaptı. Bu tavâftan sonra Arafat'tan dönene kadar bir daha Kâbe'ye yaklaşmadı.”

٧١ - بَاب مَنْ صَلَّى رَكَعَتَيِ الطَّوَّافِ خَارِجًا مِنَ الْمَسْجِدِ

71- İki Rekâtlık Tavâf Namazını Mescidin Dışında
Kılan Kimse Bâbı

وَصَلَّى عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَارِجًا مِنَ الْحَرَمِ

Ömer -Allah ondan razı olsun- iki rekâtlık tavâf namazını Harem'in dışında kılmıştır.

١٦٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْتَبَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا شَكَّوتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ يَحْيَى بْنُ أَبِي

زَكَرِيَّا الْعَسْنَانِيُّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ غُرُورَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَهُوَ بِمَكَّةَ وَأَرَادَ الْخُرُوجَ وَلَمْ تَكُنْ أُمُّ سَلَمَةَ طَافَتْ بِالْبَيْتِ وَأَرَادَتْ الْخُرُوجَ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَقِيمَتْ صَلَاةُ الصُّبْحِ فَطُوفِي عَلَى بَعِيرِكَ وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَلَمْ تُصَلِّ حَتَّى خَرَجْتُ.

1626- Ümmü Seleme'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme hasta olduğumu söyledim.

Urve, Ümmü Seleme'den -Allah ondan razı olsun- bildirdi: O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'de veda haccını yaptıktan sonra Medine'ye dönmek istedi. Bu sırada Ümmü Seleme veda tavâfını yapmamış ve O da Mekke'den çıkmak isteyince Allah Rasûlü sallâllâhu aleyhi ve sellem O'na şöyle buyurdu:

"Sabah namazı için kâmet getirildiği ve insanlar namaza durduğunda, devene binerek devenin üzerinde Kâbe'yi tavâf et."

Ümmü Seleme devesinin üzerinde Kâbe'yi tavâf etti ve tavâf namazı kılmadan Kâbe'den çıktı.¹

٧٢ - بَابُ مَنْ صَلَّى رَكَعَتَيِ الطَّوَافِ خَلْفَ الْمَقَامِ

72- İki Rekâtlık tavâf Namazını Makamı İbrahim'in Arkasında Kılan Kimse Bâbı

١٦٢٧ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصُّفَا وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

¹ tavâf namazı kılmadan Mescid-i Haram'dan yada Mekke'den çıkmıştır. Bu da gösteriyor ki tavâf namazını Mescid-i Haram'ın dışında kılmak câizdir.

1627- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldi. Kâbe'yi yedi şavtla tavâf etti. tavâftan sonra Makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekât namaz kıldı. Sonra say yapmak için Safâ tepesine çıktı. Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: «*Muhakkak ki sizin için Allah'ın Rasûlünde en güzel örnekler vardır*» (Ahzâb: 21)

٧٣ - بَابُ الطَّوَافِ بَعْدَ الصُّبْحِ وَالْعَصْرِ

73- Sabah Ve İkinci Namazından Sonra tavâf Yapmak Bâbı

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُصَلِّي رَكَعَتَيِ الطَّوَافِ مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ وَطَافَ عُمَرُ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ فَرَكِبَ حَتَّى صَلَّى الرَّكَعَتَيْنِ بِذِي طُوًى.

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- iki rekâtlık tavâf namazını güneş doğmadan önce kıldı.

Ömer -Allah ondan razı olsun- sabah namazından sonra Kâbe'yi tavâf etmiş ve devesine binmiş ve Zû-Tuvâ'da iki rekâtlık tavâf namazını kılmıştır.

١٦٢٨ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ نَاسًا طَافُوا بِالْبَيْتِ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ ثُمَّ قَعَدُوا إِلَى الْمَذْكَرِ حَتَّى إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ قَامُوا يُصَلُّونَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَعَدُوا حَتَّى إِذَا كَانَتِ السَّاعَةُ الَّتِي تُكْرَهُ فِيهَا الصَّلَاةُ قَامُوا يُصَلُّونَ.

1628- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanlar, sabah namazından sonra Kâbe'yi tavâf ettiler. Sonra bir alimin yanına oturdular. Güneş doğduğunda kalkıp namaz kıldılar.”

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle buyurdu: “Namaz kılmanın mekruh olduğu vakitte yani tam güneş doğarken namaz kılmaya kalktılar.”

١٦٢٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنِ الصَّلَاةِ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ غُرُوبِهَا.

1629- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in güneş doğarken ve güneş batarken namaz kılmayı yasakladığını duydum.

١٦٣٠ - حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ هُوَ الزُّعْفَرَانِيُّ حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ قَالَ رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَطُوفُ بَعْدَ الْفَجْرِ وَيُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ.

1630- Abdulaziz İbnu Rufey' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Zubeyr'i sabah namazından sonra Kâbe'yi tavâf ettiğini ve iki rekât tavâf namazı kıldığını gördüm."

١٦٣١ - قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ وَرَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ يُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ بَعْدَ الْغَصْرِ وَيُخْبِرُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَدْخُلْ بَيْتَهَا إِلَّا صَلَّاهُمَا.

1631- Abdulaziz İbnu Rufey' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Zubeyr'i ikinci namazından sonra iki rekât namaz kılarken gördüm. Âişe'nin, -Allah ondan razı olsun- kendisine, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in, iki rekât tavâf namazını kılmadıkça evine girmediğini haber verdiğini, bildirmiştir.

٧٤ - بَابُ الْمَرِيضِ يَطُوفُ رَاكِبًا

74- Hastanın Binek Üzerinde Kâbe'yi Tavâf Etmesi Bâbı

١٦٣٢ - حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدِ الْحَدَّاءِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَافَ بِالْبَيْتِ وَهُوَ عَلَى بَعِيرٍ كُلَّمَا أَتَى عَلَى الرُّكْنِ أَشَارَ إِلَيْهِ بِشَيْءٍ فِي يَدِهِ وَكَبَّرَ.

1632- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'yi devesi üzerinde tavâf etmiş, Hacer'ül-Esved'in hizasına her gelişinde elinde bulunan bir şey ile işaret ederek tekbir getirmiştir.

١٦٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبِ ابْنَةِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي أَشْتَكِي فَقَالَ طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَلْتِ رَاكِبَةً فَطُفْتُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي إِلَيَّ جَنْبَ الْبَيْتِ وَهُوَ يَقْرَأُ بِالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ.

1633- Ümmü Seleme'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hasta olduğumu bildirdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Devene bin ve insanların arkasından Kâbe'yi tavâf et” Bende deve üzerinde Kâbe'yi tavâf ettim. O esnada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'nin yanında sabah namazını kıldırıyor ve namazında Tûr sûresi'ni okuyordu.

٧٥ - بَابُ سَقَايَةِ الْحَاجِّ

75- Hacılara Su Vermek Bâbı

١٦٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ اسْتَأْذَنَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ لَيْلِي مَنْى مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِهِ فَأَذِنَ لَهُ.

1634- İbnu Ömer'den, -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

Abbas İbnu Abdulmuttalib, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den, hacda Mina günlerinde Mekke'de gecele-yip hacılara su dağıtmak için izin istedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de O'na izin verdi.

١٦٣٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدِ الْحَذَاءِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ إِلَى السَّقَايَةِ فَاسْتَسْقَى فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا فَضْلُ اذْهَبْ إِلَى أُمِّكَ فَأْتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرَابٍ مِنْ عِنْدِهَا فَقَالَ اسْقِنِي قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُمْ يَجْعَلُونَ أَيْدِيَهُمْ فِيهِ قَالَ اسْقِنِي فَشَرِبَ مِنْهُ ثُمَّ أَتَى زَمْزَمَ وَهُمْ يَسْقُونَ وَيَعْمَلُونَ فِيهَا فَقَالَ اغْمَلُوا فَإِنَّكُمْ عَلَى عَمَلٍ صَالِحٍ ثُمَّ قَالَ لَوْلَا أَنْ تُغْلَبُوا لَنَزَلْتُ حَتَّى أَضَعَ الْحَبْلَ عَلَى هَذِهِ يَغْنِي عَاتِقَهُ وَأُشَارَ إِلَى عَاتِقِهِ.

1635- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem su dağıtılan yere gelip su istedi. Abbas dedi ki: Ey Fadl, annene git, yanında bulunan içecekten ver-sin de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem getir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “bana su verin” buyurdu.

Abbas dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! İnsanlar bu suyun içine ellerini sokuyorlar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine: “Bana su verin” buyurdu ve o sudan içti.

Daha sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zemzem kuyusunun yanına geldi. Orada insanlar hacılara su dağıtıyorlar ve bu işte çalışıyorlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem orada çalışanlara şöyle buyurdu: “Çalışın, muhakkak ki sizler güzel bir iş yapmaktasınız.” Sonra şöyle buyurdu: “Şayet sizler benim çalışmama izin verseydiniz ve bana karışmasaydınız, zemzem kuyusuna iner ipi omzuma koyarak oradan kovayla su çıkarırdım.” Bu sözü derken eliyle omzuna işaret etti.

٧٦ - بَاب مَا جَاءَ فِي زَمْزَمَ

76- Zemzem Suyu İle İlgili Gelen Rivâyetler Bâbı

١٦٣٦ - وَقَالَ عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ كَانَ أَبُو ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَرَجَ سَقْفِي وَأَنَا بِمَكَّةَ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَفَرَجَ صَدْرِي ثُمَّ غَسَلَهُ بِمَاءِ زَمْزَمَ ثُمَّ جَاءَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مُمْتَلِيٍّ حِكْمَةً وَإِعْمَانًا فَأَفْرَغَهَا فِي صَدْرِي ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَفَرَجَ إِلَيَّ السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ جِبْرِيلُ لِخَازِنِ السَّمَاءِ الدُّنْيَا افْتَحْ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ

1636- Enes İbnu Mâlik'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Ebû Zer, Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

“Mekke’de iken evimin çatısı yarıldı ve içeri Cebrail aleyhisselam indi. Göğsümü yardı. Sonra göğsümü zemzem suyu ile yıkadı. Daha sonra içi hikmet ve iman dolu altın bir kap getirdi. Sonra o tası göğsüme boşalttı ve göğsümü kapattı. Sonra elimi tuttu ve beni dünya semasına yükseltti. Cebrail dünya semasının bekçisine “Aç” dedi. Bekçi, bu kim? diye sorunca, O, Cibril, diye cevap verdi.”

١٦٣٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْقَزَارِيُّ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ قَالَ سَقَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ زَمْزَمَ فَشَرِبَ وَهُوَ قَائِمٌ قَالَ عَاصِمٌ فَحَلَفَ عِكْرِمَةُ مَا كَانَ يَوْمَئِذٍ إِلَّا عَلَى بَعِيرٍ.

1637- İbnu Abbas'dan, -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme zemzem ikram ettim, O da ayakta olduğu hâlde onu içti.

Âsım dedi ki: İkrime, o gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin zemzem suyunu ayakta içmediğini, deve üzerinde içtiğine dair yemin etti.²

٧٧ - بَابُ طَوَافِ الْقَارِنِ

77- Kıran Hacı Yapan Kimsenin tavâfı Bâbı

١٦٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَأَهْلَلْنَا بِعُمْرَةٍ ثُمَّ قَالَ مَنْ كَانَ مَعَهُ هَذِي فَلْيَهْلُ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ ثُمَّ لَا يَحِلُّ حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا فَقَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ فَلَمَّا قَضَيْنَا حَجَّتَنَا أَرْسَلَنِي مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَاغْتَمَرْتُ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ مَكَانُ عُمْرَتِكَ فَطَافَ الَّذِينَ أَهْلُوا بِالْعُمْرَةِ ثُمَّ خَلُّوا ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا آخَرَ بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ مِنَى وَأَمَّا الَّذِينَ جَمَعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّمَا طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا.

2 İbnu Mace'de gelen rivayette Âsım şöyle dedi: Bunu İkrime'ye söyledim, O, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin ayakta içmediğine dair yemin etmiş ve devesinin üzerinde olduğunu söylemiştir. Ebu Davud'da gelen İkrime'nin İbnu Abbas'dan rivayetinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin devesini çökertmiş ve iki rekât namaz kılmıştır. Herhâlde zemzemi bundan sonra içmiştir. İkrime'nin ayakta içmesini reddetmesi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin ayakta su içmeyi yasaklamasına binâen olabilir. Ancak Buhari'de, Ali'den gelen rivayette Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin ayakta içtiğini söylemiştir.

1638- Aişe'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte veda haccı için Medine'den Mekke'ye çıktık ve umre için niyet edip ihrama girdik ve yüksek sesle telbiye getirmeye başladık. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yanında kurbanını getirenler hac ve umreye birlikte niyet etsinler ve ikisini tamamlayıncaya kadar da ihramdan çıkmasınlar.”

Mekke'ye geldiğimizde ben hayızlı idim. Haccımızı bitirdiğimizde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beni Abdurrahman ile birlikte Ten'im'e gönderdi. Ben de oradan umre için niyet ettim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu, daha önceki yapacağın umrenin yerinedir” buyurdu.

Umreye niyet edenler Kâbe'yi tavâf edip (Safâ ile Merve arasını say yaptıktan sonra) ihramdan çıktılar. Mina'dan döndükten sonra da başka bir tavâf daha yaptılar. Hac ve umreye bir niyet edip Kıran haccı yapanlar ise bir kere tavâf ettiler.

١٦٣٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُثَيْمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا دَخَلَ ابْنَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَظَهَرَهُ فِي الدَّارِ فَقَالَ إِلَيَّ لَا آمَنُ أَنْ يَكُونَ الْعَامَ بَيْنَ النَّاسِ قِتَالٌ فَيَصُدُّوكَ عَنِ الْبَيْتِ فَلَوْ أَقَمْتُ فَقَالَ قَدْ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَالَ كُفَارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَإِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ أَفْعَلُ كَمَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ ﴾ ثُمَّ قَالَ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ مَعَ عُمْرَتِي حَجًّا قَالَ ثُمَّ قَدِمَ فَطَافَ لَهُمَا طَوَافًا وَاحِدًا.

1639- Nâfi'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

İbnu Ömer'in -Allah ondan ve babasından razı olsun- yanına Abdullah İbnu Abdullah girdi ve şöyle dedi: Bu sene insanlar arasında savaş olmasından ve senin de Kâbe'ye girmene engel olacaklarından korkuyorum. Bu yüzden burada kalsan (daha iyi olmaz mı?)

Bunun üzerine İbnu Ömer oğluna şu cevabı verdi: Allah Rasûlü sal-

lallahu aleyhi ve sellem umre yapmak için yola çıktığında Kureyş kâfirleri O'nunla Kâbe'nin arasına girdiler ve O'nu engellediler. Şayet benimle Kâbe'nin arasına girerler ve beni bundan engellemeye kalkarlarsa ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yapıtı gibi yaparım. «**Muhakkak ki sizin için Allah'ın Rasûlünde en güzel örnekler vardır**» (Ahzâb: 21) Sonra şöyle dedi: Kendime umreyle beraber haccı farz kıldığıma sizleri şahit tutarım.

Sonra İbnu Ömer Mekke'ye gitti, umre ve hac için bir tavâf yaptı.

١٦٤٠ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَرَادَ الْحَجَّ عَامَ نَزَلَ الْحَجَّاجُ بِابْنِ الزُّبَيْرِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ النَّاسَ كَانُوا يَنْتَهُمُ قِتَالٍ وَإِنَّا نَخَافُ أَنْ يَصُدُّوكَ فَقَالَ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةً﴾ إِذَا أَصْنَعَ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ عُمْرَةً ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِظَاهِرِ الْبَيْدَاءِ قَالَ مَا شَأْنُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ إِلَّا وَاحِدٌ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ حَجًّا مَعَ عُمْرَتِي وَأَهْدَى هَدْيًا اشْتَرَاهُ بِقُدَيْدٍ وَلَمْ يَزِدْ عَلَى ذَلِكَ فَلَمْ يَنْحَرْ وَلَمْ يَحِلِّ مِنْ شَيْءٍ حَرَّمَ مِنْهُ وَلَمْ يَخْلُقْ وَلَمْ يَقْصُرْ حَتَّى كَانَ يَوْمُ النَّحْرِ فَتَنَحَّرَ وَحَلَقَ وَرَأَى أَنْ قَدْ قَضَى طَوَافَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ بِطَوَافِهِ الْأَوَّلِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَذَلِكَ فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1640- Nâfi'den -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Haccac'ın İbnuz-Zubeyr'e saldırdığı yıl İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- hac yapmak istedi. O'na denildi ki: "İnsanlar arasında savaş başlayacak ve bizler onların, yapmak istediğin hacdan engel olacaklarından korkuyoruz.

Bunun üzerine İbnu Ömer şöyle dedi: «**Muhakkak ki sizin için Allah'ın Rasûlünde en güzel örnekler vardır**» Öyleyse Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yaptığı gibi yaparım. Üzerime umreyi farz kıldığımı sizleri şahit tutarım.

Bu sözlerinden sonra İbnu Ömer yola çıktı. Beydâ bölgesine ulaştığında şöyle dedi: "Hac ve umre birdir. Umre ile birlikte haccı da kendime

farz kıldığıma dair sizleri şahit tutarım. Kudeyd³ bölgesinden kurbanını satın aldı. Bunun üzerine Kurban bayramının birinci gününe kadar kurbanını kesmedi, ihramlıya yasak olan fiillerden birini kendine helâl kılmadı ve saçını da kısaltmadı. Kurban bayramının birinci günü kurbanını kesti ve saçını tıraş etti. İlk yaptığı tavâfıyla, hac ve umre tavâfını yerine getirdiği görüşünde idi.

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de işte böyle yapmıştır.

٧٨ - بَابُ الطَّوَافِ عَلَى وَضُوءٍ

78- tavâfın Abdestli Olarak Yapılması Bâbı

١٦٤١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ الْقُرَشِيِّ أَنَّهُ سَأَلَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَقَالَ قَدْ حَجَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَنِي عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهُ أَوَّلُ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ حِينَ قَدِمَ أَنَّهُ تَوَضَّأَ ثُمَّ طَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ حَجَّ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مِثْلُ ذَلِكَ ثُمَّ حَجَّ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَرَأَيْتُهُ أَوَّلَ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ مُعَاوِيَةُ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو ثُمَّ حَجَّجْتُ مَعَ أَبِي الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ رَأَيْتُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارَ يَفْعَلُونَ ذَلِكَ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ آخِرُ مَنْ رَأَيْتُ فَعَلَ ذَلِكَ ابْنُ عَمْرِو ثُمَّ لَمْ يَنْقُضْهَا عُمْرَةً وَهَذَا ابْنُ عَمَرَ عِنْدَهُمْ فَلَا يَسْأَلُونَهُ وَلَا أَحَدٌ مِمَّنْ مَضَى مَا كَانُوا يَبْدَعُونَ بِشَيْءٍ حَتَّى يَضَعُوا أَقْدَامَهُمْ مِنَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَا يَحِلُّونَ وَقَدْ رَأَيْتُ أُمِّي وَخَالَتِي حِينَ تَقْدَمَانِ لَا تَبْتَدِئَانِ بِشَيْءٍ أَوَّلَ مِنَ الْبَيْتِ تَطُوفَانِ بِهِ ثُمَّ إِلَهُمَا لَا تَحِلَّانِ.

3 Kudeyd, Mekke yakınında bir yerin ismidir.

1641- Urvetu-bnuz-Zubeyr'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hac yaptı. Aişe -Allah ondan razı olsun- bana, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldiğinde abdest alıp Kâbe'yi tavâf ettiğini haber verdi. Bu ise umre sayılmamıştır. (yani bundan sonra ihramdan çıkmamışlardır.) Daha sonra Ebû Bekir -Allah ondan razı olsun- hac yaptı. O da ilk olarak Kâbe'yi tavâf etti. Bu da bir umre sayılmadı. Daha sonra Ömer de -Allah ondan razı olsun- böyle yaptı. Sonra Osman -Allah ondan razı olsun- hac yaptı. Onun da ilk yaptığı şeyin Kâbe'yi tavâf etmek olduğunu gördüm. Bu da bir umre sayılmadı. Sonra Muaviye ve Abdullah İbnu Ömer de böyle yaptılar. Sonra ben babam Zubeyr İbnu Avvâm ile birlikte hac yaptım. O'nun da yaptığı ilk şey Kâbe'yi tavâf etmektir. Bu da bir umre sayılmadı. Sonra Muhacirlerin ve Ensar'ın da böyle yaptıklarını gördüm. Bu da bir umre sayılmadı. Bu şekilde yapan son kişi olarak da İbnu Ömer'i gördüm. O da haccını bozup umreye çevirmemiştir. İşte İbnu Ömer yanlarında. Bu konuyu O'na sormuyorlar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve ismini zikrettiğim diğerleri Mekke'ye geldiklerinde ilk olarak Kâbe'yi tavâfla başlarlar, sonra da ihramdan çıkmazlardı. Annem Esma bintu Ebu Bekir ve teyzem Aişe'yi gördüm. Onlar Mekke'ye geldiklerinde ilk olarak Kâbe'yi tavâf ederler ve sonra da ihramdan çıkmazlardı.

١٦٤٢ - وَقَدْ أَخْبَرْتَنِي أُمِّي أَنَّهَا أَهَلَّتْ هِيَ وَأَخْتَهَا وَالزُّبَيْرُ وَقُلَانٌ وَقُلَانٌ بِعُمْرَةٍ فَلَمَّا مَسَحُوا الرُّكْنَ حَلُّوا.

1642- Urvetu-bnuz-Zubeyr şöyle dedi: Bana annem Esma bintu Ebû Bekir -Allah ondanlar razı olsun- haber verdi.

Kendisi, kız kardeşi Âişe, Zubeyr ve falanca ve falanca umreye niyet ettiler. Hacer'ül-Esved'e el sürdükten sonra ihramdan çıktılar.

٧٩ - بَابُ وَجُوبِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَجَعْلٍ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ

79- Safâ İle Merve Arasında Say Yapmanın Farz Oluşu ve Bunun Allah'ın Alâmetlerinden Kılındığı Bâbı

۱۶۴۳- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ غُرُورٌ سَأَلَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقُلْتُ لَهَا أَرَأَيْتَ قَوْلَ اللَّهِ تَعَالَى ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا﴾ قَالَ اللَّهُ مَا عَلَى أَحَدٍ جُنَاحَ أَنْ لَا يَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَتْ بِئْسَ مَا قُلْتَ يَا ابْنَ أُخْتِي إِنَّ هَذِهِ لَوْ كَانَتْ كَمَا أَوْلَتْهَا عَلَيْهِ كَانَتْ لَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا وَلَكِنَّهَا أُنْزِلَتْ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمُوا يُهْلُونَ لِمَنَاءِ الطَّاعِيَةِ الَّتِي كَانُوا يَعْبُدُونَهَا عِنْدَ الْمُشْتَلِّ فَكَانَ مَنْ أَهْلٌ يَتَخَرَّجُ أَنْ يَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا أَسْلَمُوا سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا نَخْرُجُ أَنْ نَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ الْآيَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَقَدْ سَنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطَّوْفَ بَيْنَهُمَا فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَتْرَكَ الطَّوْفَ بَيْنَهُمَا ثُمَّ أَخْبَرْتُ أَبَا بَكْرٍ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ إِنَّ هَذَا لَعِلْمٌ مَا كُنْتُ سَمِعْتُهُ وَلَقَدْ سَمِعْتُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ يَذْكُرُونَ أَنَّ النَّاسَ إِلَّا مَنْ ذَكَرَتْ عَائِشَةُ مِمَّنْ كَانَ يَهْلُ بِمَنَاءِ كَانُوا يَطُوفُونَ كُلُّهُمْ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى الطَّوْفَ بِالْبَيْتِ وَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ فِي الْقُرْآنِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كُنَّا نَطُوفُ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَإِنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ الطَّوْفَ بِالْبَيْتِ فَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا فَهَلْ عَلَيْنَا مِنْ حَرَجٍ أَنْ نَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ الْآيَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَاسْمَعُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي الْفَرِيقَيْنِ كُلِّهِمَا فِي الَّذِينَ كَانُوا يَخْرُجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بِالْجَاهِلِيَّةِ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَالَّذِينَ يَطُوفُونَ ثُمَّ تَخَرَّجُوا أَنْ يَطُوفُوا بِهِمَا فِي الْإِسْلَامِ مِنْ أَجْلِ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَ بِالطَّوْفِ بِالْبَيْتِ وَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا حَتَّى ذَكَرَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا ذَكَرَ الطَّوْفَ بِالْبَيْتِ.

1643- Urve -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Âişe'ye -Allah ondan razı olsun- Allah'ın, «*Safâ ile Merve, Allah'ın alâmetlerindendir. Bundan dolayı kim Kâbe'yi hacceder yahut*

umre yaparsa, her ikisini tavâf etmesinde bir mahzur yoktur.» (Bakara: 158) âyeti hakkındaki görüşünü sorarak, “Vallahi, bir kimsenin Safâ ile Merve arasında say yapmamasında bir mahzur yoktur” dedim.

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle cevap verdi: “Ey kız kardeşimin oğlu! Söylediğin hoş bir söz değil. Şayet bu senin tevil ettiğin gibi olsaydı, âyet, “Onları say yapmamanızda bir mahzur yoktur” şeklinde olması gerekirdi. Ancak bu âyet, Ensar hakkında inmiştir. Onlar, Müslüman olmadan önce, Muşellel bölgesinde ibadet ettikleri Menat putu için hacce derlerdi. Hac yapan kimse de Safâ ve Merve’yi say yapmaktan kaçınırdı. Müslüman olduktan sonra bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sordular ve dediler ki:

Ey Allah’ın Rasûlü! Bizler Müslüman olmadan önce haccımız esnasında Safâ ile Merve’yi say yapmaktan kaçınırdık. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle **«Safâ ile Merve, Allah’ın alâmetlerindendir.»** âyetini indirdi.

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Safâ ile Merve arasında say yapmayı sünnetiyle farz kılmıştır. Bu sebepten dolayı hiç kimse Safâ ile Merve’yi say yapmayı terk edemez.

Zuhri şöyle dedi: Sonra bunu Abdurrahman İbnu Ebû Bekir’e haber verdim. O şöyle dedi:

Bu benim daha önce duymadığım bir ilimdir. Benim ilim ehli kimselerden duyduğum ise; onlar, -Aişe’nin zikrettiği Menat putu için hacce ttikleri dışında- insanların hepsi Safâ ile Merve arasında say yaptıklarını zikrederlerdi. Allah Azze ve Celle, Kâbe’yi tavâfı zikrettiğinde Kurân’da Safâ ile Merve’yi say yapmayı zikretmeyince dediler ki: “Ey Allah’ın Rasûlü! Bizler Safâ ile Merve arasında say yapardık. Allah, Kâbe’yi tavâfı indirmiş ancak Safâ ile Merve arasında say yapılmasını zikretmemiştir. Safâ ile Merve arasında say yapmamızın bir mahzuru var mı? Bunun üzerine Allah Azze ve Celle, **«Safâ ile Merve, Allah’ın alâmetlerindendir.»** âyetini indirdi.

Ebû Bekir şöyle dedi: Ben, bu âyetin, cahiliye devrinde Safâ ile Merve arasında say yapmaktan kaçınanlar ile; Safâ ile Merve arasını say yapar oldukları hâlde Müslüman iken Allah Teâlâ’nın Kur’ân’da Kâbe’yi tavâfı zikredip Safâ ile Merve arasında say yapmayı zikretmediği için say yapmaktan kaçınanlar hakkında indiğini duymaktayım. Allah Teâlâ âyet-

te Kâbe'yi tavâfı zikrettikten sonra Safâ ile Merve arasında say yapmayı zikretmiştir.

٨٠ - بَاب مَا جَاءَ فِي السَّعْيِ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ

80- Safâ ile Merve Arasında Say Yapmak Hakkında Gelen Rivâyetler Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا السَّعْيُ مِنْ دَارِ بَنِي عَبَادٍ إِلَى رُقَاقِ بَنِي أَبِي حُسَيْنٍ

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Say, Abbâd oğullarının evinden, Ebû Huseyn oğullarının sokağına kadardır.

١٦٤٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ

عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا طَافَ الطَّوَّافَ الْأَوَّلَ خَبَّ ثَلَاثًا وَمَشَى أَرْبَعًا وَكَانَ يَسْعَى بَطْنَ الْمَسِيلِ إِذَا طَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَقُلْتُ لِنَافِعٍ أَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَمْشِي إِذَا بَلَغَ الرُّكْنَ الْيَمَانِي قَالَ لَا إِلَّا أَنْ يُزَاحَمَ عَلَى الرُّكْنِ لِأَنَّهُ كَانَ لَا يَدْعُهُ حَتَّى يَسْتَلِمَهُ.

1644- İbnu Ömer'den, -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kudûm tavâfını yaparken, ilk üç şavtında hızlıca, koşar adımlarla yürüdü, yani remel yaptı. Diğer dört şavtında ise normal adımlarla yürüdü. Safâ ile Merve arasında say yaptığında ise mesîl yani yağmur sularının biriktiği çukur yerde yaptı.

Ubeydullah İbnu Ömer şöyle dedi: Nâfi'ye: Abdullah İbnu Ömer, Kâbe'yi tavâf ederken, Rukn'ül-Yemânî'ye vardığı zaman normal adımlarla yürür müydü? diye sordum. O, hayır, dedi. Şayet izdiham varsa normal adımlarla yürürdü. Hacer'ül-Esved'i istilâm etmeden geçmezdi.

١٦٤٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَأَلْنَا ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَجُلٍ طَافَ بِالْبَيْتِ فِي عُمْرَةٍ وَلَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَيَّتِي أَمْرَأَتُهُ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ فَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعًا ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

1645- Amr İbnu Dînâr'dan, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

İbnu Ömer'e, -Allah ondan ve babasından razı olsun- umre yapan ve Kâbe'yi tavâf ettikten sonra Safâ ile Merve arasında say yapmayan kimsenin, hanımı ile cinsel ilişki yapabilir mi? diye sorduk.

İbnu Ömer bize şu cevabı verdi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldi, Kâbe'yi yedi şavt ile tavâf etti, Makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekât tavâf namazı kıldı. Sonra Safâ ile Merve arasında yedi kez say yaptı. «*Muhakkak ki sizin için Allah'ın Rasûlünde en güzel örnekler vardır*» (Ahzâb: 21)

١٦٤٦ - وَسَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَا يَقْرَبْنَهَا حَتَّى يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ

1646- Aynı soruyu Cabir İbnu Abdullah'a -Allah ondan ve babasından razı olsun- sorduk. O şöyle dedi: Safâ ile Merve arasında say yapmadıkça kesinlikle hanımına yaklaşılamaz.

١٦٤٧ - حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ ثَلَا ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

1647- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldi, Kâbe'yi tavâf etti, sonra iki rekât namaz kıldı. Sonra Safâ ile Merve arasında say yaptı. Sonra İbnu Ömer: «*Muhakkak ki sizin için Allah'ın Rasûlünde en güzel örnekler vardır*» (Ahzâb: 21) âyetini okudu.

١٦٤٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ
لِلْأَسِيِّ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَكُنْتُمْ تَكْرَهُونَ السَّعْيَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَ نَعَمْ
لَأَنَّهَا كَانَتْ مِنْ شَعَائِرِ الْجَاهِلِيَّةِ حَتَّى أُنْزِلَ اللَّهُ ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ
فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا﴾

1648- Asım -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Enes İbnu Mâlik'e -Allah ondan razı olsun- "Sizler, Safâ ile Merve arasında say yapmayı kerih görür müydünüz? diye sordum.

O şöyle dedi: Evet, tâ ki Allah Azze ve Celle, «*Safâ ile Merve, Allah'ın alâmetlerindendir. Bundan dolayı kim Kâbe'yi hacceder yahut umre yaparsa, her ikisini tavâf etmesinde bir mahzur yoktur.*» (Bakara: 158) âyetini indirene kadar bu câhiliye âdetlerindendi.

١٦٤٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ
عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّمَا سَعَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِيُرِيَ الْمُشْرِكِينَ قُوَّتَهُ زَادَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا
سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو سَمِعْتُ عَطَاءً عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ مِثْلَهُ

1649- İbnu Abbas'dan, -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, müşriklere karşı gücünü göstermek için Kâbe'yi tavâf ederken remel yapmış yani hızlı adımlarla yürümüş ve Safâ ile Merve arasında say yaparken ise belirli yerde koşmuştur."

٨١ - بَابُ تَقْضِي الْحَائِضِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا إِلَّا الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ وَإِذَا

سَعَى عَلَى غَيْرِ وَضُوءٍ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ

**81- Âdetli Kadının, tavâf Dışında Hacda Yapılması Gereken
Bütün İbadetlerini Yerine Getirmesi ve Abdestsiz Olarak
Safâ İle Merve Arasında Say Yapmanın Hükümü Bâbı**

١٦٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ قَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ وَلَمْ أَطْفِ بِالْبَيْتِ وَلَا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَتْ فَشَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَفْعَلِي كَمَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهَرِي.

1650- Aîşe'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Mekke'ye âdetli olarak girdim. Bu yüzden dolayı ne Kâbe'yi tavâf edebildim, ne de Safâ ile Merve arasında say yapabildim. Bu durumumu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hacıların yaptığı bütün ibadetleri yap, ancak hayızdan temizlene-
ne kadar Kâbe'yi tavâf etme."

١٦٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ ح وَقَالَ لِي

خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَبِيبُ الْمُعَلَّمِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَهْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ بِالْحَجِّ وَلَيْسَ مَعَ أَحَدٍ مِنْهُمْ هَدْيٌ غَيْرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطَلْحَةَ وَقَدِمَ عَلَيَّ مِنَ الْيَمَنِ وَمَعَهُ هَدْيٌ فَقَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَجْعَلُوهَا غُمْرَةً وَيَطُوفُوا ثُمَّ يَقْصُرُوا وَيَحِلُّوا إِلَّا مَنْ كَانَ مَعَ الْهَدْيِ فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مِنَى وَذَكَرَ أَحَدُنَا يَقْطُرُ قَبْلُغَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْ أَنَّ مَعِيَ

الْهَدْيَ لَأَخْلَلْتُ وَحَاضَتُ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَتَسَكَّتِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنَّهَا لَمْ تَطْفُفَ بِالْبَيْتِ فَلَمَّا طَهَّرَتْ طَافَتْ بِالْبَيْتِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَنْطَلِقُونَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَأَنْطَلِقُ بِحَجٍّ فَأَمَرَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا إِلَى التَّعْمِيمِ فَأَعْتَمَرَتْ بَعْدَ الْحَجِّ.

1651- Cabir İbnu Abdullah'dan, -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı hac için ihrama girmişlerdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve Talha dışında kimsenin yanında kurbanı yoktu. Ali, Yemen'den, beraberinde kurbanıyla birlikte geldi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in haccına niyet ettiği gibi niyet ettim, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sahabelerine, beraberinde kurbanlıklarını getirenler müstesna, hac niyetlerini umreye çevirmelerini, Kâbe'yi tavâf ettikten sonra saçlarını tıraş edip ihramdan çıkmalarını emretti. Bunun üzerine bazı sahabeler şöyle dediler: Bizden birinin zekerinden meni damlar olduğu hâlde mi Mina'ya gideceğiz? Bu söz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaştıncı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet böyle bir işle karşılaşacağımı bilseydim kurbanımı beraberimde getirmezdim. Şayet yanımda kurbanım olmasaydı ihramdan çıkardım.”

Hac esnasında Âişe -Allah ondan razı olsun- âdet oldu. Kâbe'yi tavâf dışında hac ibadetlerinin tamamını yerine getirdi. Temizlendiğinde Kâbe'yi tavâf etti ve şöyle dedi: “Ey Allah'ın Rasûlü! Sizler hac ve umre yaparak Mekke'den ayrılıyorsunuz, ben ise sadece hac yaparak ayrılıyorum. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe'nin erkek kardeşi Abdurrahman'a, onunla birlikte Ten'im'e gitmesini emretti. Âişe de -Allah ondan razı olsun- hacdan sonra umre yaptı.

١٦٥٢- حَدَّثَنَا مُؤْمِلُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ قَالَتْ كُنَّا نَمْنَعُ عَوَاتِقَنَا أَنْ يَخْرُجْنَ امْرَأَةً فَتَزَلَّتْ قَصْرَ بَنِي خَلْفٍ فَحَدَّثَتْ أَنَّ أُخْتَهَا كَانَتْ تَحْتَ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ غَرَا

مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَتْنِي عَشْرَةَ غَزْوَةً وَكَانَتْ أُخْتِي مَعَهُ فِي سِتِّ غَزَوَاتٍ قَالَتْ كُنَّا لِدَاوِي الْكَلْمَى وَنَقُومُ عَلَى الْمَرْضَى فَسَأَلْتُ أُخْتِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ هَلْ عَلَى إِحْدَانَا بَأْسٌ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا جِلْبَابٌ أَنْ لَا تَخْرُجَ قَالَ لَتَلْبِسْنَهَا صَاحِبَتَهَا مِنْ جِلْبَابِهَا وَلَتَشْهَدَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُؤْمِنِينَ فَلَمَّا قَدِمَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا سَأَلْتُهَا أَوْ قَالَتْ سَأَلْتُهَا فَقَالَتْ وَكَانَتْ لَا تَذْكُرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَدًا إِلَّا قَالَتْ بِأَبِي فَقُلْنَا أَسَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ نَعَمْ بِأَبِي فَقَالَ لَتَخْرُجَ الْعَوَاتِقُ ذَوَاتُ الْخُدُورِ أَوْ الْعَوَاتِقُ وَذَوَاتُ الْخُدُورِ وَالْحَيْضُ فَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ وَيَعْتَزِلُ الْحَيْضُ الْمُصَلَّى فَقُلْتُ أَلْحَائِضُ فَقَالَتْ أَوْلَيْسَ تَشْهَدُ عَرَفَةَ وَتَشْهَدُ كَذَا وَتَشْهَدُ كَذَا.

1652- Hafsa bintu Sîrîn'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Bizler hizmetçilik eden hizmetçi kızlarımıza bayramda musallaya çıkmalarını yasakladık. Bir kadın gelip (Basra'da bulunan) Halef oğullarının sarayında konakladı. Kız kardeşinden bahsedip şöyle dedi: -Kız kardeşinin kocası Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber on iki gazvede bulunmuş idi. Kız kardeşimde O'nunla altı yıl beraber idi.- Bizler yaralıları tedavi eder ve hastalara bakar idik. Kız kardeşim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle sordu: Bizden birinin dışarı çıkarken giyecek elbisesi yok ise musallaya çıkmamasında bir sakınca var mıdır? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Orada ki hayra ve Müslümanların duasına katılmak için arkadaşının evinin dışına çıkarken giydiği elbisesini giysin.”

Ümmü Atiyye geldiğinde ona: Bunu Nebi sallallahu aleyhi ve sellemden mi duydun? diye sordum. Babam O'na feda olsun. Evet, dedi. -Ümmü Atiye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi her anışında “Babam O'na feda olsun” der idi.- O'nu şöyle derken işittim:

“Hizmetçilik yapan kızlar ve bakire kızlar ve hayızlı kadınlar orada bulunan hayra nail olmak ve Müslümanların duasına iştirak etmek için (bayram namazlarında) musallaya (bayram namazı kılınan yerde) hazır bulunsunlar, ancak hayızlı kadınlar namaz kılınan yerden uzak otursunlar.”

Hafsa dedi ki: Hayızlı kadınlar da mı bayram namazı kılınan yerde, musallada hazır bulunsunlar? Ümmü Atiyye dedi ki: Hayızlı bir kadın Arafat'ta hazır bulunup ve orada yapılan dualara iştirak etmiyor mu? İşte bu da böyledir.

٨٢ - بَابُ الْإِهْلَالِ مِنَ الْبَطْحَاءِ وَغَيْرِهَا لِلْمَكِّيِّ وَاللَّحَاجِّ إِذَا خَرَجَ إِلَى مَنَى

82- Mekke'li'nin ve Dışarıdan Gelen Haccın Mina'ya Gideceği Zaman Bathâ'dan İhrama Girmesi Bâbı

وَسُئِلَ عَطَاءٌ عَنِ الْمُجَاوِرِ يُلَبِّي بِالْحَجِّ قَالَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُلَبِّي يَوْمَ التَّرْوِيَةِ إِذَا صَلَّى الظُّهْرَ وَاسْتَوَى عَلَى رَاحِلَتِهِ وَقَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَدِمْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْلَلْنَا حَتَّى يَوْمَ التَّرْوِيَةِ وَجَعَلْنَا مَكَّةَ بِظَهْرِ لَيْتِنَا بِالْحَجِّ وَقَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَهْلَلْنَا مِنَ الْبَطْحَاءِ وَقَالَ عُيَيْنَةُ بْنُ جُرَيْجٍ لَابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا رَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهْلُ النَّاسِ إِذَا رَأَوْا الْهِلَالَ وَلَمْ يُهَلِّ أَلَيْتَ حَتَّى يَوْمَ التَّرْوِيَةِ فَقَالَ لَمْ أَرِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُهَلِّ حَتَّى تَتَبَعَ بِهِ رَاحِلَتُهُ.

Atâ'ya -Allah ondan razı olsun-, Mekke yakınlarında oturup hac için telbiye getirecek olan kimse hakkında soru sordular. Atâ ise şöyle cevap verdi:

İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- Terviye yani Zil-Hicce ayının sekizinci günü öğle namazını kılıp devesine bindi ve devesi yolculuk için doğrulunca telbiye getirirdi.

Cabir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Mekke'ye geldik. Bizler, umre yaptıktan sonra ihramdan çıktık. Zil-Hicce ayının sekizinci yani Terviye günü Mekke arka tarafımızda kalır bir şekilde hac için niyet edip ihrama girdik.

Ebu'z-Zubeyr, Cabir'in: "Bathâ'da ihrama girdik" dediğini nakletmiştir.

Ubeyd ibnu Cüreyc, İbnu Ömer'e, -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Sen Mekke'de iken, diğer insanlar hilâli görünce ihra-

ma girdiği hâlde, senin, Terviye yani Zil-Hicce ayının sekizinci günü gelene kadar ihrama girmediğini gördüm. Bunun üzerine İbnu Ömer şöyle dedi: Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemine, bineği yola koyuluncaya kadar ihrama girdiğini görmedim.

۸۳ - بَابُ أَيْنَ يُصَلَّى الظُّهْرُ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ

83- Bâb: Terviye Yani Zil-Hicce Ayının Sekizinci Günü Öğle Namazı Nerede Kılınır?

۱۶۵۳ - حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْأَزْرَقُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رَفِيعٍ قَالَ سَأَلْتُ أَسَدَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قُلْتُ أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ عَقَلْتَهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْنَ صَلَّى الظُّهْرُ وَالْعَصْرُ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ قَالَ بِمِنَى قُلْتُ فَأَيْنَ صَلَّى الْعَصْرُ يَوْمَ النَّفَرِ قَالَ بِالْأَبْطَحِ ثُمَّ قَالَ أَفْعَلْ كَمَا يَفْعَلُ أَمْرَاؤُكَ.

1653- Abdülaziz İbnu Rufey'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Enes'e, "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Terviye günü, öğle ve ikindi namazlarını nerede kıldı? diye soru sordum.

Enes, Minâ'da, diye cevap verdi. Ben: Minâ'dan döndüğü gün ikindi namazını nerede kıldı?" diye sordum. Enes şöyle dedi: "Ebdah⁴ bölgesinde. Sen, emirlerinin yaptığı gibi yap.

۱۶۵۴ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَمْعٍ أَبَا بَكْرٍ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ لَقِيتُ أَسَدًا ح وَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ خَرَجْتُ إِلَى مِنَى يَوْمَ التَّرْوِيَةِ فَلَقِيتُ أَسَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ذَاهِبًا عَلَى حِمَارٍ فَقُلْتُ أَيْنَ صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا الْيَوْمَ الظُّهْرَ فَقَالَ انْظُرْ حَيْثُ يُصَلِّي أَمْرَاؤُكَ فَصَلِّ.

4 Minâ'dan Mekke'ye son dönüşte, önce ebdah denilen vadiye gelip, burada bir miktar durmak. Hacca giderken muhtaç olmayan ana babadan, izin almak sünnettir.

1654- Abdülaziz'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Terviye günü Minâ'ya doğru yola çıktım. Yolda merkep üzerine binmiş bir şekilde giden Enes'e -Allah ondan razı olsun- rastladım. O'na dedim ki:

Bu gün (yani Zil-Hicce ayının sekizinci günü) Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem öğle namazını nerede kıldı?" Bana şöyle dedi: Emirlerinin kıldıkları namaza bak ve onların kıldığı yerde sen de kıl.

٨٤ - بَابُ الصَّلَاةِ بِمِنَى

84- Mina'da Namaz Kılmak Bâbı

١٦٥٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنَى رَكْعَتَيْنِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ صَدْرًا مِنْ خِلَافَتِهِ

1655- Abdullah İbnu Ömer'den -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mina'da dört rekât olan farz namazları kısaltarak iki rekât olarak kıldı. Ebû Bekir, Ömer ve halifeliğinin ilk döneminde Osman da -Allah onlardan razı olsun- bu şekilde Minâ'da namazları kısaltarak kılmışlardır.

١٦٥٦ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ الْخَزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ أَكْثَرُ مَا كُنَّا قَطُ وَآمَنَهُ بِمِنَى رَكْعَتَيْنِ.

1656- Harise İbnu Vehb el-Huzâî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kalabalık ve en güvenli olduğumuz yani düşman korkusu olmadığı hâlde, bize namazı Mina'da iki rekât olarak kıldırdı.

١٦٥٧ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكَعَتَيْنِ وَمَعَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَكَعَتَيْنِ وَمَعَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ تَفَرَّقَتْ بِكُمْ الطُّرُقُ فَيَا لَيْتَ حَظِّي مِنْ أَرْبَعِ رَكَعَتَانِ مُتَقَبَّلَتَانِ.

1657- Abdullah İbnu Mes'ûd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz, namazı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Bekir ve Ömer ile -Allah onlardan razı olsun- iki rekât olarak kıldık. Sonra çeşitli görüş ayrılıkları, gruplaşmalar ortaya çıktı. Keşke kıldığım dört rekât namazın ikisi kabul edilmiş olsa.

٨٥ - بَابُ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ

85- Arefe Günü Oruç Tutmak Bâbı

١٦٥٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا سَالِمٌ قَالَ سَمِعْتُ عُمَيْرًا مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ شَكَ النَّاسُ يَوْمَ عَرَفَةَ فِي صَوْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَعَثْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرَابٍ فَشَرِبَهُ

1658- Ümmül-Fadl'dan, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

İnsanlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Arefe günü oruç tutup tutmadığı konusunda şüpheye düştü. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme (Arefe günü) bir içecek gönderdim, O da içti.”⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1661, 1988, 5604, 5618, 5636)

5 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Arafat'ta hutbe yaparken içmiş olduğu şerbet onun oruçlu olmadığını göstermiş, dolayısıyla hacıların Arafat'ta oruçlu bulunmaması müstehab sayılmıştır.

٨٦ - بَابُ التَّلْبِيَةِ وَالتَّكْبِيرِ إِذَا غَدَا مِنْ مَنَى إِلَى عَرَفَةَ

86- Minâ'dan Arafat'a Doğru Giderken Telbiye Ve Tekbir Getirmek Bâbı

١٦٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الثَّقَفِيِّ أَنَّهُ سَأَلَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَهُمَا غَادِيَانِ مِنْ مَنَى إِلَى عَرَفَةَ كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كَانَ يَهْلُ مِنَّا الْمَهْلُ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ وَيُكَبِّرُ مِنَّا الْمُكَبِّرُ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ.

1659- Muhammed İbnu Ebû Bekir es-Sekafî'den -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Kendisi, Enes İbnu Mâlik'le birlikte Minâ'dan Arafat'a doğru giderlerken, "Bugün, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte neler yapardınız?" diye sordu. Enes İbnu Mâlik O'na şu cevabı verdi:

"Bizden isteyen telbiye getirir, kimse de buna karşı çıkmazdı, isteyen de tekbir getirir kimse de buna karşı çıkmazdı"⁶

٨٧ - بَابُ التَّهَجُّجِ بِالرُّوَّاحِ يَوْمَ عَرَفَةَ

87- Arefe Günü Nemira'dan Vakfe Yapılacak Yere Öğle Namazının İlk Vaktinde Gitmek Bâbı⁷

١٦٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ قَالَ كَتَبَ عَبْدُ الْمَلِكِ إِلَى الْحَجَّاجِ أَنْ لَا يُخَالِفَ ابْنَ عُمَرَ فِي الْحَجِّ فَجَاءَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَنَا مَعَهُ يَوْمَ عَرَفَةَ حِينَ زَالَتْ الشَّمْسُ فَصَاحَ عِنْدَ سُرَادِقِ الْحَجَّاجِ فَخَرَجَ وَعَلَيْهِ مِلْحَفَةٌ مُعَصْفَرَةٌ فَقَالَ مَا لَكَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ

6 Bu hadis, Arafat'a çıkan hacı adaylarının telbiye ve tekbirde serbest olduklarını gösterir.

7 Nemira, Harem bölgesinin dışında, Arafat'a yakın, Arafat'la Harem arasında bulunan bir bölgenin ismidir.

الرَّوَّاحَ إِنْ كُنْتُ تُرِيدُ السُّنَّةَ قَالَ هَذِهِ السَّاعَةُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنْظِرْنِي حَتَّى أَفِضَ عَلَى رَأْسِي ثُمَّ أَخْرُجْ فَتَنْزَلَ حَتَّى خَرَجَ الْحَجَّاجُ فَسَارَ بَيْنِي وَبَيْنَ أَبِي فَقُلْتُ إِنْ كُنْتُ تُرِيدُ السُّنَّةَ فَأَقْصِرْ الْخُطْبَةَ وَعَجِّلِ الْوُقُوفَ فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ صَدَقَ.

1660- Salim -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdûlmelik İbnu Mervan, Haccâc'a, hac ibadeti esnasında İbnu Ömer'e muhalefet etmemesini emreden bir mektup yazdı. Arefe günü güneş tam tepeden batıya meyletmeye başladığı zaman ben ve babam İbnu Ömer geldik. İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- Haccâc'ın çadırı önüne gelerek yüksek sesle seslendi. Bunun üzerine Haccâc, üzerinde usfûr ile boyanmış büyük bir gömlek ile çıktı ve "Ne oldu ey Ebu Abdurrahman?" dedi.

İbnu Ömer O'na şöyle dedi: "Şayet sünnete uymak istiyorsan acele et, (şu vakitte buradan hareket etmemiz gerekir.)" Haccâc, "Şimdi mi?" dedi. İbnu Ömer de, "Evet" dedi.

Haccâc, "Beni bekle de başımı yıkayıp çıkayım" dedi. İbnu Ömer, Haccâc çıkana kadar bekledi. Haccâc benimle İbnu Ömer arasında yürüdü. Ben dedim ki: "Şayet sünnete uymak istiyorsan hutbeyi kısa tut ve vakfeyi çabuk yap" Bunun üzerine Haccâc, benim doğru söyleyip söylemediğimi tasdik için İbnu Ömer'e bakmaya başladı. İbnu Ömer de: O, (yani oğlu Salim) doğru söyledi" dedi.

٨٨ - بَابُ الْوُقُوفِ عَلَى الدَّائِبَةِ بِعَرَفَةَ

88- Arafat'ta Binek Üzerinde Vakfe Yapmak Bâbı

١٦٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الثَّوْرِ عَنْ عُمَيْرِ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ نَاسًا اخْتَلَفُوا عِنْدَهَا يَوْمَ عَرَفَةَ فِي صَوْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ هُوَ صَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ بِصَائِمٍ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَهُوَ واقِفٌ عَلَى بَعِيرِهِ فَشَرِبَهُ.

1661- Hâris'in kızı Ümmül-Fadl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bazı insanlar, Arefe günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu olup olmadığı konusunda ihtilâf ettiler. Bazıları Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "oruçlu" bazıları ise "oruçlu değil" dediler. Ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir bardak süt gönderdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem devesinin üzerinde iken sütü alıp içti.

٨٩ - بَابُ الْجَمْعِ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ بِعَرَفَةَ

89- Arafat'ta Öğle ile İkinci Namazlarını Cem Ederek Kılmak Bâbı

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِذَا قَاتَتُهُ الصَّلَاةُ مَعَ الْإِمَامِ جَمَعَ بَيْنَهُمَا

İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- cemaatle, imanın arkasında namazı kılamadığı zaman da öğle ile ikinci namazlarını cem ederek kılardı.

١٦٦٢ - وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ الْحَجَّاجَ بْنَ يُونُسَ عَامَ نَزَلِ بَابِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سَأَلَ عَبْدَ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَيْفَ تَصْنَعُ فِي الْمَوْقِفِ يَوْمَ عَرَفَةَ فَقَالَ سَالِمٌ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ السُّنَّةَ فَهَجِرْ بِالصَّلَاةِ يَوْمَ عَرَفَةَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ صَدَقَ إِنَّهُمْ كَانُوا يَجْمَعُونَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِي السُّنَّةِ فَقُلْتُ لِسَالِمٍ أَفْعَلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ سَالِمٌ وَهَلْ تَتَّبِعُونَ فِي ذَلِكَ إِلَّا سُنَّتَهُ.

1662- İbnu Şihab'dan, O şöyle dedi: Salim -Allah ondan razı olsun- bana şöyle haber verdi:

Haccâc İbnu Yusuf, İbnuz-Zubeyr -Allah ondan ve babasından razı olsun- ile savaşmak üzere (hicri 73 senesinde) Mekke'ye geldiğinde, Abdullah İbnu Ömer'e, -Allah ondan razı olsun- "Arefe günü burada ne ya-

parsınız?” diye sordu.

Salim şöyle dedi: “Şayet sünnete uymak istiyorsan namazı, öğlenin ilk vaktinde kıl” Abdullah İbnu Ömer: “O doğru söyledi” dedi. Çünkü onlar, sünnete göre, öğle ile ikindiye cem ederek kılarlardı.

Salim’e: “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de böyle mi yaptı?” diye sordum.

Bunun üzerine Salim: “Onlar, böyle bir konuda O’nun sünnetinden başka bir şeye tâbi olabilirler mi?!” diye cevap verdi.

٩٠ - بَابُ قَصْرِ الْخُطْبَةِ بِعَرَفَةَ

90- Arafat’ta Hutbenin Kısa Olması Bâbı

١٦٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ مَرْوَانَ كَتَبَ إِلَى الْحَجَّاجِ أَنْ يَأْتِمَّ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فِي الْحَجِّ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ عَرَفَةَ جَاءَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَأَنَا مَعَهُ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ أَوْ زَالَتْ فَصَاحَ عِنْدَ فُسْطَاطِهِ أَيْنَ هَذَا فَخَرَجَ إِلَيْهِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ الرُّوَاحُ فَقَالَ الْآنَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَنْظِرْنِي أَلَيْسَ عَلَيَّ مَاءٌ فَتَزَلَّ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَتَّى خَرَجَ فَسَارَ بَيْنِي وَبَيْنَ أَبِي فَقُلْتُ إِنْ كُنْتُ تُرِيدُ أَنْ تُصِيبَ السَّنَةَ الْيَوْمَ فَأَقْصِرْ الْخُطْبَةَ وَعَجِّلِ الْوُقُوفَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ صَدَقَ.

1663- Salim İbnu Abdullah’dan -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

“Abdûlmelik İbnu Mervan, Haccâc’a, -Allah onlardan razı olsun- hac ibadetini yaparken İbnu Ömer’in görüşüne aykırı davranmamasını emreden bir mektup yazdı. Arefe günü güneş tam tepeden batıya doğru meylettiği zaman ben ve babam İbnu Ömer geldik. İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun-, Haccac’ın çadırı önüne gelerek yüksek sesle seslendi. Bunun üzerine Haccâc, üzerinde usfûr ile boyanmış büyük bir gömlek ile çıktı ve “Ne oldu ey Ebu Abdurrahman! dedi.

İbnu Ömer de -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:, “Sünnete uymak istiyorsan acele et” Haccâc, “Şimdi mi?” dedi. İbnu Ömer de “Evet” dedi.

Haccâc, “Beni bekle de başımı yıkayıp çıkayım” dedi. İbnu Ömer, Haccâc çıkana kadar bekledi. Haccâc benimle İbnu Ömer arasında yürüdü. Ben: “Sünnete uymak istiyorsan hutbeyi kısa tut ve vakfeyi çabuk yap” dedim. Bunun üzerine Haccâc, İbnu Ömer’e bakmaya başladı. İbnu Ömer de, -Allah ondan razı olsun- “Salim doğru söyledi” dedi.

بَابُ التَّعَجُّيلِ إِلَى الْمَوْقِفِ

Vakfe Yerine Gitmek İçin Acele Etmek Bâbı

٩١ - بَابُ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ

91-Arafat'ta Vakfe Bâbı

١٦٦٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرٍ بْنُ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ كُنْتُ أَطْلُبُ بَعِيرًا لِي ح وَ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرُو سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ أَضَلَلْتُ بَعِيرًا لِي فَلَذَهَبْتُ أَطْلُبُهُ يَوْمَ عَرَفَةَ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاقِفًا بِعَرَفَةَ فَقُلْتُ هَذَا وَاللَّهِ مِنَ الْخُمْسِ لِمَا شَأْنُهُ هَا هُنَا.

1664- Cubeyr İbnu Mut'im'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Devemi kaybetmiştim. Arefe günü onu aramak için yola çıktım. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi Arafat'ta vakfe yaparken gördüm ve “Vallahi bu kişi humustandır, burada ne yapıyor ki? dedim.”⁸

8 El-Hums, el-Ahmes sıfatının cem'idir. Ahmes nefsi ve dini konusunda şiddetli hamasetli demektir. Cahiliyette Kureyş'in icat ettiği bir dini asalet unvanıydı. Ayrıca Hums; Kureyş kabilesinin anne tarafından akrabası olan kabilelerdir. Bunun içine Sagif, Leys, Huzâ'a ve Âmir ibnu Sa'sa kabileleri girmektedir.

١٦٦٥ - حَدَّثَنَا قُرُوءَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ قَالَ عُرْوَةُ كَانَ النَّاسُ يَطُوفُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ عُرَاةً إِلَّا الْخُمْسَ وَالْخُمْسُ قُرَيْشٌ وَمَا وَلَدَتْ وَكَانَتْ الْخُمْسُ يَحْتَسِبُونَ عَلَى النَّاسِ يُعْطِي الرَّجُلُ الرَّجُلَ الثِّيَابَ يَطُوفُ فِيهَا وَتُعْطِي الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ الثِّيَابَ تَطُوفُ فِيهَا فَمَنْ لَمْ يُعْطِهِ الْخُمْسُ طَافَ بِالْبَيْتِ غُرَبَانًا وَكَانَ يُفِيضُ جَمَاعَةُ النَّاسِ مِنْ عَرَفَاتٍ وَيُفِيضُ الْخُمْسُ مِنْ جَمْعٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ هَذِهِ آيَةُ نَزَلَتْ فِي الْخُمْسِ ﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾ قَالَ كَانُوا يُفِيضُونَ مِنْ جَمْعٍ فَدَفِعُوا إِلَى عَرَفَاتٍ.

1665- Hişam ibnu Urve'nin naklettiğine göre Urve -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir:

Hacca gelen insanlar, Hums hariç, cahiliye döneminde çıplak olarak tavâf ederlerdi. Hums, Kureyş, ve Kureyş neslinden gelenlerdir. Hums, Allah rızası için, erkekleri erkeklere; kadınları da kadınlara elbise verir, onlar da bunları giyinerek tavâf ederlerdi. Humsluların elbise vermediği kişiler de Kâbe'yi çıplak olarak tavâf ederdi. Diğer bir grup insan, Arafat'tan inerler, Hums ise Müzdelife'den inerlerdi.

Hişâm İbnu Urve şöyle dedi: “Babam, Aişe'nin, «*Sonra insanların indiği yerden inin*» (Bakara: 199) âyetinin Hums hakkında nazil olduğunu haber verdiğini söylemiştir. Hums, Müzdelife'den geliyorlardı. Bu ayetle Arafat'a gitmeleri emredilmiştir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4520)

٩٢ - بَابُ السَّيْرِ إِذَا دَفَعَ مِنْ عَرَفَةَ

92- Arafat'tan Ayrılıp Müzdelife'ye Doğru Yürümek Bâbı

١٦٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ سُلَيْمٌ أَسَامَةُ وَأَنَا جَالِسٌ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيرُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ حِينَ دَفَعَ قَالَ كَانَ يَسِيرُ الْغَتَقَ فَإِذَا وَجَدَ فَجُورَةَ نَصْرًا قَالَ هِشَامٌ وَالنَّصْرُ فَوْقَ الْغَتَقِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ فَجُورَةُ مُتَسَّعٌ وَالْجَمِيعُ فَجَوَاتٌ وَفِجَاءٌ وَكَذَلِكَ رُكُوءَةٌ وَرِكَاءٌ مَنَاصٍ لَيْسَ حِينَ فِرَارٍ.

1666- Urve'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Usame ile beraber otururken O'na: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem veda haccında, Arafat'tan ayrılıp Müzdelife'ye doğru yola çıktığında nasıl yürüyordu?" diye sordular. Usame -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: "Normal bir yürüyüşle yürür, önü genişleyince hızlı hareket ederdi" (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2999, 4413)

٩٣ - بَابُ النُّزُولِ بَيْنَ عَرَفَةَ وَجَمْعٍ

93- Arafat İle Müzdelife Arasında İhtiyaca Binaen Mola Vermek Bâbı

١٦٦٧ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَسَمَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ أَفَاضَ مِنْ عَرَفَةَ مَالَ إِلَى الشَّعْبِ فَقَضَى حَاجَتَهُ فَتَوَضَّأَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُصَلِّي فَقَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ.

1667- Usame İbnu Zeyd'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Arafat'tan dönüşünde bir dağ yoluna saptı, orada kazayı hacetini giderip abdest aldı. Ben de, "Ey Allah'ın Resulü! Namaz mı kılacaksınız?" dedim. Bana, "Hayır, namaz ilerde (yani Müzdelife'de kılınacak)" buyurdu.

١٦٦٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَّةُ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِجَمْعٍ غَيْرِ آلِهَ يَمُرُّ بِالشَّعْبِ الَّذِي أَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَدْخُلَ فَيَنْتَفِضَ وَيَتَوَضَّأَ وَلَا يُصَلِّي حَتَّى يُصَلِّيَ بِجَمْعٍ

1668- Nâfi'den -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- akşam ve yatsı namazlarını Müzdelife'de, birleştirerek (cem ederek) kılardı. O,

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sapmış olduğu dağ yoluna girer, kazayı hacetini giderip abdest alır, fakat Müzdelife'ye gelinceye kadar namaz kılmaz, namazları Müzdelife'de cem ederek kılar.

١٦٦٩ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَرْمَلَةَ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ رَدِفْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَرَافَاتٍ فَلَمَّا بَلَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّعْبَ الْأَيْسَرَ الَّذِي دُونَ الْمُزْدَلِفَةِ أَخَاخَ قَبَالَ ثُمَّ جَاءَ فَصَبَبْتُ عَلَيْهِ الْوُضُوءَ فَتَوَضَّأَ وَضُوءًا خَفِيفًا فَقُلْتُ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَتَى الْمُزْدَلِفَةَ فَصَلَّى ثُمَّ رَدِفَ الْفَضْلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَاةَ جَمْعٍ

1669- Usame İbnu Zeyd'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Arafat'tan hareket ettiğimizde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bineğinin terkisine bindim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Müzdelife'ye varmadan, iki dağ arasındaki sol yola varınca devesini çöktürdü, kazayı hacetini giderdi. Sonra geldi. Ben abdest alması için su döktüm, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hafif bir şekilde abdest aldı. Ben de, "Namaz mı kılacaksın ey Allah'ın Rasûlü?" diye sordum. Bana, "Namazı ileride, Müzdelife'de kılacağız" buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem devesine bindi. Müzdelife'ye gelince, akşam ile yatsı namazını cem ederek kıldı. Müzdelife'de sabahladıktan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem devesinin terkisine Fadl bindi.

١٦٧٠ - قَالَ كُرَيْبٌ فَأَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ الْفَضْلِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى بَلَغَ الْجَمْرَةَ.

1670- Kureyb şöyle dedi: Abdullah İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- Fadl'dan, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Akabe cemresine ulaşınca kadar telbiye getirdiğini haber vermiştir.

٩٤ - بَابُ أَمْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالسَّكِينَةِ عِنْدَ الْإِفَاضَةِ وَإِشَارَتِهِ إِلَيْهِمْ

بِالسُّوْطِ

94- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Arafat'tan Dönüşünde Sahabelere Vakârlı Olmalarını Emretmesi Ve Kamçısı ile İşaretle Bulunması Bâbı

١٦٧١ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُؤَيْدٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ مَوْلَى وَالِةِ الْكُوفِيِّ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ دَفَعَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ فَسَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَاءَهُ زَجْرًا شَدِيدًا وَصَوْتًا لِلَّيْلِ فَأَشَارَ بِسُوْطِهِ إِلَيْهِمْ وَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ فَإِنَّ الْبِرَّ لَيْسَ بِالْإِیْضَاعِ.

أَوْضَعُوا أَسْرَعُوا ﴿ خِلَالَكُمْ ﴾ مِنْ التَّخَلُّلِ بَيْنَكُمْ ﴿ وَفَجَرْنَا خِلَالَهُمَا ﴾

بَيْنَهُمَا

1671- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi Arafat'tan Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte dönmüştü. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hızlı gitmeleri için develere bağırılıp çağırıldığını ve develere vurulduğunu işitti ve kamçısı ile işaret ederek şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Yürürken vakârlı olun, izdiham yapmayın. Asıl iyilik hızlı gitmekle olmaz.”

٩٥ - بَابُ الْجَمْعِ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ بِالْمُزْدَلِفَةِ

95- Müzdelife'de Akşam İle Yatsı Namazlarını Birleştirerek Kılmak Bâbı

١٦٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَرَفَةَ فَنَزَلَ الشَّعْبَ فَبَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ وَلَمْ يُسَبِّحِ الْوُضُوءَ فَقُلْتُ لَهُ الصَّلَاةُ فَقَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَجَاءَ الْمُزْدَلِفَةَ فَتَوَضَّأَ فَأَسْبَحَ ثُمَّ أَقَامَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ أَنَاخَ كُلُّ إِنْسَانٍ بَعِيرَهُ فِي مَنْزِلِهِ ثُمَّ أَقَامَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا.

1672- Usame İbnu Zeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Arafat'tan dönüşünde dağ yolunda durup kazayı hacetini giderdi. Sonra hafif bir abdest aldı. Ona: "Namaz mı kılacaksınız?" diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana "Namaz ileride Müzdelife'de kılınacak" buyurdu. Müzdelife'ye indiğinde güzelce abdest aldı. Sonra kâmet getirildi ve akşam namazını kıldırıldı. Ardından herkes devesini duracağı yere çöktürdü. Sonra tekrar kâmet getirildi ve yatsı namazını kıldırıldı. Bu iki namaz arasında başka bir nafil namaz kılmadı.

٩٦ - بَابُ مَنْ جَمَعَ بَيْنَهُمَا وَلَمْ يَتَطَوَّعْ

96- İki Namazı Birleştirerek Kılıp, Arada Nafil Namaz Kılmayan Kimse Bâbı

١٦٧٣ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ جَمَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِجَمْعٍ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا بِإِقَامَةٍ وَلَمْ يُسَبِّحْ بَيْنَهُمَا وَلَا عَلَى إِبْرٍ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا.

1673- İbnu Ömer'den -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Müzdelife'de akşam ile yatsı namazını birleştirerek kıldı. Her bir namazı ayrı bir kâmet ile kıldırıldı ve bu iki namaz arasında başka nafil bir namaz da kılmadı.

١٦٧٤- حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْخَطَمِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَعَ فِي حُجَّةِ الْوَدَاعِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِالْمُزْدَلِفَةِ.

1674- Ebû Eyyub el-Ensârî -Allah ondan razı olsun- şöyle haber verdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem veda haccında Müzdelife'de iken akşam ile yatsı namazlarını birleştirerek kıldı.

(Hadisin geçtiği diğer yer: 4414)

٩٧ - بَابُ مَنْ أَذَنَ وَأَقَامَ لِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا

97- Müzdelife'de Akşam ve Yatsı Namazlarını Cem Edip, Her Namaz için Birer Ezan Ve Kâmet Getiren Kimse Bâbı

١٦٧٥- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ حَجَّ عَبْدُ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَأَتَيْنَا الْمُزْدَلِفَةَ حِينَ الْأَذَانِ بِالْعَتَمَةِ أَوْ قَرِيبًا مِنْ ذَلِكَ فَأَمَرَ رَجُلًا فَأَذَنَ وَأَقَامَ ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ وَصَلَّى بَعْدَهَا رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ دَعَا بِعِشَائِهِ فَتَعَشَّى ثُمَّ أَمَرَ أَرَى فَأَذَنَ وَأَقَامَ قَالَ عَمْرُو لَا أَعْلَمُ الشُّكَّ إِلَّا مِنْ زُهَيْرٍ ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ رَكَعَتَيْنِ فَلَمَّا طَلَعَ الْفَجْرُ قَالَ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يُصَلِّي هَذِهِ السَّاعَةَ إِلَّا هَذِهِ الصَّلَاةَ فِي هَذَا الْمَكَانِ مِنْ هَذَا الْيَوْمِ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ هُمَا صَلَاتَانِ تُحَوَّلَانِ عَنْ وَفْتِهِمَا صَلَاةُ الْمَغْرِبِ بَعْدَ مَا يَأْتِي الثَّاسُ الْمُزْدَلِفَةَ وَالْفَجْرُ حِينَ يَزُوعُ الْفَجْرُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ.

1675- Abdurrahman ibnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Mes'ûd -Allah ondan razı olsun- hac yaptı. Müzdelife'ye geldik. Müzdelife'ye geldiğimizde yatsı namazının vakti veya bu-

na yakın bir zamandı. Abdullah -Allah ondan razı olsun-, birine ezan okuyup kâmet getirmesini söyledi, o kişi de ezan okudu ve kâmet getirdi. Sonra akşam namazını kıldı. Ardından iki rekât namaz kıldı. Sonra yemeğini istedi ve yemek yedi. Sonra sanırım birine emretti o da ezan okudu ve kâmet getirdi. Sonra yatsı namazını iki rekât olarak kıldı. Fecir doğunca, sabah namazını kıldı. Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu günde ve bu yerde, bu namazdan başka bu vakitte namaz kılmazdı. Sonra Abdullah İbnu Mes'ûd -Allah ondan razı olsun- şöyle devam etti: Bu iki namaz, kendi vakitlerinden başka vakte alınmış olan iki namazdır. Akşam namazı, bütün insanların Müzdelife'ye geldikten sonra, sabah namazı ise fecir meydana çıkarken kılındı. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi böyle yaptığını gördüm." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1682, 1683)

٩٨ - بَابُ مَنْ قَدَّمَ ضَعْفَةَ أَهْلِهِ بِلَيْلٍ فَيَقْفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ وَيَدْعُونَ وَيُقَدِّمُ إِذَا غَابَ الْقَمَرُ

98- Aileden Kadın, Çocuk, Yaşlı Olan Zayıf Kimselerin Bulundukları Yerden Gece Önden Gönderen Ve Bu Kişilerin Müzdelife'de Durup Vakfe Yapmaları, Dua Etmeleri Akabinde Ay Kaybolunca Onları Yine Önden Mina'ya Gönderen Kimse Bâbı

١٦٧٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُوسُفَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَأَلْتُ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُقَدِّمُ ضَعْفَةَ أَهْلِهِ فَيَقْفُونَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ بِالْمُزْدَلِفَةِ بِلَيْلٍ فَيَذْكُرُونَ اللَّهَ مَا بَدَأَ لَهُمْ ثُمَّ يَرْجِعُونَ قَبْلَ أَنْ يَقِفَ الْإِمَامُ وَقَبْلَ أَنْ يَذْفَعَ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقْدُمُ مِنِّي لِصَلَاةِ الْفَجْرِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقْدُمُ بَعْدَ ذَلِكَ فَإِذَا قَدِمُوا رَمَوْا الْجَمْرَةَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَرْخَصَ فِي أَوْلَئِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1676- Salim -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer, -Allah ondan razı olsun- ailesinden zayıf kişileri önceden gönderirdi. Onlar geceleyin Müzdelife'de el-Meş'arî'l-Haram'da dururlar vakfe yaparlar ve güçleri yettiğince Allah Azze ve Celle'yi zikre-

derler, dua ederlerdi. Sonra imamın Mina'da vakfe yapmasından evvel ve Mina'ya hareketinden önce, Mina'ya geri dönerlerdi. Onlardan bazıları Mina'ya sabah namazı vaktinde gelir, bazıları da daha sonra gelirdi. Mina'ya geldiklerinde Akabe cemresine taşları atarlardı. İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem böyle zayıf kimselere önden gitmeleri konusunda ruhsat verdi" dedi.

۱۶۷۷ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ جَمْعٍ بَلِيلٍ.

1677- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

"Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beni bir grupla birlikte geceleyin Müzdelife'den Mina'ya gönderdi."

(Hadisin geçtiği diğer yerler: 1678, 1856)

۱۶۷۸ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زَيْدٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَنَا مِمَّنْ قَدَّمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْمُزْدَلِفَةِ فِي ضَعْفَةِ أَهْلِهِ.

1678- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

"Ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Müzdelife gecesinde Mina'ya önden gönderdiği ailesinden zayıf kimselerden biriydim."

۱۶۷۹ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ مَوْلَى أَسْمَاءَ عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّهَا نَزَلَتْ لَيْلَةَ جَمْعٍ عِنْدَ الْمُزْدَلِفَةِ فَقَامَتْ تُصَلِّي فَصَلَّتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ يَا بُنَيَّ هَلْ غَابَ الْقَمَرُ قُلْتُ لَا فَصَلَّتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ يَا بُنَيَّ هَلْ

غَابَ الْقَمَرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَتْ فَارْتَحِلُوا فَارْتَحَلْنَا وَمَضَيْنَا حَتَّى رَمَتِ الْجَمْرَةَ ثُمَّ رَجَعَتْ فَصَلَّتِ الصُّبْحَ فِي مَنْزِلِهَا فَقُلْتُ لَهَا يَا هَتَاهُ مَا أَرَانَا إِلَّا قَدْ غَلَسْنَا قَالَتْ يَا بُنَيَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَدْنَى لِلظُّعْنِ.

1679- Abdullah İbnu Keysan -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebu Bekir'in kızı Esma, -Allah onlardan razı olsun- namazların birleştirilerek kılındığı gece Müzdelife'de namaz kıldı. Sonra bir süre nafile namaz kıldıktan sonra, bana: "Ey oğlum, ay battı mı?" diye sordu. Ben de, "Hayır batmadı" dedim. Bunun üzerine bir süre daha namaz kıldı. Sonra tekrar "Ay battı mı?" diye sordu. Ben de, "Evet battı" diye cevap verdim. Esma -Allah ondan razı olsun-, "O hâlde Minâ'ya hareket edin" dedi.

Biz de yola koyulduk ve yürüdük. Cemrelere geldiğimizde Akabe cemresine taş attı. Sonra Esma -Allah ondan razı olsun-, dönüp Mina'daki konakladığı yere geldi ve orada sabah namazını kıldı. Ben dedim ki: "Ey Esma! Sanırım biz meşru olan vakitten biraz önce geldik" Esma -Allah ondan razı olsun- bana, 'Ey oğlum, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kadınlara bu konuda izin vermiştir" dedi.

١٦٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ

الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنْتِ سَوْدَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ جَمْعٍ وَكَانَتْ ثَقِيلَةً ثَبُطَةً فَأَذِنَ لَهَا.

1680- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

"Müminlerin annesi Sevde, Müzdelife gecesi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden erken gitmek için izin istedi. Sevde, cismi büyük olduğundan ağır hareket eden biriydi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de ona izin verdi." (Hadisin geçtiği diğer yer: 1681)

١٦٨١ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ نَزَلْنَا الْمُزْدَلِفَةَ فَاسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَوْدَةَ أَنْ تَدْخُلَ قَبْلَ حَطْمَةِ النَّاسِ وَكَانَتْ امْرَأَةً بَطِينَةً فَأَذِنَ لَهَا فَدَخَلَتْ قَبْلَ حَطْمَةِ النَّاسِ وَأَقَمْنَا حَتَّى أَصْبَحْنَا نَحْنُ ثُمَّ دَفَعْنَا بِدَفْعِهِ فَلَأَن أَكُونَ اسْتَأْذَنْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا اسْتَأْذَنْتُ سَوْدَةَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ مَفْرُوحٍ بِهِ.

1681- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Müzdelife’ye geldiğimizde, Sevde, -Allah ondan razı olsun- insanların izdihamından önce Müzdelife’den ayrılmak için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden izin istedi. Sevde, -Allah ondan razı olsun- ağır hareket eden bir kadın idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Sevde’ye izin verdi. Sevde, insanların izdihamından önce Minâ’ya gitti. Bizler ise sabaha kadar Müzdelife’de kaldık. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hareket etmesiyle, bizde O’nunla beraber yola koyulduk. Şayet ben, Sevde gibi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden izin istemiş olsaydım, beni en çok sevindiren şey bu olurdu.”

٩٩ - بَابُ مَتَى يُصَلِّي الْفَجْرَ بِجَمْعٍ

99- Bâb: Müzdelife’de Sabah Namazı Ne Zaman Kılınır?

١٦٨٢ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَارَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى صَلَاةً بِغَيْرِ مِيقَاتِهَا إِلَّا صَلَاتَيْنِ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ وَصَلَّى الْفَجْرَ قَبْلَ مِيقَاتِهَا.

1682- Abdullah İbnu Mes’ûd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Müzdelife’de birleştirerek kıldığı iki namaz dışında başka bir namazı vaktinin dışında kıldığını görmedim. Sabah namazını da alışılmış vaktinden önce kılmıştır.”

١٦٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى مَكَّةَ ثُمَّ قَدَمْنَا جَمْعًا فَصَلَّى الصَّلَاتَيْنِ كُلَّ صَلَاةٍ وَخَذَهَا بِأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ وَالْعِشَاءُ بَيْنَهُمَا ثُمَّ صَلَّى الْفَجْرَ حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ قَاتِلٌ يَقُولُ طَلَعَ الْفَجْرُ وَقَاتِلٌ يَقُولُ لَمْ يَطْلُعِ الْفَجْرُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ هَاتَيْنِ الصَّلَاتَيْنِ حَوَلَتَا عَنْ وَقْعِهِمَا فِي هَذَا الْمَكَانِ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءُ فَلَا يَقْدُمُ النَّاسُ جَمْعًا حَتَّى يُعْتَمُوا وَصَلَاةَ الْفَجْرِ هَذِهِ السَّاعَةَ ثُمَّ وَقَفَ حَتَّى اسْتَفَرَّ ثُمَّ قَالَ لَوْ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَفَاضَ الْآنَ أَصَابَ السَّنَةَ فَمَا أَذْرِي أَقْوَلُهُ كَانَ أَسْرَعَ أَمْ دَفَعَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَلَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ يَوْمَ النَّحْرِ.

1683- Abdurrahman İbnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Abdullah İbnu Mes’ûd ile beraber Arafat’tan Mekke’ye doğru yola çıktık. Müzdelife’ye geldiğimizde iki namazı yani akşam ve yatsı namazlarını her bir namaz için ayrı ezan ve ayrı kâmet ile kıldı. Sonra iki namaz arasında akşam yemeğini yedi. Bundan sonra Abdullah İbnu Mes’ûd sabah namazını da fecir doğduğunda kıldı. Kimisi fecir doğdu, kimisi de doğmadı diyordu. Sonra Abdullah İbnu Mes’ûd şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu mekanda yani Müzdelife’de, akşam ve yatsı namazlarının vakti normal vakitlerinden başka bir vakte alınmıştır. İnsanlar, yatsı namazının son vakti girene kadar Müzdelife’ye gelmeye çalışsın. Sabah namazının vakti de (fecrin doğuşuna doğru işaret ederek) bu zamandır. Bundan sonra Abdullah İbnu Mes’ûd gün ağarınca kadar Müzdelife’de durdu vakfe yaptı ve sonra “Şayet müminlerin emiri Osman -Allah ondan razı olsun- şimdi, bu saatte hareket etmiş olsa idi sünnete uygun hareket etmiş olur, dedi.”

Abdurrahman İbnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Mes’ûd -Allah ondan razı olsun- bu sözü mü önce söyledi, yoksa Osman mı -Allah ondan razı olsun- önce ayrıldı, bilmiyorum. Abdullah İbnu Mes’ûd, -Allah ondan razı olsun- Kurban bayramının ilk gü-

nü Akabe Cemresi'ni taşılayıncaya kadar telbiye getirmeye devam etti.”

۱۰۰ - بَاب مَتَى يُدْفَعُ مِنْ جَمْعٍ

100- Bâb: Müzdelife'de, Meş'aril-Haram'da Vakfeden Sonra Minâ'ya Ne Zaman Hareket Edilir?

۱۶۸۴ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ
عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ يَقُولُ شَهِدْتُ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ صَلَّى بِجَمْعِ الصُّبْحِ ثُمَّ وَقَفَ
فَقَالَ إِنَّ الْمُشْرِكِينَ كَانُوا لَا يُفِيضُونَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَيَقُولُونَ أَشْرِقْ نَبِيرُ وَأَنَّ
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَالَفَهُمْ ثُمَّ أَفَاضَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ.

1684- Amr İbnu Meymûn -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Ömer'in -Allah ondan razı olsun- Müzdelife'de sabah namazını kıldığını, sonra da vakfe yapıp şöyle dediğini duydum: “Müşrikler güneş doğmadıkça Müzdelife'den Minâ'ya ayrılmazlar⁹ ve: “Ey Sebîr¹⁰ dağ! Güneşin ışıkları üzerine doğsun! derlerdi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu konuda müşriklere muhalefet etmiş ve güneş doğmadan önce alaca karanlıkta Müzdelife'den Minâ'ya ayrılmıştır. (Hadisin geçtiği diğer yer ; 3838)

۱۰۱ - بَاب التَّلْبِيَةِ وَالتَّكْبِيرِ غَدَاةَ النَّخْرِ حِينَ يَرْمِي الْجَمْرَةَ وَالْإِرْتِدَافِ فِي السَّيْرِ

101- Kurban Kesme Günü Sabahı Akabe Cemresini Taşılayıncaya Kadar Telbiye Etmek Ve Tekbir Getirmek, Müzdelife'den Mina'ya Gidişte Bineğin Terkisine Birini Almak Bâbı¹¹

9 Bu hadisi şerif Müzdelife'den hareketin güneş doğmadan evvel olduğunun göstergesidir.

10 Sebîr, Müzdelife'de bir dağın ismidir. Müşrikler o dağ güneşin ışıklarıyla parlaktıktan sonra Mina'ya hareket ederlerdi.

11 Buhari -Allah ondan razı olsun- bu başlıkta üç şeyi toplamıştır.Telbiye, tekbir ve bineğin arkasına birinin bindirilmesi.

١٦٨٥ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضُّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَدَفَ الْفَضْلَ
فَأَخْبَرَ الْفَضْلُ أَنَّهُ لَمْ يَزَلْ يَلْبِي حَتَّى رَمَى الْجَمْرَةَ

1685- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Fadl İbnu Abbas'ı bineğinin arkasına aldı. Fadl İbnu Abbas, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Akabe cemresine taş atana kadar telbiye getirmeye devam ettiğini haber verdi.

١٦٨٦ - ١٦٨٧ - حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا
أَبِي عَنْ يُونُسَ الْأَيْلِيِّ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ رَدَفَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مِنْ عَرَفَةَ إِلَى الْمُزْدَلِفَةِ ثُمَّ أَرَدَفَ الْفَضْلَ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ إِلَى مِنَى قَالَ فَكَلَامُهُمَا
قَالَ لَمْ يَزَلْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبِي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ.

1686-1687- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

“Usame İbnu Zeyd -Allah ondan razı olsun-, Arafat'tan Mina'ya kadar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bineğinin arkasında, terkisinde idi. Sonra Müzdelife'den Minâ'ya gelinceye kadar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Abbas'ın oğlu Fadl'ı bineğinin arkasına almıştır. İbnu Abbas dedi ki: Fadl ile Usame her ikisi de: “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Akabe cemresini taşıyınca kadar telbiye getirmeye devam ettiğini haber verdiler.”

﴿ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ
ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ
حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ﴾

«Tehlikeden emîn olduğunuzda, kim hacca kadar umre yapıp faydalanmak isterse, kolayına gelen kurbanı kesmesi gerekir. Fakat onu bulamazsa, hac esnasında üç, yurdunuza döndüğünüz vakit de yedi gün -ki bu, tam on gün eder- oruç tutması vâcip olur. İşte bu hüküm, ailesi Mescid-i Haram'da olmayan kimseler içindir.» (Bakara – 196)

١٦٨٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا الثَّوْرِيُّ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ الْمُتَمَتِّعِ فَأَمَرَنِي بِهَا وَسَأَلْتُهُ عَنِ الْهَدْيِ فَقَالَ فِيهَا جَزُورٌ أَوْ بَقَرَةٌ أَوْ شَاةٌ أَوْ شِرْكٌ فِي دَمٍ قَالَ وَكَأَنَّ نَاسًا كَرِهُوهَا فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ إِنْسَانًا يُنَادِي حَجَّ مَبْرُورٌ وَمُتَمَتِّعٌ مُتَقَبِّلَةٌ فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ سَنَةُ أَبِي الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَقَالَ آدَمُ وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ وَغُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عُمْرَةٌ مُتَقَبِّلَةٌ وَحَجَّ مَبْرُورٌ.

1688- Ebû Cemre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Abbas'a, -Allah ondan ve babasından razı olsun- Temettu hac-cının hükmünden sordum. İbnu Abbas bana Temettu haccı yapmamı emretti. Ben yine kendisine kurbanlıktan sordum. İbnu Abbas bana, "Temettu haccında dişi veya erkek deve veya sığır veya davar kurban etmek veya deve ya da sığırdaki kurbanı ortak olmak vardır" dedi. Sanki insanlar Temettu haccını hoş görmediler. Bir gün uyudum ve rüyamda: Bir kişinin bana: "Haccın ve umren kabul edilmiştir" diye seslendiğini gördüm. Daha sonra ben uyanınca İbnu Abbas'a geldim ve rüyamı O'na anlattım. İbnu Abbas "Allâh-u Ekber, bu Ebul-Kâsım sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetidir" dedi.

Buhari -Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: Âdem, Vehb İbnu Cerir ve Ğunder, Şu'be'den gelen rivayetlerinde: "Haccın ve umren kabul edilmiştir." demişlerdir.

۱۰۳ - بَابُ رُكُوبِ الْبُذْنِ

103- Kurbanlık için Ayrılan Develere Binmek Bâbı

لَقَوْلِهِ ﴿وَالْبُذْنُ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكْبِرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَيَشْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾
 قَالَ مُجَاهِدٌ سُمِّيَتْ الْبُذْنُ لِبُذْنِهَا وَالْقَانِعُ السَّائِلُ وَالْمُعْتَرُّ الَّذِي يَعْتَرُّ بِالْبُذْنِ
 مِنْ غَنِيٍّ أَوْ فَقِيرٍ وَشَعَائِرُ اسْتِعْظَامُ الْبُذْنِ وَاسْتِحْسَانُهَا وَالْعَتِيقُ عِتْقُهُ مِنَ الْجَبَابِرَةِ
 وَيُقَالُ وَجَبَتْ سَقَطَتْ إِلَى الْأَرْضِ وَمِنْهُ وَجَبَتْ الشَّمْسُ

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Biz o kurbanlık deveyi de Allah'ın âlâmetlerinden yaptık. Onda sizin için bir hayır vardır. Onları ayakları üzerinde durur vaziyette kurban ederken Allah'ın ismini anın. Yanları üzerine düşünce de (ondan kesip) yeyin. Kıt kanaat geçinip istemeyene de, isteyecek durumda olana da yedirin. Belki şükredersiniz diye, o büyük hayvanları sizin emrinize işte böyle boyun eğdirdik. Onların etleri de kanları da Allah'a elbette ulaşmayacaktır. Fakat O'na sizden takva ulaşacaktır. Allah'ın size (dinin esaslarını öğrenmek hususunda) hidayet etmesi dolayısı ile, O'nu tekbîr etmeniz için o koca hayvanları size işte böyle boyun eğdirmiştir. (Ey Muhammed!) ibadetlerini iyi yapanları müjdele!» (Hac: 36-37)

Mücahid -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: “Develerin bedeni ni büyük olduğu için, بُذْن (budn) olarak isimlendirilmiştir.

Buhari -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: الْقَانِعُ (el-Kâniyu), isteyen, dilenci demektir. الْمُعْتَرُّ (Mu'terru) ise, zengin veya fakir, kurbanların etrafında dolaşan kimsedir. شَعَائِرُ اللَّهِ (Şeâirullah) “Allah'ın şiarlarından kılmak” kurbanlık büyütmek ve onları güzel görmek anlamındadır. الْعَتِيقُ (el-Atik), Allah Azze ve Celle'nin, zalimlerden, onların saldırıla-

rından azat ettiği koruduğu demektir. وَجَبَتْ (Vecebet), yere düştü manasındadır. وَجَبَتْ الشَّمْسُ (Vecebetiş'-şemsu), güneş battı manasındadır.

١٦٨٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا فَقَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَيَلْكَ فِي الثَّالِثَةِ أَوْ فِي الثَّانِيَةِ.

1689- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kurbanlık devesini önüne katmış götüren birini gördü. Ona, “Devene bin” buyurdu. Adam, “Bu kurbanlık devedir” dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “Bu deveye bin” buyurdu. Adam yine, “Bu kurbanlık devedir” dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ikinci veya üçüncü defasında, “Sana yazıklar olsun, bin şu deveye!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1706, 2755, 6160)

١٦٩٠- حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ وَشُعْبَةُ قَالَا حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ ثَلَاثًا.

1690- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlık devesini önüne katmış götüren birini gördü. Ona, “Devene bin” buyurdu. Adam, “Bu kurbanlık devedir” dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “Bin bu deveye” buyurdu. Adam yine, “Bu kurbanlık devedir” dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem üçüncü kez, “Bin şu deveye!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2754, 6159)

١٠٤ - بَابُ مَنْ سَاقَ الْبُذْنَ مَعَهُ

104- Kurbanlık Hayvanı Beraberinde Getiren Kimse Bâbı

١٦٩١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ
 سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ تَمَتَّعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَأَهْدَى فَسَاقَ مَعَهُ الْهَدْيَ مِنْ ذِي
 الْحُلَيْفَةِ وَبَدَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَهْلَ بِالْعُمْرَةِ ثُمَّ أَهْلَ بِالْحَجِّ فَتَمَتَّعَ
 النَّاسُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَكَانَ مِنَ النَّاسِ مَنْ أَهْدَى
 فَسَاقَ الْهَدْيَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ يُهْدِ فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قَالَ
 لِلنَّاسِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ أَهْدَى فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَشَيْءٍ حَرَمٌ مِنْهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَجَّهُ وَمَنْ لَمْ
 يَكُنْ مِنْكُمْ أَهْدَى فَلْيَطُفْ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّافَا وَالْمَرْوَةِ وَلْيَقْصِرْ وَلْيَحْلِلْ ثُمَّ لِيَهْلُ
 بِالْحَجِّ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا فَلْيَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةَ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ
 فَطَافَ حِينَ قَدِمَ مَكَّةَ وَاسْتَلَمَ الرُّكْنَ أَوَّلَ شَيْءٍ ثُمَّ خَبَّ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ وَمَشَى أَرْبَعًا
 فَرَكَعَ حِينَ قَضَى طَوَافَهُ بِالْبَيْتِ عِنْدَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ فَأَنْصَرَفَ فَأَتَى الصَّافَا
 فَطَافَ بِالصَّافَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعَةَ أَطْوَافٍ ثُمَّ لَمْ يَحْلِلْ مِنْ شَيْءٍ حَرَمٌ مِنْهُ حَتَّى يَقْضِيَ
 حَجَّهُ وَتَحَرَ هَدْيُهُ يَوْمَ التَّحَرُّ وَأَفَاضَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ حَلَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ حَرَمٌ مِنْهُ
 وَفَعَلَ مِثْلَ مَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَهْدَى وَسَاقَ الْهَدْيَ مِنَ النَّاسِ.

1691- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem veda haccında, sahabelerine, hacdan önce umre yapıp sonra ihramdan çıkmalarını emretti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zul-Huleyfe mikatından beraberinde kurbanını getirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sahabelerine Temettu haccı yapmalarını emretti. İnsanlar da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beraberinde hacdan önce umre yapmaya yani Temettu haccına niyet ettiler. İnsanlardan kimi kurbanını beraberinde getirmiş kimde getirmemişti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye

geldiği zaman insanlara şöyle buyurdu:

“Sizlerden kurbanı bulunanlar haccını tamamlayana kadar ihramdan çıkmasın, kurbanı bulunmayanlar ise Kâbe’yi tavâf edip, Safâ ile Merve arasında say yaptıktan sonra saçlarını kısaltıp ihramdan çıksın. Terviye yani Zil-Hicce ayının sekizinci günü geldiğinde hac için niyet etsin, ihrama girsin ve telbiye getirsin. Mina’da kesecek kurban bulamayan her kişi ise hac sırasında üç, evine döndükten sonra da yedi gün olmak üzere toplam on gün oruç tutsun.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke’ye geldiğinde ilk önce Hacer’ül-Esved’i istilâm etti, ona eliyle dokundu ve öptü. Sonra da Kâbe’yi tavâf etti. Tavâfının ilk üç şavtında koşar gibi, kalan dört tavâfı ise yürüyerek yaptı. Kâbe’yi tavâfı bitirince Makam-ı İbrahim’in arkasında iki rekât namaz kıldı. Selâm verip Safâ’ya gitti. Safâ ile Merve arasında yedi kez say yaptı. Bayramın birinci günü Kâbe’yi tavâf edip kurbanını kesinceye kadar ihramdan çıkmadı. Bunların hepsinden sonra ihramdan çıktı. İnsanlardan kurbanını getiren herkes Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yaptığı gibi yaptılar.

١٦٩٢- وَعَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَمْتِهِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ لَتَمْتَعِ النَّاسُ مَعَهُ بِمِثْلِ الَّذِي أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1692- Urve -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Aişe, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in umre ve haccı birlikte yapıp Temettu haccını emrettiğini ve Salim’in İbnu Ömer’den, -Allah ondan ve babasından razı olsun- O’nun da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’den naklettiği gibi diğer bazı insanların da O’nunla beraber Temettu haccına niyet ettiklerini haber verdi.

۱۰۵ - بَاب مَنْ اشْتَرَى الْهَدْيَ مِنَ الطَّرِيقِ

105. Kurbanlığını Yoldan Satın Alan Kimse Bâbı

۱۶۹۳ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ لِأَيِّهِ أَقِمْ فَإِنِّي لَا أَمْنَهَا أَنْ سَتُصَدَّ عَنْ الْبَيْتِ قَالَ إِذَا أَفْعَلُ كَمَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ فَإِنَّا أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ عَلَى نَفْسِي الْعُمْرَةَ فَأَهْلُ بِالْعُمْرَةِ مِنَ الدَّارِ قَالَ ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْبَيْدَاءِ أَهْلُ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ وَقَالَ مَا شَأْنُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ إِلَا وَاحِدٌ ثُمَّ اشْتَرَى الْهَدْيَ مِنَ قُدَيْدٍ ثُمَّ قَدِمَ فَطَافَ لَهُمَا طَوَافًا وَاحِدًا فَلَمْ يَحِلَّ حَتَّى حَلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا

1693- Nâfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Abdullah İbnu Ömer’in oğlu Abdullah babasına -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi: “Bu sene hacca gitme, çünkü ben, bu sene fitneden emin değilim. Senin hac yapmana engel olmayacaklarından emin değilim” dedi. İbnu Ömer’de -Allah ondan razı olsun- ona şöyle dedi: “Öyle bir şey olursa ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yaptığı gibi yaparım. Allah Teâlâ, «Sizin için, Allah’ın Rasûlünde güzel bir örnek vardır.» (Ahzâb: 21) buyurmuştur. Ben sizleri şahit tutuyorum ki umre yapmayı kendime farz kıldım.

Umre niyetiyle ihrama girdi. Sonra İbnu Ömer yola çıktı. Beydâ bölgesine gelince, hac ve umre niyetiyle ihrama girip telbiye getirdi ve şöyle dedi: “Hac ve umre arasında, ihramdan çıkma bakımından bir fark yoktur, ikisi de birdir” Kudeyd¹² bölgesinden bir kurbanlık satın aldı. Sonra Mekke’ye geldi, Kâbe’yi tavâf etti ve Safâ ile Merve arasında say yaptı. Hac ve umresinin her ikisini de tamamlamadıkça ihramdan çıkmadı.

12 Kudeyd, Harem dışında ve yol üzerinde bir mevki.

١٠٦ - بَاب مَنْ أَشْعَرَ وَقَلَّدَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ ثُمَّ أَحْرَمَ

106- Zul-Huleyfe'de Kurbanlığına İşaret Koyup Gerdanlık Taktıktan Sonra İhrama Giren Kimse Bâbı

وَقَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِذَا أَهْدَى مِنَ الْمَدِينَةِ قَلْدَهُ وَأَشْعَرَهُ بِذِي الْحُلَيْفَةِ يَطْعَنُ فِي شِقِّ سَنَامِهِ الْأَيْمَنِ بِالشُّفْرَةِ وَوَجْهَهَا قَبْلَ الْقِبْلَةِ بَارِكَةً.

Nâfi şöyle dedi: “İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- Medine'den beraberinde kurbanlık götüreceği zaman ona Zul-Huleyfe'de işaret koyar ve gerdanlık takardı. Deve yüzü kibleye bakar bir hâlde çökmüş vaziyette o, hörgücünün sağ tarafına dürterek işaret koyar ve deveye gerdanlık takardı”

١٦٩٤-١٦٩٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ

الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ قَالَا خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَّةِ مِنَ الْمَدِينَةِ فِي بَضْعِ عَشْرَةِ مِائَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِذِي الْحُلَيْفَةِ قَلَّدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَ وَأَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ.

1694-1695- Misver İbnu Mahrame ve Mervan -Allah onlardan razı olsun- şöyle demişlerdir:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hudeybiye anlaşmasının yapıldığı zamanda, Medine'den yüzer kişilik, on civarında sahabe grubu ile birlikte yola çıkmıştı. Zul-Huleyfe'ye geldikleri zaman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlık hayvana gerdanlık takmış, işaret koymuş sonra da ihrama girmişti.”

(1694 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 1811, 2712, 2731, 4158, 4178, 4181)

(1695 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2711, 2732, 4157, 4179, 4180)

١٦٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو لُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ فَلَانَدُ بُذْنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدَيَّ ثُمَّ قَلَدَهَا وَأَشْعَرَهَا وَأَهْدَاهَا فَمَا حَرَمَ عَلَيْهِ شَيْءٌ كَانَ أَحِلَّ لَهُ.

1696- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanının gerdanlığını kendi ellerimle büktüm. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de onu kurbanlıklara taktı, kurbanı işaret koydu ve gönderdi. Bunu yaparken henüz niyet edip ihrama girmemişti.”

(Hadisin geçtiği diğer yerler: 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 2317, 5566)

١٠٧- بَابُ فَتْلِ الْقَلَانِدِ لِلْبُذْنِ وَالْبَقَرِ

107. Kurbanlık Develer Ve Sığırlar için Gerdanlıklar Bükmek Bâbı

١٦٩٧- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ حَلُّوا وَلَمْ يَحْلِلْ أَأَنْتَ قَالَ إِنِّي لَبَدْتُ رَأْسِي وَقَلَدْتُ هَذِي فَلَا أَحِلُّ حَتَّى أَحِلَّ مِنَ الْحَجِّ.

1697- Hafsa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Allah’ın Rasûlü! Sen ihramdan çıkmadığın hâlde, insanlar neden ihramdan çıktılar?” diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben saçlarımı dağılmaması için topladım ve yapıştırdım, kurbanıma gerdanlık taktım. Artık hacı bitirinceye kadar ihramdan çıkamam.”

١٦٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُهْدِي مِنَ الْمَدِينَةِ فَأَقْبَلَ قَلَانِدَ هَدِيَةٍ ثُمَّ لَا يَجْتَنِبُ شَيْئًا مِمَّا يَجْتَنِبُهُ الْمُحْرِمُ

1698- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine’den Mekke’ye kurbanını gönderdi. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in kurbanının gerdanlıklarını bükürdim. Gönderdikten sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihramlı kimsenin kaçındığı şeylerin hiçbirinden kaçınmazdı.”

١٠٨ - بَابُ إِشْعَارِ الْبَدَنِ

108- Kurbanlık Hayvanı İşaretlemek Bâbı

وَقَالَ عُرْوَةُ عَنْ الْمِسْوَرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قُلْتُ لَقَدْ التَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَهُ وَأَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ

Urve, Misver’den -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanına gerdanlık takmış, işaret koymuş ve umre niyetiyle ihrama girmiştir.”

١٦٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَتَلْتُ قَلَانِدَ هَدْيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَشْعَرَهَا وَقَلَدَهَا أَوْ قَلَدْتُهَا ثُمَّ بَعَثَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ وَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ فَمَا حَرَّمَ عَلَيْهِ شَيْءٌ كَانَ لَهُ حَلٌّ.

1699- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in kurbanlıklarının gerdanlıklarını bükürüm. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de kurban-

lıklara işaret koydu ve gerdanlıkları onlara taktı -veya kurbanlıklara ben gerdanlık taktım.- Sonra onları Kâbe'ye gönderdi. Kendisi ise Medine'de kaldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir müddet Medine'de daha ikâmet etti. Bu ikâmet esnasında kendisine önceden helâl olan şeylerden hiçbirisi haram hâle gelmedi yani ihram yasakları başlamadı”.

۱۰۹ - بَابُ مَنْ قَلَّدَ الْقَلَانِدَ بِيَدِهِ

109- Kurbanlık Hayvanların Boynuna Kendi Eliyle Gerdanlık Takan Kimse Bâbı

۱۷۰۰ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَلْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ زِيَادَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ كَتَبَ إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ مَنْ أَهْدَى هَدِيًّا حَرُمَ عَلَيْهِ مَا يَحْرُمُ عَلَى الْحَاجِّ حَتَّى يُنَحَّرَ هَدِيَّتُهُ قَالَتْ عَمْرَةُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَيْسَ كَمَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَا قُلْتُ قَلَانِدٌ هَذِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي ثُمَّ قَلَّدَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدَيْهِ ثُمَّ بَعَثَ بِهَا مَعَ أَبِي فَلَمْ يَحْرُمُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْءٌ أَحَلَّهُ اللَّهُ لَهُ حَتَّى يُحَرَّ الْأَهْدِيُّ

1700- Amra bintu Abdurrahman -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ziyad İbnu Ebû Sufyan, Aişe'ye -Allah onlardan razı olsun- gönderdiği mektubunda, Abdullah İbnu Abbas'ın şöyle dediğini yazdı:

“Kim Mekke'ye kurbanlık gönderirse kurbanı kesilinceye kadar hacılara ihramlı iken haram olanlar haram olur” Amra dedi ki: Bunun üzerine Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: “İbnu Abbas'ın -Allah ondan razı olsun- dediği gibi değil. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlıklarının boynuna takacağı gerdanlık iplerini ben ellerimle bük-tüm. Sonra da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu gerdanlıkları el-leriyle taktı. Sonra bu kurbanlık hayvanları da babam Ebu Bekir -Allah

ondan razı olsun- ile birlikte Mekke'ye gönderdi. İhramlıya haram olan hiçbir şey Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem haram olmadı. Kurbanlıklar Mekke'de kesilinceye kadar Allah O'na bu şeyleri helâl kıldı.”

۱۱۰ - بَابُ تَقْلِيدِ الْغَنَمِ

110- Kurbanlık Koyunlara Gerdanlık Takmak Bâbı

۱۷۰۱ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَهْدَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّةً غَنَمًا.

1701- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kere kurbanlık olarak koyun gönderdi.

۱۷۰۲ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَفِلُ الْقَلَائِدِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقْلُدُ الْغَنَمَ وَيَقِيمُ فِي أَهْلِهِ حَلَالًا.

1702- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hayvanının boynuna takılacak gerdanlığın ipini ben bükürdim. O, bu gerdanlıkları kendi eliyle davarın boynuna takar daha sonra da ihrama girmeksizin ailesi ile birlikte olurdu.

۱۷۰۳ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ ح وَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَفِلُ قَلَائِدِ الْغَنَمِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَنْعَثُ بِهَا ثُمَّ يَمَكْتُ حَلَالًا.

1703- Aîşe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hayvanının boynuna takılacak gerdanlığın ipini ben бүкерdim. O da bununla birlikte davalarını Mekke'ye gönderir, sonra ihrama girmeksizin ve ihramın yasaklarını yapmaksızın Medine'de beklerdi.

١٧٠٤ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا عَنْ عَامِرٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ ضَيَّ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَتَلْتُ لِهَدْيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَغْنِي الْقَلَائِدَ قَبْلَ أَنْ يُخْرِمَ.

1704- Aîşe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihrama girmeden önce, O'nun kurbanlık hayvanları için, gerdanlığın ipini ben бүкерdim.

١١١ - بَابُ الْقَلَائِدِ مِنَ الْعِهْنِ

111- Kurbanlık Hayvana, Yünden Gerdanlık Takmak Bâbı

١٧٠٥ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَتَلْتُ قَلَائِدَهَا مِنْ عِهْنٍ كَانَ عِنْدِي.

1705- Aîşe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlarının gerdanlıklarını, elimde bulunan yünden бүktüm.

١١٢ - بَابُ تَقْلِيدِ الثَّغْلِ

112- Kurbanlık Hayvanın Boynuna Ayakkabı Bağlamak Bâbı

١٧٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ

قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ رَاكِبَهَا يُسَايِرُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالتَّغْلُ فِي عُنُقِهَا تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ.

حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُثْمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1706- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlık hayvanını yanında götürren bir adam gördü ona “hayvanına bin” buyurdu. Adam “O kurbanlık hayvandır” dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine “Bu deveye bin” buyurdu.

Ebû Hureyre dedi ki: Ben o adamı, kurbanlık devesinin üzerine binmiş ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle beraber yürüdüğünü gördüm. Devenin boynunda da onun kurbanlık olduğunu belli etmek üzere asılmış ayakkabı vardı.

۱۱۳ - بَابُ الْجِلَالِ لِلْبَدَنِ

113- Kurbanlık Develer İçin Hazırlanmış Çullar¹³ Bâbı

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَا يَشْقُ مِنْ الْجِلَالِ إِلَّا مَوْضِعَ السَّامِ وَإِذَا نَحَرَهَا نَزَعَ جِلَالَهَا مَخَافَةَ أَنْ يَفْسِدَهَا الدَّمُ ثُمَّ يَتَصَدَّقُ بِهَا.

İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- deve üzerine konmuş olan çulları yalnızca hörgüç yerinden yarardı. Deveyi kestiğinde de kanın o çulları bozmasından korktuğu için çulunu çıkarır sonra da onu sadaka olarak verirdi.

13 el-Cullu kelimesi çoğulu: el-Cilâl: Deve, at, eşek, katır gibi hayvanların sırtına atılan çul veya örtü manasına gelir.

١٧٠٧ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِجِلَالِ الْبَذَنِ الَّتِي نَحَرْتُ وَبِجُلُودِهَا.

1707- Ali -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana, kestiğim kurbanlık develerin üzerinde bulunan çullarını ve hayvanın derilerini sadaka olarak vermemi emretti.

(Hadisin geçtiği diğer yerler: 1716, 1717, 1718, 2299)

١١٤ - بَابُ مَنْ اشْتَرَى هَدِيَّةً مِنَ الطَّرِيقِ وَقَلَّدَهَا

114- Kurbanını Yolda Satın Alıp Gerdanlık Takan Kimse Bâbı

١٧٠٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ أَرَادَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا الْحَجَّ عَامَ حِجَّةِ الْخُرُورِ فِي عَهْدِ ابْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقِيلَ لَهُ إِنَّ النَّاسَ كَانُوا يَنْتَهُمُ قِتَالًا وَنَخَافُ أَنْ يَصُدُّوكَ فَقَالَ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ إِذَا أَصْنَعْتَ كَمَا صَنَعَ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي أَوْجِبْتُ عُمْرَةً حَتَّى إِذَا كَانَ بَظَاهِرِ الْبَيْدَاءِ قَالَ مَا شَأْنُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ إِلَّا وَاحِدٌ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ جَمَعْتُ حِجَّةً مَعَ عُمْرَةٍ وَأَهْدَى هَدِيَّةً مُقَلَّدًا اشْتَرَاهُ حَتَّى قَدِمَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَلَمْ يَزِدْ عَلَى ذَلِكَ وَلَمْ يَخْلُلْ مِنْ شَيْءٍ حَرَمَ مِنْهُ حَتَّى يَوْمِ النُّحْرِ فَحَلَقَ وَنَحَرَ وَرَأَى أَنْ قَدْ قَضَى طَوَافَهُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةَ بِطَوَافِهِ الْأَوَّلِ ثُمَّ قَالَ كَذَلِكَ صَنَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1708- Nâfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu'z-Zubeyr'in -Allah ondan ve babasından razı olsun- zamanında Harûrîler'in hac yaptığı yıl İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- hacca gitmek istedi. Kendisine: “Abdullah İbnu Zubeyr ile Haccâc ve taraftarları arasında savaş var. Onların seni alıkoymalarından korkuyoruz” denildi.

Bunun üzerine İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- «Sizin için, Allah'ın Rasûlünde güzel bir örnek vardır.» (Ahzâb: 21) âyetini okuduktan sonra şöyle dedi: Öyleyse ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye senesinde yaptığı gibi yaparım. Sizi şahit tutarım ki ben kendime umre yapmayı farz kıldım.

Nihayet Zul-Huleyfe'nin önündeki Beydâ'nın yüksek bir yerine vardığında şöyle dedi: "Haccın ve umrenin durumu aynıdır. Sizi şahit tutarım ki ben hac ile umreyi birleştirdim yani Kıran haccına niyet ettim."

Kendisine kurbanlık satın aldı. Mekke'ye geldiğinde Kâbe'yi tavâf etti. Safâ ve Merve arasında say yaptı. Bayramın birinci gününe kadar bundan başka bir şey yapmadı ve ihramdan da çıkmadı. Kurban bayramı günü saçını tıraş etti ve kurbanını kesti. Birinci tavâfıyla, hac ve umre tavâfını yerine getirmiş oldu. Sonra şöyle dedi: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de böyle yaptı."

۱۱۵- بَابُ ذَبْحِ الرَّجُلِ الْبَقْرَ عَنْ نِسَائِهِ مِنْ غَيْرِ أَمْرِهِنَّ

115- Erkeğin, Hanımlarının Bir Talebi Olmaksızın Onlar Adına Sığır Kesmesi Bâbı

۱۷۰۹ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِخُمْسِ بَقَيْنَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ لَا نُرَى إِلَّا الْحَجَّ فَلَمَّا دَخَلْنَا مِنْ مَكَّةَ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَذِي إِذَا طَافَ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَنْ يَحِلَّ قَالَتْ فَدَخَلْ عَلَيْنَا يَوْمَ النُّحْرِ بِلَحْمٍ بَقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا قَالَ نَحَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَزْوَاجِهِ قَالَ يَحْيَى فَذَكَرْتُهُ لِلْقَاسِمِ فَقَالَ أَتَيْتُكَ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ.

1709- Âişe, -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Zil-Kâ'de ayının bitmesine beş gün kala Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yola çıktık. Biz yola ancak hac niyetiyle çıktığımızı sanıyorduk. Mekke'ye yaklaştığımızda Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem yanında kurbanlığı bulunmayan kimselere Kâbe'yi tavâf ettikten ve Safâ ile Merve arasında say yaptıktan sonra ihramdan çıkmalarını emretti.

Bayram günü bize sığır eti getirildi. Ben "Bu nedir?" diye sordum. Eti getiren kimse bana: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımları adına kurban kesti" dedi.

۱۱۶ - بَابُ التَّحْرِيرِ فِي مَنْحَرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنَى

116- Minâ'da, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Kurbanını Kestiği Yerde Kurbanı Kesmek Bâbı

۱۷۱۰ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ خَالِدَ بْنَ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ يَنْحَرُ فِي الْمَنْحَرِ قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ مَنْحَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1710- Nâfi' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Ömer, -Allah ondan razı olsun- kurban kesim yerinde kurbanını keserdi.

Ubeydullah: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kestiği yerde kurbanını keserdi, dedi.

۱۷۱۱ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَنْعَثُ بِهَذِيهِ مِنْ جَمْعٍ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ حَتَّى يُدْخَلَ بِهِ مَنْحَرُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ حُجَّاجٍ فِيهِمْ الْحُرُّ وَالْمَمْلُوكُ

1711- Nâfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- kurbanını, gecenin sonunda içlerinde hür ve köle bulunan hacılar topluluğunun beraberinde Minâ'ya Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kurbanını kestiği yere gönderirdi.

١١٧ - بَاب مَنْ نَحَرَ هَدْيَهُ بِيَدِهِ

117- Kurbanını Kendi Eliyle Kesen Kimse Bâbı

١٧١٢ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قَلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ وَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ وَنَحَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ سَبْعَ بُذُنٍ قِيَامًا وَضَحَّى بِالْمَدِينَةِ كَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَيْنِ مُخْتَصِرًا.

1712- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendi elleriyle, ayakta dikilmiş oldukları hâlde yedi deveyi kesti. Medine’de de iki tane alacalı ve boynuzlu koçu yine kendi elleriyle kesti.

١١٨ - بَاب نَحْرِ الْإِبِلِ مُقَيَّدَةً

118- Develerin Bağlanmış Olarak Kesilmesi Bâbı

١٧١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أُنِيَ عَلَى رَجُلٍ قَدْ أَتَاخَ بَدَنَتُهُ يَنْحَرُهَا قَالَ ابْعَثْهَا قِيَامًا مُقَيَّدَةً سُنَّةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ يُونُسَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ.

1713- Ziyâd İbnu Cubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer’i -Allah ondan ve babasından razı olsun- gördüm. O, kurbanlık devesini kesmek için çöktüren bir adamın yanına giderek ona “Onu kaldır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetine uygun olarak, deveni, ayakta ve bağlı olarak kes” dedi.

١١٩ - بَاب نَحْرِ الْبُذُنِ قَائِمَةً

119- Develerin Ayakta Olduğu Hâlde Kesilmesi Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ﴿صَوَّافٌ﴾ قِيَامًا

İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- develerin ayakta kesilmesinin, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın sünneti olduğunu söyledi. İbnu Abbas da Hac sûresinde kurban kesiminden bahseden âyette geçen صَوَّافٌ (savâffe) (Hacc 36) kelimesinin “ayakta oldukları hâlde” anlamına geldiğini söylemiştir.

١٧١٤ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قَلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرُ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَالْعَصْرُ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكَعَتَيْنِ قَبَاتٌ بِهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَجَعَلَ يُهْلَلُ وَيُسَبِّحُ فَلَمَّا عَلَا عَلَى الْبَيْدَاءِ لَبَّى بِهِمَا جَمِيعًا فَلَمَّا دَخَلَ مَكَّةَ أَمَرَهُمْ أَنْ يَحِلُّوا وَتَحَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ سَبْعَ يَدْنٍ قِيَامًا وَضَحَّى بِالْمَدِينَةِ كَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَيْنِ.

1714- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine’de öğleyi dört rekât olarak kıldı. Zul-Huleyfe’de ikinci namazını kısaltarak iki rekât olarak kıldı ve geceyi orada geçirdi. Sabah olunca devesine bindi. Lâ ilâhe illallah ve Subhânallâh demeye başladı. Müzdelife’deki Beydâ denilen yere varınca hac ve umreye birlikte (yani Kıran haccına) niyet edip telbiye getirdi. Mekke’ye girince beraberinde kurbanlıkları bulunmayan sahabelere ihramdan çıkmalarını emretti.

Bu hacda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendi eliyle ayakta oldukları hâlde yedi deve kesti. Medine’de de iki tane alacalı ve boynuzlu koçu yine kendi elleriyle kesti.

١٧١٥ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قَلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرُ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَالْعَصْرُ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكَعَتَيْنِ وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ثُمَّ

بَاتَ حَتَّى أَصْبَحَ فَصَلَّى الصُّبْحَ ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ حَتَّى إِذَا اسْتَوَتْ بِهِ الْبَيْدَاءُ أَهْلَ
بُعْمَرَةَ وَحَجَّةَ.

1715- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem öğle namazını Medine'de dört rekât, ikinci namazını Zul-Huleyfe'de iki rekât olarak kıldı. Sonra orada geceledi. Sabah olunca namazı kılıp devesine bindi. Devesi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi Beydâ'ya yükselttiği zaman, umre ve hac için niyet edip telbiye etti.

۱۲۰ - بَابُ لَا يُعْطَى الْجَزَارُ مِنَ الْهَدْيِ شَيْئًا

120- Kesilen Kurbanlıktan Kasaba Bir Şey Verilmez Bâbı

۱۷۱۶ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ
عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
بَعَثَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَمْتُ عَلَى الْبُذْنِ فَأَمَرَنِي فَقَسَمْتُ لِحُومَهَا ثُمَّ
أَمَرَنِي فَقَسَمْتُ جِلَالَهَا وَجُلُودَهَا.

1716-a- Ali -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlık olan deve kesilirken başında bulunmam için beni gönderdi. Bana, hayvanın etini dağıtmamı, çullarını ve derisini de sadaka olarak vermemi emretti. Ben de bunları yerine getirdim.

۱۷۱۶ - قَالَ سُفْيَانُ وَحَدَّثَنِي عَبْدُ الْكَرِيمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ
أَقُومَ عَلَى الْبُذْنِ وَلَا أُعْطِيَ عَلَيْهَا شَيْئًا فِي جِزَارَتِهَا.

1716-b- Ali -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kesilen kurbanının başın-

da durmamı ve kasaplık ücreti olarak hayvanın etinden herhangi bir şey vermememi emretti.

۱۲۱ - بَابُ يُتَصَدَّقُ بِجُلُودِ الْهَدْيِ

121- Kurbanlıkların Derisi Sadaka Edilir Bâbı

۱۷۱۷- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ وَعَبْدُ الْكَرِيمِ الْجَزْرِيُّ أَنَّ مُجَاهِدًا أَخْبَرَهُمَا أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يَقُومَ عَلَى بَذْنِهِ وَأَنْ يَقْسِمَ بَذْنَهُ كُلَّهَا لِحُومِهَا وَجُلُودِهَا وَجِلَالِهَا وَلَا يُعْطِيَ فِي جِزَارَتِهَا شَيْئًا

1717- Ali -Allah ondan razı olsun-, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine, kurbanının başında bulunmayı, bunların etlerini, derilerini ve çullarını dağıtmayı, kesim ücreti olarak kasaba kurbanlıkların etlerinden bir şey vermemeyi emrettiğini söyledi.

۱۲۲ - بَابُ يُتَصَدَّقُ بِجِلَالِ الْبَذْنِ

122- Kurbanlıkların Çulları Sadaka Edilir Bâbı

۱۷۱۸- حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي لَيْلَى أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ أَهْدَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِائَةَ بَذَنَةٍ فَأَمَرَنِي بِلِحُومِهَا فَقَسَمْتُهَا ثُمَّ أَمَرَنِي بِجِلَالِهَا فَقَسَمْتُهَا ثُمَّ بِجُلُودِهَا فَقَسَمْتُهَا.

1718- Ali -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Veda Haccında yüz deveyi kurban etti. Bana bunların etlerini dağıtmamı emretti, ben de dağıttım. Sonra çullarını dağıtmamı emretti. Çullarını dağıttım. Sonra derisini dağıtmamı emretti. Derisini dağıttım.

۱۲۳ - بَاب

123- Bâb

﴿وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ
لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ
ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ
مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْفَقِيرِ ثُمَّ
لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ
اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾

«Hani “Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavâf edenler, namaza du-
ranlar, rükû edenler ve secdeye varanlar için evimi temiz tut” diyerek
İbrahim’i Kâbe’nin bulunduğu yere indirmiştik.

İnsanları hacca çağır; yürüyerek veya deve üzerinde bütün uzak
yollardan sana gelsinler.

Kendi menfaatlerine şâhit olsunlar ve belirli günlerde, kendileri-
ne rızık olarak verdiği hayvanları kurban ederken, Allah’ın adını zikret-
sinler. Siz de ondan yiyin ve çaresiz kalmış fakire yedirin.

(Saç ve tırnak gibi) pis olan yerleri temizlesinler; adaklarını yeri-
ne getirsinler ve Kâbe’yi tavâf etsinler.

İşte böyle. Kim Allah’ın yasaklarına saygılı davranırsa, bu, kendi-
si için Rabbi katında daha hayırlıdır. Size, (Kitap’ta) okunanlar dışında
bütün hayvanlar helâl kılınmıştır. Pis putlardan ve yalan sözden sakı-
nın.» (Hac: 26-30)

۱۲۴ - بَاب مَا يَأْكُلُ مِنَ الْبُذْنِ وَمَا يَتَصَدَّقُ

124- Kurbanlık Hayvanların Etlerinden Yenilmesi Ve
Sadaka Olarak Verilmesindeki Miktar Bâbı

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَا يُؤْكَلُ مِنْ جَزَاءِ الصَّيْدِ وَالنَّذْرِ وَيُؤْكَلُ مِمَّا سِوَى ذَلِكَ وَقَالَ عَطَاءٌ يَأْكُلُ وَيُطْعِمُ مِنَ الْمُتَمَتَّةِ

İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

İhramlıya avlanmasının cezası olarak kestiği kurban ile adakların etlerinden yedirilmez. Bunların dışındakilerden yedirilir.

Atâ İbnu Rebah -Allah ondan razı olsun- ise şöyle demiştir: Temet-tu haccı yapan kestiği hayvanın etinden yiyebilir, başkasına da yedirebilir.

١٧١٩ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كُنَّا لَا نَأْكُلُ مِنْ لُحُومِ بَدَنَّا فَوْقَ ثَلَاثِ مَنَى فَرُخِصَ لَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كُلُوا وَتَزَوَّدُوا فَأَكَلْنَا وَتَزَوَّدْنَا قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَقَالَ حَتَّى جِئْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ لَا.

1719- Câbir İbnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Biz, Minâ'da kaldığımız üç günden fazla zamanda kurbanlık etlerden yemezdik. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize bu konuda ruhsat verdi ve şöyle buyurdu: "Kurbanlık etleri yiyin ve yanınıza azık olarak alın" Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu izninden sonra kurban etinden hem yedik, hem de yanımıza azık olarak aldık.

İbnu Cüreyc dedi ki: Ben Atâ İbnu Rebah'a "Câbir, Medine'ye gelinceye kadar, dedi mi?" diye sordum. Atâ İbnu Rebah "Hayır, Cabir Medine'ye gelinceye kadar demedi" dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2980, 5424, 5567)

١٧٢٠ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بَلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِخَمْسِ بَقِيعٍ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ وَلَا نَرَى إِلَّا الْحَجَّ حَتَّى إِذَا

دَكُونَا مِنْ مَكَّةَ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَذِي إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ يَحِلُّ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَدَخَلَ عَلَيْنَا يَوْمَ النَّحْرِ بِلُحْمٍ بَقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا فَقِيلَ ذَبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَزْوَاجِهِ قَالَ يَحْيَى فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لِلْقَاسِمِ فَقَالَ أَتَيْتُكَ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ.

1720- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Zilkâde ayının bitmesine beş gün kala Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yola çıktık. Biz sadece hac niyetiyle çıkacağımızı sanıyorduk. Nihayet Mekke'ye yaklaştığımızda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanında kurbanlığı bulunmayan kimselere Kâbe'yi tavâf ettikten ve Safâ ile Merve arasında say yaptıktan sonra ihramdan çıkmalarını emretti. Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bayram günü bize sığır eti getirildi. Ben "Bu nedir?" diye sordum.

Eti getiren getiren kimse "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımları adına kurban kesti" dedi.

۱۲۵ - بَابُ الذَّبْحِ قَبْلَ الْحَلْقِ

125- Kurbanın, Başın Tıraş Edilmesinden Önce Kesilmesi Bâbı

۱۷۲۱ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا مَنْصُورُ بْنُ زَادَانَ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمَّنْ حَلَقَ قَبْلَ أَنْ يَذْبَحَ وَتَخَوَّهِ فَقَالَ لَا حَرَجَ لَا حَرَجَ

1721- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, kurbanı kesmeden evvel saçını tıraş etmekten ve bunun gibi bayramın birinci günü yapılan ibadetlerin öne alınıp geciktirilmesinden soruldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu tip sorulan soruların hepsine: "Bunu yapmanda üzerine bir günah yoktur" diye cevap verdi.

١٧٢٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رَفِيعٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زُرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لَا حَرَجَ قَالَ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ لَا حَرَجَ قَالَ ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لَا حَرَجَ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحِيمِ الرَّازِيُّ عَنْ ابْنِ خُثَيْمٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنِي ابْنُ خُثَيْمٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ عَفَّانُ أَرَاهُ عَنْ وَهَبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ خُثَيْمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ حَمَّادٌ عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ وَعَبَادِ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1722- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Ben cemreye taş atmadan önce Kâbe'yi tavâf ettim, bunun hükmü nedir? diye sordu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bunu yapmanda üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

Adamın biri dedi ki: Ben kurban kesmeden önce başımı tıraş ettim, bunun hükmü nedir? diye sordu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bunu yapmanda üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

Adamın biri: Ben cemreye taş atmadan önce kurban kestim, bunun hükmü nedir? diye sordu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bunu yapmanda üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

١٧٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَمَيْتُ بَعْدَ مَا أَمْسَيْتُ فَقَالَ لَا حَرَجَ قَالَ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَتَحَرَّ قَالَ لَا حَرَجَ.

1723- İbnu Abbas'tan -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Ben akşamdan sonra cemreye taş attım, bunun hükmü nedir? diye sordu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bunu yapmanda üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

Adamın biri Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Kurban kesmeden önce saçımı tıraş ettim. Bunun hükmü nedir? diye sordu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bunu yapmanda üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

١٧٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْبُطْحَاءِ فَقَالَ أَحْجَجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِمَا أَهْلَلْتَ قُلْتُ لَيْلِكَ بِأَهْلَالِ كَاهِلَالِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَحْسَنْتَ الطَّلُقَ فَطُفْتُ بِالنِّبْتِ وَالْبَصْفَاءِ وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ بَنِي قَيْسٍ فَقُلْتُ رَأْسِي ثُمَّ أَهْلَلْتُ بِالْحَجِّ فَكُنْتُ أَفْتِي بِهِ النَّاسَ حَتَّى خِلَافَةُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَلَذَكَرْتُهُ لَهُ فَقَالَ إِنْ تَأْخُذَ بِكِتَابِ اللَّهِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُنَا بِالتَّمَامِ وَإِنْ تَأْخُذَ بِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَحِلَّ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ.

1724- Ebû Musa el-Eş'arî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Bathâ'da iken O'nun yanına vardım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana: “Hacc'a niyet ettin mi?” diye sordu. Ben: Evet, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem; “Hangi çeşit hacc'a niyet ettin?” diye sordu. Ben dedim ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihrama girdiği gibi niyet edip ihrama giriyorum.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İyi yapmışsın. Şimdi git Kâbe'yi tavâf et, Safâ ve Merve arasında say yap.”

Ben bu ibadetleri yaptıktan sonra Benî Kays kabilesinden bir kadın

saçımdan bitleri temizledi. Sonra Zil-Hicce ayının sekizinci günü hac için niyet edip ihrama girdim.

Ben, Ömer'in -Allah ondan razı olsun- halifeliğine kadar insanlara bu şekilde hac yapılmasına dair fetva veriyordum. Bunu Ömer'e zikrettiğimde, Ömer şöyle dedi: "Şayet Allah'ın kitabına bakacak olursak, Allah, umre ile haccı tamamlamayı emrediyor. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sünnetine bakacak olursak, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bayramın birinci günü kurbanını kesene kadar ihramdan çıkma-
mıştır.

۱۲۶ - بَاب مَنْ لَبَّدَ رَأْسَهُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ وَحَلَّقَ

126- İhrama Girme Esnasında, Saçına Yapışkan Bir Şey Süren ve İhramdan Çıkarken Saçını Tıraş Eden Kimse Bâbı

۱۷۲۵ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَلْهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ حَلُّوا بِعُمْرَةٍ وَلَمْ يُحْلِلْ أَلْتُ مِنْ عُمْرَتِكَ قَالَ إِنِّي لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَذِي فَلَا أَحِلُّ حَتَّى أَلْحَرَ.

1725- Hafsâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Sen umreden sonra ihramdan çıkmadığın hâlde insanlara ne oluyor ki umre yaptıktan sonra ihramdan çıkıyorlar?"

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben saçlarımı toplayıp yapışkan bir madde sürdüm,¹⁴ kurbanıma gerdanlık bağladım. Bu yüzden kurbanımı kesmedikçe ihramdan çıkma-
yacağım"

۱۲۷ - بَابُ الْخَلْقِ وَالتَّقْصِيرِ عِنْدَ الْإِحْلَالِ

127- İhramdan Çıkarken Saçları Tamamen Kazıtmak Veya Kısaltmak Bâbı

14 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir seferinde saçına bal sürmüştür.

١٧٢٨ - حَدَّثَنَا عِيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُخَلِّقِينَ قَالُوا وَلِلْمُقَصِّرِينَ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُخَلِّقِينَ قَالُوا وَلِلْمُقَصِّرِينَ قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ وَلِلْمُقَصِّرِينَ.

1728- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah, saçlarını tamamen kestirenlere merhamet eylesin” diye dua etti.

Sahabeler: “Saçlarını kısaltanlara da Allah’ın rahmet etmesi için dua et” dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah, saçlarını tamamen kestirenlere mağfiret eylesin” diye dua etti.

Sahabeler: “Saçlarını kısaltanlara Allah’ın rahmet etmesi için dua et” dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sözünü üç kere tekrarladıktan sonra “Allahım, saçlarını kısaltanlara da mağfiret et” diye dua etti.

١٧٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو قَالَ قَالَ خَلْقَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطَائِفَةً مِنْ أَصْحَابِهِ وَقَصَّرَ بَعْضُهُمْ.

1729- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte ashabından bir gurup, saçlarını tamamen kazıttılar. Ashab’tan bir taife de saçlarını kısalttı.¹⁵

15 Bu hadis ihramdan çıkışta saçların hem kısaltılacağı hem de tamamen kesilebileceğine dalalet ediyor. Hatta ayet-i kerime: “Gerçek şu ki, Allah, Rasûlünün rüyasını doğrulamıştır. İnşallah güven içinde, başlarınızı tıraş etmiş ve saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Harâm’a gireceksiniz. Allah, sizin bilmediğinizi bilir. Oraya girmeden önce de, yakın bir fetih vermişti.” Fetih 27

۱۷۳۰- حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ قَصَرْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِشْقَصٍ.

1730- Muâviye -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in saçlarını mişkas¹⁶ denilen enli bir ok ile kısalttım.

۱۲۸- بَابُ تَقْصِيرِ الْمُتَمَتِّعِ بَعْدَ الْعُمْرَةِ

128- Temettü Hacı Yapanın, Umreyi Yaptıktan Sonra Saçlarını Kısaltması Bâbı

۱۷۳۱- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ أَمَرَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَطُوفُوا بِالْبَيْتِ وَبِالصُّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ يَحِلُّوا وَيَخْلُقُوا أَوْ يَقْصُرُوا.

1731- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye gelince yanında kurbanlık getirmemiş ashabına Kâbe'yi tavâf etmelerini, Safâ ve Merve arasında sa'y yapmalarını, sonra da saçlarını tamamen kestirmelerini yahut saçlarını kısaltarak ihramdan çıkmalarını emretti.

۱۲۹- بَابُ الزِّيَارَةِ يَوْمَ النَّحْرِ

129- Bayram Günü İfâda tavâfı Yapmak Bâbı

16 Mişkas, enli bir ok veya bıçak

وَقَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الزِّيَارَةَ إِلَى اللَّيْلِ وَيَذْكُرُ عَنْ أَبِي حَسَّانَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَزُورُ الْبَيْتَ أَيَّامَ مِنَى

Aişe ve ibnu Abbas -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ziyaret tavâfını (ifâda tavâfını) geceye kadar erteledi.

Ebu Hassân'ın ibnu Abbas'tan -Allah ondan ve babasından razı olsun- rivayet ettiğine göre ibnu Abbas şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mina günlerinde Kâbe'yi ziyaret ederdi.

١٧٣٢ - وَقَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَافَ طَوَافًا وَاحِدًا ثُمَّ يَقِيلُ ثُمَّ يَأْتِي مِنَى يَغْنِي يَوْمَ النَّحْرِ وَرَفَعَهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ.

1732- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir tavâf yaptı. Sonra öğle uykusuna (kaylûle) yattı, sonra da bayram günü Mina'ya geldi.

١٧٣٣ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ الْأَعْرَجِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ حَجَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْضَتْنَا يَوْمَ النَّحْرِ فَحَاضَتْ صَفِيَّةُ فَأَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا مَا يُرِيدُ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا حَائِضٌ قَالَ حَابِسَتُنَا هِيَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَاضَتْ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَ أَخْرَجُوا وَيَذْكُرُ عَنْ الْقَاسِمِ وَغُرُورَةَ وَالْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَفَاضَتْ صَفِيَّةُ يَوْمَ النَّحْرِ.

1733- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte hac yaptık. Bay-

ramın birinci günü ifâda tavâfı yaptık. Bu tavâfın akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımı Safiyye bintu Huyey âdet gördü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onunla birlikte olmak istedi. Ben: “Ey Allah’ın Rasûlü, o hayızlıdır” dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Öyleyse, ifâda tavâfını yapıncaya kadar O bizi yolumuzdan alıkoyacak” dedi.

Yanındakiler: “Ey Allah’ın Rasûlü, Safiye bintu Huyey bayramın birinci günü ifâda tavâfını yaptı” dediler.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Öyleyse yola çıkın” buyurdu.

Kâsım, Urve ve el-Esved’in Aişe’den rivayetlerinde, Aişe: “Safiyye, bayramın birinci günü ifâda tavâfı yaptı” demiştir.

۱۳۰- بَابُ إِذَا رَمَى بَعْدَ مَا أَمْسَى أَوْ خَلَقَ قَبْلَ أَنْ يَذْبَحَ نَاسِيًا أَوْ جَاهِلًا

130- Unutarak veya Cehaletinden Dolayı Akşam Olduktan Sonra Akabe Cemresini Taşlayan veya Kurban Kesmeden Önce Saçlarını Kestiren Kimsenin Hükümü Bâbı

۱۷۳۴- حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ

أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِيلَ لَهُ فِي الذَّبْحِ وَالْخَلْقِ وَالرَّمْيِ وَالْتَقْدِيمِ وَالتَّأَخِيرِ فَقَالَ لَا حَرَجَ.

1734- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bayramın birinci günü yapılan ibadetlerden kurban kesme, saç tıraş etme ve Akabe cemresini taşlama konusunda öne alma veya erteleme konusunda sorulan bütün sorulara: “Bunda senin üzerine bir günah yoktur” cevabını verdi.

۱۷۳۵- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ

عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسْأَلُ

يَوْمَ الثَّخْرِ بِمَنَى فَيَقُولُ لَا حَرْجَ فَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ أَذْبَحْ وَلَا حَرْجَ وَقَالَ رَمَيْتُ بَعْدَ مَا أَمْسَيْتُ فَقَالَ لَا حَرْجَ.

1735- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Vedâ Haccı'nda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bayramın birinci gününde Mina'da sahabeleri sorular soruyorlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de "Bunu yapmada üzerine bir günah yoktur" diye cevap veriyordu.

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ben kurbanımı kesmeden önce saçlarımı tıraş ettim, bunun hükmü nedir, ne yapmam gerekir?" diye soru sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Kurbanını kes, bunu yapmada üzerine bir günah yoktur" buyurdu. Yine: Akşam olduktan sonra "Ben öğleden sonra Akabe cemresini taşıdım, bunun hükmü nedir" diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Bunu yapmada üzerine bir günah yoktur" buyurdu.

۱۳۱ - بَابُ الْفَتْيَا عَلَى الدَّائِبَةِ عِنْدَ الْجَمْرَةِ

131- Cemrelerin Yanında, Binek Üzerinde Fetva Vermek Bâbı

۱۷۳۶ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَجَعَلُوا يَسْأَلُونَهُ فَقَالَ رَجُلٌ لَمْ أَشْعُرْ فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ أَذْبَحْ وَلَا حَرْجَ فَبَاءَ آخَرُ فَقَالَ لَمْ أَشْعُرْ فَتَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَزِمِي قَالَ أَرِمِ وَلَا حَرْجَ فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ قَدَّمَ وَلَا أَخَّرَ إِلَّا قَالَ أَفْعَلْ وَلَا حَرْجَ.

1736- Abdullah ibnu Amr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Vedâ Haccı'nda Mina'da durdu. Sahabeler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sorular sormaya başladılar.

Bir adam: Ben bilmeden kurban kesmeden önce saçlarımı kestim,

bunun hükmü nedir? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Kurbanını kes, bunda senin üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

Bir başka sahabe: Ben bilmeden, cemreleri taşlamadan önce kurbanımı kestim, bunun hükmü nedir? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Cemreleri taşıla. Bunda senin üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o gün cemreleri taşlamadan, kurban kesmeden, tıraş olmadan, tavâf etmeden öne geçirilen veya sonraya bırakılan şeyler hakkında kendisine ne sorulduysa “Yap, bunu yapmanda üzerine bir günah yoktur” buyurdu.

١٧٣٧ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو بْنَ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ كُنْتُ أَحْسِبُ أَنَّ كَذَا قَبْلَ كَذَا ثُمَّ قَامَ آخِرُ فَقَالَ كُنْتُ أَحْسِبُ أَنَّ كَذَا قَبْلَ كَذَا حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَلْحَرَ نَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ وَأَشْبَاهَ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَعْلَ وَلَا حَرَجَ .

1737- Abdullah ibnu Amr ibnul-Âs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, kurban bayramının birinci günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi bineği üzerinde hutbe verirken görmüştür. Bir adam ayağa kalkarak: “Ben hacdaki şu işin şundan önce yapılacağını zannediyordum” dedi. Sonra bir başkası ayağa kalkarak: “Ben de şu işin şundan önce olacağını zannediyordum. Kurbanımı kesmeden önce tıraş oldum, cemreyi taşlamadan evvel kurbanımı kestim” ve buna benzer bayramın birinci günü yapılan ibadetleri öne alma ve geciktirme yani tertip konusunda sorular sordular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu tipte sorulan soruların tümüne: “Bunu yap, üzerine hiçbir günah yoktur” buyurdu. O gün, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ne sorulduysa “Yap, üzerine hiçbir günah yoktur” cevabını verdi.

١٧٣٨ - لَهْنُ كُلِّهِنَّ فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ إِلَّا قَالَ الْفَعْلُ وَلَا حَرَجَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ بْنُ عُبَيْدٍ اللَّهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو بْنَ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَاقَتِهِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ تَابِعَهُ مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ.

1738- Abdullah ibnu Amr İbnul-Âs -Allah ondan ve babasından razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hutbe verirken deve-sinin üzerinde bulunduğunu söyledi ve yukardaki hadisi zikretti.

١٣٢ - بَابُ الْخُطْبَةِ أَيَّامَ مِنَى

132- Mina Günlerinde Hutbe Vermek Bâbı

١٧٣٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ التَّحْرِ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا يَوْمَ حَرَامٍ قَالَ فَأَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا بَلَدٌ حَرَامٌ قَالَ فَأَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فَأَعَادَهَا مِرَارًا ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَوَالِدِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَوَصِيَّتُهُ إِلَى أُمَّتِهِ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدَ الْغَائِبَ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كَفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ.

1739- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle de-di:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurban bayramının birinci günü ashabına bir hutbe verdi ve: “Ey insanlar! Bugün hangi gündür?” di-ye sordu.

Ashab: Bugün savaş yapılması haram sayılan bir gündür, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Burası hangi beldedir?” diye sordu:

Ashab: Burası savaş yapılması haram kılınan bir beldedir, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu hangi aydır?” diye sordu.

Ashab: Bu, haram bir aydır, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İçinde bulunduğunuz bu gününüzün, bu beldenizin (Mekke) ve bu ayınızın haram oluşu gibi, kanlarınız, canlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da sizlere haramdır.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözünü birkaç kez tekrarladı. Daha sonra başını yukarı göğe doğru kaldırarak:

“Allah’ım tebliğ ettim mi? Allah’ım tebliğ ettim mi?” dedi.

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Nefsimi elinde tutan Allah’a yemin ederim ki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Burada bulunanlar burada bulunmayanlara bu sözlerimi aktarsınlar. Benden sonra birbirlerinin boynunu vuran kâfirlerin haline dönmeyin” buyruğu ümmetine bir vasiyetidir. (Hadisin geçtiği diğer yer: 7079)

١٧٤٠ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُو قَالَ

سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ بَعْرَاقَاتِ ثَابَعَةَ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عُمَرُو.

1740- İbnu Abbas, -Allah ondan ve babasından razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi Arafat’ta hutbe verirken işittiğini haber vermiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1812, 1841, 1843, 5804, 5853)

١٧٤١ - حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا قُرَّةٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَرَجُلٌ أَفْضَلُ فِي نَفْسِي مِنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَطَبَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ التَّحْرِيقِ قَالَ أَتَذَرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ التَّحْرِيقِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ فَقَالَ أَلَيْسَ ذُو الْحِجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَتْ بِالْبَلَدَةِ الْحَرَامِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا إِلَى يَوْمٍ تَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ أَلَا هَلْ بَلَغْتُ قَالُوا نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ فَلْيَبْلُغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ قُرْبُ مَبْلَغِ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ فَلَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ.

1741- Ebû Bekre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizlere kurban bayramının birinci günü hutbe verdi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu günün hangi gün olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu.

Biz: Allah ve Rasûlü en iyi bilir, dedik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir süre sustu. Öyle ki biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu güne farklı bir isim vereceğini sandık.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu gün, kurban kesme günü değil mi?” diye sordu.

Biz: Evet, dedik.

Sonra, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu ay hangi aydır?” diye sordu.

Biz: Allah ve Rasûlü en iyi bilir, dedik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir süre sustu. Biz, Allah

Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu aya farklı bir isim vereceğini zannettik.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu ay, Zil-Hicce değil mi?” diye sordu.

Biz: Evet, dedik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu belde hangi belde-dir?” diye sordu.

Biz: Allah ve Rasûlü daha iyi bilir, dedik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir süre sustu. Biz, onun bu beldeye farklı bir isim vereceğini zannettik.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Burası haram belde değil mi?” diye sordu.

Biz: Evet haram beldedir, dedik.

Bunun üzerine: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “İçinde bulunduğunuz bu gününüzün, bu beldenizin (Mekke) ve bu ayınızın haram oluşu gibi, kanlarınız, canlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da sizlere haramdır. Dikkat edin, bunları size tebliğ ettim mi?” diye sordu. Ashab: Evet, tebliğ ettin, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Allah’ım şahit ol! Burada bulunanlar, burada bulunmayanlara sözlerimi aktarsınlar. Öyle kimseler vardır ki anlatandan daha anlayışlı olabilir. Benden sonra birbirlerinin boynunu vuran kâfirlerin haline dönmeyin”

١٧٤٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ

مُحَمَّدَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَنِي أَتَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَقَالَ فَإِنَّ هَذَا يَوْمٌ حَرَامٌ أَتَدْرُونَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ بَلَدٌ حَرَامٌ أَتَدْرُونَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا وَقَالَ هِشَامُ بْنُ الْغَزَايَ أَخْبَرَنِي لَفِيعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ التَّحْرِ بْنِ الْجَمْرَاتِ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي حَجَّ بِهَذَا وَقَالَ هَذَا يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ فَطَفِقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللَّهُمَّ اشْهَدْ وَوَدَّعَ النَّاسَ فَقَالُوا هَذِهِ حَجَّةُ الْوَدَاعِ.

1742- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Minâ'da iken şöyle buyurdu:

“Bu günün hangi gün olduğunu biliyor musunuz?” Sahabeler: Allah ve Rasûlü en iyi bilir, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bu gün, haram kılınan bir gündür. Bu beldenin hangi belde olduğunu biliyor musunuz?”

Sahabeler: Allah ve Rasûlü en iyi bilir, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bu belde, haram bir beldedir. Bu ayın hangi ay olduğunu biliyor musunuz?”

Sahabeler: Allah ve Rasûlü en iyi bilir, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İçinde bulunduğunuz bu gününüzün, bu beldenizin (Mekke) ve bu ayınızın haram oluşu gibi, kanlarınız, canlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da sizlere haramdır.”

Nafi'den gelen rivayette ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Vedâ Haccını yaptığı sırada, kurban bayramının birinci günü, cemrelerin taşlanma yerlerinin arasında durdu ve şöyle buyurdu:

“Bugün Hac-ı Ekber günüdür”. Daha sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah'ım şahit ol” demeye başladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanlara veda etti. Bu sebeple sahabeler, bu Vedâ Haccıdır, dediler.¹⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4403, 6043, 6166, 6785, 6868, 7077)

17 VEDÂ HUTBESİ

(9 Zilhicce 10 H. / 8 Mart 632 M. Cuma)

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Vedâ hacında, 9 Zilhicce Cuma günü zevâlden sonra Kasvâ adlı dişi devesi üzerinde, Arafat Vâdisi'nin ortasında Gadiri Hum mevkiinde yüz bini aşkın Müslümanın şahsında bütün insanlığa şöyle hitabetti.

Bismillahirrahmanirrahim

"Hamd Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım isteriz. Allah kime hidâyet ederse, artık onu kimse saptıramaz. Sapıklığa düşürdüğünü de kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki; Allah'tan başka hakkıyla ibadet edilecek başka bir ilah yoktur. Tektir, eşi, ortağı, dengi ve benzeri yoktur. Yine şehâdet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasûlü'dür."

Ey İnsanlar!

Sözümü iyi dinleyiniz. Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedî olarak bir daha berâber olamayacağım.

Ashabım!

Bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay, bu şehriniz Mekke nasıl kutsal bir şehir ise, canlarınız, mallarınız, namus ve şerefınız de öylece mukaddestir; her türlü tecâvüzden masundur.

Ashâbım!

Yarın Rabbinize kavuşacaksınız. Bugünkü her hâl ve hareketinizden muhakkak sorulacaksınız. Benden sonra birbirlerinin boynunu vuran kâfirlerin haline dönmeyin. Bu vasiyetimi burada bulunanlar, bulunmayanlara bildirsinler. Olabilir ki, bildirilen kimse, burada bulunup da işitenden daha iyi anlayarak hıfzetmiş olur.

Ashâbım!

Kimin yanında bir emânet varsa, onu sâhibine versin . Fâizin her çeşidi kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Fakat aldığınız borcun aslını ödemek gerekir. Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız. Allah'ın emriyle bundan böyle fâizcilik yasaktır. Câhiliyetten kalma bu çirkin âdetin her türlü sü ayağımın altındadır. İlk kaldırdığım fâiz de Abdülmuttalib'in oğlu amcam Abbas'ın fâiz alacağıdır.

Ashâbım!

Câhiliyet devrinde güdülen kan davaları da tamamen kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası, Abdülmüttalib'in torunu (amcalarımdan Hâris'in oğlu) Rabianın kan davasıdır.

Ey İnsanlar!

Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu konuda Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz, kadınları Allah'ın emâneti olarak aldınız. Onların nâmus ve ifetlerini Allah adına söz vererek helâl edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki haklarınız, âile nâmusu ve şerefınızı kimseye çiğnetmemeleridir. Eğer onlar sizden izinsiz râzı olmadığınız kimseleri âile yuvanıza alırlarsa, onları hafifçe dövüp korkutabilirsiniz. Kadınların sizin üzerinizdeki hakları ise, örfe göre her türlü (meşru ihtiyaçlarını), yiyecek ve giyeceklerini temin etmenizdir.

Mü'minler!

Size iki emânet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldıkça yolunuzu hiç şaşmazsınız. Bu emânetler, Allah'ın kitabı Kur'ân ve O'nun Peygamberinin sünnetidir.

Ey İnsanlar!

Akıp gitmekte zaman, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü duruma dönmüştür. Bir yıl, 12 aydır. bunlardan 4'ü Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep hürmetli aylardır.

Ashâbım!

Bugün şeytan sizin şu topraklarınızda yeniden nüfûz ve saltanatını kurma gücünü ebedî olarak kaybetmiştir. Fakat size yasakladığım bu şeyler dışında, küçük gördüğünüz şeylerde ona uyarsanız, bu da onu sevindirir, ona cesâret verir. Dininizi korumak için bunlardan da uzak kalınız.

Mü'minler!

Sözümü iyi dinleyin, iyi belleyin. Rabbiniz birdir, babanız birdir. Hepiniz Âdem'densiniz, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Hiç kimsenin başkaları üzerinde soy-sop üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük, ancak takvâ ileidir. Müslüman müslümanın kardeşidir. Böylece bütün müslümanlar kardestir. Gönül hoşluğu ile kendisi vermedikçe, başkasının hakkına el uzatmak helâl değildir. Ashâbım! Nefsinize de zulmetmeyin. Nefsinizin de üzerinizde hakkı vardır. Bu nasihatlarımı burada bulunanlar, bulunmayanlara tebliğ etsinler.

Ey İnsanlar!

Cenâb-ı Hak, Kurân da her hak sahibine hakkını vermiştir. Mirâsçı için ayrıca vasiyet etmeye gerek yoktur. Çocuk kimin döşeginde doğmuşsa, ona âittir. Zina eden için ise mahrûmiyet vardır. Babasından başkasına soy (neseb) iddiâsına kalkışan soysuz, yahut efendisinden başkasına intisâba yeltenen nankör, Allah'ın gazabına, meleklerin lânetine ve bütün müslümanların bedduasına uğrasın. Cenâb-ı Hak böylesi insanların ne tevbelerini ne de adâlet ve şahitlikleri-

۱۳۳ - بَابُ هَلْ يَبِيتُ أَصْحَابُ السَّقَايَةِ أَوْ غَيْرُهُمْ بِمَكَّةَ لَيْلِي مَنْ

133- Bâb: Su Dağıtmada Görevli Olanlar veya Başkaları
Mina'da Kalınması Gereken Gecelerde Mekke'de
Geceleyebilirler mi?

۱۷۴۳ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُبَيْدِ
اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

1743- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, (Abbas’a hacıları sulama maksadıyla Mina günlerinde Mekke’de geceleme hususunda) ruhsat verdi.

۱۷۴۴ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي
عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَذِنَ.

1744- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem (Abbas’a hacıları sulama maksadıyla Mina günlerinde Mekke’de geceleme hususunda) izin verdi.

ni kabûl eder.

Ashabım!

Allah’tan korkun, beş vakit namazınızı kılın, Ramazan orucunuzu tutun, malınızın zekatını verin, âmirlerinize itaat edin. Böylece Rabbinizin Cennetine girersiniz.

Ey İnsanlar!

Yarın beni sizden soracaklar, ne dersiniz? Ashâbı kiram:

Allah’ın dinini tebliğ ettin, vazîfeni hakkıyla yaptın, bize nasihat ve vasiyette bulundun, diye şehadet ederiz, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mübarek şehâdet parmağını göğe doğru kaldırdı, cemâat üzerine çevirip indirdikten sonra üç defa:

Şâhid ol Yâ Rab! Şâhid ol Yâ Rab! Şâhid ol Yâ Rab! buyurdu.

١٧٤٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ لُمَيْرٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْعَبَّاسَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اسْتَأْذَنَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَبِيتَ بِمَكَّةَ لَيْلِي مَنِي مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِهِ فَأَذِنَ لَهُ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ وَعُقَيْبَةُ بْنُ خَالِدٍ وَأَبُو ضَمْرَةَ.

1745- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Abbas, -Allah ondan razı olsun- hacılara su dağıtmak için Mina günlerinde Mekke'de geceleme için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden izin istedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de O'na izin verdi.

١٣٤ - بَابُ رَمَى الْجِمَارِ

134- Cemreleri Taşlama Vakti veya Hükümü Bâbı

وَقَالَ جَابِرٌ رَمَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ النَّحْرِ ضَخَى وَرَمَى بَعْدَ ذَلِكَ بَعْدَ الزَّوَالِ.

Câbir şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bayramın ilk günü kuşluk vaktinde Akabe cemresini taşıladı, bundan sonraki teşrik günlerinde ise cemreleri, zevalden yani güneşin tam tepeden batıya meyletmesinden sonra taşıladı. (Bu öğle namazının vaktinin girdiği vakittir.)

١٧٤٦ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ وَبَرَةَ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَتَى أَرْمِي الْجِمَارَ قَالَ إِذَا رَمَى إِمَامُكَ فَارْمِ فَاعْدْتُ عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ قَالَ كُنَّا نَتَحَيَّنُ فَإِذَا زَالَتْ الشَّمْسُ رَمَيْنَا

1746- Vebere -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben İbnu Ömer'e -Allah ondan ve babasından razı olsun- "Teşrik günlerinde¹⁸ cemreleri ne zaman taşılayayım?" diye sordum. İbnu Ömer

18 Teşrik günleri, bayramın ikinci, üçüncü ve dördüncü günleridir.

şöyle dedi: “Hac emiriniz cemreleri taşıladığında sen de taşıla.”

Ben soruyu tekrar sordum. İbnu Ömer şöyle dedi: “Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında taşlamak için zaman kollardık, güneş batıya meylettğinde (yani öğle namazının vakti girdiğinde) biz de cemreleri taşlardık.”¹⁹

۱۳۵ - بَابُ رَمِي الْجِمَارِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي

135- Cemrelerin Vadinin İç Kısmından Atılması Bâbı

۱۷۴۷ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ رَمَى عَبْدُ اللَّهِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي فَقُلْتُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّ نَاسًا يَرْمُونَهَا مِنْ فَوْقِهَا فَقَالَ وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ هَذَا مَقَامُ الَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ بِهَذَا.

1747- Abdurrahman ibnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Mesud, Akabe cemresini vadinin ortasından taşıladı.

Ben dedim ki: Ey Ebû Abdurrahman! İnsanlar bu akabe cemresini vadinin üst tarafından taşıyorlar.

Bunun üzerine Abdullah ibnu Mesud şöyle dedi: Kendisinden başka hakkıyla ibadet edilecek başka bir ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, burası Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme Bakara Sûresi indirilmiş olan yerdir.²⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1748, 1749, 1750)

19 Cemreler, Mina'da farklı uzaklıkta ve bir yol üzerinde üç tanedir. Mekke yönünde olana Akabe cemresi denir. Bayram günü kuşluk vakti yalnız o taşlanır. Diğer teşrik günlerinde, her gün öğleden akşama kadar sıra ile her üç cemreye de yedşer taş atılır.

20 Zikredilen ayet “Sayılı günlerde Allah’ı zikredin. Allah’tan sakınan kimse için, iki gün içinde Mina’dan çıkmak hususunda acele etmesinde herhangi bir günah yoktur. O hâlde Allah’tan sakının ve bilin ki, siz, mutlaka O’na varıp toplanacaksınız.” (Bakara: 203)

۱۳۶ - بَاب رَمَى الْجِمَارِ بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ

136- Cemrelere Yedişer Taş Atmak Bâbı

ذَكَرَهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Bunu ibnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden zikretmiştir.

۱۷۴۸ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ

عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ اتَّهَى إِلَى الْجَمْرَةِ الْكُبْرَى
جَعَلَ الْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ وَمِنَى عَنْ يَمِينِهِ وَرَمَى بِسَبْعٍ وَقَالَ هَكَذَا رَمَى الَّذِي أَنْزَلَتْ
عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1748- Abdurrahman ibnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- büyük cemrenin yani Akabe cemresinin yanına gitti. Kabe'yi sol yanına, Mina'yı sağ yanına aldı, büyük cemreye yedi çakıl taşı fırlattı. Abdullah ibnu Mesud taşları attıktan sonra şöyle dedi: "Burada, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme Bakara Sûresi indirilmiş ve burada durup taş atmıştır.

۱۳۷ - بَاب مَنِ رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَجَعَلَ الْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ

137- Büyük Cemreyi Taşlarken Kabe'yi Soluna Alan Kimse Bâbı

۱۷۴۹ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ

الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ أَنَّهُ حَجَّ مَعَ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَرَأَاهُ يَرْمِي الْجَمْرَةَ
الْكُبْرَى بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ فَجَعَلَ الْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ وَمِنَى عَنْ يَمِينِهِ ثُمَّ قَالَ هَذَا مَقَامُ
الَّذِي أَنْزَلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ.

1749- Abdurrahman ibnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- ile birlikte hac yapmış ve ibnu Mesud'u Kâbe'yi sol yanına, Minayı'da sağ yanına alarak büyük cemreye (Akabe) yedi tane çakıl taşı atarken gördüğünü söyledi. Abdullah ibnu Mesud taşları attıktan sonra şöyle dedi:

“Burası Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Bakara Sûresi'nin indirildiği yerdir “

۱۳۸ - بَابُ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ

138- Cemreleri Taşlayan Kişinin, Her Taş Atışıyla Beraber Tekbir Getirmesi Bâbı

قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Cemreleri taşlarken her bir çakılı atarken tekbir getirmeyi ibnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden aktarmıştır.

۱۷۵۰ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ

الْحَجَّاجَ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ السُّورَةَ الَّتِي يُذَكِّرُ فِيهَا الْبَقْرَةَ وَالسُّورَةَ الَّتِي يُذَكِّرُ فِيهَا آلَ عِمْرَانَ وَالسُّورَةَ الَّتِي يُذَكِّرُ فِيهَا النَّسَاءَ قَالَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حِينَ رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَاسْتَبْطَنَ الْوَادِيَّ حَتَّى إِذَا حَازَى بِالشَّجَرَةِ اعْتَرَضَهَا فَرَمَى بِسَبْعِ حَصَيَّاتٍ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ قَالَ مِنْ هَا هُنَا وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ قَامَ الَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقْرَةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1750- A'meş -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Haccâc'ı minberde şöyle derken işittim: İçinde bakaranın, sığırın kesilmesinin yer aldığı sûre, içinde İmran ailesinden bahsedilen sûre, içinde kadınlardan bahsedilen sûre.

Ben bu sözlerin hangisinin doğru olduğunu anlamak için İbrahim en-Nehai'ye söyledim. O şöyle dedi: Bana Abdurrahman İbnu Yezîd, ken-

disinin, Abdullah İbnu Mes'ud ile büyük cemreyi taşlarken birlikte olduğunu, Abdullah ibnu Mesud'un, Akabe cemresini taşlarken vadinin iç kısmına girdiğini, ağacın hizasına gelince, enlemesine onun yanında durup yedi çakıl taşını attığını ve her atışta tekbir getirdiğini haber verdi. Sonra ibnu Ömer şöyle dedi: Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, burası Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Bakara Sûresi'nin indirildiği ve Akabe cemresini taşıdığı yerdir.

۱۳۹ - بَاب مَنْ رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ وَلَمْ يَقِفْ

139- Akabe Cemresini Attıktan Sonra Vakfe Yapmayan Kimse Bâbı

قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Bu Akabe cemresini taşıyıp onun yanında vakfeye durmamayı, ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- , Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden zikretmiştir.

۱۴۰ - بَاب إِذَا رَمَى الْجَمْرَتَيْنِ يَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَيُسْهَلُ

140- Bâb: Akabe Cemresi Dışındaki Diğer İki Cemreleri Taşlayınca, Kibleye Karşı Dönüp Uzunca Vakfe Yapmak

۱۷۵۱ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا يُونُسُ

عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يَرْمِي الْجَمْرَةَ الدُّثَيَّا بِسَبْعِ حَصَيَّاتٍ يُكَبِّرُ عَلَى إِثْرِ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ يَتَقَدَّمُ حَتَّى يُسْهَلَ فَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ فَيَقُومُ طَوِيلًا وَيَذْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ ثُمَّ يَرْمِي الْوُسْطَى ثُمَّ يَأْخُذُ ذَاتَ الشِّمَالِ فَيَسْتَهْلُ وَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ فَيَقُومُ طَوِيلًا وَيَذْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ وَيَقُومُ طَوِيلًا ثُمَّ يَرْمِي جَمْرَةَ ذَاتِ الْعَقَبَةِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَيَقُولُ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ.

1751- Salim -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- küçük cemreye yedi çakıl taşı atar, her çakıl taşını atarken tekbir getirirdi. Bundan sonra ilerler ve vadinin ortasındaki düz kısma varır, orada kibleye döner cemreyi arkasına alır, uzunca durur, ve ellerini kaldırır dua ederdi. Bundan sonra orta cemreyi taşlar. Bundan sonra da, vadinin alt yanına iner, burada da birincideki gibi vadinin ortasındaki düz kısma varır kibleye döner, uzunca durarak ellerini kaldırır dua ederdi. Bundan sonra büyük cemreye, yani Akabe cemresine gelir, vadinin iç kısmından ona yedi taş atar, fakat onun yanında vakfe için durmazdı. Attıktan sonra döner "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Haccını işte böyle yaptığını gördüm" diyerek giderdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1752, 1753)

١٤٠ - بَابُ رَفْعِ الْيَدَيْنِ عِنْدَ جَمْرَةِ الدُّثْيَا وَالْوُسْطَى

141- Küçük Ve Orta Cemreyi Taşlama Sırasında Elleri Dua İçin Kaldırmak Bâbı

١٧٥٢ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَحْمَدُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَرْمِي الْجَمْرَةَ الدُّثْيَا بِسَبْعِ حَصَيَّاتٍ ثُمَّ يُكَبِّرُ عَلَى إِبْرَ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ يَتَقَدَّمُ فَيَسْهَلُ فَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ قِيَامًا طَوِيلًا فَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ ثُمَّ يَرْمِي الْجَمْرَةَ الْوُسْطَى كَذَلِكَ فَيَأْخُذُ ذَاتَ الشَّمَالِ فَيَسْهَلُ وَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ قِيَامًا طَوِيلًا فَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ ثُمَّ يَرْمِي الْجَمْرَةَ ذَاتَ الْعَقَبَةِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا وَيَقُولُ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ.

1752- Sâlim ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- küçük cemreye yedi adet çakıl taşı atar, her bir taşı atarken *Allâhu Ekber* diye tekbir getirirdi, sonra buradan ilerleyip vadinin ortasındaki düzlüğe iner, burada kibleye dönerek uzunca ayakta vakfe eder, ellerini kaldırarak dua ederdi. Bundan sonra aynı şekilde orta cemreyi taşlar, daha sonra vadinin

iç kısmına doğru yürür, düzlüğe iner, yine kibleye dönerek uzunca ayakta vakfe eder, ellerini kaldırarak dua ederdi. Bundan sonra büyük cemreyi vadinin iç kısmından taşlar, fakat onun yanında beklemez, vakfe yapmazdı. Bütün bunlardan sonra şöyle derdi: “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi işte böyle yaparken gördüm”

١٤٢ - بَابُ الدُّعَاءِ عِنْدَ الْجَمْرَتَيْنِ

142- Orta ve Küçük Cemreyi Taşlarken Dua Etmek Bâbı

١٧٥٣- وَقَالَ مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَمَى الْجَمْرَةَ الَّتِي تَلِي مَسْجِدَ مِنَى يَرْمِيهَا بِسَبْعِ حَصَيَّاتٍ يُكَبِّرُ كُلَّمَا رَمَى بِحَصَاةٍ ثُمَّ تَقْدَمُ أَمَامَهَا فَوْقَ مُسْتَقْبَلِ الْقِبْلَةِ رَافِعًا يَدَيْهِ يَدْعُو وَكَانَ يُطِيلُ الْوُقُوفَ ثُمَّ يَأْتِي الْجَمْرَةَ الثَّانِيَةَ فَيَرْمِيهَا بِسَبْعِ حَصَيَّاتٍ يُكَبِّرُ كُلَّمَا رَمَى بِحَصَاةٍ ثُمَّ يَنْحَدِرُ ذَاتَ الْإِسَارِ مِمَّا يَلِي الْوَادِيَّ فَيَقِفُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ رَافِعًا يَدَيْهِ يَدْعُو ثُمَّ يَأْتِي الْجَمْرَةَ الَّتِي عِنْدَ الْعَقَبَةِ فَيَرْمِيهَا بِسَبْعِ حَصَيَّاتٍ يُكَبِّرُ عِنْدَ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ يَنْصَرِفُ وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا قَالَ الزُّهْرِيُّ سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ مِثْلَ هَذَا عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ ابْنُ عُمرَ يَفْعَلُهُ.

1753- Zuhri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mina mescidinin yakınındaki cemreyi taşladığında ona yedi çakıl taşı atar, her bir çakıl taşı atarken **Allâhu Ekber** diye tekbir getirir, sonra önüne doğru ilerler, kibleye dönerek durur, ve bunu uzatır, ellerini kaldırarak uzunca dua ederdi. Bundan sonra ikinci cemreye gelir, ona da yedi çakıl taşı atar, her bir taşı atarken **Allâhu Ekber** diye tekbir getirir, sonra vadinin sol tarafına ilerler, kibleye dönerek ayakta durur, ellerini kaldırarak vakfe ederdi. Bundan sonra da büyük cemrenin yanına gelir, ona da yedi çakıl taşı atar, her bir çakıl taşını atarken **Allâhu Ekber** diye tekbir getirir ve burada vakfe etmez, yoluna devam ederdi.

Zuhri dedi ki: Salim ibnu Abdullah'ı, babasından, O da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bildirdiğini işittim. İbnu Ömer de böyle

yapardı.

١٤٣ - بَاب الطَّيِّبِ بَعْدَ رَمِي الْجِمَارِ وَالْحَلْقِ قَبْلَ الْإِفَاضَةِ

143- Cemreleri Taşladıktan Sonra Güzel Koku Sürünmek,
İfâda tavâfından Önce Tıraş Olmak Bâbı

١٧٥٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ وَكَانَ أَفْضَلَ أَهْلِ زَمَانِهِ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ طَيِّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدَيَّ هَاتَيْنِ حِينَ أَحْرَمَ وَلِحْلِهِ حِينَ أَحَلَّ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ وَبَسَطْتُ يَدَيْهَا.

1754- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme ihrama girmek istediğinde ve ihramdan çıktığı zaman bu iki ellerimle ona güzel koku sürdüm. Aişe -Allah ondan razı olsun- bunu söylerken ellerini açarak gösterdi.

١٤٤ - بَاب طَوَافِ الْوَدَاعِ

144- Veda tavâfı Bâbı

١٧٥٥ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَ النَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِمْ بِالْبَيْتِ إِلَّا أَنَّهُ خُفِّفَ عَنْ الْحَائِضِ.

1755- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Mekke'ye hac yapmaya gelmiş insanlara, ayrılırken yapacakları son ibadet olarak Kâbe'yi tavâf etmeleri emredilmiştir. Ancak bu veda tavâfı emri, âdet gören kadınlara geçerli değildir.

١٧٥٦ - حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ ثُمَّ رَقَدَ رَقْدَةً بِالْمُحْصَبِ ثُمَّ رَكِبَ إِلَى الْبَيْتِ فَطَافَ بِهِ تَابِعُهُ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي خَالِدٌ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1756- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mina'dan hareket edip Muhassab bölgesine geldi. Burada, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kıldı. Sonra da Muhassab'da bir süre uyudu. Sonra bineğine binip Kâbe'ye hareket etti ve Kâbe'yi tavâf etti. (Hadisin geçtiği diğer yer: 1764)

١٤٥ - بَابُ إِذَا حَاضَتِ الْمَرْأَةُ بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ

145- Kadının, İfada tavâfı Yapmasının Ardından Âdet Görmesi Bâbı

١٧٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُصَيْنٍ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاضَتْ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَحَابِسْتُنَا هِيَ قَالُوا إِنَّهَا قَدْ أَفَاضَتْ قَالَ فَلَا إِذَا.

1757- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Safiyye bintu Hu-yey âdet gördü. Ben bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e söyledim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "O bizi burada ifâda tavâfı yapıncaya dek alıkoyacak öyle mi?" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanındakiler kendisine "Safiyye bintu Hu-yey ifâda tavâfı yaptı" dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "Öyle ise beklemeyeceğiz" buyurdu.

۱۷۵۸-۱۷۵۹- حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ
أَنْ أَهَلَ الْمَدِينَةَ سَأَلُوا ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ امْرَأَةٍ طَافَتْ ثُمَّ حَاضَتْ قَالَ
لَهُمْ تَنْفِرُ قَالُوا لَا نَأْخُذُ بِقَوْلِكَ وَكَذَغُ قَوْلَ زَيْدٍ قَالَ إِذَا قَدِمْتُمُ الْمَدِينَةَ فَسَلُّوا
فَقَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَسَأَلُوا فَكَانَ فِيمَنْ سَأَلُوا أُمُّ سَلِيمٍ فَذَكَرَتْ حَدِيثَ صَفِيَّةَ
رَوَاهُ خَالِدٌ وَقَتَادَةُ عَنْ عِكْرِمَةَ.

1758-1759- İkrime -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine ehli, ibnu Abbas'a -Allah ondan ve babasından razı olsun- ifâda tavâfı yaptıktan sonra âdet gören bir kadına, veda tavâfı vacib mi-
dir, yoksa veda tavâfı kendisinden düşer mi, şayet vacib olursa kurban
kesmesi gerekir mi? diye soru sordular. İbnu Abbas şöyle cevap verdi:
“İfâda tavâfı yaptıktan sonra âdet gören kadın veda tavâfı yapmaksızın
memleketine dönebilir” Onlar: “Biz, Zeyd’in sözünü bırakıp senin sözü-
nü almayız, dediler. İbnu Abbas: “Medine’ye vardığınızda bu soruyu so-
run, dedi. Bu kişiler Medine’ye geldiler ve bu soruyu sordular. Sordukla-
rı kimseler arasında Ummu Suleym de vardı. Ummu Süleym onlara, Sa-
fiyye hadisini zikretti.

۱۷۶۰- حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ
عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رُخِّصَ لِلْحَائِضِ أَنْ تَنْفِرَ إِذَا أَفَاضَتْ.

1760- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle de-
di:

İfâda tavâfı yaptıktan sonra âdet gören kadına, veda tavâfı yapmak-
sızın memleketine dönmesine ruhsat verilmiştir.

۱۷۶۱- قَالَ وَسَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ إِنَّهَا لَا تَنْفِرُ ثُمَّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ بَعْدُ إِنَّ
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخِّصَ لَهُنَّ.

1761- Tavus ibnu Keysan şöyle dedi: İbnu Ömer’i şöyle derken işit-
tim:

“Adet gören kadın hayızdan temizlenip veda tavâfı yapmadıkça memleketine dönemez”. Bu fetvasından daha sonra: “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bu durumda olan kadınlara ruhsat verdi, dediğini işittim.

١٧٦٢ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ
الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا
نَرَى إِلَّا الْحَجَّ فَقَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصُّفَا وَالْمَرْوَةِ
وَلَمْ يَحِلْ وَكَانَ مَعَهُ الْهَدْيُ فَطَافَ مَنْ كَانَ مَعَهُ مِنْ نِسَائِهِ وَأَصْحَابِهِ وَحَلَّ مِنْهُمْ مَنْ
لَمْ يَكُنْ مَعَهُ الْهَدْيُ فَحَاضَتْ هِيَ فَتَسَكَّنَا مَنَاسِكُنَا مِنْ حَجَّتَا فَلَمَّا كَانَ لَيْلَةُ
الْحَصْبَةِ لَيْلَةُ الثَّفَرِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ كُلُّ أَصْحَابِكَ يَرْجِعُ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ غَيْرِي
قَالَ مَا كُنْتُ تَطُوفِينَ بِالْبَيْتِ لِيَالِي قَدِمْنَا قُلْتُ لَا قَالَ فَاخْرُجِي مَعَ أَخِيكَ إِلَى
التَّنْعِيمِ فَأَهْلِي بِعُمْرَةٍ وَمَوْعِدُكَ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا فَخَرَجْتُ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِلَى
التَّنْعِيمِ فَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ وَحَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُصَيْنٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَقْرَى حَلَقَى إِيَّاكَ لِحَابِسَتَنَا أَمَا كُنْتَ طُفْتُ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَتْ بَلَى قَالَ فَلَا بَأْسَ
الْفَرِي فَلَقِيَتْهُ مُضْعِدًا عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ وَأَنَا مُنْهَبِطَةٌ أَوْ أَنَا مُضْعِدَةٌ وَهُوَ مُنْهَبِطٌ وَقَالَ
مُسَدَّدٌ قُلْتُ لَا تَابَعَهُ جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ فِي قَوْلِهِ لَا.

1762- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte hacdan başka niyetimiz olmaksızın Medine'den Mekke'ye doğru yolculuğa çıktık. Yalnız hac yapacağımızı zannediyorduk. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'ye geldi, Kâbe'yi tavâf yaptı, Safâ ve Merve arasında say yaptı, ihramdan çıkmadı. Yanında kurbanı vardı. Onunla birlikte olan hanımları ve ashabı da tavâf yaptılar. Bunlardan, yanında kurbanı olmayanlar ihramdan çıktı. Sonra ben âdet gördüm. Hacda yapılması gereken bütün ibadetleri yerine getirdik. Daha sonra Hasbe gecesi yani, Mina'dan dönüşte Muhassab bölgesinde gecelediğimizde, o gece Medine'ye geri dönüş gecesi idi, ben: Ey Allah'ın Rasûlü, ashabından benden başka herkes hac ve umreyi yapmış olarak dönüyor, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Mekke'ye geldiğimiz den beri sen Kâbe'yi hiç tavâf etmedin mi?" diye sordu.

Ben: Hayır etmedim, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kardeşin Abdurrahman ile birlikte Ten'im'e kadar git, oradan umre için ihrama gir ve telbiye getir. Kâbe'yi tavâf et, Safâ ve Merve arasında say yap, umreni tamamladığında şurada buluşalım"

Ben, kardeşim Abdurrahman ile birlikte Ten'im'e kadar gittim ve umreye niyet ederek ihrama girdim, telbiye getirdim. Mina günlerinde, Safiyye bintu Huyey de hayız olmuştu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Sen bizi burada alıkoyacaksın. Sen bayram gününü ifade tavâfını yapmadın mı?" diye sordu. Safiyye bintu Huyey -Allah ondan razı olsun- yaptım, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyle ise bir sorun yok, hayızlı için veda tavâfını terk etmesinde bir sakınca yok, haydi yola çık" buyurdu.

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben umremi tamamladım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Muhassab'da Mekke'den yukarı çıkarken kavuştum, ben de aşağı doğru iniyordum. Yahut Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem inerken, ben yukarı çıkıyordum.²¹

١٤٦ - بَابُ مَنْ صَلَّى الْعَصْرَ يَوْمَ النَّفْرِ بِالْأَبْطَحِ

146- Mina'dan Dönüş Günü el-Ebtah'ta²² İkindi Namazı Kılan Kimse Bâbı

21 Bu hadisi şerif hac yapmak isteyen üç yolu gösterir. İfrat, temettü ve kıran hacı-na niyet. *İfrat*: Hacı adayı mikat mahallinde sadece hacca niyet eder, hac ibadetini tamamlar, ihramdan çıkar, harem haricinde Cirrane, Tenim, Hudeybiye gibi bir yerden tekrar ihrama girip umre yapar, böyle olana *Müfrid* denir. *Kıran*: Hacı adayı mikat mahallinden hac ve umreye birlikte niyet eder tavâf, say, tıraş vs.. hac ibadetlerini tekrarlamaksızın hem hacı, hem umre yapıcı olur. Böyle niyet edene *Karın* denir. *Temettü*: Hacı adayı mikat mahallinde yalnız umreye niyet eder Arafе gününden evvel vakfe dışındaki ibadetleri yapar sonra aynı Mekke ahalisi gibi hac günlerinde Mekke'den bir hac yapar, vakfe, tavâf, say vs. ibadetleri yapar. Böyle yapana *Mutemetti* denir.

22 Ebtah, Bahta, Muhassab aynı yerin adlarıdır. Mekke ile Mina arasında geniş bir yerdir.

١٧٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَنِي بِشَيْءٍ عَقَلْتُهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِ صَلَّى الظُّهْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ قَالَ بِمَنْى قُلْتُ فَأَيْنَ صَلَّى الْعَصْرَ يَوْمَ النَّفَرِ قَالَ بِالْأَبْطَحِ الْفَعْلُ كَمَا يَفْعَلُ أَمْرَاؤُكَ.

1763- Abdulaziz ibnu Rufey' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Enes ibnu Mâlik'e: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zil-Hicce ayının sekizinci günü (Yevmut-Terviye) öğle namazını nerede kıldığını sordum.

Enes -Allah ondan razı olsun-: Mina'da kıldı, diye cevap verdi.

Ben tekrar Enes'e: Mina'dan insanların memleketlere dönme günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ikinci namazını nerede kıldı? diye sordum.

Enes: Ebtah'ta kıldı. Ancak sen hac emirlerinin yaptığı gibi yap, dedi.

١٧٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُتَعَالِ بْنِ طَالِبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنَّ قَتَادَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ وَرَقَدَ رَقْدَةً بِالْمُحَصَّبِ ثُمَّ رَكِبَ إِلَى الْبَيْتِ فَطَافَ بِهِ.

1764- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Mina'dan hareket etti, Muhassab bölgesinde öğle, ikinci, akşam ve yatsı namazlarını kıldı ve burada bir süre uyudu. Daha sonra bineğine binip Kâbe'ye hareket etti ve Kâbe'yi veda tavâfı yaptı.

١٤٧ - بَابُ الْمُحَصَّبِ

147- el-Muhassab Bölgesinde Konaklamak Bâbı

١٧٦٥ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: إِنَّمَا كَانَ مَنْزِلُ نَزْلَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَكُونَ أَسْمَحَ لَخُرُوجِهِ يَغْنِي بِالْأَبْطَحِ.

1765- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Muhassab bölgesi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hacdan sonra Medine'ye dönüşünün kolay olması için konakladığı yerdir.” Âişe, bununla Ebtah bölgesini kastetmiştir.

١٧٦٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَيْسَ التَّخَصُّيبُ بِشَيْءٍ إِلَّا مَا هُوَ مَنْزِلُ نَزْلَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1766- İbnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Muhassab bölgesinde konaklamak hacda yapılması gereken ibadetlerden değildir. Burası ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in konakladığı bir yerdir.

١٤٨ - بَابُ التَّزْوِيلِ بِذِي طُوًى قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ مَكَّةَ وَالتَّزْوِيلُ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي بِذِي الْحُلَيْفَةِ إِذَا رَجَعَ مِنْ مَكَّةَ

148- Mekke'ye Girmeden Önce Zû-Tuvâ'da, Mekke'den Dönüşte de Medine'ye Girmeden Önce Zul-Huleyfe'deki Bathâ'da Konaklamak Bâbı

١٧٦٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَبِيتُ بِذِي طُوًى بَيْنَ الشَّيْتَيْنِ ثُمَّ يَدْخُلُ مِنَ الشَّيْءِ الَّتِي بِأَعْلَى مَكَّةَ وَكَانَ إِذَا قَدِمَ مَكَّةَ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا لَمْ يُبَخْ نَاقَتَهُ إِلَّا عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ يَدْخُلُ فَيَأْتِي الرُّكْنَ الْأَسْوَدَ فَيَبْدَأُ بِهِ ثُمَّ يَطُوفُ سَبْعًا ثَلَاثًا سَعْيًا وَأَرْبَعًا مَشْيًا ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَيَصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَنْطَلِقُ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى مَنْزِلِهِ فَيَطُوفُ

بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَكَانَ إِذَا صَدَرَ عَنِ الْحَجِّ أَوْ الْعُمْرَةِ أُنَاخَ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي بَدَى
الْحُلَيْفَةِ الَّتِي كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنِخُ بِهَا.

1767- Nâfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- Akabe yolunda iki tepe arasında bulunan Zû-Tuvâ'da konaklar geceyi orda geçirir, sonra da Mekke'nin üst yanında bulunan tepeden Mekke'ye girerdi. Hac veya umre yapmak için Mekke'ye geldiğinde devesini mescidin kapısına varıncaya kadar çöktürmezdi. Sonra içeri girer, Hacerul-Esved'in bulunduğu köşeye gelir ve oradan tavâfa istilam ederek başlardı. tavâfın ilk üç şavtında hızlıca, diğer dört şavtı da yürüyerek tavâfını yapardı. Sonra tavâftan ayrılarak iki rekât namaz kılar, sonra konakladığı yere dönmeden, Safâ ile Merve arasında say yapardı. Hac veya umreyi yapıp da Mekke'den Medine'ye hareket ettiği zaman ise, devesini Medine yakınındaki Zul-Huleyfe'deki Bathâ'da, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem devesini çöktürdüğü yerde çöktürürdü.

١٧٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ قَالَ
سُئِلَ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ الْمُحَصَّبِ فَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ قَالَ نَزَلَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعُمَرُ وَابْنُ عُمَرَ وَعَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
كَانَ يُصَلِّي بِهَا يَغْنِي الْمُحَصَّبَ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ أَحْسِبُهُ قَالَ وَالْمَغْرِبَ قَالَ خَالِدٌ لَا
أَشْكُ فِي الْعِشَاءِ وَيَهْجَعُ هَجْعَةً وَيَذْكُرُ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1768- Hâlid ibnul-Hâris -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ubeydullah'a Muhassab'da konaklamadan soruldu. O, Nâfi'den şunu nakletti: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer ve ibnu Ömer -Allah onlardan razı olsun- orada konakladılar".

Nâfi şöyle demiştir: İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- Muhassab'da öğle ile ikindiye öyle zannediyorum ki akşam namazlarını da kılardı.

Hâlid "yatsıyı kıldığında da şüphem yok" dedi. Sonra bir süre uyurdu ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Muhassab'da böyle yaptığını zikrederdi.

١٤٩- بَاب مَنْ نَزَلَ بِذِي طُوًى إِذَا رَجَعَ مِنْ مَكَّةَ

149- Mekke'den Dönerken Zû-Tuvâ'da Konaklayan Kimse Bâbı

١٧٦٩- وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَقْبَلَ بَاتَ بِذِي طُوًى حَتَّى إِذَا أَصْبَحَ دَخَلَ وَإِذَا نَفَرَ مَرَّ بِذِي طُوًى وَبَاتَ بِهَا حَتَّى يُصْبِحَ وَكَانَ يَذْكُرُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ.

1769- Nafi şöyle dedi: İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- Mekke'ye geldiğinde geceyi Zû-Tuvâ'da geçirir, sabah olunca Mekke'ye girerdi. Mekke'den Medine'ye dönüşte geceyi Zû-Tuvâ'da geçirirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in de böyle yaptığını söyledi.

١٥٠- بَابِ التَّجَارَةِ أَيَّامَ الْمَوْسِمِ وَالْبَيْعِ فِي أَسْوَاقِ الْجَاهِلِيَّةِ

150- Hac Günlerinde Ticaret Yapmak ve Câhiliye Panayırlarında Alış-veriş Yapmak Bâbı

١٧٧٠- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ قَالَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ ذُو الْمَجَازِ وَعُكَاظُ مَتَجَرِّ النَّاسِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ كَانَهُمْ كَرِهُوا ذَلِكَ حَتَّى نَزَلَتْ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ.

1770- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Zul-Mecâz ve Ukâz, cahiliye döneminde insanların ticaret yaptığı yerlerdi. İslâm dininin gelmesinden sonra Müslümanlar bu yerlerde alış-veriş yapmayı çirkin bir iş olarak gördüler. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle hac zamanında yapılan ticaretle alakalı şu âyeti indirdi: «*Hac esnasında²³, Rabb'inizden rızık istemenizde herhangi bir günâh yoktur.*»

23 Bu ayet, hac zamanında ticaret etmede bir günahın olmadığını bildiriyor.

(Bakara: 198) (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2050, 2098, 4519)

١٥١ - بَابُ الدَّلَالِ مِنَ الْمُخَصَّبِ

151- Muhassab'dan Gecenin Sonunda Kalkıp Hareket Etmek Bâbı

١٧٧١ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ حَاضَتْ صَفِيَّةُ لَيْلَةَ النَّفْرِ فَقَالَتْ مَا أَرَانِي إِلَّا حَابِسَتَكُمْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَقَرَى حَلَقَى أَطَافَتْ يَوْمَ النَّخْرِ قِيلَ نَعَمْ قَالَ فَأَنْفِرِي.

1771- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hac bittikten sonra, Medine'ye dönüş gecesinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Safiyye hayız oldu ve "öyle zannediyorum ki sizi Mekke'de hayızım bitene kadar alıkoyacağım" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "O, bayramın birinci günü ifada tavâfı yaptı mı?" diye sordu. Kendisine "evet" denildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyle ise haydi yola çık" buyurdu.

١٧٧٢ - قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَزَادَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا مُحَاضِرٌ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا نَذْكُرُ إِلَّا الْحَجَّ فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَنَا أَنْ نَحِلَّ فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ النَّفْرِ حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حَبِيبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَلَقَى عَقَرَى مَا أَرَاهَا إِلَّا حَابِسَتَكُمْ ثُمَّ قَالَ كُنْتُ طُفْتُ يَوْمَ النَّخْرِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَأَنْفِرِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَمْ أَكُنْ حَلَلْتُ قَالَ فَأَعْتَمِرِي مِنَ التَّعْمِيمِ فَخَرَجَ مَعَهَا أَخُوهَا فَلَقِيَنَاهُ مُدْلِجًا فَقَالَ مَوْعِدُكَ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا.

1772- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte hacdan başka

niyetimiz olmaksızın Medine'den Mekke'ye doğru yolculuğa çıktık. Mekke'ye geldiğimizde (Kâbe'yi tavâf edip Safâ ile Merve arasında say yaptıktan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize ihramdan çıkmamızı emretti.) Hac ibadetini bitirip Medine'ye döneceğimiz gece Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Safiyye bintu Huyey âdet gördü. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "O bizi yolumuzdan alıkoyacak" Sonra şöyle buyurdu: "Sen, bayramın birinci günü ifâda tavâfı yapmadın mı?" Safiyye, evet, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, öyleyse yola çıkın, buyurdu. Aişe dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben umre yapmadım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Tenim'den umre için ihrama gir." Aişe, kardeşi Abdurrahman ile birlikte Tenim'e gitti. O'nunla gecenin sonunda karşılaştık. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, buluşma yerimiz şurası ve şurasıdır, buyurdu.

٢٦- كِتَابُ الْعُمْرَةِ

26- UMRE KİTABI

١ - بَابُ وَجُوبِ الْعُمْرَةِ وَفَضْلِهَا

1- Umrenin Farz Oluşu ve Fazileti Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَيْسَ أَحَدٌ إِلَّا وَعَلَيْهِ حَجَّةٌ وَعُمْرَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِنَّهَا لَقَرِيبَتُهَا فِي كِتَابِ اللَّهِ ﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: “Güçü yeten herkesin hac ve umre yapması farzdır.”

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Umre, Allah'ın kitabında hac ile birlikte zikredilmiştir: «Allah için hacı ve umreyi tamamlayın» (Bakara: 196)

١٧٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ
بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا
وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ.

1773- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Umre, diğer umreye kadar ikisi arasındaki küçük günahlar için keffârettir. (İkisi arasındaki günahları siler) Mebrûr, yani kabul edilmiş

haccın karşılığı da ancak cennettir.”

۲ - بَاب مَنْ اعْتَمَرَ قَبْلَ الْحَجِّ

2- Hacdan Önce Umre Yapan Kimse Bâbı

۱۷۷۴ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ عِكْرِمَةَ بْنَ خَالِدٍ سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ الْعُمْرَةِ قَبْلَ الْحَجِّ فَقَالَ لَا بَأْسَ قَالَ عِكْرِمَةُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ يَحُجَّ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ بْنُ خَالِدٍ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ مِثْلَهُ. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ عِكْرِمَةُ بْنُ خَالِدٍ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مِثْلَهُ.

1774- İbnu Cureyc -Allah ondan razı olsun- şöyle haber verdi:

İkrime ibnu Hâlid, İbnu Ömer’e -Allah ondan ve babasından razı olsun- hacdan önce umre yapmanın hükmünü sordu. İbnu Ömer O’na: “Bunda bir sakınca yoktur, dedi.

İkrime şöyle dedi: İbnu Ömer: “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hac yapmadan önce umre yaptı” dedi.

۳ - بَابَ كَمْ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

3- Bâb: Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem Hayatında Kaç Kere Umre Yaptı?

۱۷۷۵ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ دَخَلْتُ أُمَّا وَعُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ الْمَسْجِدَ فَإِذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا جَالِسٌ إِلَى حُجْرَةٍ عَائِشَةَ وَإِذَا نَاسٌ يُصَلُّونَ فِي الْمَسْجِدِ صَلَاةَ الصُّحَى قَالَ فَسَأَلْتَاهُ عَنْ صَلَاتِهِمْ فَقَالَ بَدْعَةٌ ثُمَّ قَالَ لَهُ كَمْ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَرْبَعًا إِخْدَاهُنَّ فِي رَجَبٍ فَكَرِهْتَا أَنْ تُرَدَّ عَلَيْهِ.

1775- Mücâhid ibnu Cebr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Urve ibnu Zubeyr ile birlikte Mescid'e girdim. O esnada Abdullah ibnu Ömer, Aişe'nin odasının yanında duvara dayanır vaziyette oturuyordu. İnsanlar Mescid'de kuşluk (duhâ) namazı kılıyorlardı. Biz bu, kuşluk namazının hükmünü Abdullah ibnu Ömer'e sorduk. İbnu Ömer: "O, kuşluk namazı bidattir" diye cevap verdi. Sonra Urve İbnu Ömer'e "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kaç kere umre yaptı?" diye sordu. İbnu Ömer: Birisi Receb ayında olmak üzere dört umre yaptı, diye cevap verdi. Biz Abdullah İbnu Ömer'in bu sözlerinden dolayı O'na karşı gelmeyi (ve O'nu yalanlamayı) kerih gördüğümüz için bir şey demedik.

١٧٧٦ - قَالَ وَسَمِعْنَا اسْتِئْذَانَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْحُجْرَةِ فَقَالَ عُرْوَةُ يَا أُمَّاهُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَلَا تَسْمَعِينَ مَا يَقُولُ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَتْ مَا يَقُولُ قَالَ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرَاتٍ إِحْدَاهُنَّ فِي رَجَبٍ قَالَتْ يَرْحَمُ اللَّهُ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَا اعْتَمَرَ عُمْرَةً إِلَّا وَهُوَ شَاهِدُهُ وَمَا اعْتَمَرَ فِي رَجَبٍ قَطُّ.

1776- Mucâhid dedi ki: Bu arada biz, müminlerin annesi Aişe'nin - Allah ondan razı olsun- odasında dişini misvakladığını ve bundan dolayı çıkarttığı sesi işittik.

Urve teyzesine dedi ki: "Ey anneciğim, ey mü'minlerin annesi! Ebû Abdurrahman'ın söylediklerini işitmez misin?

Âişe -Allah ondan razı olsun-: "O ne söylüyor ki?" diye sordu.

O, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in biri Receb ayında olmak üzere dört kere umre yaptığını söylüyor, dedi.

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ebû Abdurrahman'a merhamet etsin. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı bütün umrelerde O da vardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hiç Receb ayında umre yapmadı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1777, 4524)

١٧٧٧ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَجَبٍ.

1777- Urvetu-bnuz-Zubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Âişe'ye, Abdullah ibnu Ömer'in, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in biri Receb ayında olmak üzere dört kere umre yaptığını söylüyor, sözünü sordum O da: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Receb ayında umre yapmadı" dedi.

١٧٧٨ - حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ سَأَلْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَمْ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَرْبَعُ عُمْرَةٍ الْحُدَيْبِيَّةِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ حَيْثُ صَدَّهُ الْمُشْرِكُونَ وَعُمْرَةٍ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ حَيْثُ صَالَحَهُمْ وَعُمْرَةٍ الْجِعْرَانَةِ إِذْ قَسَمَ غَنِيمَةً أَرَاهُ حُنَيْنٍ قُلْتُ كَمْ حَجَّ قَالَ وَاحِدَةً.

1778- Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Enes'e Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kaç defa umre yaptı? diye sordum.

Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Dört kere umre yaptı. Birisi hicretin altıncı senesinde, Zil-Ka'de ayında yaptığı ve müşriklerin kendisine engel olduğu Hudeybiye umresi, diğeri müşriklerle sulh yaptıktan sonra ertesi yılın Zil-Ka'de ayında yaptığı umre, diğeri Huneyn ganimetlerini dağıttığı hicretin sekizinci senesinde, Ci'râne umresi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kaç defa hac yaptı? diye sordum. Enes: Bir hac yaptı, diye cevap verdi. (Dördüncü umresini de hacıyla birlikte yapmıştır.) (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1779, 1780, 3066, 4148)

١٧٧٩ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ رَدُّوهُ وَمِنْ الْقَابِلِ عُمْرَةَ الْحُدَيْبِيَّةِ وَعُمْرَةً فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَمَعَ حَجَّتِهِ حَدَّثَنَا هُدَبَةُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ وَقَالَ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلَّا الَّتِي اعْتَمَرَ مَعَ حَجَّتِهِ عُمْرَتُهُ مِنَ الْحُدَيْبِيَّةِ وَمِنْ الْعَامِ الْمُقْبِلِ وَمِنْ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ وَعُمْرَةً مَعَ حَجَّتِهِ.

1779- Katâde şöyle dedi:

Enes'e Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hayatında kaç kere umre yaptığını sordum. Enes şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hayatında dört kere umre yaptı bunlar ise şunlardır: Müşriklerin kendisinin umre yapmasına engel olduğu yıl, ertesi sene Hudeybiye umresi, Zil-Ka'de ayında yaptığı umre ve hac ile birlikte yaptığı umre.

١٧٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُونُسَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَأَلْتُ مَسْرُوقًا وَعَطَاءً وَمُجَاهِدًا فَقَالُوا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذِي الْقَعْدَةِ قَبْلَ أَنْ يَحْجُ.

1780- Hemmâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dört umre yaptı. Hac ile birlikte yaptığı umre dışında hepsi de Zil-Ka'de ayında idi: Bunlar:

Müşriklerin kendisinin umre yapmasına engel olduğu yıl Hudeybiye umresi, ertesi sene Hudeybiye'nin kaza umresi, hicretin sekizinci senesinde, Huneyn ganimetlerini dağıttığı yer olan Ci'râne'den yaptığı umre ve hac ile birlikte bir umre yaptı.

١٧٨١ - وَقَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذِي الْقَعْدَةِ قَبْلَ أَنْ يَحْجُ مَرَّتَيْنِ.

1781- Yusuf Ebû İshak -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Mesrûk, Atâ ve Mücâhid'e Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem umrelerini sordum. Onlar şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hac yapmadan önce Zil-Ka'de ayında umre yaptı, diye cevap verdiler.

Ebû İshak dedi ki: Ben, Berâ İbnu Âzib'den -Allah ondan razı olsun- işittim şöyle diyordu: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hac yapmadan önce Zil-Ka'de ayında iki kere umre yaptı.

٤ - بَابُ عُمْرَةِ فِي رَمَضَانَ

4- Ramazan Ayında Umre Yapmak Bâbı

١٧٨٢ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُخْبِرُنَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَامْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ سَمَّاها ابْنُ عَبَّاسٍ فَنَسِيتُ اسْمَهَا مَا مَنَعَكَ أَنْ تَحْجِينَ مَعَنَا قَالَتْ كَانَ لَنَا نَاضِجٌ فَرَكِبَهُ أَبُو فَلَانٍ وَابْنُهُ لَزَوْجِهَا وَابْنُهَا وَتَرَكَ نَاضِجًا نَتَضَحُّ عَلَيْهِ قَالَ فَإِذَا كَانَ رَمَضَانُ اعْتَمِرِي فِيهِ فَإِنَّ عُمْرَةَ فِي رَمَضَانَ حَجَّةٌ أَوْ نَحْوُهَا مِمَّا قَالَ.

1782- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ensar'dan bir kadına: "Bizimle hac yapmana engel olan şey nedir?" diye sordu.

Kadın şöyle dedi: Bizim bir devemiz vardı. Kocası ve oğlunu kast ederek, falan ve oğlu, o su taşıyan deveye bindiler ve hacca gittiler. Bana ise, bir deve bıraktı. Biz de o deve ile bahçeyi suluyoruz.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Öyleyse sen de Ramazan ayı gelince Ramazan ayında umre yap. Çünkü Ramazan ayında yapılacak bir umrenin sevabı bir hac gibidir". (Hadisin geçtiği diğer yer: 1863)

٥ - بَابُ الْعُمْرَةِ لَيْلَةَ الْحَصْبَةِ وَغَيْرِهَا

5- Muhassab Gecesinde Ve Diğer Yerlerde Konaklandığı Gecelerde Umre Yapmak Bâbı

١٧٨٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُوَافِينَ لِهَيْلَالِ ذِي الْحِجَّةِ فَقَالَ لَنَا مَنْ أَحَبُّ مِنْكُمْ أَنْ يُهْلَ بِالْحَجِّ فَلْيُهْلْ وَمَنْ أَحَبُّ أَنْ يُهْلَ بِعُمْرَةٍ فَلْيُهْلْ بِعُمْرَةٍ فَلَوْلَا أَنِّي أَهْدَيْتُ لَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ قَالَتْ فَمِنَّا مَنْ أَهْلَ بِعُمْرَةٍ

وَمِنَّا مَنْ أَهْلٌ بِحَجٍّ وَكَنتُ مِمَّنْ أَهْلُ بَعْمَرَةَ فَأَظْلَنِي يَوْمَ عَرَفَةَ وَأَنَا حَائِضٌ فَشَكَوْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ارْقُضِي عُمْرَتَكَ وَالْقُضِي رَأْسُكَ وَامْتَشِطِي وَأَهْلِي بِالْحَجِّ فَلَمَّا كَانَ لَيْلَةُ الْحَصْبَةِ أَرْسَلَ مَعِيَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهْلَلْتُ بَعْمَرَةَ مَكَانَ عُمْرَتِي.

1783- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Zil-Ka'de ayını bitirip Zil-Hicce ayının hilâlini gözetleyici olarak, yani Zil-Hicce hilâlini karşılayıcılar olarak yola çıktık. Nihayet, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizlere şöyle buyurdu: “Sizlerden hac için kim ihrama girip telbiye getirecekse onu yapsın. Umre için kim ihrama girip telbiye getirecekse o da onu yapsın. Ben de eğer kurbanlığımı getirmemiş olsaydım umre için ihrama girer telbiye ederdim”

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bizden, içimizden kimileri umre kimileri de hac niyetiyle ihrama girdi ve telbiye getirdi. Ben de umre için ihrama girip telbiye getirenlerdendim. Arefe günü yaklaştığında ben hayız oldum. Ben halimi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem anlattım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Umreni yapmaktan vazgeç, yıkanmak için saçlarını çöz, taran ve hac niyetiyle ihrama gir ve telbiye getir.” dedi. Hac ibadetlerini yerine getirip Muhasab gecesi olduğunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kardeşim Abdurrahman ile birlikte beni Ten'im bölgesine gönderdi. Ben de daha önceki umremi yerine umre niyeti ile ihrama girip telbiye getirdim.

٦ - بَابُ عُمْرَةِ التَّنْعِيمِ

6- Tenim Bölgesinden Umre Yapmak Bâbı

١٧٨٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو سَمِعَ عَمْرُو بْنُ أَوْسٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يُرْدِفَ عَائِشَةَ وَيُعْمِرَهَا مِنَ التَّنْعِيمِ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً سَمِعْتُ عَمْرًا كَمْ سَمِعْتُهُ مِنْ عَمْرُو.

1784- Abdurrahman ibnu Ebu Bekr'in -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine kız kardeşi Aîşe'yi devesinin tergisine bindirmesini ve ona Ten'im bölgesinde niyet edip umre yaptırmasını emretti.

١٧٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ عَنْ حَبِيبِ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَطَاءٍ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ وَأَصْحَابَهُ بِالْحَجِّ وَلَيْسَ مَعَ أَحَدٍ مِنْهُمْ هَدْيٌ غَيْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطَلْحَةَ وَكَانَ عَلِيٌّ قَدِمَ مِنَ الْيَمَنِ وَمَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالَ أَهَلْتُ بِمَا أَهْلُ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَذِنَ لِأَصْحَابِهِ أَنْ يَجْعَلُوا عُمْرَةً يَطُوفُوا بِالنَّيْتِ ثُمَّ يَقْصِرُوا وَيَحْلُوا إِلَّا مَنْ مَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مِنَى وَذَكَرُوا أَحَدًا يَقْطُرُ قَبْلَ الْبَلْغِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْ أَنَّ مَعِيَ الْهَدْيُ لَأَخَلْتُ وَأَنَّ عَائِشَةَ حَاضَتْ فَتَسَكَّتِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَهْلِهَا لَمْ تَطْفُفَ بِالنَّيْتِ قَالَ فَلَمَّا طَهَّرَتْ وَطَافَتْ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَنْطَلِقُونَ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ وَأَنْطَلِقُ بِالْحَجِّ فَأَمَرَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَعْتَمَرَتْ بَعْدَ الْحَجِّ فِي ذِي الْحِجَّةِ وَأَنَّ سُرَاقَةَ بْنَ مَالِكٍ بْنِ جُعْشَمٍ لَقِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْعَقَبَةِ وَهُوَ يَرْمِيهَا فَقَالَ أَلَكُمْ هَذِهِ خَاصَّةٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لَا بَلَى لِلْأَبَدِ .

1785- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve onunla birlikte ashâbı hac için ihrama girip telbiye getirdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve Talha'dan başka yanında kurbanlıkları olan kimse yoktu. Ali - Allah ondan razı olsun- yanında kurbanlıkları ile birlikte Yemen'den çıka geldi ve "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihrama girdiği gibi ihrama girip telbiye ettim" dedi. Mekke'ye geldiğimizde Allah Rasûlü

sallallahu aleyhi ve sellem ashabına, yanında kurbanlıkları bulunanlar dışında hac için niyet edip ihrama girenlere bunun yerine umre için niyet edip ihrama girmelerini, Kâbe'yi tavâf ettikten sonra saçlarını kısaltarak tıraş olup ihramdan çıkmalarını söyledi. Bunun üzerine haccını umreye çeviren sahabeler tahaccüp ederek: "Biz şimdi erkeklik organımızdan meni akar olduğu hâlde Mina'ya mı gideceğiz!" dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu söz ulaşınca şöyle buyurdu: "Şayet böyle bir işle karşılaşacağımı bilseydim, yanımda kurbanımı getirmezdim. Yanımda kurbanlıklarım olmasaydı ihramdan çıkardım".

Âişe -Allah ondan razı olsun- hayız oldu. Bu hâlde, Beyt'i tavâf etmek dışında hac ile ilgili ibadetlerin tümünü yerine getirdi. Temizlenip de tavâf yaptıktan sonra akabinde; "Ey Allah'ın Rasûlü! Siz hem umre hem de hac yapmış olarak dönerken ben yalnızca hac yapmış olarak mı döneceğim?" dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'nin kardeşi Abdurrahman ibnu Ebû Bekir'e, Âişe ile birlikte Ten'im bölgesine gitmesini emretti. Âişe, hacdan sonra Zil-Hicce ayında umre yaptı.

Surâka ibnu Malik İbnu Cu'sum, Akabe cemresini taşıdığı sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile karşılaştı ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "Bu umre yapmak yalnızca size mi mahsus ey Allah'ın Rasûlü?" diye sordu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Hayır, yalnız bize has değildir, sonsuza kadar bütün insanlar için daimidir."

۷ - بَابُ الْإِعْتِمَارِ بَعْدَ الْحَجِّ بِغَيْرِ هَدْيٍ

7- Hacı Tamamladıktan Sonra Kurbanı Olmaksızın Umre Yapmak Bâbı

۱۷۸۶ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي

أَبِي قَالَ أَخْبَرَنِي عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُوَالِينَ لِهَيْلَالِ ذِي الْحِجَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُهْلَ بِعُمْرَةٍ فَلْيُهْلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُهْلَ بِحِجَّةٍ فَلْيُهْلْ وَلَوْ لَا أَنِّي أَهْدَيْتُ لَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ فَمِنْهُمْ مَنْ أَهْلَ بِعُمْرَةٍ وَمِنْهُمْ مَنْ أَهْلَ بِحِجَّةٍ وَكُنْتُ مِمَّنْ أَهْلَ بِعُمْرَةٍ

فَحَضَّتْ قَبْلَ أَنْ أَدْخَلَ مَكَّةَ فَأَذْرَكَنِي يَوْمَ عَرَفَةَ وَأَنَا حَائِضٌ فَشَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ دَعِي عُمْرَتِكَ وَالْقُضِيَ رَأْسُكَ وَامْتَشِطِي وَأَهْلِي بِالْحَجِّ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ الْحَصْبَةِ أَرْسَلَ مَعِيَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَرَدْتُهَا فَأَهْلَيْتُ بِعُمْرَةٍ مَكَانَ عُمْرَتِهَا فَقَضَى اللَّهُ حَاجَّهَا وَعُمْرَتَهَا وَلَمْ يَكُنْ فِي شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ هَذِي وَلَا صَدَقَةٌ وَلَا صَوْمٌ.

1786- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Zil-Ka'de ayını bitirip Zil-Hicce hilâlini gözetleyici olarak, yani Zil-Hicce hilâlini karşılayıcılar olarak yola çıktık. Nihayet, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizlere şöyle buyurdu: “Sizlerden hac için kim ihrama girip telbiye getirecekse onu yapsın. Umre için kim ihrama girip telbiye getirecekse o da onu yapsın. Ben de eğer kurbanlığımı getirmemiş olsaydım umre için ihrama girer telbiye ederdim” buyurdu.

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bizden, içimizden kimileri umre kimileri de hac niyetiyle ihrama girdi ve telbiye getirdi. Ben de umre için ihrama girip telbiye getirenlerdendim. Arefe günü yaklaştığında ben hayız oldum. Ben halimi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bildirdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Umreni yapmaktan vazgeç, yıkanmak için saçlarını çöz, taran ve hac niyetiyle ihrama gir ve telbiye getir.” Hac ibadetlerini yerine getirip Muhassab gecesini olduğunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kardeşim Abdurrahman ile birlikte beni Ten'im bölgesine gönderdi. Ben de daha önceki umrenin yerine bir umre niyeti ile ihrama girip telbiye getirdim.

Böylece Allah Azze ve Celle Âişe'ye hem haccı hem de umreyi nasip etmiş oldu. Bunların hiç birinde ne kurban, ne sadaka ne de oruç tutmak lazım geldi.

٨ - بَابُ أَجْرِ الْعُمْرَةِ عَلَى قَدْرِ النَّصَبِ

8- Umrenin Sevabı, Çekilen Yorgunluğa Göredir Bâbı

١٧٨٧ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَعَنْ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ يَصْنَدُ النَّاسُ بِنُسْكَيْنِ وَأَصْنَدُ بِنُسْكَ فَقِيلَ لَهَا اتَّظَرِي فَإِذَا طَهَرْتَ فَاخْرُجِي إِلَى التَّعْمِيمِ فَأَهْلِي ثُمَّ اتَّعَيْنَا بِمَكَانٍ كَذَا وَلَكِنَّهَا عَلَى قَدَرٍ نَفَقَتِكَ أَوْ نَصَبِكَ.

1787- İbrahim ve Esved -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Siz hem umre hem de hac yapmış olarak dönerken ben yalnızca hac yapmış olarak mı döneceğim?" Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bekle ve temizlendiğin yani âdetin bittiği zaman Tenim mikatına git ve orada umre için niyet et. Sonra kardeşin Abdurrahman ile beraber falanca yere gel. Ancak senin umrenin ecri uğrayacağıın yorgunluk derecesine göredir."

٩ - بَابُ الْمُعْتَمِرِ إِذَا طَافَ طَوَافَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ خَرَجَ هَلْ يُجْزِيهِ مِنْ طَوَافِ الْوَدَاعِ

9- Umre Yapan Kimse Umre tavâfını Yapsa Sonra Mekke'den Ayrılrsa, Bu Umre tavâfı, Veda tavâfı Yerine Geçer mi? Bâbı

١٧٨٨ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُهْلِينَ بِالْحَجِّ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ وَحَرُمِ الْحَجِّ فَتَزَلْنَا سَرِفَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ فَأَحَبُّ أَنْ يَجْعَلَهَا عُمْرَةً فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلَا وَكَانَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرِجَالٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ذَوِي قُوَّةٍ الْهَدْيُ فَلَمْ تَكُنْ لَهُمْ عُمْرَةً فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ مَا يُبْكِيكَ قُلْتُ سَمِعْتُكَ تَقُولُ لِأَصْحَابِكَ مَا قُلْتُ فَمَنْعْتُ الْعُمْرَةَ قَالَ وَمَا شَأْنُكَ قُلْتُ لَا أَصَلِّي قَالَ فَلَا يَضُرُّكَ أَلَيْتَ مِنْ بَنَاتِ آدَمَ كُتِبَ عَلَيْكَ مَا كُتِبَ عَلَيْهِنَّ فَكُونِي فِي حَاجَتِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَرْزُقَكِهَا قَالَتْ فَكُنْتُ حَتَّى نَفَرْنَا مِنْ مَنَى فَتَزَلْنَا الْمُحَصَّبَ فَلَدَعَا عَبْدَ

الرَّحْمَنِ فَقَالَ اخْرُجْ بِاخْتِكَ الْحَرَمَ فَلْتَهْلُ بِعُمْرَةٍ ثُمَّ افرْغَا مِنْ طَوَافِكُمَا اُنْتَظِرْكُمَا هَا هُنَا فَاتَيْنَا فِي جَوْفِ اللَّيْلِ فَقَالَ فَرَعْنُمَا قُلْتُ نَعَمْ فَتَادَى بِالرَّحِيلِ فِي أَصْحَابِهِ فَارْتَحَلَ النَّاسُ وَمَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ ثُمَّ خَرَجَ مُوجَّهًا إِلَى الْمَدِينَةِ.

1788- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler hacca niyet ederek, hac aylarında ve hac yasaklarına riayet ederek telbiye getirip Medine'den yola çıktık. Mekke'nin sınırları içinde olan Serif denilen bölgeye ulaştığımızda orada konakladık. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ashabına şöyle buyurdu: "Her kimin yanında kurbanlığı yoksa ve haccını umreye çevirmek istiyorsa bunu yapsın. Yanında kurbanı bulunan ise bunu yapmasın"

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabından zengin olanların yanında kurbanlıkları vardı, bunların hac ihramını umreye çevirme imkânı yoktu. Serif denilen bölgeye ulaştığımızda ben hayız oldum. Ben ağlarken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma geldi. Bana: "Seni ağlatan şey ne, neden ağlıyorsun?" diye sordu. Ben: Senin ashabına söylediklerini işittim. Ben ise umre yapmaktan alıkonuldum, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Neden umre yapmaktan alıkonuldun?" diye sordu.

Ben: Namaz kılamayacak durumdayım yani hayız oldum, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Önemli değil. Sen de Âdem'in kızlarından bir kızsın. Onlar için takdir edilenler sana da takdir edilmiştir. Sen hac niyetine devam et. Umulur ki Allah sana umreyi de nasip eder"

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in dediği gibi hac niyeti içinde kaldım, Mina'dan dönüp de Muhassab'ta konaklayıncaya kadar bekledim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kardeşim Abdurrahman'ı çağırarak şöyle buyurdu: "Kız kardeşin Aişe'yi harem bölgesinden çıkar, umre niyeti için ihrama girsin telbiye etsin. Sonra umre tavâfınızı bitirin. Ben sizi şurada bekliyorum" dedi. Biz umremizi bitirip gece yarısı onların yanına geldik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Umrenizi bitirdiniz mi?" diye sordu.

Ben: Evet, bitirdik, dedim.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ashabına hareket emrini verdi. İnsanlar yola koyuldular. Sabah namazından evvel Kabe'yi tavâf ettiler sonra da Medine'ye doğru yola çıktılar.

۱۰- بَابُ يَفْعَلُ فِي الْعُمْرَةِ مَا يَفْعَلُ فِي الْحَجِّ

10- Bâb: Kişi Hacda Yapılan İbadetleri Umrede de Yapar

۱۷۸۹- حَدَّثَنَا أَبُو لُعَيْمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ حَدَّثَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ يَعْني عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْجِعْرَانَةِ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ وَعَلَيْهِ أَثَرُ الْخُلُقِ أَوْ قَالَ صُفْرَةٌ فَقَالَ كَيْفَ تَأْمُرُنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي عُمْرَتِي فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسُتِرَ بِثَوْبٍ وَوَدِدْتُ أَنِّي قَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَقَالَ عُمَرُ نَعَالَ أَيْسُرُكَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أُنْزِلَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ قُلْتُ نَعَمْ فَرَفَعَ طَرَفَ الثَّوْبِ فَتَنْظَرْتُ إِلَيْهِ لَهُ غَطِيطٌ وَأَحْسَبُهُ قَالَ كَفَطِيطُ الْبَكْرِ فَلَمَّا سُرِّي عَنْهُ قَالَ أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ الْعُمْرَةِ اخْلَعْ عَنْكَ الْجُبَّةَ وَاغْسِلْ أَثَرُ الْخُلُقِ عَنْكَ وَأَلْقِ الصُّفْرَةَ وَاصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ كَمَا تَصْنَعُ فِي حَجِّكَ

1789- Safvân ibnu Ya'lâ ibnu Umeyye babasından şöyle bildirdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ci'râne'de iken yanına bir adam geldi, adamın üzerinde bir cübbe vardı, Üzerinde güzel koku veya hut kokunun sarı izi görülen bir cübbe vardı. Bu adam, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana ne yapmamı emredersen, diye sordu.

Bunun üzerine Allah, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vahiyy indirdi, vahiy gelirken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in üzeri bir bezle örtüldü. Ve ben de, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiyy indirilirken onu görmeyi çok istiyordum. Bu sebeple Ömer -Allah ondan razı olsun- hemen bana; "Gel, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiyy indirildiğinde onu görmek istiyor musun?" dedi. Ben "evet" dedim. Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in üzerinde-

ki örtünün bir bölümünü açtı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir nevi horuldama sesi geliyordu. Bu, tıpkı küçük deve yavrusunun sesi gibiydi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bu hal yani vahyin yol açtığı bu durum ortadan kalktığına Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Umreyi soran kişi nerede? Üzerinden bu cübbeni çıkar, elbisen-den güzel kokunun izini yıka, sarı rengi gider. Haccında ne yapıyorsan umrende de aynını yap” buyurdu.

١٧٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ غُرُوةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَدِيثُ السَّنِّ أَرَأَيْتَ قَوْلَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا﴾ فَلَا أَرَى عَلَى أَحَدٍ شَيْئًا أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا فَقَالَتْ عَائِشَةُ كُلَّا لَوْ كَانَتْ كَمَا تَقُولُ كَانَتْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا إِنَّمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ آيَةٌ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا يَهْلُونَ لِمَنَاءَ وَكَانَتْ مَنَاءُ حَذْوُ قُدَيْدٍ وَكَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامَ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا﴾ زَادَ سُفْيَانُ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ مَا أَلَمَ اللَّهُ حَجَّ امْرِئٍ وَلَا عُمْرَتَهُ لَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ.

1790- Hişâm ibnu Urve, babasının şöyle dediğini haber verdi:

Ben, henüz yaşıam küçük iken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımı teyzem Aişe'ye şöyle dedi: Yüce Allah'ın: «*Safâ ve Merve, Allah'ın, alâmetlerindendir. Bundan dolayı kim Beyt (Kâbe)'i hacceder, yahut umre yaparsa, her ikisini tavâf etmesinde bir beis yoktur.*» (Bakara 158) âyeti gereğince ben, Safâ ile Merve arasında say yapmayan bir kimseye herhangi bir şey gerekli olduğu görüşünde değilim.

Bunun üzerine Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Asla, bu senin anladığın gibi değil. Şayet bu âyetin manası, senin anladığın gibi olsaydı, o zaman âyetin: “Safâ ile Merve arasında tavâf etmemesinde bir be-

is yoktur” şeklinde olurdu. Bu âyet, Ensar hakkında indirilmiştir. Onlar Menat putu için hac yaparlardı. Menat, Kadîd denilen yerin hizasında idi. Onlar, kendi putlarının karşında bulunan Safâ ile Merve arasında tavâf yapmayı günah sayıyorlardı. İslâm dini gelince Ensar bunun hükmünü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sordular. Bunun üzerine Allah Teâlâ: «*Safâ ve Merve, Allah'ın, alâmetlerindendir. Bundan dolayı kim Beyt (Kabe)'i hacceder, yahut umre yaparsa, her ikisini tavâf etmesinde bir beis yoktur.*» (Bakara 158) âyetini indirdi.

Sufyan ve Ebu Muaviye, Hişam'dan şu ziyadelikte bulundu: “Safâ ile Merve arasında say yapmayan kişinin Allah ne haccını ne de umresini tamam kabul etmez”

۱۱ - بَابُ مَتَى يَحِلُّ الْمُعْتَمِرُ

11- Bâb: Umre Yapan Kişi İhramdan Ne Zaman Çıkar?

وَقَالَ عَطَاءٌ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً وَيَطُوفُوا ثُمَّ يَقْصُرُوا وَيَحِلُّوا.

Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına, hac niyetlerini umreye çevirmelerini ve Kâbe'yi tavâf edip Safâ ile Merve arasında say yaptıktan sonra saçlarını kısaltıp ihramdan çıkmalarını emretti.

۱۷۹۱ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاعْتَمَرْنَا مَعَهُ فَلَمَّا دَخَلَ مَكَّةَ طَافَ وَطَفْنَا مَعَهُ وَأَتَى الصُّفَا وَالْمَرَوَةَ وَأَتَيْنَاهَا مَعَهُ وَكُنَّا نَسْتَرُّهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ أَنْ يَرْمِيَهُ أَحَدٌ فَقَالَ لَهُ صَاحِبٌ لِي أَكَانَ دَخَلَ الْكَعْبَةَ قَالَ لَا.

1791- Abdullah ibnu Ebu Evfâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem umre yaptı, biz de O'nunla beraber umre yaptık. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekte'ye girince Kâbe'yi tavâf etti, biz de O'nunla beraber tavâf ettik. Safâ

ve Merve'ye gelip say yaptı, biz de O'nunla beraber Safâ ve Merve tepesine geldik ve say yaptık. Biz bu ibadet esnasında Mekke ehlinde herhangi birinin ona ok atması ihtimaline karşı O'na kalkan oluyor, O'nu koruyorduk.

Bir arkadaşım bana: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'ye girdi mi? diye sordu. Ben, hayır girmedim, dedim.

١٧٩٢ - قَالَ فَحَدَّثَنَا مَا قَالَ لِخَدِيجَةَ قَالَ بَشُرُوا خَدِيجَةَ بَبَيْتٍ مِنَ الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لَا صَخَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ.

1792- Abdullah ibnu Ebî Evfâ şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımı Hatice hakkında şöyle buyurdu:

“Hatice’yi, cennette, içinde gürültü olmayan yorgunluk da bulunmayan, yakut ve incilerden süslü bir ev ile müjdeleyin” (Hadisin geçtiği diğer yer: 3819)

١٧٩٣ - حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَأَلْنَا ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ رَجُلٍ طَافَ بِالْبَيْتِ فِي عُمْرَةٍ وَلَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَيَاتِي أَمْرَأَتُهُ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ وَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعًا وَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ.

1793- Amr ibnu Dînar -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer’e, -Allah ondan ve babasından razı olsun- umre niyetiyle ihrama giren bir kimsenin Kâbe’yi tavâf ettikten sonra Safâ ile Merve arasında say yapmadan hanımına yaklaşabilir mi, yani onunla cima edebilir mi? diye sorduk.

Bu soru üzerine ibnu Ömer şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke’ye geldi. Kâbe’yi yedi şavtla bir kere tavâf etti. tavâftan sonra Makam-ı İbrahim’in arkasında iki rekât namaz kıldı. Daha sonra Safâ ile Merve arasında yedi kere say yaptı. Muhakkak ki sizin için Allah’ın Rasûlünde en güzel örnekler vardır.

١٧٩٤ - قَالَ وَسَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَا يَقْرَبُهَا حَتَّى يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ.

1794- Amr ibnu Dînar -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz bu soruyu Câbir ibnu Abdullah'a -Allah ondan ve babasından razı olsun- sorduk O şöyle dedi: Safâ ile Merve arasında say yapmadıkça hanımı ile cimada bulunamaz.

١٧٩٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَطْحَاءِ وَهُوَ مُنِيعٌ فَقَالَ أَحْجَجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بَمَا أَهَلَّلْتَ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا هَلَّالَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَحْسَنْتَ طَفَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَحَلَّ فَطَفْتُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ قَيْسٍ فَقُلْتُ رَأْسِي ثُمَّ أَهَلَّلْتُ بِالْحَجِّ فَكُنْتُ أَفْتِي بِهِ حَتَّى كَانَ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ فَقَالَ إِنْ أَخَذْنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُنَا بِالتَّمَامِ وَإِنْ أَخَذْنَا بِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّهُ لَمْ يَحِلَّ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ.

1795- Ebû Musa el-Eş'arî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Yemen'den Mekke'ye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Bathâ'da devesini çöktürmüş, konaklamış iken onun yanına vardım. Bana: "Hac için niyet ettin mi?" diye sordu.

Ben: Evet niyet ettim, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Hacca mı yoksa umreye mi niyet ettin?" diye sordu.

Ben: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ihrama girmesi gibi, telbiye getirdiği gibi telbiye getiriyorum" diyerek telbiye getirdim, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "İyi yapmışsın. Kâbe'yi tavâf et, Safâ ile Merve'yi arasında say yap, sonra da ihramdan çık"

Ben de Kâbe'yi tavâf ettim, sonra Safâ ile Merve arasında say yaptım. Sonra Kays kabilesinden bir kadının yanına geldim ve saçımdaki bitleri temizledi. Sonra Terviye günü²⁴ hac için niyet edip telbiye getirdim.

Artık kim benden hac ile alakalı soru sorarsa, Ömer'in hilafetine kadar, insanlara bu yönde fetva veriyordum. Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Şayet Allah'ın Kitabı'na bakacak olursak, Allah Teâlâ bizlere hacı ve umreyi tamamlamamızı emrediyor. Şayet Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sözüne bakacak olursak O, bayramın birinci günü kurbanını kesene kadar ihramından çıkmamıştır.

١٧٩٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرُو عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ مَوْلَى أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ كَانَ يَسْمَعُ أَسْمَاءَ تَقُولُ كُلَّمَا مَرَّتْ بِالْحَجُّونِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مُحَمَّدٍ لَقَدْ تَزَلْنَا مَعَهُ هَاهُنَا وَتَحْنُ يَوْمَئِذٍ خَفَافٌ قَلِيلٌ ظَهَرْنَا قَلِيلَةً أَزْوَادَنَا فَاعْتَمَرْتُ أَنَا وَأَخْتِي عَائِشَةُ وَالزُّبَيْرُ وَقُلَانٌ وَقُلَانٌ فَلَمَّا مَسَحْنَا التُّيْتِ أَخْلَلْنَا ثُمَّ أَهْلَلْنَا مِنَ الْعِشِيِّ بِالْحَجِّ.

1796- Ebû Bekir'in kızı Esmâ'nın azatlısı Abdullah ibnu Keysan -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Esmâ'nın Cuhûn bölgesine her uğrayışında şöyle dediğini duyardı: Allah'ın salat ve selamı Muhammed'in üzerine olsun. Biz, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber işte burada konakladık. O günlerde bizlerin eşyası hafif, develerimiz ve aزیğimiz da az idi. Ben, kardeşim Âişe, Zubeyr, falanca ve falanca umre yaptık. Kâbe'yi tavâf edip Hacer'ül-Esvede dokunup onu öptük ve ihramdan çıktık. Öğleden sonra hac için ihrama girdik.

24 Zilhicce ayının 8. gününe Terviye günü denir. O gün hacılar Mekke'den Minâ'ya çıkarlar. Terviye denmesinin sebebi, hacıların o gün Zemzem suyundan çokca içip kanmalarından dolayıdır. Terviye, tefekkür mânâsına da kullanılmaktadır. İbrahim aleyhisselâm, Zilhicce ayının 8. gecesi, rüyâsında; "Kendi oğlunu keser hâlde" gördü. Sabah olunca, "Rüyâ, şeytanî midir, Allah tarafından mıdır?" diye terviye ve tefekküre dalıp, o günü tefekkürle geçirdi. Arefe gecesi olduğunda kendisine; "Emrolunduğun şeyi yerine getir!" buyurulunca, bunun Allâhu Teâlâ tarafından olduğunu bildi. Bildiği için o güne, bilmek anlamına gelen Arefe, dendi. Arefe, Zilhicce'nin 9. günüdür. Başka günlere Arefe denmez.

۱۲ - بَاب مَا يَقُولُ إِذَا رَجَعَ مِنَ الْحَجِّ أَوْ الْعُمْرَةِ أَوْ الْغَزْوِ

12- Bâb: Hac, Umre veya Fetihten Dönen Kimse Ne Söyler?

۱۷۹۷ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَفَلَ مِنْ غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ يُكَبِّرُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ مِنَ الْأَرْضِ ثَلَاثَ تَكْبِيرَاتٍ ثُمَّ يَقُولُ «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيُّونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ اللَّهُ وَعْدُهُ وَتَصَرَّ عَبْدُهُ وَهَزَمَ الْأَخْزَابَ وَحْدَهُ».

1797- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bir gazadan, hacdan veya umreden döndüğü zaman, her ne zaman yüksekçe bir yere çıksa üç kere tekbir getirdikten sonra şöyle söylerdi:

“Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerike leh. Le hul-mulku ve le hul-hamdu ve huve alâ kulli şey'in kadîr, âyibûne, tâibûne, ‘âbidûne, sâcîdûne, li Rabbînâ hâmidûn. Sadakallahu va'deh ve nasara abdeh ve hezemel-ahzâbe vahdeh.”

“Allah'tan başka hakkıyla ibadet edilecek başka bir ilah yoktur, O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'na aittir, O her şeye gücü yetendir. Bizler Rabbimize geri dönücüleriz, tövbe ediyor, Rabbimize kul-luk ediyor, secde ediyor, Rabbimize hamd ediyoruz. Allah va'dinde doğ-ru söylemiş, kuluna yardım etmiş, bütün düşman milletlerini yalnız başı-na hezimete uğratmıştır”²⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2995, 3084, 4116, 6385)

25 Bu dua aynen şu ayette olduğu gibi: “Canları ve malları karşılığında cenneti Allah'tan satın alanlar, tövbe edenlerdir, ibadet edenlerdir; hamd edenlerdir, seyahat edenlerdir, rükû ve secde edenlerdir; iyiliği emredip kötülüktan menedenlerdir; Allah'ın yasakladığı hududu koruyan ve ona tecavüz etmeyenlerdir. Ey Muhammed! İşte bu vasıftaki mü'minleri müjdele.” Tevbe; 112.

۱۳ - بَابِ اسْتِقْبَالِ الْحَاجِّ الْقَادِمِينَ وَالثَّلَاثَةِ عَلَى الدَّابَّةِ

13- Gelen Hacıyı Karşılama ve Üç Kişinin Bir Bineğe Binmesi Bâbı

۱۷۹۸ - حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ اسْتَقْبَلَتْهُ أُغَيْلَمَةُ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَحَمَلَتْ وَاحِدًا بَيْنَ يَدَيْهِ وَآخَرَ خَلْفَهُ.

1798- İbnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Fetih günü, Mekke'ye geldiğinde Abdulmuttaliboğullarının çocukları onu karşıladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlardan birini bineğinin önüne birini de bineğinin arkasına bindirdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5965, 5966)

۱۴ - بَابُ الْقُدُومِ بِالْعَدَاةِ

14- Yolcunun İkamet Ettiği Yere Gündüz Vakti Gelmesi Bâbı

۱۷۹۹ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ يُصَلِّي فِي مَسْجِدِ الشَّجَرَةِ وَإِذَا رَجَعَ صَلَّى بِذِي الْحُلَيْفَةِ بِبَطْنِ الْوَادِي وَبَاتَ حَتَّى يُصْبِحَ

1799- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'den Mekke'ye doğru yola çıktığı zaman Zul-Huleyfe'de ki Şecere Mescidinde namaz kıldı. Mekke'den Medine'ye geri dönüşte de Vâdî'nin ortasında Zul-Huleyfe'de namaz kılar, sabah oluncaya kadar orada konaklardı. Sabah olunca da Medine'ye yönelirdi.

١٥ - بَاب الدُّخُولِ بِالْعِشِيِّ

15- Seferden Dönen Kimsenin Ailesinin Yanına Akşam Namazından Gecenin İlk Üçte Birine Kadar Olan Vakitte Gelmesi Bâbı

١٨٠٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ كَانَ لَا يَدْخُلُ إِلَّا غَدَوَةً أَوْ عَشِيَّةً.

1800- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculuktan döndüğünde hemen ailesinin yanına gelmezdi. O ailesinin yanına ya sabah vaktinde ya da akşam namazından gecenin ilk üçte birine kadar olan vakitte gelirdi.

١٦ - بَاب لَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ إِذَا بَلَغَ الْمَدِينَةَ

16- Yolcu Sefer Dönüşü Şehrine Yaklaştığında Ailesinin Yanına Gece Vakti Gelmez

١٨٠١ - حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَطْرُقَ أَهْلَهُ لَيْلًا.

1801- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculuktan dönen kişinin gece vakti ailesinin yanına gelmesini yasakladı.

١٧ - بَاب مَنْ أَسْرَعَ نَاقَتَهُ إِذَا بَلَغَ الْمَدِينَةَ

17- Oturduğu Beldesine Yaklaştığında Devesini Hızlı Süren Kimse Bâbı

١٨٠٢ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ أَسَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَأَبْصَرَ دَرَجَاتِ الْمَدِينَةِ أَوْضَعَ نَاقَتَهُ وَإِنْ كَانَتْ ذَابَّةً حَرَكَهَا
قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ زَادَ الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ عَنْ حُمَيْدٍ حَرَكَهَا مِنْ حُبِّهَا حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ
حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ جَدُّرَاتِ تَابَعَهُ الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ.

1802- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculuktan dönüp de Medine'nin yüksek yollarını görünce devesini hızlı sürerdi, eğer bineği deveden başka bir hayvan ise onu hareketlendirir hızlandırır.

Abdullah dedi ki: Haris ibnu Umeyr, Humeyd'den: Medine'ye olan sevgisinden dolayı hızlı hareket ederdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 1886)

۱۸ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا ﴾

18- Allah Teâlâ'nın «Evlere kapılarından girin» (Bakara; 189)

Âyeti Bâbı

۱۸۰۳ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ
النَّبِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ نَزَلَتْ هَذِهِ آيَةٌ فِينَا كَانَتْ الْأَنْصَارُ إِذَا حَجَّوْا فَجَاءُوا
لَمْ يَدْخُلُوا مِنْ قِبَلِ أَبْوَابِ بُيُوتِهِمْ وَلَكِنْ مِنْ ظُهُورِهَا فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ لَدْخَلَ
مِنْ قِبَلِ بَابِهِ فَكَأَنَّهُ غَيْرَ بِذَلِكَ فَتَرَلَّتْ ﴿ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا
وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَى وَاتَّقَى الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا ﴾

1803- Berâ ibnu Azib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bu âyet bizim hakkımızda indirildi. Cahiliyet döneminde Ensar hac yapıp da eve döndüğünde evlerinin kapısından girmezler, arkalarından girerlerdi. Bir seferinde, Ensar'dan bir adam hacdan döndükten sonra evine kapısından girdi. Bu hareketi sebebiyle insanlar tarafından kınandı. Bunun üzerine şu âyeti indi: «Ey Muhammed! Sana hilâlleri soruyorlar. De ki: Onlar, insanlar için ve hac için vakit ölçüleridir. İyilik, evlere arkalarından girmeniz değildir; fakat asıl iyilik, sakınan kimsenin iyiliğidir. Evlere kapılarından girin.» (Bakara 189)

١٩ - بَابُ السَّفَرِ قِطْعَةً مِنَ الْعَذَابِ

19- Bâb: Yolculuk, Azaptan Bir Parçadır

١٨٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ السَّفَرُ قِطْعَةً مِنَ الْعَذَابِ يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ فَإِذَا قَضَى نَهْمَتَهُ فَلْيُعْجِلْ إِلَى أَهْلِهِ.

1804- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yolculuk azaptan bir parçadır; O sizden birinin yemesine, içmesine ve uyumasına engel olur, düzenini bozar. İşi biten menziline, ailesine dönmekte acele etsin”. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3001, 5429)

٢٠ - بَابُ الْمَسَالِيرِ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ يُعْجَلُ إِلَى أَهْلِهِ

20- Yola Çıkan Yolcunun Ailesine Dönmek İçin Acele Etmesi Bâbı

١٨٠٥ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بِطَرِيقِ مَكَّةَ فَلَبَّغَهُ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ أَبِي عُبَيْدٍ شِدَّةً وَجَعٍ فَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتَّى كَانَ بَعْدَ غُرُوبِ الشَّفَقِ نَزَلَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعَتَمَةَ جَمَعَ بَيْنَهُمَا ثُمَّ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ أَخَّرَ الْمَغْرِبَ وَجَمَعَ بَيْنَهُمَا.

1805- Zeyd ibnu Elsem, babasından -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Mekke yolunda Abdullah ibnu Ömer ile birlikte idim. Yolda iken, zevcesi Safiyye bintu Ebû Ubeyd'in çok hasta olduğu haberi ona ulaştı. Bunun üzerine yürüyüşünü hızlandırdı. Şafağın batımından sonra bineğinden indi ve akşam ile yatsı namazını birleştirerek, cem ederek kıldı. Sonra da şöyle söyledi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem için mühim bir mesele olduğunda, seferde acele sürüp gittiğinde akşam namazını yatsıya kadar erteler, akşam ile yatsı namazını birleştirerek kılardı.

۲۷- کتاب الْمُخَصَّرِ جَزَاءِ الصَّيْدِ

27- İHRAMA GİRDİKTEN SONRA MEN EDİLEN KİŞİ ve AVLANMA CEZASI KİTABI

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿ فَإِنْ أَخْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ ﴾ وَقَالَ عَطَاءُ الْإِخْصَارُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يَخْبِسُهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﴿ حَصُورًا ﴾ لَا يَأْتِي النِّسَاءَ

«Hacı ve umreyi Allah için tam yapın. Fakat bunlardan alıko-nursanız, kolayınıza gelen kurbanı gönderin, kurban yerine varıncaya kadar başınızı tıraş etmeyin» (Bakara: 196)

Atâ' ibnu Rebâh şöyle dedi: الْإِخْصَارُ : yani alıkoyma, kişiyi alı-koyan her şeydir.

Buhari -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Hasuran⁵⁸ ﴿ حَصُورًا ﴾ Âli İmran 39. ayette de geldiği gibi, kadınlara gelmez yani nefesine hakim demektir.

۱ - بَابُ إِذَا أَخْصِرَ الْمُعْتَمِرُ

1- Bâb: Umreye Niyetlenen Kişi Engellenirse Ne Yapar?

26 Hasuran, kelimesi Kur'ân da Yahya aleyhisselamın bir vasfı olarak geçmiştir. "Ma-bette, onun namaza kalkmış olduğu bir sırada, melekler ona şöyle seslenmişlerdi: "Allah, sana, kendisinden gelecek bir kelimeyi tasdik eden, efendi, nefesine hakim ve sâlihlerden bir peygamber olan Yahya'yı müjdeler."

١٨٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حِينَ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ مُعْتَمِرًا فِي الْفِتْنَةِ قَالَ إِنْ صُدِّدْتُ عَنْ الْبَيْتِ صَنَعْتُ كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَهْلُ بَعْضَةِ مَنْ أَجَلَ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أَهْلُ بَعْضَةِ عَامِ الْخُدَيْيَةِ.

1806- Nâfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- fitne zamanı yani Hacac ile Abdullah ibnu Zubeyr'in savaş yaptığı sene umre için Mekke'ye gitmek istemiş ve kendisine fitnenin hatırlatılıp gitmemesi söylenildiğinde ibnu Ömer şöyle dedi: Şayet bu fitne sebebi ile Kâbe'ye ulaşmam engellenirse Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yaptığımız gibi yaparım.

İbnu Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Hudeybiye yılında umre için niyet ettiği gibi O da umre için niyet etti.

١٨٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ وَسَلَامَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَاهُ أَنََّّهُمَا كَلَّمَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَيَالِي نَزْلِ الْجَيْشِ بَابِ الزُّبَيْرِ فَقَالَا لَا يَضُرُّكَ أَنْ لَا تَحُجَّ الْعَامَ وَإِنَّا نَخَافُ أَنْ يُحَالَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَقَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَالَ كُفَارُ قُرَيْشٍ دُونَ الْبَيْتِ فَتَحَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدْيَهُ وَخَلَقَ رَأْسَهُ وَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ الْعُمْرَةَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْطَلِقُ فَإِنْ خَلَى بَيْنِي وَبَيْنَ الْبَيْتِ طُفْتُ وَإِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَعَلْتُ كَمَا فَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَعَهُ فَأَهْلُ بِالْعُمْرَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ إِنَّمَا شَأْنُهُمَا وَاحِدٌ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ حَجَّةً مَعَ عُمْرَتِي فَلَمْ يَحِلَّ مِنْهُمَا حَتَّى حَلَّ يَوْمَ النَّحْرِ وَأَهْدَى وَكَانَ يَقُولُ لَا يَحِلُّ حَتَّى يَطُوفَ طَوَافًا وَاحِدًا وَيَدْخُلَ مَكَّةَ.

1807- Nâfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hacac'ın, Abdullah İbnu Zubeyr ile savaşmak için Mekke üzerine

yola çıktığı kargaşa döneminde Abdullah ibnu Ömer'in iki oğlu Ubeydullah ve Sâlim, -Allah onlardan razı olsun- babaları ile konuşarak şöyle dediler: "Bu yıl hac yapmaman sana hiçbir zarar vermez. Biz senin Kabe'ye gitmene engel olunmasından korkuyoruz" dediler.

İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Biz, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte umre yapmak niyeti ile Mekke'ye doğru yola çıktık. Kureyş kâfirleri Kâbe'ye gitmemize engel oldular. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanını Hudeybiye'de kesti, saçlarını tıraş etti, ihramdan çıktı. Sizleri şahit tutuyorum ki kendime inşallah umre yapmayı farz kıldım, muhakkak umre yapacağım. Mekke'ye gideceğim; şayet Kâbe'ye gitmeme engel olunmazsa Kâbe'yi tavâf ederim. Şayet Kâbe'ye girmeme engel olunursa, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Hudeybiye'de olduğumda onun yaptığı gibi yaparım.

İbnu Ömer, Zul-Huleyfe'de umre için niyet edip ihrama girdi ve telbiye getirdi. Sonra bir süre ilerledikten sonra şöyle dedi: "Hac ile umrenin durumu alıkonulmak hususunda aynıdır, aralarında fark yoktur. Sizleri şahit tutarım ki ben umremle birlikte hac için niyet ettim ve telbiye getirdim".

İbnu Ömer, bayramın birinci günü kurbanını kesene kadar ihramından çıkmadı. İbnu Ömer şöyle derdi: "Mekke'ye girdiğinde bir kere Kâbe'yi tavâf yapmadıkça ihramdan çıkılmaz."

۱۸۰۸ - حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ بَعْضَ بَنِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَهُ لَوْ أَقَمْتُ بِهَذَا.

1808- Nâfi' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Ömer'in oğullarının bazıları (Ubeydullah ve Sâlim Allah onlardan razı olsun) O'na: bu yıl haca gitmesen, dediler.

۱۸۰۹ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَقَدْ أَخْصَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَلْقِ رَأْسِهِ وَجَامِعِ نِسَاءِهِ وَتَحَرَّ هَدْيِهِ حَتَّى اعْتَمَرَ عَامًا قَابِلًا.

1809- İbnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye umresinde Kâbe'ye girmesi engellendi. Bunun üzerine Hudeybiye'de saçlarını tıraş etti, eşleri ile birlikte oldu, kurbanını kesti. Ertesi yıl bir umre yaptı.

٢ - بَابُ الْإِخْصَارِ فِي الْحَجِّ

2- Hac Yapmaya Engel Olunması Bâbı

١٨١٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَلَيْسَ حَسْبُكُمْ سُنَّةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ حُبِسَ أَحَدُكُمْ عَنِ الْحَجِّ طَافَ بِالْبَيْتِ وَبِالصُّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حَلَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى يَحُجَّ عَامًا قَابِلًا فَيَهْدِي أَوْ يَصُومَ إِنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ نَحْوَهُ.

1810- İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sizin için, herhangi birinizi Arafat'ta vakfe yapamayacak surette hacdan alıkonulup men edildiği zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti, size yetmiyor mu? Men olunan kişi eğer imkan bulursa, Kâbe'yi tavâf eder, Safâ ile Merve arasında say yapar, sonra ihramdan çıkar. Ertesi yıl hac yapar ve kurban keser. Şayet bulamazsa bunun yerine oruç tutar.

٣ - بَابُ التَّخْرِيقِ قَبْلَ الْخَلْقِ فِي الْحَضَرِ

3- Engellenme Durumunda, Saçı Tıraş Etmeden Önce Kurban Kesmek Bâbı

١٨١١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحَرَ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ وَأَمَرَ أَصْحَابَهُ بِذَلِكَ.

1811- Misver ibnu Mahreme -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye'de saçlarını kestirmeden önce kurbanını kesti ve ashabına da böyle yapmalarını emretti.

١٨١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا أَبُو بَدْرٍ شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ
عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيِّ قَالَ وَحَدَّثَ نَافِعٌ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ وَسَلَامًا كَلَّمَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ
عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعْتَمِرِينَ فَحَالَ
كُفَّارُ قُرَيْشٍ دُونَ الْبَيْتِ فَتَحَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدَنَهُ وَحَلَقَ رَأْسَهُ.

1812- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Biz Hudeybiye yılında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte umre yapmak niyeti ile Mekke'ye doğru yola çıktık. Kureyş kâfirleri Kâbe'ye gitmemize engel oldular. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanını Hudeybiye'de kesti, saçlarını tıraş etti, ihramdan çıktı.

٤ - بَاب مَنْ قَالَ لَيْسَ عَلَى الْمُخَصَّرِ بَدَلٌ

4- Hac veya Umre Yapması Engellenen Kişinin
Kaza Etmesi Gerekli Değildir Diyen Kimse Bâbı

وَقَالَ رَوْحٌ عَنْ شَيْبٍ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمَا إِذَا أُلْمِيَ الْبَدَلُ عَلَى مَنْ نَقَضَ حَجَّهُ بِالتَّلَدُّدِ فَأَمَّا مَنْ حَبَسَهُ غُذْرٌ أَوْ غَيْرُ
ذَلِكَ فَإِنَّهُ يَحِلُّ وَلَا يَرْجِعُ وَإِنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ وَهُوَ مُخَصَّرٌ نَحَرَهُ إِنْ كَانَ لَا
يَسْتَطِيعُ أَنْ يَبْعَثَ بِهِ وَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَبْعَثَ بِهِ لَمْ يَحِلَّ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ
وَقَالَ مَالِكٌ وَغَيْرُهُ يَنْحَرُ هَدْيَهُ وَيَحْلِقُ فِي أَيِّ مَوْضِعٍ كَانَ وَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ لِأَنَّ النَّبِيَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ بِالْحُدَيْبِيَّةِ نَحَرُوا وَحَلَقُوا وَحَلُّوا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قَبْلَ
الطَّوَافِ وَقَبْلَ أَنْ يَصِلَ الْهَدْيُ إِلَى الْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ يُذَكَّرْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَمَرَ أَحَدًا أَنْ يَقْضُوا شَيْئًا وَلَا يَعُودُوا لَهُ وَالْحَدِيثُ خَارِجٌ مِنَ الْحَرَمِ.

İbnu Abbas'tan -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bedel yani kaza, yalnızca hac esnasında cinsi münasebet bulunmak suretiyle haccını bozan kişiye gereklidir. Ancak bir özür veya bundan başka sebeple haccı engellenen kişi ise ihramdan çıkar memleketine döner ve onu kaza etmez. Engellendiği sırada yanında kurbanlığı varsa şayet Kâbe'ye gönderme imkanı yoksa, Hil²⁷ veya Harem'den alıkonulduğu yerde onu keser. Gönderme imkanı varsa, kurban, kesileceği yere ulaşincaya yani kurbanlığı kesilinceye kadar ihramdan çıkamaz.

İmam Mâlik ve diğer bazıları ise şöyle demiştir: Kişi engellendiği herhangi bir yerde kurbanını keser ve saçını kestirir ve kendisine kaza da gerekmez. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı Hudeybiye'de iken umre yapmaları engellendi. Onlar da burada kurbanlarını kestiler, saçlarını tıraş ettirdiler, tavâf yapmadan ve kurbanları Kâbe'ye ulaşmadan önce ihramdan çıktılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem herhangi bir kimseye bunu kaza etmelerini emrettiği de bilinmemektedir. Hudeybiye, harem bölgesinin dışındadır.

١٨١٣ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ حِينَ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ مُعْتَمِرًا فِي الْفَتْحَةِ إِنَّ صُدِّدْتُ عَنْ الْبَيْتِ صَنَعْنَا كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَهْلُ بَعْضَةِ مَنْ أَجَلَ أَنْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أَهْلَ بَعْضَةِ عَامِ الْحَدِيثِ ثُمَّ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ نَظَرَ فِي أَمْرِهِ فَقَالَ مَا أَمْرُهُمَا إِلَّا وَاحِدٌ فَالْتَفَتَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ مَا أَمْرُهُمَا إِلَّا وَاحِدٌ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ الْحَجَّ مَعَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ طَافَ لَهُمَا طَوَافًا وَاحِدًا وَرَأَى أَنَّ ذَلِكَ مُجْزِيًا عَنْهُ وَأَهْدَى.

1813- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- Haccac ile Abdullah ibnu Zubeyr arasındaki savaştan dolayı fitne senesinde Mekke'ye umre yapmak için çıkacağı zaman şöyle dedi:

Şayet Kâbe'ye ulaşip tavâf etmem engellenirse, Allah Rasûlü sal-

27 Hil': Harem bölgesine en yakın olan yerin adıdır.

lallahu aleyhi ve sellem ile beraberken yaptığımız gibi yaparız. İbnu Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye yılı umreye girdiği gerekçesiyle umreye niyet etti.

Sonra Abdullah ibnu Ömer yaptığı işe bakarak: Hac ve umrenin işi birdir, dedi. Arkadaşlarının yanına gelerek şöyle dedi: Hac ve umrenin işi birdir. Sizleri şahit tutarım ki ben, hac ile birlikte umra yapmayı kendime gerekli kıldım. Sonra hac ve umre için Kâbe'yi bir kez tavâf etti ve bunun yeterli olduğu görüşünde idi. Bundan sonra kurbanını kesti.

۵ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿لَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسْكَ﴾ وَهُوَ مُخَيَّرٌ فَأَمَّا الصَّوْمُ فَثَلَاثَةُ أَيَّامٍ

5- Allah Azze ve Celle'nin Şu Ayetinin Kavli Bâbı

«İçinizden kim hasta olur, yahut başında derdi bulunursa, üzerine ya oruç, ya da sadaka, veya da kurban olacak bir fidye gerekir.» (Bakara 196)

Kişi oruç tutmak, sadaka vermek veya kurban kesmekten birini seçme konusunda muhayyerdir. Şayet oruç tutacaksa bunun süresi hac esnasında üç gündür.

١٨١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لَعَلَّكَ آذَاكَ هَوَامُكَ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْلِقْ رَأْسَكَ وَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ أَوْ انْسُكْ بِشَاةٍ

1814- Kâ'b ibnu Ucre, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine şöyle dediğini haber verdi:

“Herhâlde başındaki bitler sana eziyet veriyor” Kâ'b ibnu Ucre: Evet, ey Allah'ın Rasûlü! diye cevap verdi.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Saçlarını ustura ile tıraş et. Üç gün oruç tut veya altı fakiri doyur

yahut bir koyun kes” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1815, 1816, 1817, 1818, 4159, 4190, 4191, 4517, 5665, 5703, 6808)

٦ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿أَوْ صَدَقَةً﴾ وَهِيَ إِطْعَامُ سِتَّةِ مَسَاكِينَ

6- Allah Teâlâ'nın “veya sadaka olarak” Sözü Bâbı
Bu ise altı miskini doyurmaktır.

١٨١٥ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سَيْفٌ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى أَنْ كَفَّ بْنَ عُجْرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ وَقَفَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَدِيثِ وَرَأْسِي يَتَهافتُ فَمَلَأَ فَقَالَ يُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاخْلُقْ رَأْسَكَ أَوْ قَالَ اخْلُقْ قَالَ فِي تِلْكَ هَذِهِ آيَةٌ ﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ﴾ إِلَى آخِرِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ تَصَدَّقْ بِفَرَقٍ بَيْنَ سِتَّةٍ أَوْ السُّكِّ بِمَا تَيْسَّرُ.

1815- Kâ'b ibnu Ucre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hudeybiye'de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem başucumda durdu, başımdan bitler düşüyordu. Bana: “Başındaki haşaratlar, bitler sana zarar vermiyor mu?” diye sordu. Ben: “Evet eza veriyor”, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Öyleyse saçlarını ustura ile tıraş et” buyurdu.

Kâ'b ibnu Ucre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: İşte bu âyet benim hakkımda indi. «İçinizden kim hasta olur, yahut başında derdi bulunursa, üzerine ya oruç, ya da sadaka, yahut da kurban olacak bir fidye gerekir...» (Bakara 196)

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Üç gün oruç tut veya bir farak²⁸ buğdayı altı fakire sadaka dağıt, yahut kolayına gelen bir hayvan kurban kes”.

28 Bir ölçü birimidir. Süfyan der ki: Bir farak üç sa'dır. Farak on altı müdlük bir kab olduğu gibi dört sa'dır, bir farak on altı rıtıl gelir. Bu da Hicazlılara göre on iki müd ve üç sa'dır.

٧ - بَابُ الْإِطْعَامِ فِي الْفِدْيَةِ نِصْفَ صَاعٍ

7- Fidyе Olarak Her Fakire Yarım Sa' Vermek Bâbı

١٨١٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ الْفِدْيَةِ فَقَالَ نَزَلَتْ فِيَّ خَاصَّةً وَهِيَ لَكُمْ عَامَّةٌ حُمِلْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْقَمَلُ يَتَنَاقَرُ عَلَيَّ وَجْهِي فَقَالَ مَا كُنْتُ أَرَى الْوَجَعَ بَلَغَ بِكَ مَا أَرَى أَوْ مَا كُنْتُ أَرَى الْجَهْدَ بَلَغَ بِكَ مَا أَرَى تَجِدُ شَاةً فَقُلْتُ لَا فَقَالَ فَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمِ سِتَّةَ مَسَاكِينَ لِكُلِّ مِسْكِينٍ نِصْفَ صَاعٍ.

1816- Abdullah ibnu Mâ'kıl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Kâ'b İbnu Ucre'nin -Allah ondan razı olsun- yanına oturdum. O'na Bakara 196. âyetinde bahsedilen fidye konusunu sordum, Kâ'b ibnu Ucre şöyle dedi: Bu konu ile ilgili âyet benim hakkımda indirilmekle birlikte hükmü hepimiz hakkında geçerlidir. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna götürüldüm. Başımdaki bitler yüzüme doğru dökülüyordu. Bana: "Ben gözümle görmesem, bitlerin sana bu kadar eziyet edeceğini sanmazdım. Bir koyun alıp kurban edebilir misin?" diye sordu. Ben "hayır alamam" dedim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse üç gün oruç tut veya her bir fakire yarım sa'²⁹ vermek suretiyle altı fakiri doyur" buyurdu.

٨ - بَابُ التَّسْكُ شَاةً

8- Bâb: Âyette Gelen En-Nusuk³⁰, Koyun'dur

29 Yarım sa': Beşyüzyirmi dirhem eder. 1 dirhem= 3,2 gr, 520x = 1664 gr buğday eder.

30 Hadin başlığındaki "nusuk" التَّسْكُ tabiri koyun olduğuna delalet eder.

١٨١٧- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شَيْبَلٌ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيجٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَاهُ وَأَنَّهُ يَسْقُطُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَالَ أَيُّذِيكَ هَؤُلَاءِ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَهُ أَنْ يَخْلُقَ وَهُوَ بِالْحُدَيْيَةِ وَلَمْ يَتَبَيَّنْ لَهُمْ أَكُلُهُمْ يَحِلُّونَ بِهَا وَهُمْ عَلَى طَمَعٍ أَنْ يَدْخُلُوا مَكَّةَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ الْفَدْيَةَ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُطْعِمَ فَرَقًا بَيْنَ سِتَّةٍ أَوْ يُهْدِيَ شَاةً أَوْ يَصُومَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ.

1817- Kâ'b ibnu Ucre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu, başındaki haşereler, bitler yüzüne düşerken gördü ve ona: “ Haşereler, bitler sana eziyet veriyor mu?” diye sordu. Kâ'b: Evet, eziyet veriyor, diye cevap verdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kâ'b ibnu Ucre'ye Hudeybiye'de saçlarını ustura ile kazıtmasını emretti. Sahabe, Hudeybiye'de ihramdan çıkacaklarını bilmiyorlar, Mekke'ye gireceklerini ümit ediyorlardı. Bunun üzerine Allah Teâlâ fidyeye yani Bakara 196. âyeti indirdi.

Bunun akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kâ'b ibnu Ucre'ye “Bir farak buğdayı altı fakire sadaka olarak dağıt, veya kolayına gelen bir hayvanı kurban kes veya üç gün oruç tut” diye emretti.

١٨١٨- وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيجٍ عَنْ مُجَاهِدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَاهُ وَقَمَلُهُ يَسْقُطُ عَلَى وَجْهِهِ مِثْلَهُ.

1818- Kâ'b ibnu Ucre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu, başındaki haşereler, bitler yüzüne düşerken gördü. Yukarda ki hadisin aynısını zikretti.

٩ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ فَلَا رَفَثَ ﴾

9- Allah Teâlâ'nın «Hac esnasında kadına yaklaşmak yoktur»
(Bakara: 197) Kavli Bâbı

١٨١٩ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

1819- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim Kâbe’yi tavâf eder de kadına yaklaşmaz yani onunla cinsel ilişkide bulunmaz ve günaha düşmezse o kimse anasından doğduğu gün gibi günahsız bir şekilde memleketine döner”.

١٠ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ ﴾

10- Allah Azze ve Celle'nin «Hac esnasında itaatsizlik etmek ve kavga etmek yoktur » Kavli Bâbı

١٨٢٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

1820- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim bu evi, Kabe’yi tavâf eder de kadına yaklaşmaz onunla cinsel ilişkide bulunmaz ve günaha düşmezse o kimse anasından doğduğu gün gibi günahsız bir şekilde memleketine döner”.

٢٨- کتاب جزاء الصيد

28- İHRAMLININ AVLANMASININ CEZASI KİTABI

١ - بَاب وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

1- Allah Azze ve Celle'nin (Mâide 95-96) Âyetinin Tefsiri Bâbı

﴿لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمَّداً فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَنْمَا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو النِّقَامِ أَحَلَّ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرْمٌ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

“Ey iman edenler! Hac veya umre için ihramlı iken av hayvanı öldürmeyin. İçinizden kim kasten onu öldürürse, yaptığı işin vebalini tatması için öldürdüğü hayvanın dengi ona cezadır ki, Kâbe’ye ulaşacak bir kurban olmak üzere buna yine içinizden iki âdil kişi hükmeder; yahut ceza olmak üzere bir keffarettir ki, ya o nispette fakirleri doyurmak, yahut onun dengi oruç tutmaktır. Allah, geçmiş günâhları bağışlamıştır. Fakat kim de bu suçu tekrar işlerse, Allah, ondan intikamını alır. Allah, daima gâlibtir, intikam sahibidir. Gerek kendinize ve gerekse yolcuya fayda olmak üzere, deniz avı ve onun yenmesi size helâl kılınmıştır. Kara avı ise, ihramda bulunduğunuz sürece haram kılınmıştır. Huzurunda toplanacağınız Allah’tan korkun” (Mâide: 95-96)³¹

31 Bu ayetlerin nuzul sebebi: ebu'l-Yusr Amr İbnu Malik el-Ensari'dir. Hudeybiyede umre kastıyla ihrama girmiş ihramda iken de bir yaban eşiği öldürmüş bunun üzerine “..ihramlı iken av hayvanı öldürmeyin..” ayeti inmiştir.

٢ - بَابُ وَإِذَا صَادَ الْحَلَالُ فَأَهْدَى لِلْمُحْرِمِ الصَّيْدَ أَكَلَهُ

2- İhramsız Olan Kişi Avlanır ve Bunu İhramlı Olana Hediye Ederse İhramlı Kişi Onu Yiyebilir Bâbı

وَلَمْ يَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَأَكْسَ بِالذَّبْحِ بَاسًا وَهُوَ غَيْرُ الصَّيْدِ نَحْوُ الْإِبِلِ وَالْغَنَمِ وَالْبَقَرِ وَالْذَّجَاجِ وَالْخَيْلِ يُقَالُ ﴿عَذْلُ ذَلِكَ﴾ مِثْلُ فَإِذَا كُسِرَتْ عِذْلُ فَهُوَ زِنَةٌ ذَلِكَ ﴿قِيَامًا﴾ قِيَامًا ﴿يَعْدِلُونَ﴾ يَجْعَلُونَ عِدْلًا.

İbnu Abbas ve Enes -Allah onlardan razı olsun- ihramlı kişinin evcil hayvanları kesmesinde bir sakınca olmadığını söylemişlerdir. Bu hayvanlar av hayvanından başka deve, davar, sığır, tavuk ve at gibi hayvanlardır.

١٨٢١ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي كَتَادَةَ قَالَ انْطَلَقَ أَبِي عَامَ الْحُدَيْبِيَّةِ فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ يُحْرِمِ وَحَدَّثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ عَدُوًّا يَغْزُوهُ فَاَنْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَيْنَمَا أَنَا مَعَ أَصْحَابِهِ تَضَحَّكَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَتَطَرْتُ فَإِذَا أَنَا بِحِمَارٍ وَخَشٍ فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ فَطَعَنْتُهُ فَأَلْبَسْتُهُ وَاسْتَعْنْتُ بِهِمْ فَأَبَوْا أَنْ يُعِينُونِي فَأَكَلْنَا مِنْ لَحْمِهِ وَخَشِينَا أَنْ نُقْتَطَعَ فَطَلَبْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْفَعُ فَرَسِي شَاوًا وَأَسِيرُ شَاوًا فَلَقِيتُ رَجُلًا مِنْ بَنِي غِفَارٍ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ قُلْتُ أَيْنَ تَرَكْتَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَرَكْتُهُ يَتَمَحَّرَنَ وَهُوَ قَاتِلُ السُّقْيَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَهْلَكَ يَقْرَأُونَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ إِلَهُمْ قَدْ خَشَوْا أَنْ يُقْتَطَعُوا ذُنُوكَ فَاتَّظَرُّهُمْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَبْتُ حِمَارَ وَخَشٍ وَعِنْدِي مِنْهُ فَاصِلَةٌ فَقَالَ لِلْقَوْمِ كُلُوا وَهُمْ مُحْرِمُونَ.

1821- Abdullah ibnu Ebu Katade -Allah ondan ve babasında razı olsun- şöyle dedi:

Hudeybiye antlaşmasının yapıldığı sene babam da gitti. Arkadaşları ihrama girdiği hâlde o ihrama girmedi. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem kendisi ile savaşmak isteyen bir ordunun bulunduğu haberi verildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bunun üzerine hareket etti.

Ebû Katâde -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Ben, onun ashabının yanına vardığım sırada onların güldüğünü gördüm. Ben etrafa baktım, yanımda vahşî bir eşek var. Üzerine hamle yaptım, mızrakla vurup, hareketsiz hale getirdim. Mızrağımı ve kamçımı yerde unuttum ve onlardan bu ikisini bana vermeleri için yardım istedim. Onlar bana yardım etmekten kaçındılar. Etinden hep beraber yedik. Biz düşmanın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile aramıza gireceğinden endişe duyduk. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi aramaya koyuldum. Atımı bazen koşturuyor, bazen de yürütüyordum. Gece yarısı Ğifâroğullarından bir adama rastladım. Ona: “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden en son nerede ayrıldın?” diye sordum.

Ğifâroğullarından olan adam şöyle dedi: “Ta’hin bölgesinde bıraktım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke ve Medine arasında Sukyâ denilen yerde öğle uykusu uyumak üzereydi” dedi. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle eriştim ve “Ey Allah’ın Rasûlü! Ashabın sana selam söylüyor ve Allah’ın rahmeti O’nun üzerine olsun diyorlar. Onlar düşmanın seninle onların arasına girmesinden endişe duyuyorlar. Onların senin yanına gelmelerini beklesen” dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onları beklemeye başladı.

Daha sonra ben şöyle dedim: “Ey Allah’ın Rasûlü! Vahşî bir eşek avladım, yanımda ondan kalan bir parça var” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, yanında bulunan ashabı ihramlı oldukları hâlde “bu av etinden yiye” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1822, 1823, 1824, 2570, 2854, 2914, 4149, 5406, 5407, 5490, 5491, 5492)

۳ - بَابُ إِذَا رَأَى الْمُحْرِمُونَ صَيْدًا فَضَحِكُوا فَفُطِنَ الْحَلَالُ

3- İhramlılar Bir Av Görupte Güldüğünde, Bu, İhramlı Olmayan Kişiye Onu Avlaması İçin Verilmiş Bir İşaret Değildir ve İhramlıların O Av Hayvanının Etinden Yemeleri Helal Olur Bâbı

١٨٢٢ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ قَالَ انْطَلَقْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْحَدِيثِيَّةِ فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ أَحْرَمِ فَأَتَيْنَا بَعْدُ بِغَيْفَةٍ فَتَوَجَّهْنَا نَحْوَهُمْ فَبَصُرَ أَصْحَابِي بِحِمَارٍ وَخَشِيَ فَجَعَلَ بَغْضُهُمْ يَضْحَكُ إِلَى بَعْضٍ فَتَنَظَّرْتُ فَرَأَيْتُهُ فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ الْفَرَسَ فَطَعَنْتُهُ فَأَتَيْتُهُ فَاسْتَعْتَبْتُهُمْ فَأَبَوْا أَنْ يُعِينُونِي فَأَكَلْنَا مِنْهُ ثُمَّ لَحِقْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخَشِينَا أَنْ نُقْتَطَعَ أَرْفَعُ فَرَسِي شَاوًا وَأَسِيرُ عَلَيْهِ شَاوًا فَلَقِيتُ رَجُلًا مِنْ بَنِي غِفَارٍ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ فَقُلْتُ أَيْنَ تَرَكْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ تَرَكْتُهُ بَتَغْهَنَ وَهُوَ قَاتِلُ السَّقِيَا فَلَحِقْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَصْحَابَكَ أَرْسَلُوا يَقْرَأُونَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحِمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ وَإِنَّهُمْ قَدْ خَشَوْا أَنْ يَقْتَطِعَهُمُ الْعَدُوُّ ذُوْلِكَ فَأَنْظَرَهُمْ فَفَعَلَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا اصْطَدْنَا حِمَارَ وَخَشِيَ وَإِنْ عِنْدَنَا فَاضِلَةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ كُلُّوْا وَهُمْ مُخْرَمُونَ.

1822- Ebû Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz, Hudeybiye antlaşmasının yapıldığı yıl Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte gittik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı ihrama girdikleri hâlde ben ihrama girmedim. Gayka denilen yere geldiğimizde, düşman birliğinin bulunduğu bize haber verildi. Onlara doğru yöneldik. Arkadaşlarım vahşi bir yaban eşiği gördüler. İhramlı olduklarından hayretle birbiriyle gülüşmeye başladılar. Bunun üzerine ben de etrafıma baktığımda hayvanı gördüm. Atımı hayvanın üzerine doğru sürdüm. Akabinde yaban eşiğini mızrak ile vurup hareketsiz hale getirdim. Onlardan yerde unuttuğum mızrak ve kamçımı istedim. Ancak onlar bana yardım etmediler. Onun etinden hep beraber yedik. Sonra ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaşmak için yola çıktım. Düşmanın onunla aramıza girmesinden endişe ediyorduk. Bu yüzden atımı bazen hızlı koşturuyor, bazen de yürütüyordum. Gece yarısı Gîfâroğullarından bir adamla karşılaştım. Ona: "Sen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den en son nerde ayrıldın?" diye sordum.

Gîfâroğullarından olan adam şöyle dedi: "Ta'hin bölgesinde bırak-

tım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke ve Medine arasında Sukyâ denilen yerde öğle uykusu uyumak üzereydi” dedi. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle eriştim ve “Ey Allah’ın Rasûlü! Ashabın sana selam söylüyor ve Allah’ın rahmeti ve bereketi O’nun üzerine olsun diyorlar. Onlar düşmanın seninle onların arasına girmesinden endişe duyuyorlar. Onların senin yanına gelmelerini beklesen” dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onları beklemeye başladı.

Daha sonra ben şöyle dedim: “Ey Allah’ın Rasûlü! Vahşî bir eşek avladım, yanımda ondan kalan bir parça var” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, yanında bulunan ashâbı ihramlı oldukları hâlde “bu av etinden yiyin” buyurdu.

٤ - بَابُ لَا يُعِينُ الْمُحْرِمُ الْحَلَالَ فِي قَتْلِ الصَّيْدِ

4- İhramlı Olan Kişi Av Hayvanını Öldürme Konusunda Sözle veya Fiille İhramsız Olana Yardım Edemez Bâbı

١٨٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ سَمِعَ أَبَا قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقَاحَةِ مِنَ الْمَدِينَةِ عَلَى ثَلَاثِ ح.

و حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقَاحَةِ وَمِنَّا الْمُحْرِمُ وَمِنَّا غَيْرُ الْمُحْرِمِ فَرَأَيْتُ أَصْحَابِي يَتَرَاءَوْنَ شَيْئًا فَتَنَظَّرْتُ فَإِذَا حِمَارٌ وَخَشٍ يَغْنِي وَقَعَ سَوَطُهُ فَقَالُوا لَا لِعَيْنِكَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ إِنَّا مُحْرِمُونَ فَتَنَاوَلْتُهُ فَأَخَذْتُهُ ثُمَّ أَتَيْتُ الْحِمَارَ مِنْ وَرَاءِ أَكْمَةِ فَعَقَرْتُهُ فَأَتَيْتُ بِهِ أَصْحَابِي فَقَالَ بَعْضُهُمْ كُلُّوا وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَأْكُلُوا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ أَمَامَنَا فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ كُلُّوهُ حَلَالٌ قَالَ لَنَا عَمْرٌو اذْهَبُوا إِلَى صَالِحٍ فَسَلُّوهُ عَنْ هَذَا وَغَيْرِهِ وَقَدِمَ عَلَيْنَا هَا هُنَا.

1823- Ebû Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Medine’ye üç merhale mesafede Kâha denilen yerde idik.

Ebû Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Kâha denilen yerde idik. Kimimiz ihramlı kimimiz ihramlı değildi. Arkadaşlarımdan bir şeye baktıklarını gördüm. Bir de baktım ki bir yaban eşiği. Ebû Katâde'nin kamçısı düştü. Arkadaşlarımdan yardım istedim. Onlar: "Bizler sana o av üzerine hiçbir şekilde yardım edemeyiz, biz ihramlıyız" dediler. Bunun üzerine bende bir şeyle uzandım ve kamçımı aldım. Sonra tepenin arkasından bir taşın ardından yaklaşıp yaban eşiğine mızrak saplayarak avladım. Avımı alıp arkadaşlarıma getirdim. Bazıları "bu avı yiyin", bazıları da "bu avı yemeyin" dediler. Bunun üzerine bende Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına gittim ve ihramlının bu av etinden yemesi caiz olur mu? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "bu av etini yiyin, o helaldir" buyurdu.

• - بَابُ لَا يُشِيرُ الْمُحْرِمُ إِلَى الصَّيْدِ لَكَيْ يَصْطَادَهُ الْحَلَالُ

5- İhramlı Olan Kişi, Av Hayvanını Öldürme Konusunda Sözle Veya Fiille İhramsız Olana İşaretle Bulunamaz Bâbı

١٨٢٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ هُوَ ابْنُ مَوْهَبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ حَاجًّا فَخَرَجُوا مَعَهُ فَصَرَفَ طَائِفَةً مِنْهُمْ فِيهِمْ أَبُو قَتَادَةَ فَقَالَ خُذُوا سَاحِلَ الْبَحْرِ حَتَّى نَلْتَقِيَ فَأَخَذُوا سَاحِلَ الْبَحْرِ فَلَمَّا انْصَرَفُوا أَخْرَمُوا كُلَّهُمْ إِلَّا أَبُو قَتَادَةَ لَمْ يُحْرِمَ فَيَتِمَّا هُمْ يَسِيرُونَ إِذْ رَأَوْا حُمْرَ وَخَشٍ فَحَمَلَ أَبُو قَتَادَةَ عَلَى الْحُمْرِ فَعَقَرَ مِنْهَا أَثَنًا فَتَزَلُّوا فَأَكَلُوا مِنْ لَحْمِهَا وَقَالُوا أَتَأْكُلُ لَحْمَ صَيْدٍ وَنَحْنُ مُحْرِمُونَ فَحَمَلْنَا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِ الثَّانِ فَلَمَّا أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا أَخْرَمْنَا وَقَدْ كَانَ أَبُو قَتَادَةَ لَمْ يُحْرِمَ فَرَأَيْنَا حُمْرَ وَخَشٍ فَحَمَلَ عَلَيْهَا أَبُو قَتَادَةَ فَعَقَرَ مِنْهَا أَثَنًا فَتَزَلْنَا فَأَكَلْنَا مِنْ لَحْمِهَا ثُمَّ قُلْنَا أَتَأْكُلُ لَحْمَ صَيْدٍ وَنَحْنُ مُحْرِمُونَ فَحَمَلْنَا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِهَا قَالَ أَمِنْكُمْ أَحَدٌ أَمْرَهُ أَنْ يَخْمَلَ عَلَيْهَا أَوْ أَشَارَ إِلَيْهَا قَالُوا لَا قَالَ فَكَلُوا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِهَا.

1824- Abdullah ibnu Ebû Katâde, -Allah ondan ve babasından razı olsun- haber verdi. O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile hac yapmak için yola çıktı. Ashabı da onunla birlikte çıktılar. Düşmanın kendilerine saldıracağı haberi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaştı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sahabelerinden Ebû Katâde'nin de içinde bulunduğu bir müfrezeyi topluluktan ayırdı. Ebû Katâde şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, "siz deniz sahili yolunu tutun, sonunda buluşuruz" dedi. Onlar da deniz sahiline doğru yöneldiler. Ebû Katâde dışında hepsi ihrama girdi, o girmedi. Bu vaziyette ilerlerlerken yolda vahşi eşek sürüsü gördüler. Ebû Katâde sürüye doğru hamle yaparak bir dişi yaban eşiği avladı. Arkadaşlarının hepsi bineklerinden inerek dişi yaban eşiğinin etinden yediler. Bu sırada akıllarına ihramlı oldukları geldi de: "Bizler ihramlı olduğumuz hâlde iken av hayvanının etinden mi yiyoruz?" dediler. Daha sonra dişi yaban eşiğinden geriye kalan eti yanımızda taşıdık. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına varınca O'na şöyle dediler: "Ey Allah'ın Rasûlü! Biz ihramlı idik, Ebû Katâde ise ihramlı değildi. Vahşi bir eşek sürüsü gördük. Ebû Katâde sürüye hamle yaparak birini avladı. Biz de bineklerimizden inerek onun etinden yedik. Sonra da: "Bizler ihramlı olduğumuz hâlde iken av hayvanının etinden mi yiyoruz?" dedik. Geriye kalan eti de yanımızda taşıdık, getirdik"

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'İçinizden herhangi biri Ebû Katâde'ye saldırmasını emretti mi, yahut işarette bulundu mu?'

Sahabeler: Hayır, dediler.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse bu av etinden geriye kalan kısmını da yiyin" buyurdu.

٦ - بَابُ إِذَا أَهْدَى لِلْمُحْرِمِ حِمَارًا وَخَشِيًا حَيًّا لَمْ يَقْبَلْ

6- İhramlı Olmayan Bir Kimse, İhramlı Kişiye, Canlı Yaban Eşiği Hediye Ettiğinde Kabul Etmemesi Bâbı

١٨٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ

اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الصَّغْبِ بْنِ جَثَامَةَ

اللَّيْثِيُّ أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِمَارًا وَخَشِيًا وَهُوَ بَالِئُ بَوَاءٍ أَوْ
بَوْدَانٍ فَرَدَّهُ عَلَيْهِ فَلَمَّا رَأَى مَا فِي وَجْهِهِ قَالَ إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِلَّا أَنَا حُرْمٌ.

1825- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sa'b ibnu Cessâme el-Leysî, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-
leme Ebvâ'da veya Veddan'da iken kendisine yaban eşiği hediye etti. Al-
lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunu kabul etmeyip geri verdi. Al-
lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Sa'b'ın yüzündeki hoşnutsuzluğu
sezince ona şöyle buyurdu: "Biz senin hediyeni reddetmedik, yalnızca ih-
ramlı olduğumuz için bunu sana geri verdik" (Hadisin geçtiği diğer yerler:
2596, 2573)

٧ - بَاب مَا يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ مِنَ الدَّوَابِّ

7- İhramlının Öldürebileceği Hayvanlar Bâbı

١٨٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَمْسٌ مِنَ
الدَّوَابِّ لَيْسَ عَلَى الْمُحْرِمِ فِي قَتْلِهِنَّ جُنَاحٌ

1826- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü
sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini nakleder: Allah Rasûlü sallal-
lahu aleyhi ve sellem: "Beş tür hayvan vardır ki bunların öldürülmesinde
ihramlı için bir günah yoktur" buyurmuştur. (Bunlar: Karga, çaylak, fare,
akreb ve yırtıcı köpek.) (Hadisin geçtiği diğer yer: 3315)

١٨٢٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ
سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ حَدَّثَنِي إِحْدَى نِسْوَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ

1827- İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in eşlerinden biri bana Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu söyledi: "İhramlı kişi bu hayvanları öldürebilir." (Bunlar: Karga, çaylak, fare, akrep ve yırtıcı köpek.)

١٨٢٨ - حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ حَفْصَةُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسٌ مِنَ الدَّوَابِّ لَا حَرَجَ عَلَى مَنْ قَتَلَهُنَّ الْغُرَابُ وَالْحِدَاةُ وَالْفَأْرَةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ.

1828- Abdullah ibnu Ömer, -Allah ondan razı olsun- Hafsa'nın -Allah ondan razı olsun- şöyle dediğini haber verdi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İhramlının, şu beş hayvanın öldürmesinde üzerine herhangi bir ceza yoktur. Bunlar: Karga, çaylak, fare, akrep ve yırtıcı köpek."

١٨٢٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَمْسٌ مِنَ الدَّوَابِّ كُلُّهُنَّ فَاسِقٌ يَقْتُلُهُنَّ فِي الْحَرَمِ الْغُرَابُ وَالْحِدَاةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْفَأْرَةُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ.

1829- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Beş hayvan vardır ki bunların tümü fâsıktır. Bunlar harem bölgesinde (ihramlı bile olursa) öldürülür, bunlar: Karga, çaylak, akrep, fare ve yırtıcı köpektir". (Hadisin geçtiği diğer yer: 3314)

١٨٣٠ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَارٍ بِمِثْنَى إِذْ نَزَلَ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلَاتِ وَإِنَّهُ لَيَتْلُوهَا وَإِنِّي

لَأَتْلُقَهَا مِنْ فِيهِ وَإِنْ فَاهُ لَرَطَبٌ بِهَا إِذْ وَكَبْتُ عَلَيْنَا حَيَّةً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْتُلُوهَا فَابْتَدَرْتَاهَا فَدَهَبَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَيْتُ شَرُّكُمْ كَمَا وَقَيْتُمْ شَرَّهَا.

1830- Abdullah ibnu Mes'ud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir gün biz Minâ'da bir mağarada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikteyken kendisine Murselât Sûresi indirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sureyi okuyor, ben de henüz okuması dolaşısıyla okuduklarını ezberlemeye çalışıyordum. Birden üzerimize bir yılan hücum etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Bu yılanı öldürün" buyurdu. Biz onu öldürmek için hızlı davrandık fakat yılan kaçtı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Siz onun şerrinden korunduğunuz gibi o da sizin şerrinizden korundu" buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3317, 4930, 4931, 4934)

١٨٣١ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلزُّوْغِ فَوَيْسِقْ وَلَمْ أَسْمَعْهُ أَمَرَ بِقَتْلِهِ.

1831- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

"Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in zehirli keler hakkında (onu hakir görüp ve küçük görüp onu yerme açısından) "fâsikçık" dediğini işittim. Ancak onun öldürülmesini emrettiğini işitmedim,"

٨ - بَابُ لَا يُعْضَدُ شَجَرُ الْحَرَمِ

8- Harem Bölgesinin Ağacı Kesilmez Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُعْضَدُ شَوْكَةُ

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Harem'in dikenini kesilmez"

١٨٣٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي شَرِيحٍ الْعَدَوِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَمْرٍو بْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ يَبْعَثُ الْبُعُوثَ إِلَى مَكَّةَ أَتَذُنُ لِي أَيُّهَا الْأَمِيرُ أَحَدْتُكَ قَوْلًا قَامَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَدَمِ مِنْ يَوْمِ الْفَتْحِ فَسَمِعْتُهُ أَذْنًا يَ وَوَعَاهُ قَلْبِي وَأَبْصَرْتُهُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ بِهِ إِنَّهُ حَمِدَ اللَّهَ وَأَتْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مَكَّةَ حَرَمَهَا اللَّهُ وَلَمْ يُحَرِّمْهَا النَّاسُ فَلَا يَحِلُّ لِمَنْ يَزُورُهَا يَوْمَئِذٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ بِهَا دَمًا وَلَا يَقْضِدَ بِهَا شَجَرَةً فَإِنْ أَحَدٌ تَرَخَّصَ لِقِتَالِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُولُوا لَهُ إِنَّ اللَّهَ أَذِنَ لِرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَأْذِنْ لَكُمْ وَإِنَّمَا أَذِنَ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ وَقَدْ عَادَتْ حُرْمَتُهَا الْيَوْمَ كَحُرْمَتِهَا بِالْأَمْسِ وَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَقِيلَ لِأَبِي شَرِيحٍ مَا قَالَ لَكَ عَمْرٍو قَالَ أَنَا أَغْلَمُ بِذَلِكَ مِنْكَ يَا أَبَا شَرِيحٍ إِنَّ الْحَرَمَ لَا يُعِيدُ غَاصِيًا وَلَا فَارًّا بِدَمٍ وَلَا فَارًّا بِخُرْبَةٍ خُرْبَةً بَلِيَّةً.

1832- Ebû Şureyh el-Adevî, Mekke'ye Abdullah ibnu Zübeyr'e karşı savaşmak üzere ordular gönderen Amr ibnu Saîd'e şöyle dedi:

Ey emir! Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'nin fethinin ikinci gününde hutbe de söylediği sözü söylememe izin ver. Ki ben konuştuğunda onu gözlerim gördü, kulaklarım işitti ve kalbim ezberledi. Allah'a hamd edip O'nu övdükten sonra şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki Mekke'yi insanlar değil, Allah haram kılmıştır. Allah'la ve âhiret gününe iman eden bir kimsenin orada kan dökmesi (adam öldürmesi), baltayla ağacını kesmesi helal değildir. Şayet biri çıkar da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e orada savaşması için ruhsat verildi, (derse) ona deyin ki: Muhakkak ki Allah peygamberine izin verdi size değil. Allah bana ancak güneşin doğuşundan ikindi vaktine kadar savaşmam için izin verdi. Bundan sonra da dün haram olduğu gibi bugün haramlığı geri döndü. (yani haramlığı devam etmektedir) Burada hazır bulunan bulunmayana bildirsin."

Ebu Şurayh'a denildi ki: Amr ne dedi? Dedi ki: Ey Ebu Şurayh: Ben senden daha iyi biliyorum. Mekke hiçbir âsiyi, ölüm fermanı imzalanmış hiçbir kaçağı ve firar eden bir hırsız barındıramaz.

٩ - بَابُ لَا يُتَفَرُّ صَيْدُ الْحَرَمِ

9- Harem Bölgesinin Av Hayvanı Ürkütülmez Bâbı

١٨٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ مَكَّةَ فَلَمْ تَحِلْ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدِي وَإِنَّمَا أَحَلَّتْ لِي سَاعَةٌ مِنْ نَهَارٍ لَا يُخْتَلَى خَلَاهَا وَلَا يُغْضَدُ شَجَرُهَا وَلَا يُتَفَرُّ صَيْدُهَا وَلَا تُلْتَقَطُ لِقَطْعَتِهَا إِلَّا لِمُعَرَّفٍ وَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ لِمَا عَتَيْنَا وَقُبُورِنَا فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ وَعَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ هَلْ تَذَرِي مَا لَا يُتَفَرُّ صَيْدُهَا هُوَ أَنْ يُنَحِّيَهُ مِنَ الظِّلِّ يَنْزِلُ مَكَانَهُ.

1833- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz Allah Azze ve Celle Mekke’yi haram kıldı. Benden önce hiç kimseye helal kılmadığı gibi benden sonra hiç kimseye de helal kıl-mayacaktır. Bana da yalnızca gündüzün bir saatinde (güneşin doğuşundan ikindi vaktine kadar savaştırmam için izin verilip) helal kılındı. Mekke’nin yaş otu koparılmaz, ağacı kesilmez, av hayvanları ürkütülmez, sadece et-rafa duyurmak dışında yitiği alınmaz.”

Abbas dedi ki: “Ey Allah’ın Rasûlü! İzhir otu bu yasağın dışında ol-sun. Çünkü biz bu otu dökümcülükte ve kabirlerimizde kullanırız”

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “izhir otu bu yasağın dışında” buyurdu.

İkrime şöyle dedi: “Av hayvanı ürkütülmez” derken bunun ne de-mem olduğunu bilir misin? Bu, mekanına inmek için hayvanı gölgesinden uzaklaştırmaktır.

١٠ - بَابُ لَا يَحِلُّ الْقِتَالُ بِمَكَّةَ

10- Mekke’de Savaş Yapmak Helâl Değildir Bâbı

وَقَالَ أَبُو شَرِيحٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَسْفِكُ بِهَا دَمًا.

Ebû Şureyh -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kimse Mekke’de kan dökermez”

١٨٣٤ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ النَّحْصِ مَكَّةَ لَا هِجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتَفْرَغْتُمْ فَأَنْفِرُوا فَإِنَّ هَذَا بَلَدٌ حَرَّمَ اللَّهُ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَهُوَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَإِنَّهُ لَمْ يَحِلَّ الْقِتَالُ فِيهِ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَمْ يَحِلَّ لِي إِلَّا سَاعَةٌ مِنْ نَهَارٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا يُغْضَدُ شَوْكُهُ وَلَا يُنْفَرُ صَيْدُهُ وَلَا يُلْقَطُ لَقَطَتُهُ إِلَّا مَنْ عَرَفَهَا وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهَا قَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّهُ لَقَيْنِهِمْ وَلِيُوتِيَهُمْ قَالَ قَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ.

1834- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke’yi fethettiği gün şöyle buyurdu:

“Bundan böyle fetihten sonra Mekke’den hicret yoktur. (Çünkü artık Mekke, İslâm beldesi olmuştur.) Ancak cihada davet edildiğinizde hemen iştirak ediniz yani sizden cihad için sefere çıkmanız istendiğinde sefere çıkın. Bu Mekke beldesi, Allah’ın gökleri ve yeri yarattığı gün, haram kıldığı bir belgedir. Bu, Mekke şehri Allah’ın haram kılması sebebiyle kıyamet gününe kadar haramdır. Benden önce hiç kimsenin burada savaş yapması helal kılınmadı. Benim için de ancak gündüzün belirli bir saatinde (güneşin doğuşundan ikindi vaktine kadar savaşmam için) helal kılındı. Burası Allah’ın haram kılması sebebiyle kıyamet gününe kadar haramdır. Mekke’nin dikenini koparılmaz, avı ürkütülmez, buluntu malı duyurmak amacı dışında kimse alamaz, yeşil otları koparılamaz.”

Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ey Allah’ın Rasûlü! İzhir otu bu haramın dışında olsun. Bu ot, Mekke’lilerin demircileri tarafından kullanılır, ayrıca evlerde de kullanılır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “İzhir otu bu haramın dışındadır” buyurdu.

۱۱ - بَابُ الْحِجَامَةِ لِلْمُحْرِمِ

11- İhramlı Kimsenin Hacamat³² Yaptırması Bâbı

وَكُوَيُّ ابْنِ عُمَرَ ابْنَهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ وَيَتَدَاوَى مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ طِيبٌ

İbnu Ömer, ihramlı olan oğlu Vakid'i dağlayarak tedavi etmiştir. İhramlı kişi, içinde güzel koku bulunmayan ilaçla tedavi olabilir.

۱۸۳۵ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ لَنَا عَمْرُو أَوَّلُ

شَيْءٍ سَمِعْتُ عَطَاءَ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ احْتَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ ثُمَّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ حَدَّثَنِي طَاوُسٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ لَعَلَّهُ سَمِعَهُ مِنْهُمَا.

1835- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihramlı iken hacamat oldu.
(Hadisin geçtiği diğer yerler: 1938, 1939, 2103, 2278, 2279, 5691, 5694, 5695, 5699, 5700, 5701)

۱۸۳۶ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ عُلْقَمَةَ بْنِ أَبِي

عُلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ ابْنِ بُحَيْنَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ بِلُحْيٍ جَمَلٍ فِي وَسْطِ رَأْسِهِ.

1836- İbnu Buhayne -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

32 Burada ihramlının hacamat yaptırmasının hükmü vurgulanmak istenmiştir. Yani bu yasaklanmış mıdır, yoksa bu mubah mıdır, yoksa zaruret halinde yapılan bir şey midir? bunun açıklaması vardır. Hacamat ise, halk arasında şişe çekmek olarak bilinen olaydır ki farklı yani şişe çekildikten sonra o bölge jiletle hafifçe çizilir ve kan akması sağlanır. Bundan sonra tekrar şişe vurulur ve o bölgede bulunan pis ve işe yaramayan, vücuda zarar veren kanın dışarı atılması sağlanır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şifanın üç şeyde olduğunu, bunlardan birinin de hacamat olduğunu söylemiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Lahyu Cemel³³ denilen yerde kafasının ortasından hacamat yaptırdı. (Hadisin geçtiği yer: 5698)

۱۲ - بَابُ تَزْوِيجِ الْمُحْرِمِ

12- İhramlının Evlendirilmesi Bâbı

۱۸۳۷ - حَدَّثَنَا أَبُو الْمُعِیْرَةِ عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَجَاحٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.

1837- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Meymûne ile ihramlı iken evlendi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4258, 4259, 5114)

۱۳ - بَابُ مَا يُنْهَى مِنَ الطَّيِّبِ لِلْمُحْرِمِ وَالْمُحْرِمَةِ

13- İhramlı Erkek Ve Kadının Güzel Koku Sürünmesinin Yasaklanması Bâbı

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَا تَلْبَسُ الْمُحْرِمَةُ ثَوْبًا بَوْرَسٍ أَوْ زَعْفَرَانٍ.

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: İhramlı kadın vers³⁴ yani sarı boya veya zaferan ile boyanmış elbise giyemez.

۱۸۳۸ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَاذَا تَأْمُرُنَا أَنْ نَلْبَسَ مِنَ الثِّيَابِ فِي الْإِحْرَامِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَلْبَسُوا الْقَمِيصَ وَلَا

33 Lahyu Cemel; Mekke ile Medine arasında Medine'ye daha yakın bir mevkiinin adıdır.

34 Vers: Yemende yetişen güzel kokulu sarı bir ot.

السَّرَاوِيلَاتِ وَلَا الْعَمَامِمَ وَلَا الْبُرَانِسَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَحَدٌ لَيْسَتْ لَهُ نَعْلَانِ فَلْيَلْبَسْ
الْخُفَيْنِ وَلْيَقْطَعْ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلَا تَلْبَسُوا شَيْئًا مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلَا الْوَرَسُ وَلَا
تَتَنَقَّبُ الْمَرْأَةُ الْمُحْرِمَةُ وَلَا تَلْبَسَ الْقَفَازِينَ تَابِعَهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ
إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ وَجُوَيْرِيَةُ وَابْنُ إِسْحَاقَ فِي النَّقَابِ وَالْقَفَازِينَ وَقَالَ عُيَيْدُ اللَّهِ وَلَا
وَرَسٌ وَكَانَ يَقُولُ لَا تَتَنَقَّبُ الْمُحْرِمَةُ وَلَا تَلْبَسَ الْقَفَازِينَ وَقَالَ مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ
ابْنِ عُمَرَ لَا تَتَنَقَّبُ الْمُحْرِمَةُ وَتَابِعَهُ لَيْثُ بْنُ أَبِي سَلِيمٍ

1838- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam kalkarak şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! İhramlı iken hangi elbiseyi giymemizi emredersin?

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İhramlı kişi gömlek, şalvar, başını örten başlıklar, bornus giyemez. Sandaletleri yani terlikleri yoksa mestlerini giyip aşık kemiğinin alt tarafını kessin. İhramda zaferan ve vers bitkisi ile boyanmış elbise giymeyin. İhramlı bir kadın yüzüne peçe takmasın, ellerine eldiven giymesin.”

Ubeydullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle rivayet etti: “İhramlı kadın yüzüne peçe örtemez, ellerine eldiven giyemez.”

İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: “İhramlı kadın yüzüne peçe takamaz.

١٨٣٩ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ
جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ وَقَصَّتْ بَرَجُلٍ مُحْرَمٍ نَاقَتَهُ فَقَتَلَتْهُ فَأَتَى بِهِ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اغْسِلُوهُ وَكَفِّنُوهُ وَلَا تُغَطُّوا رَأْسَهُ وَلَا تُقَرِّبُوهُ
طَبِيبًا فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَهْلُ

1839- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Arafat'ta taşların yanında bir adamın devesi, sahibini ihramlı iken boynunu kırarak öldürdü. Akabinde adamın cenazesi Allah Rasûlü sallal-

lahu aleyhi ve selleme getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu yıkayın, kefenleyin, ama başını örtmeyin, ona güzel koku sürmeyin. Çünkü o, Kıyamet günü telbiye getirerek diriltilecektir.”

۱۴ - بَابُ الْاِغْتِسَالِ لِلْمُحْرِمِ

14- İhramlının Yıkanması Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَدْخُلُ الْمُحْرِمُ الْحَمَّامَ وَلَمْ يَرِ ابْنُ عُمَرَ وَعَائِشَةُ بِالْحَكِّ بَاسًا.

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: İhramlı kişi hamama girebilir.

İbnu Ömer ve Aişe -Allah onlardan razı olsun- ihramlının yıkanırken bedenini ovalamasında bir sakınca görmezlerdi.

۱۸۴۰ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ وَالْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ اخْتَلَفَا بِالْأَبْوَاءِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ يَغْسِلُ الْمُحْرِمُ رَأْسَهُ وَقَالَ الْمِسْوَرُ لَا يَغْسِلُ الْمُحْرِمُ رَأْسَهُ فَأَرْسَلَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ إِلَى أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ فَوَجَدْتُهُ يَغْسِلُ بَيْنَ الْقَرَتَيْنِ وَهُوَ يُسْتَرُ بِثَوْبٍ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقُلْتُ أَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُنَيْنٍ أَرْسَلَنِي إِلَيْكَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ أَسْأَلُكَ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَوَضَعَ أَبُو أَيُّوبَ يَدَهُ عَلَى الثَّوْبِ فَطَاطَاهُ حَتَّى بَدَأَ لِي رَأْسُهُ ثُمَّ قَالَ لِإِنْسَانٍ يَصُبُّ عَلَيْهِ اصْطَبَّ فَصَبَّ عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ حَرَّكَ رَأْسَهُ بِيَدَيْهِ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ وَقَالَ هَكَذَا رَأَيْتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ.

1840- Abdullah ibnu Huneyn -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Abbas ve Misver ibnu Mahreme -Allah onlardan razı olsun- Mekke civarındaki Ebvâ bölgesinde ihramlı olanın başını yıka-

ması meselesinde görüş ayrılığına düştüler. Abdullah ibnu Abbas: “İhramlı kişi başını yıkayabilir” dedi. Misver ibnu Mahreme ise “ihramlı kişi başını yıkamaz” dedi.

Hadisi rivayet eden Abdullah ibnu Huneyn dedi ki: İbnu Abbas beni bu görüş ayrılığını sormak üzere Ebû Eyyub el-Ensârî’ye gönderdi. Ben onu bir kuyu başında iki direk arasına gerilmiş perde gerisinde yıkarken buldum. Kendisine selam verdim. “Sen kimsin?” diye sordu.

Ben dedim ki: Ben, Abdullah ibnu Huneyn. Beni Abdullah İbnu Abbas, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in ihramlı iken başını nasıl yıkadığını sormak için gönderdi, dedim.

Bunun üzerine Ebû Eyyub el-Ensârî elini perdenin üzerine bastırды ve örtülü bezi göğsüne kadar indirdi, başı göründü. Bundan sonra kendisine su döken kimseye “su dök” dedi. O adam da onun başına su döktü. Sonra Ebû Eyyub el-Ensârî iki elini başının üzerinde öne ve arkaya hareket ettirdi. Sonra, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi yaparken gördüm, dedi.

١٥ - بَابُ لُبْسِ الْخُفَيْنِ لِلْمُحْرِمِ إِذَا لَمْ يَجِدِ الثَّغْلَيْنِ

15- Sandalet Bulamayan İhramlının Mest Giymesi Bâbı

١٨٤١ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ بَعْرَفَاتٍ مَنْ لَمْ يَجِدِ الثَّغْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ الْخُفَيْنِ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ إِزَارًا فَلْيَلْبَسْ سَرَائِلَ الْمُحْرِمِ.

1841- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in Arafat’ta hutbe verirken şöyle buyurduğunu işittim:

“Sandalet bulamayan mest giysin. İzâr yani göbeğinden aşağısını örtecek bir bez bulamayan da şalvar giysin.”

١٨٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ فَقَالَ لَا يَلْبَسُ الْقَمِيصَ وَلَا الْعَمَامَةَ وَلَا السَّرَاوِيلَ وَلَا الثَّرِيصَ وَلَا ثَوْبًا مَسَّهُ زَغْفَرَانٌ وَلَا وَرْسٌ وَإِنْ لَمْ يَجِدْ ثَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا حَتَّى يَكُونَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ.

1842- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme “İhramlı kişi hangi elbiseleri giyebilir?” diye soruldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle cevap verdi:

“İhrama giren kişi gömlek, sarık ve başını örten bir başlık, şalvar, bornus, zaferân ve vers ile boyanmış elbiseler giyemez. Sandalet bulamazsa mest giysin ve ayak bileğindeki kemiklerden yani aşık kemiğinden aşağıda kalacak şekilde üst kısmını kessin, yani topuksuz mest giysin”

١٦ - بَابُ إِذَا لَمْ يَجِدِ الْإِزَارَ فَلْيَلْبَسِ السَّرَاوِيلَ

16- İhrama Girmek İsteyen Kişi İzâr Bulamadığında
Şalvar Giysin Bâbı

١٨٤٣ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَفَاتٍ فَقَالَ مَنْ لَمْ يَجِدِ الْإِزَارَ فَلْيَلْبَسِ السَّرَاوِيلَ وَمَنْ لَمْ يَجِدِ الثَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَيْنِ.

1843- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Arafat'ta bize hutbe vererek şöyle buyurdu: “İhrama girmek isteyip de izâr bulamayan kimse şalvar giysin, sandalet bulamayan da topuğu açıkta kalacak şekilde mest giysin”

١٧ - بَابُ نَبَسِ السِّلَاحِ لِلْمُحْرِمِ

17- İhtiyaca Binaen İhramlının Silah Kuşanması Bâbı

وَقَالَ عِكْرِمَةُ إِذَا خَشِيَ الْعَدُوَّ لَبَسَ السِّلَاحَ وَافْتَدَى. وَلَمْ يُتَابِعْ عَلَيْهِ فِي الْفِدْيَةِ.

İkrime -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: İhramlı kişi düşmandan endişe ederse silahını kuşanır, buna karşılık fidye verir.

Buhari -Allah ondan razı olsun-: İkrime'den başka hiç kimse fidye konusunda onunla aynı görüşü ileri sürmemiştir, dedi.

١٨٤٤ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذِي الْقَعْدَةِ فَأَبَى أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يَدْخُلُوهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ حَتَّى قَاضَاهُمْ لَا يَدْخُلُ مَكَّةَ سِلَاحًا إِلَّا فِي الْقِرَابِ.

1844- Berâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zil-Ka'de ayında umre yaptı. Kureyşliler onun Mekke'ye girmesine izin vermediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'liler ile ertesi yıl Mekke'ye silahlar kınında olarak girmek şartıyla antlaşma yaptı.

١٨ - بَابُ دُخُولِ الْحَرَمِ وَمَكَّةَ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ

18- Harem Bölgesine Ve Mekke'ye Hac ve Umre Yapmayacak Olanlar İçin İhramsız Girmek Bâbı

وَدَخَلَ ابْنُ عُمَرَ وَإِنَّمَا أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْإِهْلَالِ لِمَنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ وَلَمْ يَذْكُرْ لِلْحَطَّائِينَ وَغَيْرِهِمْ.

İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- Mekke'ye ihramsız olarak girmiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, yalnızca hac ve umre yapmak isteyen kimsenin ihrama girerek telbiye getirmesini emretmiştir. Al-

lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem odunculara ve diğerlerine ihrama girip telbiye etmeyi zikretmemiştir.

١٨٤٥ - حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلْمَمَ هُنَّ لَهُنَّ وَلِكُلِّ آتٍ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِهِمْ مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ فَمِنْ حَيْثُ أَتَشَأُ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ مِنْ مَكَّةَ.

1845- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medineliler için Zul-Huleyfe'yi, Necd'liler için Karn'ı, Yemenliler için Yelemlem'i mikat yeri olarak belirlemiştir. Bunlar hem belirtilen memleketler, hem de onlar dışında hac ve umre yapmak amacıyla bu sınırlara gelenler için mikat yerleridir. Bu mikatlarla Mekke arasında bulunanlar ise her nerede bulunurlarsa oradan ihrama girerler. Mekkeliler de Mekke'den ihrama girerler.

١٨٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ ابْنَ خَطْلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ اقْتُلُوهُ.

1846- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem fetih yılı Mekke'ye başında miğfer olduğu hâlde girdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem miğferi başından çıkarınca bir adam gelip, İbnu Hatal Kabe'nin örtülerine tutunmuş duruyor" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "İbnu Hatal'ı öldürün" buyurdu.³⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3044, 4286, 5808)

35 İbnu Hatal, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i ve İslam'ı daima şiiirleri ile kötüleyen kötü ruhlu biriydi. Müslüman olmuş sonra dinden dönmüştü. İbnu Hatal'ı Ebu Berze -Allah ondan razı olsun- öldürdü.

١٩ - بَابُ إِذَا أَحْرَمَ جَاهِلًا وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ

19- Üzerinde Gömlek Varken Bilmeksizin İhrama Girmek Bâbı

وَقَالَ عَطَاءٌ إِذَا تَطَيَّبَ أَوْ لَبَسَ جَاهِلًا أَوْ نَاسِيًا فَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ.

Atâ ibnu Rebah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: İhramlı kişi bilmeksizin yahut unutarak güzel koku süründüğünde veya dikişli elbise giydiğinde kendisine keffaret gerekmez.

١٨٤٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ حَدَّثَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَغْلَى بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ عَلَيْهِ جُبَّةٌ فِيهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ أَوْ نَحْوُهُ كَانَ عُمَرُ يَقُولُ لِي تُحِبُّ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ أَنْ تَرَاهُ فَنَزَلَ عَلَيْهِ ثُمَّ سُرِّي عَنْهُ فَقَالَ اصْنَعْ فِي عُمَرَتِكَ مَا تَصْنَعُ فِي حَجَّتِكَ.

1847- Ya'lâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte idik. Üzerine cübbe giymiş ve cübbesinde sarı boya veya buna benzer bir iz bulunan bir kimse geldi. Ömer bana, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme vahiy indirilirken onu görmeyi ister misin? diye sorar dururdu. Bu sırada, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme vahiy indirildi, sonra vahyin ağırlığı gidince şöyle buyurdu: "Haccında yaptığın amelleri umrende de yap"

١٨٤٨ - وَعَضَ رَجُلٌ يَدَ رَجُلٍ يَغْنِي فَاتَزَعَّ ثِيْبَتَهُ فَأَبْطَلَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1848- Ya'lâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biri bir başkasının elini ısırdı. Adam elini çekti, ısırılan adamın diş kırıldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o kırılan dişin yerine diyeti gerekli görmedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2265, 2973, 4417, 6893)

٢٠ - بَابُ الْمُحْرِمِ يَمُوتُ بِعَرَفَةَ وَلَمْ يَأْمُرِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُؤَدَّى عَنْهُ بَقِيَّةُ الْحَجِّ

20- İhramlı İken Arafat'ta Ölen Kimse Bâbı

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihramlı iken Arafat'ta ölen kimsenin haccının geriye kalan kısmının yerine getirilmesini emretmemiştir.

١٨٤٩ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ وَاقِفٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَفَةَ إِذْ وَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَوَقَصَتْهُ أَوْ قَالَ فَأَقْعَصَتْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفَّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ أَوْ قَالَ ثَوْبِيهِ وَلَا تُحَنِّطُوهُ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُلْبِي.

1849- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Arafat'ta iken bir adamın devesi, sahibini ihramlı iken boynunu kırarak öldürdü. Akabinde adamın cenazesi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu su ve sidr ile yıkayın, onu iki bez parçasıyla veya iki ihram bezi içinde kefenleyin, başını örtmeyin, ona güzel koku sürmeyin. Allah onu Kıyamet günü, o şahıs telbiye getirir bir hâlde diriltecektir.”

١٨٥٠ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ وَاقِفٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَفَةَ إِذْ وَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَوَقَصَتْهُ أَوْ قَالَ فَأَوَقَصَتْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفَّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ وَلَا تَمْسُوهُ طَبِيبًا وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ وَلَا تُحَنِّطُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا.

1850- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam, Arafat'ta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellenin yanında dururken devesinden düştü. Devesi onun boynunu kırdı ve adam öldü. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu su ve sidr ile yıkayın, onu iki parça kumaşla kefenleyin. Onun başını örtmeyin, onu buhur kokusu ile kokulandırmayın. Allah onu Kıyamet günü, o şahıs telbiye getirir bir hâlde diriltecektir.”

٢١ - بَابُ سُنَّةِ الْمُحْرِمِ إِذَا مَاتَ

21- İhramlı iken Ölen Kişiye Yapılacak Muamele Bâbı

١٨٥١ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا كَانَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَقَصَتْهُ نَاقَتُهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَمَاتَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ وَلَا تَمْسُوهُ بِطِيبٍ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّهُ يُنْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبَّيًّا.

1851- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam, Arafat'ta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellenin yanında dururken devesinden düştü. Devesi onun boynunu kırdı ve adam ihramlı iken öldü. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu su ve sidr ile yıkayın, onu iki parça kumaşla kefenleyin. Onun başını örtmeyin, onu buhur kokusu ile kokulandırmayın. Allah onu Kıyamet günü, o şahıs telbiye getirir bir hâlde diriltecektir.”

۲۲- بَابُ الْحَجِّ وَالتَّذْوِيرِ عَنِ الْمَيْتِ وَالرَّجُلُ يَحُجُّ عَنِ الْمَرْأَةِ

22- Ölen Kimse Yerine Hac Yapmak, Adağını Yerine Getirmek ve Erkeğin Kadının Yerine Hac Yapması Bâbı

۱۸۵۲- حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ

سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ إِنَّ أُمِّي نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ فَلَمْ تَحُجَّ حَتَّى مَاتَتْ أَفَأَحُجُّ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ حُجِّي عَنْهَا أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكَ دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيَةً أَقْضُوا اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ.

1852- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Cuheyne kabilesinden bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gelerek şöyle dedi: Annem hac yapmayı adadı, ancak hac yapamadan öldü. Ben onun adına hac yapabilir miyim? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Evet onun yerine vekâleten hac yap. Şayet annenin bir borcu olsaydı onu ödemez miydin? Allah'a olan borcunuzu da ödeyin. Allah, vefaya, borcu ödenmeye daha lâayık olandır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6699, 7315)

۲۳- بَابُ الْحَجِّ عَمَّنْ لَا يَسْتَطِيعُ الثَّبُوتَ عَلَى الرَّاحِلَةِ

23- Binek Üzerinde Durmaya Güç Yetiremeyen Kimsenin Yerine Hac Yapmak Bâbı

۱۸۵۳- حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ

يَسَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً.. ح

۱۸۵۴- حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَنَا

ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنْ خَثْعَمَ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي

الْحَجَّ أَذْرَكْتَ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى الرَّاحِلَةِ فَهَلْ يَقْضِي عَنْهُ
أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ.

1853-1854- Fadl ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Vedâ Haccının yapıldığı sene Has'am kabilesinden bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelerek: Ey Allah'ın Rasûlü! Allah, haccı kullarına farz kıldığında babam yaşlı bir kimse idi. Babam binek üzerinde düzgün duramıyor. Ben onun yerine vekaleten hac yapsam olur mu? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "evet, yapabilirsin" diye cevap verdi.

٢٤ - بَابُ حَجِّ الْمَرْأَةِ عَنِ الرَّجُلِ

24- Kadının Erkeğin Yerine Hac Yapması Bâbı

١٨٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ
سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْفَضْلُ رَدِيفَ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنْ خَنَعَمَ فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا
وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشَّقِ الْأَخْرَ
فَقَالَتْ إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ أَذْرَكْتَ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لَا يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ أَفَأَحُجُّ عَنْهُ
قَالَ نَعَمْ وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ.

1855- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Fadl, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in tergisinde bulunuyordu. Has'am kabilesinden bir kadın geldi. Fadl kadına bakıyor, kadın da ona bakıyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Fadl'ın yüzünü diğer tarafa çevirdi. Kadın şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'ın kullarına farz kıldığı hac ibadeti babamın yaşlılığına denk geldi. Babam binek üzerinde oturamıyor. Ben onun yerine vekâleten hac yapsam olur mu? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "evet yapabilirsin" diye cevap verdi. Bu olay Vedâ Haccında gerçekleşmiştir.

٢٥ - بَابُ حَجِّ الصَّبِيَّانِ

25- Çocukların Hac Yapması Bâbı

١٨٥٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَنِي أَوْ قَدَّمَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْفَقْلِ مِنْ جَمْعٍ بَلِيلٍ.

1856- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Vedâ Haccında yolculara ait yüklerle birlikte beni Müzdelife'den Mekke'ye geceleyin önden gönderdi.

١٨٥٧ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقْبَلْتُ وَقَدْ نَاهَزْتُ الْحُلُمَ أُسِيرُ عَلَى أَثْنَانٍ لِي وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ يُصَلِّي بَيْنِي حَتَّى سَرَتْ بَيْنَ يَدَيَّ بَعْضُ الصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ نَزَلْتُ عَنْهَا فَرُتَعْتُ فَصَفَفْتُ مَعَ النَّاسِ وَرَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ يُوسُفُ بْنُ ابْنِ شِهَابٍ بَيْنِي فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ.

1857- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mina'da namaz kıldırırken merkebime binmiş gidiyordum. O zamanlarda ben ergenlik çağına yaklaşmıştım. Namaz kılmakta olan insanların saflarının bazısının önünden geçtim. Sonra merkebirden indim ve hayvanın otlaması için onu bıraktım, merkep de otlamaya başladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arkasında insanlarla birlikte Safâ durdum.

İbnu Şihab, "Minâ'da, Vedâ Haccında" demiştir.

١٨٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُونُسَ عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ حَجَّ بِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا ابْنُ سَنَعٍ سِنِينَ.

1858- Sâib ibnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben yedi yaşında iken, bana Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber hac yaptırıldı.

١٨٥٩ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ أَخْبَرَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ الْجَعْفِدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَقُولُ لِلْسَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ وَكَانَ قَدْ حَجَّ بِهِ فِي ثَقَلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1859- Cuayd ibnu Abdurrahman -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ömer ibnu Abdulaziz'in, Saîb ibnu Yezîd hakkında şöyle dediğini işittim: Ona, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yükleri içinde hac yaptırıldı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6712, 7330)

٢٦- بَابُ حَجِّ النِّسَاءِ

26- Kadınların Hac Yapmaları Bâbı

١٨٦٠ - وَ قَالَ لِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ هُوَ الْأَزْرَقِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَذْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِلْأَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ حَجَّةٍ حَجَّهَا فَبَعَثَ مَعَهُنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ.

1860- İbrahim, dedesi İbrahim ibnu Abdurrahman ibnu Avf'dan bildirdi. O şöyle dedi:

Ömer ibnul-Hattâb, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarına, yaptığı son haccında hac yapmaları için izin verdi. Osman ibnu Affân ve Abdurrahman ibnu Avf'ı onlarla birlikte gönderdi.

١٨٦١ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَائِشَةُ بِنْتُ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا نَغْزُو وَنُجَاهِدَ مَعَكُمْ فَقَالَ لَكِنَّ أَحْسَنَ الْجِهَادِ وَأَجْمَلُهُ الْحَجُّ حَجٌّ مَبْرُورٌ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَلَا أَدْعُ الْحَجَّ بَعْدَ إِذْ سَمِعْتُ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1861- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Biz de sizinle savaşa katılıp cihad etmeyelim mi? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizin için cihadın en iyisi ve en güzeli hacdır, yani hacı mebrûr-
dur, kabul edilmiş bir hacdır.”

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den işittikten sonra hacı asla terk etmem!

١٨٦٢ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو عَنْ أَبِي مَعْبُدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ وَلَا يَدْخُلُ عَلَيْهَا رَجُلٌ إِلَّا وَمَعَهَا مَحْرَمٌ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَخْرُجَ فِي جَيْشٍ كَذَا وَكَذَا وَأَمْرَاتِي تُرِيدُ الْحَجَّ فَقَالَ اخْرُجْ مَعَهَا.

1862- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiç bir kadın yanında mahremi olmadan yolculuk yapmasın, kadının yanında mahremi yoksa hiç bir erkek kadının yanına girmesin.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üzerine bir adam şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben falanca orduya katılarak savaşa çıkmak istiyorum. Eşim ise hac yapmak istiyor, ne yapmam lazım? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Sen de hanımınla beraber hacca git” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3006, 3061, 5233)

١٨٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا حَبِيبُ الْمَعْلَمِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا رَجَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حَجَّتِهِ قَالَ لَأُمِّ سِنَانِ الْأَنْصَارِيَّةِ مَا مَنَعَكَ مِنَ الْحَجِّ قَالَتْ أَبُو فَلَانٍ تَغْنِي زَوْجَهَا كَانَ لَهُ نَاصِحَانِ حَجَّ عَلَى أَحَدِهِمَا وَالْآخَرُ يَسْقِي أَرْضًا لَنَا قَالَ فَإِنْ عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً أَوْ حَجَّةً مَعِيَ رَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ عَبْدُ الْكَرِيمِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1863- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Vedâ Haccından döndüğünde Ensar'ın kadınlarından Ummu Sinan'a: "Senin hac yapmana engel olan şey nedir?" diye sordu.

Ummu Sinan şöyle dedi: Kocam. Onun iki devesi vardı. O develerden biriyle hacca gitti. Diğer deveyle ise, biz arazimizi sularsınız. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ramazan ayında yapılan umre, benimle yapılan hac gibidir."

١٨٦٤ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ قُرَّةَ مَوْلَى زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ وَقَدْ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً قَالَ أَرْبَعٌ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ يُحَدِّثُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْجَبْتَنِي وَأَلْقَنْتَنِي أَنْ لَا تُسَافِرَ امْرَأَةٌ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ لَيْسَ مَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ وَلَا صَوْمَ يَوْمَيْنِ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ صَلَاتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَلَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى.

1864- Ziyad'ın azatlı kölesi Kazaa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte on iki savaşa katılan Ebû Saîd'den -Allah ondan razı olsun- işittim, O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den işittiğim şu dört şey benim hoşuma gitti:

“Bir kadın, yanında kocası veya mahremi olmaksızın iki günlük mesafeye yolculuğa çıkamaz. Ramazan bayramı ve kurban bayramında oruç tutulmaz. İki namazdan sonra namaz yoktur: İkindiden sonra güneş batıncaya kadar, sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar. Üç mescid dışında sefer düzenlenip yolculuk yapılmaz. Bunlar: Mescid-i Haram, şu benim mescidim Mescid-i nebevi ve Mescid-i Aksa.

۲۷ - بَاب مَنْ نَذَرَ الْمَشْيَ إِلَى الْكَعْبَةِ

27- Kâbe'ye Yürüyerek Gitmeyi Adayan Kimse Bâbı

۱۸۶۵ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ قَالَ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى شَيْخًا يُهَادِي بَيْنَ ابْنَيْهِ قَالَ مَا بَالُ هَذَا قَالُوا نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ قَالَ إِنْ اللَّهُ عَنْ تَغْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ لَفَنِي وَأَمَرَهُ أَنْ يَرْكَبَ.

1865- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, iki oğlu arasında onlara dayanarak yürüyen yaşlı bir adam gördü ve “bunun neyi var?” diye sordu. Oğulları “Kâbe'ye yürüyerek gitmeyi adadı” dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Allah'ın, bunun kendisine eziyet etmesine ihtiyacı yoktur, Allah bundan müstağnidir.” Sonra da adama bineğine binmesini emretti. (Hadisin geçtiği diğer yer: 6701)

۱۸۶۶ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَنْ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ أَنَّ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا الْخَيْرِ حَدَّثَهُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ نَذَرْتُ أَخْتِي أَنْ تَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ وَأَمَرْتَنِي أَنْ أَسْتَفْتِيَ لَهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَفْتَيْتُهُ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَتَمْشِيَ وَلَتَرْكَبَ قَالَ وَكَانَ أَبُو الْخَيْرِ لَا يُفَارِقُ عُقْبَةَ.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ
يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

1866- Ukbe ibnu Âmir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kız kardeşim Ummu Hibban, Beytullah'a yürüyerek gitmeyi adak olarak adadı. Bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme sormamı istedi. Ben de bunu sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Yürüsün ve bineğine binsin" buyurdu.³⁶

Yezid ibnu Ebi Habib, Ebul-Hayr'ın, Ukbe'den duyduğunu ayırmazdı.

36 Ahmed'in müsnedinde ve Sünen kitaplarında gelen rivayette Ukbe ibnu Âmir el-Cuheni şöyle dedi: "Kız kardeşi Ummu Hibban Kâbe'ye yalın ayak, yürüyerek ve herhangi bir bineğe binmeksizin gideceğini adak olarak adadı." Taberi, İshak ibnu Salim, Ukbe ibnu Âmir'den şu ibareyi ziyade etti: "Ummu Hibban, ağır, kilolu bir kadındır ve yürümek ona zor gelir." Ebu Davud'da Katade'den, O'nun da İkrime'den, O'nun da İbnu Abbas'dan rivayetinde şöyle dedi: "Ukbe-bnu Âmir, kız kardeşinin Kâbe'ye yürüyerek gitmeyi adak olarak adadığını, ancak kendisinin yürümeye karşı olan zayıflığını şikayet ettiğini ve bunun hükmünü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduğunu bildirdi. Abdullah ibnu Malik'den gelen rivayette Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "O'na, bineğe binmesini ve üç gün oruç tutmasını emret." İmam Muslim -Allah kendisine rahmet etsin- bu hadîsin akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Adak adamanın keffâreti, yeminin keffâreti gibidir." hadisini zikretmiştir.

٢٩ - كِتَابُ فَضَائِلِ الْمَدِينَةِ

29- MEDİNE’NİN FAZİLETLERİ KİTABI

١ - بَابُ حَرَمِ الْمَدِينَةِ

1- Medine’nin Harem Bölgesi Kılınması Bâbı

١٨٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو الثَّعْمَانِ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا غَاصِمُ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَخْوَلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَنْ كَذَّأَ إِلَى كَذَّأٍ لَا يُقْطَعُ شَجَرُهَا وَلَا يُحْدَثُ فِيهَا حَدَثٌ مَنْ أَخَذَ حَدَّثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ.

1867- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Medine şuradan şuraya kadar harem bölgesidir; bu bölgenin ağacı kesilmez ve orada bid’at çıkarılamaz. Kim bu harem bölgesinde Kurân ve Sünnete aykırı işler yaparsa, bir bid’at çıkarırsa, Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların laneti o bid’at çıkaranın üzerine olsun!”

١٨٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَأَمَرَ بِنَاءَ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَارِ ثَامِتُونِي فَقَالُوا لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ فَأَمَرَ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنَبَشَتَ ثُمَّ بِالْخَرْبِ فَسَوَّيْتُ وَبِالنَّخْلِ فَقَطَّعَ فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ.

1868- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye gelince mescid inşa edilmesini emretti ve şöyle buyurdu:

“Ey Neccâroğulları, arazinizin fiyatını bana söyleyin.” Onlar: “Biz bunun ücretini istemiyoruz, bizim ecrimiz Allah katındadır, dediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, müşriklerin kabirlerinin kazılmasını emretti. Arazi üzerindeki harabeler tesviye edildi. Hurma ağaçları kesildi ve gövdeleri mescidin kible tarafına dizildi.

١٨٦٩ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَحْيَى عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حَرَّمَ مَا بَيْنَ لَابَتَيْ الْمَدِينَةِ عَلَى لِسَانِي قَالَ وَأَكْبَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنِي حَارِثَةَ فَقَالَ أَرَأَيْكُمْ يَا بَنِي حَارِثَةَ قَدْ خَرَجْتُمْ مِنَ الْحَرَمِ ثُمَّ انْتَفَتَ فَقَالَ بَلْ أَنتُمْ فِيهِ.

1869- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Medine'nin şu iki kara taşılığı arası benim dilimle Allah tarafından harem kılınmıştır.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Harise oğullarının yanına gelip şöyle dedi: “Ey Hâriseoğulları! Görüyorum ki sizler harem bölgesinden dışarı çıktınız.” Sonra yüzünü onlara tekrar dönüp şöyle buyurdu: “Bilakis sizler harem bölgesinin içindesiniz.”

١٨٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا عِنْدَنَا شَيْءٌ إِلَّا كِتَابُ اللَّهِ وَهَذِهِ الصَّحِيفَةُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةُ حَرَّمَ مَا بَيْنَ عَائِرٍ إِلَى كَذَا مَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدًّا أَوْ آوَى مُخْدًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةُ وَالنَّاسُ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَقَالَ ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ فَمَنْ أَخْفَرَ

مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَمَنْ
تَوَلَّى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ
صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَدْلٌ لِدَاءٍ.

1870- Ali -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizim elimizde yazılı olarak Allah'ın Kitabı ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den yazılan bu sayfalardan başka bir şey yoktur. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu yazılı olan sayfalarda şöyle buyurdu:

“Âir dağı ile şurası arasına kadar Medîne haram, yasak bölgedir. Kim Medîne'nin bu Harem bölgesinde, bir bid'at türetirse veya bid'at çıkaran birini barındırırsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun. Böyle bir kimsenin ne tövbesi, ne fidyesi, ne farz ve ne de nafil namazı kabul edilir. Müslümanların bir kafire vermiş oldukları sahih emana, koruma güvencesine bir başkası itiraz edemez, buna karşı gelemmez. Her kim bir müslümana vermiş olduğu ahdi, anlaşmayı bozarsa Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun. Böyle birisinin ne tevbesi ne de fidyesi kabul edilir. Efendilerinin izni olmaksızın başkalarının kendisinin velileri olduğunu iddia eden köle de Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lanetine uğrasın! Onun ne tövbesi, ne fidyesi, ne farz ve ne de nafil namazı kabul edilir.”

۲- بَابُ فَضْلِ الْمَدِينَةِ وَأَنَّهَا تَنْفِي النَّاسَ

2- Medine'nin Fazileti ve İnsanların Şerlilerini Dışarıya Atması Bâbı

١٨٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ
سَمِعْتُ أَبَا الْحَبَابِ سَعِيدَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرْتُ بِقَرِيَّةٍ تَأْكُلُ الْقَرَى يَقُولُونَ يَثْرِبُ وَهِيَ
الْمَدِينَةُ تَنْفِي النَّاسَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ.

1871- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah bana Mekke’den, diğer bölgeleri ele geçirip, ehlinin bir çok ganimetler alacağı Medine’ye hicret etmemi emretti. Bu şehri münafıklar Yesrib olarak isimlendirmişlerdir. O’na yakışan isim ise Medine’dir. Medine tıpkı demirci körüğü gibidir. Isındıkça nasıl işe yaramayan curufu demirden söküp atıyorsa Medine de tıpkı demirci körüğü gibidir, kötü insanları sürer atar.”

۳ - بَابُ الْمَدِينَةِ طَابَةُ

3- Bâb: “Tâbe” Medine’nin İsimlerinden Biridir

۱۸۷۲ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَقْبَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ثُبُوكَ حَتَّى أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَذِهِ طَابَةُ.

1872- Ebû Humeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Tebûk seferinden döndük. Medine’ye yaklaştığımızda şöyle buyurdu: “İşte Tâbe”

۴ - بَابُ لَابَتَيِ الْمَدِينَةِ

4- Medine’nin İki Kara Taşlık Tepesi Bâbı

۱۸۷۳ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ لَوْ رَأَيْتُ الظَّهَّاءَ بِالْمَدِينَةِ تَرْتَعُ مَا دَعَرْتُهَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا حَرَامٌ.

1873- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Medine’den ceylanların otlayıp yayıldığını görsem bile onları korkutup ürkütmem. Zira Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Medine’nin iki kara taşlı tepesi arası haremdir.”

• - بَابُ مَنْ رَغِبَ عَنِ الْمَدِينَةِ

5- Medine'den Yüz Çeviren Kimse Bâbı

١٨٧٤ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَتْرَكُونَ الْمَدِينَةَ عَلَى خَيْرٍ مَا كَانَتْ لَا يَغْشَاهَا إِلَّا الْعَوَافِ يُرِيدُ عَوَافِيَ السَّبَاعِ وَالطَّيْرِ وَآخِرُ مَنْ يُخْشَرُ رَاعِيَانِ مِنْ مُزَيْنَةَ يُرِيدَانِ الْمَدِينَةَ يَنْعِقَانِ بَغْنَمِهِمَا فَيَجِدَانَهَا وَخَشًا حَتَّى إِذَا بَلَغَا نِيَّةَ الْوَدَاعِ خَرَا عَلَى وَجْهِهِمَا.

1874- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Öyle bir zaman gelecek ki, Medine daha önce olduğu durumdan çok daha iyi bir durumda olduğu hâlde, Medine'yi terk edeceksiniz. Medine'yi yırtıcı hayvanlar ve kuşlar kaplayacak. Medine'ye en son gelen Muzeyne kabilesine mensup iki çoban olacaktır. Bu çobanlar davalarını sürüp Medine'ye getirecekler fakat Medine'yi insanlar tarafından terk edilmiş ve vahşi hayvanların dolaştığı bir yer olarak bulacaklardır. Nihayet veda tepesine geldiklerinde ise bunlar da yüzlerinin üzerine yere kapayıp can vereceklerdir.”

١٨٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ أَبِي هَزِيمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ تَفْتَحُ الْيَمَنُ قِيَامِي قَوْمٌ يُسُونُ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ وَتَفْتَحُ الشَّامُ قِيَامِي قَوْمٌ يُسُونُ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ وَتَفْتَحُ الْعِرَاقُ قِيَامِي قَوْمٌ يُسُونُ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ.

1875- Süfyân ibnu Ebû Zuheyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yemen fethedilecek. Yemen fatihlerinden bir grup insan gelecek, hayvanlarını Medine’ye sevk edecek, ailelerini ve kendilerine itaat edip tâbi olanları toplayıp Yemen’e göçecekler. Şayet bilirlerse, Medine onlar için daha hayırlıdır. Şamda fethedilecek. Şam fatihlerinden bir grup insan gelecek, hayvanlarını Medine’ye sevk edecek, ailelerini ve kendilerine itaat edip tâbi olanları toplayıp Şam’a göçecekler. Şayet bilirlerse, Medine onlar için daha hayırlıdır. Irak fethedilecek. Irak fatihlerinden bir grup insan gelecek, hayvanlarını Medine’ye sevk edecek, ailelerini ve kendilerine itaat edip tâbi olanları toplayıp Irak’a göçecekler. Şayet bilirlerse, Medine onlar için daha hayırlıdır.

٦ - بَابُ الْإِيمَانِ يَأْرِزُ إِلَى الْمَدِينَةِ

6- Bâb: İman Medine’ye Toplanacak

١٨٧٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَأْرِزُ إِلَى الْمَدِينَةِ كَمَا تَأْرِزُ الْحَيَّةُ إِلَى جُحْرِهَا.

1876- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yılanın yuvasına toplandığı gibi iman ehli de muhakkak Medine’ye toplanacaktır.”

٧ - بَابُ إِثْمِ مَنْ كَادَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ

7- Medine Ehline Kötülük Yapmak İsteyen Kimsenin Hükümü Bâbı

١٨٧٧ - حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ عَنْ جُعَيْدٍ عَنْ عَائِشَةَ هِيَ بِنْتُ سَعْدٍ قَالَتْ سَمِعْتُ سَعْدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا يَكِيدُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَحَدٌ إِلَّا أَلْعَاكَ كَمَا يَنْمَاحُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ

1877- Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Medine ehline kötülük yapmak isteyen kimse, tuzun suda eriyip yok olduğu gibi eriyip yok olur."

۸ - بَابُ أَطَامِ الْمَدِينَةِ

8- Medine'nin Taşlı Büyük Binaları (Kaleleri) Bâbı

۱۸۷۸ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ سَمِعَتْ أَسَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَطَامٍ مِنَ الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى إِلَيَّ لَأَرَى مَوَاقِعَ الْفِتَنِ خِلَالَ بُيُوتِكُمْ كَمَوَاقِعِ الْقَطْرِ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ وَسَلِيمَانُ بْنُ كَثِيرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ.

1878- Usâme ibnu Zeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüksek bir yerden Medine'nin taştan yapılmış yüksek binalarına baktı ve şöyle buyurdu:

"Sizler benim görmekte olduğum tehlikeleri görüyor musunuz? Şüphesiz ben fitne ve felaketlerin evlerinizin yanlarına yağmur sularının düştüğü yer gibi düştüğünü görüyorum."³⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2467, 3597, 7060)

۹ - بَابُ لَا يَدْخُلُ الدُّجَالُ الْمَدِينَةَ

9- Bâb: Deccâl Medine'ye Giremez

۱۸۷۹ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُغْبُ الْمَسِيحِ الدُّجَالِ لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ.

37 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'de fitnelerin çoğalmasını yağmurun çokça yağıp genele yayılmasına benzetmiştir.

1879- Ebû Bekre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Medine’ye, Mesih Deccâl ve onun korkusu giremeyecektir. O zaman Medine’nin yedi kapısı olacak ve her kapısında iki melek olacaktır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7125, 7126)

١٨٨٠ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُجَمِّرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَلْقَابِ الْمَدِينَةِ مَلَائِكَةٌ لَا يَدْخُلُهَا الطَّاغُوتُ وَلَا الدُّجَالُ.

1880- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Medine’nin kapılarında melekler nöbet tutar. Medine’ye veba (taun) hastalığı ve Deccâl giremez.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5731, 7133)

١٨٨١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ مِنْ بَلَدٍ إِلَّا سَيَطُورُهُ الدُّجَالُ إِلَّا مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ لَيْسَ لَهُ مِنْ نِقَابِهَا نَقَبٌ إِلَّا عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ صَافِّينَ يَخْرُسُونَهَا ثُمَّ تَرْجُفُ الْمَدِينَةُ بِأَهْلِهَا ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ فَيُخْرِجُ اللَّهُ كُلَّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ.

1881- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Mekke ve Medine dışında Deccâl’in ayak basmadığı, çiğnemediği, istila etmediği hiçbir yer kalmayacak. Medine’nin kapılarının her birinde saf saf durup, Medine’ye giriş kapılarını koruyan melekler olacaktır. Sonra Medine’de, Medine ehlini sarsacak üç deprem olacaktır. Bu depremle Allah, bütün kâfir ve münafıkları Medine’den çıkaracaktır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7124, 7134, 7473)

١٨٨٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا طَوِيلًا عَنْ الدُّجَالِ فَكَانَ فِيمَا حَدَّثَنَا بِهِ أَنْ قَالَ يَأْتِي الدُّجَالُ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ نِقَابَ الْمَدِينَةِ بَعْضَ السَّبَاحِ الَّتِي بِالْمَدِينَةِ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ يَوْمِنَا رَجُلٌ هُوَ خَيْرُ النَّاسِ أَوْ مِنْ خَيْرِ النَّاسِ فَيَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّكَ الدُّجَالُ الَّذِي حَدَّثَنَا عَنْكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثَهُ فَيَقُولُ الدُّجَالُ أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلْتُ هَذَا ثُمَّ أَحْيَيْتَهُ هَلْ تَشْكُرُونَ فِي الْأَمْرِ فَيَقُولُونَ لَا فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يُحْيِيهِ فَيَقُولُ حِينَ يُحْيِيهِ وَاللَّهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَشَدَّ بَصِيرَةً مِنِّي الْيَوْمَ فَيَقُولُ الدُّجَالُ أَقْتُلْهُ فَلَا أَسْلُطُ عَلَيْهِ.

1882- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize Deccâl hakkında uzun bir konuşma yaptı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize anlatıklarından bir kısmı şöyleydi:

“Deccâl, Medine'nin kapılarından geçmesi kendisine haram olduğu hâlde Medine'nin civarındaki boş çakıllı bir araziye gelecek. O gün onun karşısına insanların en hayırlısı veya en hayırlı insanlardan birisi çıkacak ve şöyle diyecek: Ben şahadet ederim ki, sen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hadisinde bahsettiği Deccâl'sin! Bunun üzerine Deccâl şöyle der: Bunu öldürsem, sonra da diriltsem bunda şüpheye düşer misiniz? Onlar, hayır, derler. Deccâl o adamı öldürür ve sonra diriltir. Adam da diriltilince şöyle der: Vallahi, senin Deccâl olduğun hakkında şu ana kadar hiç böylesine kesin bir imana sahip olmamıştım! Bunun üzerine Deccâl şöyle der: Bu adamı yine öldürün ki bir daha ona bulaşmayayım.” (Hadisin geçtiği diğer yer; 7132)

١٠ - بَابُ الْمَدِينَةِ تُنْفَى الْخَبَثُ

10- Bâb: Medine, Pis Olanı Dışarı Çıkarır

١٨٨٣ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنِّدِ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَاءَ أَغْرَابِيُّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَايَعَهُ عَلَى الْإِسْلَامِ فَبَجَاءَ مِنَ الْقَدِّ مَحْمُومًا فَقَالَ أَقْلَنِي فَأَبَى ثَلَاثَ مَرَارٍ فَقَالَ الْمَدِينَةُ كَالْكَبِيرِ تَنْفِي خَبْثُهَا وَيَنْصَعُ طَبِيعُهَا.

1883- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir bedevi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelerek Müslüman olmak üzere beyat etti. Ertesi gün çileden çıkmış, çılgın bir hâlde gelip Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e: Benim sana verdiğim beyatı boz!" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem adamın bu talebini üç defa geri çevirdi, kabul etmedi ve şöyle buyurdu:

"Medine şehri demirci körüğü gibidir; pis ve işe yaramaz olanları dışarı atar, temiz ve iyi olanları ise kalır." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7209, 7211, 7216, 7322)

١٨٨٤ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَحَدٍ رَجَعَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَتْ فِرْقَةٌ نَقَلْنَهُمْ وَقَالَتْ فِرْقَةٌ لَا نَقَلْنَهُمْ فَتَنَزَلَتْ ﴿فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ﴾ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهَا تَنْفِي الرُّجَالَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْحَدِيدِ.

1884- Zeyd ibnu Sabit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Uhud savaşına çıktığında ashabından bir kısım insanlar savaştan geri döndüler. Bir grup, savaştan geri dönenler hakkında, onları öldürelim, dediler. Diğer bir grup ise, onları öldürmeyelim, dediler. Bunun üzerine «*Size ne oluyor da münafıklar hakkında iki guruba ayrıldınız*» (Nisa: 88) âyeti nazil oldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Tıpkı ateşin demirin pisini attığı gibi Medine de pis olan insanları dışarı atar." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4050, 4589)

بَاب
Bâb

١٨٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي سَمِعْتُ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْ بِالْمَدِينَةِ ضِعْفِي مَا جَعَلْتَ بِمَكَّةَ مِنَ الْبَرَكَاتِ تَابِعَهُ عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ عَنْ يُونُسَ.

1885- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah’ım, Mekke’ye verdiğin bereket ve hayrın iki katını Medine’ye ver!”

١٨٨٦ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَنَظَرَ إِلَى جُدُرَاتِ الْمَدِينَةِ أَوْضَعَ رَأْسَهُ وَإِنْ كَانَ عَلَى ذَائِبَةٍ حَرَكَهَا مِنْ حُبِّهَا.

1886- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculuğundan dönüşte Medine’nin yüksek duvarlarını gördüğünde devesini hızlıca sürerdi. Şayet deveden başka bir hayvan üzerinde ise Medine’ye olan sevgisinden dolayı hayvanı hızlandırıp koştururdu.

١١ - بَابُ كَرَاهِيَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُغْرَى الْمَدِينَةُ

11- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in, Medine Çevresinin Boş Ve Issız Bırakılmasını Hoş Görmemesi Bâbı

١٨٨٧ - حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَرَادَ بَنُو سَلَمَةَ أَنْ يَتَحَوَّلُوا إِلَى قُرْبِ الْمَسْجِدِ فَكَّرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُغْرَى الْمَدِينَةُ وَقَالَ يَا بَنِي سَلَمَةَ أَلَا تَحْتَسِبُونَ آثَارَكُمْ فَأَقَامُوا.

1887- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensar'dan Selemeoğulları uzak olan kendi mahallelerini bırakıp Mescid-i Nebvî'nin yakınlarına taşınmak istemişti. Fakat Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine çevresinin boş ve ıssız kalmasını hoş karşılamadı ve şöyle buyurdu:

“Ey Selemeoğulları, attığınız her adımda bıraktığınız izleriniz için sevap alacağınızı hesaba katmaz mısınız?!” Bunun üzerine onlar da mes-cide uzak olan yerlerinde kaldılar, taşınmaktan vazgeçip mahallelerinde yaşamaya devam ettiler.

۱۲ - بَاب

12- Bâb

۱۸۸۸ - بَاب حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ خَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمَنْبَرِي عَلَى حَوْضِي.

1888- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Benim evim ile minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir. Minberim ise havzımın üzerindedir.”

۱۸۸۹ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلَالٌ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَهُ الْحُمَى يَقُولُ:

كُلُّ أَمْرِي مُصْبِحٌ فِي أَهْلِي وَالْمَوْتُ أَذَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِي

وَكَانَ بِلَالٌ إِذَا أَقْلَعَ عَنْهُ الْحُمَى يَرْفَعُ عَقِيرَتَهُ يَقُولُ:

أَلَا لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتُ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْ خِرْتُ وَجَلِيلُ

وَهَلْ أَرَدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةٍ وَهَلْ يَنْدُونَ لِي شَامَةً وَطَفِيلٌ
 قَالَ اللَّهُمَّ الْعَنِ شَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلْفٍ كَمَا أَخْرَجُونَا
 مِنْ أَرْضِنَا إِلَى أَرْضِ الْوَبَاءِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ
 إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَفِي مُدِّنَا وَصَحْحِهَا لَنَا
 وَالْقُلُ حُمَاهَا إِلَى الْجُحْفَةِ قَالَتْ وَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَهِيَ أَوْثَى أَرْضِ اللَّهِ قَالَتْ فَكَانَ
 بُطْحَانَ يَجْرِي نَجْلًا تَغْنِي مَاءَ آجِنَا.

1889- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye hicret ettiğinde Ebû Bekir ve Bilal -Allah onlardan razı olsun- şiddetli hummaya yakalanmışlardı. Ebû Bekir -Allah ondan razı olsun- kendisini humma tuttuğunda şöyle derdi:

Her kişi kendi ailesi içinde sabahlar. Hâlbuki ölüm insana ayakka-bısının bağcığından daha yakındır.

Bilâl ise humma nöbeti biraz dindiği zamanlar yüksek bir sesle şu beyitleri söylerdi:

Etrafımda izhir ve celil otları olduğu hâlde bir gece vadide geceler miyim? Bir gün olur da Mecenne sularına yaklaşıp mıyım? Şame ve Tafil dağları bana gözükkürler mi?

Allahım! Şeybe ibnu Rebîa'ya, Utbe ibnu Rebîa'ya ve Umeyye ibnu Halef'e lânet et. Onlar bizi topraklarımızdan çıkarıp bu vebalı yerde yaşamaya mahkum ettiler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Allahım! Mekke'yi bize sevdirdiğin gibi, Medine'yi bize ona olan sevgimizden veya daha şiddetli bir sevgiyle sevdirdi. Allahım! Ürünlerimize bereket ver ve Medine'yi hastalıklardan bizim için temizle. Medine'de bulunan humma hastalığını Cuhfe bölgesine taşı."

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Biz Medine'ye geldiğimizde burası yeryüzünün en vebalı bölgesi idi. Buthân sahrasındaki vadi-den pis ve acı sular akıyordu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3926, 5654, 5677, 6372)

١٨٩٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَهَادَةً فِي سَبِيلِكَ وَاجْعَلْ مَوْتِي فِي بَلَدِ رَسُولِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ ابْنُ زُرَيْجٍ عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ سَمِعْتُ عُمَرَ نَحْوَهُ وَقَالَ هِشَامُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِيهِ عَنْ حَفْصَةَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

1890- Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Allahım! Beni, senin yolunda şehit olmakla rızıklandır. Ölümümü Rasûlün sallallahu aleyhi ve sellem’in şehrinde, Medine’de nasip et.”

٣٠- كِتَابُ الصَّوْمِ

30- ORUÇ TUTMAK KİTABI

١ - بَابُ وَجُوبِ صَوْمِ رَمَضَانَ

1- Ramazan Orucunun Farz Oluşu Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: «Ey iman edenler! Oruç, sizden
öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı. Tâ ki korunasınız.»
(Bakara: 183)

١٨٩١ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَاتَرَ الرَّأْسَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي مَاذَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فَقَالَ
الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ إِلَّا أَنْ تَطْوُعَ شَيْئًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي مَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنَ الصَّيَامِ
فَقَالَ شَهْرَ رَمَضَانَ إِلَّا أَنْ تَطْوُعَ شَيْئًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنَ الزَّكَاةِ
فَقَالَ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَالَ وَالَّذِي أَكْرَمَكَ
لَا أَتَطْوُعُ شَيْئًا وَلَا أَلْقِصُ مِمَّا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَلْفَحَ إِنْ صَدَقَ أَوْ دَخَلَ الْجَنَّةَ إِنْ صَدَقَ.

1891- Talha ibnu Ubeydullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bedevinin biri, saçlı başı dağınık bir hâlde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldi ve şöyle dedi:

Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'ın, üzerime namazdan neyi farz kıldığını bana haber ver. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-”Allah, günde beş vakit namazı farz kıldı, bunun dışında nafîle namaz kılarırsan ecir sanadır.”

-Allah'ın üzerime oruçtan neyi farz kıldığını bana haber ver.

-”Allah, Ramazan ayında, bir ay orucu farz kıldı. Bunun dışında nafîle oruç tutarsan bunun ecir sana aittir.

-Allah'ın üzerime zekattan neyi farz kıldığını bana haber ver. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem İslâm'ın emirlerini o bedeviye haber verdi. Bedevi şöyle dedi:

Seni hak ile gönderip ikramda bulunan Allah'a yemin ederim ki, ne nafîle ibadet ederim ne de Allah'ın benim üzerime farz kıldığı şeylerden birini eksik olarak yaparım.

Bedevinin bu sözü üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet doğru söylüyorsa kurtuluşa ermiştir. Şayet doğru söylüyorsa cennete girdi.”

۱۸۹۲ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ صَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَاشُورَاءَ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ تَرَكَهُ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ لَا يَصُومُهُ إِلَّا أَنْ يُوَافِقَ صَوْمَهُ.

1892- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Aşure günü oruç tuttu ve ahabına da bu orucu tutmalarını emretti. Ramazan orucu farz kılınca Aşure orucu terk edildi. Abdullah ibnu Ömer, aşure orucu tutmazdı ama bu günde ancak devamlı olarak tuttuğu oruca denk gelirse oruç tutardı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2000 ve 4501)

١٨٩٣ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ أَنَّ عِرَاكَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عُرْوَةَ أَخْبَرَهُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا كَانَتْ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِصِيَامِهِ حَتَّى فُرِضَ رَمَضَانُ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرْ.

1893- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Cahiliye döneminde Kureyşliler, Aşure günü oruç tutarlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan orucu farz kılınana kadar Aşure orucunun tutulmasını emretti. Ramazan orucu farz kılındıktan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Artık dileyen aşure orucunu tutsun, dileyen ise tutmasın.”

٢- بَابُ فَضْلِ الصَّوْمِ

2- Oruç Tutmanın Fazileti Bâbı

١٨٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزُّوَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الصَّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرُقُّ وَلَا يَجْهَلُ وَإِنْ أَمَرُوا قَاتِلَهُ أَوْ شَاتِمَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ مَرَّتَيْنِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفٌ فِيمَ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِ الصَّيَامِ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا.

1894- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Oruç, cehennem ateşine karşı bir kalkandır. Oruçlu olan kimse kötü söz söylemesin ve cahil bir kimsenin yaptığı cahilâne hareketlerde bulunmasın. Eğer birisi kendisi ile kavga etmeye kalkarsa veya kendisine söverse iki kere ‘ben oruçluyum’ desin! Nefsimi elinde bulunduran Allah’a yemin ederim ki oruç tutan bir kimsenin, oruç sebebiyle değişen ağzının kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoş ve temizdir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Oruçlu kimse, benim için yemeyi ve içmeyi

terk etmiş, benim için cinsi arzusundan vazgeçmiştir. Oruç tamamen benim için riya karıştırılmayan bir ibadettir ve bu ibadetin karşılığını bizzat ben veririm. Yapılan iyiliklerin karşılığı on misline kadar verilir.”³⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1904, 5927, 7492, 7538)

۳- بَابُ الصَّوْمِ كَفَّارَةٌ

3- Bâb: Oruç Tutmak Günahlara Keffârettir

۱۸۹۵- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا جَامِعٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُدَيْفَةَ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَنْ يَحْفَظُ حَدِيثًا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْفِتْنَةِ قَالَ حُدَيْفَةُ أَنَا سَمِعْتُهُ يَقُولُ فَتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّيَامُ وَالصَّدَقَةُ قَالَ لَيْسَ أَسْأَلُ عَنْ ذِهِ إِلَّا مَا أَسْأَلُ عَنِ النَّبِيِّ تَمُوجُ كَمَا يَمُوجُ الْبَحْرُ قَالَ وَإِنْ دُونَ ذَلِكَ بَابًا مُغْلَقًا قَالَ قَيِّفَتْحُ أَوْ يُكْسَرُ قَالَ يُكْسَرُ قَالَ ذَاكَ أَجْدَرُ أَنْ لَا يُغْلَقَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَقُلْنَا لِمَسْرُوقٍ سَلَهُ أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ مَنْ الْبَابُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ نَعَمْ كَمَا يَعْلَمُ أَنْ دُونَ غَدِ اللَّيْلَةِ.

1895- Huzeyfe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ömer, -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Sizden hanginiz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in fitne hakkındaki sözünü ezberlemiştir? Dedim ki: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim, O şöyle buyurdu: "Kişinin ailesi, malı, çocuğu ve komşusu tarafından uğradığı fitnedir. Buna ise namaz, oruç ve sadaka keffâret olur." Ömer dedi ki: Ben bu fitneyi kastetmiyorum. Fakat denizin dalgalandığı gibi dalgalanacak fitneyi kastediyorum. Huzeyfe dedi ki: O fitnelerden sana hiçbir kötülük gelmez ey müminlerin emiri! Seninle o fitneler arasında kapalı bir kapı vardır. (Yani fitnenin zamanı ile senin zamanın arasında senin varlığın, yani senin hayatta olman vardır.) Ömer dedi ki: O kapı kırılacak mı yoksa açılacak mı? Huzeyfe: Kırılacak, dedi. Ömer: Öyleyse Kıyamet gü-

38 Güzel amellerin iyiliklerine on misli mükâfat ödenir. Bu hüküm Kur'ân ile sabittir: "Kıyamet günü, Rabbına kim iyilikle gelirse, onun için iyiliğin on misli ecir vardır. Kim de kötülükle gelirse, o, sadece onun misliyle cezalandırılır. Orada asla zulmedilmezler." (Enam: 160)

nüne kadar asla kapanmayacak, dedi. Bizler Mesruk'a dedik ki: Ömer kapının ne olduğunu biliyor muydu? Huzeyfe: Evet, yarından önce gecenin olduğunu bildiği gibi, dedi.

٤ - بَابِ الرِّيَّانِ لِلصَّائِمِينَ

4- Bâb: Cennet Kapılarından Bir Kapı Olan Reyyân Kapısı, Sadece Oruç Tutanların Cennete Girmesi İçindir

١٨٩٦ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرِّيَّانُ يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ يُقَالُ أَيْنَ الصَّائِمُونَ فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ فَإِذَا دَخَلُوا أَغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ.

1896- Sehl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Cennette Reyyân denilen bir kapı vardır. Bu kapıdan Kıyamet gününde sadece oruç tutanlar girecektir; onlardan başka hiç kimse bu kapıdan giremeyecektir. Kıyamet günü: Oruç tutanlar nerede? diye sorulacak. Oruçlular da ayağa kalkacak ve bu kapıdan geçip cennete girecek. Onlar girdikten sonra bu kapı kapanacak ve o kapıdan bir daha kimse girmeyecektir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 3257)

١٨٩٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَلْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لُودِيَ مِنَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا خَيْرٌ لِمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الرِّيَّانِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِأَيِّ أَلْتِ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا عَلَى مَنْ دُعِيَ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ فَهَلْ يُدْعَى

أَحَدٌ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ كُلِّهَا قَالَ نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ.

1897- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim Allah yolunda bir çift mal sadaka verir, hayır yaparsa kendisine cennetin kapılarından şöyle seslenilir: Ey Allah’ın kulu, buraya gel, bu kapı hayırlardan bir hayırdır! Her kim namaz ehlinden, namaz kılan biri ise cennetin namaz kapısından çağırılırlar. Her kim cihad ehlinden ise cihad kapısından çağırılır. Her kim de oruç ehlinden, oruç tutan bir kimse ise Reyyân kapısından çağırılır. Her kim de sadaka ehlinden, sadaka veren birisi ise sadaka kapısından çağırılır.”

Bu söz üzerine Ebû Bekir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Anam babam sana feda olsun ey Allah’ın Rasûlü! Bu kapılardan çağırılan bir kimsenin, çağırıldığı kapıdan girme zorunluluğu var mı? Bir kişi bu kapıların hepsinden çağrılacak mı? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Evet, hepsinden çağrılacak. Ben, senin onlardan biri olmanı umarım.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2841, 3216, 3666)

٥ - بَابُ هَلْ يُقَالُ رَمَضَانٌ أَوْ شَهْرُ رَمَضَانَ وَمَنْ رَأَى كُلَّهُ وَاسِعًا وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَقَالَ لَا تَقْدُمُوا رَمَضَانَ

5- Bâb: Sadece Ramazan mı Yoksa Ramazan Ayı mı Demek Gerekir?

Bu ikisini de kullanmanın caiz olduğunu söyleyen kimse. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “..Her kim Ramazan orucunu tutarsa..” “..Ramazanın önüne geçmeyin...” buyurmuştur.

١٨٩٨ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فَتَحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ.

1898- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ramazan geldiğinde cennetin kapıları açılır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 1899, 3277)

١٨٩٩ - حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي أَنَسٍ مَوْلَى التَّيْمِيِّ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتُحْتَأَبُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ.

1899- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ramazan ayı girince gökyüzünün kapıları açılır, cehennem kapıları kapatılır ve şeytanlar da zincire vurulur.”

١٩٠٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَصُومُوا وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَافْطَرُوا فَإِنَّ غَمَّ عَلَيْكُمْ فَافْطَرُوا لَهُ وَقَالَ غَيْرُهُ عَنْ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ وَيُوسُ لِهَلَالِ رَمَضَانَ.

1900- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“hilâli gördüğünüzde oruç tutun. Şevval ayının hilâlini gördüğünüzde oruç tutmayı bırakın, bayram edin. Şayet hava bulutlu olur hilâli görmezseniz Şaban ayını otuza tamamlayın! (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1906, 1907)

٦ - بَابُ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا وَنِيَّةً

6- Ramazan Orucunu, Farziyyetine İnanarak, Sevabını Allah'tan İsteyerek ve İhlasla Niyet Ederek Tutan Kimse Bâbı

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنْعَثُونَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ.

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Onlar, niyetleri üzere diriltirler.”³⁹

١٩٠١ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

1901- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim inanarak ve mükafatını Allah’tan umarak Kadir gecesini ihyâ eder, ibadetle geçirirse, geçmiş günahları bağışlanır. Her kim de Ramazan orucunun farziyyetine inanarak ve mükafatını yalnız Allah’tan umarak tutarsa geçmiş günahları bağışlanır.”

٧ - بَابُ أَجْوَدَ مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكُونُ فِي رَمَضَانَ

7- Bâb: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in
En Cömert Olduğu Ay Ramazan Ayıdır

١٩٠٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ وَكَانَ أَجْوَدَ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ وَكَانَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَلْقَاهُ كُلَّ لَيْلَةٍ فِي رَمَضَانَ حَتَّى

39 Bu, Aış-Veriş Kitabında, Nafi ibnu Cubeyr rivayetinin bir bölümüdür. O hadisin baş kısmında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurur: “Bir ordu Kâbe’ye saldırır. Bu ordu Beyda bölgesine geldiğinde Allah onları yerin dibine batırır. Sonra onlar Kıyamet günü niyetlerine göre diriltirler.”

يَنْسَلِخَ يَغْرِضُ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقُرْآنَ فَإِذَا لَقِيَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ
السَّلَامُ كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ.

1902- Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun-
şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellern, insanların en cömerdi idi.
En cömert olduğu zaman da Ramazan ayıydı ki bu ayda Cibril aleyhisse-
lam ile buluşurdu. O'nunla Ramazanın her gecesinde buluşur ve Kur'ân'ı
Kerîm'i mütalaa ederlerdi. Cibril aleyhisselam ile buluştuğunda, Allah
Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hayır dağıtmakta, sürekli esen rüzgâr-
dan daha cömert idi.

٨ - بَاب مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فِي الصَّوْمِ

8- Oruçlu İken Yalan Söylemeyi ve Bu Yalanla Amel Etmeyi Terk Etmeyen Kimse Bâbı

١٩٠٣ - حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ.

1903- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-
sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim yalan söylemeyi ve bu yalanla amel etmeyi bırakmazsa, o
kimsenin yemeyi ve içmeyi bırakmasına Allah'ın ihtiyacı yoktur.”⁴⁰

٩ - بَاب هَلْ يَقُولُ إِلَيَّ صَائِمٌ إِذَا شَتِمَ

9- Bâb: Oruçlu Bir Kimse, Kendisine Söviüldüğü Zaman “Ben Oruçluyum” Der mi?

40 Bu rivayette oruçlu, yalan ve gıybetten sakındırılmıştır. Bu rivayete binaen bazı
alimler yalan ve gıybetin orucu bozduğunu söylemişlerdir. Bazıları da bozmasa da
orucun sevabı azalır, demişlerdir.

١٩٠٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ أَبِي صَالِحٍ الزَّيَّاتِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُ كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ وَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمٍ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ فَإِنْ سَاءَتْهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفٌ فِيمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ.

1904- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: «Ademoğlunun işlediği her hayır ancak kendisi içindir, ama oruç ise benim içindir ve onun karşılığını bizzat ben veririm.» Oruç, cehennem ateşine karşı bir kalkandır. Oruçlu olan kimse kötü söz söylemesin ve cahil bir kimsenin yaptığı cahilâne hareketlerde bulunmasın. Eğer birisi kendisi ile kavga etmeye kalkarsa veya kendisine söverse ‘ben oruçluyum’ desin! Muhammed’in nefsi elinde bulunduran Allah’a yemin ederim ki oruç tutan bir kimsenin, oruç sebebiyle değişen ağzının kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoş ve temizdir. Oruçlu için iki sevinç vardır ki oruçlu bu ikisiyle sevinir: Birincisi, iftar ettiği zamanki sevinci; ikincisi ise Kıyamet günü Rabbine kavuştuğu zaman, tutmuş olduğu orucundan dolayı aldığı sevabın sevinci.”

١٠ - بَابُ الصَّوْمِ لِمَنْ خَافَ عَلَى نَفْسِهِ الْعُرْبَةَ

10- Bekârlıktan Dolayı Sıkıntıya Düşmekten Korkan Birinin Oruç Tutması Bâbı

١٩٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي مَعَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ

وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ.

1905- Alkame -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Mes'ûd -Allah ondan razı olsun- ile beraber yürürken O şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. O şöyle buyurdu:

“Kimin evlenmeye gücü yeterse veya imkânı varsa hemen evlensin. Çünkü evlilik gözü harama bakmaktan korur ve namusu korumada en etkili yoldur. Kimin evlenmeye gücü yetmiyorsa oruç tutsun. Çünkü oruç, kişinin şehvi arzularını kırar.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5065, 5066)

۱۱- بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَيْتُمُ الْهِلَالَ فَصُومُوا وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَأَفْطَرُوا

11- “Hilâli Gördüğünüzde Oruç Tutun ve Şevval Hilâlini Gördüğünüzde Oruç Tutmayı Bırakın” Hadisi Bâbı

وَقَالَ صَلَٰةٌ عَنْ عَمَّارٍ مِّنْ صَامٍ يَوْمَ الشُّكِّ فَقَدْ عَصَىٰ أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Sıla ibnu Zufer, Ammâr ibnu Yasir'den -Allah onlardan razı olsun- naklen şöyle demiştir: “Kim şek⁴¹ gününde oruç tutarsa, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e isyan etmiştir.”

۱۹۰۶ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ رَمَضَانَ فَقَالَ لَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْا الْهِلَالَ وَلَا تَفْطَرُوا حَتَّى تَرَوْهُ فَإِنْ غُمَ عَلَيْكُمْ فَأَقْدَرُوا لَهُ.

1906- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir gün Ramazan hakkında

41 Şek günü, hilâlin Şaban ayına mı, yoksa Ramazan ayına mı ait olduğu hususunda şüphe edilmesidir ki, bu günde oruç tutulmaz.

konusmuş ve şöyle buyurmuştu: “hilâli görünceye kadar oruç tutmayın ve hilâli yeniden görünceye kadar da oruç tutmayı bırakmayın. Eğer hava bulutlu ise hilâli göremezseniz o ayı hesaplayarak belirleyin! Yani otuza tamamlayın.”

١٩٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً فَلَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ فَإِنْ غُمَ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا الْعِدَّةَ ثَلَاثِينَ.

1907- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir ay, yirmi dokuz gündür. hilâli görünceye kadar oruç tutmayın. Eğer hava bulutlu ise ve hilâli göremezseniz o ayı otuz güne tamamlayın!”

١٩٠٨ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَخَنَسَ الْإِبْهَامَ فِي الثَّالِثَةِ.

1908- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İşte bir ay, bu kadar ve bu kadardır.” Bunu derken, eliyle iki sefer yirmi olduğunu ve üçüncüde de baş parmağını bükerek dokuzu işaret etmiştir. Bu da toplam yirmi dokuz eder. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1913, 5307)

١٩٠٩ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صُومُوا لِرُؤُوتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤُوتِهِ فَإِنْ غُبِيَ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ.

1909- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-

sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ramazan ayının hilâlini gördüğünüzde oruç tutun ve Şevval ayının hilâlini gördüğünüzde de oruç tutmayı bırakın ve bayram yapın. Eğer hava bulutlu olur da Ramazan hilâlini göremezseniz, Şaban ayını otuz güne tamamlayın.”

۱۹۱۰ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آتَى مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا فَلَمَّا مَضَى تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا غَدَا أَوْ رَا حَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّكَ حَلَفْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا.

1910- Ummu Seleme -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir ay boyunca eşlerinin yanına yaklaşmayacağına dair yemin etmişti. Yirmi dokuz gün geçtikten sonra Aişe'nin yanına gelince, kendisine: Hanımlarına bir ay boyunca yaklaşmayacağına dair yemin etmiştin, denildiğinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bir ay yirmi dokuz gün olur!”

۱۹۱۱ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ آتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتْ الْفَكْتُ رَجُلُهُ فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً ثُمَّ نَزَلَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ.

1911- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem attan düşüp de bacağına yaraladığında hanımlarına yaklaşmayacağına dair yemin etmişti. Kendisi özel yüksekçe bir odada yirmi dokuz gün kaldı sonra oradan indi. Sahabeler dediler ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Hanımlarına bir ay müddetçe yaklaşmayacağına dair yemin etmiştin. Halbuki sen yirmi dokuz gün sonra evine geldin. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bir ay yirmi dokuz gün olur.”

۱۲- بَابُ شَهْرٍ عِيدٍ لَا يَنْقُصَانِ

12- İki Bayram Ayı Eksik Olmaz Bâbı

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ إِسْحَاقُ وَإِنْ كَانَ نَاقِصًا فَهُوَ تَمَامٌ وَقَالَ مُحَمَّدٌ لَا يَجْتَمِعَانِ كِلَاهُمَا نَاقِصٌ.

İshak şöyle dedi: Bu aylar sayı ve hesapça eksik olsa bile ecir ve sevab yönüyle tamdır. Muhammed şöyle dedi: Ramazan ve Kurban bayramlarının ikisi de eksik olmaz.

۱۹۱۲- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنَ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدَّثَنِي مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ خَالِدِ الْحَذَّاءِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ شَهْرَانِ لَا يَنْقُصَانِ شَهْرًا عِيدٍ رَمَضَانَ وَذُو الْحِجَّةِ.

1912- Ebû Bekre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İki ay eksik olmaz. Bu iki ay, bayram ayları olan Ramazan ile Zil-Hicce ayıdır.”

۱۳ - بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسُبُ

13- Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'in:

“Biz, yazma ve hesap bilmeyen, ümmi bir ümmetiz” Hadisi Bâbı

۱۹۱۳- حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِلَّا أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسُبُ الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي مَرَّةً تِسْعَةً وَعِشْرِينَ وَمَرَّةً ثَلَاثِينَ.

1913- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Biz, yazma ve hesap bilmeyen, ümmi bir ümmetiz. Bir ay, bazen yirmi dokuz, bazen de otuz çeker.”

١٤ - بَابُ لَا يَتَقَدَّمُ رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ

14- Bir Kimse, Ramazan Ayından Bir veya İki Gün Önce, Orucunu Ramazan Ayından Sayarak İhtiyaten Oruç Tutamaz Bâbı

١٩١٤ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ.

1914- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden herhangi biriniz Ramazan ayından bir veya iki gün önce oruç tutmasın. Ancak oruç tutmayı alışkanlık haline getiren biri bundan müstesnadır. O, o günün orucunu tutsun.”

١٥ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿أَحَلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصَّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ﴾

15- Allâhu Teâlâ'nın Şu Âyeti Bâbı

«Oruç tutulan günlerin gecesinde, kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılınmıştır. Onlar sizin örtünüzdür; siz de onlar için birer örtünüzsünüz. Allah, sizin nefislerinize ihanet etmekte olduğunuzu elbette biliyordu da, bu sebepten tövbenizi kabul etmiş ve sizi bağışlamıştır. Artık bundan sonra, onlara yaklaşabilir ve Allah'ın sizin için takdir ettiğini dilersiniz.» Bakara: 187

١٩١٥ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ
الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ
الرَّجُلُ صَائِمًا فَحَضَرَ الْإِفْطَارُ فَنَامَ قَبْلَ أَنْ يُفْطَرَ لَمْ يَأْكُلْ لَيْلَتَهُ وَلَا يَوْمَهُ حَتَّى يُمَسِيَ
وَأَنَّ قَيْسَ بْنَ صِرْمَةَ الْأَنْصَارِيَّ كَانَ صَائِمًا فَلَمَّا حَضَرَ الْإِفْطَارُ أَتَى امْرَأَتَهُ فَقَالَ لَهَا
أَعِنْدَكَ طَعَامٌ قَالَتْ لَا وَلَكِنْ أَطْلُقُ فَأَطْلُبُ لَكَ وَكَانَ يَوْمَهُ يَعْمَلُ فَقَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ
فَجَاءَتْهُ امْرَأَتُهُ فَلَمَّا رَأَتْهُ قَالَتْ خَيِّبَةٌ لَكَ فَلَمَّا اتَّصَفَ الثَّهَارُ غُشِيَ عَلَيْهِ فَذَكَرَ ذَلِكَ
لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنَزَّلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿ أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى
نِسَائِكُمْ ﴾ فَفَرَحُوا بِهَا فَرَحًا شَدِيدًا وَتَنَزَّلَتْ ﴿ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمْ
الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ ﴾

1915- Berâ ibnu Azib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin sahabeleri arasında birisi oruçlu iken iftar vakti geldiğinde iftar etmeksizin uyuyacak olursa gece bir şeyler yemediği gibi ertesi gün akşama kadar yine hiçbir şey yemezdi. Bir seferinde Ensar'dan Kays ibnu Sırma oruçlu olduğu bir gün, iftar vakti geldiğinde hanımına: Yanında yiyecek bir şey var mı? diye sordu. Hanımı: Hayır yok, fakat gidip senin için bir şeyler arayayım! dedi ve çıktı. Ancak Kays gündüz arazide çalıştığı için yorgunluktan uyuya kalmıştı. Hanımı döndüğünde onu uyur hâlde görünce: "Vay zavallı, yazık oldu!" dedi. Ertesi gün Kays, günün yarısı geçtikten sonra bayıldı. Bu durum Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme anlatıldıktan sonra şu ayet indi: «*Oruç tutulan günlerin gecesinde, kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılınmıştır.*»

Bu ayetin inmesi ashâbı çok sevindirdi. Akabinde ayetin devamı indi: «*Keza oruç tutulan günlerin gecesinde fecrin beyaz ipliği siyah ipliğinden sizce seçilinceye kadar yiyebilir ve içebilirsiniz.*» Bakara: 187 (Hadisin geçtiği diğer yer: 4508)

١٦ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ﴾

16- Allâhu Teala'nın Şu Âyeti Bâbı

«Keza oruç tutulan günlerin gecesinde fecrin beyaz ipliği siyah ipliğinden sizce seçilinceye kadar yiyebilir ve içebilirsiniz; bu vakitten sonra da, geceye kadar orucu tamamlayın.» Bakara: 187

فِيهِ الْبَرَاءُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Bu konuda Berâ ibnu Azib'in -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem 'den naklettiği bir hadis vardır.

١٩١٦ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنِي حُصَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ﴾ عَمَدْتُ إِلَى عِقَالٍ أَسْوَدَ وَإِلَى عِقَالٍ أَبْيَضَ فَجَعَلْتُهُمَا تَحْتَ وَسَادَتِي فَجَعَلْتُ أَنْظُرَ فِي اللَّيْلِ فَلَا يَسْتَبِينُ لِي فَقَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْتُ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّمَا ذَلِكَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ.

1916- Adiy ibnu Hâtim -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

«...oruç tutulan günlerin gecesinde fecrin beyaz ipliği siyah ipliğinden sizce seçilinceye kadar...» âyeti inince biri siyah diğeri beyaz olan iki ip aldım ve bunları yastığımın altına koydum. Gece boyunca da bu iplere baktım, fakat bu ipleri birbirinden ayırt edemedim. Ertesi gün kuşluk vakti Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gidip yaptıklarımı zikrettim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: "Bu ayette zikredilen siyah iplikle beyaz iplik, gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığıdır." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4509, 4510)

١٩١٧ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ قَالَ

حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ أُنْزِلَتْ ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ﴾ وَلَمْ يَنْزِلْ ﴿مِنَ الْفَجْرِ﴾ فَكَانَ رِجَالٌ إِذَا أَرَادُوا الصَّوْمَ رَبَطَ أَحَدُهُمْ فِي رِجْلِهِ الْخَيْطَ الْأَبْيَضَ وَالْخَيْطَ الْأَسْوَدَ وَلَمْ يَزَلْ يَأْكُلُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُ رُؤْيُهُمَا فَأُنْزِلَ اللَّهُ بَعْدَ ﴿مِنَ الْفَجْرِ﴾ فَعَلِمُوا أَنَّهُ إِنَّمَا يَعْنِي اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ.

1917- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

«...oruç tutulan günlerin gecesinde beyaz ipliği siyah ipliğinden sizce seçilinceye kadar...» âyeti inmiş fakat ﴿مِنَ الْفَجْرِ﴾ (minel-fecri) «*fecrin*» kısmı inmemişti. İnsanlar oruç tutmak istediklerinde, onlardan bazıları ayaklarına beyaz ve siyah ipler bağlarlar ve bu ipler birbirinden ayırt edilinceye kadar yemek yemeye devam ederlerdi. Bunun akabinde Allah Azze ve Celle, ﴿مِنَ الْفَجْرِ﴾ (minel-fecri) «*fecrin*» kısmını vahyetti ve böylece ashab âyetle zikredilen siyah iplikle beyaz ipliğin, gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığı manasına geldiğini anladılar. (Hadisin geçtiği diğer yer: 4511)

۱۷ - بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَمْنَعَنَّكُمْ مِنْ سَحْرِكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ

17- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in "Bilal'in Ezanı Sizin Sahur Yapmanıza Engel Olmasın" Hadisi Bâbı

۱۹۱۸-۱۹۱۹ - حَدَّثَنَا عُيَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أَسَامَةَ عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ

عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَالْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ بِلَالَكَ كَانَ يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَإِنَّهُ لَا يُؤَذِّنُ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ قَالَ الْقَاسِمُ وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَ أَذَانِهِمَا إِلَّا أَنْ يَرْقَى ذَا وَيَنْزِلَ ذَا.

1918 -1919- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bilal, ezanı geceleyin okurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Abdullah ibnu Ummu Mektûm ezan okuyuncaya kadar yiyin ve için! Çünkü O, fecr doğana kadar ezan okumaz."

Kasım ibnu Muhammed şöyle dedi: Bilal ile ibnu Ummu Mektûm'un -Allah onlardan razı olsun- ezanları arasında biri çıkıp diğeri incek kadar bir süre vardı.⁴²

۱۸ - بَابُ تَعْجِيلِ السُّحُورِ

18- Sahur Yemeğinde Acele Etmek Bâbı⁴³

۱۹۲۰ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُيَيْدٍ اللَّهُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَتَسَحَّرُ فِي أَهْلِي ثُمَّ تَكُونُ سُرْعَتِي أَنْ أَذْرِكَ السُّجُودَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1920- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben ailemle birlikte sahur yemeği yedim. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber sabah namazını kılabilmek için hızlı hareket ederdim.

۱۹ - بَابُ قَدْرِ كَمَ بَيْنَ السُّحُورِ وَصَلَاةِ الْفَجْرِ

19- Sahur Yemeğinin Bitimi ile Sabah Namazının Başlangıcı Arasındaki Zaman Ne Kadardır Bâbı

۱۹۲۱ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ تَسَحَّرْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ قُلْتُ كَمْ كَانَ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالسُّحُورِ قَالَ قَدْرُ خَمْسِينَ آيَةً.

42 Yani birincisi fecri kazibin, diğeri fecri sadikin doğuşunda ezan okumuştur. Bilal'in ezanı namaza davet için değil, uykuda olan uyansın, oruç tutacak olan sahurunu hemen yesin içindi.

43 Buhari'nin bazı nüshalarında "Sahur Yemeğini Geciktirme Bâbı" olarak gelmektedir. Sahur yemeğinin sabah namazına çok yakın yenildiğine ve sahur yemeğini yemede acele edilmesine ve sahur yemeğinin bu vakte kadar geciktirilmesine işaret edilmiştir. Nitekim gelen bir rivayette "Sahuru geciktirin, iftarda acele edin" buyrulmuştur.

1921- Zeydibnu Sâbit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte sahur yemeği yedik. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazına kalktı. Enes dedi ki: Sahur yemeği ile sabah ezanı arasında ne kadarlık bir süre vardı? Zeyd ibnu Sabit şöyle dedi: Elli âyet okunabilecek kadar bir zaman vardı.

٢٠ - بَابُ بَرَكَةِ السَّحُورِ مِنْ غَيْرِ إِجَابٍ لِأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ وَاصَلُوا وَلَمْ يُذَكَّرِ السَّحُورُ

20- Sahur Yemeğinin Bereketi Bâbı

Sahur yemeği yemek farz değildir. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı -Allah onlardan razı olsun- oruçlarını arka arkaya tutmuşlar ve sahur yemeği yedikleri de söylenilmemiştir.

١٩٢٢ - حَدَّثَنَا اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاصِلَ فَوَاصِلَ النَّاسِ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَتَهَاؤُهُمْ قَالُوا إِنَّكَ تَوَاصِلٌ قَالَ لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِلَيَّ أَظَلُّ أُنْعِمُ وَأُسْقَى.

1922- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hiçbir şey yemeden ve içmeden aralıksız visal orucu tuttu. Bunun üzerine sahabeler de aynı şekilde peş peşe visal orucu tuttu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların meşakkat çektiklerini, bunda zorlandıklarını görünce onları visal orucu tutmaktan yasakladı. Sahabeler, ama sen visal orucu tutuyorsun, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben sizin gibi değilim. Rabbim beni sizin görmediğiniz yerden yedriyor ve içiriyor.”⁴⁴ (Hadisin geçtiği diğer yer; 1962)

44 Visal orucu, iftar ve sahur etmeksizin üst üste tutulan orucun adıdır ki hadiste geldiği gibi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ümmetini bundan yasaklamıştır. İmam Ahmed'in müsnedinde gelen rivayette Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bir damla suyla da olsa sahur yapın. Çünkü sahurda bereket vardır. Allah ve Melekleri, sahur yapanlara salat ve selam ederler.” Diğer bir rivayette “Bir locmayla da olsa sahur yapın” buyurmuştur.

۱۹۲۳- حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً.

1923- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sahur yemeği yeyin, çünkü sahur yemeğinde bereket vardır.”

۲۱ - بَابُ إِذَا نَوَى بِالنَّهَارِ صَوْمًا

21- Gündüzün Vaktinde Oruca Niyet Edilir mi Bâbı⁴⁵

وَقَالَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ كَانَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُولُ عِنْدَكُمْ طَعَامٌ فَإِنْ قُلْنَا لَا قَالَ لِأَيِّ صَائِمٍ يَوْمِي هَذَا وَلَعَلَّهُ أَبُو طَلْحَةَ وَأَبُو هُرَيْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَخُذِيفَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ.

Ummud-Derdâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ebud Derdâ - Allah ondan razı olsun- bazen gündüz vakti yanımıza gelir yanınızda yiyeceğiniz var mı? diye sorardı. Eğer biz yiyeceğimizin olmadığını söylesek, Ebud-Derdâ, O hâlde ben bu gün oruç tutuyorum, der oruca niyet ederdi.

Ebû Talha, Ebû Hureyre, İbnu Abbâs ve Huzeyfe'de -Allah onlardan razı olsun- Ebud-Derda'nın yaptığı gibi yapmışlardır.

۱۹۲۴- حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلًا يُنَادِي فِي النَّاسِ يَوْمَ نَاشُورَاءَ إِنْ مَنَ أَكَلَ فَلَيْتُمْ أَوْ فَلْيَصُمْ وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ فَلَا يَأْكُلْ.

1924- Seleme ibnu'l-Ekva' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Aşure günü birisini görevlendirerek insanlara şöyle nida etmesini söyledi:

45 Yani, bu oruç geçerli midir yoksa kesinlikle geçersiz midir?

Her kim bir şeyler yemiştir günün kalan kısmını oruç tutarak tamamlasın veya oruç tutsun, her kim de şu ana kadar herhangi bir şey yememişse bundan sonra da yemesin!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2007, 7265)

۲۲ - بَاب الصَّائِمِ يُصْبِحُ جُنْبًا

22- Oruçlunun Cünüp Olarak Sabahlaması Bâbı⁴⁶

۱۹۲۵ - ۱۹۲۶ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سَمِيِّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ بْنِ الْمَغِيرَةِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَكْرٍ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأَبِي حِينَ دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ ح وَحَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرٍ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَنَّ أَبَاهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَ مَرْوَانَ أَنَّ عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ وَهُوَ جُنْبٌ مِنْ أَهْلِهِ ثُمَّ يَغْتَسِلُ وَيَصُومُ وَقَالَ مَرْوَانُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أَقْسِمُ بِاللَّهِ لَتَقْرَعَنَّ بِهَا أَبَا هُرَيْرَةَ وَمَرْوَانُ يَوْمَئِذٍ عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَكِرَهُ ذَلِكَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ثُمَّ قَدَّرَ لَنَا أَنْ نَجْتَمِعَ بِدِي الْحُلَيْفَةِ وَكَانَتْ لِأَبِي هُرَيْرَةَ هُنَالِكَ أَرْضٌ فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لِأَبِي هُرَيْرَةَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكَ أَمْرًا وَلَوْ أَنَّ مَرْوَانَ أَقْسَمَ عَلَيَّ فِيهِ لَمْ أَذْكُرْهُ لَكَ فَذَكَرَ قَوْلَ عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَ كَذَلِكَ حَدَّثَنِي الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ وَهُنَّ أَعْلَمُ وَقَالَ هَمَّامٌ وَابْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ بِالْفِطْرِ وَالْأَوَّلِ أَسْتَدُ.

1925-1926- Aişe ve Ummu Seleme -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem eşiyle cimadan dolayı cünüp olduğu hâlde fecir vaktine girerdi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gusül abdesti alır ve oruç tutardı.

46 Yani cünüplü kimsenin orucu sahih olur mu olmaz mı, bununla bilerek veya unuttarak oruç tutan arasında fark var mı, veya farz oruçla nafil oruç arasında fark var mıdır?

Mervân, Abdurrahmân ibnul-Hâris'e: Allah'a yemin ederim ki, bunu söyleyerek Ebû Hureyre'yi zor duruma sokuyorsun, dedi. Mervân, o günlerde Muaviye tarafından atanmış Medine valisi idi. Ebu Bekir dedi ki: Fakat Mervân'ın bu sözü babam Abdurrahmân'ın hoşuna gitmedi. Bir müddet sonra Ebû Hureyre ile Zul-Huleyfe'de bir araya gelme imkanı bulduk. Ebû Hureyre'nin orada arazisi vardı. Abdurrahman, Ebû Hureyre'ye şöyle dedi: Sana bir iş söyleyeceğim. Şayet Mervân bana bu konuda yemin ettirmiş olmasaydı bu konuyu sana söylemezdim. Aişe ve Ummu Seleme'nin sözlerini zikretti. Ebû Hureyre şöyle dedi: Fadl ibnu Abbâs bana böyle haber verdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları bu konuyu en iyi bilenlerdir.

Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem cünüp olarak sabaha çıkan kimsenin oruç tutmasını emrederdi.

Buhari dedi ki: Müminlerin annelerinin hadisi isnad olarak daha sahihtir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1930, 1931)

۲۲ - بَابُ الْمُبَاشَرَةِ لِلصَّائِمِ

23- Oruçlunun Eşiyle Mübaşeretinin Hükümü Bâbr⁴⁷

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ فَرَجُهَا.

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Oruçlu bir erkeğin, hanımıyla cima etmesi haramdır.

۱۹۲۷ - حَدَّثَنَا سَلِيمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ قَالَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْبَلُ وَيُبَاشِرُ وَهُوَ صَائِمٌ وَكَانَ أَمْلَكُكُمْ لِإِزْبِهِ. وَقَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ﴿ مَا رَبُّ ﴾ حَاجَةً قَالَ طَاوُسٌ ﴿ غَيْرِ أُولَى الْإِزْبَةِ ﴾ الْأَخْمَقُ لَا حَاجَةَ لَهُ فِي النِّسَاءِ . وَقَالَ جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ إِنْ نَظَرَ قَامَتِي يُعِمُّ صَوْمَهُ.

47 Mübaşere, kişinin hanımıyla cimadan önce yaptığı fiillere denir.

1927- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu iken hanımını öper ve onunla mübaşere yapardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sizin içinizde hacetine en çok sahip olandır.

İbnu Abbas, Tâhâ suresi 18. âyette geçen ﴿مَارِبٌ﴾ (meârib) kelimesinin, "hâcet" manasına geldiğini söylemiştir.

Tavûs, ﴿غَيْرِ أُولَى الْإِرْتَبَةِ﴾ Nur: 31 âyeti hakkında, kadına ihtiyacı olmayan iktidarsız erkek manasına geldiğini söylemiştir.

Câbir ibnu Zeyd şöyle dedi: Bir erkek, oruçluyken hanımına bakar ve kendisinden de meni gelirse orucunu tamamlar.

٢٤ - بَابُ الْقُبْلَةِ لِلصَّائِمِ

24- Oruçlunun Hanımını Öpmesi Bâbı

١٩٢٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح وَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَقْبَلُ بَعْضَ أَزْوَاجِهِ وَهُوَ صَائِمٌ ثُمَّ ضَحِكَتْ.

1928- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu olduğu hâlde hanımlarından birini öperdi. Aişe -Allah ondan razı olsun- bu sözü söyledikten sonra tebessüm etti.

١٩٢٩ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ زَيْنَبَ ابْنَةِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ يَتَنَمَّأُ أَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْخَمِيلَةِ إِذَا حَضَتْ فَالَسَّلْتُ فَأَخَذْتُ ثِيَابَ حِيضَتِي فَقَالَ مَا لَكَ أَنْفَسْتُ قُلْتُ نَعَمْ فَدَخَلْتُ مَعَهُ فِي الْخَمِيلَةِ وَكَأَنَّ هِيَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْتَسِلَانِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ

وَكُنْ يُقْبَلُهَا وَهُوَ صَائِمٌ.

1929- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Ummu Se-
leme'nin kızı Zeynep, -Allah onlardan razı olsun- annesinin şöyle dediğini
ni bildirdi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte saçaklı ka-
dife bir örtünün altında uzanıyordum. Bu sırada hayız oldum. Ben de Ya-
vaşça örtünün altından çıkıp hayız olunca giydiğim elbisemi giydim. Al-
lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana: "Ne oldu sana, hayız mı ol-
dun?" diye sordu. Ben de: 'Evet' deyip tekrar kadife örtünün altına girdim.

Ümmü Seleme ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem aynı su-
kabından boy abdesti alırlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem
oruçlu olduğu hâlde Ümmü Seleme'yi öperdi.

٢٥ - بَابُ اغْتِسَالِ الصَّائِمِ

25- Oruçlunun Yıkınması Bâbı

وَبَلَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ثَوْبًا فَأَلْقَاهُ عَلَيْهِ وَهُوَ صَائِمٌ وَدَخَلَ الشَّعْبِيُّ
الْحَمَّامَ وَهُوَ صَائِمٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يَتَطَعَّمَ الْقِدْرَ أَوْ الشَّيْءَ وَقَالَ الْحَسَنُ
لَا بَأْسَ بِالْمُضْمَضَةِ وَالتَّبَرُّدِ لِلصَّائِمِ وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ إِذَا كَانَ يَوْمَ صَوْمٍ أَحَدِكُمْ
فَلْيُصْبِحْ دَهْنًا مُتَرَجِّلًا وَقَالَ أَنَسٌ إِنَّ لِي أَتَزَنَ أَتَقَحُّمُ فِيهِ وَأَنَا صَائِمٌ وَيَذْكُرُ عَنْ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ اسْتَاكَ وَهُوَ صَائِمٌ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ يَسْتَاكَ أَوَّلَ النَّهَارِ
وَأَخِيرَهُ وَلَا يَنْلَعُ رِبْقَةً وَقَالَ عَطَاءٌ إِنَّ أَرْدَرَدَ رِبْقَةً لَا أَقُولُ يُفْطِرُ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لَا
بَأْسَ بِالسَّوَاكِ الرُّطْبِ قِيلَ لَهُ طَعَمْ قَالَ وَالْمَاءُ لَهُ طَعَمْ وَأَلْتِ ثَمَضَ بِهِ وَلَمْ يَرِ
أَنَسٌ وَالْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ بِالْكُحْلِ لِلصَّائِمِ بِأَسَا.

Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- oruçlu iken elbisesi-
ni ıslatır ve üzerine alırdı.

Şa'bî oruçlu iken hamama girmiştir.

İbnu Abbâs şöyle dedi: Oruçlunun pişmekte olan yemeğin veya ne-

hangi bir şeyin tadına bakmasında sakınca yoktur.

Hasan-i Basrî -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Oruçlunun ağzını suyla çalkalamasında ve üzerine su döküp serinlemesinde bir sakınca yoktur.

Abdullah İbnu Mes'ûd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Oruç tutacağınız günün gecesinde saçınızı yağlayın ve tarayın.

Enes ibnu Mâlik şöyle dedi: Benim bir havuzum var ve oruçlu iken serinlemek için bu havuza girerim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu iken dişlerini misvakla temizlediği nakledilmiştir.

İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem günün başında ve sonunda dişlerini misvakla temizler fakat tükürüğünü yutmazdı.

Atâ şöyle dedi: Oruçlu dişlerini misvakladıktan sonra tükürüğünü yutsa orucunun bozulduğunu söylemem.

İbnu Sîrîn şöyle dedi: Oruçlu iken yaş misvak kullanmakta bir sakınca yoktur. Kendisine, yaş misvağın bir tadı vardır, denildiğinde İbnu Sîrîn: Suyun da bir tadı var. Fakat sen abdest aldığında suyla ağzını çalkalıyorsun! diye cevap verdi.

Enes ibnu Mâlik, Hasan Basrî ve İbrahim Nehâî oruçlunun sürme sürmesinde bir sakınca görmemişlerdir.

۱۹۳۰ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ

شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَأَبِي بَكْرٍ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ فِي رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ حُلْمٍ فَيَغْتَسِلُ وَيَصُومُ.

1930- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımıyla cimadan dolayı cünüp olduğu hâlde, fecir vaktine kadar durur, sonra gusül abdesti alır ve orucunu tutardı.

۱۹۳۱- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سُمَيِّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ أَلَّهُ سَمِعَ أَبَا بَكْرٍ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ كُنْتُ أَنَا وَأَبِي فَلَدَهَبْتُ مَعَهُ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ كَانَ لَيُصْبِحُ جُنُبًا مِنْ جَمَاعٍ غَيْرِ احْتِلَامٍ ثُمَّ يَصُومُهُ.

1931- Ebû Bekir ibnu Abdurrahmân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babamla birlikte Aişe'nin -Allah onlardan razı olsun- yanına gittik. Bize şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımıyla cimadan dolayı cünüp olduğu hâlde, fecir vaktine kadar durur, sonra gusül abdesti alır ve orucunu tutardı.

۱۹۳۲- ثُمَّ دَخَلْنَا عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ مِثْلَ ذَلِكَ.

1932- Sonra Ümmü Seleme'nin yanına gittik. O da aynı şeyleri söyledi.

۲۶-بَابُ الصَّائِمِ إِذَا أَكَلَ أَوْ شَرِبَ نَاسِيًا

26- Oruçlunun Unutarak Yemesi Veya İçmesi Bâbı

وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ امْتَثَنَرَ فَدَخَلَ الْمَاءُ فِي حَلْقِهِ لَا بَأْسَ إِنْ لَمْ يَمْلِكْ وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ دَخَلَ حَلْقَهُ الذُّبَابُ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ وَقَالَ الْحَسَنُ وَمُجَاهِدٌ إِنْ جَامَعَ نَاسِيًا فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ.

Atâ ibnu Ebi Rabâh -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bir kimse burnuna su çeker ve suyun boğazına kaçmasına engel olamazsa bunun herhangi bir sakıncası yoktur.

Hasan Basrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Oruçlunun boğazına sinek kaçsa, oruçlunun üzerine bir şey gerekmez.

Hasan Basrî ve Mücahid -Allah onlardan razı olsun- şöyle demişler-

dir: Bir kimse oruçlu olduğunu unutarak hanımıyla cima ederse, üzerine herhangi bir şey gerekmez.

١٩٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ حَدَّثَنَا ابْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا نَسِيَ فَأَكَلَ وَشَرِبَ فَلَيْتُمْ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ.

1933- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Oruçlu bir kimse unutarak yer ve içerse orucunu bozmasın, tamamlasın. Çünkü onu Allah yedirmiş ve içirmiştir.”

٢٧ - بَابُ سَوَاكِ الرُّطْبِ وَالْيَابِسِ لِلصَّائِمِ

27- Oruçlunun Yaş ve Kuru Misvak Kullanması Bâbı

وَيَذْكُرُ عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَاكُ وَهُوَ صَائِمٌ مَا لَا أَحْصِي أَوْ أَعْدُ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ لَا أَنْ أَشَقُّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرِهِمْ بِالسَّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ وُضْوءٍ وَيُرَوَّى نَحْوُهُ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَخَالِدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَخْصُ الصَّائِمَ مِنْ غَيْرِهِ وَقَالَتْ عَائِشَةُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّوَاكِ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ وَقَالَ عَطَاءٌ وَقَتَادَةُ يَتَلَعُّ رِبْقَةً.

Âmir ibnu Rabîa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i sayamayacağım kadar çok kez oruçlu olduğu hâlde dişlerini misvaklarken gördüm.

Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ümmetime zorluk vermeyeceğini bilsem, onlara her abdest alışlarında dişlerini misvaklamalarını emrederdim.”

Bunun benzeri olan rivayeti Cabir ile Zeyd ibnu Halid de -Allah onlardan razı olsun- naklettiler. Buhari dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözünde oruçlu ve oruçlu olmayan bir kimse ile yaş ve kurur misvak kullanması arasında bir ayırım yapmamıştır.

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Misvak kullanmak, ağız temizler ve Allah Azze ve Celle'nin rızasını kazanmaya vesile olur."

Ata ve Katâde -Allah onlardan razı olsun-: Oruçlu, tükürüğünü yutabilir, demişlerdir.

١٩٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ حُمْرَانَ رَأَيْتُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَوَضَّأَ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ تَمَضَّمْضَ وَاسْتَنْشَرَّ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى إِلَى الْمَرْفِقِ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُسْرَى إِلَى الْمَرْفِقِ ثَلَاثًا ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا ثُمَّ الْيُسْرَى ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ نَحْوَ وَضُوءِي هَذَا ثُمَّ قَالَ مَنْ تَوَضَّأَ وَضُوءِي هَذَا ثُمَّ يُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ نَفْسَهُ فِيهِمَا بِشَيْءٍ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

1934- Humrân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Osman ibnu Affan'ı -Allah ondan razı olsun- abdest alırken gördüm: Önce ellerine üçer kere su döküp yıkadı. Sonra sağ elini su kabına sokup su alarak ağızına verip suyu ağızında çalkaladı ve dışarı çıkardı ve burnuna verip sümküldü. Sonra yüzünü ve dirseklere kadar ellerini üç kere yıkadı. Başını meshetti. Sonra aşık kemiğine kadar ayaklarını üç kere yıkadı. Sonra dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i benim aldığım gibi abdest alırken gördüm. Sonra şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim benim aldığım gibi abdest alır, sonra iki rekât namaz kılar ve bu amelleri yaparken (yani abdest ve namaz kılma esnasında) kendiyle konuşmazsa (yani dünyalık işlerden kendini uzaklaştırarak nefisini rahatlatırsa) geçmiş günahları bağışlanır."

٢٨- بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْشِقْ بِمَنْخِرِهِ الْمَاءَ
وَلَمْ يُمِيزْ بَيْنَ الصَّائِمِ وَغَيْرِهِ

28- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Bir Kimse Abdest Aldığında Burnuna Su Çeksin" Hadisi Bâbı

Buhari dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözünde abdest alan kişinin oruçlu olup olmaması arasında herhangi bir ayırım yapmamıştır, bunu genel olarak zikretmiştir.

وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ بِالسُّعُوطِ لِلصَّائِمِ إِنْ لَمْ يَصِلْ إِلَى حَلْقِهِ وَيَكْتَحِلْ
وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ تَمَضَّمْتَ ثُمَّ أَفْرَغَ مَا فِيهِ مِنَ الْمَاءِ لَا يَضِيرُهُ إِنْ لَمْ يَزِدْ رِيْقَهُ
وَمَاذَا بَقِيَ فِيهِ وَلَا يَمَضْغُ الْعَلَكُ فَإِنْ أَزْدَرَدَ رِيْقُ الْعَلَكِ لَا أَقُولُ إِنَّهُ يُفْطِرُ وَلَكِنْ
يُنْهَى عَنْهُ فَإِنْ اسْتَشْرَفَ فَدَخَلَ الْمَاءُ حَلْقَهُ لَا بَأْسَ لَمْ يَمْلِكْ.

Hasan Basrî -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Boğaza kaçmadığı sürece oruçlunun burnuna ilaç damlatmasında bir sakınca yoktur. Oruçlu sürme de sürebilir.

Ata ibnu Ebi Rabâh -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Oruçlu bir kimse, ağzını çalkaladıktan sonra suyu tükürse, tükürüğünü yutmadığı sürece bunun bir zararı olmaz. Kişi ağzını çalkalayıp tükürdükten sonra ağzında tükürükten başka ne kalabilir ki? Oruçlu, sakız ve benzeri ağızda çiğnenen şeyleri çiğnemez. Buna rağmen bu tür şeyleri çiğneyip biriken tükürüğü yutsa orucu bozulur demem. Ancak bu, oruçluya yasaklanmıştır. Şayet oruçlu bir kimse abdest alırken burnuna su çekse ve boğazına suyun kaçmasına engel olamasa, bunun bir sakıncası yoktur.

٢٩- بَابُ إِذَا جَامَعَ فِي رَمَضَانَ

29- Ramazan Ayında Oruçlu İken Bilerek ve Kasten Cima Edene Kefaret Gerekir Bâbı

وَيَذْكُرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ غُذْرِ وَلَا مَرَضٍ لَمْ يَقْضِهِ صِيَامُ الدَّهْرِ وَإِنْ صَامَهُ وَبِهِ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَالشَّعْبِيُّ وَابْنُ جُبَيْرٍ وَإِبْرَاهِيمُ وَقَتَادَةُ وَحَمَّادٌ يَقْضِي يَوْمًا مَكَانَهُ.

Ebü Hureyre'nin merfû⁴⁸ olarak şöyle bir rivayet naklettiği zikredilmiştir: "Herhangi bir zorunlu sebep ve hastalık olmadığı hâlde Ramazan ayında bir gün oruç tutmayan kişi o farz olan orucu, onun yerine tutacağı bir günlük kaza orucu öder." Abdullah İbnu Mes'ûd da bu görüştedir.

Saîd ibnu Müseyyeb, Şa'bî, İbnu Cureyc, İbrahim Nehâî, Katâde ve Hammâd ibnu Suleyman -Allah onlardan razı olsun- Ramazan ayında oruç bozan kişi tutulmayan orucun yerine bir gün kaza edileceğini söylemişlerdir.

١٩٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ أَخْبَرَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ بْنِ خُوَيْلِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ إِنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِلَهَ احْتَرَقَ قَالَ مَا لَكَ قَالَ أَصَبْتُ أَهْلِي فِي رَمَضَانَ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِكَتَلٍ يُدْعَى الْغَرَقَ فَقَالَ أَيْنَ الْمُحْتَرِقُ قَالَ أَمَا قَالَ تَصَدَّقْ بِهِذَا.

1935- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam gelip ateşte yanmayı gerektiren bir günah işlediğini söyledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Neyin var ne oldu?" diye sorunca, o sahabe; Ben Ramazan orucu tutarken eşimle cima ettim, dedi. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e arak denilen ve hurma yaprağından örülmüş bir sepetin içerisinde hurma getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ateşte yanmayı gerektiren bir günah işlediğini söyleyen (yani hanımıyla oruçlu iken cima eden) adam nerede?" diye sordu. Adam, o benim,

48 Merfû lügatta, yükseltilmiş demektir. Hadis ıstılahında, Hz. Peygambere nisbet olunan söz, fiil, takrir ve sıfatlara "merfû hadis" denir.

dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bu hurmayı sadaka olarak dağıt.”

۳۰- بَابُ إِذَا جَامَعَ فِي رَمَضَانَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَيْءٌ فَتَصَدَّقَ عَلَيْهِ فَلْيَكْفُرْ

30- Ramazan Ayında Oruçlu İken Bilerek ve Kasten Cima Eden Birinin, Köle Azat Edemez veya Fakir Doyuramaz veya Oruç Tutmaya da Gücü Yetmez ise Kendisine Verilen Sadakayı Kefareti Olarak Kullanması Bâbı

۱۹۳۶- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْتُ قَالَ مَا لَكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي وَأَنَا صَائِمٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً تُعَقِّقُهَا قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَابِعَيْنِ قَالَ لَا فَقَالَ فَهَلْ تَجِدُ إِطْعَامَ سِتِّينَ مَسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ لَمْ كُنْتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَيْنَمَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ أَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهَا تَمْرٌ وَالْعَرَقُ الْمَكْتَلُ قَالَ أَيْنَ السَّائِلُ فَقَالَ أَنَا قَالَ خُذْهَا فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ الرَّجُلُ أَعْلَى أَفْقَرُ مِنِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَوَاللَّهِ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا يُرِيدُ الْحَرَّتَيْنِ أَهْلُ بَيْتِ أَفْقَرُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ أَثْيَابُهُ ثُمَّ قَالَ أَطْعَمُهُ أَهْلَكَ.

1936- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda otururken bir adam çıkageldi ve: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben helâk oldum! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Sana ne oldu, seni helâk eden şey nedir?” diye sordu. Adam şöyle dedi: Ben oruçlu iken eşimle cima ettim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Azat edebileceğin bir köle bulabilir misin?” buyurdu. Adam, hayır, bulamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: İki ay boyunca aralıksız olarak, hiç ara vermeden oruç tutabilir misin?” diye sordu. Adam, hayır tutamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Altmış yoksulu doyurmak için yiyecek bulabilir misin?” diye sordu. Adam yine, hayır, bulamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu konuşmadan sonra bir süre bekledi. Biz de orada bekliyor iken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme arak denilen ve hurma yaprağından örölmüş bir sepetin içerisinde hurma getirildi. Arak, miktel⁴⁹ demektir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Soruyu soran nerede?” diye sordu. Adam: Benim, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu hurmayı al sadaka olarak dağıt.” Bunun üzerine o adam: Benden daha fakir olanlara mı vereceksin ey Allah'ın Rasûlü?! Vallahi, Medine'nin şu iki kara taşlığı arasında benim ailemden daha fakir bir aile yoktur, dedi. Adamın bu sözü üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem azı dişleri görünecek kadar güldü, sonra da şöyle buyurdu: “Bu hurmayı al ve ailene yedir!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1937, 2600, 5368, 6087, 6164, 6709-6711, 6821)

٣١ - بَابُ الْمُجَامِعِ فِي رَمَضَانَ هَلْ يُطْعَمُ أَهْلُهُ مِنَ الْكُفَّارَةِ إِذَا كَانُوا مَحَاجِرَ

31- Ramazan Ayında Oruçlu İken Bilerek ve Kasten Cima Eden Bir Kimse Keffâret Olarak Vereceği Yiyeceği Muhtaç Olan Ailesine Yedirebilir mi Bâbı

١٩٣٧ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ الْآخِرَ وَقَعَ عَلَيَّ امْرَأَتِهِ فِي رَمَضَانَ فَقَالَ أَتَجِدُ مَا تُحَرِّرُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَابَعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ أَتَجِدُ مَا تُطْعِمُ بِهِ سِتِينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ وَهُوَ الزَّبِيلُ قَالَ أَطْعِمْ هَذَا عَنْكَ قَالَ عَلَى أَخْوَجَ مِنَّا مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَخْوَجُ مِنَّا قَالَ فَاطْعِمْنَاهُ أَهْلَكَ.

49 Miktel, onbeş sa' alan zenbile denir.

1937- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda otururken bir adam çıkageldi ve: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben helak oldum! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Sana ne oldu, seni helak eden şey nedir?" diye sordu. Adam şöyle dedi: Ben oruçlu iken eşimle cima ettim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Azat edebileceğin bir köle bulabilir misin?" buyurdu. Adam, hayır, bulamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: İki ay boyunca aralıksız olarak, hiç ara vermeden oruç tutabilir misin?" diye sordu. Adam, hayır tutamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Altmış yoksulu doyurmak için yiyecek bulabilir misin?" diye sordu. Adam yine, hayır, bulamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu konuşmadan sonra bir süre bekledi. Biz de orada bekliyor iken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arak denilen ve hurma yaprağından örülmüş bir sepetin içerisinde hurma getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Soruyu soran nerede?" diye sordu. Adam: Benim, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bu hurmayı al, sadaka olarak dağıt." Bunun üzerine o adam: Benden daha fakir olanlara mı vereceksin ey Allah'ın Rasûlü?! Vallahi, Medine'nin şu iki kara taşılığı arasında benim ailemden daha fakir bir aile yoktur, dedi. Adamın bu sözü üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bu hurmayı al ve ailene yedir!"

۳۲- بَابُ الْحِجَامَةِ وَالْقِيَاءِ لِلصَّائِمِ

32- Oruçlunun Hacamat Olması ve Kusması Bâbı

وَقَالَ لِي يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ بْنِ ثَوْبَانَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا قَاءَ فَلَا يُفْطِرُ إِلَّا مَا يُخْرِجُ وَلَا يُؤَلِّجُ وَيَذْكُرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ اللَّهَ يُفْطِرُ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعِكْرِمَةُ الصَّوْمُ مِمَّا دَخَلَ وَلَيْسَ مِمَّا خَرَجَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَحْتَجِمُ وَهُوَ

صَائِمٌ ثُمَّ تَرَكَهُ فَكَانَ يَحْتَجِمُ بِاللَّيْلِ وَاحْتَجِمَ أَبُو مُوسَى لَيْلًا وَيَذْكُرُ عَنْ سَعْدٍ وَزَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ وَأُمِّ سَلَمَةَ احْتَجِمُوا صَيَّامًا وَقَالَ بُكَيْرٌ عَنْ أُمِّ عِلْقَمَةَ كُنَّا نَحْتَجِمُ عِنْدَ عَائِشَةَ فَلَا تَنْهَى وَيُرَوَّى عَنْ الْحَسَنِ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مَرْفُوعًا فَقَالَ أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ وَقَالَ لِي عِيَّاشٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ الْحَسَنِ مِثْلَهُ قِيلَ لَهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَعَمْ ثُمَّ قَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ.

Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Oruçlu kustuğu zaman orucu bozulmaz. Kustuğu zaman içinde olanı dışarıya çıkarmıştır, içeriye bir şey girmemiştir.

Ebû Hureyre'nin, oruçlu, kusarsa orucu bozulur, dediği rivayet olunur, ancak kusmanın orucu bozmadığı rivayeti daha sahihtir.

İbnu Abbâs ve İkrime -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler: Orucu, vücuda giren şeyler bozar, çıkan şeyler bozmaz.

Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- oruçlu iken hacamat oldu. Sonra oruçlu iken hacamat olmayı terk etti ve oruçlu olduğu zaman geceleri hacamat olmaya başladı.

Ebû Mûsâ, geceleyin hacamat oldu.

Sa'd ibnu Ebî Vakkas, Zeyd ibnu Erkam ve Ummu Seleme'nin oruçlu iken hacamat oldukları zikredilmiştir.

Ummu Alkame şöyle dedi: Biz, yanımızda Aişe olduğu hâlde hacamat olurduk ve biz bu yaptığımız fiilden dolayı yasaklanmazdık.

Hasan Basrî pek çok sahabeden merfu olarak şöyle rivayet etmiştir: "Hacamat yapanın da yaptırının da orucu bozulmuştur."

Ayyaş dedi ki: Bize Abdullah bildirdi. O şöyle dedi: Bize Yunus, Hasan Basri'den aynı rivayet etti. Hasan Basri'ye, bu Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem'in sözü mü? diye soruldu. O, evet, dedi. Sonra da, en iyi bilen Allah'tır, dedi.

۱۹۳۸ - حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ وَاحْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ.

1938- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihramlı iken de oruçlu iken de hacamat olmuştur.

۱۹۳۹ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ صَائِمٌ

1939- Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu iken hacamat oldu.

۱۹۴۰ - حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا الْبَنَانِيَّ قَالَ سَأَلَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَكُنْتُمْ تَكْرَهُونَ الْحِجَامَةَ لِلصَّائِمِ قَالَ لَا إِلَّا مِنْ أَجْلِ الضَّعْفِ وَزَادَ شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1940- Sabit Bunânî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Enes ibnu Mâlik'e, -Allah ondan razı olsun- siz oruçlu iken hacamat olmayı kerih görür müydünüz? Enes şöyle dedi: Biz bunu kerih görmezdik. Ancak oruçlu iken hacamat olmak oruçluyu zayıf düşürdüğünden dolayı biz bunu kerih görürdük.

Şube, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında... ifadesini ziyade etmiştir.

۳۳ - بَابُ الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ وَالْإِفْطَارِ

33- Ramazan Ayı Orucu veya Nafile Oruç Tutan Birinin Yolculukta İken Oruç Tutma veya Tutmama Konusunda Seçme Hakkına Sahip Olduğu Bâbı

۱۹۴۱ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ سَمِعَ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَقَالَ لِرَجُلٍ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ الشَّمْسُ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ الشَّمْسُ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي فَتَزَلْ فَجَدَحَ لَهُ فَشَرِبَ ثُمَّ رَمَى بِيَدِهِ هَا هُنَا ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ أَقْبَلَ مِنْ هَا هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ تَابَعَهُ جَرِيرٌ وَأَبُو بَكْرٍ بْنُ عِيَّاشٍ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ.

1941- Abdullah ibnu Ebû Evfâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir yolculukta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir adama:⁵⁰ “Binitten in ve bana sevik⁵¹ hazırla” buyurdu. Adam şöyle dedi: Ey Allah’ın Rasûlü! Güneş henüz batmadı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tekrar: “Binitten in ve bana sevik hazırla buyurdu.” O adam yine: Ey Allah’ın Rasûlü! Güneş henüz batmadı, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine: “Binitten in ve bana sevik hazırla” buyurdu. Bunun üzerine o adam bineğinden indi ve sevikî hazırladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunu içtikten sonra elini doğu tarafına uzatarak şöyle buyurdu:

“Gece karanlığının bu taraftan bastırıldığını gördüğünüzde, oruçlu iftar eder.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1955, 1956, 1958, 5297)

50 Sahihi Muslim de gelen rivayette bu şahsın Bilal olduğu belirtilmiştir.

51 Sevik: kavrulmuş buğday vs.yi ununu su veya sût ile karıştırıp bulamaç yapmak.

١٩٤٢ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ حَمْزَةَ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَسْرُدُ الصَّوْمَ.

1942- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hamza ibnu Amr Eslemî şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben sürekli oruç tutuyorum.

١٩٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ حَمْزَةَ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَأَصُومُ فِي السَّفَرِ وَكَانَ كَثِيرَ الصِّيَامِ فَقَالَ إِنْ شِئْتَ فَصُمْ وَإِنْ شِئْتَ فَأَفْطِرْ

1943- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hamza ibnu Amr Eslemî çokça oruç tutan biriydi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip: Yolculukta iken oruç tutayım mı? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Yolculukta iken dilersem oruç tut, dilersem tutma."

٣٤ - بَابُ إِذَا صَامَ أَيَّامًا مِنْ رَمَضَانَ ثُمَّ سَافَرَ

34- Ramazanda Bir Kaç Gün Oruç Tuttuktan Sonra Yolculuğa Çıkan Birinin Yolculukta İken Oruç Tutmaması
Mübah Olur mu Bâbı

١٩٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ الْكَدِيدَ أَفْطَرَ فَأَفْطَرَ النَّاسُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَالْكَدِيدُ مَاءٌ بَيْنَ غُسْفَانَ وَقُدَيْدٍ.

1944- Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun-

şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'yi fethetmek için Ramazan ayında yola çıktı. Kedîd bölgesine ulaşınca kadar oruç tuttu. Buraya gelince iftar etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in iftar etmesiyle insanlar da iftar ettiler.

Buhari –Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: Kedîd bölgesi, Uşfân ile Kudeyd bölgeleri arasında su kaynağı bulunan bir yerdir. (Hadi- sin geçtiği diğer yerler: 1948, 2953, 4275, 4276, 4277, 4278, 4279)

باب - ٣٥

35- Bâb

١٩٤٥ - بَابُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ أَنَّ إِسْمَاعِيلَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فِي يَوْمٍ حَارٍّ حَتَّى يَضَعَ الرَّجُلُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ وَمَا فِينَا صَائِمٌ إِلَّا مَا كَانَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَابْنِ رَوَاحَةَ.

1945- Ebud-Derdâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Ramazan ayında çok sıcak bir günde sefere çıktık. O kadar sıcaktı ki insanlar şiddetli sıcaktan dolayı ellerini başlarının üzerine koyuyorlardı. O gün içimizde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile Abdullah ibnu Revâha dışında oruçlu kimse yoktu.⁵²

52 Muslim'de, Said ibnu Abdulaziz'den gelen rivayette şunu nakleder: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Ramazan ayında ve sıcaklığın şiddetli olduğu bir zamanda yolculuğa çıktık."

۳۶- بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَنْ ظَلَّلَ عَلَيْهِ وَاشْتَدَّ الْحَرُّ
لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصَّوْمُ فِي السَّفَرِ

36- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Aşırı Sıcaklar
Dolayısıyla Bir Şeyin Gölgesine Girenlere: “Seferde Oruç Tutmak
İyilikten Değildir” Demesi Bâbı

۱۹۴۶ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَنْصَارِيُّ
قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرٍو بْنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَرَأَى زَحَامًا وَرَجُلًا قَدْ
ظَلَّلَ عَلَيْهِ فَقَالَ مَا هَذَا فَقَالُوا صَائِمٌ فَقَالَ لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصَّوْمُ فِي السَّفَرِ.

1946- Câbir ibnu Abdullah -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculukta iken, gölge altına alınmış bir adamın başına toplanan bir kalabalık gördü ve: “Bu nedir?” diye sordu. Sahabeler: Bu adam oruçludur, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Yolculukta iken oruç tutmak iyilikten değildir.”

۳۷ - بَابُ لَمْ يَعِْبْ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
فِي الصَّوْمِ وَالْإِفْطَارِ

37- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Sahabeleri
Yolculukta İken Oruç Tutup Tutmama Konusunda Birbirlerini
Kinamazlardı Bâbı

۱۹۴۷ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ
أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا نَسَافِرُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَعِْبِ الصَّائِمُ
عَلَى الْمُفْطِرِ وَلَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ.

1947- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yolculuk ya-

pardık. Yolculuk esnasında oruç tutanlar tutmayanları, oruç tutmayanlar da tutanları ayıplamazdı.⁵³

۳۸ - بَاب مَنْ أَفْطَرَ فِي السَّفَرِ لِرَأَاهِ النَّاسُ

38- Yolculukta İken İnsanların Görebileceği Şekilde Orucu Bozan Kimse ve Bu Şekilde Kendisine Uyulup Orucu Bozmak Bâbı

۱۹۴۸ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ عُسْفَانَ ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَرَفَعَهُ إِلَى يَدَيْهِ لِيَرِيَهُ النَّاسُ فَأَفْطَرَ حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ قَدْ صَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَفْطَرَ فَمَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ.

1948- Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'den Mekke'ye doğru yola çıktı. Usfân bölgesine ulaşınca kadar oruçlu idi. Daha sonra su istedi ve insanların görmesini sağlamak için aldığı suyu eliyle uzatabildiği kadar havaya kaldırdı ve orucunu bozdu. Bu Mekke'ye kadar böyle devam etti. Tüm bunlar Ramazan ayında olmuştu.

Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem seferde kimi zaman oruç tutmuş kimi zaman da tutmamıştı. Sahabelerden de seferde isteyen oruç tutmuş, isteyen de tutmamıştı.

53 Muslim'de Ebu Said'den gelen rivayette şöyledir: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber savaflara giderdik. Yolculuk esnasında iken ne oruç tutan tutmayanı, ne de oruç tutmayan oruç tutanı kınamazdı. Yolculuk esnasında kendinde kuvvet bulan oruç tutar ve bunu güzel bir şey olarak görürlerdi. Her kim de kendinde zayıflık hissederse o da oruç tutmazdı. Sahabeler bunu da güzel bir şey olarak görürler, her ikisi de olgunlukla karşılanırdı."

۳۹ - بَاب ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ﴾

39- «Oruç Tutmaya Gücü Yetmeyenlere Fidyeye Vardır» Âyeti Bâbı

قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَسَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ نَسَخَتْهَا ﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَذَا كُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

Abdullah ibnu Ömer ve Seleme ibnul-Ekva' bu fidye âyetini bir ayet sonra gelen şu ayet ile neshedildiğini söylemişlerdir,

«Size orucun farz kılındığı o sayılı günler Ramazan ayıdır ki, insanlara doğru yolu gösteren, hidayeti ve doğruyla eğriyi birbirinden ayırıp açıklayan bir rehber olmak üzere, Kur'ân-ı Kerim işte bu ayda indirilmiştir. Bu sebeple, içinizden her kim bu aya ulaşırsa, oruç tutsun. Her kim de hasta, yahut seyahatte olursa tutamadığı günleri başka günlerde tutsun. Allah, müddeti tamamlamanız, sizi doğru yola iletmesine karşılık, Onu yüceltmeniz ve böylece şükretmeniz için size kolaylığı ister; güçlüğü istemez.» Bakara: 185

وَقَالَ ابْنُ لَئْلَى حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مَرْثَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنَا أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَزَلَ رَمَضَانُ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَكَانَ مَنْ أَطْعَمَ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا تَرَكَ الصَّوْمَ مِمَّنْ يُطِيقُهُ وَرُخِّصَ لَهُمْ فِي ذَلِكَ فَتَسَخَتْهَا ﴿وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ﴾ فَأَمَرُوا بِالصَّوْمِ.

İbnu Ebî Leyla şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı şöyle dediler:

Ramazan ayında oruç tutmayı emreden âyet indi. Ashab bu âyet inince epey zorlandı. Sahabeler içerisinde oruç tutmaya kadir olduğu hâlde her gün bir yoksulu doyurabilenler oruç tutmuyor ve bu ibadeti oruç tutabilecek güçte olanlara bırakıyorlardı. Onlara bu konuda kolaylık gösterilmiş ve ruhsat tanınmıştı. Müteakiben bu hüküm, «...Oruç tutmanız sizin için yemenizden ve fidye vermenizden daha hayırlıdır eğer bilirse-

niz.» Bakara 184. ayetiyle neshedildi. Böylece gücü yeten ve mûkim olanlara oruç tutmaları emredildi.

۱۹۴۹ - حَدَّثَنَا عِيَّاشٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَرَأَ ﴿فَدْيَةُ طَعَامٍ مَسَاكِينَ﴾ قَالَ هِيَ مَنْسُوخَةٌ.

1949- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- ﴿فَدْيَةُ طَعَامٍ مَسَاكِينَ﴾ «Oruç tutmayanlara, yoksulları doyurma fidyesi gerekir» âyetini okudu ve bu âyetin neshedildiğini söyledi.

۴۰ - بَابُ مَتَى يُقْضَى قَضَاءُ رَمَضَانَ

40- Ramazan Ayında Tutulamayan Oruç Ne Zaman Kaza Edilir Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يُفَرَّقَ لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ فِي صَوْمِ الْعَشْرِ لَا يَصْلُحُ حَتَّى يَبْدَأَ بِرَمَضَانَ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِذَا فَرِطَ حَتَّى جَاءَ رَمَضَانُ آخِرُ يَصُومُوهَا وَلَمْ يَرَ عَلَيْهِ طَعَامًا وَيَذْكُرْ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مَرْسَلًا وَابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ يُطْعِمُ وَلَمْ يَذْكُرْ اللَّهُ الْإِطْعَامَ إِثْمًا قَالَ ﴿فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾

Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Teâlâ'nın: «..tutamadığı günler sayısınca, başka günlerde oruç tutar.» Bakara: 185. âyetince Ramazan ayında tutulmayan oruçları diğer günlerde ayrı ayrı yani aralarını ayırarak tutulabilir.

Saîd ibnul Museyyeb -Allah ondan razı olsun- Ramazan borcu olduğu hâlde, Zil-Hicce 'nin ilk on gününde tutulan on günlük oruç hakkında şunları söylemiştir: Ramazan'dan kalan oruçların kazası ödenmedikçe bu orucu tutmak doğru olmaz.

İbrahim en-Nehaî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Tam bir Ramazan kazası olup da sonraki Ramazan gelene kadar bunu kaza etmeyenler her ikisini de tutarlar. İbrahim en-Nehaî böyle birisinin yoksulu doyurması gerektiği görüşünde değildi.

Ebû Hureyre ve Abdullah İbnu Abbas'tan -Allah onlardan razı ol-

sun- mürsel olarak zikredilen rivayette: Ramazan ayı orucu borcu olup da bir sonraki Ramazan'a kadar kaza etmeyen kimse, tutamadığı her gün yerine, bir fakiri doyurur, demiştir.

Buhari dedi ki: Yüce Allah, bu ayette böyle kişi için yoksulu doyurma konusunu zikretmemiş ve sadece «*tutamadığı günler sayısınca, başka günlerde oruç tutar*» buyurmuştur.

١٩٥٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ كَانَ يَكُونُ عَلَيَّ الصَّوْمُ مِنْ رَمَضَانَ فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَ إِلَّا فِي شَعْبَانَ قَالَ يَحْيَى الشُّغْلُ مِنَ النَّبِيِّ أَوْ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1950- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Benim Ramazan ayında tutamayıp kazaya kalan borç oruçlarım olurdu da, bu kaza borcumu ödemeye güç yetiremezdim. Ramazan ayında tutamadığım oruçlarımı ancak Şaban ayında tutabilirdim.

Yahya dedi ki: Aişe'nin -Allah ondan razı olsun- kaza orucunu tutmasına mani olan şey, O'nun Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile ilgilenmesiydi.

٤١ - بَابُ الْحَائِضِ تَرْكُ الصَّوْمِ وَالصَّلَاةِ

41- Kadın Hayızlı İken Orucu Ve Namazı Bırakır Bâbı

وَقَالَ أَبُو الزِّنَادِ إِنَّ السُّنَنَ وَوُجُوهَ الْحَقِّ لَتَأْتِي كَثِيرًا عَلَى خِلَافِ الرَّأْيِ فَمَا يَجِدُ الْمُسْلِمُونَ بُدْأًا مِنْ أَتْبَاعِهَا مِنْ ذَلِكَ أَنَّ الْحَائِضَ تَقْضِي الصِّيَامَ وَلَا تَقْضِي الصَّلَاةَ.

Ebu Zinâd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Sünnetler ve dinin hükümleri çoğu zaman kıyasa, akla, reye aykırı olarak gelir. Müslümanların üzerine düşen görev ise muhakkak surette bu hükümlere uymaktır. Bazen bunun hikmeti bilinmeyebilir. Hayızlı bir kadın orucu kaza eder, ancak namazını kaza etmez.⁵⁴ (Dipnot →)

۱۹۵۱ - حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدٌ عَنْ عِيَّاضٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تُصُمْ فَذَلِكَ نُقْصَانُ دِينِهَا.

1951- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Bir kadın, hayız olduğu zaman ne namaz kılabilir ve ne de oruç tutabilir, öyle değil mi? İşte bu da onun dininin eksik olduğunu gösterir”

۴۲ - بَابُ مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صَوْمٌ

42- Üzerinde Oruç Borcu ile Ölen Kimse Bâbı

وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ صَامَ عَنْهُ ثَلَاثُونَ رَجُلًا يَوْمًا وَاحِدًا جَازَ

Hasan Basrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ölen adına otuz kişi birer gün oruç tutsa, bu caiz olur.

۱۹۵۲ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ أَعْيَنَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ تَابَعَهُ ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي جَعْفَرٍ.

1952- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Herhangi biri ölür ve üzerinde tutması gereken oruç borcu olursa,

54 Ebu Zinad sanki bu sözlüyle Ali'nin -Allah ondan razı olsun- şu sözlüne işaret etmektedir: “Şayet bu İslam dini rey ile bilinseydi, çorabın altını değil üstüne mest etmek daha evlâ olurdu.” Allah ve Rasûlü bir şeye hüküm verdiği zaman, erkek ve kadın müminlerin söyleyecekleri tek söz, “İşittik ve itaat ettik” demek olmalıdır. Kesinlikle neden, niçin, bunun hikmeti nedir gibi sorulara gidilmemesi gerekir. Aksi takdirde bu tür sorular bir Müslümanın ayağının kaymasına sebep olur. Allah bizi bundan korusun.

velisi onun adına oruç tutabilir.”

١٩٥٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمِ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمُ شَهْرٍ أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَذَيْنِ اللَّهُ أَحَقُّ أَنْ يَقْضَى قَالَ سُلَيْمَانُ فَقَالَ الْحَكَمُ وَسَلَمَةُ وَنَحْنُ جَمِيعًا جُلُوسٌ حِينَ حَدَّثَ مُسْلِمٌ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَا سَمِعْنَا مُجَاهِدًا يَذْكُرُ هَذَا عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَيَذْكُرُ عَنْ أَبِي خَالِدٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ الْحَكَمِ وَمُسْلِمِ الْبَطِينِ وَسَلَمَةَ بْنِ كَهِيلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَعَطَاءٍ وَمُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ أَخْتِي مَاتَتْ وَقَالَ يَحْيَى وَأَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ أُمِّي مَاتَتْ وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أَنَسَةَ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمٌ نَذِرٌ وَقَالَ أَبُو حَرِيرَةَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاتَتْ أُمِّي وَعَلَيْهَا صَوْمٌ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا.

1953-Abdullah İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelerek şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Annem öldü ve tutması gereken bir aylık oruç borcu var. Ben annemin adına bu orucu kaza edebilir miyim? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Evet, Allah'a olan borç, ödenmeye daha lâyıktır."

Mucahid'in, İbnu Abbas'tan rivayetinde: "Bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e: Kız kardeşim vefat etti," dedi.

Said'in İbnu Abbas'tan rivayetinde: "Bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi: Annem vefat etti." Dedi.

Said ibnu Cubeyr'in İbnu Abbas'tan olan rivayetinde: Bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi: Annem vefat etti ve üzerinde de adak orucu borcu vardır." Dedi.

İkrime'nin İbnu Abbas'tan olan rivayetinde: Bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve şöyle dedi: "Annem vefat etti ve üzerine on beş gün oruç borcu var." Dedi.

٤٣ - بَابُ مَتَى يَحِلُّ فِطْرُ الصَّائِمِ

43- Oruçlunun İftar Etmesi Ne Zaman Helal Olur Bâbı

وَأَفْطَرَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ حِينَ غَابَ قُرْصُ الشَّمْسِ

Ebü Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- güneşin ışıkları değil kendisi tamamen batıp kaybolduğu zaman iftar etmiştir.

١٩٥٤ - حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ سَمِعْتُ عَاصِمَ بْنَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَا هُنَا وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هَا هُنَا وَغَرَبَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ.

1954- Ömer İbnu Hattab -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Gece karanlığı doğu taraftan bastırıp, gündüz batı taraftan geri çekilir ve güneş de batarsa artık oruçlunun iftar etme vakti girmiştir."

١٩٥٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ وَهُوَ صَائِمٌ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ لِبَعْضِ الْقَوْمِ يَا فُلَانُ قُمْ فَاجْدِخْ لَنَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَمْسَيْتَ قَالَ انْزِلْ فَاجْدِخْ لَنَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَلَوْ أَمْسَيْتَ قَالَ انْزِلْ

فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا قَالَ النُّزْلُ فَاجْدَحْ لَنَا فَتَزَلَ فَجَدَحَ لَهُمْ فَشَرِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَاهُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ.

1955- Abdullah İbnu Ebî Evfâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir seferde idik ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçluydu. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birisine: "Ey Filan! Kalk ve bize sevik hazırla" buyurdu. Adam dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Güneş henüz batmadı. Orucunu tamamlasan. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tekrar: "Binitinden in ve bize sevik hazırla" buyurdu. Adam dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Güneş henüz batmadı. Orucunu tamamlasan. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine: "Binitinden in ve bize sevik hazırla" buyurdu. Adam dedi ki: Henüz gün bitmedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine: "Binitinden in ve bize sevik hazırla" buyurdu. Bunun üzerine o adam bineğinden indi ve onlara sevik hazırladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunu içtikten sonra elini doğu tarafına uzatarak şöyle buyurdu: "Gece karanlığının bu taraftan bastırıldığını görürseniz artık oruçlunun iftar etme vakti gelmiştir."

٤٤ - بَابُ يُفْطِرُ بِمَا تَيْسَّرُ مِنَ الْمَاءِ أَوْ غَيْرِهِ

44- Oruçlu Su veya Başka Ne Var ise Onunla İftar Eder Bâbı

١٩٥٦ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سُلَيْمَانُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَرَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ صَائِمٌ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ النُّزْلُ فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أُمْسِنْتَ قَالَ النُّزْلُ فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا قَالَ النُّزْلُ فَاجْدَحْ لَنَا فَتَزَلَ فَجَدَحَ ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ أَقْبَلَ مِنْ هَاهُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ وَأَشَارَ بِإِصْبَعِهِ قِبَلَ الْمَشْرِقِ.

1956- Abdullah İbnu Ebî Evfâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir seferde idik

ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçluydu. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birisine: “Binitinden in ve bize sevik hazırla” buyurdu. Adam dedi ki: Ey Allah’ın Rasûlü! Güneş henüz batmadı. Orucunu tamamlasan. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tekrar: “Binitinden in ve bize sevik hazırla” buyurdu. Adam dedi ki: Henüz gün bitmedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine: “Binitinden in ve bize sevik hazırla” buyurdu. Bunun üzerine o adam bineğinden indi ve onlara sevik hazırladı. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem elini doğu tarafına uzatarak şöyle buyurdu: “Gece karanlığının bu taraftan bastırıldığını görürseniz artık oruçlunun iftar etme vakti gelmiştir.”

٤٥ - بَابُ تَعْجِيلِ الْإِفْطَارِ

45- İftar Açmakta Acele Etmek Bâbı

١٩٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ.

1957- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlar, iftar vakti girer girmez orucunu açmada acele ettikleri sürece hayır üzere olmaya devam ederler.”

١٩٥٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَصَامَ حَتَّى أَمْسَى قَالَ لِرَجُلٍ انْزِلْ فَاجْدِخْ لِي قَالَ لَوْ اتَّظَرْتُ حَتَّى تُمَسِّي قَالَ انْزِلْ فَاجْدِخْ لِي إِذَا رَأَيْتَ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَاهُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ.

1958- Abdullah İbnu Ebî Evfâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir seferde bulunuyorduk. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem akşam oluncaya kadar oruç tuttu. Bir adama şöyle buyurdu: “Binitinden in ve bana sevik hazırla” O adam şöyle dedi: Güneş henüz batmadı. Orucunu tamamlamayı

beklesen. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Bini-tinden in ve bana sevik hazırla. Gece karanlığının doğu tarafından bastır-dığını görürseniz artık oruçlunun iftar etme vakti gelmiştir.”

٤٦ - بَابُ إِذَا أَفْطَرَ فِي رَمَضَانَ ثُمَّ طَلَعَتِ الشَّمْسُ

46- Bâb: Ramazan Orucu Tutan Birisi, Güneş Battı Zannederek İftar Eder, Sonra da Güneşin Batmadığı Anlaşırsa O Günün Orucu Kaza Eder mi Etmez mi?

١٩٥٩ - حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ غُرُورَةَ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصَّدِيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ أَفْطَرْنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ غَيْمٍ ثُمَّ طَلَعَتِ الشَّمْسُ قِيلَ لِهَيْشَامٍ فَأَمَرُوا بِالْقَضَاءِ قَالَ لَا بُدَّ مِنْ قَضَاءٍ وَقَالَ مَعْمَرٌ سَمِعْتُ هِشَامًا لَا أَذْرِي أَقْضُوا أَمْ لَا.

1959- Ebu Bekir'in kızı Esmâ -Allah ondan ve babasından razı ol-sun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında havanın bu-lutlu olduğu günde orucumuzu açmıştık. Sonra güneş ortaya çıktı.

Hişam İbnu Urve'ye: Onlara Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-lem tarafından oruçlarını kaza etmeleri emredildi mi?' diye soruldu.O şöyle dedi: O orucun muhakkak kaza edilmesi gerekir.

Ma'mer İbnu Raşid şöyle dedi: Hişam'ın, bu günün oruçlarını kaza edip etmediklerini bilmiyorum, dediğini işittim.

٤٧ - بَابُ صَوْمِ الصِّبْيَانِ

47- Çocukların Oruç Tutması Bâbı

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِنَشْوَانٍ فِي رَمَضَانَ وَتِلْكَ وَصِيَّتَانَا حَيَّامٌ فَضَرَبَهُ

Ömer -Allah ondan razı olsun- Ramazan ayında sarhoş gezen bir adama: Sana yazıklar olsun. Bizim çocuklarımız bile oruçludur, dedi, son-ra da ona had cezası olarak dayak attı.

١٩٦٠ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنْ
الرَّبِيعِ بْنِ مَعُوذٍ قَالَتْ أَرْسَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَاةَ عَاشُورَاءَ إِلَى قُرَى
الْأَنْصَارِ مَنْ أَصْبَحَ مُفْطِرًا فَلَيْتُمْ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا فَلَيْسُمْ قَالَتْ فَكُنَّا
نُصُومُهُ بَعْدُ وَنُصُومُ صَبِيَّائِنَا وَنَجْعَلُ لَهُمُ اللَّعْبَةَ مِنَ الْعِهْنِ فَإِذَا بَكَى أَحَدُهُمْ عَلَى
الطَّعَامِ أَعْطَيْنَاهُ ذَلِكَ حَتَّى يَكُونَ عِنْدَ الْإِفْطَارِ.

1960- Rübeyyi' bintu Muavviz -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem aşure günü sabahı, Ensar köylerine şu haberi gönderdi: "Her kim iftar ederek sabahladı ise günün geri kalan kısmını bir şey yiyip içmeksizin tamamlasın. Her kim de oruçlu olarak sabaha çıkmış ise orucunu tutsun."

Biz bundan sonraki zamanlarda aşure gününü oruçlu geçirir, çocuklarımıza da oruç tuttururduk. Oruçlu çocuklarımıza açlığı unutturmak için yünden oyuncaklar yapardık, açlıktan ağladığında kendisine oyuncağı verir, böylece iftara kadar onları oyalardık.

٤٨ - بَابُ الْوِصَالِ وَمَنْ قَالَ لَيْسَ فِي اللَّيْلِ صِيَامٌ لِقَوْلِهِ تَعَالَى
﴿ثُمَّ أَتَمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ﴾

48- Visal Orucu ve Allah Teâlâ'nın:

«.. orucu geceye kadar tamamlayın...» Âyeti Gereğince, Geceleyin Oruç Yoktur Diyen ve Kendisine Yüklenilmeyen Bir Şeyi Kendine Gerekli Kılan ve Bunda Aşırılığa Giden Kimse Bâbı

وَلَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهُ رَحْمَةٌ لَهُمْ وَإِنِّعَاءَ عَلَيْهِمْ وَمَا يُكَرَّهُ مِنَ
التَّعَمُّقِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ümmetine olan merhametinden, ve bedenlerinin zinde kalmaları için visal orucunu yani arka arka ya iftarsız orucu yasaklamıştır.

١٩٦١ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُوَاصِلُوا قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قُلْ لَسْتُ كَأَحَدٍ مِنْكُمْ إِنِّي أَطْعَمُ وَأَسْقَى أَوْ إِنِّي أَبَيْتُ أَطْعَمَ وَأَسْقَى.

1961- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Visal orucu tutmayın.” Sahabeler dediler ki: Sen visal orucu tutuyorsun. (yani, orucu iftar etmeden diğer oruca ekliyorsun) Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ben sizden biriniz gibi değilim. Çünkü Rabbim beni yediriyor ve içiriyor” veya “Rabbim beni geceleyin yediriyor ve içiriyor.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 7241)

١٩٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوَاصِلِ قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ إِنِّي لَسْتُ مِنْكُمْ إِنِّي أَطْعَمُ وَأَسْقَى.

1962- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem visal orucu tutmayı yasakladı. Sahabeler: Sen visal orucu tutuyorsun, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben sizin gibi değilim. Ben Rabbim tarafından yediriliyor ve içiriliyorum.”

١٩٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خُبَابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تُوَاصِلُوا فَأَيُّكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُوَاصِلَ فَلْيُوَاصِلْ حَتَّى السَّحْرِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي أَبَيْتُ لِي مُطْعَمٌ يُطْعِمُنِي وَسَاقٍ يَسْقِينِي .

1963- Ebû Saîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Visal orucu tutmayın.” Sizden biriniz visal orucu tutmak istediğinde bunu seher vaktine kadar yapsın. (Yani iftar etmeksizin seher vaktine kadar beklesin.) Dediler ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Sen visal orucu tutuyorsun. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ben, sizden biriniz gibi değilim. Muhakkak ki geceleyin beni yediren ve içiren biri vardır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 1967)

١٩٦٤ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْوِصَالِ رَحِمَهُ لَهُمْ فَقَالُوا إِنَّكَ تَوَاصِلُ قَالَ إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ لَمْ يَذْكُرْ عُثْمَانُ رَحِمَهُ لَهُمْ.

1964- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ümmetine olan merhametinden dolayı visal orucunu yasakladı. Sahabeler dediler ki: Sen visal orucu tutuyorsun. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben sizden biriniz gibi değilim. Muhakkak ki Rabbim beni yediriyor ve içiriyor.”

Buhari -Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: Osman ibnu Ebi Şeybe: “Ümmetine olan merhametinden dolayı” ifadesini zikretmedi.

٤٩ - بَابُ التَّكْيِيلِ لِمَنْ أَكْثَرَ الْوِصَالِ رَوَاهُ أَحْمَدُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

49- Visal Orucu Tutmayı Çoğaltan Kişiye, İbret İçin Verilen Ceza Bâbı

Bu cezayı Enes -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet etmiştir.

١٩٦٥ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوِصَالِ فِي الصَّوْمِ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِنَّكَ تَوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَأَيُّكُمْ مَنَلَنِي إِيَّيْ أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا عَنْ الْوِصَالِ وَاصِلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوْا الْهَلَالَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُمْ كَأَثْنَكِيلَ لَهُمْ حِينَ أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا.

1965- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem visal orucunu yani iftar etmeden diğer oruca eklemeyi yasakladı. Bunun üzerine Müslümanlardan bir adam: Ey Allah'ın Rasûlü! Ama sen visal orucu tutuyorsun, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sizden hanginiz benim gibi olabilir. Muhakkak ki Rabbim geceleyin beni yedirir ve içirir."

Ancak sahabeler bu visal orucunu tutmayı bırakmayınca Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara iki gün üst üste iftar ve sahur yaptırmaksızın visal orucu tutturdu. Sonra Şevval ayının hilâli görüldü. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Şayet Şevval ayının hilâli gecikseydi ben de sizlere visal orucunu tutturmaya devam ettirecektim."

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sanki bununla, visal orucunu tutmayı terk etmedikleri için onları ibret için cezalandırmak istemişti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1966, 6851, 7242, 7299)

١٩٦٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْوِصَالَ مَرَّتَيْنِ قِيلَ إِنَّكَ تَوَاصِلُ قَالَ إِيَّيْ أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَكَلَّفُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا يُطِيقُونَ.

1966- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Visal orucu tutmayın"

buyurdu. Bu sözünü iki kere tekrarladi. Kendisine: Sen visal orucu tutuyorsun, denilince şöyle buyurdu: “Rabbim geceleyin beni yedirip içiriyor. Sizler amellerden gücünüzün yeteceği şeyleri yapın.”

• • - بَابُ الْوَصَالِ إِلَى السَّحْرِ

50- Seher Vaktine Kadar Visal Orucu Tutmanın Cevazı Bâbı

١٩٦٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَفْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خُبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَلَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تُوَاصِلُوا فَأَيُّكُمْ أَرَادَ أَنْ يُوَاصِلَ فَلْيُوَاصِلْ حَتَّى السَّحْرِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي آيْتُ لِي مُطْعَمَ يَطْعُمُنِي وَمَسَاقٍ يَسْتَقِينُ.

1967- Ebû Said el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Visal orucu tutmayın. Sizden her kim visal orucu tutmak isterse seher vaktine kadar tutsun.” Sahabeler: Ey Allah'ın Rasûlü! Sen visal orucu tutuyorsun, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ben (Rabbim tarafından) yediriliyor ve içiriliyorum.”

• ١ - بَابُ مَنْ أَقْسَمَ عَلَى أَخِيهِ لِيُفْطِرَ فِي التَّطَوُّعِ وَلَمْ يَرَ عَلَيْهِ قَضَاءَ إِذَا كَانَ أَوْفَقَ لَهُ

51- Nafile Orucunu Bozması İçin Yemin Verdiren Ve Bu Kendisi İçin Daha Uygun Olduğunda Onun Üzerine Kazayı Gerekli Görmeyen Kişi Bâbı

١٩٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْعَمَاسِ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ أَخِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ سَلْمَانَ

وَأَبِي الدَّرْدَاءِ فَرَارَ سَلْمَانَ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَدِّلَةً فَقَالَ لَهَا مَا شَأْنُكَ قَالَتْ أَخُوكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ فِي الدُّنْيَا فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا فَقَالَ كُلْ قَالَ فَبِأَيِّ صَانِمٍ قَالَ مَا أَنَا بِأَكِلٍ حَتَّى تَأْكُلَ قَالَ فَأَكَلَ فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ ذَهَبَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُومُ قَالَ نَمْ فَتَامَ ثُمَّ ذَهَبَ يَقُومُ فَقَالَ نَمْ فَلَمَّا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ قَالَ سَلْمَانُ قُمْ الْآنَ فَصَلِّ فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِلْأَهْلِ عَلَيْكَ حَقًّا فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقَ سَلْمَانُ.

1968- Ebû Cuhayfe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Selman ile Ebû Derda'yı kardeş yaptı. Selman bir gün Ebu Derda'yı ziyaret etti, onu evde bulamadı. Ebu Derda'nın hanımı Ummu Derda'nın üzerinde eski püskü elbiseler görünce ona, bu hâlin nedir? diye sordu. Ummu Derda: Kardeşin Ebu Derda'nın dünyaya (ve dünya kadınlarına) ihtiyacı yok, o gündüz oruç tutar gece ibadet eder, dedi. Ebu Derda evine gelince, ona yemek yapıp önüne koydu. Selman: Ebu Derda'ya, yemek ye, dedi. Ebu Derda: Ben oruçluyum, dedi. Selman: Vallahi sen bu yemekten yemedikçe ben de yemeyeceğim, dedi.

Ebû Cuhayfe dedi ki: Bunun üzerine Ebu Derda o yemekten yedi. Gece olunca gecenin ilk üçte birinde, Ebu Derda namaza kalkmak istedi. Selman ona, uyu, dedi. Bir süre sonra yine kalkmak istedi, Selman yine uyu, dedi. Gecenin sonuna doğru gelince Selman, şimdi namaz için kalk, dedi. İkiisi birlikte kalkıp namaz kıldılar. Selman, Ebu Derda'ya şöyle dedi:

“Rabbinin senin üzerinde hakkı vardır. Nefsinin üzerinde hakkı vardır. Ailenin senin üzerinde hakkı vardır. Her hak sahibinin hakkını ver.”

Bu olaydan sonra Ebu Derda, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek olan biteni anlattı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem O'na: “Selman doğru söylemiş” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 6139)

۵۲ - بَابُ صَوْمِ شَعْبَانَ

52- Şaban Ayında Tutulan Orucun Mübah Oluşu Bâbı

۱۹۶۹ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى يَقُولَ لَا يَفْطِرُ وَيُفْطِرُ حَتَّى يَقُولَ لَا يَصُومُ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ إِلَّا رَمَضَانَ وَمَا رَأَيْتُهُ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ.

1969- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bazı aylarda öyle çok oruç tutardı ki biz: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem nafile oruç tutmaktan hiçbir vaktini geçirmeyecek, sürekli oruç tutacak, derdik. Bazı aylarda da hiç nafile oruç utmazdı. Öyle olurdu ki, biz: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hiç nafile oruç tutmayacak, derdik. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ramazan ayı dışında bütün ayı oruçlu geçirdiğini görmedim. Şaban ayındaki kadar çok nafile oruç tuttuğunu da görmedim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1970, 6465)

۱۹۷۰ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ قَالَتْ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ شَهْرًا أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ وَكَانَ يَقُولُ خُذُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُ حَتَّى تَمْلُوا وَأَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا دُورِمَ عَلَيْهِ وَإِنْ قُلْتُمْ وَكَانَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً دَاوِمَ عَلَيْهَا.

1970- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi, Şaban ayındaki kadar çok oruç tuttuğunu görmedim. Şaban ayının çoğunu oruçlu geçirirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururdu:

“Yapmaya sürekli gücünüzün yettiği amellerle meşgul olun. Allah’a yemin olsun ki yapa geldiğiniz duanız ve yalnızca O’ndan istemeniz siz-

lere ağır gelip de ondan uzaklaşınca kadar Allah sizin üzerinizden ih-sanını kesmez.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e amellerin en sevgili ge-leni, sahibinin devam ettiği idi. (Ameller içinde sevabı en çok olan sürekl-i olanıdır.) Bir namaz kıldığında, onu kılmada süreklilik gösterirdi.

۵۳ - بَاب مَا يُذَكَّرُ مِنْ صَوْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِفْطَارِهِ

53- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in Nafile Orucu Tutması ve Tutmaması Hakkında Zikredilenler Bâbı

۱۹۷۱ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ مَا صَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا كَامِلًا قَطُّ غَيْرَ رَمَضَانَ وَيَصُومُ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ لَا وَاللَّهِ لَا يُفْطِرُ وَيُفْطِرُ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ لَا وَاللَّهِ لَا يَصُومُ.

1971- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ayından başka hiç bir ayı tam olarak oruçlu geçirmemiştir. O, Ramazan ayı dışında oruç tutardı. Öyle ki, vallahi bir daha orucu bırakmayacak, zamanını hep oruçlu geçirecek, denirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bazen de hiç oruç tutmazdı. Öyle ki, vallahi O, bir daha oruç tutmayacak, denirdi.

۱۹۷۲ - حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يَصُومَ مِنْهُ وَيَصُومُ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يُفْطِرَ مِنْهُ شَيْئًا وَكَانَ لَا تَشَاءُ تَرَاهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلَّا رَأَيْتَهُ وَلَا نَامًا إِلَّا رَأَيْتَهُ وَقَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ حُمَيْدٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَنَسًا فِي الصَّوْمِ.

1972- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bazı aylarda hiç oruç tutmazdı. Bu sebepten dolayı, biz O'nun artık nafîle oruç tutmayacağını zannederdik. Bazı ayları da oruçlu geçirirdi. Öyle ki biz, artık zamanının hepsini nafîle oruç tutarak, zamanını hep oruçlu olarak geçireceğini zannederdik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i geceleyin namaz kılmamasını görmeyi istesen mutlaka görürdün, uyuduğunu görmek istesen de mutlaka görürdün.

١٩٧٣ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَخْمَرُ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ صَيَّامِ الثِّيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا كُنْتُ أَحِبُّ أَنْ أَرَاهُ مِنَ الشَّهْرِ صَائِمًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا مُفْطِرًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا مِنَ اللَّيْلِ قَائِمًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا مَسْنُتُ خَزْءَ وَلَا حَرِيرَةَ أَلَيْنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا شِمَمْتُ مَسْكَةً وَلَا غَبِيرَةَ أَطْيَبَ رَائِحَةً مِنْ رَائِحَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1973- Humeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Enes'e -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in orucunu sordum. O şöyle dedi:

Bir ay içerisinde O'nu oruçlu görmek istesem, muhakkak O'nu görürdüm. Oruçsuz görmek istesem muhakkak görürdüm. Geceleri namaz kılarken görmek istesem muhakkak görürdüm, uyurken görmek istesem muhakkak görürdüm. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in avucundan daha yumuşak ne bir yüne, ne bir ipeğe asla dokunmadım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kokusundan daha güzel ne bir misk ne de bir amber kokusu koklamadım.

٥٤ - بَابُ حَقِّ الضَّيْفِ فِي الصَّوْمِ

54- Misafirin Oruç Konusundaki Ev Sahibi Üzerinde Hakkı Bâbı

١٩٧٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ

عَنْهُمَا قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ يَغْنِي إِنْ لَزُوزَكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنْ لَزُوزَكَ عَلَيْكَ حَقًّا فَقُلْتُ وَمَا صَوْمُ دَاوُدَ قَالَ نِصْفُ الدَّهْرِ.

1974- Abdullah İbnu Amr İbnul-Âs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem benim yanıma girerek şöyle buyurdu: “Misafirinin senin üzerinde hakkı vardır. Hanımının senin üzerinde hakkı vardır.”

Ben dedim ki: Davud aleyhisselam orucu nedir? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Senenin yarısını oruçlu geçirmektedir.” (Yani bir gün oruç tutup, bir gün tutmamaktır.)

۵۵ - بَابُ حَقِّ الْجِسْمِ فِي الصَّوْمِ

55- Nafile Oruç Konusunda Bedenin Hakkı Bâbı

١٩٧٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِقَاتٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا عَبْدَ اللَّهِ أَلَمْ أَخْبَرَ أَلَّا تَصُومَ النَّهَارَ وَتَقُومَ اللَّيْلَ فَقُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ صُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَكَمْ فَإِنْ لَجِسَدَكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنْ لَعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنْ لَزُوزَكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنْ لَزُوزَكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنْ بِحَسْبِكَ أَنْ تَصُومَ كُلَّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَإِنَّ لَكَ بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا فَإِنْ ذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ كُلِّهِ فَشَدَّدْتُ فَشَدَّدَ عَلَيَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةَ قَالَ فَصُمْ صِيَامَ نَبِيِّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلَا تَزِدْ عَلَيْهِ قُلْتُ وَمَا كَانَ صِيَامَ نَبِيِّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ نِصْفَ الدَّهْرِ فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقُولُ بَعْدَ مَا كَبُرَ يَا لَيْتَنِي قَبِلْتُ رُخْصَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1975- Abdullah İbnu Amr İbnu Âs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: “Ey Abdullah! Senin gündüzleri oruç tuttuğun ve geceleri namaz kıldığından benim haberim olmadığını mı sanıyorsun?” Ben dedim ki: Evet ey Allah’ın Rasûlü. (Ben bu amelimle ancak hayır istiyorum.) Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Böyle yapma. Bazen nafil oruç tut, bazen de tutma. Gecenin bir bölümünde nafil namaz kıl, bir bölümünde uyu. Bedeninin senin üzerinde hakkı vardır. Gözlerinin senin üzerinde hakkı vardır. Hanımının senin üzerinde hakkı vardır. Misafirinin senin üzerinde hakkı vardır. Her aydan üç gün oruç tutman sana yeter. Senin için her işlediğin sevaba karşı on misli ecir vardır. Öyleyse sen bütün zamanını oruçlu geçirmiş gibi ecir alırsın.”

Ben nefsim üzerine bununla yetinmeyerek daha çok ibadet etmeye çalıştım. Ben: “Ey Allah’ın Rasûlü! Ben daha fazlasını tutacak kuvvete sahibim” dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Öyleyse sen, Davud Aleyhisselam’ın orucunu tut, bundan daha fazlasını da tutma.”

Ben: Allah’ın peygamberi Davud Aleyhisselam’ın orucu nasıldır?” diye sordum.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Senenin yarısını oruçlu geçirmektir.” (Yani bir gün oruç tutup, bir gün tutmamaktır.)

Abdullah İbnu Amr İbnu Âs yaşlandıktan sonra şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in verdiği ruhsatı keşke kabul etmiş olsaydım.

۵۶ - بَابُ صَوْمِ الدَّهْرِ

56- Bütün Seneyi Oruçlu Geçirmek Bâbı

۱۹۷۶ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو قَالَ أَخْبَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي أَقُولُ وَاللَّهِ لَأَصُومَنَّ الشَّهَارَ وَأَتَأَقُومَنَّ

الَّيْلَ مَا عَشْتُ فَقُلْتُ لَهُ قَدْ قُلْتُهُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي قَالَ فَإِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَتَمَّ وَتَمَّ مِنْ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بَعِشْرَ أَمْثَالِهَا وَذَلِكَ مِثْلُ صِيَامِ الدَّغْرِ قُلْتُ إِنِّي أَطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمَيْنِ قُلْتُ إِنِّي أَطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا فَذَلِكَ صِيَامُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ أَفْضَلُ الصِّيَامِ فَقُلْتُ إِنِّي أَطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ.

1976- Abdullah İbnu Amr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e: Vallahi yaşadığım müddetçe, gündüzleri oruç tutarak, geceleri de namaz kılarak geçireceğim, dediğim haber verilmiş. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e dedim ki: Anam babam sana feda olsun ki bu sözü ben söyledim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sen buna güç yetiremezsin. Sen bazen oruç tut, bazen de terk et. Gecenin bir bölümünde namaz kıl, bir bölümünde de uyu. Her aydan üç gün oruç tut. Çünkü iyiliklere on kat sevap verilir. Bu da fazilet ve ecir olarak bütün yılı oruçlu geçirmek gibidir.”

Ben dedim ki: Benim bundan daha fazlasını yapmaya gücüm yeter. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“O hâlde bir gün oruç tut, iki gün bırak.” Ben dedim ki: Ben bundan daha fazlasını yapabilirim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir gün oruç tut, bir gün bırak. Bu, Davud aleyhisselamın orucudur. Bu en faziletli oruçtur.” Ben dedim ki: Ben bundan daha fazlasını yapabilirim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Bundan daha faziletli oruç yoktur.” buyurdu.

۵۷ - بَابُ حَقِّ الْأَهْلِ فِي الصَّوْمِ

57- Kişinin Ailesinin Nafile Oruç Konusundaki Hakkı Bâbı

رَوَاهُ أَبُو جُحَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Bunu, Ebû Cuhayfe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet etmiştir.

۱۹۷۷- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ عَطَاءَ أَنَّ أَبَا الْعَبَّاسِ الشَّاعِرَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بَلَغَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي أَسْرُدُ الصَّوْمَ وَأُصَلِّي اللَّيْلَ فَإِنَّمَا أُرْسِلَ إِلَيَّ وَإِنَّمَا لَقِيْتُهُ فَقَالَ أَلَمْ أَخْبَرَ أَنَّكَ تَصُومُ وَلَا تُفْطِرُ وَتُصَلِّي فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ فَإِن لِّعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَظًّا وَإِن لِّنَفْسِكَ وَأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَظًّا قَالَ إِنِّي لَأَقْوَى لِدَلِكَ قَالَ فَصُمْ صِيَامَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ وَكَيْفَ قَالَ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَلَا يَفِرُّ إِذَا لَاقَى قَالَ مَنْ لِي بِهِذِهِ يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَالَ عَطَاءٌ لَا أَذْرِي كَيْفَ ذَكَرَ صِيَامَ الْأَبَدِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا صَامَ مَنْ صَامَ الْأَبَدَ مَرَّتَيْنِ.

1977- Abdullah İbnu Amr -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e: Vallahi yaşadığım süreçte gündüzleri oruçlu tutacak, geceleri de namaz kılarak geçireceğim, sözüm ulaştı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ya bana birini yolladı ya da O'nunla karşılaştım. Şöyle buyurdu:

"Senin, gündüzü sürekli oruç tutarak, geceyi de sürekli namaz kılarak geçireceğim, sözünden haberim olmadığını mı sanıyorsun? Bazı günler oruç tut, bazı günlerde tutma. Geceleyin de bazen namaz kıl, bazen uyu. Muhakkak ki gözlerinin senin üzerinde payı vardır. Nefsinin ve ailenin senin üzerinde payı vardır."

Abdullah İbnu Amr: Ben bundan daha fazlasını yapabilecek güçteyim, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Öy-

leyse Dâvud aleyhisselamın orucunu tut.”

Ben: Dâvud aleyhisselamın orucu nasıldır? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “O, bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı. Düşmanla karşılaştığında kaçmazdı.”

Ben: Ey Allah’ın Rasûlü! Davud aleyhisselamın bu hasleti konusunda kim bana kefil olur. Özellikle de savaştan kaçmama meselesinde?

Atâ dedi ki: Ben bu rivayette, tüm ömrü oruçla geçirme hakkında nasıl zikretti bilmiyorum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem iki kere şöyle buyurdu: “Her gün oruç tutan kimse, oruç tutmamıştır.”

٥٨ - بَابُ صَوْمِ يَوْمٍ وَإِفْطَارِ يَوْمٍ

58- Bir Gün Oruç Tutup Bir Gün tutmama Bâbı

١٩٧٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعِوَةَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ صُمْ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ قَالَ أَطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَمَا زَالَ حَتَّى قَالَ صُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا فَقَالَ اقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ قَالَ إِيَّيْ أَطِيقُ أَكْثَرَ فَمَا زَالَ حَتَّى قَالَ فِي ثَلَاثٍ

1978- Abdullah İbnu Amr -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her aydan üç gün oruç tut.” Abdullah İbnu Amr: Ben bundan daha fazlasına gücüm yeter, dedim. Ben böyle demeye devam ettim. Niha-yet Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir gün oruç tut, bir gün oruç tutma. Kur’ân’ın tamamını da ayda bir kere okuyarak hatmet.”

Abdullah İbnu Amr: Ben bundan daha fazlasını yapabilirim, dedi. Ben böyle demeye devam ettim. Sonunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Üç günde bir Kur’ân’ı hatmet” buyurdu.

۵۹ - بَاب صَوْم دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام

59- Davud Aleyhisselam'ın Orucu Bâbı

۱۹۷۹ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ الْمَكِّيَّ وَكَانَ شَاعِرًا وَكَانَ لَا يَتَّهَمُ فِي حَدِيثِهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو بْنَ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ تَصُومُ الدَّهْرَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ هَجَمْتَ لَهُ الْعَيْنُ وَتَفَهَتْ لَهُ النَّفْسُ لَا صَامَ مَنْ صَامَ الدَّهْرَ صَوْمٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ صَوْمُ الدَّهْرِ كُلُّهُ قُلْتُ فَإِنِّي أَطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَإِنْ دَصُمُ صَوْمَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيَفْطُرُ يَوْمًا وَلَا يَفِرُّ إِذَا لَاقَى.

1979- Abdullah İbnu Amr İbnu l-As -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi:

“Sen her gün oruç tutuyor ve her gece de gece namazı kılmaya kalıyorsun.” Ben, evet, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet sen böyle yaparsan gözlerin zayıflar ve nefsin yorulur ve bıkar. Her gün oruç tutan kişinin orucu yoktur. Ayda üç gün oruç tutmak bütün yılı oruçlu geçirmek gibidir”

Ben: Bundan daha fazlasını yapabilirim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Öyleyse Davud aleyhisselamın orucunu tut. O bir gün oruç tutar, bir gün bırakırdı. Düşmanla karşılaştığında da kaçmazdı.”

۱۹۸۰ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ شَاهِينَ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ

خَالِدِ الْحَذَاءِ عَنْ أَبِي قَلَابَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الْمَلِيحِ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَبِيكَ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو فَحَدَّثَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ لَهُ صَوْمِي فَدَخَلَ عَلَيَّ فَأَلْقَيْتُ لَهُ وَسَادَةً مِنْ أَدَمٍ حَشَوْهَا لَيْفٌ فَجَلَسَ عَلَى الْأَرْضِ وَصَارَتِ الْوِسَادَةُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَقَالَ أَمَا يَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ

خَمْسًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ سَبْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ تَسْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِحْدَى عَشْرَةَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا صَوْمَ فَوْقَ صَوْمِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ شَطْرَ الدَّهْرِ صُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا.

1980- Ebu Kilâbe şöyle dedi: Bana Ebul-Melîh şöyle haber verdi:

Babanla birlikte Abdullah İbnu Amr'ın yanına gittik. Bize şöyle bildirdi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e benim her gün, hiç ara vermeden oruç tuttuğum haber verilmiş. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem benim yanıma geldi. Ben hemen içi lifle dolu deriden bir yastık koydum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yere oturdu. Yastık ikimizin arasında kaldı. Bana şöyle buyurdu:

"Sana her aydan üç gün oruç tutmak yetmiyor mu?" Ben dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Benim bundan daha fazlasına gücüm yeter.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse her aydan beş gün oruç tut" buyurdu. Ben dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Benim bundan daha fazlasına gücüm yeter.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse her aydan yedi gün oruç tut" buyurdu. Ben dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Benim bundan daha fazlasına gücüm yeter.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse her aydan dokuz gün oruç tut" buyurdu. Ben dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Benim bundan daha fazlasına gücüm yeter.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse her aydan on bir gün oruç tut" buyurdu.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Davud aleyhisselamın tuttuğu orucun üzerine bir oruç yoktur. O, bir ayın yarısını oruçlu geçirirdi. Bir gün oruç tut, bir gün oruç tutma."

٦٠ - بَابُ صِيَامِ أَيَّامِ الْبَيْضِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ وَخَمْسَ عَشْرَةَ

60- Her Ayın On Üç, On Dört ve On Beşinci Günlerinde Oruç Tutmak Bâbı

١٩٨١- حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثِ صِيَامٍ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَكَعَتَيِ الضُّحَى وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ.

1981- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Dostum Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana üç şeyi yapmamı tavsiye etti: Her aydan üç gün oruç tutmak, günde iki rekât kuşluk namazı kılmak ve vitir namazını uyumadan önce kılmak.

٦١- بَابُ مَنْ زَارَ قَوْمًا فَلَمْ يُفْطِرْ عِنْدَهُمْ

61- Bir Topluluğu Nafile Oruca Niyetli İken Ziyaret Edip Kendisine Bir Şey İkram Edildiğinde Onların Yanında Orucunu Bozmayan Kimse Bâbı

١٩٨٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي خَالِدٌ هُوَ ابْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أُمِّ سُلَيْمٍ فَأَتَتْهُ بِتَمْرٍ وَسَمْنٍ قَالَ أَعِيدُوا سَمْتَكُمْ فِي سِقَانِهِ وَكَمْرَكُمْ فِي وَعَائِهِ فَإِنِّي صَائِمٌ ثُمَّ قَامَ إِلَى نَاحِيَةِ مِنَ الْبَيْتِ فَصَلَّى غَيْرَ الْمَكْتُوبَةِ فَدَعَا لَأُمِّ سُلَيْمٍ وَأَهْلِ بَيْتِهَا فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي خُوَيْصَةً قَالَ مَا هِيَ قَالَتْ خَادِمَتُكَ أَنَسٌ فَمَا تَرَكْ خَيْرَ آخِرَةٍ وَلَا دُنْيَا إِلَّا دَعَا لِي بِهِ قَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْهُ مَالًا وَوَلَدًا وَبَارِكْ لَهُ فِيهِ فَإِنِّي لَمِنَ أَكْثَرِ الْآلِصَّارِ مَالًا وَحَدَّثَنِي ابْنَتِي أُمَيَّةُ أَنَّهُ دَفِنَ لِصَلْبِي مَقْدَمَ حَجَّاجِ الْبَصْرَةِ بَضْعَ وَعِشْرُونَ وَمِائَةً .

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1982- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ummu Suleym'in evine

girdi. Ummu Suleym, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hurma ve yağ ikram etti.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Yağınızı yağdanlığa, hurmanızı da kabına geri bırakın. Ben oruçluyum.”

Sonra da evin bir köşesinde farz namazı dışında iki rekât nafîle namaz kıldı, Ummu Suleym ve ev halkı için dua etti. Ummu Suleym şöyle dedi: Ey Allah’ın Rasûlü, benim bir hassacığım var. O’nun için de dua et.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Hassacık⁵⁵ nedir?” diye sordu. Ummu Suleym: Hizmetçin Enes’tir, dedi.

Enes dedi ki: Bunun akabinde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dünya ve ahiret hayırlarından hayırlı olan ne varsa benim için bunları zikrederek dua etti ve şöyle dedi:

“Allah’ım ona mal ve çokça çocuk ver. Ona bu verdiklerini bereketli kıl”. İşte bu duadan dolayı, gerçekten ben Ensar’ın malı en çok olanlarındanım.

Enes dedi ki: Kızım Umeyne bana, Haccac’ın Basra’ya gelişine kadar yüz yirmi küsur tane çocuğumun vefat ederek toprağa gömüldüğünü söyledi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6334, 6344, 6378, 6380)

٦٢- بَابُ الصَّوْمِ مِنْ آخِرِ الشَّهْرِ

62- Her Ayın Sonunda Oruç Tutmanın Fazileti Bâbı

١٩٨٣- حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ عَنْ غِيلَانَ ح وَ حَدَّثَنَا

أَبُو الثَّغْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا غِيلَانُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَأَلَهُ أَوْ سَأَلَ رَجُلًا وَعِمْرَانُ يَسْمَعُ فَقَالَ يَا أَبَا فَلَانٍ أَمَا صُمْتَ سَرَرَ هَذَا الشَّهْرِ قَالَ أَطْنَتْهُ قَالَ يَغْنَى رَمَضَانَ قَالَ الرَّجُلُ لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا أَفْطَرْتَ فَصُمْ يَوْمَيْنِ لَمْ يَقُلْ الصَّلْتُ

55 Hadîs metnindeki Huveysa lâfzı Hâssa isminin küçültmesidir. “Senin hizmetine tahsis olunan küçük” demektir. Bâzı rivayetlerde Uneys gelmiştir ki, bu da Enes’ik demektir. Ahmed ibnu Hanbel de “Huveydimüke (Senin küçük hizmetçin)” şeklinde rivayet etmiştir.

أَطْنَهُ يَغْنِي رَمَضَانَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ ثَابِتٌ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سَرَرِ شَعْبَانَ.

1983- İmran İbnu Husayn -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem İmran'a veya İmran'ın bulunduğu bir ortamda bir adama soru sorarak şöyle buyurdu: "Ey Falan! Bu ayın son günlerinde oruç tutmadın mı?"

Ebu Numan dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem "Ramazan ayını kastediyor" dediğini zannediyorum.

Soru sorulan adam: Hayır, Ey Allah'ın Rasûlü, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Öyleyse, Ramazan ayı orucunu bitirince, (Şaban ayında tutmadığın o iki orucun yerine) iki gün oruç tut."

Salt, Ramazan ayı dediğini zannediyorum, ifadesini rivayet etmemiştir.

Buhari -Allah kendisine rahmet etsin şöyle dedi: Sabit, Mutar-rif'den, O da İmran'dan, O da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayetine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Şaban ayının sonunda oruç tutmadın mı?"

٦٣ -بَابُ صَوْمِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَإِذَا أَصْبَحَ صَائِمًا يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَعَلَيْهِ أَنْ يَفْطِرَ
يَغْنِي إِذَا لَمْ يَصُمْ قَبْلَهُ وَلَا يُرِيدُ أَنْ يَصُومَ بَعْدَهُ

63- Cuma Günü Oruç Tutmak Bâbı

Cuma gününün öncesinde ve sonrasında oruç tutmayan bir kimse sırf cuma günü oruç için niyetlendiği zaman orucunu bozması gerekir.

١٩٨٤ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ شَيْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ قَالَ سَأَلْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ قَالَ نَعَمْ زَادَ غَيْرُ أَبِي عَاصِمٍ يَغْنِي أَنْ يَنْفَرِدَ بِصَوْمِ.

1984- Muhammed İbnu Abbâd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Câbir'e: -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Cuma günü oruç tutmayı yasakladı mı? diye sordum. Câbir, evet, dedi.

Ebû Âsim dışındaki diğer râviler: "Bununla sadece Cuma günü oruç tutmayı kastetmiştir" ibaresini ziyade olarak zikretmişlerdir.

١٩٨٥ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا يَصُومَنَّ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا يَوْمًا قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ.

1985- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işittim:

"Sizden biri bir gün öncesi veya bir gün sonrasına eklemekten yalnız Cuma gününe has oruç tutmasın."

١٩٨٦ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ ح وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهِيَ صَائِمَةٌ فَقَالَ أَصُمْتَ أَمْسِي قَالَتْ لَا قَالَ تُرِيدِينَ أَنْ تَصُومِي غَدًا قَالَتْ لَا قَالَ فَأَفْطِرِي.

وَقَالَ حَمَّادُ بْنُ الْأَجْعَدِ سَمِعَ قَتَادَةَ حَدَّثَنِي أَبُو أَيُّوبَ أَنَّ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَتْهُ فَأَمَرَهَا فَأَفْطَرَتْ.

1986- Hâris'in kızı Cuveyriye -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Cuma günü, oruçlu olan Cüveyriye'nin yanına geldi. Ona: "Dün oruç tuttun mu?" diye sordu. Cüveyriye: Hayır, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Yarın oruç tutmak istiyor musun?" diye sordu. Cüveyriye: Hayır, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Öyleyse orucu boz" buyurdu.

Ebû Eyyûb şöyle dedi: Cüveyriye kendisine, Allah Rasûlü sallalla-

hu aleyhi ve sellem'in orucunu bozmasını emretmiş, kendisinin de orucu bozduğunu bildirmiştir.

٦٤ - بَابُ هَلْ يَخْصُ شَيْئًا مِنَ الْأَيَّامِ

64- Bâb: Bir Kimse Herhangi Bir Nafile İbadeti İçin Belirli Günleri Tahsis Edebilir mi?

١٩٨٧ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْتَصُّ مِنَ الْأَيَّامِ شَيْئًا قَالَتْ لَا كَانَ عَمَلُهُ دِيمَةً وَأَيُّكُمْ يُطِيقُ مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُطِيقُ.

1987- Alkame -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Âişe'ye: -Allah ondan razı olsun- "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem herhangi bir nafile ibadet için belirli günleri tahsis ediyor muydu? diye sordum.

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle cevap verdi: Hayır tahsis etmezdi. Onun ameli sürekli idi. Hanginiz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in güç yetirebildiği şeyleri yapmaya güç yetirebilir ki! (Hadisin geçtiği diğer yer: 6466)

٦٥ - بَابُ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ

65- Bâb: Arefe Günü Oruç Tutmanın Hükümü Nedir?

١٩٨٨ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ مَالِكٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَيْرٌ مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ أَنَّ أُمَّ الْفَضْلِ حَدَّثَتْهُ ح وَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ نَاسًا تَمَارَوْا عِنْدَهَا يَوْمَ عَرَفَةَ فِي صَوْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ هُوَ صَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ بِصَائِمٍ فَأَرْسَلْتُ

إِلَيْهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَهُوَ وَقَفَ عَلَى بَعِيرِهِ فَشَرِبَهُ.

1988- Hârise'nin kızı Ummul-Fadl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bazı insanlar, Ummu Fadl'ın yanında Arefe gününde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in oruçlu olup olmadığı hakkında ihtilaf ettiler. Bazıları, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem oruçludur, dediler. Bazıları da, oruçlu değil, dediler. Bunun üzerine Ummu Fadl devesi üzerinde vakfe yapan Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir bardak süt gönderdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bu sütü içti.

١٩٨٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَوْ قُرَيْشٌ عَلَيْهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّاسَ شَكُّوا فِي صِيَامِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ بِحِلَابٍ وَهُوَ وَقَفَ فِي الْمَوْقِفِ فَشَرِبَ مِنْهُ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ.

1989- Meymûne -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Arefe günü oruç tutup tutmadığı konusunda şüphe ettiler. Bunun üzerine Vakfe alanında vakfe yapan Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir süt kabı ile süt gönderdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de insanlar kendisine bakarlarırken sütü içti.

٦٦ - بَابُ صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ

66- Ramazan Bayramı Günü Oruç Tutmanın Hükümü Bâbı

١٩٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ قَالَ شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ هَذَا يَوْمَانِ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامِهِمَا يَوْمَ فِطْرِكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ وَالْيَوْمَ الْآخِرُ تَأْكُلُونَ فِيهِ مِنْ نُسُكِكُمْ.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَنْ قَالَ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ فَقَدْ أَصَابَ وَمَنْ قَالَ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَدْ أَصَابَ.

1990- Ebû Ubeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ömer İbnu Hattâb -Allah ondan razı olsun- ile kurban bayramında beraber idim. O şöyle dedi: “Şu iki gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in oruç tutmayı yasakladığı günlerdir: Birisi orucunuzdan iftar ettiğiniz Ramazan bayramınızın günü, diğeri de kurbanınızdan yediğiniz gün.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 5571)

١٩٩١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ وَالتَّخْرِ وَعَنْ الصَّمَاءِ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ.

1991- Ebû Said -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ve Kurban Bayramı günlerinde oruç tutmayı, elleri dışarı çıkarmayacak şekilde kumaşla tamamen bürünmekten ve avret yerini örten bir şey olmadığı hâlde bir tek kumaş içinde ayaklarını toplayıp elbisenin içine alarak oturmayı yasakladı.

١٩٩٢ - وَعَنْ صَلَاةٍ بَعْدَ الصُّبْحِ وَالْعَصْرِ

1992- Ebû Said -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizlere sabah ve ikinci namazlarından sonra nafile namaz kılmayı da yasakladı.

٦٧ - بَابُ صَوْمِ يَوْمِ التَّخْرِ

67- Kurban Bayramı Günü Oruç Tutmanın Hükümü Bâbı

١٩٩٣ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَا قَالَ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ يُنْهَى عَنْ صِيَامَيْنِ وَيَبْعَتَيْنِ الْفِطْرِ وَالنَّخْرِ وَالْمَلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ.

1993- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İki oruç ve iki alış-veriştan yasaklandık: Ramazan ve kurban bayramı günlerinde oruç tutmaktan, mülâme (el değdirme suretiyle) ve münâbeze (biri diğeri üzerine taş atarak) satışı yapmaktan.

١٩٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُعَاذٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ جَبْرِ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ رَجُلٌ لَدَرَ أَنْ يَصُومَ يَوْمًا قَالَ أَطْنَهُ قَالَ الْاِثْنَيْنِ فَوَافَقَ ذَلِكَ يَوْمَ عِيدِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ أَمَرَ اللَّهُ بِوَلَاءِ النَّذْرِ وَلَهُیَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمٍ هَذَا الْيَوْمِ.

1994- Ziyad İbnu Cübeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam İbnu Ömer'e -Allah ondan razı olsun- gelerek şöyle dedi: Bir kimse Pazartesi günü oruç tutmayı adadı. Ancak bu gün de bayram gününe denk geldi. Bu durumda adağını yerine getirerek orucunu tutması gerekir mi?

Bu soru üzerine, İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah, adağı yerine getirmeyi emretmiştir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bu gün oruç tutmayı yasaklamıştır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6705, 6706)

١٩٩٥ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ قُرْعَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً قَالَ سَمِعْتُ أَرْبَعًا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْجَبَنِي قَالَ لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ وَلَا صَوْمٌ فِي يَوْمَيْنِ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى وَلَا صَلَاةٌ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ

الشَّمْسُ وَلَا بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ وَلَا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى وَمَسْجِدِي هَذَا.

1995- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte on iki sa-
vaşa katılmış olan Ebû Said -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den dört şey işittim, bun-
lar benim hoşuma gitti: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu-
yurdu:

“Bir kadın, yanında kocası veya mahremi bulunmaksızın iki günlük
yola, yolculuğa çıkmasın. Ramazan bayramının ilk günü ile kurban bay-
ramının günlerinde oruç tutmak caiz değildir. Sabah namazından sonra
güneş yükselineceye kadar, ikindi namazından sonra da güneş batıncaya
kadar nafile namaz kılınmaz. Şu üç mescid dışında sefer düzenlenerek
yolculuğa çıkılmaz: Mescid-i Haram, Mescid-i Aksa ve şu benim mesci-
dim.”

٦٨ - بَابُ صِيَامِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ

68- Teşrik Günlerinde Oruç Tutmak Bâbı⁵⁶

١٩٩٦ - وَقَالَ لِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي

أَبِي كَانَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَصُومُ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ بِمَنَى وَكَانَ أَبُوهَا يَصُومُهَا

1996- Hişam, babası Urve ibnu Zubeyr'den -Allah ondan ve baba-
sından razı olsun- bildirdi: O şöyle haber verdi:

Âişe -Allah ondan razı olsun- Mina günlerinde, yani teşrik günlerin-
de oruç tutardı. Babası Ebu Bekir de teşrik günlerinde oruç tutardı.

56 Teşrik günleri, kurban bayramının ikinci, üçüncü ve dördüncü günleridir.

۱۹۹۷-۱۹۹۸- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عِيسَى بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَعَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَا لَمْ يُرَخَّصْ فِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ أَنْ يُصْمَنَ إِلَّا لِمَنْ لَمْ يَجِدِ الْهَدْيَ.

1997-1998- Sâlim ve İbnu Ömer -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Hacda kesebilecek kurban bulamayanlar dışında teşrik günlerinde oruç tutmaya ruhsat verilmemiştir.

۱۹۹۹- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ الصَّيَّامُ لِمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ عَرَفَةَ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا وَلَمْ يَصُمْ صَامَ أَيَّامٍ مِنِّي وَعَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ.

1999- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Teşrik günlerindeki oruç, temettü hacı yapan kimse içindir. Bu kimse kesecek kurban bulamaz ise ve oruç da tutmamış olursa Minâ günlerinde oruç tutar.

٦٩ - بَابُ صِيَامِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ

69- Aşure Günü Orucunun Hükümü Bâbı

۲۰۰۰- حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ إِنْ شَاءَ صَامَ.

2000- İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Aşure günü, dileyen kimse oruç tutar.”

٢٠٠١ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِصِيَامِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ كَانَ مَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ.

2001- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Aşure günü oruç tutmayı emretti. Ramazan orucu farz kılınıncı dileyen Aşure gününde oruç tuttu, dileyen tutmadı.

٢٠٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ تَرَكَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَمَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ.

2002- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Cahiliye döneminde Kureyş, Aşure gününde oruç tutardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Medine'ye hicretten önce bu orucu tutardı. Medine'ye gelince bu orucu tuttu ve ashabına da o gün oruç tutulmasını emretti. Ramazan orucu farz kılınıncı, Aşure orucunu terk etti. Dileyen o gün oruç tuttu, dileyen ise tutmadı.

٢٠٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَوْمَ عَاشُورَاءَ عَامَ حَجِّ عَلَى الْمَنْبَرِ يَقُولُ يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ هَذَا يَوْمُ عَاشُورَاءَ وَلَمْ يَكْتُبِ اللَّهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ وَأَنَا صَائِمٌ فَمَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُفْطِرْ.

2003- Muâviye İbnu Ebû Süfyan -Allah ondan ve babasından razı olsun- hac yaptığı yıl Aşure gününde minberde şöyle dedi:

Ey Medine halkı! Alimleriniz nerede? Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle derken işittim:

"Bu gün Aşure günüdür. Allah Aşure günü orucunu size farz kılma-mıştır. Ben ise oruçluyum. Dileyen oruç tutsun, dileyen ise tutmasın."

٢٠٠٤ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَرَأَى الْيَهُودَ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَقَالَ مَا هَذَا قَالُوا هَذَا يَوْمَ صَالِحٍ هَذَا يَوْمَ نَجَّى اللَّهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ عَدُوِّهِمْ فَصَامَهُ مُوسَى قَالَ فَأَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ.

2004- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye gelince Yahudilerin Aşure günü oruç tuttuğunu gördü. Onlara: "Bu ne orucudur?" diye sordu. Yahudiler: Bu güzel bir gündür. Bu gün Allah İsrailoğullarını düşmanlarından kurtardı, bu sebeple Musa, bugün oruç tuttu, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ben Musa'ya, Musa'nın yaptığını yapmaya sizden daha çok hak sahibiyim" dedi. O gün oruç tuttu ve ashabına da Aşure gününde oruç tutmalarını emretti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3397, 3943, 4680, 4737)

٢٠٠٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ أَبِي عُمَيْسٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ نَعْدُهُ الْيَهُودُ عِيدًا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصُومُوهُ أَنتُمْ.

2005- Ebû Musa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Yahudiler, Aşure gününü bayram olarak kabul ederlerdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de ashabına: "Sizler de bugün oruç tutun" buyurdu.

٢٠٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَيْدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَحَرَّى صِيَامَ يَوْمٍ فَضَّلَهُ عَلَى غَيْرِهِ إِلَّا هَذَا الْيَوْمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَهَذَا الشَّهْرُ يَعْنِي شَهْرَ رَمَضَانَ.

2006- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in, diğer günlerden faziletli bulduğu hiçbir günde Aşure orucuna ve Ramazan ayında oruca devam ettiği gibi görmedim.

٢٠٠٧ - حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْرَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَمْرُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا مِنْ أَسْلَمَ أَنْ أَذْنَ فِي النَّاسِ أَنْ مَنْ كَانَ أَكَلَ فَلْيَصُمْ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ أَكَلَ فَلْيَصُمْ فَإِنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ

2007- Seleme İbnu Ekva' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Eslem kabilesinden Hind İbnu Esma isminde bir adama şunu emretti: "İnsanlara şunu ilân et: Kim bir şey yiyip içtiyse günün geri kalan kısmında oruç tutsun. Kim bir şey yiyip içmediyse bu günü oruçlu geçirsin. Çünkü bu gün Aşure günüdür"

۳۱- كِتَاب صَلَاةِ التَّرَاوِيحِ

31- TERAVİH NAMAZI KİTABI⁵⁷

۱ - بَابُ فَضْلِ مَنْ قَامَ رَمَضَانَ

1- Ramazan Gecelerini Namazla Geçiren Kimsenin Fazileti Bâbı

۲۰۰۸ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِرَمَضَانَ مَنْ قَامَهُ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

2008- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i Ramazan ayı hakkında şöyle derken işittim:

“Her kim, Allah’ın vadi olan sevabını tasdik ederek ve sevabını da yalnızca Allah’tan bekleyerek Ramazan gecelerini ibadet ile geçirirse geçmiş günahları bağışlanır”

۲۰۰۹ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ

57 Teravih “tervîha” kelimesinin çoğulu olup rahatlama, dinlenme anlamına gelmektedir. Ramazan gecelerinde cemaatle kılınan namaza teravih denilmiştir, çünkü sa-habe, ilk olarak bu namazı kıldıklarında her selam verdiklerinde dinleniyorlardı.

فَتَوَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ ثُمَّ كَانَ الْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

2009- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim, Allah’ın vaadi olan sevabını tasdik ederek ve sevabını da yalnızca Allah’tan bekleyerek Ramazan gecelerini ibadet ile geçirirse geçmiş günahları bağışlanır”

İbnu Şihâb -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: İnsanlar bu hâl üzere yani teravih namazını cemaat olmaksızın tek başlarına kılarlarken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti. Sonra bu durum, Ebû Bekir dönemi ile Ömer -Allah onlardan razı olsun- döneminin ilk yıllarında da aynen bu şekilde devam etti.

٢٠١٠- وَعَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِيِّ أَنَّهُ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَيْلَةً فِي رَمَضَانَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا النَّاسُ أَوْزَاعٌ مُتَفَرِّقُونَ يُصَلِّي الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ وَيُصَلِّي الرَّجُلُ فَيُصَلِّي بِصَلَاتِهِ الرَّهْطُ فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي أَرَى لَوْ جَمَعْتُ هَؤُلَاءِ عَلَى قَارِيٍّ وَاحِدٍ لَكَانَ أَمْتَلُ ثُمَّ عَزَمَ فَجَمَعَهُمْ عَلَى أَبِي بَكْرٍ ثُمَّ كَفَبَ ثُمَّ خَرَجْتُ مَعَهُ لَيْلَةً أُخْرَى وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلَاةِ قَارِيهِمْ قَالَ عُمَرُ نِعَمَ الْبِدْعَةُ هَذِهِ وَالَّتِي يَتَأْمُونَ عَنْهَا أَفْضَلُ مِنَ الَّتِي يَقُومُونَ يُرِيدُ آخِرَ اللَّيْلِ وَكَانَ النَّاسُ يَقُومُونَ أَوَّلَهُ.

2010- Abdurrahman İbnu Abdülkâriy -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir ramazan gecesini Ömer İbnu Hattâb ile birlikte mescide gittik. İnsanlardan kimi tek başına namaz kılıyor, kimileri de cemaatle namaz kılıyorlardı. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi:

“Ben bunları tek bir imamın arkasında toptasam daha iyi olur”⁵⁸ Sonra buna niyet edip, Ubey İbnu Kâb’ı imam yaparak insanları tek bir

58 (Ömer -Allah ondan razı olsun- bunu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in bazı geceler teravih namazını cemaatle kıldırmasını kendisine delil olarak almıştır.

cemaatte topladı. Sonra bir başka gece yine Ömer 'le birlikte Mescid'e gittik. İnsanlar Ubey İbnu Kâb'ın imamlığında teravîh namazı kılıyorlardı.

Ömer şöyle dedi: "Teravîh namazının bu şekilde cemaatla kılınması ne güzel yenilik oldu.⁵⁹ Fakat teravîh namazını gecenin sonuna bırakıp da bu namazdan sonra uyuyanlar, şimdi namaz kılanlardan daha faziletlidirler. İnsanlar teravîh namazını gecenin başında kılıyorlardı."

٢٠١١ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ.

2011- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'de namaz kıldı. (İnsanlar da O'na uyup namaz kıldılar.) Bu olay, Ramazan ayında olmuştur.

Daha sonra bu fiili Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların üzerine farz olur korkusuyla terk etmiştir. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettikten sonra bu korku ortadan kalkmış oldu. Bu sebepten dolayıdır ki Buhari -Allah kendisine rahmet etsin- Ömer hadisinden sonra Âişe hadisini zikretmiştir.

- 59 Bu hadisi şerifte bid'at kelimesi geçmiştir. İnsanlar burada geçen ni'me'l-bid'atu hazihi sözünü delil alarak batıl isfınbatlar yapmışlar ve bid'atın iyisinin-hayırlısının olduğunu savunmuşlardır. Halbuki bu çok büyük bir yanılıdır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, teravîh namazını cemaatle kılmayı terk etmesinin nedenini belirtmiştir. Ömer -Allah ondan razı olsun- ise, bu gerekçenin ortadan kalktığını görünce, teravîh namazının tekrar cemaatle kılınmasını başlatmıştır. O hâlde Ömer'in bu uygulaması, bizzat Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in uygulamasına dayanmaktadır. Ömer'in bu uygulamasının bid'at olmadığı ortaya çıktığına göre, sözünde geçen «bid'at» kelimesi ne demektir? Ömer'in bu ifadesindeki bid'at kelimesiyle şer'i anlamı değil, sözlük anlamı kastedilmiştir. Sözlükte rana-sıyla bid'at; geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan şeydir. Teravîhin cemaatle kılınması, bir uygulama olarak Ebu Bekir 'in hilâfeti döneminde ve Ömer'in hilâfetine ilk dönemlerinde mevcut değildi. Bu sebeple sözlük anlamıyla bu yenilik bid'at sayılabilir; zira bunun geçmiş örneği yoktur.

٢٠١٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ لَيْلَةً مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ فَصَلَّى فِي الْمَسْجِدِ وَصَلَّى رِجَالٌ بِصَلَاتِهِ فَأَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوا فَاجْتَمَعَ أَكْثَرُ مِنْهُمْ فَصَلَّى فَصَلُّوا مَعَهُ فَأَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوا فَكَثُرَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ مِنَ اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى فَصَلُّوا بِصَلَاتِهِ فَلَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الرَّابِعَةَ عَجَزَ الْمَسْجِدُ عَنْ أَهْلِهِ حَتَّى خَرَجَ لِصَلَاةِ الصُّبْحِ فَلَمَّا قَضَى الْفَجْرَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدُ فَإِنَّهُ لَمْ يَخَفْ عَلَيَّ مَكَائِلَكُمْ وَلَكِنِّي خَشِيتُ أَنْ تُفْتَرَضَ عَلَيْكُمْ فَتَعْجِزُوا عَنْهَا فَتَوُفِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ.

2012- Aîşe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir gece yarısında Mescid'e çıkıp namaz kıldı. Bazı kimseler de O'na uyup namaz kıldılar. Sabah olunca insanlar bundan bahsettiler. Ertesi gece, önceki geceden daha çok kimse Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem uyup namaz kıldılar. Sabah olunca insanlar bundan bahsettiler.

Üçüncü gece Mescid ehli çoğaldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'e çıktı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem uyup namaz kıldılar. Dördüncü gece olduğunda mescide gelenler mescide ağmadılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazı için Mescid'e çıktı. Sabah namazını kıldıktan sonra insanlara yüzünü dönüp şehadet getirdi sonra da şöyle buyurdu:

“Emma Ba'du (Bundan sonra) Dün gece ki durumunuz bana bildirildi. Ancak ben bunun sizin üzerinize farz kılınmasından ve sizin de buna güç yetirememenizden korktum.”

Hâl böyle iken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti.

٢٠١٣ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ فَقَالَتْ مَا كَانَ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةِ رَكْعَةٍ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْلُ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْلُ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُؤْتَرَ قَالَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ عَيْتِي تَنَامَانٍ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي.

2013- Ebu Seleme ibnu Abdurrahman -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Aişe'ye -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ramazan ayında kıldığı gece namazından sordum. Aişe dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ne Ramazan ayında ne de Ramazan ayı dışında on bir rekâtta fazla namaz kılmazdı. Dört rekât namaz kılardı ki; sen onun uzunluğundan ve güzelliğinden sorma. Sonra dört rekât namaz daha kılardı ki; sen onun uzunluğundan ve güzelliğinden sorma. Sonra üç rekât namaz kılardı. Aişe dedi ki: Dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü: Vitir namazı kılmadan önce mi uyuyorsun? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey Aişe! Benim gözlerim uyur, ancak kalbim uyumaz.”

۳۲- كِتَابُ فَضْلِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ

32- KADİR GECEŚİNİN FAZİLETİ KİTABI

۱- بَابُ فَضْلِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ

1- Kadir Gecesinin Fazileti ve Allah Azze ve Celle'nin Şu Ayetinin Kavli Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا يَأْذِنُ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسَةَ مَا كَانَ فِي الْقُرْآنِ ﴿مَا أَدْرَاكَ﴾ فَقَدْ أَعْلَمَهُ وَمَا قَالَ ﴿وَمَا يُدْرِيكَ﴾ فَإِنَّهُ لَمْ يُعْلَمَهُ.

«Gerçek şu ki, biz Kurân'ı Kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesinin ne olduğunu sen bilir misin? Kadir gecesini bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve Cebrael, o gece, Rablerinin izniyle her türlü iş için inerler. O gece, tan yeri ağarınca kadar süren bir selamettir.» Kadir Suresi.

(ve مَا أَدْرَاكَ) Sufyan İbnu Uyeyne şöyle demiştir: Kurân'da geçen (ve مَا أَدْرَاكَ) “sen bilir misin?” şeklinde gelen ibareleri Allah Teâlâ Kurân'da bildirmiştir. وَمَا يُدْرِيكَ (ve مَا يُدْرِيكَ) “sen bilemezsin” şeklinde gelen ibarelerin cevabını ise Allah Kurân'da bildirmemiştir.

۲۰۱۴ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ وَإِنَّمَا حَفِظَ مِنَ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ تَابَعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ.

2014- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim, Allah’ın vaadi olan sevabını tasdik ederek ve sevabını da yalnızca Allah’tan bekleyerek Ramazan gecelerini ibadet ile geçirirse geçmiş günahları bağışlanır”

“Her kim, Allah’ın vaadi olan sevabını tasdik ederek ve sevabını da yalnızca Allah’tan bekleyerek Kadir gecesini ibadet ile geçirirse geçmiş günahları bağışlanır”

۲- بَابُ الْخَمَاسِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ فِي السَّبْعِ الْآخِرِ

2- Kadir Gecesinin, Ramazan Ayının Son Yedi Gecesinde Aranması Bâbı

۲۰۱۵- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُرُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْمَنَامِ فِي السَّبْعِ الْآخِرِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَى رُؤْيَاكُمْ قَدْ تَوَاطَأَتْ فِي السَّبْعِ الْآخِرِ لِمَنْ كَانَ مُتَحَرِّبَهَا فَلْيَتَحَرَّهَا فِي السَّبْعِ الْآخِرِ.

2015- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in sahabesinden bazı kimseler, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’e Kadir gecesinin Ramazan ayının son yedi gününde olduğuna dair gördükleri rüyaları anlattılar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Görüyorum ki, rüyalarınız Ramazan ayının son yedi gününde ittifak etmektedir. Her kim Kadir gecesini ararsa son yedi gün içerisinde araştırsın.”

٢٠١٦ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ وَكَانَ لِي صَدِيقًا فَقَالَ اعْتَكَفْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَشَرَ الْأَوَسَطَ مِنْ رَمَضَانَ فَخَرَجَ صَبِيحَةَ عِشْرِينَ فَخَطَبَنَا وَقَالَ إِنِّي أَرَيْتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ثُمَّ أَلْسَيْتُهَا أَوْ لُسَيْتُهَا فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فِي الْوُثْرِ وَإِنِّي رَأَيْتُ آلِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلْيَرْجِعْ فَرَجَعْنَا وَمَا لَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً فَجَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمَطَرَتْ حَتَّى سَالَ سَقْفُ الْمَسْجِدِ وَكَانَ مِنْ جَرِيدِ النَّخْلِ وَأَقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْجُدُ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ فِي جَنْبَتِهِ.

2016- Ebû Seleme -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Arkadaşım olan Ebû Said'e Kadir gecesini sordum. Ebû Said şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Ramazan'ın ortasındaki on günde itikâfa girdik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yirminci günün sabahında itikaf yerinden minbere çıktı ve bize hutbesinde şöyle buyurdu:

“Bana rüyamda Kadir gecesine dair alâmetler gösterildi, sonra da o bana unutturuldu, veya ben unuttum. Sizler, Kadir gecesini Ramazan'ın son on gününün tek olan gecelerinde araştırın. Ben rüyamda Kadir gecesinde kendimi su ve çamur içinde secde ederken gördüm. Her kim Benimle birlikte itikâf yapıyor ise, itikâfına geri dönsün”

Bu hutbe üzerine biz itikâfa geri döndük. Gökyüzünde hiçbir bulut görmüyorduk. Sonra bir bulut geldi ve yağmur yağdı. Hatta o kadar yağdı ki Mescid'in tavanından aktı. Mescidin tavanı hurma dallarından yapılmıştı. Namaz için kâmet getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in su ve çamur içinde secde yaptığını gördüm. Hatta namazdan çıktığında çamurun izini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in altında gördüm.

۳- بَابُ تَحْرِیِّ لَيْلَةِ الْقَدْرِ فِي الْوِثْرِ مِنَ الْعَشْرِ الْآخِرِ فِيهِ عَنْ عُبَادَةَ

3- Kadir Gecesinin, Ramazan Ayının Son On Gününün Tekli Gecelerinde Aranması Bâbı

Bu konuda Ubâde İbnu Samit'den bir rivayet vardır.

۲۰۱۷ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَبُو سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَحَرُّوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوِثْرِ مِنَ الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ.

2017- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizler, Kadir gecesini, Ramazan’ın son on gününün tek olan gecelerinde arayın” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2019, 2020)

۲۰۱۸ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْرَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَزْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَاوِرُ فِي رَمَضَانَ الْعَشَرَ الْتِّي فِي وَسْطِ الشَّهْرِ إِذَا كَانَ حِينَ يُمَسِّي مِنْ عِشْرِينَ لَيْلَةً تَمْضِي وَيَسْتَقْبِلُ إِحْدَى وَعِشْرِينَ رَجَعَ إِلَى مَنْكَبِهِ وَرَجَعَ مَنْ كَانَ يُجَاوِرُ مَعَهُ وَأَلَّهُ أَقَامَ فِي شَهْرِ جَاوَرَ فِيهِ اللَّيْلَةَ الَّتِي كَانَ يَرْجِعُ فِيهَا فَخَطَبَ النَّاسَ فَأَمَرَهُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ كُنْتُ أَجَاوِرُ هَذِهِ الْعَشَرَ ثُمَّ قَدْ بَدَأَ لِي أَنْ أَجَاوِرَ هَذِهِ الْعَشَرَ الْآخِرَ فَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعِيَ فَلْيَبُتْ فِي مُعْتَكَفِهِ وَقَدْ أَرَيْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ ثُمَّ أَلْسِنْتُهَا فَاذْبَحُوا فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ وَابْتَغُوا فِي كُلِّ وَثْرٍ وَقَدْ رَأَيْتُنِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَاسْتَهَلْتُ السَّمَاءَ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ فَأَمْطَرَتْ فَوَكَّفَ الْمَسْجِدُ فِي مُصَلَّى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً إِحْدَى وَعِشْرِينَ قَبِصْرَتِ عَيْنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَظَرْتُ إِلَيْهِ انْصَرَفَ مِنَ الصُّبْحِ وَوَجْهُهُ مُمْتَلِئٌ طِينًا وَمَاءً.

2018- Ebû Said el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ayının ortasında ki on günde itikâf yapardı. Yirminci gece bitip de yirmi birinci gün başlayınca evine gider, kendisi ile birlikte itikâfta olanlar da evlerine dönerdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir Ramazan ayında, yine daha önce evine dönme adeti olduğu bir zamanda, itikâfta kaldı, ve insanlara hitap ederek onlara Allah'ın emrettiği bazı hususları emretti. Sonra şöyle buyurdu:

“Ben şu ayın ortasındaki bu on günde itikâfa girerdim. Sonra bu son on günde de itikâfa girmem bana vahyolundu. Benimle birlikte itikâf yapanlar, itikâf yaptıkları yerde kalmaya devam etsinler. Bu Kadir gecesinin hangi gece olduğu bana gösterildi, sonra o bana unutturuldu. Artık siz Kadir gecesini son on gününde ve tekli gecelerde arayın. Ben, rüyamda kendimi, Kadir gecesinde su ve çamur içinde secde yaparken gördüm.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bunu söylediği gece şiddetli bir yağmur yağdı ve Ramazan ayının yirmi birinci gecesini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz kıldığı yere Mescid'in tavanından yağmur suları aktı. Ben gözlerimle Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm, O'na baktım. Sabah namazını bitirdiğinde çamur ve su alnını kaplamıştı.

٢٠١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ التَّمِسُوا.

2019- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kadir gecesini, Ramazan ayının son on gününün tekli gecelerinde araştırın”

٢٠٢٠ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَاوِرُ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ وَيَقُولُ تَحَرُّوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ.

2020- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ayının son on gününde itikâfa girer ve şöyle buyururdu:

“Siz Kadir gecesini, Ramazan ayının son on gününde araştırın.”

٢٠٢١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اتِمُّوْهَا فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي تَاسِعَةٍ تَبْقَى فِي سَابِعَةٍ تَبْقَى فِي خَامِسَةٍ تَبْقَى تَابِعَةُ عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ.

2021- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kadir gecesini Ramazan ayının son on gününde arayınız. Kadir gecesini ya Ramazan ayından dokuz gün kaldığında, yani yirmi birinci gecede, veya kalan yedinci gecesinde, yani yirmi üçüncü gecede, veya da kalan beşinci gecesinde, yani yirmi beşinci gece arayın.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2022)

٢٠٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ وَعِكْرِمَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هِيَ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ هِيَ فِي تِسْعٍ يَمْضِينَ أَوْ فِي سَبْعٍ يَبْقَيْنَ يَغْنِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَعَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ اتِمُّوْا فِي أَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ.

2022- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kadir gecesi Ramazan ayının son on günü içinde yirmi birinci ve yirmi üçüncü gecededir.”

İbnu Abbas: Kadir gecesini Ramazanın yirmi dördüncü gününde arayın, dedi.

٤- بَاب رَفَعِ مَعْرِفَةِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ لِتَلَاخِي النَّاسِ

4- Kadir Gecesinin Hangi Gece Olduğunun Bilgisinin, İnsanların Tartışması Sebebiyle Kaldırılması Bâbı

٢٠٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَسْرَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُخْبِرَنَا بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاخَى رَجُلَانِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ خَرَجْتُ لِأُخْبِرَكُمْ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاخَى فُلَانٌ وَفُلَانٌ فَرَفِغَتْ وَعَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرًا لَكُمْ فَالْتَمِسُوهَا فِي التَّاسِعَةِ وَالسَّابِعَةِ وَالْخَامِسَةِ

2023- Ubade ibnu Samit şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kadir Gecesi'nin ne zaman olduğunu bize haber vermek için evinden çıktı. Bu arada Müslümanlardan iki kişi birbirlerinden haklarını isteyerek kaba sözler sarf ettiler.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“(Evimden) sizlere Kadir Gecesi'nin ne zaman olduğunu haber vermek için çıkmıştım. Falan ve falan birbirlerine kaba sözler söyleyince onu belirlemem benden kaldırıldı. Umulur ki bu sizin için daha hayırlı olur. Sizler Kadir Gecesi'ni yirmi yedi, yirmi dokuz ve yirmi beşinci gecelerde arayınız. “

٥- بَاب الْعَمَلِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

5- Ramazan Ayının Son On Gününde Çok Amel Yapmak Bâbı

٢٠٢٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ شَدَّ مِزْرَهُ وَأَحْيَا لَيْلَهُ وَأَيَّقَطَ أَهْلَهُ.

2024- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ramazanın son on günü geldiğinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kadınlardan uzaklaşır, gecelerini ibadetle geçirir, ailesini de gece ibadet için uyandırır.

۳۳- كِتَابُ الْإِيتِكَافِ

33- İTİKÂF KİTABI

۱- بَابُ الْإِيتِكَافِ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ وَالْإِيتِكَافِ فِي الْمَسَاجِدِ كُلِّهَا

1- Ramazan Ayının Son On Gününde ve Bütün Mescidlerde
İtikâf⁶⁰ Yapmak Bâbı

لَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿وَلَا تُبَاسِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: «...Mescidlerde itikâfa çekilmiş olduğunuz sürece kadınlara yaklaşmayın. Bunlar Allah'ın hudududur, ona yaklaşmayın. İşte Allah, insanlara, kötülüklerden korunmaları için âyetlerini böylece açıklar.» Bakara 187

۲۰۲۵- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ أَنَّ
نَافِعًا أَخْبَرَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَكَبَّفُ الْعَشْرَ الْآخِرَ مِنْ رَمَضَانَ.

2025- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun-
şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan ayının son
on gününde itikâfa girerdi.

60 İtikâf, lügat yönünden makbul olsun veya olmasın, bir yerde ve bir şey üzerinde kendini hapsedip durmak manasınadır. Dinde ise ramazan ayının son on günü mescide ibadette kalmak ve o günün gecelerinde de kadınlardan uzak durmak.

٢٠٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عَقِيلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَكِفُ الْعَشَرَ الْأَوَّلَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَرَفَّاهُ اللَّهُ ثُمَّ اغْتَكَفَ آزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ.

2026- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat edinceye kadar Ramazan ayının son on gününde itikâf yapardı. Onun vefatından sonra hanımları itikâfa girmeye devam etmişlerdi.

٢٠٢٧ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ الثِّمَمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَّلِ مِنْ رَمَضَانَ فَاعْتَكَفَ عَامًا حَتَّى إِذَا كَانَ لَيْلَةً إِخَذَى وَعِشْرِينَ وَهِيَ اللَّيْلَةُ الَّتِي يَخْرُجُ مِنْ صَبِيحَتِهَا مَنْ اغْتَكَفَ قَالَ مَنْ كَانَ اغْتَكَفَ مَعِيَ فَلْيَغْتَكِفْ الْعَشَرَ الْأَوَّلَ وَقَدْ أُرِيتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ ثُمَّ أُلْسِيَتْهَا وَقَدْ رَأَيْتُنِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ مِنْ صَبِيحَتِهَا فَالْتِمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَّلِ وَالْتِمِسُوهَا فِي كُلِّ وَتَرٍ فَمَطَرَتِ السَّمَاءُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَكَانَ الْمَسْجِدُ عَلَى عَرِيشٍ فَوَكَّفَ الْمَسْجِدُ فَبَصُرْتُ عَيْنَايَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جَبْهَتِهِ أَثَرُ الْمَاءِ وَالطِّينِ مِنْ صُبْحِ إِخَذَى وَعِشْرِينَ.

2027- Ebû Said el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ayının ortasındaki on günde itikâf yapardı. Yine bir sene ramazan ayının yirmi birinci gecesine kadar itikaf yaptı, o günün sabahı olunca ki her zaman bu gecenin sabahında itikâfından çıkardı şöyle buyurdu:

“Kim benimle birlikte itikâfa girmişse, son on günde itikâf yapmaya devam etsinler. Çünkü bana bu Kadir gecesi gösterildi ancak daha sonra o bana unutturuldu. Ben rüyamda Kadir gecesinin sabahında su ve çar-

mur içinde secde ettiğimi gördüm. Öyleyse Kadir gecesini siz son on gün-
de ve tekli gecelerde arayın”

O gece öyle şiddetli yağmur yağdı ki mescidin tavanı hurma dalla-
rından olduğundan tavanından sular aktı. Yirmi birinci gecenin sabahında
gözlerimle Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in alnında su ve ça-
murun izini gördüm.

۲ - بَابُ الْخَائِضِ لِرَجُلٍ رَأَسَ الْمُعْتَكِفِ

2- Hayızlı Bir Kadın İtikâftaki Eşinin Saçını Tarayıp Yağlaması Bâbı

۲۰۲۸ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي
عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْنِي إِلَيَّ رَأْسَهُ
وَهُوَ مُجَاوِرٌ فِي الْمَسْجِدِ فَأَرْجُلُهُ وَأَنَا حَائِضٌ

2028- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'de itikâfta iken ba-
şını bana doğru uzatır, ben de hayızlı olduğum hâlde saçlarını tarardım.

۳ - بَابُ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ

3- İtikâfta Olan Kişi, Bir Haceti Dışında Evine Giremez Bâbı

۲۰۲۹ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ بَنَاتِ
عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوَّجَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ
وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَدْخُلُ عَلَيَّ رَأْسَهُ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ
فَأَرْجُلُهُ وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ إِذَا كَانَ مُعْتَكِفًا.

2029- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'de itikâfta olduğu
hâlde başını eve doğru uzatır, ben de onun saçlarını tarardım. Allah Rasû-
lü sallallahu aleyhi ve sellem itikâflı olduğunda bir ihtiyaç olmadıkça eve

girmezdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2033, 2034, 2041, 2045)

٤- بَابُ غَسْلِ الْمُعْتَكِفِ

4- İtikâfta Olan Bir Kimsenin Yıkınması Bâbı

٢٠٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ
عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يُبَاشِرُنِي وَأَنَا حَائِضٌ.

2030- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ben hayızlı iken benimle mübaşere yapardı.⁶¹

٢٠٣١- وَكَانَ يُخْرِجُ رَأْسَهُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فَأَغْسِلُهُ وَأَنَا حَائِضٌ.

2031- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'de itikâfta iken, Mescid'den başını benim odama doğru uzatır ve ben hayızlı olduğum hâlde O'nun saçlarını yıkardım.

٥- بَابُ الْاِغْتِكَافِ لَيْلًا

5- Gündüz Olmaksızın Sadece Geceleyin İtikâfa Girmek Bâbı

٢٠٣٢- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُيَيْنَةَ اللَّهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ
عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُنْتُ
لَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ أَغْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ قَالَ فَأَوْفِ بِتَذْرِكَ.

2032- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve

61 Mübaşere, kişini hanımıyla yaptığı cima dışındaki şeylere denir.

sellem'e: Cahiliye devrinde iken Mescid-i Haram içinde bir gece itikâf yapmayı adamıştım, adağımı yerine getireyim mi? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Adağınızı yerine getir" buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2043, 3144, 4320, 6697)

٦ - بَابِ اغْتِكَافِ النِّسَاءِ

6- Kadınların İtikaf Yapmasının Hükümü Bâbı

٢٠٣٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّغَمَانِ حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ فَكُنْتُ أَضْرِبُ لَهُ خِباءَ فَيَصَلِّي الصُّبْحَ ثُمَّ يَدْخُلُهُ فَاسْتَأْذَنْتُ حَفْصَةَ عَائِشَةَ أَنْ تَضْرِبَ خِباءَ فَأَذِنَتْ لَهَا فَضَرَبَتْ خِباءَ فَلَمَّا رَأَتْهُ زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ ضَرَبَتْ خِباءَ آخَرَ فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى الْأَخِيَّةَ فَقَالَ مَا هَذَا فَأَخْبَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَيْسَ لِرُؤُوسِنَّ بَيْنَهُنَّ فَرْكَ الْإِعْتِكَافِ ذَلِكَ الشَّهْرَ ثُمَّ اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ.

2033- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ayının son on gününde itikâfa girerdi. Ben onun için yünden bir çadır kurmuştum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazını kıldırınca çadıra girerdi. Bir gün Hafsa, Âişe'den kendisine çadır kurmak için izin istedi. Âişe de Hafsa'ya izin verdi. O da Mescid'de bir çadır kurdu. Zeynep bintu Cahş bunu görünce o da başka bir çadır kurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem çadırları görünce: "Bu çadırlar da ne?" diye sordu. Kendisine bunların Hafsa ile Zeynep bintu Cahş'a ait çadırlar olduğu bildirildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Onlar bunu iyilikten mi sayıyorlar" buyurdu ve o Ramazan ayında itikâfı terk etti. Sonra Şevval ayında on gün itikâfa girdi.

۷- بَابُ الْأَخِيَّةِ فِي الْمَسْجِدِ

7- Mescitte İtikaf İçin Çadırlar Kurmak Bâbı

۲۰۳۴- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَادَ أَنْ يَعْتَكِفَ فَلَمَّا انْصَرَفَ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي أَرَادَ أَنْ يَعْتَكِفَ إِذَا أَخِيَّةَ خِبَاءَ عَائِشَةَ وَخِبَاءَ حَفْصَةَ وَخِبَاءَ زَيْنَبَ فَقَالَ أَلَيْسَ تَقُولُونَ بِهِنَّ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمْ يَعْتَكِفْ حَتَّى اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَالٍ

2034- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem itikâfa girmek istedi. İtikâf yapmak istediği yere gittiğinde, orada Âişe'nin, Hafsa'nın ve Zeyneb'in - Allah onlardan razı olsun- çadırlarını gördü. Bunu üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Onlar bunu iyilikten mi sayıyorlar?"

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o Ramazan ayında itikâfi terk etti. Daha sonra Şevval ayında on gün itikâfa girdi.

۸- بَابُ هَلْ يَخْرُجُ الْمُعْتَكِفُ لِحَوَائِجِهِ إِلَى بَابِ الْمَسْجِدِ

8- Bâb: İtikâfta Olan Bir Kimse İhtiyaçları İçin Mescidin Kapısına Kadar Çıkabilir mi?

۲۰۳۵- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزُورُهُ فِي اغْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهَا يَقْلِبُهَا حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ عِنْدَ بَابِ أُمِّ سَلَمَةَ مَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَسَلَّمَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُمَا النَّبِيُّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَسُولِكُمَا إِمَّا هِيَ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُصَيْنٍ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَبَّرَ عَلَيْهِمَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَبْلُغُ مِنَ الْإِنْسَانِ مَبْلَغَ الدَّمِّ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْدِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَيْئًا.

2035- Ali ibnul-Huseyin -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Safiyye kendisine şöyle haber verdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ayının son on gününü Mescid'de itikâfta iken O'nu ziyarete gittim. Onunla bir süre konuştum. Daha sonra dönmek için kalktım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de beni uğurlamak için kalktı. Safiyye, Ummu Seleme'nin kapısı önündeki Mescid'in kapısına geldiğinde Ensar'dan iki adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından geçerek O'na selam verdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o ikisine şöyle dedi: "Yavaş yürüyün, bekleyin. Bu yanımdaki kadın, hanımım Safiyye bintu Huyey'dir." O iki kişi: Subhânallâh! Ey Allah'ın Rasûlü! (Biz senin hakkında hayırdan başka bir şey düşünmeyiz.) dediler. Bu söz onlara çok ağır geldi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki şeytan, Ademoğlunun vücudunda kanın dolaştığı gibi dolaşır. Ben sizin kalplerinize şeytanın vesvese vermesinden endişe ettim" (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2038, 2039, 3101, 3281, 6219, 7171)

٩ - بَابُ الْإِعْتِكَافِ وَخُرُجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبِيحَةَ عِشْرِينَ

9- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in İtikâfı ve Ramazan Ayının Yirminci Gününün Sabahında İtikâftan Çıkması Bâbı

٢٠٣٦ - حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ هَارُونَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قُلْتُ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ قَالَ نَعَمْ اعْتَكَفْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَشَرَ الْأَوَسَطَ مِنْ رَمَضَانَ قَالَ فَخَرَجْنَا صَبِيحَةَ عِشْرِينَ قَالَ فَخَطَبَنَا رَسُولُ

اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبِيحَةَ عَشْرِينَ فَقَالَ إِنِّي أُرَيْتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَإِنِّي لُنَسِيْتُهَا
فَأَتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ فِي وَثْرِ فَإِنِّي رَأَيْتُ أَنِّي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ وَمَنْ
كَانَ اعْتَكَفَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلْيَرْجِعْ فَرَجَعَ النَّاسُ إِلَى الْمَسْجِدِ
وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً قَالَ فَجَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمَطَرَتْ وَأَقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَسَجَدَ رَسُولُ
اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الطِّينِ وَالْمَاءِ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ فِي أُرْتَبَتِهِ وَجَبْهَتِهِ.

2036- Ebû Seleme İbnu Abdurrahman -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Said: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi Kadir gecesinden bahsederken duydun mu? diye sordum. Ebû Said -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Evet. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan ayının ortasındaki on günde itikâfa girdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yirminci günün sabahında itikâftan çıktık. Yirminci günün sabahında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize hutbe verdi. Hutbesinde şöyle buyurdu:

“Bana rüyamda Kadir gecesini gösterildi. Ben ise onu unuttum. Kadir gecesini Ramazan ayının son on gününün tekli gecelerinde arayın. Ben rüyamda suyun ve çamurun içinde secde ettiğimi gördüm. Her kim Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte itikâfa girmişse, itikâfına geri dönsün.”

İnsanlar Mescid’e, itikâfa geri döndüler. O esnada gökyüzünde hiçbir bulut görmüyorduk. Bir yağmur bulutu geldi ve yağmur yağdı. Namaz için kâmet getirildi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem su ve çamurun içinde secde etti. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem burnunun ucunda ve alnında çamur izini gördüm.

١٠ - بَابُ اغْتِكَافِ الْمُسْتَحَاضَةِ

10- İstihazalı Kadının İtikâf Yapması Bâbı

٢٠٣٧- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اعْتَكَفْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةً مِنْ أَزْوَاجِهِ مُسْتَحَاضَةً فَكَأَنِّي تَرَى الْحُمْرَةَ وَالصُّفْرَةَ فَرُبَّمَا وَضَعْنَا الطُّسْتَ تَحْتَهَا وَهِيَ تُصَلِّي.

2037- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte hanımlarından istihazalı⁶² olan birisi itikâfa girdi. O, gelen kanın rengini kırmızılık ve sarılık görüyordu. Hatta o namaz kılarken onun alt tarafına kanın yere damlamaması için bir leğen koyuyorduk. O bu hâlde namaz kılardı.

١١- بَابُ زِيَارَةِ الْمَرْأَةِ زَوْجِهَا فِي اعْتِكَافِهِ

11- Kadının İtikâfta Olan Kocasını Ziyaret Etmesi Bâbı

٢٠٣٨- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ ح حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ وَعِنْدَهُ أَزْوَاجُهُ فَرُخِنَ فَقَالَ لَصَفِيَّةَ بِنْتُ حُصَيْنٍ لَا تَفْعَلِي حَتَّى أَلْصِقَ مَعَكَ وَكَانَ يَبْتَثُّهَا فِي دَارِ أَسَامَةَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهَا فَلَقِيَهُ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَنَظَرَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَجَازَا وَقَالَ لَهُمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَالَيَا إِلَيْهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُصَيْنٍ قَالَا سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يُلْقِيَ فِي أَلْفَسِكُمَا شَيْئًا.

62 İstihaza veya müstehaza; hayız müddetinin en uzununu geçtikten sonra yine kanı dinmeyen kadına denir. Hadisteki istihaza gören, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in zevcesi Sevde bintu Zem'a idi.

2038- Ali İbnu Hüseyin -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'de itikâfta bulunuyordu. Yanında hanımları vardı. Onlar, yanından kalkıp evlerine gittiklerinde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Safiyye bintü Huyey'e: "Acele etme de ben de seninle birlikte geleyim" buyurdu. Safiyye'nin evi Usârne'nin evindeydi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem O'nunla birlikte çıktı. Ensar'dan iki kişi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bakıp, yanlarından geçtiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o ikisine:

"Buraya gelin. Bu Safiyye bintü Huyey'dir" buyurdu. O ikisi: Subhânallâh ey Allah'ın Rasûlü! (Biz senin hakkında hayırdan başka bir şey düşünmeyiz.) dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şüphesiz şeytan insanın bedeninde kanın dolaştığı gibi dolaşır. Şeytanın sizin nefislerinize vesvese atmasından endişe ettim."

۱۲ - بَابُ هَلْ يَنْزِرُ الْمُعْتَكِفُ عَنْ نَفْسِهِ

12- Bâb: İtikâfta Olan Kimse Kendisini Söz ve Fiille Savunur Mu?

۲۰۳۹ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حِمْيٍ أَخْبَرَتْهُ ح وَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يُخْبِرُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ أَنَّ صَفِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فَلَمَّا رَجَعَتْ مَشَى مَعَهَا فَأَبْصَرَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَلَمَّا أَبْصَرَهُ دَعَاهُ فَقَالَ تَعَالَ هِيَ صَفِيَّةٌ وَرَبِّمَا قَالَ سُفْيَانُ هَذِهِ صَفِيَّةٌ لِإِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ قُلْتُ لِسُفْيَانَ أَتَنُ لَيْدًا قَالَ وَهَلْ هُوَ إِلَّا لَيْلٌ.

2039- Ali İbnul-Huseyn -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem itikâfta iken, Safiyye -Allah ondan razı olsun- O'nun yanına geldi. Safiyye evine dönmek istediğin-

de, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem O'nu uğurlamak için O'nunla beraber yürüdü. Bu esnada Ensar'dan bir adamı gördü. Onu görünce yanına çağırdı ve şöyle dedi: "Buraya gel, bu kadın Safiyye'dir! Muhakkak ki şeytan, Ademoğlunun bedeninde kanın dolaşığı gibi dolanır."

Ben, Sufyan'a dedim ki: Safiyye, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geceleyin mi geldi? Sufyan: O, geceden başka bir zamanda gelebilir mi? dedi.

۱۳- بَابُ مَنْ خَرَجَ مِنْ اغْتِكَافِهِ عِنْدَ الصُّبْحِ

13- İtikâftan Sabahleyin Çıkan Kimse Bâbı

۲۰۴۰ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَشِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سَلِيمَانَ الْأَحْوَلِ خَالَ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ح قَالَ سُفْيَانُ وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ح قَالَ وَأُظُنُّ أَنَّ ابْنَ أَبِي لَبِيدٍ حَدَّثَنَا عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اغْتَكَفْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَشْرَ الْأَوَسَطَ فَلَمَّا كَانَ صَبِيحَةَ عَشْرِينَ نَقَلْنَا مَتَاعَنَا فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ اغْتَكَفَ فَلْيَرْجِعْ إِلَى مُعْتَكِفِهِ فَإِنِّي رَأَيْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ وَرَأَيْتُنِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى مُعْتَكِفِهِ وَهَاجَتِ السَّمَاءُ فَمَطَرْنَا فَوَالِدِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ لَقَدْ هَاجَتِ السَّمَاءُ مِنْ آخِرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَكَانَ الْمَسْجِدُ عَرِيشًا فَلَقَدْ رَأَيْتُ عَلَى أَلْفِهِ وَأَرْتَبْتِهِ أَثَرَ الْمَاءِ وَالطِّينِ.

2040- Ebû Said -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Ramazan ayının ortasındaki on günde itikâfa girdik. Yirminci günün sabahında Mescid'de itikâf için kullandığımız eşyalarımızı evlerimize taşıyıp itikâftan çıktık. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanımıza gelerek şöyle buyurdu:

"Kim benimle birlikte itikâf yapmışsa, son on günde itikâf için Mescid'e geri dönsün. Bu gece bana Kadir gecesinin ne zaman olduğu gösterildi. Ben rüyamda su ve çamur içinde secde ettiğimi gördüm."

Ebu Said Mescid’de itikâf yaptığı yere geri dönünce şöyle dedi: O gece yağmur yağdı. Peygamberini hak ile gönderen Allah’a yemin ederim ki yağmur bu gecenin sonunda yağdı. Mescid’in tavanı hurma dallarından olduğu için yağın yağmur suları Mescid’e girdi ve ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem burnunun ucunda ve alnında su ve çamur izi gördüm.

١٤ - بَابُ الْإِيتِكَافِ فِي شَوَّالٍ

14- Şevval Ayında İtikaf Yapmak Bâbı

٢٠٤١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ بْنُ عَزْوَانَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ وَإِذَا صَلَّى الْقَدَاةَ دَخَلَ مَكَانَهُ الَّذِي اعْتَكَفَ فِيهِ قَالَ فَاسْتَأْذَنَتْهُ عَائِشَةُ أَنْ تَعْتَكِفَ فَأَذِنَ لَهَا فَضَرَبَتْ فِيهِ قُبَّةً فَسَمِعَتْ بِهَا حَفْصَةَ فَضَرَبَتْ قُبَّةً وَسَمِعَتْ زَيْنَبُ بِهَا فَضَرَبَتْ قُبَّةً أُخْرَى فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْقَدَاةِ أَبْصَرَ أَرْبَعَ قَبَابٍ فَقَالَ مَا هَذَا فَأَخْبَرَ خَبْرَهُنَّ فَقَالَ مَا حَمَلَهُنَّ عَلَى هَذَا أَلَبِرُ الزَّرْعُوهَا فَلَا أَرَاهَا فَتُرِعَتْ فَلَمْ يَعْتَكِفْ فِي رَمَضَانَ حَتَّى اعْتَكَفَ فِي آخِرِ الْعَشْرِ مِنْ شَوَّالٍ.

2041- Abdurrahman’ın kızı Amra, Âişe’den -Allah ondan razı olsun- bildirdi. O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem her Ramazan ayının son on gününde itikâf yapardı. Sabah namazını kılınca Mescid’in içindeki çadırına girerdi. Âişe, Mescid’de itikâfa girmek için izin istedi. O’na izin verdi ve Mescid’de itikâf için bir çadır kurdu. Âişe’nin Mescid’de itikâf için çadır kurduğunu duyan Hafsa da Mescid’e itikâf için çadır kurdu. Bunu duyan Zeyneb de Mescid’e itikâf için çadır kurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazını kılınca Mescid’de kendi çadırıyla birlikte dört çadır olduğunu gördü ve: “Bu çadırlar da neyin nesi?” diye sordu. O çadırların ne için Mescid’e kurulduğu ve kimlerin olduğu kendisine haber verildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem

şöyle buyurdu:

“Onları böyle yapmalarına iten sebep nedir? Bunu iyilikten mi sayıyorlar? Bu çadırları sökün, onları görmeyeyim.” Çadırlar söküldü ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o yıl ki Ramazan ayında itikâfa girmede. Bu itikâfın yerine bedel olarak Şevval ayının son on gününde itikâfa girdi.

۱۵ - بَاب مَنْ لَمْ يَرَ عَلَيْهِ صَوْمًا إِذَا اعْتَكَفَ

15- İtikafa Girdiğinde Kendisine Oruç Tutmayı Şart Görmeyen Kimse Bâbı

۲۰۴۲ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْفِ نَذْرَكَ فَاعْتَكَفَ لَيْلَةً.

2042- Ömer İbnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ey Allah'ın Rasûlü! Ben cahiliye devrinde Mescid-i Haramda bir gece itikâf yapmayı adanmıştım. Adağımı yerine getireyim mi? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Adağımı yerine getir” buyurdu. Bunun üzerine Ömer, Mescid-i Haram da bir gece itikâfa girdi.

۱۶ - بَاب إِذَا نَذَرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ يَعْتَكِفَ ثُمَّ أَسْلَمَ

16- Bâb: Cahiliye Döneminde İtikaf Yapmayı Adak Olarak Adayan, Sonra da Müslüman Olan Kimse Adağını Yerine Getirir mi?

۲۰۴۳ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نَذَرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ يَعْتَكِفَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ قَالَ أَرَأَهُ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْفِ بِنَذْرِكَ.

2043- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer -Allah ondan razı olsun- cahiliye devrinde Mescid-i Haram da bir gece itikâf yapmayı adanmış ve “adağımı yerine getireyim mi?” diye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sormuş ve O da “Adağımı yerine getir” buyurmuştur.

١٧- بَابُ الْإِعْتِكَافِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَسَطِ مِنْ رَمَضَانَ

17- Ramazanın Ortasındaki On Gün İtikâf Yapmak

٢٠٤٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ فَلَمَّا كَانَ الْعَامَ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عِشْرِينَ يَوْمًا.

2044- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem her Ramazan ayında on gün itikâfa girerdi. Vefat ettiği yılın Ramazan ayında ise yirmi gün itikâf yaptı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 4998)

١٨- بَابُ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْتَكِفَ ثُمَّ بَدَأَ لَهُ أَنْ يَخْرُجَ

18- İtikâf Yapmak İsteyen, Ancak Sonradan Bundan Vazgeçip İtikâftan Çıkan Kimsenin Durumunun Beyanı Bâbı

٢٠٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرَةُ بِنْتُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ أَنْ يَعْتَكِفَ الْعَشْرَ الْوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ فَاسْتَأْذَنَتْهُ عَائِشَةُ فَأَذِنَ لَهَا وَسَأَلَتْ حَفْصَةُ عَائِشَةَ أَنْ تَسْتَأْذِنَ لَهَا فَفَعَلَتْ فَلَمَّا رَأَتْ ذَلِكَ زَيْتَبُ ابْنَةُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي هَانٍ لَهَا قَالَتْ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى انْصَرَفَ إِلَى بَنَاتِهِ فَبَصُرَ بِالنَّبِيِّ فَقَالَ مَا

هَذَا قَالُوا بِنَاءَ عَائِشَةَ وَرَزَيْبَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلْبِرُّ أَرَدْنَ بِهَذَا مَا أَنَا بِمُعْتَكِفٍ فَرَجَعَ فَلَمَّا أَفْطَرَ اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ.

2045- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ayının son on gününde itikâfa gireceğini söyledi. Âişe de itikâfa girmek için izin istedi ve kendisine izin verildi. Hafsa, Âişe'den kendisi için de izin istemesini söyledi. Âişe de bunu yaptı. Bunu gören Zeyneb bintu Cahş da Mescid'de itikâfa girmek için kendisine bir çadır kurulmasını emretti. Mescidde O'nun için de bir çadır kuruldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazını kılınca çadırına girdi. Bu esnada Mescid'de kurulu olan çadırları gördü ve: "Bunlar da neyin nesidir?" diye sordu. Dediler ki: Bu, Âişe, Hafsa ve Zeyneb'in itikâf için kurdurdukları çadırlardır. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bununla iyilik yapmayı mı murad ettiler? Ben ise itikâfa girmeyeceğim." Bu sözünden sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem itikâfa girmedi. Ramazan ayı bitince Şevval ayında on gün itikâfa girdi.

١٩- بَابُ الْمُعْتَكِفِ يَدْخُلُ رَأْسَهُ الْيَتَّ لِلْفَسْلِ

19- İtikâfta Olan Kişinin, Başını Yıkamak İçin Evine Uzatması Bâbı

٢٠٤٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ

عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ تُرَجِّلُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ حَائِضٌ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فِي الْمَسْجِدِ وَهِيَ فِي حُجْرَتِهَا يُنَاقِلُهَا رَأْسَهُ.

2046- Urve, Âişe'den -Allah ondan razı olsun- bildirdi. O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'de itikâfta bulunurken, Âişe de kendi odasında durur, kendisi hayızlı olduğu hâlde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in saçlarını tarardı.

٣٤- كِتَابُ الْبَيْعِ

34- BÜYÜ' (ALİŞ-VERİŞ) KİTABI

وَقَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا﴾ وَقَوْلُهُ ﴿إِلَّا أَنْ تَكُونَ بِجَارَةٍ حَاضِرَةً لِّدِيرُوتِهَا بَيْنَكُمْ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: «..Allah alış-verişi helal, faizi ise haram kılmıştır..» Bakara: 275

«Ey îman edenler! Belirli bir vakte kadar birbirinize borçlandığınız zaman, onu yazın; aranızdan bir kâtip doğru olarak yazsın ve Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan çekinmesin; yazsın. Borçlu olan da yazdırsın ve Rabbi olan Allah'tan korkup borcundan hiçbir şey eksiltmesin. Eğer borçlu, câhil, yahut zayıf, yahut da bizzat yazdırmaya gücü yetmezse, velisi doğru olarak yazdırsın. Borç ve alacak yazılırken erkeklerinizden iki de şâhid bulundurun. Eğer iki erkek olmazsa, razı olacağınız şâhidlerden bir erkekle, birinin unutmaması halinde, diğerinin ona hatırlatması için iki kadın yeter. Şâhidler çağırıldıklarında, şâhidlikten çekinmesinler. Küçük olsun büyük olsun, borcu, süresiyle birlikte yazmaya üşenmeyin. Bu, Allah katında daha adaletli, şâhidlik için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha yakındır; ancak aranızda yaptığınız alışverişin peşin paralı bir ticaret olması halinde, onu yazmanızda size bir gûnâh yoktur. Alış-veriş ettiğiniz zaman da şâhid tutun. Kâtibe de şâhide de zarar verilmesin. Eğer bir zarar verirsiniz, bu kendinize dokunacak bir itaatsizlik olur. Allah'tan korkun. Allah size öğretiyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.» Bakara: 282

١- بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

1- Allah Teâlâ'nın Şu Âyetinin Beyânı Bâbı

﴿ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴾ وَقَوْلِهِ ﴿ لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ ﴾

«Ey iman edenler! Cuma günü namaz için seslenildiğinde, alışverişini bırakarak Allah'ın zikrine koşun. Eğer bilerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. Namaz kılındığı zaman da, yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lûtfundan rızık arayın. Allah'ı çok zikredin ki kurtuluşa eresiniz. Bir ticaret, yahut bir eğlence görünce, ayrılıp ona gitmişler ve seni ayakta bırakmışlardı. Ey Muhammed! Onlara de ki: "Allah yanında olan şey, eğlenceden de, ticaretten de daha hayırlıdır. Allah, rızık verenlerin de en hayırlısıdır.» Cuma: 10-11

«Ey iman edenler! Karşılıklı gönül rızasına dayanan ticaret malı müstesna, mallarınızı aranızda bâtil yollarla yemeyin ve birbirinizi haksız yere öldürmeyin. Şüphe yoktur ki Allah, size karşı çok merhametlidir.» Nisa: 29

٢٠٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنْ كُنْتُمْ تَقُولُونَ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَقُولُونَ مَا بَالُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ لَا يُحَدِّثُونَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَإِنْ إِخْوَتِي مِنَ الْمُهَاجِرِينَ كَانُوا يَشْغَلُهُمْ صَفَقُ بِلَاسِنَاقٍ وَكُنْتُ أَلْزِمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مِلَّةٍ بَطْنِي فَأَشْهَدُ إِذَا غَابُوا وَأَحْفَظُ إِذَا نَسُوا وَكَانُوا يَشْغَلُ إِخْوَتِي مِنَ الْأَنْصَارِ عَمَلُ أَمْوَالِهِمْ وَكُنْتُ أَمْرًا مَسْكِينًا مِنْ مَسَاكِينِ الصُّفَّةِ أَعْيَى حِينَ يَنْسَوْنَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِي حَدِيثٍ يُحَدِّثُهُ إِنَّهُ لَنْ يَسُطَّ أَحَدٌ ثَوْبَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي هَذِهِ ثُمَّ يَجْمَعُ إِلَيْهِ ثَوْبَهُ إِلَّا وَعَى مَا أَقُولُ فَبَسَطْتُ كِمْرَةً عَلَيَّ حَتَّى إِذَا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَقَالَتهُ جَمَعْتُهَا إِلَى صَدْرِي فَمَا نَسِيتُ مِنْ مَقَالَةٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِلْكَ مِنْ شَيْءٍ.

2047- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sizler diyorsunuz ki: Ebu Hureyre, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden hadis rivayetini çoğalttı. (yani O'ndan çokça hadis rivayet ediyor) Muhacirler ve Ensar ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem den Ebu Hureyre'nin çokça hadis rivayeti gibi hadis rivayet etmiyorlar. Muhacir kardeşlerimi çarşılarda alış veriş meşgul ederdi. Ben ise, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından karın tokluğuna ayrılmaz, onların olmadıkları yerde hazır bulunur ve onların unuttukları sözleri ezberlerdim. Ensar kardeşlerimi de mallarında çalışmak meşgul ederdi. Ben ise Suffe miskinlerinden bir miskindim ve onların unuttukları sözleri ezberlerdim.

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden şöyle bildirdi: "Ben bu sözümü bitirinceye kadar elbisesini yayacak, sonra elbisesini toplayacak kişi, söylediklerimi ezberleyecektir."

Bu söz üzerine üzerimdeki renkli ridamı yere yaydım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sözlerini bitirince onu alıp göğsümde topladım. O günden itibaren Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden duyduğum hiçbir sözünü unutmadım.⁶³

٢٠٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَمَّا قَدَمْنَا الْمَدِينَةَ أَخَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ إِلَيَّ أَكْثَرُ الْأَنْصَارِ مَالًا فَأَقْسِمُ لَكَ بِصَفِّ مَالِي وَالظُّرِّ أَيُّ زَوْجَتِي هَوَيْتَ نَزَلْتُ لَكَ

63 Bu hadislerde Ebu Hureyre'nin -Allah ondan razı olsun- fazileti anlatılmakta ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in açıkça mucizesi bulunmaktadır.

عَنْهَا فَإِذَا حَلَّتْ تَزَوُّجَتَهَا قَالَ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لَا حَاجَةَ لِي فِي ذَلِكَ هَلْ مِنْ سُوْقٍ فِيهِ بِجَارَةٌ قَالَ سُوْقٌ قَيْنَقَاعٍ قَالَ فَعَدَا إِلَيْهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَكُنِيَ بِأَقِطٍ وَسَمَنٍ قَالَ ثُمَّ تَابَعَ الْغَدُوَّ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَلَيْهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجْتَ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ قَالَ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ كَمْ سَقَتَ قَالَ زَيْنَةَ نَوَافٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ نَوَافٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتَ وَلَوْ بِشَاةٍ.

2048- Abdurrahman İbnu Avf -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine'ye geldiğimiz zaman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem benimle Sa'd İbnur-Rebî'i kardeş yaptı. Bunun üzerine, Sa'd İbnur-Rebi bana şöyle dedi: Ben Ensar'ın içinde malı en çok olanlardanım. Bunun için malımın yarısını sana vereyim. Ve iki eşimden hangisini seversen senin için ondan boşanayım. İddeti bitip de sana helal olunca onunla evlenirsin.

Bu teklif üzerine Abdurrahman İbnu Avf, Sa'd İbnur-Rebî'ye şöyle dedi: Benim bu hususta bir ihtiyacım yoktur. Medine'de içinde ticaret yapılan bir çarşı var mı? Sa'd: Kaynuka kabilesinin çarşısı var, dedi.

Abdurrahman sonra Kaynuka çarşısına gitti. Satmak için yanında süzme peynir ve yağ götürdü. Ticaret için çarşıya gitmeye devam etti.

Aradan fazla bir zaman geçmeden, Abdurrahman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın yanına üzerinde zifafa girenlere mahsus sarı zâferan kokusu olduğu hâlde geldi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Evlendin mi?" diye sordu. Abdurrahman, evet, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Kiminle evlendin?" diye sordu. Abdurrahman: Ensar'dan bir kadınla evlendim, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ne kadar mehir verdin?" diye sordu. Abdurrahman: Bir çekirdek, beş dirhem ağırlığınca altın, dedi.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Abdurrahman İbnu Avf'a: "Bir koyun kesmekle de olsa bir velime (yani düğün yemeği) ver" buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 3780)

٢٠٤٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ
 اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ الْمَدِينَةَ فَآخَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيِّ وَكَانَ سَعْدٌ ذَا غِنَى فَقَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ
 أَقَاسِمُكَ مَالِي بِصَفَيْنِ وَأَزْوَجُكَ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ ذُلُونِي عَلَى
 السُّوقِ فَمَا رَجَعَ حَتَّى اسْتَفْضَلَ أَقْطَا وَسَمْنَا فَأَتَى بِهِ أَهْلَ مَنْزِلِهِ فَمَكَّنَا يَسِيرًا أَوْ مَا
 شَاءَ اللَّهُ فَجَاءَ وَعَلَيْهِ وَضُرَّ مِنْ صَفْرَةٍ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَهْمٌ
 قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ مَا سَقَتْ إِلَيْهَا قَالَ نَوَاءٌ مِنْ ذَهَبٍ
 أَوْ وَزَنَ نَوَاءٌ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ أَوْلِمَ وَلَوْ بِشَاةٍ.

2049- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdurrahman İbnu Avf Medine'ye geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onunla Ensar'dan Sa'd İbnu Rebî'i kardeş kıldı. Sa'd, zengin bir kimse idi. Sa'd, Abdurrahman'a: Malımı seninle yarı yarıya paylaşayım ve seni evlendireyim, dedi.

Bu teklif üzerine Abdurrahman İbnu Avf, Sa'd İbnu Rebî'ye: Allah sana ehlini ve malını bereketli kılıp mübarek kılsın. Benim bu hususta ihtiyacım yoktur. Medine'de içinde ticaret yapılan bir çarşı var mı? diye sordu. Sa'd: Kaynuka kabilesinin çarşısı var, dedi.

Abdurrahman sonra Kaynuka çarşısına gitti. Satmak için yanında süzme peynir ve yağ götürdü. Kazancını aile ehline getirdi.

Aradan fazla bir zaman geçmeden, Abdurrahman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına üzerinde zifafa girenlere mahsus sarı zâferan kokusu olduğu hâlde geldi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Evlendin mi?" diye sordu. Abdurrahman, evet, dedi. Abdurrahman: Ensar'dan bir kadınla evlendim, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ne kadar mehir verdin?" diye sordu. Abdurrahman: Bir çekirdek, beş dirhem ağırlığınca altın, dedi.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Abdurrahman İbnu Avf'a: "Bir koyun kesmekle de olsa bir velime (yani düğün yemeği) ver" buyurdu.. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2293, 2781, 2937, 5073, 5148, 5153, 5155, 5167, 6082, 6386)

٢٠٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ عَكَاطٌ وَمَجَنَّةٌ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَأًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا كَانَ الْإِسْلَامُ فَكَأَلَهُمْ تَأْتَمُّوا فِيهِ فَتَزَلَتْ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ قَرَأَهَا ابْنُ عَبَّاسٍ.

2050- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ukâz, Mecenne ve Zu'l-Mecâz⁶⁴ câhiliye devrinde büyük çarşılardandı. İslâm dini geldiğinde Müslümanlar sanki bu çarşılarla gitmeyi günah saydılar ve çekindiler. Bunun üzerine «...*Hac esnasında Rabbinizden rızık istemenizde herhangi bir günâh yoktur...*» (Bakara 198) âyeti indirildi. İbnu Abbas bu âyetin sonunda «..*hac mevsiminde...*» ifadesini de okumuştur.

٢- بَابُ الْحَلَالِ بَيْنَ وَالْحَرَامِ بَيْنَ وَبَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ

2- Helal de Bellidir, Haram da Bellidir. Bu İkisi Arasında Şüpheli Şeyler Vardır Bâbı

٢٠٥١ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ الشَّعْبِيِّ سَمِعْتُ الثُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا أَبُو فَرْوَةَ عَنْ الشَّعْبِيِّ قَالَ سَمِعْتُ الثُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ

64 Câhiliyet devrinde Hicaz'da Mekke civarında senenin belli zamanlarında dört yerde umûmî pazar, yâni panayır kurulurdu. Arab yarımadasının her tarafından toplu kervanlar gelir, buralarda ticâretler, hutbe ve şiir yarışları yaparlardı. Bunlar Ukâz, Mecenne, Zu'l-Mecâz ve Hubâşe panayırılarıdır. Ukâz, Zu'l-Ka'de ayının başında kurulur ve yirmi gün devam ederdi. Yeri Arafat'a yakındı. Şâirlerin yarışmaları en çok Ukâz'da cereyan ederdi. Mecenne, Mekke'ye birkaç mil mesafede idi; yakınında bahçe ve bostanlar bulunduğu için böyle isimlendirilmiştir. Zu'l-Mecâz'ın, Arafat'ın bir tarafında yâhud sağ tarafında kurulduğu bildirilmiştir. Hubâşe, Mekke'nin sağ tarafında ve altı mil mesafede idi.

حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي فَرْوَةَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ سَمِعْتُ الثُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي فَرْوَةَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَلَالُ بَيْنَ وَالْحَرَامِ بَيْنَ وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَةٌ فَمَنْ تَرَكَ مَا شَبَّهَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ كَانَ لِمَا اسْتَبَانَ أَثَرُكَ وَمَنْ اجْتَرَأَ عَلَى مَا يَشْكُ فِيهِ مِنَ الْإِثْمِ أَوْشَكَ أَنْ يُوَاقِعَ مَا اسْتَبَانَ وَالْمَعَاصِي حِمَى اللَّهِ مَنْ يَرْتَفِعْ حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ.

2051- Nu'man İbnu Beşîr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selem şöyle buyurdu:

“(Apaçık delilleri ve vasıflarıyla) helal de bellidir haram da. İkisi arasında şüpheli şeyler vardır ki insanların çoğu onların helallerden mi yoksa haramlardan mı olduğunu bilmezler. Her kim kendisince günah olmasını algıladığı bir şeyi terk ederse, o haramlılığı apaçık olduğu kesin olan bir şeyi daha çok terk eder. Her kim günah olup olmadığı şüpheli olan bir şeye karşı cüret ederse, bu da haram olduğu kesin olan bir fiilde vuku bulur. Günahlar, haramlar Allah'ın korusudur. Her kim sürüsünü koruluğun etrafında otlatırsa çok geçmeden sürüsü koruluğa dalabilir.”

۳ - بَابُ تَفْسِيرِ الْمُشْتَبِهَاتِ

3- Şüpheli Şeylerin Tefsiri Bâbı

وَقَالَ حَسَّانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنَ الْوَرَعِ دَعَا مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ.

Hassan İbnu Ebi Sinan şöyle demiştir: Ben veradan daha kolay bir şey görmedim. Bir şeyde şüpheye düşersen onu bırak ve seni şüphelendir-meyeni al.

۲۰۵۲ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُ أَنْ امْرَأَةً سَوْدَاءَ جَاءَتْ فَرَعَمَتْ أَلَهَا أَرْضَعَتْهُمَا فَذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْرَضَ عَنْهُ وَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَيْفَ وَقَدْ قِيلَ وَقَدْ كَانَتْ تَحْتَهُ ابْنَةُ أَبِي إِهَابِ التَّمِيمِيِّ.

2052- Ukbe İbnul-Hâris'den -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Siyahi bir kadın gelerek Ukbe'yi ve Ukbe'nin hanımını emzirdiğini söyledi. Bunun üzerine Ukbe bu emzirilme durumunu Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüzünü Ukbe'den çevirerek tebessüm etti ve şöyle buyurdu:

“Senin evlendiğin kadın süt kardeşin olduğu söylendiği hâlde sen nasıl evliliğine devam edersin?” O sırada Ukbe, Ebû İhâb Temîmî'nin kızı Ğuneyye ile evliydi.

٢٠٥٣ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهْدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةَ زَمَعَةَ مَنِي فَأَقْبَضَهُ قَالَتْ فَلَمَّا كَانَ عَامَ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَقَالَ ابْنُ أَخِي قَدْ عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ عَبْدُ بْنُ زَمَعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةَ أَبِي وَلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ سَعْدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْنُ أَخِي كَانَ قَدْ عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمَعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةَ أَبِي وَلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنُ زَمَعَةَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمَعَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجِبِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بَعْتَهُ لِمَا رَأَاهَا حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ.

2053- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Utbe İbnu Ebî Vakkas, kardeşi Sa'd İbnu Ebi Vakkas'a: “Zem'a'nın cariyesinin oğlu Abdurrahman bendendir. Onu yanına al” diye vasiyette bulundu. Mekke'nin fethedildiği yıl Sa'd İbnu Ebi Vakkas onu yakalayaarak yanına aldı ve: “Bu benim kardeşimin oğludur. Onu yanıma almamı

nesebinin kendisine katılmasını vasiyet etti" dedi.

Bunun üzerine Abd İbnu Zem'a itiraz ederek: "O benim kardeşim ve babamın cariyesinin oğludur. O babamın döşeğinde iken doğmuştur" dedi.

Abd İbnu Zem'a da: Bu benim kardeşimdir ve babamın cariyesinin oğludur. Onun, anası onu babamın döşeğinde iken doğurmuştur, dedi.

Bunun üzerine iki taraf bu meseleyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e arz ettiler. Sa'd İbnu Ebi Vakkas: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bu çocuk benim kardeşim Utbe'nin oğludur. Ölmeden onu yanıma almamı ve nesebinin kendisine katılmasını vasiyet etti" dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ey Abd İbnu Zem'a! Bu çocuk senin kardeşindir" buyurdu.

Daha sonra da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Çocuk kimin yatağında doğmuşsa ona aittir. Zina eden için ise mahrumiyet vardır"

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem daha sonra eşi Sevde bintu Zem'a'ya: "Ey Sevde! Ona karşı perdelen" buyurdu. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, çocuğun Utbe'ye benzediğini görmüştü. Bunun üzerine çocuk ölünceye kadar Sevde'yi göremedi.

٢٠٥٤ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي السَّفَرِ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْمِعْرَاضِ فَقَالَ إِذَا أَصَابَ بِحَدِّهِ لِكُلِّ إِذَا أَصَابَ بِعَرَضِهِ لَقَتَلَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّهُ وَقِيدٌ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُرْسِلْ كُلِّي وَأَسْمِي فَأَجِدُ مَعَهُ عَلَى الصَّيْدِ كُلِّهَا آخَرَ لَمْ أَسْمَ عَلَيْهِ وَلَا أَذْرِي أَيُّهُمَا أَخَذَ قَالَ لَا تَأْكُلْ إِنَّمَا سَمَّيْتُ عَلَى كُلِّكَ وَلَمْ نُسَمِّ عَلَى الْآخَرِ.

2054- Adîy İbnu Hâtim -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ava atılan oku sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ava keskin yeri isabet ederse o avı ye. Ok enli tarafından isabet

eder de avı öldürürse o av hayvanını yeme, çünkü bu okun enli tarafıyla vurulan hayvan sopa ile vurmak suretiyle öldürülmüş hayvan gibidir ve haramdır.”

Ben dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben, ava, köpeğimi besmele çekerek yani Bismillah diyerek gönderiyorum. Akabinde köpeğimle birlikte avın yanında, gönderirken besmele çekmediğim başka bir köpek daha görüyorum. Avı, hangisinin avladığını bilmiyorum. Bu durumda avı yiyebilir miyim? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu yeme. Sen kendi köpeğinin üzerine besmele çektin, (yani onu “bismillah” diyerek gönderdin) diğer köpeğin üzerine ise besmele çekmedin.”

٤ - بَاب مَا يُتَنَزَّهُ مِنَ الشُّبُهَاتِ

4- Şüpheli Şeylerden Uzak Durmak Bâbı

٢٠٥٥ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَمْرَةٍ مَسْقُوطَةٍ فَقَالَ لَوْ لَا أَنْ تَكُونَ مِنْ صَدَقَةٍ لَأَكَلْتُهَا وَقَالَ هَمَامٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَجِدُ تَمْرَةً سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي.

2055- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yere düşürülmüş bir hurmanın yanından geçerken şöyle buyurdu:

“Bu hurmanın sadaka malından olmadığını bilseydim onu yerdim”

Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bazen eve gittiğimde yatağımın üzerine düşmüş bir hurma buluyorum.”⁶⁵ (Hadisin geçtiği diğer yer: 2431)

65 Hadisin tamamı şöyledir: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ben evime geldiğimde bazen yatağımın üzerine düşmüş bir hurma bulurum. Onu yemek için ağzıma götürürüm. Sonra onun sadaka olmasından korkarım da onu atarım.” Buhari -Allah kendisine rahmet etsin- bunu Ebu Hureyre'den Kitâbul-Lukta'da rivayet etmiştir.

۵- بَاب مَنْ لَمْ يَرَ الْوَسَاوِسَ وَنَحْوَهَا مِنَ الشُّبُهَاتِ

5- Vesveseleri Şüpheli Şeylerden Görmeyen Kimse Bâbı

۲۰۵۶- حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ شَكَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّجُلُ يَجِدُ فِي الصَّلَاةِ شَيْئًا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ قَالَ لَا حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا وَقَالَ ابْنُ أَبِي حَفْصَةَ عَنْ الزُّهْرِيِّ لَا وَضُوءَ إِلَّا فِيمَا وَجَدْتَ الرِّيحَ أَوْ سَمِعْتَ الصَّوْتِ.

2056- Abbâd ibnu Temim, amcası Abdullah ibnu Zeyd ibnu Âsım el-Mâzini'den -Allah onlardan razı olsun- bildirdi. O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e, bir kimsenin namaz kı-larken abdesti bozulduğu hakkında kendisine vesvese gelirse o kişinin na-mazını bozup bozmaması hakkında soruldu. Allah Rasûlü sallallahu aley-hi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hayır, tâ ki bir ses işitinceye veya koku duyuncaya kadar namazı-nı terk etmesin"

Zühri şöyle demiştir Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Abdest almak ancak bir koku duyunca yahut ses işittiğinde ge-rekli olur.

۲۰۵۷- حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ الْعِجْلِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ قَوْمًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ قَوْمًا يَأْتُونَنَا بِاللَّحْمِ لَا نَذَرِي أَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ أَمْ لَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمُوا اللَّهَ عَلَيْهِ وَكَلُّوهُ.

2057- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir topluluk şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Bir kavim bize et geti-riyor. Biz, hayvanları keserken onların besmele çekip çekmediklerini bil-miyoruz. Bu etleri yiyelim mi?

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bu etler

üzerine siz besmele çekin ve yiyin” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5507, 7398)

٦- بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا﴾

6- Allâh Teâlâ'nın «Bir ticaret, yahut bir eğlence görünce, ayrılıp ona gitmişler ve seni ayakta bırakmışlardı.» (Cuma: 11) Âyeti Bâbı

٢٠٥٨- حَدَّثَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ سَالِمٍ قَالَ حَدَّثَنِي جَابِرٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ لُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَقْبَلَتْ مِنَ الشَّامِ عِيرٌ تَحْمِلُ طَعَامًا فَانْتَفَعُوا إِلَيْهَا حَتَّى مَا بَقِيَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا اثْنَا عَشَرَ رَجُلًا فَتَزَلْتُ ﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا﴾

2058- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile (Cuma namazı) kılarken, (yani O hutbede iken) Şam'dan gıda malzemeleri taşıyan bir kervan geldi. İnsanlar namazı bırakıp kervanın yanına gittiler. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında sadece on iki kişi kaldı. Bunun üzerine Cuma Suresi'nin on birinci âyeti nâzil oldu:

«Bir ticaret, yahut bir eğlence görünce, ayrılıp ona gitmişler ve seni ayakta bırakmışlardı.»

٧- بَابُ مَنْ لَمْ يُبَالِ مِنْ حَيْثُ كَسَبَ الْمَالَ

7- Malı Nereden Kazandığına Aldırmayan Kimse Bâbı

٢٠٥٩- حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمُقْبِرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ أَمِنْ الْحَلَالِ أَمْ مِنَ الْحَرَامِ.

2059- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, bir kimse malını helal-
den mi yoksa haramdan mı kazandığına hiç aldırış etmeyecek.” (Hadisin
geçtiği diğer yer: 2083)

٨- بَابُ التِّجَارَةِ فِي الْبَيْزِ وَغَيْرِهِ

8- Ticaret Yapmanın Mubâh Oluşu Bâbı

وَقَوْلُهُ ﴿رَجَالَ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ وَقَالَ قَتَادَةُ كَانَ
الْقَوْمُ يَتَّبِعُونَ وَيَتَجَرُونَ وَلَكِنَّهُمْ إِذَا تَابَهُمْ حَقٌّ مِنْ حُقُوقِ اللَّهِ لَمْ تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا
بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ حَتَّى يُؤْذُوهُ إِلَى اللَّهِ.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

«O adamlar ki, ne ticaret ve ne de alış veriş, Allah'ı anmaktan, na-
mazı kılmaktan ve zekâtı vermekten onları alıkor. Kalblerin ve gözlerin
korkudan ters döneceği kıyamet gününden korkarlar» Nur: 37

Katâde şöyle demiştir: Sahabeler alış-veriş ve ticaretle uğraşırlardı.
Ancak onlar Allah'ın haklarından bir hak geldiğinde yani namaz için kâ-
met getirildiğinde ne ticaret, ne alış veriş onları Allah'ı zikretmekten alı-
koyamazdı ve onlar hemen Allah'ın hakkını eda ederlerdi.

٢٠٦٠-٢٠٦١ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ
دِينَارٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ قَالَ كُنْتُ أَجْعُرُ فِي الصَّرْفِ فَسَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح وَ حَدَّثَنِي الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا
الْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ وَعَامِرُ بْنُ مُصْعَبٍ أَنَّهُمَا
سَمِعَا أَبَا الْمِنْهَالِ يَقُولُ سَأَلْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ وَزَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ عَنِ الصَّرْفِ فَقَالَا
كُنَّا تَاجِرَيْنِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّرْفِ فَقَالَ إِنْ كَانَ يَدَا يَدَا بَاسٍ وَإِنْ كَانَ نِسَاءً فَلَا يَصْلُحُ.

2060-2061- Ebul-Minhal -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben sarraf yani altın ve gümüş satımıyla uğraşırdım. Zeyd İbnu Erkam'a bundan sordum. O, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu dedi.

Diğer bir rivayet şöyledir: Ebul-Minhal şöyle demiştir: Berâ İbnu Âzib ve Zeyd İbnu Erkam'a sarraf işlemini sordum. İkisi şöyle dediler:

Biz, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem döneminde ticaretle uğraşan tüccar kimselerdik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e sarraflıktan yani altın ve gümüş satımından sorduk, o şöyle buyurdu:

“Peşin olursa bir sakınca yoktur. Eğer vâdeli olursa sahih olmaz”
(2060 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2180, 2497, 3939, 2061.-2061 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2181, 2498, 3940)

٩- بَابُ الْخُرُوجِ فِي التِّجَارَةِ

9- Ticaret İçin Yolculuğa Çıkmak Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿فَاتَّشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: «*Namaz kılındığı zaman da, yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lûtfundan rızık arayın. Allah'ı çok zikredin ki kurtuluşa eresiniz*» Cuma: 10

٢٠٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ أَنَّ أَبَا مُوسَى الْأَشْعَرِيَّ اسْتَأْذَنَ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ وَكَأَنَّهُ كَانَ مَشْغُولًا فَرَجَعَ أَبُو مُوسَى ففَرَغَ عُمَرُ فَقَالَ أَلَمْ أَسْمَعْ صَوْتَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ اذْكُوا لَهُ قِيلَ قَدْ رَجَعَ فَدَعَاهُ فَقَالَ كُنَّا نُوْمَرُ بِذَلِكَ فَقَالَ تَأْتِينِي عَلَى ذَلِكَ بِالْبَيِّنَةِ فَالْطَّلَقُ إِلَى مَجْلِسِ الْأَنْصَارِ فَسَأَلَهُمْ فَقَالُوا لَا يَشْهَدُ لَكَ عَلَى هَذَا إِلَّا أَصْغَرُنَا أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ فَذَهَبَ بِأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فَقَالَ عُمَرُ أَخِي هَذَا عَلَيَّ مِنْ أَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلْهَانِي الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ يَغْنِي الْخُرُوجَ إِلَى تِجَارَةٍ.

2062- Ubeyd İbnu Umeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Musa el-Eş'arî, Ömer ibnu Hattâb'ın -Allah onlardan razı olsun- yanına girmek için izin istedi. Ömer ibnu Hattâb meşgul olduğu için kendisine izin verilmedi. Bunun üzerine Ebû Musa geri döndü.

Ömer ibnul-Hattâb işini bitirince: Ebû Musa el-Eş'arî'nin sesini duymadım mı? Ona izin verin de gelsin, dedi. Kendisine Ebû Musa el-Eş'arî'nin geri döndüğü söylendi.

Bunun üzerine Ömer, -Allah ondan razı olsun- Ebû Musa el-Eş'arî'yi çağırdı. Ebû Musa el-Eş'arî, izin istediğimizde izin verilmezse geri dönmemiz bize emredilirdi, dedi.

Ömer: -Allah ondan razı olsun- İzin istenip de verilmediği zaman geri dönüleceğine dair bana şahit getir, dedi. Ebû Musa, -Allah ondan razı olsun- Ensar'ın oturduğu meclise gelerek onlara bunu sordu. Onlar dediler ki: (Bu hadis, meşhur bir hadistir ve bizler tarafından bilinen bir konudur. Onun içindir ki) bu meseleye bizim en küçüğümüz olan Ebû Said el-Hudrî bile şahitlik eder.

Akabinde Ebû Musa, Ebû Said'i -Allah onlardan razı olsun- yanında götürdü. Ebû Said, Ebû Musa'nun söylediğinin doğru olduğunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in böyle emrettiğine, şahitlik etti.

Bunun üzerine Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu emri bize gizli mi kaldı? Çarşı pazarda alış-veriş yapmak, yani ticaret için çıkmak beni Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında olup O'nun sözlerini dinlemekten oyaldı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6245, 7353)

۱۰ - بَابُ التَّجَارَةِ فِي الْبَحْرِ

10- Ticaret İçin Denize Açılmanın Mubâh Oluşu Bâbı

وَقَالَ مَطَرٌ لَا بَأْسَ بِهِ وَمَا ذَكَرَهُ اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ إِلَّا بِحَقِّ ثُمَّ تَلَا ﴿وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاجِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ وَالْفُلْكَ السُّفُنُ الْوَاحِدُ وَالْجَمْعُ سَوَاءٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ تَمَخَّرَ السُّفُنُ الرِّيحَ وَلَا تَمَخَّرُ الرِّيحُ مِنَ السُّفُنِ إِلَّا الْفُلْكَ الْعِظَامُ.

Matar şöyle demiştir: Denizde gemilerle ticaret yapmada bir sakın-

ca yoktur. Çünkü Yüce Allah'ın Kurân'da zikrettiği hakkın ta kendisidir. Nitekim o şöyle buyurmuştur:

«Allah'ın lûtfundan rızınızı aramanız için denizi de sizin hizmetinize sunan Allah'tır. Nitekim gemilerin denizi yara yara gittiğini görürsün.» Nahl: 14

Mücâhid şöyle demiştir: Ayette sözü edilen gemiler rüzgarı yarar. Rüzgarı yaran gemiler ise ancak büyük gemilerdir.

٢٠٦٣ - وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ خَرَجَ إِلَى الْبَحْرِ فَقَضَى حَاجَتَهُ وَسَاقَ الْحَدِيثَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بِهَذَا.

2063- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “İsrailoğullarından bir adamın ticaret için deniz yolculuğuna çıktığını ve ihtiyacını giderdiğini” zikretti. Akabinde hadisi zikretti.⁶⁶

١١ - بَاب ﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُوا إِلَيْهَا﴾

11- Yüce Allah'ın «Bir ticaret, yahut bir eğlence görünce, ayrılıp ona gitmişler ve seni ayakta bırakmışlardı» Cuma: 11 Âyeti Bâbı

وَقَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿رَجُلًا لَا تُلْهِمُهُمْ تِجَارَةً وَلَا يَبِيعُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ وَقَالَ قَتَادَةُ كَانَ الْقَوْمُ يَتَجَرَّوْنَ وَلَكِنْهُمْ كَانُوا إِذَا نَابَهُمْ حَقٌّ مِنْ حُقُوقِ اللَّهِ لَمْ تُلْهِمُهُمْ تِجَارَةً وَلَا يَبِيعُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ حَتَّى يُؤْذُوهُ إِلَى اللَّهِ.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«O adamlar ki, ne ticaret ve ne de alış veriş, Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan ve zekâtı vermekten onları alıkor. Kalblerin ve gözlerin

korkudan ters döneceği kıyamet gününden korkarlar.» Nur: 37

Katâde şöyle demiştir: Sahabeler alış-veriş ve ticaretle uğraşırlardı. Ancak onlar Allah'ın haklarından bir hak geldiğinde yani namaz için kâmet getirildiğinde ne ticaret, ne alış veriş onları Allah'ı zikretmekten alıkoymazdı ve onlar hemen Allah'ın hakkını edâ ederlerdi.

٢٠٦٤ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلْتُ عِيرَ وَخَنٍ لُصْلَى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجُمُعَةَ فَالْفَضُّ النَّاسُ إِلَّا اثْنِي عَشَرَ رَجُلًا فَتَرَلْتُ هَذِهِ الْآيَةَ ﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا﴾

2064- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile (Cuma namazı) kılarken, (yani O hutbede iken) Şam'dan gıda malzemeleri taşıyan bir kervan geldi. İnsanlar namazı bırakıp kervanın yanına gittiler. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında sadece on iki kişi kaldı. Bunun üzerine Cuma Suresi'nin on birinci âyeti nâzil oldu:

«Bir ticaret, yahut bir eğlence görülince, ayrılıp ona gitmişler ve seni ayakta bırakmışlardı.»

١٢ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿الْفُقَرَاءُ مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ﴾

12- Yüce Allah'ın «Ey îmân edenler, kazandıklarınızın en güzellerinden infâk edin» Bakara: 267 Âyeti Bâbı

٢٠٦٥ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَلْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ طَعَامٍ بَيْنَهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا بِمَا أَلْفَقَتْ وَلِزَوْجِهَا بِمَا كَسَبَ وَلِلْخَازَنِ مِثْلُ ذَلِكَ لَا يَنْقُصُ بَعْضُهُمْ أَجْرَ بَعْضٍ شَيْئًا

2065- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallal-

lahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kadın evinin yiyeceğinden, israf edip saçıp savurmaksızın infâk ederse, bu infakı sebebiyle ona sevab vardır. Bu malı çaba sarf edip kazanan kocasına da sevab vardır. Bu malın koruyucusu için de sevab vardır. Bunlardan bir kısmının sevab alması, diğerlerinin sevabından hiçbir şey eksiltmez.”

٢٠٦٦ - حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا أَلْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ كَسْبِ زَوْجِهَا عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَلَهَا نِصْفُ أَجْرِهِ.

2066- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir Kadın, kocasının kazancından ve kocasının emri olmaksızın infak ederse, o kadına bunun ecrinin yarısı verilir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5192, 5195, 5360)

١٣ - بَابُ مَنْ أَحَبَّ الْبَسْطَ فِي الرِّزْقِ

13- Rızkının Artmasını İsteyen Kimse Bâbı

٢٠٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكِرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَنُ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ قَالَ مُحَمَّدٌ هُوَ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ أَوْ يُنْسَأَ لَهُ فِي آثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ.

2067- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Rızkının artırılması ve ömrünün uzatılması kimi sevindirirse akrabasına iyilikte bulunsun.⁶⁷” (Hadisin geçtiği diğer yer: 5968)

67 Akrabaya iyilik, onu ziyaret etme, maddi ve manevi yardımda bulunma, selam verme gibi davranışlarla gerçekleşir.

١٤ - بَابُ شِرَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالثَّنِينَ

14- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Veresiye Olarak Satın Alması Bâbı

٢٠٦٨ - حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ ذَكَرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنِ فِي السَّلَمِ فَقَالَ حَدَّثَنِي الْأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجَلٍ وَرَهْنَهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ.

2068- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir Yahudi'den ibedelini bir müddet sonra ödemek üzere yiyecek satın aldı ve karşılığında demirden yapılmış zırhını rehin olarak bıraktı. (Hadisin geçtiği diğer yerler:: 2096, 2200, 2251, 2252, 2386, 2509, 2513, 2916, 4467)

٢٠٦٩ - حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ أَبُو الْيَسَعِ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَشَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخَبْزِ شَعِيرٍ وَإِهَالَةٍ سَنَخَةٍ وَلَقَدْ رَهَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دِرْعًا لَهُ بِالْمَدِينَةِ عِنْدَ يَهُودِيٍّ وَأَخَذَ مِنْهُ شَعِيرًا لِأَهْلِهِ وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا أَمْسَى عِنْدَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاعٌ بُرٍّ وَلَا صَاعٌ حَبٍّ وَإِنْ عِنْدَهُ لَتَسَعِ نِسْوَةٌ.

2069- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e arpa ekmeği ve yağ götürdü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'de bir Yahudi'ye demirden yapılmış zırhını rehin olarak bırakmış, bunun karşılığında ondan ailesi için bir miktar arpa almıştı. Enes şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesinin yanında hiçbir gece ne bir sa' buğday ne de bir sa' hububat olmamıştır. O zaman Allah

Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in dokuz hanımı kendisi ile birlikte idi.
(Hadisin geçtiği diğer yer: 2508)

١٥- بَابُ كَسْبِ الرَّجُلِ وَعَمَلِهِ بِيَدِهِ

15- Kişinin Çalışarak Kendi Eliyle Kazanmasının Fazileti Bâbı

٢٠٧٠- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا اسْتَخْلَفَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ قَالَ لَقَدْ عَلِمَ قَوْمِي أَنَّ حِرْفَتِي لَمْ تَكُنْ تَعْجِزُ عَنْ مَنُونَةِ أَهْلِي وَشَغِلْتُ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَسَيَاكُلُ آلُ أَبِي بَكْرٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَيَحْتَرِفُ لِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ.

2070- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Bekir Sıddîk -Allah ondan razı olsun- halife seçilince şöyle dedi: Benim kavmim iyi bilir ki, benim kazancım ailemin geçimini sağlamakla âciz değil idi. Ancak ben şu anda Müslümanların işleri ile meşgul olmaktayım. Bundan böyle Ebû Bekir'in ailesi bu devlet hazinesinden yiyecek. Benim de bugünden sonra işim Müslümanların işlerini görmek olacaktır.

٢٠٧١- حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُمَّالَ أَنْفُسِهِمْ وَكَانَ يَكُونُ لَهُمْ أَرْوَاحٌ فَقِيلَ لَهُمْ لَوْ اغْتَسَلْتُمْ رَوَاهُ هَمَامٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ

2071- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı kendi işlerini kendileri görürlerdi. Cuma namazına, ter kottukları hâlde yani iş elbiseleriyle, toz ve ter içerisinde giderlerdi. Onlara, yıkansanız, denildi.

٢٠٧٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُوْنُسَ عَنْ نُوزِرٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ الْمِقْدَامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلٍ يَدِهِ وَإِنْ نَبِيُّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلٍ يَدِهِ.

2072- Mikdâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiç kimse kendi el emeği ile kazanıp yediğinden daha hayırlı bir şey yememiştir. Allah'ın peygamberi Dâvud aleyhisselam da kendi el emeğinden yerdi.⁶⁸”

٢٠٧٣ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ دَاوُدَ النَّبِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ لَا يَأْكُلُ إِلَّا مِنْ عَمَلٍ يَدِهِ

2073- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Davûd aleyhisselam kendi el emeğinden başkasını yemezdi”. (Hadis in geçtiği diğer yerler: 3417, 4713)

٢٠٧٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَأَنْ يَخْتَطِبَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ أَحَدًا فَيُعْطِيَهُ أَوْ يَمْتَنِعَهُ.

2074- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

68 Davut Aleyhisselam, aynı zamanda devlet başkanı olduğu hâlde, zırh yapıp satmak suretiyle geçimini te'mîn ve ondan yemesi, kendi kazancıyla yaşamanın faziletine en güzel delildir.

“Sizden birinizin ipini eline alıp sırtına odun toplaması, bir kimseye gidip dilenmesinden, ondan bir şeyler istemesinden daha hayırlıdır. Kendisinden bir şeyler istediği kimse o isteğini ya verir ya da vermez.”

٢٠٧٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ غُرُوزَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ أَحَبْلَهُ

2075- Zubeyr İbnu Avâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden birinizin ipini alıp sırtında odun demeti getirip onu satması ve bu sebepten dolayı Allah’ın onun yüzünü yani şerefini koruması, istediği şeyi versinler veya vermesinler, o kimse için insanlara el açtığından daha hayırlıdır.”

١٦- بَابُ السُّهُولَةِ وَالسَّامَحَةِ فِي الشِّرَاءِ وَالْبَيْعِ وَمَنْ طَلَبَ حَقًّا فَلْيَطْلُبْهُ فِي عَفَافٍ

16- Alışverişte Kolaylık Sağlamak ve Müsamahalı Olmak Bâbı

“Kim bir hak talep ederse, onu çirkinliklerden ve haramlardan uzak durarak talep etsin.”

٢٠٧٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمَحًا إِذَا بَاعَ وَإِذَا اشْتَرَى وَإِذَا اقْتَضَى.

2076- Câbir İbnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alış-verişte ve borcunu talep ettiğinde ve borcunu öderken nûsamahakâr davranan yani cömert ve kolaylık gösteren kişiye Allah rıhmet eylesin⁶⁹”

69 Burada, alışverişte ve bütün beşeri muamelelerde tartışma ve düşmanlığı terke, müsamahaya, güzel hareket etmeye, ahlâkî değer ve güzelliklerin gereğini yerine getirmeye teşvik vardır.

۱۷- بَاب مَنْ أَنْظَرَ مُوسِرًا

17- Borcu Olan Zengine Mühlet Veren Kimsenin Fazileti Bâbı

۲۰۷۷- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ أَنَّ رِبْعِيَّ بْنَ حِرَاشٍ حَدَّثَهُ أَنَّ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَقَّتِ الْمَلَائِكَةُ رُوحَ رَجُلٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ قَالُوا أَعْمَلْتَ مِنَ الْخَيْرِ شَيْئًا قَالَ كُنْتُ أَمْرُ فِتْيَانِي أَنْ يَنْظُرُوا وَيَتَجَاوَزُوا عَنِ الْمُوسِرِ قَالَ قَالَ فَتَجَاوَزُوا عَنْهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ أَبُو مَالِكٍ عَنْ رِبْعِيٍّ كُنْتُ أَيْسَرُ عَلَى الْمُوسِرِ وَأَنْظَرُ الْمُغْسِرَ وَتَابَعَهُ شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ وَقَالَ أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ أَنْظَرُ الْمُوسِرَ وَأَتَجَاوَزُ عَنِ الْمُغْسِرِ وَقَالَ ثَعْمِيمُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ رِبْعِيٍّ فَأَقْبَلَ مِنَ الْمُوسِرِ وَأَتَجَاوَزُ عَنِ الْمُغْسِرِ.

2077- Huzeyfe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den şunu rivayet etmiştir:

“Sizden önceki milletlerden bir kişinin ruhunu melekler kabzettiler.

Melekler adama sordu: Sen dünyada iken hayır adına herhangi bir şey yaptın mı?

Bu adam: Ben yanımda çalıştırdığım kişilere, borçlulara süre tanımlarını ve ödeme gücüne sahip olsalar da kolaylık göstermelerini emrederdim, dedi.

Bunun üzerine melekler de “ona müsamaha⁷⁰ gösterin” dediler.”

Buhari -Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: Ebu Malik, Rıb'î'den rivayetinde şöyle dedi: “Ben zengine karşı kolaylaştırır, fakire de mühlet verirdim”

Ebu Avane, Abdulmelik'ten, O da Rıb'î'den rivayetinde şöyle dedi: “Ben borçlu olan zengine mühlet verir, fakirden de vazgeçerdim.”

Nuaym İbnu Ebî Hind, Rıb'î'den rivayetinde şöyle dedi: “Ben zenginden kabul eder, fakirden de vazgeçerdim.” (Hadisin geçtiği diğer yerler:

70 Müsamaha, her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadarıyla tolerans göstermek.

2391, 3451)

١٨ - بَاب مَنْ أَلْظَرَ مُغْسِرًا

18- Fakir Olan Borçluya Mühlet Taniyan Kimse Bâbı

٢٠٧٨ - حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَزَةَ حَدَّثَنَا الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ اللَّهَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ تَاجِرٌ يُدَايِنُ النَّاسَ فَإِذَا رَأَى مُغْسِرًا قَالَ لِفَتْيَانِهِ تَجَاوَزُوا عَنْهُ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا فَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُ.

2078- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Eski zamanlarda insanlara borç verip duran bir tâcir vardı. Alacaklı oduğu kişiler içinde fakir olan biri bulunduğunda hizmetçilerine hitaben:

“Buna müsamaha gösterin. Ondan olan alacağımızdan almayıp, vazgeçin. Allah’ın da bizlere müsamaha etmesi ümit edilir” derdi. İşte bu huyundan dolayı Allah onun günahlarından vazgeçti.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 3480)

١٩ - بَاب إِذَا بَيْنَ الْبَيْعَانِ وَلَمْ يَكُنْمَا وَكُصَحَا

19- Satıcı İle Satın Alıcı, Mal ve Bedelin Ayıbını Birbirlerine Beyan Ettikleri; Ayıbı Gizlemedikleri ve Birbirlerine Doğru Öğüt Verdikleri Zaman Alış-verişleri Kendilerine Bereketli Kılınır Bâbı

وَيَذْكُرُ عَنِ الْعَدَاءِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ كَتَبَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا مَا اشْتَرَى مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْعَدَاءِ بْنِ خَالِدٍ بَيْعَ الْمُسْلِمِ مِنَ الْمُسْلِمِ لَا دَاءَ وَلَا خَبْثَةَ وَلَا غَائِلَةَ وَقَالَ قَتَادَةُ الْغَائِلَةُ الزُّنَا وَالسَّرْقَةُ وَالْإِبَاقُ وَقِيلَ لِإِبْرَاهِيمَ إِنَّ بَعْضَ النَّخَاسِينَ يُسَمِّي آرِيَّ خُرَّاسَانَ وَسَجِسْتَانَ فَيَقُولُ جَاءَ أَمْسٍ مِنْ خُرَّاسَانَ جَاءَ الْيَوْمَ مِنْ سَجِسْتَانَ فَكَرِهَهُ كَرَاهِيَةً شَدِيدَةً وَقَالَ عَقْبَةُ بْنُ

عَامِرٍ لَا يَحِلُّ لِأَمْرِئٍ يَبِيعُ سِلْعَةً يَغْلُمُ أَنْ بِهَا دَاءٌ إِلَّا أَخْبَرَهُ.

Adda İbnu Hâlid -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şu vesikayı yazıp verdi:

“Bu, Allah’ın Rasûlü Muhammed’in, Adda İbnu Hâlid ile gerçekleştirdiği, Müslümanın Müslüman ile yaptığı bir satış akdidir. Satılan şeyde hiçbir hastalık, kötülük ve günah işlemek söz konusu değildir.”

Katâde şöyle dedi: الْغَايِلَةُ (ğâile) kelimesi; zina, hırsızlık, kölenin kaçması gibi anlamlara gelir.

İbrahim’e: Bazı deve tellâlları satış sırasında “Horasan ırkı” “Sicistan soyu” diye söyleyerek: “Horasandan dün geldi. Sicistan’dan bugün geldi” diyerek hayvan satışı yapıyorlar, denilince bunu şiddetle mekruh görmüştür.

Ukbe İbnu Âmir şöyle demiştir: Hiçbir satıcıya sattığı malda bir kusur bulunduğunu bildiği hâlde, ayıbını bildirmeden satması helal değildir.

٢٠٧٩ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ صَالِحِ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ رَفَعَهُ إِلَى حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ قَالَ حَتَّى يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَّا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا.

2079- Hakîm İbnu Hizâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkça veya ayrılınca kadar muhayyerdirler. Bunlardan her biri dürüst, doğru söylerler ve mala ait kusurlu hususları açıklarlarsa yaptıkları satış bereketli olur. Eğer iki taraf mala ait kusurlu hususları açıklamaz da gizlerler ve yalan söylerlerse yaptıkları satışın bereketi gider.” (Hadisin geçtiği diğer yerler. 2082, 2108, 2110, 2114)

٢٠- بَابُ بَيْعِ الْخِلْطِ مِنَ التَّمْرِ

20- Farklı Çeşitlerdeki Hurmanın Alışverişi Bâbı

٢٠٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُرْزَقُ تَمْرَ الْجَمْعِ وَهُوَ الْخِلْطُ مِنَ التَّمْرِ وَكُنَّا نَبِيعُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا صَاعَيْنِ بِصَاعٍ وَلَا دِرْهَمَيْنِ بِدِرْهَمٍ.

2080- Ebû Saîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bize çeşitli cinslerde rızık olarak karışık hurma verilirdi. Biz de bunun iki sa'ını bîr sa' hurma karşılığında satardık. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İki sa'⁷¹ hurmayı bir sa' hurma karşılığında, iki dirhemi bir dirhem karşılığında satmayın⁷²”

٢١- بَابُ مَا قِيلَ فِي اللَّحَامِ وَالْجَزَارِ

21- Kasap ve Et Satıcıları Hakkında Söylenenler Bâbı

٢٠٨١- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُكْنَى أَبَا شُعَيْبٍ فَقَالَ لِلْعَامِ لَهُ قَصَابٍ اجْعَلْ لِي طَعَامًا يَكْفِي خَمْسَةَ فَلَائِي أُرِيدُ أَنْ أَدْعُو النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

71 Sa' bir ölçektir, ağırlık ölçüsü birimi değildir. Bilindiği gibi, tahıl ürünleri ağırlık olarak birbirinden farklılık arzeder. Kimisi daha hafif, kimisi daha ağır, kimisi de orta ağırlıktadır. Hatta bir tahıl ürününde bir sa'ın ağırlığı bile farklıdır. Örneğin yeni mahsül, kilo olarak eski mahsülden daha ağır gelir

72 Beytü'l-mâl'in sadakadan toplanmış bulunan hurması karışık olurdu. İçinde çeşitli nevi'ler, yâni iyisi, olmuşu olmamış bulundurdu. Sahabeler kendilerine tâyin olarak verilen bu hurmanın iki sa'ını bir sa' hurmaya satış ve mübadele ederlerdi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem böyle fazlasına yapılan satış ve mübadeleyi yasaklamıştır. Hurma bîr cins olduğundan, fazlası faiz oluyordu. Hurma böyle olduğu gibi, diğer erzak ve hububat da böyledir. Cinsler ayrı olursa fazlalık caiz olur.

وَسَلَّمَ خَامِسَ خُمْسَةِ فَإِنِّي قَدْ عَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْجُوعَ فَدَعَاهُمْ فَجَاءَ مَعَهُمْ رَجُلٌ
فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ هَذَا قَدْ بَعَثَنَا فَإِنْ شِئْتَ أَنْ تَأْذَنَ لَهُ فَأَذَنَ لَهُ
وَإِنْ شِئْتَ أَنْ يَرْجِعَ رَجَعَ فَقَالَ لَا بَلْ قَدْ أَذِنْتُ لَهُ.

2081- Ebû Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensar'dan, Ebû Şuayb diye künyelenen bir adam gelerek kasap olan kölesine şöyle dedi:

Bana beş kişiye yetecek kadar yemek yap. Çünkü ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de dahil beş kişiyi yemeğe davet etmek istiyorum. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünde açlığın izini gördüm.

Ebû Şuayb Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber beş kişiyi davet etti. Onlarla birlikte başka bir adam daha geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Şuayb'a şöyle buyurdu:

"Bu zât da bizimle birlikte geldi. İzin vermek istersen izin ver, geri dönmesini dilersen geri dönsün."

Ebû Şuayb: Hayır dönmesin. Ben ona izin verdim, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2456, 5434, 5461)

٢٢ - بَابُ مَا يَمَحَقُ الْكَذِبُ وَالْكَثْمَانُ فِي الْبَيْعِ

22- Alışverişte Bir Malın Ayıbını Gizleme ve Yalan Söylemek Bereketi Yok Eder Bâbı

٢٠٨٢ - حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا
الْخَلِيلِ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْخَارِثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ قَالَ حَتَّى يَتَفَرَّقَا فَإِنْ
صَدَقَا وَبَيَّنَّا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا.

2082- Hakîm İbnu Hızâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkça veya ayrılincaya kadar

muhayyerdirler. Bunlardan her biri dürüst, doğru söylerler ve mala ait kusurlu hususları açıklarlarsa yaptıkları satış bereketli olur. Eğer iki taraf mala ait kusurlu hususları açıklamaz da gizlerler ve yalan söylerlerse yaptıkları satışın bereketi gider.”

۲۳- بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

23- Allah Teâlâ'nın: «Ey iman edenler! Faizi kat kat artırılmış olarak yemeyin. Allah'tan korkun ki, kurtuluşa eresiniz»

Ali İmrân: 130⁷³ Âyeti Bâbı

۲۰۸۳- حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ بِمَا أَخَذَ الْمَالَ أَمِنْ حِلَالٍ أَمْ مِنْ حَرَامٍ.

2083- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlara öyle bir zaman gelecek ki, kişi elde ettiği malı helalden mi yoksa haramdan mı elde ettiğine aldırış etmeyecek.”

۲۴- بَابُ أَكْلِ الرِّبَا وَشَاهِدِهِ وَكَاتِبِهِ

24- Faiz Yiyen, Ona Şahitlik Eden ve Onu Yazan Kimselerin Hükümleri Bâbı

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ

73 Câhiliyet devrinde faizli bir borcun ödeme vakti geldiğinde borçlu borcunu vermezse müddetçe bir misli artırma yaptıkları gibi, malı da bir misli artırırlardı. İkinci vadenin gelişinde de bir misli artırırlardı. Böylece ufak bir borç, birkaç zaman sonra korkunç bir miktara ulaşırdı. İşte Allah, mü'min kullarını bu âyette, ocakları söndüren bu çirkin muameleden yasaklıyor.

الرَّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَاتَّقِهَا فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Faiz yiyenler, “alış-veriş, faiz gibidir” demiş olmaları dolayısıyla, ancak kendisini şeytan çarpmış mecnûn kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Halbuki Allah, alışverişi helâl, faizi ise, haram kılmıştır. Buna göre, kime Rabbinden bir öğüt gelir de bu haramdan vazgeçerse, geçmiş kendisine, işi Allah’a aittir. Kim de tekrar bu harama dönerse, işte bunlar cehennem ashabıdır; cehennemde dâimidirler.» Bakara: 275

٢٠٨٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا نَزَلَتْ آخِرُ الْبَقَرَةِ قَرَأَهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ حَرَّمَ التَّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ.

2084- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bakara suresindeki faiz ile alakalı son âyetleri indirilince, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Mescid’e çıkıp bu âyetleri insanlara okudu. Sonra da içki ticaretini haram kıldı.

٢٠٨٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ حَارِثٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتْيَانِي فَأَخْرَجَانِي إِلَى أَرْضٍ مُقَدَّسَةٍ فَأَنْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ مِنْ دَمٍ فِيهِ رَجُلٌ قَائِمٌ وَعَلَى وَسْطِ النَّهْرِ رَجُلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ حِجَارَةٌ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ الَّذِي فِي النَّهْرِ فَإِذَا أَرَادَ الرَّجُلُ أَنْ يَخْرُجَ رَمَى الرَّجُلُ بِحَجَرٍ فِيهِ فَرْدَةٌ حَيْثُ كَانَ فَجَعَلَ كُلَّمَا جَاءَ لِيَخْرُجَ رَمَى فِيهِ بِحَجَرٍ فَيَرْجِعُ كَمَا كَانَ فَقُلْتُ مَا هَذَا فَقَالَ الَّذِي رَأَيْتُهُ فِي النَّهْرِ أَكَلُ الرَّبَا.

2085- Semure ibnu Cündeb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Al-

lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu gece rüyamda iki kişiyi gördüm. Yanıma gelerek benim elimi tuttular ve beni Ardul-Mukaddes’e çıkardılar.

Kandan bir nehrin başına geldik. O nehrin ortasında ayakta bir adam duruyordu. Bu nehrin kenarında da bir adam duruyordu. Önünde de taşlar vardı. Nehrin içindeki adam yüzerek kenara doğru gelip dışarı çıkmak isteyince, kıyıdaki adam onun ağzının içine bir taş atıyor ve onu geriye eski yerine döndürüyordu. Çıkmak için nehrin kıyısına her defasında gelmek istemesinde, kıyıdaki adam hemen ağzına bir taş fırlatıyor ve onu eski yerine döndürüyor.

Ben: Bu nedir? diye sordum. Nehir içinde gördüğün, faiz yiyen kimsedir, dedi.”

۲۵- بَابُ مُوَكِّلِ الرَّبِّ

25- Faiz Yediren Kimsenin Hükümünün Beyanı Bâbı

لَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتِغُوا فَلََكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلَمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هَذِهِ آيَةٌ نَزَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Ey İman edenler! Eğer gerçekten mü'min iseniz, Allah'tan korkun ve faizden geri kalanı bırakın. Fakat bunu yapmazsanız, Allah'a ve Rasûlü'ne karşı savaşa girdiğinizi bilin ve eğer tövbe ederseniz, ana paranız sizindir; ne haksızlık etmiş, ne de haksızlığa uğramış olursunuz. Eğer borçlu darda ise, eli genişleyene kadar ona mühlet verin. Halbuki bilmiş olsanız, alacağınızı sadaka olarak bağışlamanız, sizin için daha hayırlıdır. Ey İman edenler! Allah'a döndürüleceğiniz ve haksızlık edilmeksizin herkese kazancının verileceği o hesap gününden korkun.» Ba-

kara 278-281

İbnu Abbas: Bu faiz âyeti, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e indirilen son ayettir, demiştir.

٢٠٨٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبِي اشْتَرَى عَبْدًا حَجَامًا فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَثَمَنِ الدِّمِّ وَنَهَى عَنْ الْوَاشِمَةِ وَالْمَوْشُومَةِ وَآكِلِ الرَّبَا وَمُوكِلِهِ وَلَعَنَ الْمُصَوِّرَ.

2086- Avn İbnu Ebî Cuhayfe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babam, hacamat yapan bir köle satın aldı. Sonra onun hacamat yaptığı aletlerin kırılmasını emretti. Bu aletler kırıldı. Ben ona bunun sebebi ni sorduğumda o bana şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizleri, köpeğin bedelinden ve hacamat yapmanın ücretinden yasakladı. Dövme yapan ve yaptıranı, faiz yiyeni, yedireni bu işleri yapmaktan alıkoydu. Resim⁷⁴ yapanı lanetledi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2238, 5347, 5945, 5961)

٢٦ - بَاب ﴿يَمْحَقُ اللَّهُ الرَّبَا وَيُرِيي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ﴾

26- Allah Teâlâ'nın: «Allah, faizin bereketini giderir, sadakaları ise bereketlendirir. Allah, küfürde ve günâhta ısrar eden hiç kimseyi sevmez.» Bakara: 276 Âyeti Bâbı

٢٠٨٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْحَلْفُ مُتَّفَقَةٌ لِلْسَّلْعَةِ مُنْحَقَةٌ لِلْبَرَكَةِ.

2087- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

74 Hadiste resim yapma, Musavvir kelimesi ile zikredilmiştir. Musavvir: Şekil verici, tasvir eden manasında.

“Yalan yere yemin mala rağbeti artırsa bile hakikatte bereketi götürür”

۲۷- بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْحَلْفِ فِي الْبَيْعِ

27- Alışverişte Yemin Etmenin Kerih Görülmesi Bâbı

۲۰۸۸- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا الْقَوَّامُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ

بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَقَامَ سَلْعَةً وَهُوَ فِي السُّوقِ فَحَلَفَ بِاللَّهِ لَقَدْ أُعْطِيَ بِهَا مَا لَمْ يُعْطَ لِيُوقِعَ فِيهَا رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَتَزَلَّتْ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ الْآيَةَ.

2088- Abdullah İbnu Ebû Evfâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adamı malını pazara getirerek, Müslümanlardan birini malını satabilmek için malına şu kadar para verilip satmadığına dair yalan yere yemin etti. Bunun üzerine şu âyet indirildi:

«Allah'a olan ahidlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar. İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasîb yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları temize çıkaracaktır. Onlar için şiddetli bir azâb vardır.»⁷⁵ Âli İmrân: 77 (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2675, 4551)

۲۸- بَاب مَا قِيلَ فِي الصَّوْغِ

28- Kuyumculuk Hakkında Söylenenler Bâbı

وَقَالَ طَاوُسٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُخْتَلَى خُلَاوَاهَا وَقَالَ الْعَبَّاسُ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّهُ لِقَيْنِهِمْ وَبُيُوتِهِمْ فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ.

75 Abdullah ibnu Ebî Evfâ hadîsi âyetin, alış-veriş esnasında ticâret malının revacını, sürümünün te'mîn için satıcı tarafından yapılan yemin hakkında indiğini bildiriyor.

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Mekke'nin bitkisi koparılmaz.” Abbas -Allah ondan razı olsun- İzhir otu bu yasağın dışında olsun. Çünkü bu izhir otunu dökümcüler kullanır, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de: “İzhir otu bu yasağın dışında” buyurdu.

٢٠٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ كَانَتْ لِي شَارِفٌ مِنْ نَصِيبِي مِنَ الْمَقْتَمِ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَانِي شَارِفًا مِنَ الْخُمْسِ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَبْتِنِيَ بِفَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاعَدْتُ رَجُلًا صَوَاغًا مِنْ بَنِي قَيْثَقَاعَ أَنْ يَرْجُلَ مَعِيَ فَنَاتِي بِإِذْخِرٍ أَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَهُ مِنَ الصَّوَاغِينَ وَأَسْتَعِينَ بِهِ فِي وَلِيمَةِ عُرْسِي.

2089- Ali -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bedir savaşında kazanılan ganimetlerden payıma bir deve düşmüştü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de ganimetin kendisine düşen beşte birinden bana bir deve verdi. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fâtıma ile evlenmek istediğimde Benî Kaynuka kabilesinden sarraflık yapan birisi ile birlikte çıkıp izhir otu toplamak konusunda anlaştım. Getirdiğimiz bu izhir otunu kuyumculara satarak velime yemeği için para kazanmak istemiştım. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2375, 3091, 4003, 5793)

٢٠٩٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَلَمْ يَحِلِّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَا لِأَحَدٍ بَعْدِي وَإِنَّمَا حَلَّتْ لِي سَاعَةٌ مِنْ نَهَارٍ لَا يُخْتَلَى خَلَاءَهَا وَلَا يُغْضَدُ شَجَرُهَا وَلَا يُنْفَرُ صَيْدُهَا وَلَا يُلْتَقَطُ لُقْطَتُهَا إِلَّا لِمُعَرَّفٍ وَقَالَ عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِلَّا الْإِذْخِرَ لِمَاغَتَنَا وَلِسُقْفِ بَيْوتِنَا فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَقَالَ عِكْرِمَةُ

هَلْ تَذَرِي مَا يُنْفَرُ صَيْدَهَا هُوَ أَنْ تُنَحِّيَهُ مِنَ الظَّلِّ وَتَنْزِلَ مَكَانَهُ قَالَ عَبْدُ الْوَهَّابِ
عَنْ خَالِدٍ لِمَا غَنَتَا وَقُبُورِنَا.

2090- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah Azze ve Celle Mekke’yi haram kılmıştır. Mekke, benden önce hiçbir kimse için helâl kılınmadığı gibi, benden sonra da hiçbir kimse için helâl kılınmamıştır. Mekke bana gündüzün bir vaktinde helâl kılındı. Mekke’nin otu koparılmaz, ağacı kesilmez, av hayvanı avlanılmaz, yitiği kimse tarafından el uzatılıp alınamaz. Mekke’de kaybedilen şey ancak sahibini bulmak için alınabilir.”

Bunun üzerine Abbâs -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Ey Allah’ın Rasûlü! Kuyumcular ve evlerimizin tavanını kapatmak için kullandığımız izhir otu bundan müstesna olsun. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “İzhir otu bundan müstesnadır” buyurdu.

İkrime -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Av hayvanı ürkütülmez, ne demek bilir misin? Bir gölgede bulunan av hayvanını kaçırıp onun yerine gölgeye senin geçmendir.

Hâlid: Kuyumcularımız ve kabirlerimiz için, şeklinde rivayet etmiştir.

٢٩- بَابُ ذِكْرِ الْقَيْنِ وَالْحَدَّادِ

29- Kuyumculuk ve Demircilik Hakkında Zikredilenler Bâbı

٢٠٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ
سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خُبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ
لِي عَلَى الْعَاصِي بْنِ وَائِلٍ دَيْنٌ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ قَالَ لَا أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لَا أَكْفُرُ حَتَّى يُمِيتَكَ اللَّهُ ثُمَّ تَبَعْتُ قَالَ دَغْنِي حَتَّى
أَمُوتَ وَأُبْعَثَ فَسَأَوْنِي مَاذَا وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَ فَتَزَلْتِ ﴿ أَرَأَيْتِ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا
وَقَالَ لَأَوْتَيْنَ مَاذَا وَوَلَدًا أَطْلَعَ الْغَيْبَ أَمْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴾

2091- Habbâb İbnu Eret -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben câhiliyet devrinde demirci idim. Benim Âsî ibnu Vâil'den alacağım vardı. Ben alacağımı istemek için ona gittiğimde bana:

-Sen Muhammed'i inkar edip küfretmedikçe, sana alacağını vermem, dedi. Ben de:

-Allah seni öldürüp de diriltinceye kadar ben de Muhammed'i inkar etmem, dedim. O bu defa:

-Öyle ise sen de ben ölüp de dirilinceye kadar beni bırak. Bana dirildikten sonra mal ve çocuk verilecek. Sana borcumu bundan öderim, dedi. Bunun üzerine şu âyetler indirildi:

«Ey Muhammed! Âyetlerimizi inkar eden ve "bana mal da çocuk da elbet verilecektir" diyen kimseyi görüyor musun? O, gayba mı mutali oldu, yoksa Rahman katından bir söz mü aldı?» Meryem: 77-78 (Hadisın geçtiği diğer yerler: 2275, 2425, 4732, 4733, 4734, 4735)

۳۰- بَابُ ذِكْرِ الْخِيَّاطِ

30- Terzilik Hakkında Zikredilenler Bâbı

۲۰۹۲ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنَّ خِيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَطَعَامٍ صَنَعَهُ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ فَلَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى ذَلِكَ الطَّعَامِ فَقَرَّبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبْزًا وَمَرَقًا فِيهِ دُبَاءٌ وَقَدِيدٌ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّبِعُ الدُّبَاءَ مِنْ حَوَالِي الْقَصْعَةِ قَالَ فَلَمْ أَزَلْ أَحِبُّ الدُّبَاءَ مِنْ يَوْمِئِذٍ.

2092- Enes İbnû Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir terzi, yemek hazırlayarak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i yemeğe davet etti. Enes İbnû Mâlik dedi ki: Ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bu yemeğe gittim. Terzi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in önüne bir miktar ekmek, kabak ve ku-

rutulmuş et parçaları koydu. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin çanağın içinde kabakları araştırdığını gördüm. Artık o günden beri kabağı severim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5379, 5433, 5435, 5436, 5437, 5439)

۳۱- بَابُ ذِكْرِ النَّسَاجِ

31- Dokumacılık Hakkında Zikredilenler Bâbı

۲۰۹۳- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ بِبُرْدَةٍ قَالَتْ تَذَرُونَهَا الْبُرْدَةُ فَقِيلَ لَهُ نَعَمْ هِيَ الشَّمْلَةُ مَنْسُوجَةٌ فِي حَاشِيَتِهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَيَّ نَسَجْتُ هَذِهِ بِيَدَيَّ أَكْسُوكَهَا فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا إِزَارَةٌ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ اكْسُئِهَا فَقَالَ نَعَمْ فَجَلَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَّأَهَا ثُمَّ أَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ مَا أَحْسَنْتَ سَأَلْتَهَا إِيَّاهُ لَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّهُ لَا يَرُدُّ سَائِلًا فَقَالَ الرَّجُلُ وَاللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِتَكُونَ كَفَنِي يَوْمَ أَمُوتُ قَالَ سَهْلٌ فَكَأَنَّهُ كَفَنَهُ.

2093- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir kadın, iki tarafında püskül olan dokunmuş bir bürdeyi Nebi sallallahu aleyhi ve sellem getirdi. Sehl dedi ki: Bilir misiniz bürde nedir? Onlar, şemledir (yani üzere örtülen kumaş) dediler. O, evet, dedi.

Kadın dedi ki: Onu ellerimle dokudum. Onu senin giymen için getirdim. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem onu aldı ve ona da ihtiyacı vardı. Üzerinde izarı olduğu hâlde bizim yanımıza geldi.

Bir kimse o kumaşın güzel olduğundan bahsedip, bu ne kadar güzel. Bunu bana ver, dedi. Orada bulunanlar dediler ki: Sen güzel bir şey yapmadın. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ona ihtiyacı olduğu için onu giydi. Sen ise o elbiseyi O'ndan istedin. Sen biliyorsun ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisinden bir şey istenildiğinde onu geri çevirmez.

Adam dedi ki: Vallahi ben onu giymek için istemedim. Ben ancak

onu kefenim olması için istedim. Sehl dedi ki: O adamın dediği gibi, o elbise onun kefeni oldu.

۳۲- بَابُ التَّجَارِ

32- Marangozluk Hakkında Zikredilenler Bâbı

۲۰۹۴- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ أَتَى رِجَالٌ إِلَى سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ يَسْأَلُونَهُ عَنِ الْمَنْبَرِ فَقَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى فُلَانَةِ امْرَأَةٍ قَدْ سَمَاهَا سَهْلٌ أَنْ مُرِّي غُلَامَكَ التَّجَارَ يَفْعَلُ لِي أَغْوَادًا أَجْلِسُ عَلَيْهِمْ إِذَا كَلَّمْتُ النَّاسَ فَأَمَرْتُهُ يَفْعَلُهَا مِنْ طَرَفَائِ الْقَابَةِ ثُمَّ جَاءَ بِهَا فَأَرْسَلْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَا فَأَمَرَ بِهَا فَوَضِعَتْ فَجَلَسَ عَلَيْهِ.

2094- Ebû Hâzim -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir kaç kişi Sehl ibnu Sa'd'a gelerek Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in minberi hakkında soru sordular. Sehl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kadına: "Marangoz olan kölene söyle, cemaate hitap ederken üzerine oturmam için tahtadan minber yapsın" diye haber gönderdi. Bunun üzerine kadın da kölesine, ılıgın ağacından bunu yapmasını emretti. Marangoz bunu yapıp kadına getirdi. Kadın da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e yolladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunun mescide konulmasını emretti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vaaz ve Hutbe için minber üzerine oturdu.

۲۰۹۵- حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَجْعَلُ لَكَ شَيْئًا تَقْعُدُ عَلَيْهِ فَإِنِّي لِي غُلَامًا تَجَارًا قَالَ إِنْ شِئْتَ قَالَ فَعَمِلْتُ لَهُ الْمَنْبَرَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَعَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ الَّذِي صُنِعَ فَصَاحَتْ النُّخْلَةُ الَّتِي كَانَ يَخْطُبُ عِنْدَهَا حَتَّى كَادَتْ تَنْشَقُّ فَنَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَخَذَهَا فَضَمَّهَا إِلَيْهِ فَجَعَلَتْ تَنْ أَيْنَ الصَّبِيِّ الَّذِي يُسَكَّتُ حَتَّى اسْتَقَرَّتْ قَالَ بَكَتْ عَلَى مَا كَانَتْ تَسْمَعُ مِنَ الذِّكْرِ.

2095- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensar'dan bir kadın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Ey Allah'ın Rasûlü! Benim marangoz bir kölem var. Senin için hutbe okurken üzerine oturacağın bir şey yaptırayım mı?" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

"İstersen yaptır" buyurdu. Kadın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem için minber yaptırdı. Cuma günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yeni yapılan minbere oturdu. Daha önce üzerine çıkıp hutbe okuduğu hurma kütüğünden öyle bir ses çıktı ki nerede ise kütük parçalanacaktı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem minberden indi, kütüğün yanına geldi ve kütüğü eliyle tuttu ve onu kucakladı. O esnada kütük, susturulmak istenen çocuk gibi inliyordu. Nihayet sustu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kütük, daha önce duyduğu zikirlerden ayrı kaldığı için ağladı"

۳۳- بَابُ شِرَاءِ الْإِمَامِ الْحَوَائِجِ بِنَفْسِهِ

33- İmamın İhtiyacı Olan Şeyleri Kendisinin Satın Alması Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا اشْتَرَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَلًا مِنْ عُمَرَ وَاشْتَرَى ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بِنَفْسِهِ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا جَاءَ مُشْرِكٌ بِغَنَمٍ فَاشْتَرَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُ شَاةً وَاشْتَرَى مِنْ جَابِرٍ بَعِيرًا.

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'den bir deve satın aldı.

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- kendisi satın aldı.

Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Bir müşrik, bir koyun sürüstü getirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de ondan bir koyun satın aldı.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem , Câbir'den de bir deve satın aldı.

٢٠٩٦ - حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا بِنَسِيئَةٍ وَرَهْنَةً دِرْعَهُ.

2096- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir yahudiden veresiye yiyecek satın aldı ve o yahudiye zırhını rehin olarak verdi.

٣٤ - بَابُ شِرَاءِ الدُّوَابِّ وَالْخُمُرِ

34- Binek Hayvanları ve Merkepler Satın Alma Bâbı

وَإِذَا اشْتَرَى دَابَّةً أَوْ جَمَلًا وَهُوَ عَلَيْهِ هَلْ يَكُونُ ذَلِكَ قَبْضًا قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعُمَرَ بَغْنِيهِ يَغْنِي جَمَلًا صَعْبًا.

Bir kimse binmekte olduğu bir deve veya bineği satın aldığı anda, satıcı hayvandan inmeden önce hayvanı teslim almış sayılır mı?

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'e -Allah ondan razı olsun-: "Bana, bu aksi deveyi sat" buyurdu.

٢٠٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ فَأَبْطَأَ بِي جَمَلِي وَأَعْيَا فَأَتَى عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ جَابِرُ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ مَا سَأَلْتُكَ قُلْتُ أَبْطَأَ عَلَيَّ جَمَلِي وَأَعْيَا فَتَخَلَّفْتُ فَتَزَلَّ يَحْجُثُهُ بِمَخْجَنِهِ ثُمَّ قَالَ ارْكَبْ فَرَكِبْتُ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَكْفُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَزَوَّجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِكَرًا أَمْ نَبِيًّا قُلْتُ بَلَى نَبِيًّا قَالَ أَلَا جَارِيَةٌ تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قُلْتُ إِنْ لِي أَخَوَاتٍ فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَزَوَّجَ امْرَأَةً تَجْمَعُهُنَّ وَتَمْشُطُهُنَّ وَتَقُومُ عَلَيْهِنَّ قَالَ أَمَّا إِنَّكَ قَادِمٌ فَإِذَا قَدِمْتَ فَالْكَيْسَ الْكَيْسَ ثُمَّ قَالَ أَتَبِيعُ جَمَلَكَ قُلْتُ نَعَمْ فَاشْتَرَاهُ مِنِّي بِأَوْقِيَّةٍ ثُمَّ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلِي وَقَدِمْتُ بِالْغَدَاةِ فَجِئْنَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَوَجَدْتُهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ قَالَ أَلَا أَنْ قَدِمْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَدَعُ جَمَلَكَ فَادْخُلْ فَصَلِّ رَكَعَتَيْنِ فَدَخَلْتُ فَصَلَّيْتُ فَأَمَرَ بِلَالًا أَنْ يَرِنَ لَهُ أَوْقِيَّةٌ فَوَزَنَ لِي بِلَالٌ فَأَرْجَحَ لِي فِي الْمِيزَانِ فَأَنْطَلَقْتُ حَتَّى وَكَيْتُ فَقَالَ ادْعُ لِي جَابِرًا قُلْتُ الْآنَ يَرُدُّ عَلَيَّ الْجَمَلُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْهُ قَالَ خُذْ جَمَلَكَ وَلَكَ ثَمَنُهُ.

2097- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir savaşta bulunuyordum. Dönüşte devem yavaşladı, yorgun düştü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma gelerek:

“Ey Câbir” dedi. Ben, buyur, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ne oldu niye geride kaldın?” diye sordu. Ben:

-Devem yavaşladı, yorgun düştü. Bu sebeple geride kaldım, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem devesinden inerek sopası ile deveme dürttü, sonra bana:

-“Bin” dedi. Ben de bindim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem üzerine varmasın diye deveyi zor dizginliyordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Evlendin mi?” diye sordu. Ben:

-Evet evlendim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem :

-“Bakire ile mi, dul ile mi evlendin?” diye sordu. Ben:

-Dul ile evlendim, diye cevap verdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Senin kendisi ile oynaşacağın, onun da seninle oynaşacağı bakire bir kız ile evlenseydin ya” dedi. Ben:

-Benim bir çok kız kardeşim var. Ben onları bir arada tutabilecek, saçlarını tarayacak ve bakımını yapacak birisi ile evlenmek istedim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Şimdi sen Medine’ye dönüyorsun. Vardığında artık ailene karşı akıllı, olgun, bağlı ol. Allah’tan evlat isteyiniz,” buyurdu. Daha sonra bana:

-“Deveni satar mısın?” diye sordu. Ben:

-Evet, satarım, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir ukiyye⁷⁶ karşılığında devemi satın aldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine’ye benden önce vardı. Ben de ertesi sabah vardım. Mescid’e gittik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi Mescid’in kapısında gördüm. Bana:

-Şimdi mi geldin?” diye sordu. Ben:

-Evet, dedim. Bana:

-“Deveni bırak. Mescid’e gir, iki rekât yolculuktan geliş namazı kıl,” buyurdu. Ben Mescid’e girdim ve iki rekât namaz kıldım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Bilal’e kendisi için bir ukiyye gümüş tartmasını emretti. Bilal de benim için terazi ağır basarak tarttı, biraz da fazla verdi. Ben arkamı dönüp eve giderken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bana Câbir’i çağırın” buyurdu. Ben, deveyi beğenmedi, şimdi deveyi bana geri verecek, sandım. Halbuki bana bu deve kadar sevimsiz bir şey yoktu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Deveni geri al. Parası da senin olsun” buyurdu.

76 Bir ukiyye, kırk dirhem karşılığı ölçü.

۳۵- بَابُ الْأَسْوَاقِ الَّتِي كَانَتْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَتَبَاعَ بِهَا النَّاسُ فِي الْإِسْلَامِ

35- Câhiliye Dönemindeki Çarşıların, İslâm Geldikten Sonra da İnsanların Bu Çarşılarda Alışveriş Yapmalarının Cevâzı Bâbı

۲۰۹۸ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ عُكَاظٌ وَمَجَنَّةٌ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَاقًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا كَانَ الْإِسْلَامُ تَأْتَمُّوا مِنَ التَّجَارَةِ فِيهَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَذًا.

2098- İbnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ukâz, Mecenne ve Zul-Mecâz cahiliye döneminde insanların ticaret yaptığı yerlerdi. İslâm dininin gelmesinden sonra Müslümanlar bu yerlerde alışveriş yapmayı çirkin bir iş olarak gördüler. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle hac zamanında yapılan ticaretle alakalı şu âyeti indirdi:⁷⁷ «*Hac esnasında⁷⁸, Rabb'inizden rızık istemenizde herhangi bir günâh yoktur.*» Bakara 198. İbnu Abbas bu âyetin sonunda “hac mevsiminde” olarak okumuştur.

۳۶- بَابُ شِرَاءِ الْبَابِلِ الْهَيْمِ أَوْ الْأَجْرَبِ

36- Hastalıklı-Uyuz Develerin Alınması Bâbı

الْهَيْمُ: الْمُخَالَفُ لِلْقَصْدِ فِي كُلِّ شَيْءٍ

الْهَيْمُ Her şeyde maksada aykırı harekette bulunan

۲۰۹۹ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرُو كَانَ هَذَا رَجُلٌ اسْمُهُ نُوَّاسٌ وَكَانَتْ عِنْدَهُ إِبِلٌ هَيْمٌ فَلَدَّهَبَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا

77 Bakara: 198

78 Bu ayet, hac zamanında ticaret etmede bir günahın olmadığını bildiriyor.

فَاشْتَرَىٰ تِلْكَ الْإِبِلَ مِنْ شَرِيكَ لَهُ فَجَاءَ إِلَيْهِ شَرِيكُهُ فَقَالَ بَعْنَا تِلْكَ الْإِبِلَ فَقَالَ مِمَّنْ بَعْتَهَا قَالَ مِنْ شَيْخٍ كَذَّاءٍ وَكَذَّاءٌ فَقَالَ وَيْحَكَ ذَاكَ وَاللَّهِ ابْنُ عُمَرَ فَجَاءَهُ فَقَالَ إِنَّ شَرِيكَ بَاعَكَ إِبِلًا هَيْمًا وَلَمْ يَعْرِفَكَ قَالَ فَاسْتَفْهَمَهَا قَالَ فَلَمَّا ذَهَبَ يَسْتَأْذِنُهَا فَقَالَ دَعَهَا رَضِينَا بِقَضَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا عُدْوَى سَمِعَ سَفِيَانُ عُمَرًا.

2099- Sufyan, Amr'dan -Allah ondan razı olsun- şunu nakletmiştir:

Burada, Mekke'de Nevvas adında bir adam vardı. Onun yanında hastalıklı bir devesi vardı. İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- bu develeri onun ortağından satın aldı. Ortağı gelerek Nevvas'a:

“O hasta deveyi sattık” dedi. Nevvas “Sen o hasta deveyi kime sattın?” diye sordu. Ortağı olan adam:

-Şöyle şöyle sıfatta bir ihtiyara sattım, dedi. Nevvas:

-Yazıklar olsun sana. Vallahi bu ihtiyar İbnu Ömer'dir, dedi. Sonra İbnu Ömer'e gelerek:

-Ortağım sana kusurunu belirtmeden hastalıklı deve satmış, dedi. İbnu Ömer:

-Öyleyse onları geri al, dedi. Nevvas onları götürürken İbnu Ömer:

-Tamam develeri geri bırak. Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Hastalığın bizatihi bulaşması yoktur” şeklindeki hükmüne razı olmuş kimseleriz, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2858, 5093, 5094, 5753, 5772)

۳۷- بَابُ بَيْعِ السِّلَاحِ فِي الْفِتْنَةِ وَغَيْرِهَا

37- Fitne Dönemlerinde Silah Satımı Yasaklanır mı Yasaklanmaz mı Bâbı

وَكُرَّةُ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ يَبِيعُهُ فِي الْفِتْنَةِ

İmran İbnu Husayn -Allah ondan razı olsun- fitne döneminde silah satımını kerih görmüştür.

٢١٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ
عُمَرَ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ أَلْفَلَحٍ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ حَنْتَيْنِ فَأَعْطَاهُ يَغْنِي دِرْعًا
فَبَعْتُ الدِّرْعَ فَأَتَيْتُ بِهِ مَخْرَفًا فِي بَنِي سَلَمَةَ فَإِنَّهُ لَأَوَّلُ مَالٍ تَأْتَلَتْهُ فِي الْإِسْلَامِ

2100- Ebû Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Huneyn savaşı-
na çıktık. Savaşta öldürdüğüm kâfirin zırhını Allah Rasûlü sallallahu
aleyhi ve sellem bana verdi. Ben de zırhımı sattım, bununla Benu Seleme
oğulları diyarında bir bahçe satın aldım. İşte bu bostan, Müslüman olduk-
tan sonra elde ettiğim ilk mal idi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3142, 4321, 4322,
7170)

٣٨- بَابُ فِي الْعِطَارِ وَبَيْعِ الْمِسْكِ

38- Güzel Koku Satmak Bâbı

٢١٠١ - حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ
بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا بُرْدَةَ بْنَ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوِّءِ
كَمَثَلِ صَاحِبِ الْمِسْكِ وَكَبِيرِ الْحَدَّادِ لَا يَغْدُمُكَ مِنْ صَاحِبِ الْمِسْكِ إِلَّا تَشْتَرِيهِ أَوْ
تَجِدُ رِيحَهُ وَكَبِيرُ الْحَدَّادِ يُخْرِقُ بَدَنَكَ أَوْ ثَوْبَكَ أَوْ تَجِدُ مِنْهُ رِيحًا خَبِيثَةً.

2101- Ebû Musa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü
sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İyi arkadaş ve kötü arkadaşın misali, misk satan ile demir körükle-
yen kimseye benzer. Misk satan kimsenin mutlaka sana bir yararı doku-
nur; ya ondan bir miktar misk satın alırsın, yahut onun güzel kokusunu
duyarsın. Demircinin körüğü ise ya bedenini veya elbiseni yakar yahut da
onun kötü kokusunu duyarsın.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 5534. hadis)

۳۹- بَاب ذِكْرِ الْحَجَامِ

39- Hacamat Yapan Kimse Hakkında Zikredilenler Bâbı

۲۱۰۲- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَجَّمَ أَبُو طَيْبَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ لَهُ بِصَاعٍ مِنْ تَمْرٍ وَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يُخَفِّفُوا مِنْ خَرَاجِهِ.

2102- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Taybe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i hacâmat yaptı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Taybe'ye bir sa'⁷⁹ hurma verilmesini emretti. Kölenin sahiplerine de onun günlük vergisini hafifletmelerini emretti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2210, 2277, 2280, 2281, 5696)

۲۱۰۳- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعْطَى الَّذِي حَجَّمَهُ وَلَوْ كَانَ حَرَامًا لَمْ يُعْطِهِ.

2103- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hacamat oldu. Hacamat yapan kişiye bir sa' hurma verdi. Şayet hacamat yapmadan dolayı elde edilen kazanç haram olsaydı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu zata ücret vermezdi.

۴۰- بَابُ التِّجَارَةِ فِيمَا يُكْرَهُ لِبَسِّهِ لِلرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ

40- Erkekler ve Kadınların Giymesi Mekruh Olan Şeylerin Ticaretini Yapmak Bâbı

79 Bir sa', 1040 dirhem.

٢١٠٤ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ حَفْصٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَرْسَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِخُلَّةٍ حَرِيرٍ أَوْ سِيرَاءَ فَرَأَاهَا عَلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي لَمْ أَرْسِلْ بِهَا إِلَيْكَ لِتَلْبَسَهَا إِنَّمَا يَلْبَسُهَا مَنْ لَا خَلْقَ لَهُ إِنَّمَا بَعَثْتُ إِلَيْكَ لِتَسْتَمْتَعَ بِهَا يَعْنِي تَبِيعَهَا.

2104- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'e -Allah ondan razı olsun- ipek veya siyera denilen sarı çubuklu bir hulle yani elbise gönderdi. Sonra O elbiseyi Ömer'in giydiğini görünce şöyle buyurdu:

“Ben onu sana giymen için göndermedim. Onu ancak ahiretten nasibi olmayanlar giyer. Ben onu satıp yararlanman için sana gönderdim” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bununla elbisenin satılmasını kastetmişti.

٢١٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَخْبَرَتْ أَنَّهَا اشْتَرَتْ ثُمْرَةَ فِيهَا نَصَاوِيرُ فَلَمَّا رَأَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْهُ فَعَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاذَا أَذْنَبْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَالُ هَذِهِ الثُّمْرَةِ قُلْتُ اشْتَرَيْتُهَا لَكَ لِتَقْعُدَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّورِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعَذِّبُونَ فَيَقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ الَّذِي فِيهِ الصُّورُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ.

2105- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben üzerinde resimler bulunan bir yastık satın aldım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunu gördünce kapıda durdu, eve girmedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzündeki hoşnutsuzluğu görünce şöyle dedim:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a ve Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-

lem'e tövbe ederim. Ben hangi günahı işledim ki? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu yastık da neyin nesi?” diye sordu. Ben dedim ki:

-“Ben bunu sizin için onun üzerine oturmanız ve yaslanmanız için satın aldım.” Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bu resimleri yapanlara kıyamet gününde azap edilecektir. Onlara: Bu yarattığınız yani resimlerini çizdiğiniz bu (hayvan ve insan) resimlerine can verin, denilecek.” Daha sonra şöyle buyurdu:

-“İçinde resimler bulunan eve melekler girmez.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3224, 5181, 5957, 5961, 7557)

٤١ - بَابُ صَاحِبِ السَّلْعَةِ أَحَقُّ بِالسَّوْمِ

41- Mal Sahibi Malına Fiyat Belirleme Konusunda Başkalarından Daha Çok Hak Sahibidir Bâbı

٢١٠٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا بَنِي التَّجَارِ ثَامِنُونِي بِحَاطِطِكُمْ وَفِيهِ خَرَبٌ وَتَخَلُّ.

2106- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey Neccâroğulları! Arsanızın kıymetini bana söyleyin.” O arsanın içinde harâbeler ve hurma ağaçları vardı.⁸⁰

80 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Mescidi'nin bina edildiği arsanın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tarafından satın alınması ve sahiplerine arsaların fiyatını bildirmelerini istediği görülmüyor. İşte hadisin başlığa delil olan kısmı bu “Arsanızın fiyatını bana söyleyiniz” emridir.

٤٢ - بَابُ كَمْ يَجُوزُ الْخِيَارُ

42- Bâb: Muhayyerlik Ne Kadar Sürer?⁸¹

٢١٠٧ - حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الْمُتَبَايِعِينَ بِالْخِيَارِ فِي بَيْنِهِمَا مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ يَكُونُ الْبَيْعُ خِيَارًا قَالَ نَافِعٌ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا اشْتَرَى شَيْئًا يُعْجِبُهُ فَارَقَ صَاحِبَهُ.

2107- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadığı sürece veya alıcı ve satıcı birbirinden ayrılınca kadar muhayyerdirler.”

Nâfi' şöyle dedi: İbnu Ömer, hoşuna giden bir mal satın aldığı anda ondan hoşlanırsa, satıcının yanından ayrılırdı.

٢١٠٨ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَفْتَرَقَا.

2108- Hakîm İbnu Hizam -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkları sürece (malın iadesi ve devamı hususunda) muhayyerdirler.”

٤٣ - بَابُ إِذَا لَمْ يُوقَّتْ فِي الْخِيَارِ هَلْ يَجُوزُ الْبَيْعُ

43- Bâb: Muhayyerlik İçin Bir Süre Belirlenmediğinde Satım Akdi Geçerli Olur mu?

81 Yani, satıcı ve alıcı arasında gerçekleşen alış-veriş, bunun tamamlanması veya da feshedilmesinin müddeti ne kadardır.

۲۱۰۹ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ اخْتَرْ وَرُبَّمَا قَالَ أَوْ يَكُونُ بَيْنَ خِيَارٍ.

2109- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkları sürece veya alıcı ve satıcıdan biri diğerine satışın devamını, tamamlanmasını veya feshini seçemedikleri sürece muhayyerdirler.”

İbnu Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “veya satış muhayyerlik esasına sahip olmadığı sürece” buyurdu, demiş de olabilir demiştir.⁸²

۴۴ - بَابُ الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا

44- Alıcı Ve Satıcı Birbirinden Ayrılmadığı Sürece, Alış-Verişin Tamamlanması veya Feshedilmesi Konusunda Seçme Hakkına Sahiptirler Bâbı

وَبِهِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَشُرَيْحٌ وَالشَّعْبِيُّ وَطَاوُسٌ وَعَطَاءٌ وَابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ

İbnu Ömer, Şüreyh, Şa'bî, Tâvûs, Ata ve İbnu Ebî Muleyke bu görüştedirler.

۲۱۱۰ - حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ قَتَادَةُ أَخْبَرَنِي عَنْ صَالِحِ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ سَمِعْتُ حَكِيمَ بْنَ حَزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَّا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَذَبَا وَكُتِمَا مُحِقَّتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا.

82 Tirmizi bunun manasını şöyle açıklamıştır: Satıcı müşteriye alış-verişin şartlarını söyler, müşteri de bunu kabul ederse, ayrılmadıkları müddetçe o alış-verişin feshini yapamaz. En iyisini bilen Allah'tır.

2110- Hakîm İbnu Hizâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkları sürece alış-verişin tamamlanması veya feshi konusunda seçme hakkına sahiptirler. Bunlardan her biri şayet doğru söylerler ve satılan malın kusurlarını, açıklamaları gereken şeyleri açıklarlar ise alış verişleri bereketli kılınır. Yalan söylerler ve açıklamaları gereken şeyleri gizlerlerse alış verişlerinin bereketi giderilir.”

٢١١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُتَبَايعَانِ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ عَلَى صَاحِبِهِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا إِلَّا بَيْعَ الْخِيَارِ.

2111- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alıcı ve satıcı, bu ikisinden her biri birbirinden ayrılmadığı sürece alış-verişin tamamlanması veya feshi konusunda seçme hakkına sahiptirler. Ancak satışın muhayyerli satış olması müstesna.” (Bunun için ayrılmalarına veya birlikte olmalarına ihtiyaç yoktur.)

٤٥ - بَابُ إِذَا خَيْرَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ بَعْدَ الْبَيْعِ فَقَدْ وَجِبَ الْبَيْعُ

45- Satıcı ve Müşteriden Biri, Satıştan Sonra Arkadaşını Muhayyer Kıldığı Zaman, Ayrılmalarından Önce de Olsa Satışın Gerçekleştiği Bâbı

٢١١٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِذَا تَبَايَعَ الرَّجُلَانِ فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا وَكَانَا جَمِيعًا أَوْ يُخَيَّرُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ فَتَبَايَعَا عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ وَجِبَ الْبَيْعُ وَإِنْ تَفَرَّقَا بَعْدَ أَنْ يَتَبَايَعَا وَلَمْ يَتْرُكْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا الْبَيْعَ فَقَدْ وَجِبَ الْبَيْعُ.

2112- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle de-

di: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İki kişi alışveriş yaptığında bir arada bulunup da diğerinden ayrıl-
madıkları sürece her biri satışın tamamlanması veya feshi konusunda seç-
me hakkına sahiptir. Şayet onlardan biri diğerine muhayyerlik hakkı tanır
ve bu şart üzere alışveriş yaparlarsa, alışverişten sonra ayrılışlar bile bu
satış olmuştur. Bu satıştan sonra iki taraf da satışı fes edemez, ayrıldıktan
sonra da satış olmuştur.”

٦٤ - بَابُ إِذَا كَانَ الْبَائِعُ بِالْخِيَارِ هَلْ يَجُوزُ الْبَيْعُ

46- Bâb: Satıcı Muhayyer Olduğunda Satış Câiz Olur mu?

٢١١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ
ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ بَيْعٍ لَا بَيْعَ
بَيْنَهُمَا حَتَّى يَتَفَرَّقَا إِلَّا بَيْعَ الْخِيَارِ.

2113- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle de-
di: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İki kişi alışveriş yaptığında bir arada bulunup da diğerinden ayrıl-
madıkları sürece her biri satışın tamamlanması veya feshedilmesi konu-
sunda seçme hakkına sahiptir. Ancak muhayyerli satış olması müstesna-
dır.”

٢١١٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا حَبَانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا قَالَ هَمَّامٌ وَجَدْتُ فِي كِتَابِي يَخْتَارُ
ثَلَاثَ مَرَارٍ فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَّا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَذَبَا وَكُتِمَا فَعَسَى أَنْ يَرْبَحَا
رَبْحًا وَيُمْنَحَا بَرَكَةً بَيْعِهِمَا قَالَ وَحَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْتَّيَّاحِ أَلَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ
الْحَارِثِ يُحَدِّثُ بِهَذَا الْحَدِيثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2114- Hakîm İbnu Hizam -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Al-

lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Satıcı ve müşteri birbirlerinden ayrılıncaya kadar satışın tamamlanması veya feshi konusunda seçme hakkına sahiptirler.” Hemmâm dedi ki: Yazdıklarım arasında şunu da buldum: “Üç kere tercihte bulunur. Eğer satıcı ve alıcı gerçeği söylerler ve söylemeleri gerekenleri gizlemeden açıklarlarsa yaptıkları satış bereketli kılınır. Yalan söylerler ve gizlerlerse belki kâr ederler ancak satışlarının bereketi giderilir.”

٤٧ - بَابُ إِذَا اشْتَرَى شَيْئًا فَوَهَبَ مِنْ سَاعَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقَا وَلَمْ يُنْكِرِ الْبَائِعُ عَلَى الْمُشْتَرِي أَوْ اشْتَرَى عَبْدًا فَأَعْتَقَهُ

47- Bâb

Bir şahıs herhangi bir şey satın alsa, satan ile alıcı satış meclisinden ayrılmalarından önce ve satıcı da müşteriye karşı bir inkârda bulunmadığı hâlde, alan kişi aldığı bu şeyi o anda başka birine hibe etse; veya bir kimse bir köle satın alsa da satış meclisinden ayrılmadan o köleyi âzâd etse bununla bu konudaki muhayyerlik hakkı ortadan kalkar mı?

وَقَالَ طَاوُسٌ لِمَنْ يَشْتَرِي السَّلْعَةَ عَلَى الرِّضَا ثُمَّ بَاعَهَا وَجَبَتْ لَهُ وَالرَّابِعُ لَهُ

Tâvûs, rızâ üzerine bir malı satın alan, sonra da o malı satan kimse hakkında: Mal da, kazanç da onun lehine vâcib oldu, demiştir.

٢١١٥ - وَقَالَ لَنَا الْحَمِيدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عُمَرُو عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَكُنْتُ عَلَى بَكْرٍ صَغَبٍ لِعُمَرَ فَكَانَ يَغْلِبُنِي فَيَقْدُمُ أَمَامَ الْقَوْمِ فَيَزْجُرُهُ عُمَرُ وَيَرُدُّهُ ثُمَّ يَتَقَدَّمُ فَيَزْجُرُهُ عُمَرُ وَيَرُدُّهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعُمَرَ بَغْنِيهِ قَالَ هُوَ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بَغْنِيهِ فَبَاعَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ تَصْنَعُ بِهِ مَا شِئْتَ.

2115- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir yolculukta idik. Ben babam Ömer'e ait, binmesi zor olan bir deve yavrusuna binmiş-tim. Ben deveyi kontrol edemiyordum, deve topluluğun önüne geçiyordu. Ömer buna engel olup deveyi geri çeviriyor, ancak deve yine öne geçiyordu. Ömer de tekrar engel olup geri çeviriyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'e:

-“Bu deveyi bana sat” buyurdu. Ömer:

-O senindir ey Allah'ın Rasûlü! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu deveyi deveyi bana sat” buyurdu. Ömer de onu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e sattı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bana:

-“Deve senindir ey Ömer'in oğlu Abdullah! Dilediğin gibi kullan” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2610, 2611)

٢١١٦- قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعْتُ مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ مَالًا بِالْوَادِي بِمَالٍ لَهُ بِخَيْرٍ فَلَمَّا تَبَايَعْنَا رَجَعْتُ عَلَى عَقِيبي حَتَّى خَرَجْتُ مِنْ بَيْتِهِ خَشْيَةً أَنْ يُرَادَّنِي الْبَيْعَ وَكَانَتْ السَّنَةُ أَنْ الْمُتَبَايِعِينَ بِالْخِيَارِ حَتَّى يَتَفَرَّقَا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ فَلَمَّا وَجَبَ بَيْعِي وَبَيْعُهُ رَأَيْتُ أَلِّي قَدْ غَبَّتْهُ بِأَلِّي سَقْتُهُ إِلَى أَرْضٍ ثُمُودَ بِثَلَاثِ لَيَالٍ وَسَاقَنِي إِلَى الْمَدِينَةِ بِثَلَاثِ لَيَالٍ.

2116- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun-şöyle dedi:

Ben, müminlerin emiri Osman İbnu Affân'a -Allah ondan razı olsun- onun Hayber'deki bir arazisi karşılığında kura Vadisi'ndeki bir arazimi sattım. Alış verişi yapınca, ben onun akdi bozmasından korkarak gerisin geriye dönüp evinden çıktım. Böyle çabuk dışarı çıkışım, satışı geri almak istemesi korkumdan dolayısıdır. O vakit satışta sünnet olan hukûk yolu, satıcı ile müşteri birbirlerinden ayrılincaya kadar meclis muhayyer-

liğinde olmaları idi.

Abdullah İbnu Ömer dedi ki: Evinden çıkmamla, benim ve onun bu satış muamelesi vâcib olunca yâni kesinleşip fesih hakkı kalmayınca ben bu satış işinde onu aldattığımı gördüm. Çünkü ben onu üç gecelik yol ile Semûd kavmi arazisine sevk ettim, o ise beni üç gecelik yol ile Medine'ye sevketti.

٨٤ - بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْخِدَاعِ فِي الْبَيْعِ

48- Alış Verişte Hilenin Mekruh Olması Bâbı

٢١١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ يُخَدِّعُ فِي الْبَيْعِ فَقَالَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَافَةَ.

2117- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selemlerle yaptığı alışverişte aldandığını söyledi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu:

“Sen satış akdi yaptığında aldatmak-hile yoktur de!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2407, 2414, 6964)

٩٤ - بَاب مَا ذُكِرَ فِي الْأَسْوَاقِ

49- Ticaret Yapılan Çarşılar Hakkında Zikredilenler Bâbı

وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ قُلْتُ هَلْ مِنْ سُوقٍ فِيهِ تِجَارَةٌ قَالَ سُوقُ قَيْثَقَاعَ وَقَالَ أَسْرَ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ذُلُونِي عَلَى السُّوقِ وَقَالَ عُمَرُ أَلْهَانِي الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ.

Abdurrahman İbnu Avf -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Medine'ye geldiğimizde Sa'd İbnu Rebî'e: “Burada ticaret yapılan bir pazar var mı?” diye sordum. O da bana: Kaynuka Yahudilerinin pazarı var, dedi.

Enes dedi ki: Abdurrahman, bana çarşığı gösterin, dedi. Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: “Çarşılarda alım satımla uğraşmak, beni Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in meclislerinden alıkoydu.”

٢١١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكْرِيَاءَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوْقَةَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْزُو جَيْشُ الْكُفَّةِ إِذَا كَانُوا بَيْنَاءَ مِنَ الْأَرْضِ يُخَسَفُ بِأَوْلِهِمْ وَآخِرِهِمْ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ يُخَسَفُ بِأَوْلِهِمْ وَآخِرِهِمْ وَفِيهِمْ أَسْوَأُهُمْ وَمَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ قَالَ يُخَسَفُ بِأَوْلِهِمْ وَآخِرِهِمْ ثُمَّ يُعْتَوْنَ عَلَى نِيَاتِهِمْ.

2118- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir ordu Kâbe’yi yıkmak için yola çıkacak. Bunlar Beydâ bölgesine geldiklerinde, ordunun tamamı yere batırılırlar” Aişe -Allah ondan razı olsun- dedi ki:

“Ey Allah’ın Rasûlü! İçlerinde pazara gitmek için yola çıkanlar ve onlardan olmayanlar olduğu hâlde onların tamamı nasıl yerin dibine batırılır?” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onların tamamı yere batırılırlar. Sonra bu yere batırılanlar kıyamet gününde kendi niyetlerine göre diriltirler.”

٢١١٩- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةُ أَحَدِكُمْ فِي جَمَاعَةٍ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي سُوقِهِ وَبَيْتِهِ بَضْعًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً وَذَلِكَ بِأَنَّهُ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَخْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ لَا يُرِيدُ إِلَّا الصَّلَاةَ لَا يَنْهَرُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا رُفِعَ بِهَا دَرَجَةٌ أَوْ حُطَّتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ وَالْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ مَا لَمْ يُخْذِ فِيهِ مَا لَمْ يُؤْذِ فِيهِ وَقَالَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتْ الصَّلَاةُ تَحْبِسُهُ.

2119- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Herhangi birinizin cemâatle namazı, alışveriş ettiği çarşısında ve evinde tek başına kıldığı namazdan yirmi küsur derece, ecir olarak daha üstündür. O kimse güzelce abdest alır, sonra namaz kılmaktan başka niyeti olmaksızın mescide gelirse, mescide girinceye kadar her adım attıkça o adımdan dolayı muhakkak bir derece yükseltilir veya o adım sebebiyle kendisinden muhakkak bir günâh silinir. Melekler de sizin her birinize, namaz kılacağı yerde abdestini bozmadan ve orada kimseye eziyet etmeden durduğu müddetçe: Allahım, ona salât eyle, Allahım ona merhamet eyle, diye duâ ve istiğfar ederler. Sizden herhangi biriniz, namaz kendisini hapsetmekte olduğu müddetçe bir namaz (sevabı) içindedir.”

٢١٢٠ - حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السُّوقِ فَقَالَ رَجُلٌ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّمَا دَعَوْتُ هَذَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمُوا بِاسْمِي وَلَا تَكُنُوا بِكُنْيَتِي.

2120- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem çarşıda idi. Bir adam: Ey Ebul-Kasım! diye seslendi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o zâta dönüp baktı. O zât başka birine işaret ederek:

-Ben, şunu çağırımtım, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Benim ismimle isimlendirin, ancak künyemle künyelenmeyin.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2121, 2537.)

٢١٢١ - حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ حُمَيْدِ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعَا رَجُلٌ بِالْبَقِيعِ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَمْ أَغْنِكَ قَالَ سَمُوا بِاسْمِي وَلَا تَكُنُوا بِكُنْيَتِي.

2121- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Bakî'de yani oradaki çarşıda: Ey Ebul-Kâsım! diye seslendi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o seslenen adama yüzünü döndü. O adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e, seni kastetmemiştim, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Benim isimimle isimlendirin, ancak künyemle künyelenmeyin."

٢١٢٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ الدَّوْسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طَائِفَةِ النَّهَارِ لَا يُكَلِّمُنِي وَلَا أَكَلِمُهُ حَتَّى أَتَى سَوْقَ بَنِي قَيْثَقَاعَ فَجَلَسَ بِفَنَاءِ بَيْتِ فَاطِمَةَ فَقَالَ أَلَمْ لُكِّعْ أَلَمْ لُكِّعْ فَحَبَسْتَهُ شَيْئًا فَظَنَنْتُ أَنَّهَا تُلْبِسُهُ مَخَافًا أَوْ تُفَسِّلُهُ فَجَاءَ يَشْتَدُّ حَتَّى عَاثَقَهُ وَقَبَّلَهُ وَقَالَ اللَّهُمَّ أَحِبَّهُ وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُ قَالَ سُفْيَانُ قَالَ عُيَيْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ رَأَى نَافِعَ بْنَ جُبَيْرٍ أَوْكَّرَ بِرُكْعَةٍ.

2122- Ebû Hureyre ed-Devsî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gündüzün bir parçasında çıktı; Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem benimle, ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'le konuşmayarak Kaynuka çarşısına gelinceye kadar yürüdük. Sonra oradan dönüp Fâtıma'nın evinin önünde bir kenara oturdu ve Hasan'ı yâhud Hüseyn'i kastederek:

"Küçük orada mısın, küçük orada mısın?" diye sordu. Fâtıma çocuğu evden çıkmaktan biraz alıkoydu. Zannettim ki bu az zaman içinde annesi çocuğu ya giydirdi veya başını yıkayıp taramıştı. Sonra çocuk koşarak geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem çocuğu kucakladı ve onu öptü de:

"Allahım, sen bu çocuğu sev; onu seveni de sev" diye dua etti.

Sufyân ibnu Uyeyne geçen isnâdla şöyle dedi: Ubeydullah ibnu Ebî Yezîd şöyle dedi: Bana haber verdi ki, o, Nâfi' ibnu Cubeyr'in bir rekâtle vitir kıldığını görmüştür. (Hadisin geçtiği yer: 5884)

٢١٢٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُمَرَ أَلَهُمْ كَانُوا يَشْتَرُونَ الطَّعَامَ مِنَ الرُّكْبَانِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَبِعَتْ عَلَيْهِمْ مَنْ يَمْنَعُهُمْ أَنْ يَبِيعُوهُ حَيْثُ اشْتَرَوْهُ حَتَّى يَنْقُلُوهُ حَيْثُ يَبِيعُ الطَّعَامُ قَالَ وَحَدَّثَنَا ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُبَاعَ الطَّعَامُ إِذَا اشْتَرَاهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ.

2123- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Kendileri, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında deve sahibi tâcirlerden yemek satın alırlardı. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu tâcirlerle memur gönderdi de bu memurlar o tâcirleri malların satılacağı zahîre pazarına nakledip getirinceye kadar malı aldıkları yerde satmaktan yasaklıyorlardı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2131, 2137, 2166, 6852)

٢١٢٤- قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُبَاعَ الطَّعَامُ إِذَا اشْتَرَاهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ.

2124- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hububatı satın aldığı zaman onu tamamıyla teslim alıncaya kadar o hububatın satılmasını yasakladı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2126, 2133, 2136)

٥٠- بَابُ كَرَاهِيَةِ السُّخْبِ فِي السُّوقِ

50- Çarşı ve Pazarlarda Mala Sürüm Sağlamak İçin Bağırıp Çağırmanın Keraheti Bâbı

٢١٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فَلَيْحٌ حَدَّثَنَا هَلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ لَقِيتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قُلْتُ أَخْبِرْنِي عَنْ صِفَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الثَّوْرَةِ قَالَ أَجَلٌ وَاللَّهِ إِنَّهُ لَمَوْصُوفٌ فِي

التَّوْرَةِ بِبَعْضِ صِفَتِهِ فِي الْقُرْآنِ ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ وَحَرِّزًا لِلْأُمِّيِّينَ أَلَتَّ عَبْدِي وَرَسُولِي سَمِيَّتَكَ الْمُتَوَكَّلَ لَيْسَ بِفِظٍّ وَلَا غَلِيظٍ وَلَا سَخَابٍ فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يَدْفَعُ بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ وَلَكِنْ يَغْفُو وَيَغْفِرُ وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللَّهُ حَتَّى يُقِيمَ بِهِ الْمَلَّةَ الْعَوْجَاءَ بَأَنْ يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَيَفْتَحُ بِهَا أَعْيُنًا عُمَيَّا وَآذَانًا صُمًّا وَقُلُوبًا غُلْفًا تَابَعَهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ هِلَالٍ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ هِلَالٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ سَلَامٍ غُلْفٌ كُلُّ شَيْءٍ فِي غِلَافٍ سَيِّفٌ أَغْلَفُ وَقَوْسٌ غُلْفَاءُ وَرَجُلٌ أَغْلَفٌ إِذَا لَمْ يَكُنْ مَخْتُونًا

2125- Atâ İbnu Yesâr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Abdullah İbnu Amr ibnul-Âs -Allah ondan ve babasından razı olsun- ile karşılaştım. Ona: Bana, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Tevrat'ta yazılı olan sıfatından haber ver, dedim.

Abdullah İbnu Amr şöyle cevap verdi: Evet, Vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kurân'daki sıfatlarının bazılarıyla Tevrat'ta da vasıflandırılmıştır:

«*Ey Peygamber, biz seni hakikaten bir şâhid, bir müjdeci, bir korutucu olarak gönderdik.*»⁸³ Seni ümmilere bir koruyucu olarak gönderdik.⁸⁴ Sen elbette benim kulum ve Rasûlümsün. Ben sana "Mütevekkil"⁸⁵ adını verdim. Bu peygamber kötü huylu, katı kalpli, çarşılarda çığırtkan değildir.⁸⁶ O kötülüğe kötülükle mukabele etmez, fakat o kötülüğü af ile, mağfiret ile karşılar. Allah, sapmış olan milleti bu peygamber ile onları *Lâ ilahe illâllah* demeleri suretiyle doğrultmadıkça, o peygamberin ruhunu asla kabzetmeyecektir. Allah bir çok kör gözleri, birçok sağır kulakları,

83 Ahzâb: 45

84 Tevrat âyetindeki bu sıfatlar Kurân'da şöyledir: «Allah'ın bir rahmeti dolayısıyla-
dır ki, sen onlara karşı yumuşak davrandın; eğer kaba, katı kalpli olsaydın, el-
bette etrafından dağılır giderlerdi. Bu itibarla onları bağışla ve onlar için Al-
lah'tan mağfiret dile; işlerinde de onlara danış. Bir şeye azmettiğin zaman da,
Allah'a güven. Allah, şüphesiz kendisine güvenenleri sever.» Âli İmran: 159

85 "Mütevekkil", her hususta Allah'a dayanıp güvenmesi ve işleri hep Allah'a tev-
di' eylemesinden dolayıdır.

86 Tevrat âyetinin Kurân'da aynen zikredilmiş olan kısmı, şöyle: «*Ey Peygamber!
Biz seni, şâhid olarak, müjdeci olarak, uyarıcı, kendi izniyle Allah'a davet edici
ve aydınlatıcı bir ışık olarak gönderdik.*» Ahzâb: 45-46

birçok kapalı kalpleri bu tevhid kelimesiyle açacaktır” (Hadisin geçtiği diğer yer: 4838)

٥١- بَابُ الْكَفْلِ عَلَى الْبَائِعِ وَالْمُعْطِي

51- Ölçmek Vazifesi Satıcı ve Vericiye Âittir Bâbı

لَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَإِذَا كَالَهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ﴾ يَغْنِي كَالُوا لَهُمْ وَوَزَنُوا لَهُمْ كَقَوْلِهِ ﴿يَسْمَعُونَكُمْ﴾ يَسْمَعُونَ لَكُمْ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اكْتَالُوا حَتَّى تَسْتَوْفُوا وَيَذْكُرْ عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ إِذَا بَعْتَ فَكِلْ وَإِذَا ابْتَعْتَ فَاكْتَلْ

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«İnsanlardan ölçüyle bir şey aldıkları zaman tam alan, fakat onlara ölçüyle, yahut tartıyla verdikleri zaman da ölçüyü ve tartıyı eksilten o hilekârların vay haline!» Mutaaffin: 1-3

Bu «*çağırduğunuzda sizi işitiyorlar mı?*» Şuara: 72. âyetinde olduğu bunun manası da “fakat onlara ölçüyle, veya tartıyla verdikleri gibi” manasına gelir.⁸⁷

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Devenizin bedelini tastamam alıncaya kadar hurma ölçtürünüz.”

Osmân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir şey sattığın zaman sen ölç; satın aldığın zaman da ölçtür.”

87 Buhârî bu başlıkta ölçme ve tartma vazifesi ve ücretinin satıcıya ve borç ödemek veya satmak üzere vericiye âid olduğunu bildirdikten sonra Mutaaffin’in 3. âyetini buna delil olarak getirmiştir. Ta’lilin vechi şöyledir: Başlıkta ölçme ve tartma satıcıya ve yahut borçta borçluya âid olduğu zikredilince, bu âyet ile, satıcıyla borçlunun üzerlerindeki kul haklarını, ölçü ve tartıları noksan olmaksızın edâ etmeleri vâcib olduğuna tenbih etmiş oluyor.

٢١٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ ابْتِاعَ طَعَامًا فَلَا يَبِغُهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ

2126- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir yiyecek (hububat) satın alırsa, o hububatı ölçtürüp tas-tamam teslim etmedikçe satamaz.”

٢١٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ ثَوَفِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَرَامٍ وَعَلَيْهِ ذَيْنَ فَاسْتَعْنَتِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى غُرَمَانِهِ أَنْ يَضَعُوا مِنْ ذَيْنِهِ فَطَلَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَفْعَلُوا فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اذْهَبْ فَصَنَّفْ ثَمْرَكَ أَصْنَأًا الْعَجْوَةَ عَلَى حِدَةٍ وَعَذَقْ زَيْدٌ عَلَى حِدَةٍ ثُمَّ أَرْسِلْ إِلَيَّ فَفَعَلْتُ ثُمَّ أَرْسَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ فَجَلَسَ عَلَى أَغْلَاهُ أَوْ فِي وَسْطِهِ ثُمَّ قَالَ كُلْ لِلْقَوْمِ فَكَلَّتُهُمْ حَتَّى أَوْفَيْتَهُمُ الَّذِي لَهُمْ وَبَقِيَ ثَمْرِي كَأَنَّهُ لَمْ يَنْقُصْ مِنْهُ شَيْءٌ وَقَالَ فِرَاسٌ عَنْ الشَّعْبِيِّ حَدَّثَنِي جَابِرٌ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَا زَالَ يَكِيلُ لَهُمْ حَتَّى أَذَاهُ وَقَالَ هِشَامٌ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُدْ لَهُ فَأَوْفِ لَهُ

2127- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babam Abdullah İbnu Amr İbnu Haram, üzerinde ödenecek bir borç olduğu hâlde vefat etti. Ben onun alacaklılarının bu borçtan bir miktarını bırakmaları hususunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den yardım istedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlardan böyle bir sulh istedi, fakat alacaklılar Yahûdî olduklarından bir şey bırakmadılar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

“Ey Câbir, sen bahçene git, hurmanı toplayıp cins cins ayır: Acve cinsini bir boy, Azku Zeyd cinsini de bir boy yap. Sonra bana haber gön-

der!”

Ben bu işleri yaptım, sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme haber gönderdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve hurma yığınının üst tarafına veya ortasına oturdu. Sonra orada bekleyen alacaklılara işaret ederek: “Haydi şu alacaklı kavim için ölç!” buyurdu. Ben de o alacaklılara, hakları olan miktarı tamamen verinceye kadar ölçtüm; hurmam geri kaldı; sanki ondan hiçbir şey eksilmemiş gibiydi.

Firas, Şa’bî’den bildirdi. O şöyle dedi: Bana Câbir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’den bildirdi: O şöyle dedi: “Borçları ödeyinceye kadar ölçmeye devam etti.”

Hişâm, Vehb İbnu Keysân’dan bildirdi: O şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hurma salkımlarını alacaklı için kes, sonra borcunu öde!”

٥٢ - بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْكَيْلِ

52- Anlaşmalarda Ölçmenin Müstehâb Oluşu Bâbı

٢١٢٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ الثَّيِّبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كِيلُوا طَعَامَكُمْ يَارَاكَ لَكُمْ

2128- Mikdâm İbnu Ma’dikerib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yiyeceğinizi ölçtünüz ki, sizin için bereketlendirilsin!”⁸⁸

88 Aile erzakını ölçmenin ve tartmanın berekete sebep olmasının sırrı, aile azığının miktarı ailece bilinirse buna göre davranmaları ve hazırlıklı bulunmaları noktasındadır ki, bu takdîrde ailenin işi kolaylaşır. Aile erzakının miktarını bilmek, ne kadar zaman aileye yetiştirebileceğini göz önünde tutmak, elbette hayır ve berekete vesile olur. Peygamber’in ailesine âid bir senelik gıda maddesini ambarladığı sabittir. Bunun ta’yîni şübhesiz ölçmekle mümkündür.

۵۳- بَابُ بَرَكَةِ صَاعِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمُدِّهِ

53- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Sâ' ve Müd Ölçeklerinin Bereketi Babı

فِيهِ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sâ ve müdd ölçeği hakkındaki bu duasını Aişe -Allah ondan razı olsun- nakletmiştir.

۲۱۲۹- حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ بْنِ تَمِيمٍ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لَهَا وَحَرَّمَتُ الْمَدِينَةَ كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ وَدَعَوْتُ لَهَا فِي مُدَّهَا وَصَاعِهَا مِثْلَ مَا دَعَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِمَكَّةَ

2129- Abdullah İbnu Zeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz İbrahim aleyhisselam Mekke'yi harem kıldı ve Mekke hakkında bereketli olması için dua etti. İbrahim aleyhisselamın Mekke'yi harem kılışı gibi, ben de Medine'yi harem bölgesi kıldım. İbrahim aleyhisselamın Mekke için yaptığı duası gibi, ben de Medine için müddü ve sâ'ı hakkında, onun bereketli olması için dua ettim.”⁸⁹

۲۱۳۰- حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَكِّيَّالِهِمْ وَبَارِكْ لَهُمْ فِي صَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ يَغْنِي أَهْلَ الْمَدِينَةِ

2130- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine.ehlini kastederek

89 Hadîste zikredilen sâ' ve müdd hububat ölçekleridir. Bir sâ' bin kırk 1040 dirhem ayanında ölçeğe denir.1 sâ' = 51/3 Medîne ritli x30 ıstar=160 ıstar x 6,5 dirhem= 1040

şöyle dua etti:

“Allahım, onlara ölçülerinde bereket ver, sâ’larında ve müdlerinde bereket ver!”⁹⁰

٥٤ - بَاب مَا يُذَكَّرُ فِي بَيْعِ الطَّعَامِ وَالْحِكْرَةِ

54- Yiyeceğin Satılması ve Bir Malın Tekelini Ele Geçirmek (İhtikâr) Hakkında Zikredilen Hadisler Bâbı

٢١٣١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ الطَّعَامَ مُجَازَفَةً يُضْرَبُونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعُوهُ حَتَّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ

2131- İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında, bir yiyeceği ölçmeden veya takdir etmeden satın alanlar o malları yükleyip kendi mekânlarına nakledinceye kadar dövülürlerdi ve teslim almadan önce satmaktan yasaklanırlardı.⁹¹

٢١٣٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهْبٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَبِيعَ الرَّجُلُ طَعَامًا حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ قُلْتُ لَابْنِ عَبَّاسٍ كَيْفَ ذَلِكَ قَالَ ذَلِكَ دَرَاهِمُ بِدَرَاهِمٍ وَالطَّعَامُ مُرْجَأٌ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﴿مُرْجُئُونَ﴾ مُؤَخَّرُونَ

2132- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

90 Hadîslerdeki sâ' ve müd ölçeklerinin bereketi ile murâd, bu ölçeklerle ölçülen erzakın feyizli ve bereketli olmasıdır.

91 Cizâf ve Mucâzefe; ölçmeden, tartmadan götürüp pazarda satmaktır. Meselâ harman yerinde bir yığın hububatın veya ambar dolusu hububatın toptan satışı caizdir. İhtikâr, lügatte fiyatların pahalılaşmasını gözeterek halkın muhtaç olduğu malı satmayıp, hapsetmektir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamı, satın aldığı yiyecek maddesini tamamen teslim alıncaya kadar başka bir müşteriye satmaktan yasakladı.

Tâvûs ibnu Keysân dedi ki: Ben İbnu Abbâs'a: Bunun sebebi nedir? diye sordum. İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bu, tıpkı bir insanın, bir kimseden bir dirheme bir malı satın alıp, sonra da onu tamamen teslim almadan önce ondan veya bir başkasından iki dirheme satması gibidir ki bu dirhemın dirhemle satılması gibidir ve caiz değildir.⁹² (Hadisin geçtiği diğer yer: 2135)

۲۱۳۳ - حَدَّثَنِي أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ابْتِاعَ طَعَامًا فَلَا يَبِغُهُ حَتَّى يَقْبِضَهُ

2133- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Herhangi bir yiyecek maddesi satın alan kimse, kendi eliyle tamamen teslim alıncaya kadar o malı satamaz."

۲۱۳۴ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ كَانَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ يُحَدِّثُهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ أَنَّهُ قَالَ مَنْ عِنْدَهُ صَرْفٌ فَقَالَ طَلَحَةٌ أَنَا حَتَّى يَجِيءَ خَازِنُنَا مِنَ الْغَابَةِ قَالَ سُفْيَانُ هُوَ الَّذِي حَفِظْنَاهُ مِنَ الزُّهْرِيِّ لَيْسَ فِيهِ زِيَادَةٌ فَقَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ بَنِي الْحَدَّثَانِ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُخْبِرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالثُّبْرُ بِالثُّبْرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالثَّمَرُ بِالثَّمَرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ

2134- Malik ibnu Evs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Yanında, dirhemleri dinarlarla bozabilecek kimse var mı? Talha:

92 Hadisteki, "Mürceen" kelimesi, muahhar, yâni geri bırakılmış şeklinde tefsîr edilmiştir. Hadisteki istifâ kelimesi, kabz ve tesellüm ma'nâsınadır.

Ben varım. Mallarımızdan sorumlu şahıs Ğâbe ormanından dönünce bozarım, dedi.

Sufyan dedi ki: Bizim Zuhri'den ezberlediğimiz budur ve bunda herhangi bir ziyadelik yoktur. O şöyle dedi: Bize Mâlik ibnu Evs haber verip şöyle dedi: O, Ömer ibnul-Hattab'ın -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

“Altının altın ile satımı peşin olmadıkça faizdir. Buğdayın buğday ile satımı peşin olmadıkça faizdir. Hurmanın hurma ile satımı peşin olmadıkça faizdir. Arpanın arpa ile satımı peşin olmadıkça faizdir.”⁹³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2170, 2174)

۵۵- بَابُ بَيْعِ الطَّعَامِ قَبْلَ أَنْ يُقْبَضَ وَيَبْعَ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ

55- Yiyecek Maddesinin Tamamen Teslim Alınmadan Önce Satılması ve Yanında Olmayan Bir Şeyin Satılması Bâbı

۲۱۳۵- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الَّذِي حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ سَمِعَ طَاوُسًا يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَمَّا الَّذِي نَهَى عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهُوَ الطَّعَامُ أَنْ يُبَاعَ حَتَّى يُقْبَضَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَلَا أَحْسِبُ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا مِثْلَهُ

2135- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yasakladığı şey, satın alınıp da henüz tamamen teslim alınmadan, yanında bulunmayan yiyeceğin, erzakın satılmasıdır.

İbnu Abbâs şöyle dedi: Her şeyin yiyecek mesabesinde olduğunu sanıyorum.

93 Hadisin başlığa uygunluğu ribâ eşyasından olan şeyler için kabzın şart kılınmış olması cihetindendir. Başlıkta da yiyecek maddelerinde kabz şartını bildiren bir işaret vardır.

٢١٣٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ ابْتَاَعَ طَعَامًا فَلَا يَبِيعُهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ زَادَ إِسْمَاعِيلُ مَنْ ابْتَاَعَ طَعَامًا فَلَا يَبِيعُهُ حَتَّى يَقْبِضَهُ

2136- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir yiyecek maddesi satın alırsa, satın aldığı malı tamamen teslim alıncaya kadar onu başkasına satamaz.”

İsmâîl İbnu Ebî Uveys, Mâlik'ten yaptığı rivayetinde şunu ziyade etmiştir: “Bir yiyecek maddesi satın alan kimse, onu kabzedinceye yani tamamen teslim alıncaya kadar başkasına satamaz.”

٥٦- بَابُ مَنْ رَأَى إِذَا اشْتَرَى طَعَامًا جِزَاءًا أَنْ لَا يَبِيعَهُ حَتَّى يُؤْوِيَهُ إِلَى رَحْلِهِ وَالْأَدَبُ فِي ذَلِكَ

56- Bir Kimse, Bir Yiyecek Maddesini Ölçüp Tartmadan Satın Aldığında, O Malı Kendi Yerine Götürmedikçe Satamayacağı Görüşünde Olan Kimse ve Bu Husustaki Edebin Açıklanması Bâbı

٢١٣٧- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ النَّاسَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَاْعُونَ جِزَاءًا يَغْنِي الطَّعَامَ يُضْرَبُونَ أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِمْ حَتَّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ

2137- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında ölçüp tartmadan yiyecek maddesi satın alan insanlar gördüm. Bunlar o malları kendi mekanlarına götürünceye kadar, onları bulundukları yerlerinde satmalarını için dövülürlerdi.”⁹⁴

94 Bu hadîste bozuk alışveriş akdi yapmaya kalkışan kimseleri te'dîb etmenin meş-rû'luğu vardır.

٥٧- بَابُ إِذَا اشْتَرَى مَتَاعًا أَوْ دَابَّةً فَوَضَعَهُ عِنْدَ الْبَائِعِ أَوْ مَاتَ قَبْلَ أَنْ يُقْبَضَ

57- Bâb: Bir Kimse, Bir Eşya veya Bir Hayvan Satın Aldığında
Bu Malı Satıcının Yanında Bıraksa veya Teslim Alınmadan Önce
Hayvan Ölse Bunun Hükümü Ne Olur?

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَا أَذْرَكْتَ الصَّفْقَةَ حَيًّا مَجْمُوعًا فَهُوَ مِنَ

الْمُبْتَاعِ

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Satış akdi sırasında ölmemiş ve durumu değişmemiş olan bir şey, akitten sonra satıcının yanında kayboldu ve o hayvan ölse, o mal müşteriye aittir.

٢١٣٨- حَدَّثَنَا قُرُوبَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ

أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَقُلُّ يَوْمَ كَانَ يَأْتِي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا يَأْتِي فِيهِ بَيْتُ أَبِي بَكْرٍ أَحَدَ طَرَفَيْ التَّهَارِ فَلَمَّا أُذِنَ لَهُ فِي الْخُرُوجِ إِلَى الْمَدِينَةِ لَمْ يَرُعْنَا إِلَّا وَقَدْ أَنَا ظَهَرًا فَخَبَّرَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ مَا جَاءَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلَّا لِأَمْرِ حَدَّثَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَالَ لِأَبِي بَكْرٍ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا هُمَا ابْنَتَايَ يَعْنِي عَائِشَةَ وَأَسْمَاءَ قَالَ أَشْعَرْتُ أَلَّهُ قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ قَالَ الصُّحْبَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الصُّحْبَةُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ عِنْدِي نَاقَتَيْنِ أَعَدَدْتُهُمَا لِلْخُرُوجِ فَخُذْ إِحْدَاهُمَا قَالَ قَدْ أَخَذْتُهَا بِالْأَمَنِ

2138- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in üzerine hiçbir gün geçmezdi ki, sabah ve akşam vakitlerinin birinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem muhakkak Ebû Bekir'in evine gelirdi. Nihayet Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme Medine'ye hicret etmesi için izin verilince, bize alışık olmadığımız öğle vaktinde ansızın geldi. Ebû Bekir'e O'nun gelişi haber verildi. Bunun zerine Ebû Bekir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Meydana gelmiş mühim bir iş olmadıkça Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem bu saatte bize gelmezdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Bekir'in yanına girince ona:

-"Yanında kim varsa dışarı çıkar!" buyurdu. Ebû Bekir: -Allah ondan razı olsun- Bu ikisi benim kızlarımdır, Ey Allah'ın Rasûlü, dedi. Ebû Bekir bu sözüyle ben Âişe'yi ve Esmâ'yı kastediyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Bana Medine'ye hicret etmeme izin verildiğini biliyor musun?" Ebû Bekir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Medine'ye hicretinde sana arkadaşlık etmek isterim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Medine'ye hicret ederken yol arkadaşım sensin" buyurdu. Ebu Bekir dedi ki:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Yanımda iki binek deve var. Ben bunları Medine'ye hicret için hazırladım. Bu iki deveden birini sen al! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Ben o deveyi bedeliyle aldım" buyurdu.

۵۸ - بَابُ لَا يَبِيعُ عَلَى يَمِينِ أَخِيهِ وَلَا يَسُومُ عَلَى سَوْمِ أَخِيهِ حَتَّى يَأْذَنَ لَهُ أَوْ يَتْرُكَ

58- Bir Kimse Müslüman Kardeşinin Alış-verişi Üzerine Alış-veriş Etmez; Müslüman Kardeşi Kendisine İzin Verinceye veya Pazarlığı Terk Edinceye Kadar, Onun Pazarlığı Üzerine de Pazarlığa Girişmez Bâbı⁹⁵

۲۱۳۹ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى يَمِينِ أَخِيهِ

2139- İbnu Ömer-Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz Müslüman kardeşinin alışverişi üzerine alış-veriş

95 Malı tamamen satın almadan önce, müşteriye gidip bu malı satın alma, ben sana aynıni satayım demektir. Yine müşteriye, sen bu malı bırak, bu malı aldığın yere geri ver ben sana daha iyisini daha ucuza satayım demesidir. Bu ise haramdır.

edemez.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2165, 5142)

٢١٤٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَبِيعُ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا يَخْطُبُ عَلَى خُطْبَةِ أَخِيهِ وَلَا تَسْأَلُ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِكَفٍّ مَا فِي إِيَّانِهَا

2140- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, şehirliyi, göçebenin malını göçebe adına satmaktan yasakladı ve şöyle buyurdu:

“Malın fiyatını artırmayın. Hiçbir kimse Müslüman kardeşinin alışverişi üzerine alışveriş edemez. Müslüman kardeşi bir kadına dünürcü olursa, o işi sonuçlanana kadar o kadına gidip dünürçülük yapamaz. Bir kadın, Müslüman kadın kardeşinin kocasına gidip de kendi yaşamını sürdürmesi için hanımını boşayıp kendisiyle evlenmesini isteyemez.”⁹⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2148, 2150, 2151, 2160, 2162, 2723, 2727, 5144, 5152, 6601)

٥٩ - بَابُ بَيْعِ الْمُرَايَدَةِ

59- Açık Artırma ile Yapılan Satış Bâbı

وَقَالَ عَطَاءٌ أَذْرَكْتُ النَّاسَ لَا يَرَوْنَ بَأْسًا بِبَيْعِ الْمَغَانِمِ فِيمَنْ يَزِيدُ

Atâ İbnu Ebi Rebâh -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben, açık artırma yolu ile ganimetleri satmakta hiçbir sakınca görmeyen insanlara eriştim.

٢١٤١ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ الْمُكْتَبُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا أَعْتَقَ غُلَامًا

96 Bu hadîste Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yalnız müslümânların değil, bütün beşeriyetin mübtelâ olduğu en müzmin içtimâî hastalıklara dokunup, Tedâvî yollarını öğretmiştir.

لَهُ عَنْ ذُبْرِ فَاحْتِاجَ فَأَخَذَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي
فَاشْتَرَاهُ نَعِيمٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بِكَذَا وَكَذَا فَدَفَعَهُ إِلَيْهِ

2141- Câbir İbnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Azreoğulları'ndan Ebû Mezkûr adında bir sahabe, kendine ait olan bir köleyi müdebber olarak yani ölümünden sonra sen hürsün diyerek âzâd etmişti. Sonra Ebu Mezkûr, fakir düşüp, bu kölenin bedeline muhtaç oldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de köleyi aldı da:

-“Bunu benden kim satın almak ister?” dedi ve müzayedeye yani açık artırmaya arz etti. Müzayedede⁹⁷ neticesinde Nuaym İbnu Abdullah o köleyi şöyle şöyle dirheme (sekiz yüz dirheme) satın aldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de kölenin bu bedelini Ebû Mezkûr'a verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2230, 2321, 2403, 2415, 2534, 6716, 6947, 7186)

٦٠ - بَابُ التَّجَشُّسِ وَمَنْ قَالَ لَا يَجُوزُ ذَلِكَ النَّبِيُّ

60- Neceş⁹⁸ ve Neceşli Satış Caiz Olmaz Diyen Kimse Bâbı

وَقَالَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى التَّاجِشُ أَكَلُ رَبِّا خَائِنٌ وَهُوَ خِدَاعٌ بَاطِلٌ لَا يَحِلُّ قَالَ
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخَدِيعَةُ فِي الثَّارِ وَمَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ

İbnu Ebi Evfâ: Nâciş, bir malın fiyatını artırmak için, malı satın almak istemeyen birini kobay olarak kullanan kimsenin, faiz yiyen ve hâin birisi olduğunu söylemiştir.

Buhârî -Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: Bu bir aldatmadır, böyle bir satış batıldır ve helal değildir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hile yapan, aldatan ateştedir. Her kim bizim emrimiz olmayan bir

97 Müzayedede, Açık artırma ile satış.

98 Neceş, avlanacak canavarı ürkütüp yerinden kaldırmak ma'nâsındır ve bu lâfzın konulmuş olduğu ma'nâsıdır. Ve bir nesneyi araştırıp yerinden depretmek manâsındır. Şer'an manası ise; başkasının daha pahalıya satın alması için, satın alma niyetinde olmayan kimsenin malın fiyatını artırmasıdır, ki bu haramdır.

iş yaparsa, o iş reddedilmiştir.”

٢١٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّجَشُّرِ

2142- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem neceş yapmaktan, yani satıcı ile müşteri arasına girip, kendisini alıcı gibi göstererek müşteriyi kandırıp fiyatı yükseltmeye çalışmaktan yasakladı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 6963)

٦١ - بَابُ بَيْعِ الْغَرَرِ وَحَبْلِ الْحَبْلَةِ

61- Ğarar Alış-verişi⁹⁹ ve Gebe Devenin Dişi Doğacak Yavrusunun Gebeliğini Satmak Bâbı

٢١٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ حَبْلِ الْحَبْلَةِ وَكَانَ بَيْعًا يَتَّبَاعُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ الرَّجُلُ يَتَّاعُ الْجَزُورَ إِلَى أَنْ تُنْتَجِ الثَّاقَةُ ثُمَّ تُنْتَجِ الْبَيْعُ فِي بَطْنِهَا

2143- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, habelul-habele satışından yani gebe devenin dişi doğacak yavrusunun gebeliğini satmaktan yasakladı. Bu, cahiliyet halkının kendi aralarında yaptıkları bir alışverişti. Bu alışveriş şöyledir: Bir adam, bir deveyi veya herhangi bir malı gebe bir devenin doğurmasına, sonra bu doğan dişi yavru da gebe olup karnındaki

99 Ğarar, zâhiri parlak, fakat bâtını mechûl olan şeydir. el-Gurûr ve'l-Girre: Bir adamı bâtil ve beyhude nêsne tamâ'ına düşürmekle aldatmak ma'nâsınadır. Beyul-Ğarar, hatalar ve tehlikeye denir ki, tahakkuk edip etmeyeceği bilinmeyen, akıbeti mechûl şey demektir.

cenini doğurmasına şart koşup mal alıp satardı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2256, 3843)

٦٢- بَابُ بَيْعِ الْمَلَامَسَةِ

62- Mulâmese Yolu İle Alış-veriş Bâbı

وَقَالَ أَنَسٌ نَهَى عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mulâmeseden yani el dokundurmak suretiyle yapılan alışverişten yasakladı.

٢١٤٤- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ غَفِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْمُنَابَذَةِ وَهِيَ طَرُحُ الرَّجُلِ ثَوْبَهُ بِالتَّبِيعِ إِلَى الرَّجُلِ قَبْلَ أَنْ يُقْلَبَهُ أَوْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ وَنَهَى عَنِ الْمَلَامَسَةِ وَالْمَلَامَسَةُ لَمَسُ الثَّوْبِ لَا يَنْظُرُ إِلَيْهِ

2144- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem munâbeze¹⁰⁰ alış-verişinden yasakladı. Munâbeze, kişinin satacağı kumaşını, almak isteyen o kumaşı alt üst etmesine ve ona bakmasına, düşünmesine fırsat vermeden önce alıcıya doğru atmasıdır yâni atması suretiyle yapılan bir satıştır.

Yine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, mulâmese yoluyla yapılan alışverişten yasakladı. Mulâmese, alıcının kumaşa bakmaksızın, sadece elle dokunması suretiyle yapılan satıştır.

100 Hadîste zikredilen Bey'u limâs yâhud Mülâmese ile Bey'u nibâz yâhud Munâbeze, Câhiliyet günlerindeki satış çeşitlerinden ikisinin adıdır. İslâmın gelmesiyle nehyolundukları için tabiatıyla her ikisi amelden düşmüştür.

٢١٤٥ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَهِيَ عَنْ لِبْسَتَيْنِ أَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي الثَّوبِ الْوَاحِدِ ثُمَّ يَرْفَعَهُ عَلَى مَنْكِبِهِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ اللَّمَّاسِ وَالْتِبَادِ

2145- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “limas” ve “nibas” ticaretinden, elleri dışarı çıkaramayacak şekilde kumaşla tamamen bürünmekten ve bir tek kumaş içinde ayaklarını toplayıp elbisenin içine oturmaya yasakladı.

٦٣- بَابُ بَيْعِ الْمُتَابَدَةِ

63- Munâbeze Yolu ile Yapılan Alış-veriş Bâbı

وَقَالَ أَنَسٌ نَهَى عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, munâbeze yolu ile yapılan alışverişi yasakladı.

٢١٤٦ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانٍ وَعَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ الْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ

2146- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mulâmese (el dokundurma) ve munâbeze (atışma suretiyle) yoluyla yapılan alışverişi yasakladı.

٢١٤٧ - حَدَّثَنَا عِيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ لِبْسَتَيْنِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ الْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ

2147- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “limas” ve “nibas” ticaretinden, elleri dışarı çıkaramayacak şekilde kumaşla tamamen bürünmekten ve bir tek kumaş içinde ayaklarını toplayıp elbisenin içine oturmaya yasakladı.

٦٤- بَابُ التَّنْهِي لِلْبَايِعِ أَنْ لَا يُحْفَلَ الْإِبِلَ وَالْبَقَرَ وَالْغَنَمَ وَكُلَّ مُحَقَّلَةٍ وَالْمُصْرَاةِ الَّتِي صُرِّي لَبْنُهَا وَحَقِّنَ فِيهِ وَجُمِعَ فَلَمْ يُحْلَبْ أَيَّامًا وَأَصْلُ التَّصْرِيفَةِ حَبْسُ الْمَاءِ يُقَالُ مِنْهُ صَرَيْتُ الْمَاءَ إِذَا حَبَسْتَهُ

64- Satıcının Deve, Sığır, Davar ve Sütü Memesinde Toplanabilecek Her Hayvanın Sütünü Memesinde Biriktirmekten Yasaklanması Bâbı

Musarrat, birkaç gün sağılmayıp sütü memesinde hapsedilmiş ve orada yığılıp toplanmış olan hayvandır. Bu kelimenin aslı ise, suyu hapsedmektir.

٢١٤٨- حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَيْبَعَةَ عَنْ الْأَعْرَجِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُصْرَوُ الْإِبِلَ وَالْغَنَمَ فَمَنْ اتَّبَعَهَا بَعْدَ فَإِنَّهُ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْتَلِبَهَا إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ وَإِنْ شَاءَ رَدَّهَا وَصَاعَ تَمْرٍ وَيَذْكُرُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَمُجَاهِدٍ وَالْوَلِيدِ بْنِ رَبَاحٍ وَمُوسَى بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاعَ تَمْرٍ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ وَهُوَ بِالْخِيَارِ ثَلَاثًا وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ وَلَمْ يَذْكُرْ ثَلَاثًا وَالتَّمْرُ أَكْثَرُ

2148- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Deve ve koyunları sütlerini memeleri içinde yığmak suretiyle bol sütü göstermeye çalışmayınız. Her kim sütü memesinde hapsedilmiş bir hayvanı, bu hapsediştten sonra satın alırsa, onu sağması sırasında iki şey arasında muhayyerdir: Dilerse o hayvanı kendi mülkiyetinde tutar, isterse onu bir sâ' hurma ile birlikte sahibine geri verir”

٢١٤٩ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو
عُفْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَنْ اشْتَرَى شَاةً مُحَفَّلَةً فَرَدَّهَا
فَلْيَرُدَّ مَعَهَا صَاعًا مِنْ تَمْرٍ وَلْيَهَيِّ التَّيْبُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُلْقَى الْبُيُوعُ

2149- Abdullah İbnu Mes'ûd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kim sütü memesinde biriktirilmiş bir koyun satın almış ise ve o koyunu geri vermek isterse, onunla beraber süt bedeli olarak bir sâ' da bir şey versin. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, mal satıcılarının yolunda karşılanmasını yasakladı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2164)

٢١٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ
الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا
تَلْقُوا الرُّكْبَانَ وَلَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلَا تَتَجَشَّوْا وَلَا يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَا
تُصَرُّوا الْقَتَمَ وَمَنْ ابْتَاعَهَا فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْتَلِبَهَا إِنْ رَضِيَهَا أَمْسَكَهَا
وإِنْ سَخِطَهَا رَدَّهَا وَصَاعًا مِنْ تَمْرٍ

2150- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Mal getirmekte olan kafileleri şehrin dışında karşılayıp fiyatının bilinmesinden önce satın almayın. Bazınız, diğer bazınızın alışverişi üzerine alışverişe kalkışmasın. Sizler müşteri kandırıp kızıştırmayınız. Hiçbir şehirli, bedevinin adına onun malını satmaz. Koyunları bol sütlü göstermeye çalışmayınız. Her kim sütü memesinde biriktirilmiş bir hayvan satın alırsa, o, bu hayvanı sağdıktan sonra iki görüşten birini seçme hakkına sahiptir: Bu haliyle razı olursa, onu mülkiyetinde tutar; razı olmazsa, o hayvanı bir sâ' hurma ile birlikte geri verir.

٦٥- بَابُ إِنْ شَاءَ رَدُّ الْمُصْرَاءِ وَلَوْ حَلَبَهَا صَاعٌ مِنْ ثَمَرٍ

65- Birkaç gün Sağılmayıp Sütü Memesinde Hapsedilmiş ve Orada Yığılıp Toplanmış Olan Hayvanı Satın Alan Kimse Dilerse O Hayvanı Geri Verir ve Onun Sütünü Sağmaktan Dolayı da Bir Sâ' Hurma Verir Bâbı

٢١٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زِيَادُ أَنْ ثَابِتًا مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اشْتَرَى غَنَمًا مُصْرَاءً فَاحْتَلَبَهَا فَإِنْ رَضِيَهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ سَخِطَهَا فَفِي حَلَبِهَا صَاعٌ مِنْ ثَمَرٍ

2151- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim sütü sağılmayıp göğsünde biriktirilmiş bir koyunu satın alır, akabinde onu sağarsa yani hileyi öğrenirse, bu müşteri iki yoldan birini seçme konusunda seçme hakkına sahiptir: Şayet bu haliyle razı olursa koyunu mülkiyetinde alıkoyar; şayet öfkelenir, razı olmazsa koyunu geri verir. Ve koyunu sağması karşılığında da bir sâ' hurma verir.”¹⁰¹

٦٦- بَابُ بَيْعِ الْعَبْدِ الزَّانِي

66- Zina Eden Kölenin Satışı Bâbı

وَقَالَ شُرَيْحٌ إِنْ شَاءَ رَدُّ مِنَ الزَّانَا

Kadı Şurayh: Erkek veya dişi zinakâr bir köleyi, müşteri dilerse bu ayıbından dolayı sahibine geri verir, demiştir.

101 Hayvan sağılıp da sahibine geri verildiği takdirde, sağılan süt mukabilinde bir sâ' hurma verir.

٢١٥٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا زَكَتِ الْأَمَةُ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثْرَبْ ثُمَّ إِنْ زَكَتِ فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثْرَبْ ثُمَّ إِنْ زَكَتِ الثَّلَاثَةَ فَلْيَبِغْهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعَرٍ

2152- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir cariye zina ettiği ve zinası da anlaşıldığında, efendisi onu kamçılasın, fakat onu bu cezadan sonra sözle ayıplamasın. Sonra yine zina ederse efendisi onu yine kamçı ile dövsün, fakat ayıbını yüzüne vurup sözle onurunu incitmesin. Sonra bu cariye üçüncü bir zina daha ederse, efendisi onu ayıbını beyân ederek kıldan yapılmış bir ip pahası ile de olsa satsın.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2153, 2233, 2234, 2555, 6837, 6839)

٢١٥٣ - ٢١٥٤- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سئلَ عَنْ الْأَمَةِ إِذَا زَكَتِ وَلَمْ تُحْصَنَ قَالَ إِنْ زَكَتِ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَكَتِ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَكَتِ فَبِغْوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ لَا أَذْرِي بَعْدَ الثَّلَاثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ

2153-2154- Ebû Hureyre ve Zeyd İbnu Hâlid -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e, zina edip iffetini, namusunu korumayan bir cariyenin hükmü soruldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem cevaben şöyle buyurdu:

“Cariye zina ederse, onu kamçılayın. Sonra yine zina ederse, yine kamçılayın. Sonra üçüncü kez yine zina ederse, bu sefer bir ip karşılığında bile olsa onu satın.”

İbnu Şihâb: Onun satışının üçüncü veya dördüncü zinadan sonra mı olmasını istedi, bilmiyorum, demiştir.

٦٧- بَابُ الْبَيْعِ وَالشَّرَاءِ مَعَ النِّسَاءِ

67- Kadınlarla Yapılan Alışveriş Bâbı

٢١٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرِي وَأَعْطِي فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَغْتَقَ ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْعِشِيِّ فَأَنْتَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ أُنَاسٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ اشْتَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ شَرَطَ اللَّهُ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ

2155- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girdi. Ben ona Berîre'yi satın alma kıssasını zikrettim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem :

“Berira'yı onlardan satın al ve O'nu azad et. Velayet hakkı da azad edenin üzerinedir.” Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem akşamleyin minbere çıkıp, Allah Azze ve Celle'ye gerektiği gibi hamd ve sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Bazı insanlara ne oluyor da, Allah'ın Kitabında olmayan şartları şart koyuyorlar? Her kim Allah'ın Kitabında olmayan bir şartı şart koşarsa bu şart batıldır. Yüz kerede şart koşsa bu hüküm değişmez. Allah'ın şartı uygulanmaya daha hak sahibi ve tutulmaya daha layıktır ve güvenilirdir.”

٢١٥٦- حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ أَبِي عُبَادٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا سَأَوْتِ بَرِيرَةَ فَخَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ فَلَمَّا جَاءَ قَالَتْ إِنَّهُمْ أَبَوْا أَنْ يَبِيعُوهَا إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطُوا الْوَلَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنََّّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَغْتَقَ قُلْتُ لِنَافِعٍ حُرًّا كَانَ زَوْجُهَا أَوْ عَبْدًا فَقَالَ مَا يَذَرِينِي

2156- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Âişe -Allah ondan razı olsun- Berîre'yi satın almak için sahipleriyle pazarlık yaptı. Bu esnada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem namaza çıktı. Namazdan gelince Âişe:

-Onlar Berîre'yi ancak velâyet hakkının kendilerinin olması şartıyla satıyorlar, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Velâyet hakkı, ancak o köleyi hürriyete kavuşturana aittir" buyurdu.

Hemmâm dedi ki: Ben Nâfi'e: Berîre'nin kocası hür mü yahut köle mi idi? diye sordum. Nâfi': Bunu nereden bileyim? dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2169, 2562, 6752, 6757, 6759)

٦٨- بَابُ هَلْ يَبِيعُ حَاضِرٌ لِّبَادٍ بِغَيْرِ أَجْرِ وَهَلْ يُعِينُهُ أَوْ يَنْصَحُهُ

68- Bâb: Köyden Gelip Yanındaki Eşyasını Satmak İsteyen Köylü Bir Kimseye, Şehirli Ücretsiz Olarak Köylünün Malını Onun Adına Satabilir mi? Ona Yardımcı Olur veya İrşad Edip Nasihat Eder mi?

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَنْصَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيَنْصَحْ لَهُ وَرَخَّصَ فِيهِ عَطَاءٌ

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sizden biriniz mümin kardeşinden nasihat istediği zaman ona nasihat etsin"

Atâ İbnu Ebî Rebâh da şehirlinin köylünün malını satmasına ruhsat vermiştir.

٢١٥٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ سَمِعْتُ جَرِيرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَالتَّصَدَّقِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ

2157- Cerîr İbnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e Lâ ilahe illâllah ve Muhammed Rasûlullah'ın manasına şehâdet etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekatı vermek ve her Müslümana nasihat etmek üzere beyat ettim.

٢١٥٨ - حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَلْقُوا الرُّكْبَانَ وَلَا يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ قَالَ فَقُلْتُ لَابْنِ عَبَّاسٍ مَا قَوْلُهُ لَا يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ قَالَ لَا يَكُونُ لَهُ سِمْسَارًا

2158- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Alıcılar mal getiren kabileyi şehrin dışında karşılayıp malın fiyatını bilmeden karşılayıp onlardan malı satın alamazlar. Hiçbir şehirli de köylünün adına onun malını satamaz”

Tâvûs dedi ki: Ben İbnu Abbâs'a: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: “Şehirli, köylünün malını satamaz” sözünün manası nedir? diye sordum. İbnu Abbâs şöyle dedi: Şehirli, köylüye simsarlık edemez demektir.

٦٩ - بَابُ مَنْ كَرِهَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ بِأَجَرٍ

69- Şehirlinin Köylünün Malını Köylü Adına Ücretle Satmasını Hoş Görmeyen Kimse Bâbı

٢١٥٩ - حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنْفِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَبِهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

2159- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, şehirlinin köylünün malı-

nı köylü adına satmasını yasakladı.

İbnu Abbâs da şehirlinin köylü adına satış yapmasını kerih gören kimsenin görüşündedir.

۷۰- بَابُ لَا يَشْتَرِي حَاضِرٌ لِبَادٍ بِالسُّمُسَرَةِ

70- Hiçbir Şehirli, Bir Köylüye Ait Malı Simsarlıkla Satamaz Bâbı

وَكَرِهَهُ ابْنُ سِيرِينَ وَإِبْرَاهِيمُ لِلْبَائِعِ وَالْمُشْتَرِي وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِنَّ الْعَرَبَ تَقُولُ
يَبِغْ لِي ثَوْبًا وَهِيَ تَغْنِي الشِّرَاءَ

İbnu Sîrîn, simsarlıkta alışverişi kerih görmüştür. İbrahim en-Nehaî de, hem satıcı hem alıcı için simsarlığı kerih görmüştür. İbrahim şöyle dedi: Arab, “bu elbiseyi sat” derse, bu sözüyle, “o elbiseyi satın al” demek istemiştir.

۲۱۶۰- حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَتَتَاغِ الْمَرْءُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا تَتَاجَشَوْا وَلَا يَبِغْ حَاضِرٌ لِبَادٍ

2160- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, Müslüman kardeşinin alışverişi üzerine alışveriş etmez. Müşteriyi kandırıp pazarlığı kızıştırmayın. Hiçbir şehirli, bedevi adına satış yapamaz.”

۲۱۶۱- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ
قَالَ أَسْرُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَهَيْنَا أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ

2161- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler, şehirlinin, köylü adına onun malını satmasından yasaklandık.

٧١- أَبِ التَّهْمِيِّ عَنْ تَلْقَى الرُّكْبَانِ وَأَنْ بَيْعَهُ مَرْدُودٌ

71- Mal Getiren Kafilleyi Şehir Dışında Karşılayıp Fiyatının Bilinmeden Satın Alınmasının Yasaklanması ve Bu Satışın Batıl Olduğu Bâbı

لَأَنْ صَاحِبَهُ عَاصٍ آثِمٌ إِذَا كَانَ بِهِ عَالِمًا وَهُوَ خِدَاعٌ فِي الْبَيْعِ وَالْخِدَاعُ لَا يَجُوزُ

Çünkü, bunu yapan kişi bunun yasaklandığını biliyorsa, o, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yasağına isyan etmiş birisidir; günahkârdır. Bu aldatmadır ve aldatma caiz değildir.

٢١٦٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ

الْعُمَرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ التَّلْقَى وَأَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ

2162- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, mal getiren kafilleyi şehir dışında karşılayıp fiyatının bilinmeden satın alınmasını ve şehirlinin, köylünün malını onun adına satmasından yasakladı.

٢١٦٣- حَدَّثَنِي عِيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ ابْنِ

طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَا مَعْنَى قَوْلِهِ لَا يَبِيعَنَّ حَاضِرٌ لِبَادٍ فَقَالَ لَا يَكُنْ لَهُ سِمْسَارًا

2163- Tâvûs İbnu Keysân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Abbâs'a, -Allah ondan ve babasından razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in "Hiçbir şehirli, bir köylü adına satış yapmasın" sözünün manası nedir? diye sordum. İbnu Abbâs şöyle dedi: Şehirli, köylü için simsar yani ücretli bir aracı olmasın.

٢١٦٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنِي التِّيمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَنْ اشْتَرَى مُحَقَّلَةً فَلْيَرُدَّ مَعَهَا صَاعًا قَالَ وَكَلَّهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ تَلْقَى الْبُيُوعِ

2164- Abdullah İbnu Mesûd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Her kim sütü memesinde biriktirilmiş bir hayvan satın almışsa o haliyle beğenmediği takdirde, o hayvanın beraberinde bir sâ' da süt ücreti geri versin.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, mal getiren kafilayı şehir dışında karşılayıp fiyatının bilinmeden satın alınmasını yasakladı

٢١٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلَا تَلْقُوا السَّلْعَ حَتَّى يُهَبَّطَ بِهَا إِلَى السُّوقِ

2165- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir malı, bâzınızın alım satım etmesi üzerine diğer bâzınız bunu alım satım edemez. Bir mal çarşıya-pazara konuncaya kadar, gidip onu şehrin dışında karşılayıp da onun fiyatı bilinmeden satın almayın.”

٧٢ - بَابُ مُنْتَهَى التَّلْقَى

72- Mal Getirenleri Karşılamanın Caiz Olacağı Yerin Başlangıç ve Bitiş Noktası Bâbı

٢١٦٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَّةٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَتَلْقَى الرُّكْبَانَ فَتَشْتَرِي مِنْهُمْ الطَّعَامَ فَتَهَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَبِيعَهُ حَتَّى يُنْلَغَ بِهِ سَوْقُ الطَّعَامِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ هَذَا فِي أَعْلَى السُّوقِ يُبَيِّنُهُ حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ

2166- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz mal getiren kabileyi, pazara gelmeden önce, çarşının üst tarafında karşılar ve onlardan yiyecek maddesi satın alırdık. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem satın aldığımız şeyleri, yiyecek maddesi satılan çarşıya ulaştırılmasından önce satın almamızı yasakladı.

٢١٦٧ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانُوا يَتَاْعَوْنَ الطَّعَامَ فِي أَعْلَى السُّوقِ فَيَبِيعُونَهُ فِي مَكَانِهِ فَتَهَاَهُمُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِ حَتَّى يَنْقُلُوهُ

2167- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sahabeler çarşının üst tarafında yiyecek maddesi satın alırlar ve bu malları satın aldıkları yerde satarlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onları, bu malları yükleyip pazara nakledinceye kadar aldıkları yerde satmaktan yasakladı.

٧٣- بَابُ إِذَا اشْتَرَطَ شَرْوًا فِي الْبَيْعِ لَا تَحِلُّ

73- Bâb: Bir Kimse, Alışveriş Akdinde Bir Takım Şartlar Koyarsa, Bu, Alışverişi Bozar mı Bozmaz mı?

٢١٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ غَرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَنِي بَرِيرَةُ فَقَالَتْ كَاتِبْتُ أَهْلِي عَلَى تَسْعِ أَوَاقٍ فِي كُلِّ عَامٍ وَكِفَّةٍ فَأَعِينِي فَقُلْتُ إِنْ أَحَبُّ أَهْلِكَ أَنْ أَعْذَهَا لَهُمْ وَيَكُونَ وَلَاؤُكَ لِي فَعَلْتُ فَذَهَبْتُ بِرَبِيرَةَ إِلَى أَهْلِهَا فَقَالَتْ لَهُمْ فَأَبُوا ذَلِكَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ مِنْ عِنْدِهِمْ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ عَرَضْتُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَأَبُوا إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْوَلَاءُ لَهُمْ فَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَتْ عَائِشَةُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ خُذِيهَا وَاشْتَرِطِي لَهُمُ الْوَلَاءَ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ فَفَعَلْتُ عَائِشَةُ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ

اللَّهُ وَأَنْتَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدُ مَا بَالُ رِجَالٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ
اللَّهُ مَا كَانَ مِنْ شَرْطٍ لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ كَانَ مِائَةَ شَرْطٍ قَضَاءُ
اللَّهِ أَحَقُّ وَشَرْطُ اللَّهِ أَوْثَقُ وَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ

2168- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Berîre bana geldi ve: Ben sahiplerimle dokuz ûkıyye yani 360 dirhem, her senede bir ûkıyye yani 40 dirhem ödemek üzere hürriyetimi onlardan satın alma üzere akit imzaladım. Bunun için bana yardım et, dedi. Ben de Berîre'ye dedim ki:

-Şayet velayetinin bana ait olması karşılığında sahiplerin isterlerse bu parayı onlara ben ederim. Bunun üzerine Berîre sahiplerine gitti ve onlara benim dediklerimi ilettiler. Fakat onlar bunu kabul etmediler. Berîre onların yanından dönüp geldiğinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'nin yanında oturuyordu. Berîre dedi ki:

-Senin sözlerini onlara arz ettim, kabul etmediler. Onlar velayet hakkımın onlara ait olmasını şart kılıyorlar. Âişe, olayı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e haber verdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Berîre'yi onlardan al ve onlara velayet şartını koş. Velayet hakkı ancak köleyi azad edene aittir."

Âişe de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in buyurduğu gibi yaptı. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanlar içinde ayağa kalktı. Allah'a hamd ve sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

-"Bazı adamlara ne oluyor ki, onlar Allah'ın Kitabı'nda bulunmayan şartlar ileri sürüyorlar, Allah'ın Kitabında bulunmayan herhangi bir şart, yüz kere şart kılınmış olsa da muhakkak surette batıldır, Allah'ın hükmü uyulmaya en haklı, Allah'ın öğrettiği şart da en sağlam ve en güvenilecek şarttır. Velayet hakkı, ancak köleyi azad edip hürriyetine kavuşuran kimseye aittir."¹⁰²

102 Velâ'nın, yâni hürriyete kavuşturmaya bağlı olan hukukî hısımlığın hürriyet vere-ne âid olduğu şer'î icâblardan iken, satıcının bu velânın kendisine âid olduğunu helâl olmayarak şart kılması, bu satış akdini bozmaz. Âişe Berîre'yi satın almış, hürriyet vermiş. Cariyenin eski sahibine nisbeti tamamen kesilmiştir. Âişe'ye bir nisbet ve hısımlık te'sîs edilmiştir. Velâ'nın ehemmiyeti böyle âzâdlı köle ile âzâd eden kişi arasında mîrâşçılık meydana gelmesindedir.

٢١٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عَائِشَةَ أُمَ الْمُؤْمِنِينَ أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ جَارِيَةً فَتُعْتِقَهَا فَقَالَ أَهْلُهَا لِيَبْعُكِهَا عَلَى أَنْ وَلَّاءَهَا لَنَا فَلَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَا يَمْنَعُكَ ذَلِكَ فَإِلَّا مَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ

2169- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Müminlerin annesi Âişe -Allah ondan razı olsun- bir cariye satın alıp, onu hürriyete kavuşturmak istedi. Cariyenin sahipleri: Biz bu cariye-yi sana, onun velâyet hakkı bize ait olmak şartı üzere satarız, dediler. Âişe onların bu şartını Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zikretti. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onların bu bâtil şartı, senin velâyet hakkına sahip olmanı engellemez. Çünkü velâyet hakkı ancak hürriyete kavuşturan kimseye âittir.”

٧٤ - بَابُ بَيْعِ التَّمْرِ بِالتَّمْرِ

74- Hurmayı Hurma İle Satmak Bâbı

٢١٧٠ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ سَمِعَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ التَّيْرُ بِالتَّيْرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالتَّيْمُ بِالشَّعِيرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالتَّيْمُ بِالتَّمْرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ

2170- Ömer İbnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Buğdayı buğdayla satmak faizdir, ancak iki taraf birbirine peşin olması bundan müstesnadır. Arpayı arpa ile satmak faizdir, ancak peşin olması bundan müstesnadır. Hurmayı hurmayla satmak faizdir, ancak peşin olması bundan müstesnadır.

٧٢- بَابُ بَيْعِ الزَّيْبِ بِالزَّيْبِ وَالطَّعَامِ بِالطَّعَامِ

75- Kuru Üzümlü Kuru Üzümlü, Yiyecek Maddesini Aynı Cins Yiyecek Maddesiyle Satmanın Hükümü Bâbı

٢١٧١- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ الْمُرَابَّةِ وَالْمُرَابَّةِ بَيْعِ الثَّمَرِ بِالثَّمَرِ كَيْلًا وَبَيْعِ الزَّيْبِ بِالْكَرْمِ كَيْلًا

2171- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem muzâbene¹⁰³ satışını yasakladı. Muzâbene satışı, yaş hurmayı ağacında iken miktârını tahmin ederek ölçekle kuru hurma karşılığında satmaktır. Kuru üzümü de üzüm karşılığında yine böyle tahmînî ölçekle satmaktır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2172, 2185, 2205)

٢١٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ الْمُرَابَّةِ قَالَ وَالْمُرَابَّةُ أَنْ يَبِيعَ الثَّمَرُ بِكَيْلٍ إِنْ زَادَ فَلِي وَإِنْ نَقَصَ فَلَعَلِّي

2172- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem muzâbene satışından yasakladı. Muzâbene, ağaç üzerindeki yaş hurmayı tahmîn edip fazla gelir-

103 Muzâbene, iki kişi arasında müdâfaa ma'nâsıdır. Satıcılardan herbiri bu alışverişteki hakkını diğerine karşı müdâfaa ettiği için muzâbene = def edişme denilmiştir. Muzâbene, ağacı üzerindeki taze hurmayı tahmîn ve takdir ederek kuru hurma ile satmaktır. Bu tahmîn ve takdir hatâdan salim olmadığı için âkitlerden biri diğerine karşı dâima aldatılma iddia ederek alışverişi feshetmek, diğeri satışın devamını isteyerek, satıcı ile müşteri birbirine karşı muâraza ve müdâfaadan boş kalmazlar. Satışta müsavat şart kılındığı, hâlbuki ağaç üstündeki mahsûlün miktârını tahmîn hatâdan salim olmadığından, iki taraf arasında dâima nizâ'ı mücib olur. Esas i'tibârıyla yasaklamanın sebebi budur.

se benimdir, eksik gelirse tamamlaması bana âittir, diyerek ölçekle kuru hurma karşılığında satmaktır.¹⁰⁴

٢١٧٣ - قَالَ وَحَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ فِي الْقَرَايَا بِغَرَضِهَا

2173- Zeyd İbnu Sabit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ağaç üzerindeki yaş meyveyi, kuruduğunda oluşturabileceği kuru hurma miktarını takdir ile o kadar kuru hurma mukabilinde satma hususunda ruhsat vermiştir.¹⁰⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2184, 2188, 2192, 2380)

٧٦- بَابُ بَيْعِ الشَّعِيرِ بِالشَّعِيرِ

76- Arpayı Arpa ile Satmanın Hükümü Bâbı

٢١٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ التَّمَسَّ صَرَفًا بِمِائَةِ دِينَارٍ فَدَعَانِي طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدٍ اللَّهُ فَرَأَوْضَنَا حَتَّى اصْطَرَفَ مِنِّي فَأَخَذَ الذَّهَبَ يَقْلِبُهَا فِي يَدِهِ ثُمَّ قَالَ حَتَّى يَأْتِيَ خَازِنِي مِنَ الْقَابَةِ وَعَمْرُ يَسْمَعُ ذَلِكَ فَقَالَ وَاللَّهِ لَا حَتَّى تُفَارِقَهُ تَأْخُذَ مِنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ

2174- Mâlik İbnu Evs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

104 Yâni iki taraftan biri “Şu bir ağaç hurmanın üstündeki mahsûlünü meselâ elli kilo tahmîn ediyorum. Sana bunu elli kilo kuru hurmaya satıyorum. Mahsûl kesilip toplandıktan sonra eğer elli kilodan fazla gelirse, bu ziyâde benimdir; eksik gelirse elli kiloya tamamlarım” diyerek yapılan satış da yine muzâbenedir; bundan yasaklanmıştır.

105 Ariyye, bahçe sahibinin muayyen bir ağacın hurmasını kuruduğunda şu kadar kilo tahmîn ederek satış meclisinde bu tahmîn edilen kuru hurma miktarına satmasıdır. Satıcı kuru hurmayı alır, müşteriye bir ağaç taze hurmayı teslim ederdi.

Kendisi yüz dinarını dirhemlerle değiştirmek istedi. Talha İbnu Ubeydullah beni çağırdı. Birbirimizle bu para değiştirme işini görüşüp kararlaştırdık. Benden altınları istedi. O benden altınları aldı ve elinin içinde onları evirip çevirmeye başladı. Sonra şöyle dedi: Veznecim Ğâbe'den gelince sana veririm.

Ömer -Allah ondan razı olsun- konuşmayı işitti de hemen bana şunları söyledi:

-Vallahi sen altının karşılığını Talha'dan alıncaya kadar ondan ayrılmayacaksın. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Altını altın ile değiştirmek faizdir, ancak peşin alıp vermek bundan müstesnadır. Buğdayı buğdayla değiştirmek de faizdir, ancak peşin olmak bundan müstesnadır. Arpayı arpa ile satıp değiştirmek de faizdir, ancak peşin olmak bundan müstesnadır.”¹⁰⁶

۷۷- بَابُ بَيْعِ الذَّهَبِ بِالذَّهَبِ

77- Altını Altınla Satmanın Hükümü Bâbı

۲۱۷۵- حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ غُلَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ وَالْفِضَّةَ بِالْفِضَّةِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ وَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالْفِضَّةِ وَالْفِضَّةَ بِالذَّهَبِ كَيْفَ شِئْتُمْ

2175- Ebû Bekre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Altını altınla satmayınız, ancak ikisi eşit miktarda olarak satınız.

106 Ömer, Mâlik ibnu Evs'e, Talha'dan gümüş paraları almadan ayrılmamasını söylemiştir ki, maksat veresiyeyle yol bırakmamaktır. Çünkü peşin olmazsa faiz olacaktır. Cennetle müjdelilerden olan Talha, hiç şüphesiz diğer satışlarda olduğu gibi, bu sarraflık satışında da semenin geri bırakılması caizdir zannetmiş olmalıdır. Ömer ikaz edince, bu veresiye para bozma işini bırakmıştır.

Gümüşü de gümüşle satmayın, ancak ikisi eşit olarak satın. Altını gümüş ile, gümüşü de altın ile fazlalıklı veya eşit şekilde, nasıl isterseniz peşin olarak öylece satınız.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2182)

٧٨- بَابُ يَبِيعُ الْفِضَّةَ بِالْفِضَّةِ

78- Gümüşü Gümüş ile Satmanın Hükümü Bâbı

٢١٧٦- حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا عَمِّي حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عَمِّهِ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ حَدَّثَهُ مِثْلَ ذَلِكَ حَدِيثًا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَقِيَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ فَقَالَ يَا أَبَا سَعِيدٍ مَا هَذَا الَّذِي تُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ فِي الصَّرْفِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ مِثْلًا بِمِثْلِ وَالْوَرِقُ بِالْوَرِقِ مِثْلًا بِمِثْلِ

2176- Ebu Said el-Hudri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi bu hadisin aynısını zikretmiştir. Abdullah ibnu Ömer onunla karşılaşmış ona şöyle dedi:

-Ey Ebu Said! Senin Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den bildirdiğin o hadis nedir? Bunun üzerine Ebû Saîd dövizcilik yani iki nakdin birini diğeriyle değiştirmek hakkında şöyle dedi: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem den işittim, şöyle buyuruyordu:

“Altın ile altın, misli misliyle olarak; gümüş ile gümüş de misli misliyle olarak değiştirilir”¹⁰⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2177, 2178)

107 Bu hadîste, aynı cinsten olan nakidlerin birbiriyle değiştirilmesinde hiçbir fazlalık yapılmayacağı apaçık belirtilmektedir.

٢١٧٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ إِلَّا مِثْلًا بِمِثْلٍ وَلَا تُشِفُوا بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ وَلَا تَبِيعُوا الْوَرِقَ بِالْوَرِقِ إِلَّا مِثْلًا بِمِثْلٍ وَلَا تُشِفُوا بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ وَلَا تَبِيعُوا مِنْهَا غَائِبًا بِنَاجِرٍ

2177- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Altını altınla eşit olarak değişsin. Onun bazısını bazısına ziyade edip kâr yapmayın. Gümüşü de gümüşle eşit olarak değişsin. Onun bazısını bazısına ziyade edip kâr yapmayın. Bunlardan mevcut olmayanı hâzır ve peşin olanla satmayınız.”

٧٩- بَابُ بَيْعِ الدِّينَارِ بِالدِّينَارِ نِسَاءً

79- Dînârın Dînâr ile Vadeli Olarak Satışı Bâbı

٢١٧٨ - ٢١٧٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا الضُّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنَّ أَبَا صَالِحٍ الزِّيَّاتِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ الدِّينَارُ بِالدِّينَارِ وَالْدِّرْهَمُ بِالدِّرْهَمِ فَقُلْتُ لَهُ فَإِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ لَا يَقُولُهُ فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَأَلْتُهُ فَقُلْتُ سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ وَجَدْتُهُ فِي كِتَابِ اللَّهِ قَالَ كُلُّ ذَلِكَ لَا أَقُولُ وَأَنْتُمْ أَعْلَمُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنِّي وَلَكِنْ أَخْبَرَنِي أَسَامَةُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا رَبًّا إِلَّا فِي التَّسْيِئَةِ

2178-2179- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Dînâr dînâr ile, gümüş de gümüş ile eşit olarak değiştirilir. Ebû Saîd dedi ki: Ebû Saîd'e: İbnu Abbâs böyle söylemiyor, dedim. Ebû Saîd şöyle dedi: Ben İbnu Abbâs'a kavuşup bunu sordum ve O'na dedim ki: Sen bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den mi işittin, yoksa bu hükmü Allah'ın Kitâbı'nda mı buldun? İbnu Abbâs şöyle dedi: Ben bun-

ların hiçbirini söylemem. Sizler Allah'ın Rasûlü'nü benden daha iyi bilirsiniz. Ancak Usâme İbnu Zeyd bana, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu haber verdi: "Vadeli satış faizdir."

۸۰- بَابُ بَيْعِ الْوَرِقِ بِالذَّهَبِ نَسِيئَةً

80- Gümüşü Gümüş ile Vadeli Olarak Satmak Bâbı

۲۱۸۰ - ۲۱۸۱- حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي حَبِيبُ

بْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْمُنْهَالِ قَالَ سَأَلْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ وَزَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنِ الصَّرْفِ فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا يَقُولُ هَذَا خَيْرٌ مِنِّي فَكِلَاهُمَا يَقُولُ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الذَّهَبِ بِالْوَرِقِ دَيْنًا

2180-2181- Ebul-Minhâl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Berâ İbnu Âzib ile Zeyd İbnu Erkam'a -Allah ondan razı olsun- dövizcilikten sordum. Bu iki sahabe birbiri hakkında, o benden daha hayırlıdır, diyordu. O ikisi de şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem borç olarak vadeli satıştan altını gümüşle satmaktan yasakladı.

۸۱- بَابُ بَيْعِ الذَّهَبِ بِالْوَرِقِ يَدًا بِيَدٍ

81- Altını Gümüşle Peşin Olarak Satmak Bâbı

۲۱۸۲- حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عُبَادُ بْنُ الْعَوَامِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ

أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْفِضَّةِ بِالْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ بِالذَّهَبِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ وَأَمَرَنَا أَنْ نَبْتَاعَ الذَّهَبَ بِالْفِضَّةِ كَيْفَ شِئْنَا وَالْفِضَّةَ بِالذَّهَبِ كَيْفَ شِئْنَا

2182- Ebû Bekre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gümüşü gümüş ile ve altı-

nı altın ile satmaktan yasakladı. Ancak bunun birbirine müsâvî olması hâli bundan müstesnadır.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizlere, altını gümüş ile nasıl istersek; gümüşü de altın ile nasıl istersek yânî müsâvî veya fazlalıklı olarak satın almamızı emretti.

٨٢- بَابُ بَيْعِ الْمُزَابَنَةِ وَهِيَ بَيْعُ الثَّمَرِ بِالثَّمَرِ وَبَيْعُ الزَّيْبِ بِالْكَرْمِ وَبَيْعُ الْعَرَايَا

82- Kuru Hurmayı Yaş Hurma İle; Kuru Üzümü Yaş Üzümle Satmak Olan Muzâbene Satışı ve Arâyâ Satışı Bâbı

قَالَ أَنَسُ بْنُ نَهْیِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ

Enes İbnu Mâlik şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem muzâbene ve mûhâkale satışlarından yasakladı.¹⁰⁸

٢١٨٣ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عَقِيلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ

أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَبِيعُوا الثَّمَرَ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهُ وَلَا تَبِيعُوا الثَّمَرَ بِالثَّمَرِ

2183- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Meyvenin iyi olduğu tamamen belli olana kadar (yani hasta ve zayıf olmadığı anlaşılan kadar) satmayın. Yaş hurmayı da kuru hurma karşılığında satmayınız.”

٢١٨٤ - قَالَ سَالِمٌ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ بَعْدَ ذَلِكَ فِي بَيْعِ الْعَرَبَةِ بِالرُّطْبِ أَوْ بِالثَّمَرِ وَلَمْ يُرَخَّصْ فِي غَيْرِهِ

108 Muzâbene, yaş hurmayı, ölçeye vurarak kuru hurma karşılığında satmaktır, Mûhâkale ise, hububatin olgunlaşmasından önce satmaktır.

2184- Zeyd İbnu Sâbit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kuru hurmanın, yaş hurma ile satışını yasakladıktan sonra, arâyâ satışını yani ağaçtaki yaş hurmanın, yaş veya kuru hurma ile satışına ruhsat verdi. Bundan başkasına da ruhsat vermedi.

٢١٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُزَابَنَةُ اشْتِرَاءُ التَّمْرِ بِالتَّمْرِ كَيْلًا وَيَبِيعُ الْكَرَمَ بِالزَّيْبِ كَيْلًا

2185- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, muzâbene satışından yasakladı. Muzâbene satışı ise, yaş hurmayı ölçekle tahmînî olarak kuru hurma ile satmak, yaş üzümü de kuru üzümle tahminî ölçekle satmaktır.

٢١٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي سَفْيَانَ مَوْلَى ابْنِ أَبِي أَحْمَدَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةُ اشْتِرَاءُ التَّمْرِ بِالتَّمْرِ فِي رُءُوسِ التَّخْلِ

2186- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, muzâbene ve mûhâkale¹⁰⁹ satışından yasakladı. Muzâbene satışı, ağaçların başlarındaki yaş meyveyi tahmîn ederek kuru hurma ile satmaktır.

109 Muhâkale, tarlada olan ekini henüz salâhı meydana çıkmadan satmak, Muhâkale, başağında olan buğdayı, ne kadar geleceğini tahmîn edip o kadar safî buğdaya satmaktır. Bu satışta da semen ile satılan nesne arasında denklik bilinmediği için yasaklanmıştır.

٢١٨٧- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ

2187- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, muhâkale ve muzâbene¹¹⁰ satışını yasakladı.

٢١٨٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْخَصَ لَصَاحِبِ الْغَرِيَّةِ أَنْ يَبِيعَهَا بِخَرْصِهَا

2188- Zeyd İbnu Sâbit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ağaç üzerindeki yaş meyveyi, kurduğunda oluşturabileceği kuru hurma miktarını takdir ile o kadar kuru hurma mukabilinde satma hususunda ruhsat vermiştir.

٨٣- بَابُ بَيْعِ الثَّمَرِ عَلَى رُءُوسِ الثَّخْلِ بِالذَّهَبِ أَوْ الْفِضَّةِ

83- Yaş Hurmaların Altın Ve Gümüş Karşılığında Satılması Bâbı

٢١٨٩- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ وَأَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَطِيبَ وَلَا يُبَاغَ شَيْءٌ مِنْهُ إِلَّا بِالذِّنَارِ وَالذَّرْهَمِ إِلَّا الْغَرَايَا

2189- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, tatlanıncaya kadar ağaç üstündeki yaş meyveyi satmayı yasakladı. Olgun yaş meyve ancak altın ve gümüş para ile satılır. Yalnız ariyyeler¹¹¹ bundan müstesnadır. Onlar

110 Müzâbene, yaş hurmayı, ölçeğe vurarak kuru hurma mukabili satmaktır.

111 Ariyye, satışı bir ev halkının yaş olarak yiyecekleri hurma ihtiyacını karşılamak için bir ya da iki ağaç yaş hurma meyvesini, kurduğunda geleceği miktar tahmin edilerek kuru hurma ile değiştirmeleridir.

yaş veya kuru hurma ile satılabilir.

٢١٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكًا وَسَأَلَهُ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الرَّبِيعِ أَحَدَ تِلْكَ دَاوُدَ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ فِي بَيْعِ الْغَرَايَا فِي خُمْسَةِ أَوْسُقٍ أَوْ دُونَ خُمْسَةِ أَوْسُقٍ قَالَ نَعَمْ

2190- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, ariyyeler satışında beş vesk veya beş vesk'ten az miktâra ruhsat verdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2382)

٢١٩١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ بُشَيْرًا قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ أَبِي خُثَيْمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ بِالثَّمَرِ وَرَخَّصَ فِي الْعَرَبِيَّةِ أَنْ تُبَاعَ بِخَرْصِهَا يَأْكُلُهَا أَهْلُهَا رُطْبًا وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً أُخْرَى إِلَّا أَنَّهُ رَخَّصَ فِي الْعَرَبِيَّةِ يَبِيعُهَا أَهْلُهَا بِخَرْصِهَا يَأْكُلُونَهَا رُطْبًا قَالَ هُوَ سَوَاءٌ قَالَ سُفْيَانُ فَقُلْتُ لِيَحْيَى وَأَنَا غُلَامٌ إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ يَقُولُونَ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ فِي بَيْعِ الْغَرَايَا فَقَالَ وَمَا يُدْرِي أَهْلَ مَكَّةَ قُلْتُ إِيَّاهُمْ يَرَوُونَهُ عَنْ جَابِرٍ فَسَكَتَ قَالَ سُفْيَانُ إِيَّاهُ أَرَدْتُ أَنْ جَابِرًا مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ قِيلَ لِسُفْيَانَ وَلَيْسَ فِيهِ نَهْيٌ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَنْدُو صَلَاحُهُ قَالَ لَا

2191- Sehl İbnu Ebi Hasme -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yaş meyveyi kuru hurma ile satmayı yasaklamış ve ariyyede yani satılmak üzere ayrılan ağaçlarda satın alanların onu yaş meyve olarak yemeleri için ne kadar kuru hurma tutacağını tahmîn etmek suretiyle, o kadar hurmaya satılmasına izin vermiştir. Sufyân İbnu Uyeyne diğer bir defasında: Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ariyyede, sahabelerinin onun getireceği kuru hurma miktârını tahmîn etmek suretiyle, alıcıların onu yaş hurma olarak yemeleri için o kadar kuru hurmaya satmalarına ruhsat verdi, demiştir.

Buhârî: Sufyân'ın bu iki sözü lâfzen biraz farklı iseler de, manâca bir ve eşittirler, dedi.

Sufyân dedi ki: Ben çocuk iken, Yahya İbnu Saîd el-Ensârî'ye: Mekke ehli, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendileri için ariyyelerin yânî meyveleri yaş olarak satılmak üzere ayrılmış olan ağaçların satışına kayıtsız olarak ruhsat verdi diyorlar, dedim. Yahya: Bunu Mekke ehline bildiren nedir? dedi. Ben: Çünkü onlar bu hadîsi Câbir'den rivayet ediyorlar, dedim. Bunun üzerine Yahya sükût etti.

Yine bu isnadla Sufyân: Ben Yahya'ya söylediğim bu sözümle ancak Câbir'in Medîneli olduğunu ve Mekkeliler'in bu hadîsi Câbir'den rivayet etmekte olduklarını ifâde etmek istedim, dedi.

İbnul-Medînî dedi ki: Sufyân'a: Bu hadîste, tamamen olgunlaşana kadar yaş meyveyi satmaktan yasak yoktur, denildi. Sufyân: Hayır, yoktur, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2384)

٨٤ - بَابُ تَفْسِيرِ الْغَرَايَا

84- Ariyyelerin Tefsiri Bâbı

وَقَالَ مَالِكُ الْغَرِيَّةُ أَنْ يُغْرِى الرَّجُلُ الرَّجُلَ الثَّخْلَةَ ثُمَّ يَتَأَذَى بِدُخُولِهِ عَلَيْهِ
فَرُخْصَ لَهُ أَنْ يَشْتَرِيَهَا مِنْهُ بِثَمَرٍ وَقَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ الْغَرِيَّةُ لَا تَكُونُ إِلَّا بِالْكَيْلِ مِنَ
الثَّمَرِ يَدًا بِيَدٍ لَا يَكُونُ بِالْجِزَافِ وَمِمَّا يُقَوِّيه قَوْلُ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَنْظَلَةَ بِالْأَوْسَقِ
الْمُوسَقَّةِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ فِي حَدِيثِهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
كَانَتِ الْغَرَايَا أَنْ يُغْرِى الرَّجُلُ فِي مَالِهِ الثَّخْلَةَ وَالثَّخْلَتَيْنِ وَقَالَ يَزِيدُ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ
حُسَيْنٍ الْغَرَايَا نَخْلٌ كَانَتْ تُوهَبُ لِلْمَسَاكِينِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يَنْتَظِرُوا بِهَا رُخْصَ
لَهُمْ أَنْ يَبِيعُوهَا بِمَا شَاءُوا مِنَ الثَّمَرِ

İmâm Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ariyye, bir kişinin diğer bir kişiye, bahçesinin hurmalarından bir ağacın o yıllık mahsûlünü bağışlaması; sonra bağışlayan, bağışladığı kimsenin bu hurmaları toplamak için onun bahçesine girmesinden eziyet duymasıdır ki, bu sebeple hibe ediciye, o taze hurmaları o şahıstan kuru hurma karşılığında satın al-

masına ruhsat verildi.

Muhammed İbnu İdrîs eş-Şâfiî de -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ariyye, ancak beş vesk'in aşağısında ölçek ile kuru hurma mukabilinde ve elden ele peşin alınıp verilmekle olur, tahmîn ile olmaz.

Sehl İbnu Ebî Hasme'nin "Vesklendirilmiş veskler" sözü, Şafîî'nin bu "Tahmîn ile olmaz" görüşünü kuvvetlendiren sözlerdendir.

Muhammed İbnu İshâk, Nâfi'den; O da İbnu Ömer'den -Allah ondan ve babasından razı olsun- rivayet ettiği hadîsinde şu tefsîri söyledi: Ariyyeler, kişinin diğer kişiye kendi malından bir ve iki hurma ağacı bağışlamasıdır .

Yezîd İbnu Hârûn el-Vâsîtî, Sufyân İbnu Huseyn'den olmak üzere şöyle dedi: Ariyyeler fakirlere hibe edilmiş olan bir takım hurma ağaçlarıdır ki, bu fakirler kuru hurmaya ihtiyâçlarından dolayı yaş hurmaların kuru hurma olmasını beklemeye muktedir olamazlardı da kendilerine bu yaş hurmaları ne kadar kuru hurma getireceğini tahminden sonra, istedikleri kuru hurma mukabilinde satmalarına ruhsat verildi.

٢١٩٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ مِقَاتٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ فِي الْغَرَايَا أَنْ تُبَاعَ بِخَرْصِهَا كَيْلًا قَالَ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَالْغَرَايَا نَخْلَاتٌ مَعْلُومَاتٌ ثَابِتِيهَا فَتَشْتَرِيهَا

2192- Zeyd İbnu Sâbit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, ariyyeler hususunda onların kaç ölçek kuru hurma tutacağını tahmin ve takdir etmekle satılmalarına ruhsat vermiştir.

Musa İbnu Ukbe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ariyyeler bir takım hurma ağaçlarıdır ki, sen onların yanına gelirsin de, onların üstündeki yaş hurmaları kuru hurma karşılığında satın alırsın.

۸۵- بَابُ بَيْعِ الثَّمَارِ قَبْلَ أَنْ يَنْدُوَ صَلَاحُهَا

85- Yaş Meyvelerin, Olgunlaşmadan Önce Satılmalarının Hükümü Bâbı

۲۱۹۳- وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الزُّنَادِ كَانَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ الْأَنْصَارِيِّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّاسُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَبَايَعُونَ الثَّمَارَ فَإِذَا جَدُّ النَّاسُ وَخَضَرَ ثَقَاضِيهِمْ قَالَ الْمُتَبَاغِ إِنَّهُ أَصَابَ الثَّمَرَ الدُّمَانُ أَصَابَهُ مُرَاضٌ أَصَابَهُ فُشَامٌ عَاهَاتٌ يَحْتَجُّونَ بِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا كَثُرَتْ عِنْدَهُ الْخُصُومَةُ فِي ذَلِكَ فِيمَا لَا فَلََّا تَتَبَايَعُوا حَتَّى يَنْدُوَ صَلَاحُ الثَّمَرِ كَالْمَشُورَةِ يُشِيرُ بِهَا لِكَثْرَةِ خُصُومَتِهِمْ وَأَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ لَمْ يَكُنْ يَبِيعُ ثَمَارَ أَرْضِهِ حَتَّى تَطْلُعَ الثَّرِيَّا فَيَتَبَيَّنَ الْأَصْفَرُ مِنَ الْأَحْمَرِ

2193- Zeyd İbnu Sabit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında bazı insanlar henüz olgunlaşmamış yaş hurmaları ağaç üstünde tahmin ederek alırlar, satarlardı. Bu insanlar mahsûlü kesip de hakları ödeşmeleri zamanı gelince, müşteri: Mahsûle duman dokundu; herhangi bir hastalık isabet etti; korukları bozup dökülmelerine sebep olan bir hastalık geldi; meyvelere bir takım âfât ve ayıpları meydana geldi, diyerek, bu hastalıklar sebebiyle davaya ve husûmete girişirlerdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda bu konudaki dava ve husûmetler çoğalınca, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bundan sonra, hurma meyvesini ağaç üstünde kızarıp tatlanmaya başlayana kadar alıp satmayın.”

Zeyd İbnu Sabit şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu yasağı, onların O'nun yanına gelip çokça birbirleriyle husumet etmelerine işaret ediyordu.

Zeyd İbnu Sabit, Süreyya yıldızı doğuncaya ve böylece mahsûlün sarısı kırmızısından seçilinceye kadar kendi arazîsinin meyvelerini satmazdı.

٢١٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَارِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُبْتَاعَ

2194- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, yaş meyveleri tamamen olgunlaşana kadar satmayı yasaklamış, bundan satıcıyı da, müşteriye de yasaklamıştır.

٢١٩٥ - حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا حُمَيْدُ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ تُبَاعَ لَمَرَّةٌ التَّخْلُ حَتَّى تَزْهُوَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يَغْنِي حَتَّى تَحْمَرُ

2195- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, meyvesi kızarıncaya kadar hurma ağacının meyvelerinin satılmasını yasakladı.

٢١٩٦ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَلِيمِ بْنِ حَيَّانٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُبَاعَ الثَّمَرَةُ حَتَّى تُشَقَّحَ فَقِيلَ وَمَا تُشَقَّحُ قَالَ تُخْمَرُ وَتَصْفَرُ وَيُؤْكَلُ مِنْهَا

2196- Câbir İbnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, meyve sararıp kızararak yeme derecesine gelmedikçe satılmasını yasakladı.¹¹²

112 Teşakkuk, meyvenin rengi cinsine göre sarılığa ve yahut kırmızılığa dönmektir. Şukha da kırmızılıkta hâlis renktir. İhmîrar ve isfirâr, kırmızılığın ve sarılığın koyulaşmadan meyvede ilk görüldüğü bir devirdir. Bu devirde meyvenin rengi kararsız bir hâlde değişmeye ma'rûzdur

٨٦- بَابُ بَيْعِ الثَّخْلِ قَبْلَ أَنْ يَنْدُو صَلَاحُهَا

86- Hurma Ağacının Meyvesinin Tamamen Olgunlaşmasından Önce Satılmasının Hükümü Bâbı

٢١٩٧- حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا هُشَيْنٌ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرَةِ حَتَّى يَنْدُو صَلَاحُهَا وَعَنْ الثَّخْلِ حَتَّى يَزْهُوَ قِيلَ وَمَا يَزْهُوَ قَالَ يَخْمَرُ أَوْ يَصْفَرُ

2197- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, tamamen olgunlaşınca ya kadar meyvenin satışından ve sararınca ya veya kızarınca ya kadar meyveli hurma ağacını satmaktan yasakladı.

٨٧- بَابُ إِذَا بَاعَ الثَّمَارَ قَبْلَ أَنْ يَنْدُو صَلَاحُهَا ثُمَّ أَصَابَتْهُ عَاهَةٌ فَهُوَ مِنَ الْبَائِعِ

87- Bir Kimse, Tamamen Olgunlaşmadan Önce Meyveleri Sattığında, Sonradan O Meyvelere Bir Âfet İsabet Ederse, Zarar Satıcıya Âittir Bâbı

٢١٩٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَارِ حَتَّى تَزْهِيَ فَقِيلَ لَهُ وَمَا تَزْهِي قَالَ حَتَّى تَخْمَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتَ إِذَا مَتَعَ اللَّهُ الثَّمَرَةَ بِمَ يَأْخُذُ أَحَدُكُمْ مَالَ أَخِيهِ

2198- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hurma kızarınca ya kadar satışını yasakladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet Allah, bir âfet vererek o meyvenin çıkmasını, olgunlaşmasını engellerse, sizden biriniz Müslüman kardeşinin malını hangi hakla alır?”

٢١٩٩- قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُوسُفُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا ابْتَاعَ ثَمَرًا قَبْلَ أَنْ يَبْدُوَ صَلَاحُهُ ثُمَّ أَصَابَتْهُ عَاقَةٌ كَانَ مَا أَصَابَهُ عَلَى رَبِّهِ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَتَّبِعُوا الثَّمَرَ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا وَلَا تَبِيعُوا الثَّمَرَ بِالثَّمَرِ

2199- İbnu Şihâb ez-Zuhrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Eğer bir kimse tamamen olgunlaşmadan önce hurma koruğunu satın alsa, sonra o koruk hurmaya bir âfet isabet etse, meydana gelen zarar, onu satan kimse üzerine olur.

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yaş meyveyi tamamen olgunlaşınca kadar alıp satmayınız. Yaş hurmayı da kuru hurma ile satmayın”

٨٨- بَابُ شِرَاءِ الطَّعَامِ إِلَى أَجَلٍ

88- Bedeli Bir Müddet Sonra Ödenmek Üzere Yiyecek Maddesi Satın Almak Bâbı

٢٢٠٠ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ ذَكَرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنِ فِي السَّلَفِ فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ ثُمَّ حَدَّثَنَا عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجَلٍ فَرَهَنَهُ دِرْعَةً

2200- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir Yahudi'den bedelini bir müddet sonra ödemek üzere yiyecek satın aldı ve karşılığında demirden yapılmış zırhını rehin olarak bıraktı.¹¹³

113 Selef suretiyle alışverişte, Selem'in aksine, mal peşin, parası veresiye olur. Selem'de ise para peşin, mal veresiyedir.

٨٩- بَابُ إِذَا أَرَادَ بَيْعَ ثَمَرٍ بِثَمَرٍ خَيْرٌ مِنْهُ

89- Bâb: Bir Kimse Kendi Hurmasını, Ondan Daha İyi Bir Hurma Çeşidine Satmak İsterse Faize Bulaşmamak İçin Ne Yapar?

٢٢٠١ - ٢٢٠٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا عَلَى خَيْرِ فِجَاءَةٍ بِثَمَرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكُلْتُ ثَمَرِ خَيْرٍ هَكَذَا قَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا لَتَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هَذَا بِالصَّاعَيْنِ وَالصَّاعَيْنِ بِالثَّلَاثَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَفْعَلْ بَعْ الْجَمْعِ بِالذَّرَاهِمِ ثُمَّ اتَّبَعَ بِالذَّرَاهِمِ جَنِيًّا

2201-2202- Ebû Saîd el-Hudrî ve Ebû Hureyre -Allah o ikisinden razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kimseyi Hayber¹¹⁴ üzerine vergi memuru olarak gönderdi. Sonra bu zât Hayber'den Cenîb denilen en iyi hurma çeşidi ile geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Hayber’in bütün hurmaları böyle midir?” diye sordu. O zât:

-Hayır, vallahi hepsi böyle değildir Ey Allah'ın Rasûlü! Biz bu iyi hurmadan bir sâ'ı âdî hurmanın iki sâ'ı ile; yine iki sâ' iyi hurmayı üç sâ' âdî hurma ile alıp değiştiririz, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Böyle yapma, Cem' denilen âdî hurmayı para ile sat, sonra bu paralarla Cenîb cinsi hurma satın al.”¹¹⁵ (2201 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2302, 4244, 4246, 7350. -2202 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2303, 4245, 4247, 7351)

114 Hayber Medine'nin 170 km kuzeyinde güzel bir vaha beldesi olduğundan, Arabistan'ın “Cenîb” denilen en iyi nevi' hurmaları orada yetişirdi.

115 Hadîs, başlıktaki sorunun cevâbını ihtiva etmektedir ki, bu kişinin faizden kurtulma yolu âdî hurmayı para ile satması ve o para ile iyi cins hurma satın almasıdır. Bu yolda muamele, bir safhada aynı mal ile ve ziyâdeyi hâiz olarak yapılan faizli bir satış değildir. Hadîsteki bu satış ve değiştirme şekli, iki safhali muâmele olduğundan dolayı faiz harâmlığından salimdir.

٩٠- بَاب مَنْ بَاعَ نَخْلًا قَدْ أَهْرَتْ أَوْ أَرْضًا مَزْرُوعَةً أَوْ بِجَارَةً

90- Erkek Hurma Aşısı¹¹⁶ Yapılmış Hurma Ağacı Satan Veya Ekilmiş Bir Tarla Satan veya İcâr ile Alan Kimse Bâbı

٢٢٠٣- قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَ قَالَ لِي إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا هِشَامُ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُخْبِرُ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ أَيُّمَا نَخْلٍ بَيْعَتْ قَدْ أَهْرَتْ لَمْ يَذْكُرِ الْقَمْرُ فَالْقَمْرُ لِلَّذِي أَهْرَهَا وَكَذَلِكَ الْعَبْدُ وَالْحَرْثُ سَمَى لَهُ نَافِعٌ هَؤُلَاءِ الثَّلَاثُ

2203- İbnu Ömer'in âzâdlısı Nâfi -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi:

Aşılanmış bir hurma ağacı, meyvesi zikrolunmayarak satılırsa, meyvesi, o ağacı aşıl原因 kimseye âittir. Malı olan köle ve ekilmiş tarla da böyledir. Nâfi bu üç şeyi yânî meyveyi, köleyi ve ekini İbnu Cüreyc'e söylemiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2204, 2206, 2379, 2716)

٢٢٠٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ بَاعَ نَخْلًا قَدْ أَهْرَتْ لِقَمْرٍهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُتَبَاعُ

2204- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim aşılanmış hurma ağacı satarsa, ağaç üstündeki meyve satana âittir. Ancak satın alan müşteri, mahsûlün satışa dâhil olduğunu şart kılması hâli bundan müstesnadır.”¹¹⁷

116 Hurma ve incir gibi bazı meyvelerin erkeği, dişisi bulunduğu ve meyve hasıl olması için bunların telkihi, yani döllenmesi gerektiği öteden beri bilinen bir olay olduğu hâlde, öteki çiçeklerin de erkekli ve dişili olarak bu döllenmeyi kendi bünyesi içinde yaptığı gerçeği yakın zamanlara kadar bilinmiyordu.

117 Bu hadîs ile aynı zamanda salâha erişmeden ağaç üzerinde meyve satışının mübâh olduğuna istidlâl edilmiştir. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “Ağacın mahsûlü satıcısına âittir.” buyurmuştur. Bu surette, ağaç ve üstündeki meyvesi olgunlaşmadan satılmış oluyor.

٩١- بَابُ بَيْعِ الزَّرْعِ بِالطَّعَامِ كَيْلًا

91- Tarladaki Biçilmemiş Ekinin Safi Hububatla Ölçekli Surette Satılmasının Hükümü Bâbı

٢٢٠٥ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْمُرَابَنَةِ أَنْ يَبِيعَ ثَمَرُ حَاتِطِهِ إِنْ كَانَ نَخْلًا بِثَمَرٍ كَيْلًا وَإِنْ كَانَ كَرْمًا أَنْ يَبِيعَهُ بِزَيْبٍ كَيْلًا وَإِنْ كَانَ زَرْعًا أَنْ يَبِيعَهُ بِكَيْلِ طَعَامٍ وَنَهَى عَنْ ذَلِكَ كُلِّهِ

2205- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem muzâbene¹¹⁸ satışından yasakladı. Eğer bahçesi hurmalık ise, bahçesinin yaş hurma mahsulünü kuru hurma ile ölçekleyerek satmaktan yasakladı. Eğer bahçe üzümlük ise, oranın yaş üzümünü ölçekle takdir edip, o kadar kuru üzüm mukabilinde satmaktan yasakladı. Veya ekilmiş tarla olursa, onun biçilmemiş ekinini de belli bir ölçek miktarına mukabil satmaktan yasakladı. İşte Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu satışların hepsinden yasakladı.

٩٢- بَابُ بَيْعِ النَّخْلِ بِأَصْلِهِ

92- Hurma Ağacının Mahsulünü, Ağacın Kökü ile Satmanın Hükümü Bâbı

٢٢٠٦ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَيُّمَا أَمْرٍ أَبْرَ نَخْلًا ثُمَّ بَاعَ أَصْلَهَا فَلِلَّذِي أَبْرَ ثَمَرُ النَّخْلِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَهُ الْمُبْتَاعُ

2206- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Herhangi bir kimse, bir hurma ağacını aşılarsa, sonra da bu ağacın

118 Müzâbene, yaş hurmayı, ölçeğe vurarak kuru hurma mukabili satmaktır.

kökünü satarsa, o ağacın mahsûlü aşığı yapan kimseye âittir. Ancak satın alan kimse mahsûlün satışa dâhil olmasını şart etmesi hâli bundan müstesnadır”¹¹⁹

٩٣- بَابُ بَيْعِ الْمُخَاضَرَةِ

93- Muhâdara Satışı, Yâni Meyve ve Tahılları Tamamen Olgunlaşmadan Önce Satmak Bâbı

٢٢٠٧- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُخَاضَرَةِ وَالْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ وَالْمُرَابَنَةِ

2207- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem muhâkale, muhâdara, mulâbese, munâbeze ve muzâbene satışlarından yasakladı.¹²⁰

119 Çünkü bu satışların hepsi meçhul olan bir şeyin bilinen bir miktârla satılmasıdır. İki taraf arasında eşitlik yoktur. Bir tarafın ziyan etmesine; adaleti bulmak için alıcı ile satıcının davâlaşmalarına ve husûmete sebep olacaklardır.

120 Bu hadîste beş nevi' satış yasaklanmıştır: *Muhâkale satışı*: Dövülüp savrulmuş, samandan ayrılmış safî buğdayla başaktaki ekinin tahmîn edilerek satışı ve değıştirmesidir. *Muhâdara satışı*: Başak tutmamış gök mahsûlün, yine aynı şekilde satışdır. *Mulâmese satışı*: Dürülü bir kumaşı veya elbiseyi açıp görmeden; sâdece dokunmakla yapılan satıştır. Veya iki kişi arasında geceleyin birbirinin elbiselerini elle yoklayarak, görmeden ve muhayyerlik tanımadan değışmeleridir. *Munâbeze satışı*: Bu da iki kişi arasında görmeyerek, meselâ bohçalanmış elbiselerini birbirine muhayyerlik tanımadan değıştirmeleridir., *Muzâbene satışı*: Ağacı üstündeki yaş hurmayı kuru hurma ile ve tahmîn üzerine satıp değıştirmektir. Bunlar hep aldatmacalı ve cahilane satışlar olduğundan, İslâm tarafından yasaklanmış ve kaldırılmışlardır.

٢٢٠٨ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ ثَمَرِ التَّمْرِ حَتَّى يَزْهُوَ فَقُلْنَا لِأَنَسٍ مَا زَهُوْهَا قَالَ تَحْمَرُّ وَتَصْفَرُّ أَرَأَيْتَ إِنْ مَنَعَ اللَّهُ الثَّمَرَةَ بِمَ تَسْتَحِلُّ مَالَ أَخِيكَ

2208- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hurmanın meyvesi sararıncaya ve kırmızılaşıncaya kadar satmaktan yasakladı.

Şayet Allah, o hurma ağacının meyve vermesini takdir etmez de o ağaç meyve vermez ise, o zaman o Müslüman kardeşinin parası sana nasıl helal olur? Sen bunu batıl yoldan kazanmış olmaz mısın?

٩٤ - بَابُ بَيْعِ الْجُمَارِ وَالْخَلِّ

94- Hurma Ağacının Özünün Satılması ve Yenilmesi Bâbı

٢٢٠٩ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَأْكُلُ جُمَارًا فَقَالَ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةٌ كَالرَّجُلِ الْمُؤْمِنِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُولَ هِيَ التَّخْلَةُ فَإِذَا أَنَا أَخَذْتُهُمْ قَالَ هِيَ التَّخْلَةُ

2209- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında idim. O, hurma ağacının özünü yiyordu. Şöyle buyurdu:

"Ağaçlardan bir ağaç vardır ki, bu bir müminin misalidir." Ben onun hurma ağacı olduğunu söylemek istedim. Ancak orada bulunanların yaşça en küçüğü ben idim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "O, hurma ağacıdır" buyurdu.

٩٥- بَابُ مَنْ أَجْرَى أَمْرَ الْأَمْصَارِ عَلَى مَا يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ فِي الْبُيُوعِ
وَالْإِجَارَةِ وَالْمَكْيَالِ وَالْوِزْنِ وَسُنَنِهِمْ عَلَى نِيَّاتِهِمْ وَمَذَاهِبِهِمُ الْمَشْهُورَةِ
95- Şehirler Halkının Alış-veriş, İcâr, Ölçü, Tartı Gibi
Hususlardaki Hukukî İşlerini Öteden Beri Yapageldikleri ve
Aralarında Kendi Niyetlerine Göre Meşhur Olan Örfleri,
Âdetleri ve Gidişleri Üzere Gerçekleştiren Kimse Bâbı

وَقَالَ شَرِيحٌ لِلْفَزَائِلِ سُنَّتُكُمْ بَيْنَكُمْ رِبْعًا وَقَالَ عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ
مُحَمَّدَ لَا بَأْسَ الْعَشْرَةَ بِأَحَدٍ عَشَرَ وَيَأْخُذُ لِلتَّفَقَةِ رِبْعًا وَقَالَ الثَّبِّيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ لَهْنِدُ خُذِي مَا يَكْفِيكَ وَوَلَدَكَ بِالْمَعْرُوفِ وَقَالَ تَعَالَى ﴿وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا
فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ﴾ وَاسْتَحْرَى الْحَسَنُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَرْذَاسٍ حِمَارًا فَقَالَ بِكُمْ
قَالَ بَدَانَتَيْنِ فَرَكِبَهُ ثُمَّ جَاءَ مَرَّةً أُخْرَى فَقَالَ الْحِمَارُ الْحِمَارُ فَرَكِبَهُ وَلَمْ يُشَارِطْهُ
فَبَعَثَ إِلَيْهِ بِنِصْفِ دِرْهَمٍ

Kadı Şurayh bir meseleden dolayı kendisine müracaat eden ve sanatlarının örfünden bahseden iplikçi esnafına: Aranızda sabit olan âdetleriniz, izlediğiniz yol muteberdir, caizdir, demiştir.

Muhammed İbnu Sîrîn şöyle dedi: Toplam yüz dinara aldığı bir malın her parçasını on bir dinara satmasında bir sakınca yoktur. Malın ana parası on dinardır ve bir dinar da kazancıdır.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Sufyan'ın hanımı Hind'e: "Kocanın malından örf'e göre kendine ve çocuklarına yetecek miktarda onun malından al" buyurdu. Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Fakir olan kimse marûf ölçüler içinde yesin» Nisa: 5

Hasen el-Basrî, Abdullah İbnu Mirdâs'tan bir eşek kiraladı ve "ne kadar" diye kira bedelini sordu. O: İki dânik¹²¹ diye cevap verdi. Hasan el-Basri, eşiği kiralayıp bindi. Başka bir zaman gelip: "Eşiği kiralamak istiyorum" dedi ve bunun için herhangi bir pazarlık yapmadan eşiğe bindi. Daha sonra eşiğin sahibine yarım dinar gönderdi.

121 Dânik: Dirhemnin altıda birine denir.

٢٢١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبُو طَيْبَةَ فَأَمَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِصَاعٍ مِنْ تَمْرٍ وَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يُخَفِّقُوا عَنْهُ مِنْ خَرَاجِهِ

2210- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Taybe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i hacamat yaptı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Taybe'ye bir sa'¹²² hurma verilmesini emretti. Kölenin sahiplerine de onun günlük vergisini hafifletmelerini emretti.

٢٢١١ - حَدَّثَنَا أَبُو لُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ هِنْدُ أُمُّ مُعَاوِيَةَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ أَنْ أَخْذَ مِنْ مَالِهِ سِرًّا قَالَ خُذِي أَلْتِ وَبَنُوكِ مَا يَكْفِيكَ بِالْمَعْرُوفِ

2211- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Muâviye'nin annesi Hind, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi:

-Kocam Ebû Sufyân cimri bir adamdır. Onun malından gizlice almamda bana bir günâh var mıdır?" diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Örfe göre, kendine ve oğullarına yetecek miktarda onun malından al.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2460, 3825, 5359, 5364, 5370, 6641, 7161, 7180)

٢٢١٢ - حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا ابْنُ لُعَيْمٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ ح وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ فَرْقَدٍ قَالَ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ ﴿وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَغْفِرْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا﴾

فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ﴿١٠٠﴾ وَالْيَتِيمَ الَّذِي يُوَفِّيهِ عَلَيْهِ وَيُصْلِحْ فِي مَالِهِ إِنَّ
كَانَ فَقِيرًا أَكَلْ مِنْهُ بِالْمَعْرُوفِ

2212- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

«Zengin olan kimse, (yetimin malını yemekten sakınıp) *iffetli davran*;
ransın; fakir olan kimse de, marûf ölçüler içinde yesin» Nisa: 6. âyeti,
yetimin işlerini yapan ve malını ıslâh eden yetim velisi hakkında indiril-
di. Şayet yetimin velisi fakir olursa, yetimin malından marûf ölçüde, örf'e
göre yiyebilir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2765, 4575)

٩٦- بَابُ بَيْعِ الشَّرِيكِ مِنْ شَرِيكِهِ

96- Ortağın Kendi Ortağından Alışveriş Yapması Bâbı

٢٢١٣- حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ
أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشُّفْعَةَ
فِي كُلِّ مَالٍ لَمْ يُقَسِّمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصَرَفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ

2213- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, şuf'ayı¹²³ taksîm olunma-
mış her malda kıldı. Sınırlar konulduğu ve yollar tayîn edilip geçirildiği
zaman şuf'a yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2214, 2257, 2495, 2496, 6976)

٩٧- بَابُ بَيْعِ الْأَرْضِ وَالْأُورِ وَالْعُرُوضِ مُشَاعًا غَيْرَ مَقْسُومٍ

97- Arâzî, Evler ve Malların Taksim Edilmemiş Şuf'ali Mallar Olarak Satışı Bâbı

٢٢١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ
الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ

123 Şuf'a (ön alım) hakkı hisseli mülklerin satışında aynı mülk üzerinde pay sahibi
olan hissedarların öncelikli satın alma hakkıdır.

قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَالٍ لَمْ يُقَسِّمْ فَإِذَا وَقَعَتِ
الْحُدُودُ وَصَرَّفَتِ الطَّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ

2214- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, taksîm edilmemiş her mal-
da şuf'a ile hükmetti. Sınırlar konulduğu ve yollar tayîn edildiği zaman
şuf'a yoktur.¹²⁴

٩٨- بَابُ إِذَا اشْتَرَى شَيْئًا لِغَيْرِهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ فَرَضِي

98- Bâb: Bir Kimse Başka Biri İçin, Onun İzni Olmadan Bir Şey
Satın Alır, O Şahıs da Buna Razi Olursa Bu Caiz Olur mu?

٢٢١٥- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ
أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَرَجَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ يَمْشُونَ فَأَصَابَهُمُ الْمَطَرُ فَدَخَلُوا فِي غَارٍ فِي
جَبَلٍ فَالْحَطَّتْ عَلَيْهِمْ صَخْرَةٌ قَالَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ اذْهَبُوا اللَّهُ بِأَفْضَلِ عَمَلٍ
عَمِلْتُمُوهُ فَقَالَ أَحَدُهُمُ اللَّهُمَّ إِنِّي كَانُ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ فَكُنْتُ أَخْرُجُ
فَارْغَى ثُمَّ أَجِيءُ فَأَخْلُبُ فَأَجِيءُ بِالْحِلَابِ فَآتِي بِهِ أَبَوَيَّ فَيَشْرَبَانِ ثُمَّ أَسْقِي الصَّبِيَّةَ
وَأَهْلِي وَامْرَأَتِي فَاحْتَبَسْتُ لَيْلَةً فَجِئْتُ فَإِذَا هُمَا نَائِمَانِ قَالَ فَكَرِهْتُ أَنْ أَوْقِظَهُمَا
وَالصَّبِيَّةَ يَتَضَاغُونَ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ دَائِي وَدَائِبُهُمَا حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ اللَّهُمَّ

124 Şuf'a, lügatte: Bir matlûbu kendi yanında olan şeye zamra ve ziyâde etmeye denir ki, bir iken iki; tek iken çift eylemekten ibaret olur. Şuf'a: Müşteri üzerinde takarrür eden şartlar ile ortaklık ve komşuluk sebebiyle cebren bir buk'aya temellüktür. Şuf'a ancak taksim edilmeyen akarda carî olur. Şuf'a: Birişi öbürüsüne akarn satışını arz eder de, o almazsa, şuf'a hakkı düşer. Şuf'a sebepleri üçtür: Satılan şeyin kendisinde ortaklık; iki kişinin bir akarda şayan ortaklıkları gibi. Maldaki hakta karşıcı ve ortak olmak, Mala bitişik komşu olmak. Şuf'a, bu sebeplerden birine dayandığı gibi, bu yolda da üç mertebe üzerine rütbelendirilmiştir. Şuf'a hakkı evvelâ malın kendisinde ortak olan kimsenin; ikinci olarak malın kullanma hakkında ortak olanın; üçüncü olarak bitişik komşununur. Birinci tâlip iken diğerinin; ikinci tâlip iken üçüncünün şuf'a hakkı yoktur.

إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا فُرْجَةً نَرَى مِنْهَا السَّمَاءَ
 قَالَ فَفَرَجَ عَنْهُمْ وَقَالَ الْآخِرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي كُنْتُ أَحِبُّ امْرَأَةً مِنْ بَنَاتِ
 عَمِّي كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرَّجُلُ النِّسَاءَ فَقَالَ لَا تَنَالُ ذَلِكَ مِنْهَا حَتَّى تُعْطِيَهَا مِائَةَ
 دِينَارٍ فَسَعَيْتُ فِيهَا حَتَّى جَمَعْتُهَا فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رَجُلَيْهَا قَالَتْ اأْتِيَ اللَّهَ وَلَا تَقْضُ
 الْخَائِمَ إِلَّا بِحَقِّهِ فَقُمْتُ وَتَرَكْتُهَا فَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ
 فَافْرُجْ عَنَّا فُرْجَةً قَالَ فَفَرَجَ عَنْهُمْ الثَّلَاثِينَ وَقَالَ الْآخِرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي
 اسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا بِفَرْقٍ مِنْ ذُرَّةٍ فَأَعْطَيْتُهُ وَأَبَى ذَاكَ أَنْ يَأْخُذَ فَعَمَدْتُ إِلَى ذَلِكَ
 الْفَرْقِ فَرَزَعْتُهُ حَتَّى اشْتَرَيْتُ مِنْهُ بَقْرًا وَرَاعِيَهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ أَعْطَيْتَنِي
 حَقِّي فَقُلْتُ الطَّلِقْ إِلَى تِلْكَ الْبَقْرِ وَرَاعِيَهَا فَإِنَّهَا لَكَ فَقَالَ أَتُسْتَهْزِئُ بِي قَالَ فَقُلْتُ
 مَا أَتُسْتَهْزِئُ بِكَ وَلَكِنَّهَا لَكَ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ
 فَافْرُجْ عَنَّا فَكُشِفَ عَنْهُمْ

2215- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Üç kişi sefere çıktılar. Yürürlerken yağmura tutuldular ve dağda bir mağaraya sığındılar. Bunlar orada iken bir taş düşüp mağaranın kapısını üzerlerine kapadı. Bunlar birbirlerine dediler ki:

-Hayatınızda işlediğiniz en hayırlı işi söyleyerek Allah’a dua edin. Umulur ki Allah, bizi buradan kurtarır. Onlardan biri şöyle dedi:

-Allah’ım! Benim yaşlı ihtiyar annemle babam vardı. Ben her gün koyunlarımla meraya çıkar, onları otlatır, sonra gelip sağardım. Sütü önce anne ve babama getirirdim de onlar içerlerdi. Sonra da çocuklara, kardeşlerime ve eşime iştirirdim. Bir gece eve geç geldim. Geldiğimde anne babamı uyumuş olduklarını gördüm. Onları uyandırmak istemedim. Ayak ucumda da çocuklar ağlaşıyorlardı. O gece sabah olana kadar onlar uyudu, ben de başlarında bekledim. Allah’ım, sen çok iyi bilirsin ki ben bu senin rızânı kazanmak için yaptım. Bunun için bu kayayı arala ki gökyüzünü görelim!

Bunun üzerine kaya biraz aralandı. (Ancak çıkacak kadar değildi.)

Bunlardan bir diğeri şöyle dedi:

-Allah'ım! Sen bilmektesin ki, ben, amcamın kızlarından birini, bir erkeğin kadınları sevdiği en şiddetli bir sevgiyle severdim. Ben, ona olan arzumu söyledikçe o bana: Sen yüz dînâr vermedikçe bu arzuna kavuşamazsın, derdi. Ben bu parayı kazanmak için çalıştım, nihayet parayı biriktirip amcamın kızına getirdim. Arzumu yerine getirip onun iki ayağı arasına oturduğumda kız bana: Allah'tan kork! Allah'ın koyduğu mührü bozma; o bekâret mührü yalnız hak yoluyla yani nikâhla açılır, dedi. Ben bu söz akabinde kalktım ve kızı bıraktım. Bunu senin rızanı kazanmak için yaptım. Bu sebepten dolayı bizi bu bulunduğumuz durumdan kurtar. Bunun üzerine kayanın üçte ikisi aralandı. (Ancak yine bir adam çıkacak kadar değildi.) Üçüncü kişi de şöyle dedi:

-Allah'ım! Sen bilmektesin ki, ben bir ölçek darı ile bir işçi tutmuştum. Ben ona iş sonunda ücretini verdim, fakat o bu ücretini almaktan çekindi ve bırakıp gitti. Ben mevsiminde bu darıyı ektim. Nihayet mahsûlü ile bir sığır, bir de çoban satın aldım. Bir müddet sonra bu işçi geldi ve bana: Ey Allah'ın kulu, haydi benim hakkımı bana ver, dedi. Ben de ona: Şu sığırlara ve çobanına git; çünkü onların hepsi senindir onları al, dedim. O zât: Benimle alay mı ediyorsun! dedi. Ben: Hayır, seninle alay etmiyorum. Bunlar hakîkten senindir, dedim. Gitti, bunları alıp götürdü. Allahım, Sen şüphesiz biliyorsun ki, ben bunu senin rızanı kazanmak için yaptım. Bu sebepten dolayı bizi içinde bulunduğumuz bu durumdan kurtar. Bunun üzerine kaya tamamen açıldı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2272, 2333, 3465, 5974)

۹۹- بَابُ الشَّرَاءِ وَالْبَيْعِ مَعَ الْمُشْرِكِينَ وَأَهْلِ الْحَرْبِ

99- Müşriklerle Ve Harb Ehli Olanlarla Alış-veriş Yapmak Bâbı

۲۲۱۶- حَدَّثَنَا أَبُو الثُّغَمَانِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي غُثَمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْتَعَانٌ طَوِيلٌ بَغْتَمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْعَا أَمْ عَطِيَّةٌ أَوْ قَالَ أَمْ هِبَةٌ قَالَ لَا بَلْ بَيْعٌ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً

2216- Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahmân -Allah onlardan razı olsun-

şöyle dedi:

Biz bir seferde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Sonra başının saçları çok uzamış, uzun boylu bir müşrik kişi, bir koyun sürüsü ile onları sürerek geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o müşrike:

-“Koyunları satıyor musun? Yoksa atıye mi¹²⁵ yoksa hediye olarak mı getirdin?” diye sordu. O çoban:

-Hayır, bu koyunlar satılıktır, dedi. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o müşrikten bir koyun satın aldı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2618, 5382)

۱۰۰ - بَابُ شِرَاءِ الْمَمْلُوكِ مِنَ الْحَرْبِيِّ وَهَبَتِهِ وَعَتَقِهِ

100- Müslümanın Harbî Olan Kimseden Köle Satın Alması, Harbinin Hediyesi Ve Âzâd Etmesi Bâbı

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِسَلْمَانَ كَاتِبٍ وَكَانَ حُرًّا فَظَلَمُوهُ وَبَاغُوهُ وَسَيَّي عَمَّارَ وَصُهَيْبَ وَبِلَالَ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿وَاللَّهُ فَضْلَ بَغْضِكُمْ عَلَى بَعْضِ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فَضَّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ﴾

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Selmânul-Farisi'ye -Allah ondan razı olsun- “Mâlikin ile hürriyetini satın alma mukavelesi yap” buyurmuştur. Selmân ise bir harb esîri değil hür bir kimse idi. Medine'ye gelirken yol arkadaşları Selmân'ı, esîr diye zulüm edip satmışlardı. Ammâr, Suheyb ve Bilâl de esîr yapılmışlardı.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Allah, rızık hususunda, bazınızı bazınıza üstün kılmıştır. Rızıkça üstün kılınanlar, gözetimleri altında bulunanlara, kendileriyle eşit olurlar diye rızıklarını vermemektedirler. Yoksa Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?» Nahl: 71

125 Atiyye, ihsan, lütuf, muhtaç olanlara yapılan bağış.

٢٢١٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِسَارَةٍ فَدَخَلَ بِهَا قَرْيَةً فِيهَا مَلِكٌ مِنَ الْمُلُوكِ أَوْ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَّارَةِ فَقِيلَ دَخَلَ إِبْرَاهِيمُ بِامْرَأَةٍ هِيَ مِنْ أَحْسَنِ النِّسَاءِ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ مَنْ هَذِهِ النِّسَاءُ مَعَكَ قَالَ أَخِي ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهَا فَقَالَ لَا تُكَذِّبِي حَدِيثِي فَإِنِّي أَخْبَرْتُهُمْ أَنَّكَ أَخِي وَاللَّهِ إِنْ عَلَى الْأَرْضِ مُؤْمِنٌ غَيْرِي وَغَيْرِكَ فَأَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ فَقَامَ إِلَيْهَا فَقَامَتْ تَوْضًا وَتُصَلِّي فَقَالَتْ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَأَخَصَنْتُ فَرْجِي إِلَّا عَلَى زَوْجِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ فَعُطُ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ قَالَ الْأَعْرَجُ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَتْ اللَّهُمَّ إِنْ يَمُتْ يُقَالُ هِيَ قَتَلْتُهُ فَأَرْسَلَ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهَا فَقَامَتْ تَوْضًا تُصَلِّي وَتَقُولُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَأَخَصَنْتُ فَرْجِي إِلَّا عَلَى زَوْجِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ هَذَا الْكَافِرَ فَعُطُ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَالَتْ اللَّهُمَّ إِنْ يَمُتْ يُقَالُ هِيَ قَتَلْتُهُ فَأَرْسَلَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ فَقَالَ وَاللَّهِ مَا أُرْسَلْتُمْ إِلَيَّ إِلَّا شَيْطَانًا ارْجِعُوا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَأَعْطُوا آجَرَ فَرَجَعَتْ إِلَى إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَتْ أَشْعَرْتُ أَنْ اللَّهَ كَبَتَ الْكَافِرَ وَأَخَذَمَ وَلِيدَةً

2217- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İbrâhîm aleyhisselam, Sâre ile sefere gitti de, onunla bir şehre girdi. Orada krallardan bir kral veya zorbalardan zorba hükümdar vardı. Hükümdara: İbrahim kadınların en güzelinden olan bir kadınla bu şehre girdi, denildi. Hükümdar:

-Ey İbrahim, beraberindeki kadın kimdir? diye haber gönderdi. İbrahim:

-Dinde kardeşimdir, diye cevap verdi. Sonra İbrahim dönüp, Sâre'nin yanına geldi ve:

-Sakın benim sözümü yalan çıkarma. Ben onlara, senin benim kız

kardeşim olduğunu haber verdim. Vallahi şu anda yeryüzünde benden ve senden başka mümin kimse yoktur, dedi. Akabinde İbrahim, Sâre'yi hükümdara gönderdi. Sâre varınca, kral Sâre'ye sahip olmak istedi. Sâre de hemen abdest aldı ve namaza durdu ve şöyle dedi:

-Allah'ım, ben Sana ve Senin Rasûlü'ne îmân ettimse ve ben namusumu kocam dışındakilere korudumsa, şu kâfiri benim üzerime musallat etme.

Adamın nefesi derhal boğuldu; horlamağa, hattâ ayağı ile yere vurup deprenmeğe başladı."

"Sâre şöyle dedi:

-Ey Allah'ım, eğer bu adam ölürse, bunu bu kadın öldürdü denilir. Bunun üzerine o zâlim, içinde bulunduğu durumdan kurtarıldı. Sonra hükümdar, Sâre'ye ikinci defa saldırıp sahip olmak istedi. O da derhâl kalıp abdest alarak namaza durdu. Ve:

-Allah'ım, ben Sana ve Senin Rasûlü'ne îmân ettimse ve nâmûsumu kocam dışındakilere korudumsa, şu kâfiri benim üzerime musallat etme, diye duâ ediyordu. Adamın derhâl nefesi tıkanı, horlamaya, hattâ ayağı ile yere vurup deprenmeye başladı.

Sâre şöyle dedi:

-Allah'ım, eğer bu adam ölürse, bunu bu kadın öldürdü denilir. Bunun üzerine adam içinde bulunduğu durumdan ikinci veya üçüncü defa kurtarıldı. Bunun üzerine o kral kendi adamlarına:

-Vallahi siz bana insan değil, muhakkak bir şeytân göndermişsiniz. Siz bu kadını İbrahim'e geri gönderin. Hâcer'i de Sâre'ye hediye olarak verin, dedi. Müteakiben Sâre, İbrahim aleyhisselama dönüp geldi ve şöyle dedi:

-Allah kâfiri zelîl etti ve bir cariyeyi de bana hizmetçi verdi.¹²⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2635, 3357, 3358, 5084, 6950)

126 Hadisin burada getirilme sebebi, müşrikin hediyesini kabul etmenin cevazını beyân ve ispat etmektir. Hadisin başlığa delîl olan yeri, hükümdarın Hâcer'i Sâre'ye vermesi, onun da bunu kabul etmesidir. Bu, kâfirin mü'mine bir hediyesidir. İbrâhîm de bunu geçerli kılmıştır. Hadiste kâfirin hediyesinin sahîhliği; zâlim sultanın hediyesinin kabulü; derecelerinin yükseltilmesi için sâlih kimselerin imtîhana uğratılması hükümleri vardır.

Yine bu hadiste yalandan kurtulmak için ta'rizler kullanma mübâhlığı vardır.

٢٢١٨ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ اخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فِي غُلَامٍ فَقَالَ سَعْدٌ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْنُ أَخِي عُتْبَةَ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهْدَ إِلَيَّ أَنَّهُ انْظُرْ إِلَيَّ شَبِيهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ هَذَا أَخِي يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَدَ عَلِيٍّ فِرَاشِ أَبِي مِنْ وَلِيدَتِهِ فَانْظُرْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى شَبِيهِ فَرَأَى شَبَهَا بَيْنَا بَعْتَبَةَ فَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَاحْتَجِي مِنْهُ يَا سَوْدَةَ بِنْتُ زَمْعَةَ فَلَمْ تَرَهُ سَوْدَةَ قَطُّ

2218- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sa'd ibnu Ebi Vakkas ve Abd ibnu Zem'a bir çocuğun velayeti konusunda husumet ettiler. Sa'd dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Bu çocuk, kardeşim Utbe ibnu ebi Vakkas'ın oğludur. O'nun kendisinin oğlu olduğunu vasiyet etti. Onun Utbe'ye olan benzerliliğine bir bak!

Abd ibnu Zem'a dedi ki: Bu benim kardeşimdir ey Allah'ın Rasûlü! Bu çocuk benim babamın cariyesinden olup babamın yatağında doğdu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o çocuğun kime benzediğine baktı ve onun açıkça Utbe'ye benzediğini gördü. Akabinde şöyle buyurdu:

“Çocuk kimin yatağında doğmuşsa ona aittir. Zina eden için ise mahrumiyet vardır. Ey Sevde! Ona karşı perdelen”

Bunun üzerine çocuk ölünceye kadar Sevde'yi göremedi.

٢٢١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَصُهَيْبِ ابْنِ أَبِي الْقَيْسِ أَنَّ اللَّهَ وَلَا تَدْعُ إِلَى غَيْرِ أَبِيكَ فَقَالَ صُهَيْبُ مَا يَسْرُئُنِي أَنْ لِي كَذَا وَكَذَا وَأَنِّي قُلْتُ ذَلِكَ وَلَكِنِّي سُرِفْتُ وَأَنَا صَبِيٌّ

2219- Abdurrahmân İbnu Avf -Allah ondan razı olsun- Suheyb'e şöyle dedi:

-Allah'tan kork, kendi babandan başkasına neseb iddiasında bulunma! Bunun üzerine Suheyb de ona şöyle dedi:

-Benim şöyle şöyle şeylerim olması ve benim babamdan başkasına neseb iddia etmekliğim beni sevindirmez. Ancak ben babamı ve soyumu bilen küçük bir çocuk iken Romalılar tarafından çalındım.

۲۲۲۰ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ أَخْبَرَهُ اللَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ أُمُورًا كُنْتُ أَتَحَنَّنُ أَوْ أَتَحَنَّنُ بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ صَلَةٍ وَعَقَاقَةٍ وَصَدَقَةٍ هَلْ لِي فِيهَا أَجْرٌ قَالَ حَكِيمٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْلَمْتُ عَلَى مَا سَلَفَ لَكَ مِنْ خَيْرٍ

2220- Hakîm ibnu Hizâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ey Allah'ın Rasûlü! Câhiliyet devrinde (henüz Müslüman olmamış-ken) sadaka vermek, köle azat etmek, akrabaya iyilik etmek gibi bazı ibadetler yapardım. Bana bundan dolayı sevap var mıdır? Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sen, yapmış olduğun bu hayırlar (iyilikler) sebebiyle Müslüman oldun.”

۱۰۱ - بَابُ جُلُودِ الْمَيِّتَةِ قَبْلَ أَنْ تُدْبَغَ

101- Tabaklanmalarından Önce Ölü Hayvan Derilerinin Satmanın Doğru Olup Olmadığı Bâbı

۲۲۲۱ - حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِشَاةٍ مَيِّتَةٍ فَقَالَ هَلَّا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا بِهَا قَالُوا إِلَٰهَا مَيِّتَةٌ قَالَ إِيْمَا حَرَمَ أَكْلُهَا

2221- Abdullah İbnu Abbâs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Al-

lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ölmüş bir koyunun yanından geçti de:

“Bu koyunun derisinden niçin faydalanmadınız?”

Bu koyun ölüdür, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah ancak, ölü hayvanın etini yemeyi haram kılmıştır.”¹²⁷

١٠٢ - بَاب قَتْلِ الْخَنِزِيرِ

102- Domuzu Yemenin Haram Kılındığı Gibi,
Onun Öldürülmesi de Meşru Kılınmış mıdır Bâbı

وَقَالَ جَابِرٌ حَرَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْعَ الْخَنِزِيرِ

Câbir İbnu Abdulah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem domuzu satmayı haram kıldı.

٢٢٢٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخَنِزِيرَ وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ وَيَقْضِيَ الْمَالَ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ

2222- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, Meryem’in oğlu İsa’nın sizin içinize âdil bir hakem olarak inmesi, Hristiyanlar’ın o haçını kırması, domuzu öldürmesi, cizye vergisini indirmesi, malın hiçbir kişinin kabul etmeyeceği kadar çoğalıp taşması muhakkak gerçekleşecektir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2476, 3448, 3449)

127 Hadîsin başlıktaki suâle cevap olacak yeri “Bunun derisiyle faydalansaydınız ya” sözüdür. Faydalanma, satışın cevazına delâlet eder.

۱۰۳- بَابُ لَا يُذَابُ شَحْمُ الْمَيِّتَةِ وَلَا يُبَاعُ وَذَكَهُ

103- Bâb: Murdar Olarak Ölmüş Hayvanın İç Yağı Eritilmez;
Ondan Çıkarılan Yağ Satılmaz

رَوَاهُ جَابِرٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Câbir -Allah ondan razı olsun- bu rivayeti Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den nakletti.

۲۲۲۳- حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي طَاوُسٌ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَلَغَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَنَّ فُلَانًا بَاعَ خَمْرًا فَقَالَ قَاتِلَ اللَّهُ فُلَانًا أَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَاتِلَ اللَّهُ الْيَهُودَ حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَجَمَلُوهَا فَبَاعُوهَا

2223- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer İbnu Hattâb'a -Allah ondan razı olsun- falancanın şarap, alkollü içecek sattığı haberi ulaştı. Bunun üzerine Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah o falancayı öldürsün, O, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şu buyruğunu bilmez mi?

"Allah Yahûdiler'in canlarını alsın; onlara iç yağları haram kılındığı hâlde onlar bu yağları erittiler ve sattılar" (Hadisin geçtiği diğer yer: 3460)

۲۲۲۴- حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَاتِلَ اللَّهُ يَهُودَ حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوا أَمْثَلَهَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﴿ قَاتِلَهُمُ اللَّهُ ﴾ لَعْنَهُمْ ﴿ قُتِلَ ﴾ لَعْنِ ﴿ الْخَرَّاصُونَ ﴾ الْكَذَّابُونَ

2224- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-

sülû sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah, Yahûdîler’i öldürsün. Onlara iç yağlar haram kılındığı hâlde, onlar bu yağları sattılar ve karşılığını yediler.

Buhârî –Allah kendisine rahmet etsin- dedi ki: “ Allah onları öldürsün” cümlesinden maksat, “Allah onlara lânet etsin, onları rahmetinden uzaklaştırsın” demektir. Çünkü âyette geçen ﴿قُل﴾ “öldürüldü” kelimesi, “lânet olundu” manasınadır. ﴿الغُرَامُونَ﴾ kelimesi ise, yalancılar manasına gelir. Zâriyât: 10

١٠٤- بَابُ بَيْعِ التَّصَاوِيرِ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا رُوحٌ وَمَا يُكْرَهُ مِنْ ذَلِكَ

104- Canlı Olmayan Şeylere Ait Resimlerin Satılması ve
Bu Konudaki Mekruhlar Bâbı

٢٢٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا عَوْفٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِذْ أَكَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبَّاسٍ إِنِّي إِنْ لَمْ أَمِشْ مِنْ صَنْعَةِ يَدَيَّ وَإِنِّي أَصْنَعُ هَذِهِ التَّصَاوِيرَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا أَحَدُثُكَ إِلَّا مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فَإِنَّ اللَّهَ مُعَذِّبُهُ حَتَّى يَنْفَخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ فِيهَا أَبَدًا فَرَبَا الرَّجُلُ رُبُوبَةً شَدِيدَةً وَاصْفَرَّ وَجْهُهُ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنْ أَتَيْتَ إِلَّا أَنْ تَصْنَعَ لَعَلَّكَ بِهَذَا الشَّجَرِ كُلِّ شَيْءٍ لَيْسَ فِيهِ رُوحٌ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ سَمِعَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ مِنَ الثَّعْلَبِيِّ بْنِ أَنَسٍ هَذَا الْوَاحِدَ

2225- Saîd İbnu Ebil-Hasen -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Abbâs’ın -Allah ondan ve babasından razı olsun- yanında idim. Bir adam gelip şöyle dedi:

-Ey Ebu Abbâs! Ben, yaşantımı elimin sanatıyla kazanırım. Ben, bu resimleri yaparım bunların gelirleriyle geçinirim. İbnu Abbâs şöyle dedi: Ben sana başka değil, yalnız Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’den işittiğim bir hadîsi söyleyeceğim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir resim yaparsa, şüphesiz Allah o kimseyi yaptığı resme ruh üfleyinceye yani can verinceye kadar azap edecektir. Hâlbuki resim yapan o kimse, yaptığı resme asla can veremeyecektir.”

İbnu Abbâs'ın bu cevabı üzerine o ressam kişinin sesi yükseldi ve kalbi daraldı. İbnu Abbâs ona acıyarak şöyle dedi:

-Vay sana! Bundan başka bir gelirin yoksa, başka bir iş yapamıyorsan, ağaç ve kendisinde rûh olmayan, can taşımayan her şeyin resmini yapabilirsin. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5963, 7042)

۱۰۵ - بَابُ تَحْرِيمِ التِّجَارَةِ فِي الْخَمْرِ

105- Alkollü İçecek Ticâretinin Haram Kılınması Bâbı

وَقَالَ جَابِرٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَرَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ

Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem alkollü içecek satmayı haram kıldı.

۲۲۲۶ - حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ

مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَمَّا نَزَلَتْ آيَاتُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ عَنْ آخِرِهَا خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ حُرِّمَتِ التِّجَارَةُ فِي الْخَمْرِ

2226- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bakara Sûresi'nin sonundaki âyetler inince, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evinden Mescid'e çıktı ve şöyle buyurdu:

“Alkollü içeceklerin ticareti haram kılınmıştır.”¹²⁸

۱۰۶ - بَابُ إِمَامٍ مِّنْ بَاغٍ حُرًّا

106- Hür Bir İnsanı Bilerek ve kasten Köle Diye Satan Kimsenin Günahı Bâbı

٢٢٢٧- حَدَّثَنِي بَشْرُ بْنُ مَرْحُومٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ اللَّهُ ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِ أَجْرَهُ

2227- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: Üç sınıf insan vardır ki, kıyamet gününde ben onların hasmıyım: Benim adıma yemin edip söz verip sonra da ahdini bozan kimse. Hür bir insanı köle diye bilerek ve kasten satıp onun parasını yiyen kimse. Bir işçiği ücretle tutup, onu çalıştırıp işi tam yaptırıp, sonra da onun ücretini vermeyen kimse.”¹²⁹ (Hadisin geçtiği diğer yer: 2270)

129 Allah'ın bunda “Ben kıyamet günü üç sınıf insanın hasmıyım” buyurması, bu üç sınıfın göreceği azabın şiddetini ifade eder. Bu ilâhî husûmetin bütün zalimlere şâmil olduğu muhakkak ve kat'î olduğu hâlde, burada bu üç sınıfın özellikle zikredilmesi, bunlara yapılacak azâbın şiddetinde daha bir hususiyet bulunduğuna delâlet eder. Allah ismi anılarak verilen ahdi bozmak, Allah adına yapılması vâcib olan ihtiramı parçalamak ki, en büyük cinayettir. Hiç şüphesiz bu cinayeti işleyen şahıs Allah'ın husûmetine uğramağa, en ağır cezayı çekmeğe hak kazanmıştır. Cebren ve zorla hür bir adamı yakalayıp esir pazarında satmak, İslâm hukukunun korumaya çalıştığı şahsî hürriyete tecâvüzdür. Bu da en ağır bir cinayettir. İslâm Dîni, dünyâ kurulduktan kendi zamanına kadar devam edip gelen köleliği kaldırmağa; hiç olmazsa köleleri hürlerin faydalandıkları müsâvî hayata kavuşturmaya uğraşırken hürriyette birbirine eşit olan kişilerin birbirlerinin şahsî hürriyetine saldırımlarına ve netice itibâriyle içtimâî huzursuzluğun meydana almasına kayıtsız kalamazdı. Bu sebeple bu tecâvüze, ilâhî husûmetle ifade buyurulan en şiddetli ceza ta'yin edilmiştir. Zamanımızda çok ehemmiyet kazanan işçi hakları konusunda dünya durdukça hiç eskimeyecek bir düstûrdur. İşçilerin hak ettikleri ücretlerinde kısıntı yapmak, işçi-işveren arasında düşmanlıklar doğuracağı ve dolayısıyla içtimâî nizâmı tahrip edeceği için, ilâhî husûmeti tahrik eden en büyük cinayet ve günâhlardan sayılmıştır.

١٠٧- بَابُ أَمْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيَهُودَ بِبَيْعِ أَرْضِهِمْ حِينَ
أَجْلَاهُمْ فِيهِ الْمَقْبَرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

107- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Yahudileri
Medine'den Kovduğu Zaman Onlara Arazilerini Satmalarını
Emretmesi Bâbı

Bu konuda Saîd el-Makbûrî'nin Ebû Hureyre'den rivayet ettiği hadis vardır.

١٠٨- بَابُ بَيْعِ الْعَبِيدِ وَالْحَيَوَانِ بِالْحَيَوَانِ نَسِيئَةً

108- Köleyi Köle ile, Hayvanı Hayvan ile Veresiye Olarak
Satmanın Hükümü Bâbı

وَأَشْتَرَى ابْنُ عُمَرَ رَاحِلَةً بِأَرْبَعَةِ أَبْعَرَةٍ مَضْمُونَةٍ عَلَيْهِ يُوفِيهَا صَاحِبُهَا بِالرَّبْدَةِ
وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَدْ يَكُونُ الْبَعِيرُ خَيْرًا مِنَ الْبَعِيرَيْنِ وَأَشْتَرَى رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ بَعِيرًا
بِبَعِيرَيْنِ فَأَعْطَاهُ أَحَدَهُمَا وَقَالَ آتِيكَ بِالْآخِرِ غَدًا رَهْوًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَقَالَ ابْنُ
الْمُسَيَّبِ لَا رَبَّاءَ فِي الْحَيَوَانِ الْبَعِيرُ بِالْبَعِيرَيْنِ وَالشَّاةُ بِالشَّائِنِ إِلَى أَجَلٍ وَقَالَ ابْنُ
سِيرِينَ لَا بَأْسَ بَعِيرٍ بِبَعِيرَيْنِ نَسِيئَةً

İbnu Ömer, sahibinin muhafazasında bulunan ve sahibinin Rebeze'de müşteriye teslim edeceği bir binek devesini dört deve karşılığında satın aldı.

İbnu Abbâs şöyle dedi: Bir deve bazen iki deveden daha hayırlı olabilir.

Râfi' İbnu Hadîc iki deve karşılığında bir deve satın aldı ve satan adama o iki devenin birini hemen verdi ve: Diğerini sana inşâallah yarın geciktirmeden kolaylıkla getiririm, dedi,

Saîd İbnu Museyyeb şöyle dedi: Hayvanlar hususunda faiz yoktur. Bir deve iki deve karşılığında; bir koyun da iki koyun karşılığında veresiye olarak satılabilir.

İbnu Sîrîn şöyle dedi: Bir devenin iki deve karşılığında veresiye olarak ve bir dirhem bir dirhem karşılığında satılmasında bir sakınca yoktur.

٢٢٢٨ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ فِي السَّبْيِ صَفِيَّةٌ فَصَارَتْ إِلَى دَحْيَةَ الْكَلْبِيِّ ثُمَّ صَارَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2228- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hayber esirleri içinde Safiyye bintu Huyey vardı. Safiyye önce Dihye el-Kelbî'nin mülkiyetine geçti. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e geçti.

١٠٩ - بَابُ بَيْعِ الرِّقِيقِ

109- Köle Satışı Bâbı

٢٢٢٩ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ مُحَيْرِيزٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَيْتَمَا هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَصِيبُ سَبْيًا فَنُحِبُّ الْإِثْمَانَ فَكَيْفَ نَرَى فِي الْعَزْلِ فَقَالَ أَوَلَكُمْ تَفْعُلُونَ ذَلِكَ لَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا ذَلِكَ فَإِنَّهَا لَيْسَتْ نَسَمَةً كَتَبَ اللَّهُ أَنْ تَخْرُجَ إِلَّا هِيَ خَارِجَةٌ

2229- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken (Ensar'dan bir adam gelip) şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Biz savaşlarda ganimet olarak esir kadınlara sahip oluyoruz. Onlarla cinsi münasebet yaparken onların hamile kalmalarını istemiyoruz. Çünkü ihtiyaç duyduğumuzda onları satıp parasından faydalanmak istiyoruz. Onların hamile kalmamaları için azil yapmamız¹³⁰.

130 Azil, bir şeyi yerinden ayırmaktır. Azil, cinsî yaklaşımda kadın gebe kalmasını di-

caiz midir? Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizler hakîkaten bunu yapıyor musunuz? Azli yapmamanız üzerinize vacip değildir. Çünkü şu muhakkak ki, Allah'ın dünyâya gelmesini yazmış olduğu her bir hayat sahibi insan, mutlak dünyaya gelecektir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2542, 4138, 5210, 6603, 7409)

۱۱۰- بَابُ بَيْعِ الْمُدَبَّرِ

110- Mudebber (Hürriyete Kavuşması Efendisinin Ölümüne Bağlanmış Olan) Kölenin Satılması Bâbı

۲۲۳۰- حَدَّثَنَا ابْنُ لُمَيْرٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كَهِيلٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَاعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُدَبَّرَ

2230- Câbir İbnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hürriyete kavuşturulması efendisinin ölümüne bağlanmış olan mudabber köleyi sattı.

۲۲۳۱- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَاعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2231- Amr, Câbir İbnu Abdullah'ı -Allah onlardan razı olsun- şöyle derken işitmiştir:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hürriyeti efendisinin ölümüne bağlanmış olan mudabber köleyi sattı.

ye erkeğin erkeklik âletini kadının fercinden çekip, menisini dışarıya akıtmasıdır. Sahâbîlerin esîr kadınlara cinsî yaklaşımda böyle azil yapmak istemeleri, yüklü veya çocuk anası kadınların satılmaz olmasıdır. Hâlbuki gazilerin paraya ihtiyaçları bulunduğundan, onları satmak istiyorlardı.

٢٢٣٢ - ٢٢٣٣ - حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَ ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ وَأَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسْأَلُ عَنِ الْأَمَةِ تَزْنِي وَلَمْ تُحْصَنَ قَالَ اجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ يَبْعُوهَا بَعْدَ الثَّلَاثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ

2232-2233- Zeyd İbnu Hâlid ve Ebû Hureyre -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e, namusunu korumayıp zina etmeyi âdet eden bir cariyenin hükmünden sorulmuştu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"O cariyeye kamçılayın. Sonra yine zina ederse yine kamçılayın. Sonra üçüncü veya dördüncü defasında onu satın."

٢٢٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا زَنَتْ أَمَةٌ أَحَدَكُمْ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدَّ وَلَا يُتْرَبْ عَلَيْهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدَّ وَلَا يُتْرَبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتْ الثَّلَاثَةَ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَبْعُوهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعَرٍ

2234- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bir cariyeye zina ettiği ve zinası da anlaşıldığında, efendisi onu kamçılasın, fakat onu bu cezadan sonra sözle ayıplamasın. Sonra yine zina ederse efendisi onu yine kamçı ile dövsün, fakat ayıbını yüzüne vurup sözle onurunu incitmesin. Sonra bu cariyeye üçüncü bir zina daha ederse, efendisi onun zina ettiğini beyân ederek, kıldan yapılmış bir ip pahası ile de olsa onu satsın."¹³¹

131 Had denilen şer'î ceza kölelere, hürlerle ta'yîn edilmiş olan cezanın yarısı olarak tatbik edilir. Yüce Allah şöyle buyurdu: «O kadınlar evlendikten sonra bir fuhuş işlediler mi o vakit üzerlerine hür kadınlar üzerindeki cezanın yarısı verilir» Nisâ: 25

۱۱۱- باب هل يسافر بالجارية قبل أن يستبرئها

111- Bâb: Bir Kimse, Satın Aldığı Cariyeyi, Rahmini Temizlemesini Talep Etmeden Önce Cariye ile Yolculuğa çıkar mı?

وَلَمْ يَرَ الْحَسَنُ بَاسًا أَنْ يَقْبَلَهَا أَوْ يُبَايَعَهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِذَا وَهَبْتَ الْوَلِيدَةَ الَّتِي ثَوَطًا أَوْ بَيْعَتًا أَوْ عَتَقْتَ فَلْيَسْتَبْرِأْ رَحِمَهَا بِخِيَصَةٍ وَلَا تُسْتَبْرِأْ الْعَذْرَاءُ وَقَالَ عَطَاءٌ لَا بَاسَ أَنْ يُصِيبَ مِنْ جَارِيَتِهِ الْحَامِلُ مَا دُونَ الْفَرْجِ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾

Hasen el-Basrî, -Allah ondan razı olsun- bir kimsenin, cariyesini öpmesinde veya cinsi münasebet olmaksızın onunla mübaşeret etmesinde bir sakınca görmemiştir.

İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Bir cariyeyle cima edilir veya satılır veya azat edilirse hayız görmek suretiyle rahmi tertemiz kılınsın; bakire olan cariyeye rahminin temizlenilmesi talebinde bulunulmaz.

Atâ İbnu Ebu Rebâh şöyle dedi: Bir erkeğin, efendisinden başka birinden hamile kalan cariyesinden cima dışında mübaşeret etmesinde bir sakınca yoktur. Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«*Ancak eşleri, yahut sahibi oldukları cariyeler bunun dışındadır*»
Mü'minûn: 6

۲۲۳۵- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ فَلَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْحِصْنَ ذَكَرَ لَهُ جَمَالُ صَفِيَّةَ بِنْتِ حِمْيَرِ بْنِ أَخْطَبَ وَقَدْ قُتِلَ زَوْجُهَا وَكَانَتْ عَرُوسًا فَاصْطَفَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ فَخَرَجَ بِهَا حَتَّى بَلَغْنَا سَدَّ الرُّوحَاءِ خَلَّتْ قَبْنَى بِهَا ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نَطْعٍ صَغِيرٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آذِنْ مِنْ حَوْلِكَ فَكَانَتْ تِلْكَ وَلِيمَةً رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى صَفِيَّةَ ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ

فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بَعَاءَةً ثُمَّ يَجْلِسُ عِنْدَ بَعِيرِهِ فَيَضَعُ رُكْبَتَهُ فَتَضَعُ صَفِيَّةُ رِجْلَهَا عَلَى رُكْبَتِهِ حَتَّى تُرْكَبَ

2235- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'e geldi. Allah O'na kalenin fethedilmesini nasip edince, kendisine Huyey İbnu Ahtâb'ın kızı Safiyye'nin güzelliğinden bahsedildi. Safiyye yeni evlenmiş bir gelin iken, Safiyye'nin kocası öldürülmüş idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, ganimetten payı olarak Safiyye'yi kendisi için seçip aldı ve Safiyye ile yola çıktı. Medine yakınında Seddur-Ravhâ denilen yere ulaştığımızda, Safiyye hayzından temizlendi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Safiyye ile evlendi ve gerdeğe girdi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tabaklanmış ve yere yayılan küçük bir deri üzerinde hurma, yağ ve süzme peynirle "hays" denilen bir yemek yapıp hazırlattı. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Enes'e:

-“Etrafındaki insanlara benim evlendiğimi ve velime yemeği olduğunu bildir.” buyurdu. İşte bu hurma Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Safiyye üzerine yaptığı velimesi yani düğün yemeği oldu.

Sonra Medine'ye doğru yola çıktık. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi gördüm ki, bir abayı binek devesinin hörgücü üzerine, kendi arka tarafına Safiyye için doluyor, sonra devesinin yanına oturuyor, akabinde dizini koyuyor, bu sırada Safiyye de kendi ayağını Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in dizi üzerine koyarak deveye biniyordu.

١١٢ - بَابُ بَيْعِ الْمَيْتَةِ وَالْأَصْتِمَامِ

112- Ölü Hayvanın ve Putların Satılmasının Harâm Oluşu Bâbı

٢٢٣٦ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَامَ الْفَتْحِ وَهُوَ بِمَكَّةَ إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخِنْزِيرِ وَالْأَصْتِمَامِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ شُحُومَ الْمَيْتَةِ فَإِنَّهَا يُطْلَى بِهَا السُّفُنُ وَيُذْهَنُ بِهَا الْجُلُودُ وَيَسْتَصْبَحُ بِهَا النَّاسُ فَقَالَ لَا هُوَ حَرَامٌ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ قَاتَلَ اللَّهُ الْيَهُودَ إِنَّ اللَّهَ لَمَّا حَرَّمَ شَحُومَهَا جَمَلُوهُ ثُمَّ
بَاغَوْهُ فَأَكَلُوا ثَمَنَهُ

2236- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi Mekke Fethi sene-
sinde Mekke'de iken, şöyle buyururken işittim:

“Şüphesiz Allah ve Rasûlü alkollü içeceğin, ölü hayvan etinin,¹³²
domuzun, putların satışını haram kıldı.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme şöyle soruldu: Ey Allah'ın
Rasûlü! Murdar olarak ölen hayvanın iç yağları hakkında ne buyurursu-
nuz? Murdar olarak ölen hayvanların iç yağları ile gemiler cilalanır, deri-
ler yağlanır, onunla insanlar mum yapıp ışığından faydalanırlar. Bunun
üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

–“Hayır, bu haramdır.” buyurdu. Bundan sonra Allah Rasûlü sallal-
lahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah Yahudiler'e lânet etsin! Allah, murdar olarak ölen hayvanın
iç yağlarını haram kıldığı zaman onlar bu yağı erittiler, sonra onu satıp pa-
rasını yediler.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4296, 4633)

١١٣- بَابُ ثَمَنِ الْكَلْبِ

113- Köpek Bedelinin Hükümü Bâbı

٢٢٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي
بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَخُلُونِ الْكَاهِنِ

2237- Ebû Mes'ûd el-Ensârî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

132 Meyte, dinin gerektirdiği şekilde kesilmeyerek murdar ölen hayvandır. Murdar
ölen hayvanın satışının haramlığında âlimlerin ittifakı vardır. Sanem, Allah'tan
başka ilâh edinilen şeydir; yani müşriklerin taptıkları put demektir. Vesen: İnsan
sureti gibi taştan, ağaçtan yontulmuş yahut arz cevherlerinden herhangi bir mâden-
den yapılan cüsseli nesnedir ki, bir yere dikilir, müşrikler tarafından ibâdet edilir.
Sanem de cüssesiz suretten ibarettir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem köpek bedelinden, zina kazancından, kâhinlik ücretinden yasakladı.

٢٢٣٨ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبِي اشْتَرَى حَجَّامًا فَأَمَرَ بِمَحَاجِمِهِ فَكُسِرَتْ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدِّمِّ وَثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الْأَمَةِ وَلَعْنِ الْوَاشِمَةِ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَآكِلِ الرَّبَا وَمُوكِلَهُ وَلَعْنِ الْمُصَوِّرَ

2238- Avn İbnu Ebî Cuhayfe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babam, hacamat yapan bir köle satın aldı. Sonra onun hacamat yaptığı aletlerin kırılmasını emretti. Bu âletler kırıldı. Ben ona bunun sebebini sorduğumda o bana şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizleri, köpeğin bedelinden ve hacamat yapmanın ücretinden yasakladı. Dövme yapan ve yaptıranı, faiz yiyeni, yedireni bu işleri yapmaktan alıkoydu. Resim¹³³ yapma lânetledi.

133 Hadiste resim yapma, Musavvir kelimesi ile zikredilmiştir. Musavvir: Şekil verici, tasvir eden manasında.

۳۵- كِتَابُ السَّلَمِ

35- KİTÂBUS-SELEM

(Selem Akdi Kitabı)

۱- بَابُ السَّلَمِ فِي كَيْلِ مَعْلُومٍ

1- Bilinen Ölçekte Selem Bâbı

۲۲۳۹- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَالتَّاسُ يُسَلِّفُونَ فِي الثَّمَرِ الْعَامَ وَالْعَامِينَ أَوْ قَالَ عَامَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةَ شُكٍّ إِسْمَاعِيلُ فَقَالَ مَنْ سَلَفَ فِي ثَمَرٍ فَلْيُسَلِّفْ فِي كَيْلِ مَعْلُومٍ وَوَزْنِ مَعْلُومٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ بِهَذَا فِي كَيْلِ مَعْلُومٍ وَوَزْنِ مَعْلُومٍ

2239- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medîne'ye geldiğinde insanlar selem suretiyle bir ve iki sene, iki veya üç sene vâdeli hurma alışverişi yaparlardı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim hurmada selem suretiyle alışveriş yaparsa ölçegi belli, tartısı belli miktarda selem yapsın.”

Bize, Muhammed İbnu Selâm bildirip şöyle dedi: Bize İsmâîl, İbnu Ebi Necîh'ten bu hadîsi:

“Miktâr bilinen ölçekte ve bilinen tartıda olarak yapsın.” şeklinde haber verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2240, 2241, 2253)

۲- بَابُ السَّلَمِ فِي وَزْنِ مَعْلُومٍ

2- Tartılacak Şeylerde Bilinen Bir Tartıda Yapılan Selem¹³⁴ Bâbı

۲۲۴۰- حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يُسَلِّفُونَ بِالثَّمْرِ السَّتَيْنِ وَالثَّلَاثِ فَقَالَ مَنْ أَسْلَفَ فِي شَيْءٍ فَفِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ

2240- İbnu Abbâs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiğinde, Medine ehli selem suretiyle iki sene ve üç sene vâdeli hurma alışverişi yapıyorlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim herhangi bir şeyde selef suretiyle alışveriş yaparsa bilinen ölçekte, bilinen tartıda olarak bilinen bir müddete kadar anlaşıma yapsın.”

۲۲۴۱- حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ وَقَالَ فَلْيُسَلِّفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ

134 Satış bedeli peşin ödenerek mal veresiye olmak üzere yapılan bir satım akdi. Burada, hazır olan bir ivaz karşılığında nitelikleri belirli bir ivazın zimmette bir borç olarak belli bir zaman sonunda teslimini kapsayan bir akit söz konusudur. Selem akdinde satış bedeli nakit para, altın, gümüş olabileceği gibi; buğday, arpa gibi ölçüyle veya pamuk, demir gibi tartıyla alınıp satılan misliyyattan da olabilir. Ayrıca, satış bedeli olacak paranın veya misli malın satıcıya peşin olarak akit sırasında teslim edilmesi de gereklidir.

2241- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle di-yordu:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medîne'ye geldi ve şöyle buyurdu:

“Selem, bilinen ölçekte, bilinen tartıda ve bilinen müddete kadar olur.”

٢٢٤٢ - ٢٢٤٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ابْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ وَ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ قَالَ اخْتَلَفَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ وَأَبُو بُرْدَةَ فِي السَّلَفِ فَبَعَثُونِي إِلَى ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ إِنَّا كُنَّا نُسَلِّفُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزَّيْبِ وَالتَّمْرِ وَسَأَلْتُ ابْنَ أَبِزَى فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ

2242-2243- Muhammed veya Abdullah İbnu Ebi Mucalid -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Şeddâd İbnu l-Hâd ile Ebû Burde, selef hakkında ya-ni selem yoluyla anlaşılan alışverişte satıcının yanında satılan malın aslı bulunmazsa bu selemin caiz olup olmaması hakkında ihtilâf ettiler. Bu mes'elenin çözümü için beni Abdullah İbnu Ebî Evfâ'ya -Allah ondan ra-zı olsun- gönderdiler. Ben de gidip ona bunu sordum. O cevaben: Biz Al-lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında, Ebû Bekir ve Ömer -Allah onlardan razı olsun- devirlerinde buğday, arpa, kuru üzüm ve hur-mada selem yoluyla muamele yapardık, dedi. Ve ben bu meseleyi Abdur-rahmân İbnu Ebzâ'ya da sordum. O da İbnu Ebî Evfâ gibi cevâb verdi.

٣- بَابُ السَّلَمِ إِلَى مَنْ لَيْسَ عِنْدَهُ أَصْلٌ

3- Satılan Malın Aslı Yanında Bulunmayan Kimseye Yapılan Selem Akdinin Hükümü Bâbı

٢٢٤٤-٢٢٤٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْمَجَالِدِ قَالَ بَعَثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادٍ وَأَبُو بُرْدَةَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ سَلُهُ هَلْ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَلِّفُونَ فِي الْحِنْطَةِ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ كُنَّا نُسَلِّفُ نَبِيطَ أَهْلِ الشَّامِ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزَّيْتِ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ قُلْتُ إِلَى مَنْ كَانَ أَصْلُهُ عِنْدَهُ قَالَ مَا كُنَّا نَسْأَلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ ثُمَّ بَعَثَانِي إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْنَى فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَلِّفُونَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ نَسْأَلُهُمْ أَلْهَمْ حَرِثَ أَمْ لَا

2244-2245- Muhammed Ebû Mucâlid -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah İbnu Şeddâd ile Ebû Burde beni Abdullah İbnu Ebi Evfâ'ya gönderdiler ve: Ona, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri buğdayda selem yaparlarmıydı? diye sor, dediler. Gidip sordum. Abdullah -Allah ondan razı olsun- Biz Şâm ehlinin zirâatçısıyla bilinen bir ölçekte ölçül-mek üzere bilinen bir vâdeye kadar buğdayda, arpada, kuru üzümde selem yoluyla alışveriş muamelesi yapardık, dedi. Ben ona: Selem, satılacak malın aslı yanında olan yânî kendi mülk ve tasarrufunda bulunan kimseye mi özeldir? diye sordum.

Abdullah İbnu Ebi Evfâ şöyle dedi: Bizler Şâm zirâatçılarına, malın aslına sahip olup olmadıklarını hiç sormazdık. Sonra o ikisi beni Abdurrahman İbnu Ebzâ'ya da yolladılar. Ben gidip ona da bu meseleyi sordum. O: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında selem akdi yaparlardı. Fakat biz sahabeler Şâm zirâatçılarına, bize zâhire verecek ekinleri var mıdır, yoksa yok mudur diye sormazdık, dedi.¹³⁵

135 Selem yoluyla satılan malın aslı hububata nisbetle tarladaki ekilmiş ekin; meyve-ye nisbetle meyve ağacıdır.

٢٢٤٦ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَمْرُو قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْبَخْتَرِيِّ
الطَّائِيَّ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ السَّلَمِ فِي الثَّخْلِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الثَّخْلِ حَتَّى يُوَكَّلَ مِنْهُ وَحَتَّى يُوزَنَ فَقَالَ الرَّجُلُ وَأَيُّ
شَيْءٍ يُوزَنُ قَالَ رَجُلٌ إِلَى جَانِبِهِ حَتَّى يُخْرَزَ

2246- Ebul-Bahterî et-Tâi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben İbnu Abbâs'a -Allah ondan ve babasından razı olsun- hurma ağacının meyvesinde yapılacak selem akdinden sordum. O şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kendisinden yenilinceye kadar ve tartılincaya kadar hurma ağacının meyvesinin satışından yasakladı. O adam dedi ki:

-Tartılacak olan, hangi şeydir çünkü ağaç üzerindeki hurmayı tartmak mümkün değildir? İbnu Abbâs'ın yanındaki bir adam: Korununcaya veya tahmin edilinceye kadar, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2248, 2250)

٤- بَابُ السَّلَمِ فِي الثَّخْلِ

4- Hurma Ağacının Meyvesi Hususundaki Selem Bâbı

٢٢٤٧ - ٢٢٤٨ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرُو عَنْ أَبِي
الْبَخْتَرِيِّ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ السَّلَمِ فِي الثَّخْلِ فَقَالَ نَهَى عَنْ
بَيْعِ الثَّخْلِ حَتَّى يَصْلُحَ وَعَنْ بَيْعِ الْوَرِقِ نِسَاءً بِنَاجِزٍ وَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ السَّلَمِ
فِي الثَّخْلِ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الثَّخْلِ حَتَّى يُوَكَّلَ مِنْهُ أَوْ
يَأْكُلَ مِنْهُ وَحَتَّى يُوزَنَ

2247-2248- Ebul-Bahterî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Abdullah İbnu Ömer'e, -Allah ondan ve babasından razı olsun- hurma ağacının meyvesi hususundaki selem akdinin hükmünü sordum. İbnu Ömer şöyle dedi:

-Hurma ağacının meyvesinin, yemeye elverişli oluncaya kadar satılması yasaklandı. Basılmış gümüş paranın veresiye olarak hâzır altına

satılmasını da yasakladı.

Ben İbnu Abbâs'a, hurma ağacının meyvesi hususundaki selemi sordum. O şöyle dedi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hurma ağacı meyvesini, ağaçtan yenilinceye veya sahibi ağaçtan yiyinceye ve tartılincaya kadar satmayı yasakladı.

٢٢٤٩ - ٢٢٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
عَمْرِو عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ السَّلَمِ فِي التَّخْلِ فَقَالَ
نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الشَّعْرِ حَتَّى يَصْلُحَ وَنَهَى عَنِ الْوَرَقِ بِالذَّهَبِ
نِسَاءً بِنَاجِزٍ وَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ
التَّخْلِ حَتَّى يَأْكُلَ أَوْ يُؤْكَلَ وَحَتَّى يُوزَنَ قُلْتُ وَمَا يُوزَنُ قَالَ رَجُلٌ عِنْدَهُ حَتَّى يُخْرَزَ

2249-2250- Ebul-Bahterî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben İbnu Ömer'e hurma ağacının meyvesi hususundaki selem akdini sordum. İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, yemeye elverişli olunca-yaya kadar meyve satmaktan yasakladı. Gümüşü veresiye olarak hazır altın-la satmaktan da yasakladı. Ben İbnu Abbâs'a da bu meseleyi sordum. O şöyle dedi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hurma ağacının meyvesini, sahibi yiyinceye veya ondan yenilinceye ve tartılincaya kadar satmaktan yasakladı. Ben tekrar:

-Tartılacak nedir? diye sordum. İbnu Abbâs'ın yanında bulunan bir adam:

-Korununcaya veya tahmin edilinceye kadar, dedi.

٥- بَابُ الْكَفِيلِ فِي السَّلَمِ

5- Selem Akdinde Kefilin Hükümü Bâbı

٢٢٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ بِنَسِينَةٍ وَرَهْنَهُ دِرْعًا لَهُ مِنْ حَدِيدٍ

2251- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir Yahudi'den bedelini sonra ödemek üzere hububat satın aldı da, ona kendine ait demirden yapılmış olan zırhını rehin olarak verdi.

٦- بَابُ الرَّهْنِ فِي السَّلَمِ

6- Selem Akdinde Rehin Vermek Bâbı

٢٢٥٢- حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ تَذَكَّرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنِ فِي السَّلَفِ فَقَالَ حَدَّثَنِي الْأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ وَارْتَهَنَ مِنْهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ

2252- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bir Yahudi'den bedelini sonra ödemek üzere hububat satın aldı da, ona, kendine ait demirden yapılmış olan zırhını rehin olarak verdi.

٧- بَابُ السَّلَمِ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ

7- Bilinen Bir Müddete Kadar Yapılan Selem Bâbı

وَبِهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَأَبُو سَعِيدٍ وَالْأَسْوَدُ وَالْحَسَنُ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ لَا بَأْسَ فِي الطَّعَامِ
الْمَوْصُوفِ بِسَعِيرٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ مَا لَمْ يَكْ ذَلِكْ فِي زَرْعٍ لَمْ يَنْدُ صَلَاحُهُ

İbnu Abbâs, Ebû Saîd el-Hudrî, Esved İbnu Yezîd, Hasen el-Basrî
bu görüştedir.

İbnu Ömer şöyle dedi: Tamamen olgunlaşmamış ekinde, olmadık-
ça, bilinen bir fiyatla sıfatlanmış hububatta bilinen bir müddete kadar se-
lem yapmakta bir sakınca yoktur.

٢٢٥٣ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمُنْهَالِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يُسَلِفُونَ فِي الثَّمَارِ السَّيِّئَةِ وَالثَّلَاثَ فَقَالَ أَسْلِفُوا فِي
الثَّمَارِ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ وَقَالَ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوزنٍ مَعْلُومٍ

2253- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle de-
di:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldi. Medîne
ehli meyveler hususunda iki ve üç sene vâdeli selem yapıyorlardı. Allah
Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu:

“Meyveler hususunda bilinen ölçekte, bilinen vâdeye kadar olmak
üzere selem akdi yapın.”

Abdullah İbnu Velîd şöyle dedi: Bize Sufyân İbnu Uyeyne bildirip
şöyle dedi: Bize İbnu Ebî Necîh bildirip şöyle dedi:

“Bilinen ölçekte ve bilinen tartıda olmak üzere.”

٢٢٥٤ - ٢٢٥٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِقَاتٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ
عَنْ سُلَيْمَانَ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُجَالِدٍ قَالَ أُرْسِلَنِي أَبُو بُرْدَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ
شَدَادٍ إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبَزَى وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى فَسَأَلْتُهُمَا عَنْ السَّلَفِ

فَقَالَ كُنَّا نَصِيبُ الْمَغَانِمِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ يَأْتِينَا أَتْبَاطُ مِنْ
أَتْبَاطِ الشَّامِ فَتَسْلِفُهُمْ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزُّبَيْبِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالَ قُلْتُ
أَكَانَ لَهُمْ زَرْعٌ أَوْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ زَرْعٌ قَالَ مَا كُنَّا نَسْأَلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ

2254-2255- Muhammed İbnu Ebu Mucâlid -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Burde ile Abdullah İbnu Şeddâd, beni Abdurrahmân İbnu Eb-zâ'ya ve Abdullah İbnu Ebî Evfâ'ya yolladılar. Ben de gidip bu ikisine selef suretiyle satış akdinden sordum. İkisi de şöyle dediler: Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in beraberinde birçok ganîmetlere nâil olurduk. Bize Şâm zirâatçılarından bazıları gelirler, biz de onlarla tayîn edilmiş bir müddete kadar buğday, arpa, kuru üzüm alım satımı hususunda selef akdi yapardık. İbnu Ebi Mucâhid dedi ki: Ben onlara: O Şâm zirâatçılarının ekilmiş ekinleri var mıydı veya yok muydu? diye sordum. Onların ikisi de: Biz Şâm zirâatçılarına bize zâhire verecek ekinleri var mı, yok mu diye sormazdık, dediler.

٨- بَابُ السَّلْمِ إِلَى أَنْ تُنْتَجَ الثَّاقَةُ

8- Dişi Devenin Doğurmasına Kadar Yapılan Selem Bâbı

٢٢٥٦- حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانُوا يَتَّبِعُونَ الْجَزُورَ إِلَى حَبْلِ الْحَبْلَةِ فَتَهَيَّ التَّيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهُ فَسَرَهُ نَافِعٌ أَنْ تُنْتَجَ الثَّاقَةُ مَا فِي بَطْنِهَا

2256- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Câhiliyet devri ahâlîsi develeri veya herhangi bir malı habelul-habeleeye yani gebe devenin dişi doğacak yavrusunun doğurmasına kadar satış, alış muamelesi yaparlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu akıbeti meçhul alışverişi yapmaktan yasakladı.

Hadîsin râvîsi olan Nâfi' bunu "Dişi devenin kendi karnındaki yavruyu doğurmasına kadar" diye tefsîr etmiştir.

٣٦- كِتَابُ الشُّفْعَةِ

36- KİTABUŞ-ŞUF'A¹³⁶ (ŞUF'A KİTABI)

١- بَابُ الشُّفْعَةِ فِيمَا لَمْ يُقَسِّمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْخُدُودُ فَلَا شُفْعَةَ

1- Şuf'a Hakkı Taksim Olunmamış Maldadır. Sınırlar
Konduğunda Şuf'a Yoktur Bâbı

٢٢٥٧- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي
سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَضَى رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقَسِّمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْخُدُودُ
وَصُرِّقَتِ الطَّرِيقُ فَلَا شُفْعَةَ.

2257- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun-
şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, taksim olunmamış her
şeyde şuf'a hakkı ile hükmetti. Sınırlar konulup yollar tayin edildiği za-
man artık şuf'a hakkı yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2213)

136 Şuf'a, lügatte, bir şeyi diğer bir şeye ilâve etmektir. Şuf'a, biri iki; teki çift yap-
maktan ibaret oluyor. Dinde şuf'a: Satılan bir mülk üzerinde ortaklık veya komşu-
luk sebebiyle, satılan bu mala müşteri üzerinde takarrür eden şartlar dâiresinde
cebren mâlik olma hakkına hâiz olmaktır. Şuf'a, satılan bir malı müşteriye kaç-
a verildiyse o fiyatla mal edinme hakkına mâlik olmaktır. Taşınmaz mallar üzerinde ş-
f'a hakkı, o mal taksim olununcaya kadar devam eder. Meselâ bir tarla ve bahçe
taksim edilip de sınırlar ayrılarak yollar ta'yîn edildiği zaman şuf'a nihayet bulur.

۲- بَابُ عَرْضِ الشُّفْعَةِ عَلَى صَاحِبِهَا قَبْلَ الْبَيْعِ

2- Şuf'a Hakkı Sahibi Olan Ortağına Şuf'ayı Arzetmesi Halinde Bu Şuf'ayı İptal Eder mi Etmez mi Bâbı

وَقَالَ الْحَكَمُ إِذَا أَدْنَى لَهُ قَبْلَ الْبَيْعِ فَلَا شُفْعَةَ لَهُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ مَنْ بَيْعَتْ شُفْعَتُهُ وَهُوَ شَاهِدٌ لَا يُغَيِّرُهَا فَلَا شُفْعَةَ لَهُ.

Hakem şöyle dedi: Şuf'a hakkına sahip kişi, malı satmak isteyen ortağına satmadan önce izin verdiğinde, artık izin veren ortak için şuf'a kalmaz.

Şa'bî de şöyle dedi: Her kim kendisi hazır ve şahit iken şuf'ası satılır da bu satışı değiştirmezse, artık onun şuf'a hakkı yoktur.

۲۲۵۸- حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ قَالَ وَقَفْتُ عَلَى سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ فَجَاءَ الْمَسُورُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى إِحْدَى مَتَكَيْيَ إِذْ جَاءَ أَبُو رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا سَعْدُ اتَّبِعْ مِنِّي بَيْتِي فِي دَارِكَ فَقَالَ سَعْدٌ وَاللَّهِ مَا أَتْبَاعُهُمَا فَقَالَ الْمَسُورُ وَاللَّهِ لَتَبْتَاعَهُمَا فَقَالَ سَعْدٌ وَاللَّهِ لَا أَزِيدُكَ عَلَى أَرْبَعَةِ آلَافٍ مُنْجَمَةً أَوْ مُقَطَّعَةً قَالَ أَبُو رَافِعٍ لَقَدْ أُعْطِيتُ بِهَا خَمْسَ مِائَةِ دِينَارٍ وَلَوْ لَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِسَقْبِهِ مَا أُعْطِيتُكُمَا بِأَرْبَعَةِ آلَافٍ وَأَنَا أُعْطِيتُ بِهَا خَمْسَ مِائَةِ دِينَارٍ فَأَعْطَاهَا إِيَّاهُ.

2258- Amr ibnu Şerîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sa'd ibnu Ebî Vakkas'ın yanında durdum. Akabinde Misver ibnu Mahreme geldi ve elini benim omzumun birinin üzerine koydu. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in azatlı kölesi Ebû Râfî' geldi ve şöyle dedi:

-Ey Sa'd! Senin ikâmet ettiğin yerde bulunan iki tane evimi satın al. Sa'd şöyle dedi:

-Vallahi ben o iki evi satın almıyorum. Bunun üzerine Misver:

-Vallahi sen bu iki evi muhakkak satın alacaksın, dedi. Sa'd, Ebû Râfi'e:

-Vallahi ben sana dört bin dirhemden fazla vermem, bu da taksitle olacak, dedi. Ebû Râfi de şöyle dedi:

-Bu iki evime karşılık bana beş yüz dînâr verilmiştir. Eğer ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi "Komşu komşuya en hak sahibidir" buyururken işitmemiş olsaydım, bu iki odalı mekânımı, ona karşılık beş yüz dinar teklif edilmiş olduğum hâlde, onu sana dört bin dirheme vermezdim, dedi. Akabinde o yeri Sa'd'e verdi.¹³⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6977, 6978, 6980, 6981)

۳- بَابُ أَيِّ الْجَوَارِ أَقْرَبُ

3- Bâb: Hangi Komşuluk Daha Yakındır?

۲۲۵۹- حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح وَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا شَبَّابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍاءُ قَالَ سَمِعْتُ طَلْحَةَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَلِأَيِّ أَیهِمَا أَهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكَ بَابًا.

2259- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Benim iki komşum vardır. He-

¹³⁷ Senin ikamet ettiğin yerde iki tane evimi satın al sözü, ortağın, şuf'a hakkından dolayı satıştan önce kendi ortağına satış arz etme hakkının olduğuna dalalet eder. Bu hadîste dört sahâbî ismi geçmiştir: Ebû Râfi, Sa'd ibnu Ebu Vakkas, Misver ve Mahreme. Ebû Râfi, Mısırlı'dır. Evvelâ Abbâs'ın kölesi idi. Abbâs, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e hibe etmiştir. Abbâs Müslüman olunca, Ebû Râfi', Abbâs'ın İslâm'a girişini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e müjdelemiş, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bu müjdeye karşılık kendisini hürriyete kavuşturmuştur. Ali'nin halîfeliği zamanında ölmüştür. Bu hadîs, şuf'a hakkının subûtu hususunda en mühim şer'î esâsları ihtiva etmektedir. Bunlardan biri; "Komşu komşunun malında en haklı bir şefi'dir" esâsıdır. Diğer bir esâs, şuf'a hakkının mutlak olarak sabit olmasıdır. Bunda bu hakkı hâiz olan şefi'in hâzir, gâib, şehirli, köylü; Müslüman, zımmî; küçük, büyük olmasının hiçbir farkı yoktur.

diye vermek istediğimde hediyemi bu ikisinden hangisine vereyim? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kapısı sana en yakın olan komşuna ver.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2595, 6020)

٣٧- كِتَابُ الْإِجَارَةِ

37- KİTÂBUL-İCÂRE¹³⁸ (KİRALAMA KİTABI)

١- بَابُ اسْتِئْجَارِ الرَّجُلِ الصَّالِحِ

1- Ücretle Tutulan İşçinin Salih Bir Kimse Olması Bâbı

وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى ﴿إِنْ خَيْرَ مَنْ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ﴾ وَالْخَازِنُ الْأَمِينُ
وَمَنْ لَمْ يَسْتَغْمِلْ مَنْ أَرَادَهُ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Kadınlardan biri de şöyle demişti: “Ey babacığım! Onu ücretli tut; ücretli tuttuğun kimselerin en hayırlısı, kuvvetli ve güvenilir olan-
dır.»¹³⁹ Kasas: 26

Hazînedar, emindir. Ve hırsla iş yapmak isteyeniyi kullanmak istemeyen imamlar.

٢٢٦٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي
جَدِّي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى

138 İcare, karşılık verme, ödeme, bir malın bir menfaat karşılığı başkasına ödünç verilmesi.

139 Buhârî, iyi kişinin ücretle adam tutmasına misâl olmak üzere, Mûsâ aleyhisselam'ın Şuayb aleyhisselam tarafından ücretle tutulması kıssasını işaret etmiş oluyor.

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخَازِنُ الْأَمِينُ الَّذِي يُؤَدِّي مَا أَمَرَ بِهِ طَيِّبَةً نَفْسُهُ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ.

2260- Ebû Mûsâ el-Eş'ârî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kendisine emredilen vazifeyi gönlü hoş ve temiz olarak yerine getiren emin hazînedar kimse, sadaka veren iki kişiden biridir.”

٢٢٦١ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هَلَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعِيَ رَجُلَانِ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَقُلْتُ مَا عَمِلْتُ أَكُفِّرُنِي عَنْهُمَا يَطْلُبَانِ الْعَمَلَ فَقَالَ لَنْ أَوْ لَا نَسْتَغْمِلُ عَلَى عَمَلِنَا مَنْ أَرَادَهُ.

2261- Ebû Mûsâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben beraberimde Eş'ârî kabilesinden iki kişi olduğu hâlde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına vardım. Bu kişiler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden iş istediler. Bunun akabinde ben:

-Bunların iş isteyeceklerini bilmiyordum, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Biz, hırsla iş yapmak isteyen işimiz üzerine kullanmayız.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3038, 4341, 4343, 4344, 6124, 6923, 7149, 7156, 7157, 7172)

٢ - بَاب رَغَى الْغَنَمِ عَلَى قَرَارِيطَ

2- Karârî¹⁴⁰ Karşılığında Koyun Gütmek Bâbı

٢٢٦٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا رَغَى الْغَنَمَ فَقَالَ أَصْحَابُهُ وَأَنْتَ فَقَالَ نَعَمْ كُنْتُ أَرْعَاهَا عَلَى قَرَارِيطَ لِأَهْلِ مَكَّةَ.

140 Karârî lâfzı, nakit para birimi olan Kîrâl'ın çoğuludur ki dinarın veya dirhemden bir cüzüdüdür.

2262- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah’ın gönderdiği peygamberlerin istisnasız hepsi koyun çobanlığı yapmıştır. Bunun üzerine sahâbîleri: Sen de mi koyun güttün? diye sordular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Evet, ben de Mekke ehli için bir miktar karârât karşılığında koyun güderdim.”

۳- بَابِ اسْتِئْجَارِ الْمُشْرِكِينَ عِنْدَ الضَّرُورَةِ أَوْ إِذَا لَمْ يَوْجَدْ أَهْلَ الْإِسْلَامِ وَعَامِلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَهُودَ خَيْرَ

3- Zaruret Halinde veya Müslüman Bir Kimse Bulunmadığı Zaman Müşriklerin Ücret Karşılığında Tutulması Bâbı

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber Yahudilerini toprağı işlemek üzere görevlendirmiştir.

۲۲۶۳- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَاسْتَأْجَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ رَجُلًا مِنْ بَنِي الدَّيْلِ ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ بْنِ عَدِيٍّ هَادِيًا خَرِيتَا الْخَرِيتِ الْمَاهِرُ بِالْهِدَايَةِ قَدْ غَمَسَ يَمِينَ حِلْفٍ فِي آلِ الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ وَهُوَ عَلَى دِينِ كُفَّارٍ قُرَيْشٍ فَأَمَنَاهُ فَدَفَعَا إِلَيْهِ رَاِحِلَتَيْهِمَا وَوَاعَدَاهُ غَارَ ثَوْرِ بَغْدَ ثَلَاثَ لَيَالٍ فَأَتَاهُمَا بِرَاِحِلَتَيْهِمَا صَبِيحَةَ لَيَالٍ ثَلَاثَ فَارْتَحَلَا وَالطَّلَقَ مَعَهُمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ وَالِدُ الدَّيْلِيِّ فَأَخَذَ بِهِمْ أَسْفَلَ مَكَّةَ وَهُوَ طَرِيقُ السَّاحِلِ.

2263- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekir -Allah ondan razı olsun- Dîloğullarından sonra Abd ibnu Adiyogullarından yol kılavuzluğunda tecrübeli birini ücretle tuttular.

Bu adam Âsî ibnu Vâil ailesi içinde yemin ederek elini kana batır-

miştı¹⁴¹ ve hâlen Kureyş kâfirlerinin dini üzere idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekir -Allah ondan razı olsun- onun doğruluğuna itimat ettiler de develerini ona teslim ettiler ve üç gece sonra develeriyle beraber Sevr mağarasında buluşmak üzere anlaştılar. Bu kılavuz kişi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekir'in develeriyle üçüncü gecenin sabahında Sevr mağarasına onların yanına geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir, beraberlerinde Âmir ibnu Fuhayre ve kılavuz olduğu hâlde Mekke'ye doğru yola çıktılar. Rehber onları alıp Mekke altlarına kadar getirdi. Gittikleri yol sahil yoludur.

٤- بَابُ إِذَا اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا لِيَعْمَلَ لَهُ بَعْدَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أَوْ بَعْدَ شَهْرٍ أَوْ بَعْدَ سَنَةٍ جَزَاءً وَهُمَا عَلَى شَرْطِهِمَا الَّذِي اشْتَرَطَاهُ إِذَا جَاءَ الْأَجَلُ

4- Bir Kimse Üç Gün Sonra veya Bir Ay Sonra veya Bir Sene Sonra Kendisine Bir İş Yapması İçin Bir Kimseyi Ücretle Tutsa, Bu Caiz Olur ve O Müddet Geldiği Zaman Ücretle Tutan ve Tutulan, Yapmış Oldukları Şartları Üzerinde Olurlar Bâbı

٢٢٦٤- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ وَاسْتَأْجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ رَجُلًا مِنْ بَنِي الدَّيْلِ هَادِيًا خَرِيتًا وَهُوَ عَلَى دِينِ كُفَّارٍ قُرَيْشٍ فَدَفَعَا إِلَيْهِ رَاِحِلَتَيْهِمَا وَوَعَدَاهُ غَارَ ثَوْرٍ بَعْدَ ثَلَاثِ لَيَالٍ بِرَاِحِلَتَيْهِمَا صَبَحَ ثَلَاثَ.

2264- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekir, Dîloğullarından sonra Abd ibnu Adiyyoğullarından yol kılavuzluğunda tecrübeli Abdullah ibnu Uraykıt'ı ücretle tuttular. O kişi Kureyş dini üzere kâfir biri idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebû Bekir onun doğruluğuna itimat ettiler de develerini ona teslim ettiler. Üç gece sonra deve-

141 Câhiliyette Arablar, iki kişi veya iki kabile arasında yemîn ederek, bir dostluk akdettiklerinde, bu akdi gözlerinde canlandırmak ve kuvvetlendirmek için bir kab içine kan ve zağferân gibi renkli bir madde koyarak ellerini ona batırırlardı.

leriyle beraber Sevr mağarasında buluşmak üzere anlaştılar.

۵- بَابُ الْأَجْرِ فِي الْقَزْوِ

5- Savaşta İken Ücretli Kişi Tutmanın Hükümü Bâbı

۲۲۶۵- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَكَانَ مِنْ أَوْثَقِ أَعْمَالِي فِي نَفْسِي فَكَانَ لِي أَجِيرٌ فَقَاتَلَ إِنْسَانًا فَعَضَّ أَحَدَهُمَا إِصْبَعٌ صَاحِبِهِ فَاتَّزَعُ إِصْبَعُهُ فَأَلْدَرَ نَيْتَهُ فَسَقَطَتْ فَأَنْطَلَقَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمْدَرَ نَيْتَهُ وَقَالَ أَقِيدْهُ إِصْبَعُهُ فِي فَيْكِ تَقْضُمَهَا قَالَ أَحْسِبُهُ قَالَ كَمَا يَقْضُمُ الْفَحْلُ .

2265- Ya'lâ ibnu Umeyye -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Tebuk savaşında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber savaştım. Bu savaş, amellerimin en güvenli ve en sağlamından olmuştur. Benim ücretli bir hizmetçim vardı. Bu hizmetçi yolda birisi ile dövüştü. İki kavgacıdan biri öbürünün parmağını ısırdı. Hizmetçi, elini ısırان kişinin ağzından hızla çekti de, ısırانın ön dişini söktü. Dişi düşen kişi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şikâyet etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dişinden dolayı ne diyet ödetti ne de kısas uygulattı ve şöyle buyurdu:

“Bu adam elini senin ağzın içinde bırakır mı ki, sen erkek devenin yan dişleriyle yem yediği gibi, onun elini yiyesin?” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1848, 2265, 2973, 4417, 6893)

۲۲۶۶- قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ وَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ جَدِّهِ بِمِثْلِ هَذِهِ الصِّفَةِ أَنَّ رَجُلًا عَضَّ يَدَ رَجُلٍ فَأَلْدَرَ نَيْتَهُ فَأَمْدَرَهَا أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

2266- İbnu Cureyc -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bana Abdullah ibnu Ebî Muleyke, dedesinden bu kıssanın benzerini haber verip şöyle dedi:

Bir adam diğerinin elini ısırdı, o da elini çekmesiyle ısıranın dişini düşürdü. Ebû Bekir de o dişten dolayı ne diyet ödetti ne de kısas uyguladı.

٦- بَاب مَنْ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَبَيَّنَ لَهُ الْأَجَلَ وَلَمْ يَبَيِّنِ الْعَمَلَ

6- Ücret Karşılığında Birini Tutan, Hizmet Müddetini Açıklayıp da Yapacağı İş Açıklamayan Kimse Bâbı

لَقَوْلِهِ ﴿إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَلْكَحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ: ﴿وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ﴾ يَا جَرُّ فَلَانَا: يُعْطِيهِ أَجْرًا. وَمِنْهُ فِي التَّغْزِيَةِ: أَجْرَكَ اللَّهُ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Adam da demişti ki: “Bana sekiz yıl ücretli durmana karşılık şu iki kızımdan birini seninle evlendirmek istiyorum. Eğer on seneyi tamamlarsan, bu, senden bir iyilik olur. Ben sana güçlük vermek istemem. İnşallah beni iyilerden bulacaksın.”

Mûsâ da şöyle demişti: “Bu, benimle senin arandadır. Hangi süreyi tamamlarsam bana karşı düşmanlık yok demektir. Söylediklerimize Allah vekildir.” Kasas: 27-28

يَا جَرُّ فَلَانَا “Ona ücret veriyor” demektir. Ölü taziyesinde söylenilen, أَجْرَكَ اللَّهُ (Êcerekellâhu) “Allah senin ecrinin versin” sözü de böyledir.

٧- بَاب إِذَا اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا عَلَى أَنْ يُقِيمَ حَائِطًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ جَارَ

7- Yıkılmak Üzere Olan Bir Duvarı Doğrultmak Üzere İşçi Tutmak Câizdir Bâbı

٢٢٦٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَنْ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ يَزِيدُ أَحَدَهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ وَغَيْرُهُمَا قَالَ قَدْ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ

عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَنِي أَبِي بْنُ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْطَلَقَا فَوَجَدَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَ قَالَ سَعِيدٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَرَفَعَ يَدَيْهِ فَاسْتَقَامَ قَالَ يَغْلَى حَسِبْتُ أَنْ سَعِيدًا قَالَ فَمَسَحَهُ بِيَدِهِ فَاسْتَقَامَ ﴿لَوْ شِئْتُ لَأَخَذْتُ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾ قَالَ سَعِيدٌ أَجْرًا نَأْكُلُهُ.

2267- Ubeyy ibnu Ka'b -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

«Yine yollarına devam etmişlerdi. Nihayet bir kasaba halkına geldikleri zaman, onlardan yiyecek istemişler, onlar ise bundan kaçınmışlardı. Bu sırada orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar bulmuşlardı ki, o kul onu hemen doğrultuvermişti. Mûsâ da ona şöyle demişti: “Eğer dileseydin buna karşılık bir ücret alırdın» Kehf: 77

Saîd ibnu Cubeyr şöyle dedi: Hızır eliyle duvara şöyle işaret etti ve ellerini yukarı doğru kaldırdı ve duvar da düzeldi.

Ya'lâ ibnu Müslim: Ben Saîd'in, Hızır elini duvara meshetti de onu doğrulttu dediğini zannettim, demiştir.

«Eğer dileseydin elbet buna karşı bir ücret alırdın» Saîd bu ayetin: “Yiyeceğimiz bir ücret alırdın” anlamında olduğunu söylemiştir.

۸- بَابُ الْإِجَارَةِ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ

8- Gündüzün Yarısına Kadar Ücret Akdi Bâbı

۲۲۶۸- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَثَلُكُمْ وَمَثَلُ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ أَجْرَاءَ فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ غُدُوَّةٍ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِرَاطٍ فَعَمِلْتُ الْيَهُودُ ثُمَّ قَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ عَلَى قِرَاطٍ فَعَمِلْتُ النَّصَارَى ثُمَّ قَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنَ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ عَلَى قِرَاطَيْنِ فَأَنْتُمْ هُمْ فَعَصَبَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى فَقَالُوا مَا لَنَا أَكْثَرَ عَمَلًا وَأَقْلَ عَطَاءً قَالَ هَلْ نَقَصْتَكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ قَالُوا لَا قَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أَوْيَهُ مِنْ أَشَاءُ.

2268- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizin misaliniz ile Yahudi ve Hristiyanların misali ücretle bir adam tutup da: Bir kîrât karşılığında sabahtan gündüzün ortasına kadar kim çalışır? diyen kimse gibidir. Yahudiler günün yarısına kadar çalıştılar. Sonra o adam şöyle der:

-Bir kîrât karşılığında gündüzün ortasından ikinci namazına kadar kim benim için çalışır? Hristiyanlar bu vakitlerde çalışırlar. Sonra o adam şöyle der:

-İki kîrât karşılığında ikinci namazından güneş batana kadar kim benim için çalışır? İşte sizler onlarsınız. Yahudi ve Hristiyanlar bu işe sinirlenip dediler ki:

-Bizler daha çok çalıştığımız hâlde, neden bize daha az karşılık veriliyor? Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: «*Ecrinizden bir şey eksilterek sizlere zulmettim mi?*» Onlar, hayır, dediler. Allah Azze ve Celle: “*Bu benim fazlımdır. Onu dilediğime veririm.*” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 557, 2269, 3459, 5021, 7467, 7533)

٩- بَابُ الْإِجَارَةِ إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ

9- İkinci Namazına Kadar Ücret Akdi Yapmak Bâbı

٢٢٦٩- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّمَا مَثَلُكُمْ وَالْيَهُودُ وَالنَّصَارَى كَرَجُلٍ اسْتَعْمَلَ عُمَّالًا فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِرَاطٍ قِرَاطٍ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ عَلَى قِرَاطٍ قِرَاطٍ ثُمَّ عَمِلَتِ النَّصَارَى عَلَى قِرَاطٍ قِرَاطٍ ثُمَّ أَنتُمْ الَّذِينَ تَعْمَلُونَ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى مَغَارِبِ الشَّمْسِ عَلَى قِرَاطَيْنِ قِرَاطَيْنِ فَفَضِبَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ عَمَلًا وَأَقَلُّ عَطَاءً قَالَ هَلْ ظَلَمْتُمْ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا قَالُوا لَا فَقَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أَوْيَهُ مِنْ أَشَاءُ.

2269- Abdullah İbnü Ömer ibnül-Hattab -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizin misaliniz ile Yahudi ve Hristiyanların misali ücretle işçiler tutup da: Bir kîrât karşılığında sabahtan gündüzün ortasına kadar kim çalışır? diyen kimse gibidir. Yahudiler günün yarısına kadar çalıştılar. Sonra Hristiyanlar bir kîrât karşılığında çalıştılar. Sonra sizler iki kîrât karşılığında ikinci namazından güneşin batışına kadar çalışırsınız. Yahudi ve Hristiyanlar bu işe sinirlenip dediler ki:

-Bizler daha çok çalıştığımız hâlde, neden bize daha az karşılık veriliyor? Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«*Ecrinizden bir şey eksilterek sizlere zulmettim mi?*» Onlar, hayır, dediler. Allah Azze ve Celle: “*Bu benim fazlımdır. Onu dilediğime veririm.*” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 557, 2268, 3459, 5021, 7467, 7533)

۱۰ - بَابُ إِنَّمَا مَنْ مَنَعَ أَجْرَ الْأَجِيرِ

10- Ücretle Tutulan Kimsenin Ücretini Vermeyen Kimsenin Günâhı Bâbı

۲۲۷۰ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَغْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ خُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ.

2270- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: Üç sınıf insan vardır ki, kıyamet gününde ben onların hasmıyım: Benim adıma yemin edip söz verip sonra da ahdini bozan kimse. Hür bir insanı köle diye bilerek ve kasten satıp onun parasını yiyen kimse. Bir işçiye ücretle tutup, onu çalıştırıp işi tam yaptırıp, sonra da onun ücretini vermeyen kimse.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2227)

۱۱- بَابُ الْإِجَارَةِ مِنَ الْعَصْرِ إِلَى اللَّيْلِ

11- İkindiden Geceye Kadar Ücret Akdi Yapmak Bâbı

۲۲۷۱- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَثَلُ الْمُسْلِمِينَ وَالْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ قَوْمًا يَعْمَلُونَ لَهُ عَمَلًا يَوْمًا إِلَى اللَّيْلِ عَلَى أَجْرٍ مَعْلُومٍ فَعَمِلُوا لَهُ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ فَقَالُوا لَا حَاجَةَ لَنَا إِلَى أَجْرِكَ الَّذِي شَرَطْتَ لَنَا وَمَا عَمَلْنَا بِاطِلٍ فَقَالَ لَهُمْ لَا تَفْعَلُوا أَكْمِلُوا بَقِيَّةَ عَمَلِكُمْ وَخَذُوا أَجْرَكُمْ كَامِلًا فَأَبَوْا وَتَرَكُوا وَاسْتَأْجَرَ أُجْرَتَيْنِ بَعْدَهُمْ فَقَالَ لَهُمَا أَكْمِلَا بَقِيَّةَ يَوْمِكُمَا هَذَا وَلَكُمْمَا الَّذِي شَرَطْتُ لَهُمْ مِنَ الْأَجْرِ فَعَمِلُوا حَتَّى إِذَا كَانَ حِينَ صَلَاةِ الْعَصْرِ قَالَ لَكَ مَا عَمَلْنَا بِاطِلٍ وَلَكَ الْأَجْرُ الَّذِي جَعَلْتُ لَنَا فِيهِ فَقَالَ لَهُمَا أَكْمِلَا بَقِيَّةَ عَمَلِكُمَا مَا بَقِيَ مِنَ النَّهَارِ شَيْءٌ يَسِيرٌ فَأَبَيَا وَاسْتَأْجَرَ قَوْمًا أَنْ يَعْمَلُوا لَهُ بَقِيَّةَ يَوْمِهِمْ فَعَمِلُوا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمْ حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ وَاسْتَكْمَلُوا أَجْرَ الْفَرِيقَيْنِ كِلَيْهِمَا فَذَلِكَ مَثَلُهُمْ وَمَثَلُ مَا قَبِلُوا مِنْ هَذَا الثَّوْرِ.

2271- Ebû Musa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Müslümanlarla Yahudi ve Hıristiyanlar’ın misali, bir gün boyunca çalışması için bir topluluğu belli bir ücretle tutan kimseye benzer. O topluluk, o adam için gündüzün ortasına yani öğleye kadar çalıştılar ve:

-Senin bize vermeyi şart kıldığın ücrete bizim ihtiyacımız yoktur. İşlediğimiz iş batıldır, dediler. İş veren onlara dedi ki:

-Böyle yapmayın, işinizi yarım bırakmayın! İşinizin geri kalanını tamamlayın da ücretinizi tam olarak alın. Onlar çalışmaktan çekinip, işi terk ettiler.

Daha sonra onların ardından başkalarını ücretle tuttu ve onlara şöyle dedi:

-Şu gününüzün geri kalan zamanını siz tamamlayın da şunlara şart

kıldığım ücrete sizler hak kazanın. Bu kimseler çalışmaya başladılar. İkinci namazının vakti geldiğinde ise şöyle dediler:

-Şimdiye kadar işlediğimiz bir ücrete tâbi değildir. Bu iş senin olsun ve bu hususta bize vermeyi şart ettiğin ücret de senin olsun.

İşçi çalıştıran bunlara dedi ki: -Öyle yapmayın işinizin geri kalanını tamamlayın da ücretinizi alın. Gündüzden geri kalan ancak az bir şeydir. Fakat onlar çalışmayı kabul etmediler. İşçi çalıştıran bunların günlerinin kalanını tamamlamak ve kendisi için çalışmak üzere bir topluluk daha işçi tuttu. Bunlar güneş batıncaya kadar evvelkilerin günlerinin kalanında çalıştılar ve evvelki iki kabile işçinin ikisinin ücretlerini tam olarak aldılar.

İşte bu, Müslümanların ve bu nurdan kabul ettikleri şeyin misalidir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 558)

١٢ - بَاب مَنْ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَتَرَكَ الْأَجِيرُ أَجْرَهُ

12- Ücret Karşılığında Birini Tutup, İş Bitiminde İşçinin Hak Ettiği Ücretini Almadan Gitmesi Bâbı

٢٢٧٢ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الطَّلَقُ ثَلَاثَةٌ رَهْطٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّى أَوْوَا الْمَبِيتَ إِلَى غَارٍ فَدَخَلُوهُ فَالْحَدَرَتِ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ فَقَالُوا إِلَهَ لَا يُنْجِيكُمْ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ إِلَّا أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ بِصَالِحِ أَعْمَالِكُمْ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ اللَّهُمَّ كَانَ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ وَكُنْتُ لَا أَغْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا وَلَا مَالًا فَتَأَى بِي فِي طَلَبِ شَيْءٍ يَوْمًا فَلَمْ أَرْحُ عَلَيْهِمَا حَتَّى تَامَا فَحَلَبْتُ لَهُمَا غُبُوقَهُمَا فَوَجَدْتُهُمَا نَائِمَيْنِ وَكَرِهْتُ أَنْ أَغْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا أَوْ مَالًا فَلَبِثْتُ وَالْقَدْحُ عَلَى يَدَيَّ أَلْتَمَطُّرُ اسْتَيْقَظَهُمَا حَتَّى بَرَقَ الْفَجْرُ فَاسْتَيْقَظَا فَشَرَبَا غُبُوقَهُمَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ فَفَرِّجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ فَانْفَرَجَتْ شَيْئًا لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ الْآخِرُ اللَّهُمَّ كَانَتْ لِي بِنْتُ عَمٍّ كَانَتْ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ فَأَرَدْتُهَا عَنْ نَفْسِهَا فَاِمْتَنَعَتْ مِنِّي حَتَّى أَلَمْتُ بِهَا سَنَةً مِنَ السَّنِينَ فَجَاءَنِي فَأَعْطَيْتَهَا عِشْرِينَ وَمِائَةً دِينَارٍ عَلَى أَنْ تُخَلِّيَ بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِهَا فَفَعَلْتُ حَتَّى إِذَا قَدَرْتُ عَلَيْهَا قَالَتْ لَا أَحِلُّ لَكَ أَنْ تُفْضَ الْخَاتَمَ إِلَّا بِحَقِّهِ فَتَخَرَّجْتُ مِنَ الْوُقُوعِ عَلَيْهَا فَالْصَّرَفْتُ عَنْهَا وَهِيَ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ وَتَرَكْتُ الذَّهَبَ الَّذِي أَعْطَيْتَهَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَأَفْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ فَأَنْفَرَجْتَ الصَّخْرَةَ غَيْرَ أَنَّهُمْ لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ مِنْهَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ الثَّالِثُ اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَأْجَرْتُ أَجْرَاءَ فَأَعْطَيْتُهُمْ أَجْرَهُمْ غَيْرَ رَجُلٍ وَاحِدٍ تَرَكَ الَّذِي لَهُ وَذَهَبَ فَتَمَرَّتْ أَجْرُهُ حَتَّى كَثُرَتْ مِنْهُ الْأَمْوَالُ فَجَاءَنِي بَعْدَ حِينٍ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ أَذْ إِلَيَّ أَجْرِي فَقُلْتُ لَهُ كُلُّ مَا تَرَى مِنْ أَجْرِكَ مِنَ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْقَنَمِ وَالرَّقِيقِ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَسْتَهْزِئْ بِي فَقُلْتُ إِنِّي لَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ فَأَخَذَهُ كُلَّهُ فَاسْتَأْفَقَهُ فَلَمْ يَتْرَكْ مِنْهُ شَيْئًا اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَأَفْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ فَأَنْفَرَجْتَ الصَّخْرَةَ فَخَرَجُوا يَمْشُونَ.

2272- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden evvelki milletlerden üç kişi bir sefere gittiler, nihayet geceleme ve barınmak için dağda bir mağaraya sığındılar. Mağaraya girdiklerinde dağdan bir kaya parçası aşağıya düştü ve bunların bulundukları mağaranın ağzını kapadı. Bunlardan biri şöyle dedi:

-Şu muhakkak ki sizleri bu kayadan, amellerinizin iyisi ile Allah ‘a dua etmenizden başka hiç bir şey kurtaramaz. Bunun üzerine onlardan biri şöyle dedi:

-Allahım! Benim yaşlı babamla annem vardı. Ben her gün bunların akşam sütünü içirmeden evvel aileme ve hizmetçilerime süt içirmezdim. Günlerden bir gün bir şey aramaktaki çalışmam beni uzaklaştırmıştı da anne ve babam uyuyuncaya kadar dönüp gelememiştim. Akşam sütünü sağıp geldiğimde, bu ihtiyaçların ikisini de uyuyor buldum. Bunlara sütlerini içirmeden evvel aileme ve hizmetçime süt vermeyi çirkin gördüm. Süt bardağı elimde olduğu hâlde, bunların uyanmalarını bekleyerek tâ sa-

bah olana kadar dikilip durdum. O zaman uyandılar ve sütlerini içtiler. Allahım, eğer bu amelimi rızanı istemek için yapmış isem, içinde bulunduğumuz şu kayadan bize bir çıkış yolu ver. Bunun akabinde kaya biraz açıldı, fakat çıkmaya muktedir olmadılar.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Bir diğeri şöyle dedi:

-Allahım! Bana insanların en sevimlisi gelen amcamın bir kızı vardı. Ben onu arzuladım, fakat o benden sakındı. Nihayet ona yıllardan bir kıtlık yılı erişti. Amcamın kızı bana geldi, ihtiyacını söyledi. Ben de ona, benimle olması şartıyla yüz yirmi dinar verdim. O da bu vaadini yerine getirdi. Nihayet ben arzumu yerine gerçekleştirmek için ona yaklaştığımda bana: Bekaret mührümü nikâh bağı olmadan hiçbir sebeple açmanı sana helal etmem, dedi. Artık ben de haram işlememek için insanların bana en sevimlisi olan o kızın yanından ayrıldım. Ve ona verdiğim altınları da bıraktım. Allahım! Eğer ben bu günahı yalnız senin rızan ve sevgini kazanmak için kaçındıysam, içinde kapandığımız şu kayadan bizi kurtar.

Kaya biraz daha açıldı, fakat bunlar yine oradan çıkmaya muktedir olmadılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem devamla şöyle buyurdu: Üçüncüsü de şöyle dedi:

-Allahım! Ben bir keresinde bir takım işçileri ücretle tuttum. İşlerinden bir işçi hariç bunların hepsinin ücretlerini verdim. Fakat o bir işçi, ücretini almadan bırakıp gitti. Ben onun ücretini ticaretle artırdım. Nihayet bunun bu ücretinden bir hayli mallar çoğaldı. Bir zaman sonra bu işçi bana geldi, ve:

-Ey Allah'ın kulu, bana ücretimi öde, dedi. Ben de ona: Şu gördüğün deve, sığır, koyun ve bunlara bakan köle ne varsa hepsi senindir, dedim. Bu işçi: Ey Allah'ın kulu, benimle alay etme, dedi. Ben de ona: Ben seninle alay etmiyorum, malını al, götür, dedim. O da bunların hepsini aldı ve sürüp götürdü. Bunlardan hiçbir şey bırakmadı.

Allahım, ben bu hayır ve doğruluğumu senin rızan ve sevgini istemek için yaptıysam, içinde kapandığımız şu kayadan bizi kurtar.

Bunun üzerine kaya tamamen açıldı. Bunlar da mağaradan çıkıp gittiler". (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2215)

۱۳- بَاب مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ لِيَحْمِلَ عَلَى ظَهْرِهِ ثُمَّ تُصَدَّقَ بِهِ وَأَجْرَةُ الْحَمَالِ

13- Sırtı Üzerinde Odun Taşımak Sonra Da Ondan Kazandığını Sadaka Yapan Kimse Ve Hammâl Ücreti Bâbı

۲۲۷۳- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقُرَشِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَمَرَنَا بِالصَّدَقَةِ انْطَلَقَ أَحَدُنَا إِلَى السُّوقِ فَيَحَامِلُ فَيُصِيبُ الْمُدَّ وَإِنْ لَبِغْضِهِمْ لِمِائَةِ أَلْفٍ قَالَ مَا تَرَاهُ إِلَّا نَفْسَهُ.

2273- Ebû Mes'ûd Ensârî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize sadaka vermemizi emrettiğinde, bizler çarşıya gider ve sırtımızda yük taşıyarak hamallık yapar ve bunun karşılığında bir müdlük kazanç elde eder ve onu sadaka olarak verirdik. Bugün onlardan bazılarının yüz binlik malı var.

Ebû Vâil: Bu son sözü ile Ebû Mes'ûd'un ancak kendisini kastettiğini sanıyorum, demiştir.¹⁴²

۱۴- بَابُ أَجْرِ السَّمْسَرَةِ

14- Simsarlık¹⁴³ Ücreti Bâbı

وَلَمْ يَرِ ابْنُ سِيرِينَ وَعَطَاءٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَالْحَسَنُ بِأَجْرِ السَّمْسَارِ بَأْسًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يَقُولَ بَعْ هَذَا الْقَوْبَ فَمَا زَادَ عَلَى كَذَا وَكَذَا فَهُوَ لَكَ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِذَا قَالَ بَعْ بِكَذَا فَمَا كَانَ مِنْ رِبْحٍ فَهُوَ لَكَ أَوْ بَيْنِي وَبَيْنَكَ فَلَا بَأْسَ بِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُسْلِمُونَ عِنْدَ شُرُوطِهِمْ.

142 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, sadaka vermekle emreder olduğu zaman, bu emri sahabelerin fakîrleri duyar ve sadaka vermekteki bol sevabı işittiği için sadaka vermeye rağbet eder, sonra çarşıya çıkar, kadınların mallarından bazı şeyleri ücretle sırtlarında taşır, sonra bu kazandıklarını sadaka olarak verirdiler.

143 Simsâr, satıcı ile satın alıcı arasında araç olan yani komisyon alan adama denir.

İbnu Sîrîn, Atâ ibnu Ebî Rebâh, İbrâhîm en-Nahâî ve el-Hasan, simsarlık yani komisyonculuk ücretinde bir sakınca görmediler.

İbnu Abbâs şöyle dedi: Bu elbiseyi sat, şu ve şu fiyat üzerine fazla olan senindir demekle bir sakınca yoktur.

İbnu Sîrîn de şöyle dedi: Bunu şu fiyata sat, kârdan olan şey senindir veya benimle senin aradadır, dediği zaman bunda bir sakınca yoktur.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Müslümanlar kabul ettikleri şartları yerine getirirler”.

٢٢٧٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُتْلَقَ الرُّكْبَانُ وَلَا يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ قُلْتُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ مَا قَوْلُهُ لَا يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ قَالَ لَا يَكُونُ لَهُ سَمْسَارًا.

2274- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, mal getiren kafiye şehir dışında malın fiyatını bilmeden karşılayıp onlardan malın satın alınmasını yasakladı. Hiçbir şehirli de köylünün adına onun malını satamaz”

Tâvûs dedi ki: Ben İbnu Abbâs’a: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in: “Şehirli, köylünün malını satamaz” sözünün manası nedir? diye sordum. İbnu Abbâs: Şehirli, köylüye simsarlık edemez demektir, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2158)

١٥ - بَابُ هَلْ يُؤَاجِرُ الرَّجُلُ نَفْسَهُ مِنْ مُشْرِكٍ فِي أَرْضِ الْحَرْبِ

15- Bâb: Müslüman Bir Kimse Harb Arazisinde Ücretle Bir Müşrike İş Yapabilir mi?

٢٢٧٥ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ حَدَّثَنَا خُبَّابٌ قَالَ كُنْتُ رَجُلًا قَتَلْنَا فَعَمِلْتُ لِلْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ فَاجْتَمَعَ لِي

عِنْدَهُ فَكَيْتَهُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ لَا أَقْضِيكَ حَتَّى تُكْفِرَ بِمُحَمَّدٍ فَقُلْتُ أَمَا وَاللَّهِ
حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تَبْعَثَ فَلَا قَالَ وَإِنِّي لَمَيِّتٌ ثُمَّ مَبْعُوثٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّهُ سَيَكُونُ لِي
ثَمَّ مَالٌ وَوَلَدٌ فَأَقْضِيكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ
مَالًا وَوَلَدًا﴾

2275- Habbâb İbnu Eret -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben câhiliyet devrinde demirci idim. Benim Âsî ibnu Vâil'den alacağım vardı. Ben alacağımı istemek için ona gittiğimde bana:

-Sen Muhammed'i inkar edip küfretmedikçe, sana alacağınızı vermem, dedi. Ben de:

-Allah seni öldürüp de diriltinceye kadar ben de Muhammed'i inkar etmem, dedim. O bu defa:

-Öyle ise sen de ben ölüp de dirilinceye kadar beni bırak. Bana dirildikten sonra mal ve çocuk verilecek. Sana borcumu bundan öderim, dedi. Bunun üzerine şu âyetler indirildi:

«Ey Muhammed! Âyetlerimizi inkar eden ve “bana mal da çocuk da elbet verilecektir” diyen kimseyi görüyor musun? O, ğayba mı mutali oldu, yoksa Rahman katından bir söz mü aldı?» Meryem: 77-78 (Hadisın geçtiği diğer yerler: 2091, 2425, 4732, 4733, 4734, 4735)

١٦ - بَاب مَا يُعْطَى فِي الرُّقِيَةِ عَلَى أَحْيَاءِ الْعَرَبِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

16- Arap Kabilelerinden Bir Guruba Fatiha Suresi ile Rukye Yapma Karşılığında Ücret Almak Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَقُّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا
كِتَابُ اللَّهِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ لَا يَشْتَرِطُ الْمُعَلِّمُ إِلَّا أَنْ يُعْطَى شَيْئًا فَلْيَقْبَلْهُ وَقَالَ الْحَكَمُ
لَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا كَرِهَ أَجْرَ الْمُعَلِّمِ وَأَعْطَى الْحَسَنُ دَرَاهِمَ عَشْرَةَ وَلَمْ يَرَ ابْنَ سِيرِينَ
بِأَجْرِ الْقِسَامِ بَأْسًا وَقَالَ كَانَ يُقَالُ السُّحْتُ الرُّشُوةُ فِي الْحُكْمِ وَكَانُوا يُعْطَوْنَ عَلَى
الْخُرُوصِ.

İbnu Abbâs şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Karşılığında ücret aldığınız işlerin en haklı olanı Allah’ın Kitabı’dır”.

Şa’bî şöyle dedi: Muallim, ücret almayı şart koşamaz. Ancak şart-sız olarak kendisine bir şey verilirse, onu kabul eder.

Hakem ibnu Uteybe şöyle dedi: Muallim ücretini mekruh gören hiçbir kimse işitmedim.

Hasan da on dirhem muallim ücreti vermiştir.

İbnu Sîrîn, arazilerde mal paylaşırma ve bunun karşılığında bir ücret almada bir sakınca görmemiştir.

Yine İbnu Sîrîn şöyle dedi: Suht, hüküm elde etmek yolunda verilen rüşvettir, denilirdi. İnsanlar, mal takdir ve tahmin etmelerine karşılık, onlara ücret verirlerdi.

٢٢٧٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّغَمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ الطَّلَقُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرَةٍ سَافَرُوهَا حَتَّى نَزَلُوا عَلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَاسْتَضَافُوهُمْ فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّقُوهُمْ فَلَدَغَ سَيِّدُ ذَلِكَ الْحَيِّ فَسَعَوْا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لَا يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوْ أَتَيْتُمْ هَؤُلَاءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ نَزَلُوا لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ عِنْدَ بَعْضِهِمْ شَيْءٌ فَأَتَوْهُمْ فَقَالُوا يَا أَيُّهَا الرَّهْطُ إِنَّ سَيِّدَنَا لَدَغَ وَسَعَيْتَا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لَا يَنْفَعُهُ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ نَعَمْ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرْقِي وَلَكِنْ وَاللَّهِ لَقَدْ اسْتَضَفْنَاكُمْ فَلَمْ تُضَيِّفُونَا فَمَا آتَا بِرَاقٍ لَكُمْ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعَلًا فَصَالَحُوهُمْ عَلَى قَطِيعٍ مِنَ الْقَتَمِ فَانْطَلَقَ يَنْفِلُ عَلَيْهِ وَيَقْرَأُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ فَكَأَنَّمَا نُشِطَ مِنْ عِقَالٍ فَانْطَلَقَ يَمْشِي وَمَا بِهِ قَلْبَةٌ قَالَ فَأَوْفَوْهُمْ جُعْلَهُمُ الَّذِي صَالَحُوهُمْ عَلَيْهِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ ااقْسِمُوا فَقَالَ الَّذِي رَقِيَ لَا تَفْعَلُوا حَتَّى تَأْتِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَذْكُرَ لَهُ الَّذِي كَانَ فَتَنْظُرَ مَا يَأْمُرُنَا فَقَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرُوا لَهُ فَقَالَ وَمَا يُذَرِّبُكَ أَهْهَا رُقِيَةٌ ثُمَّ قَالَ قَدْ أَصَبْتُمْ ااقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ سَهْمًا

فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو
بِشْرِ سَمِعْتُ أَبَا الْمُتَوَكِّلِ بِهَذَا.

2276- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabelerinden bir grup, görevli oldukları bir sefere gitti. Bunlar Arap kabilelerinden bir kabileye uğradılar ve onlardan kendilerini misafir etmelerini istediler. Fakat o kabile bunları misafir etmekten çekindiler. Bu sırada bu kabilenin başkanı bir akrep tarafından sokuldu. Başkanlarına şifa bulmak için uğraşsalar da ona fayda verecek bir şey bulamadılar. Kabilelerden bazıları dediler ki: Buraya uğrayan şu topluluğa gidip durumu anlatsanız, belki bunun tedavisini yapabilen, bu işten anlayan birileri vardır. Kabile halkından bazıları sahabelerin yanına geldiler ve şöyle dediler:

-Ey ahâlî, başkanımızı akrep soktu. Onun için her çareye koştuk, hiçbir şey ona fayda vermiyor. Sizin bildiğiniz bu konuda fayda verecek herhangi bir şey, bir çare var mı? Sahabelerden birisi: "Evet ben varım, Vallahi, ben rukye ederim yani okuyarak tedavi edebilirim. Fakat biz sizden bizi misafir etmenizi istemiştik de siz bizleri misafir etmediniz. Size bizim için bir ücret tayîn etmedikçe, rukye yapıcı değilim, dedi. O oba halkı sahabelerle bir sürü koyun üzerine anlaşma yaptılar. O zat sokulmuş olan oba başkanına gitti. Önce sokulmuş yerin üzerine hafifçe tükürerek Fatiha Suresi'ni okudu. Akabinde oba başkanı sanki hiçbir şey yokmuş gibi kalktı yürüyerek gitti ve kendisinde hiçbir hastalık kalmadı. Bunun üzerine: Üzerinde anlaşmış oldukları ücreti bu sahabeye ödediler.

Daha sonra sahabelerden bazıları: "Bu koyunları paylaştırın," dediler. Fakat rukye eden sahabe: "Hayır, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e gidip, bu durumu anlatalım ve bize ne emredeceğine bakmamıza kadar bu koyunları paylaştırmayalım," dedi.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna geldiler ve kendisine bu durumu anlattılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Fatiha sûresi ile rukye yapan sahabeye şöyle buyurdu:

-“Fâtiha suresi ile rukye yapıldığını nereden biliyorsun?” Sonra seferden gelen o topluluğa şöyle buyurdu:

-“Bu konuda isabet ettiniz.¹⁴⁴ Koyunları aranızda taksim edin ve beraberinizde benim için de bir hisse ayırın.” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi

ve sellem bu sözünün akabinde gülümsedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2276, 5007, 5736, 5749)

١٧ - بَابُ ضَرِيَّةِ الْعَبْدِ وَكَعَاهِدِ ضَرَائِبِ الْإِمَاءِ

17- Kölenin Ödeyeceği Vergi ile Kadın Kölelerin Vergilerini İyi Gözetleme Bâbı

٢٢٧٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ حَجَّم أَبُو طَيِّبَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ لَهُ بِصَاعٍ أَوْ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَكَلَّمَ مَوَالِيَهُ فَخَفَّفَ عَنْ غَلَّتِهِ أَوْ ضَرِيَّتِهِ.

2277- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Taybe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i hacamat yaptı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Taybe'ye bir veya iki sa'¹⁴⁵ hurma verilmesini emretti. Kölenin sahiplerine de onun günlük vergisini hafifletmelerini emretti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2102, 2277, 2280, 2281, 5696)

١٨ - بَابُ خَرَاكِ الْحَجَّامِ

18- Hacamat Tedâvîsi Yapanın Ücreti Bâbı

٢٢٧٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ.

2278- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hacamat oldu ve hacamat

144 Onların isabet ettikleri şey, rukye konusunda ki isabetleri olabileceği gibi, rukye sonucunda aldıkları koyunlardaki tasarrufu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sormaları, O'na danışmaları konusunda isabet etmeleri de olabilir. Veya bundan daha genel bir şey için de olabilir.

145 Bir sa', 1040 dirhem.

yapana ücretini verdi.

٢٢٧٩ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ وَلَوْ عَلِمَ كَرَاهِيَةً لَمْ يُعْطِهِ.

2279- İbnu Abbâs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hacamat oldu ve hacamat tedavisi yapana ücretini verdi. Şayet Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hacamat ücretinde bir kerahet bilseydi, ona herhangi bir ücret vermezdi.

٢٢٨٠ - حَدَّثَنَا أَبُو لُعَيْنٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْتَجِمُ وَلَمْ يَكُنْ يَظْلِمُ أَحَدًا أَجْرَهُ.

2280- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hacamat olurdu ve hiçbir kimseye zulmedici değildi, yani hiçbir çalışanın ücretini eksik vermezdi.

١٩ - بَابُ مَنْ كَلَّمَ مَوَالِيَ الْعَبْدِ أَنْ يُخَفَّفُوا عَنْهُ مِنْ خَرَاجِهِ

19- Kölenin Sahibine Onun Ödeyeceği Vergisini Hafifletmesini Söyleyen Kimse Bâbı

٢٢٨١ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غُلَامًا حَجَّامًا فَحَجَّمَهُ وَأَمَرَ لَهُ بِصَاعٍ أَوْ صَاعَيْنِ أَوْ مَدًّا أَوْ مَدَّتَيْنِ وَكَلَّمَ فِيهِ فَخَفَّفَ مِنْ ضَرِيَّتِهِ.

2281- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebû Taybe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i hacamat yap-

t1. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Taybe'ye bir veya iki sa'11 hurma verilmesini emretti. Kölenin sahiplerine de onun günlük vergisini hafifletmelerini emretti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2210, 2277, 2280, 2281, 5696)

٢٠ - بَابُ كَسْبِ الْبَغِيِّ وَالْإِمَاءِ

20- Zina Eden Kadının ve Cariyelerin¹⁴⁶ Kazancı Bâbı

وَكَرَّةُ إِبْرَاهِيمَ أَجْرَ النَّاحَةِ وَالْمُغْنِيَةِ

İbrâhîm Nehaî, ölü ardından ağıt yakan ağlayıcı kadının ve şarkıcı kadının ücretini hoş görmemiştir.

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَلَا تُكْرِهُوا فَتِيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتُغُوا عَرْضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْنَهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾
وَقَالَ مُجَاهِدٌ ﴿فَتَيَاتِكُمْ﴾ إِمَاءُكُمْ

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Dünya hayatından bir menfaat elde etmek için, kendileri namuslu kalmak istedikleri takdirde, cariyelerinizi zinaya teşvik etmeyin. Her kim onları zorlarsa, şüphesiz Allah, onların zorlanmalarından sonra onlara karşı çok bağışlayıcı, çok merhametlidir» Nûr: 33

٢٢٨٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَلْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَخُلُوانِ الْكَاهِنِ.

2282- Ebû Mes'ûd Ensârî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

146 Cariye, kadın köledir.

“Köpek parasından, zina kazancından ve kâhinlik ücretinden yasakladı.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2238)

٢٢٨٣ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَحَادَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كَسْبِ الْإِمَاءِ.

2283- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, cariyelerin zina yoluyla kazandıkları kazançlarından yasakladı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5348)

٢١ - بَابُ عَسْبِ الْفَحْلِ

21- Hayvanı Dölletme Ücreti Bâbı

٢٢٨٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عَسْبِ الْفَحْلِ.

2284- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanı dölletme ücretinden yasakladı.¹⁴⁷

٢٢ - بَابُ إِذَا اسْتَأْجَرَ أَرْضًا فَمَاتَ أَحَدُهُمَا

22- İcâr Yoluyla Kiralayan veya Kiraya Verenden Biri Öldüğünde Bu Akdın Feshedilip Edilmeyeceği Bâbı

147 Hayvanı çektirme, dölletme karşılığında ücret alma yasaklanmıştır. Ama maalesef halk arasında çok yaygın bir uygulamadır. Her halikarda bunu yapmak, hayvanı kiraya vermek yasaklanmıştır.

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لَيْسَ لِأَهْلِهِ أَنْ يُخْرِجُوهُ إِلَى تَمَامِ الْأَجَلِ وَقَالَ الْحَكَمُ وَالْحَسَنُ وَإِبَاسُ بْنُ مُعَاوِيَةَ لَمْ يَصْطِ الْإِجَارَةُ إِلَى أَجْلِهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ أَعْطَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ بِالْشَطْرِ فَكَانَ ذَلِكَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ وَلَمْ يُذَكَّرْ أَنْ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرُ جَدُّا الْإِجَارَةَ بَعْدَمَا قُبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

İbnu Sîrîn -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Malını kiraya veren öldüğünde onun mirasçıları, kiralanan süre bitene kadar kiracıyı çıkarmaya hakkı yoktur.

Hakem ibnu Uteybe, Hasan Basrî ve İyâs ibnu Muâviye de: İcâr akdi, süre dolana kadar devam ettirilir, demişlerdir.

İbnu Ömer de -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber arazisini fetihten sonra gelirin yarısı beytül-mala ait olmak üzere Hayberliler'e kiraya verdi. Bu anlaşma, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir zamanlarında ve Ömer'in halifeliğinin başında böyle devam etti.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ölümünden sonra Ebû Bekir ve Ömer'in -Allah onlardan razı olsun- bu icâre akdini yeniledikleri zikredilmedi.

٢٢٨٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ الْيَهُودِ أَنْ يَغْمُلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَأَنَّ ابْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ الْمَزَارِعَ كَانَتْ تُكْرَى عَلَى شَيْءٍ سَمَاءُ نَافِعٍ لَا أَخْفَظُهُ.

2285- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber Yahudilerine o arazide çalışmaları, onda ziraat etmeleri ve araziden çıkacak mahsulün yarısı kendilerinin olmak üzere, Hayber arazisini onlara verdi.

İbnu Ömer şöyle dedi: Tarlalar, bir şey karşılığında kiraya verilirdi.

(Hadisin geçtiği diğer yerler: 2328, 2329, 2331, 2338, 2499, 2720, 3152, 4248)

٢٢٨٦ - وَأَنَّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ حَدَّثَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى
عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ حَتَّى أَجْلَاهُمْ عُمَرُ.

2286- Rafi ibnu Hadic -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ekin tarlalarının kiraya verilmesini ve çiftçinin verdiği kirayı yasaklamıştır.

Ubeydullah, Nafi kanalıyla, Abdullah ibnu Ömer'in, "ta ki Ömer Hayber Yahudilerini oradan Teymâ ve Erîhâ'ya kovuncaya kadar" dediğini rivayet etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2327, 2332, 2344, 2722)

٣٨- كِتَابُ الْحَوَالَاتِ
38- KİTÂBUL-HAVÂLÂT
(HAVALELER KİTABI)

١- بَابُ الْحَوَالَةِ وَهَلْ يَرْجِعُ فِي الْحَوَالَةِ

1- Havale ve Havale Yapan Bu Havalesinden Döner mi
Dönmez mi Bâbı

وَقَالَ الْحَسَنُ وَقَتَادَةُ إِذَا كَانَ يَوْمَ أَحَالٍ عَلَيْهِ مَلِيًّا جَاَزَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
يَتَخَارَجُ الشَّرِيكَانِ وَأَهْلُ الْمِيرَاثِ فَيَأْخُذُ هَذَا عَيْتًا وَهَذَا دَيْتًا فَإِنْ تَوَيَّ لِأَحَدِهِمَا لَمْ
يَرْجِعْ عَلَى صَاحِبِهِ

Hasan Basrî ve Katâde, -Allah onlardan razı olsun- havale yapıldı-
ğı zaman, borçlu ödeme gücüne sahip ise yapılan havale caizdir, demiş-
lerdir.

İbnu Abbâs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: İki ortak ve miras-
çılar, şunlar elimizdeki nakit paramız, şunlar da alacaklar deyip malı pay-
laşarak aralarındaki ortaklığı fes ederler. Bu aşamadan sonra eğer yeni
borçlu iflas ederse, ölür veya borcunu inkar ederse, diğer ortaklardan pa-
ra tahsil edilemez.¹⁴⁸

148 Hasan Basrî ile Katâde'ye göre zengin bir kimseye zenginlik hâlinde borç havale
edilmiş ise, bu havale caizdir. Ve bu anlaşma, lâzım bir akiddir. Kendisine havale
yapılan, havale yapandan borcu alamazsa havale edene dönme hakkı yoktur demek
oluyor. Havale zamanında muhâlun aleyh iflâs etmiş ise, esasen bu yolda havale
sahîh olmadığından, bu iki imâma göre de muhâlun leh'in muhîle dönme hakkı
vardır. Buna göre eğer havale yapılan borçlu iflas etmiş ise alacaklının rûcu etme
hakkı vardır.

٢٢٨٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ فَإِذَا أَتَيْعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مِلْيٍّ فَلْيَتَّبِعْ.

2287- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ödeme gücü olduğu hâlde, zengin kişinin, borcunu ödemeyi uzatması bir zulümdür. Sizden birinizin isteğinin ödenmesi bir zengine havale¹⁴⁹ edildiğinde havaleyi kabul ile ona müracaat etsin” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2288, 2400)

٢- بَابُ إِذَا أَحَالَ عَلَى مِلْيٍّ فَلَيْسَ لَهُ رَدٌّ

2- Bir Zengine Havale Edildiği Zaman Alacaklının Reddetme Hakkı Yoktur Bâbı

٢٢٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ ذَكْوَانَ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ وَمَنْ أَتَيْعَ عَلَى مِلْيٍّ فَلْيَتَّبِعْ.

2288- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ödeme gücü olduğu hâlde, zengin kişinin borcunu ödemeyi uzatması bir zulümdür. Sizden birinizin isteğinin ödenmesi bir zengine havale edildiğinde havaleyi kabul ile ona müracaat etsin” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2287)

149 Havale kelimesi, *tahvil* kökünden türemiş bazen *hivale* şeklinde okunur. Sözünden caydı, anlamında *hale anil ahdi* cümlesi kullanılmaktadır. Havale, bir borcun bir kimsenin zimmetinden diğer kimsenin zimmetine nakletmesidir.

۳- بَابُ إِنْ أَحَالَ دَيْنَ الْمَيِّتِ عَلَى رَجُلٍ جَارَ

3- Ölünün Borcunu Başkasına Havale Etmesinin Caiz Olması Bâbı

۲۲۸۹- حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَتَى بِجَنَازَةٍ فَقَالُوا صَلِّ عَلَيْهَا فَقَالَ هَلْ عَلَيْهِ دَيْنٌ قَالُوا لَا قَالَ فَهَلْ تَرَكَ شَيْئًا قَالُوا لَا فَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ أَتَى بِجَنَازَةٍ أُخْرَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلِّ عَلَيْهَا قَالَ هَلْ عَلَيْهِ دَيْنٌ قِيلَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تَرَكَ شَيْئًا قَالُوا ثَلَاثَةَ دَنَابِيرَ فَصَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ أَتَى بِالثَّالِثَةِ فَقَالُوا صَلِّ عَلَيْهَا قَالَ هَلْ تَرَكَ شَيْئًا قَالُوا لَا قَالَ فَهَلْ عَلَيْهِ دَيْنٌ قَالُوا ثَلَاثَةَ دَنَابِيرَ قَالَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ صَلِّ عَلَيْهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَعَلَى دَيْنِهِ فَصَلَّى عَلَيْهِ.

2289- Seleme ibnu Ekva' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyorduk. Bir cenaze getirildi. Cenaze sahipleri:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu kişinin cenaze namazını kıldır, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ölünün bıraktığı üzerinde bir borç var mıdır?” diye sordu. Onlar: -Hayır, diye cevap verdiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem cenaze namazını kıldırıldı.

Daha sonra başka bir cenaze getirildi. Bu defa da cenaze sâhipleri: -Ey Allah'ın Rasûlü! Bu kişinin cenaze namazını kıldır, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ölünün bıraktığı üzerinde borç var mı?” diye sordu. Cevaben:

-Evet, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Geriye bir mal bıraktı mı?” dedi. Onlar:

-Üç dinar bıraktı, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine namazı kıldırıldı.

Bir süre sonra üçüncü bir cenaze daha getirildi. Allah Rasûlü sallal-

lahu aleyhi ve sellem'e cenaze sâhipleri:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu kişinin cenaze namazını kıldır, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ölü geride dünyalık bir mal bıraktı mı?” diye sordu. Onlar:

-Hayır, bırakmadı, diye cevap verdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ölünün bıraktığı üzerinde borç var mı?” diye sordu. Onlar:

-Üç dinar borcu vardır, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Arkadaşınızın namazını siz kılın?” buyurdu.

Ebû Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu kişinin cenaze namazını kıldır, onun borcu benim üzerimdir.

Böylece borcu ödemeyi kabul edince, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bu kişinin cenaze namazını kıldırды.¹⁵⁰ (Hadisin geçtiği diğer yer: 2295)

150 Bu hadisi şerif, borçlu olarak ölenin cenaze namazını emirin kılmayacağını gündeme getiriyor. Zaruret olmadıkça borca girmemeye işaret ediliyor.

٣٩- كِتَابُ الْكَفَالَةِ

39- KİTABUL-KEFÂLE (KEFÂLET KİTABİ)

١- بَابُ الْكَفَالَةِ فِي الْقَرْضِ وَالذَّيُونِ بِالْأَبْدَانِ وَغَيْرِهَا

1- Ödünç Vermekte, Borçlarda, Bedenlerle Ve Mallarla Kefalet Bâbı

٢٢٩٠- وَقَالَ أَبُو الزُّنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ بْنِ عَمْرِو الْأَسْلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَعَثَهُ مُصَدِّقًا فَوَقَعَ رَجُلٌ عَلَى جَارِيَةٍ أَمْرَأَةٍ فَأَخَذَ حَمْزَةُ مِنَ الرَّجُلِ كَفِيلًا حَتَّى قَدِمَ عَلَى عُمَرَ وَكَانَ عُمَرُ قَدْ جَلَدَهُ مِائَةَ جَلْدَةٍ فَصَدَّقَهُمْ وَعَلَدَهُ بِالْجَهَالَةِ وَقَالَ جَرِيرٌ وَالْأَشْعَثُ لَعَبَدَ اللَّهُ بِنِ مَسْعُودٍ فِي الْمُرْتَدِّينَ اسْتَبْتَبَهُمْ وَكَفَلَهُمْ فَتَابُوا وَكَفَلَهُمْ عَشَائِرُهُمْ وَقَالَ حَمَّادٌ إِذَا تَكَفَّلَ بِنَفْسٍ فَمَاتَ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ وَقَالَ الْحَكَمُ يَضْمَنُ.

2290- Hamza ibnu Amr el-Eslemi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- kendisini zekât toplayıcı olarak gönderdi. O gittiği bölgede bir adam, kendi karısının cariyesi ile zina etti. Hamza -Allah ondan razı olsun- o adamdan kefil alıp, Ömer'in yanına geldi. Ömer o adama yüz değnek vurdu. O adam zina ettiğini söyleyen topluluğu tasdik etti ve suçunu itiraf etti. Ancak Ömer onu cahil olusunu özür olarak kabul etti ve ondan recmi¹⁵¹ def etti. →

- 151 Recm, Zina fiilini işleyen evli erkek veya kadınlara uygulanan ceza. İslâm'da recm, hemen hemen hep taşlama fiilinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Zaten recm kelimesi, hemen hemen tüm dillerde, taşlama sözcüğünün karşılığı olarak yer almakla birlikte, Osmanlıca'ya hukuk terimi olarak "zina yapan kadın veya erkeğin taşlanarak öldürülmesi" olarak geçmiştir. Recm ilk önce ayetle sabitti. Tilaveti nesh edildi, hükmü sünnetle sabit kaldı. *Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Sizler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda bulduğunuz sırada birden bedevilerden bir adam ayağa kalktı ve; "Ya Resulullah! Benim için Allah'ın kitabı ile hükmet! dedi. Akabinde ona muhasımı olan kimsede ayağa kalktı ve; "Ya Resulullah hasmum doğru söyledi. Sen onun için Allah'ın kitabı ile hükmet ve söz söylemek üzere bana izin ver!" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de ona: "Sözünü söyle" buyurdu. O da şöyle dedi: "Benim oğlum, bu Arabinin yanında asif, yani ücretle çalışan bir kimse idi. Oğlum bunun karısı ile zina etmiş. İnsanlar bana oğlum üzerine taşlanmak cezası olduğunu haber verdiler. Ben bu adama oğlum adına yüz koyun ve birde cariyeyi fidye vererek. Oğlumu bu cezadan kurtardım. Bundan sonra ben bu meseleyi ilim ehlinde sordum. Onlarda bana onun karısı üzerine taşlama cezası düştüğünü, benim oğluma da ancak yüz değnek vurulma ile bir yıl gurbete sürgün edilmek üzere, ceza aldığını haber verdiler!" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de: "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki ben sizin aranızda elbette Allah'ın kitabı ile hükmedeceğim. Cariye ile koyunları kendi sahibine geri veriniz. Senin oğluna gelince: onun üzerinde yüz değnek cezası ve bir yıl gurbete sürgün edilme cezası vardır," buyurdu. Bundan sonra Eslem kabilesinden bir adam olan Unes'e de: "Sana gelince ya Uneys! Sende bu adamın karısına git tahkikini yap, eğer kadın suçunu itiraf ederse onu recm et" buyurdu. Ravi: Uneys o kadına gitti, kadının suçunu itiraf etmesi üzerine, Uneys ona taşlama cezası uyguladı demiştir. Müslim 1697, Tirmizi 1457, ibnu Şihab şöyle dedi: Bana Ubeydullah ibnu Abdullah İbnu Utbe haber verdi ki kendisi Abdullah ibnu Abbas'tan şöyle derken işitmiştir: Ömer İbnu Hattab Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in minberi üzerine çıkmış hâlde iken şöyle dedi: "Hiç şüphe yok ki Allah, Muhammed'i hak peygamber olarak gönderdi. Ona indirilen bu kitabın içinde "recm ayeti de vardı" Biz bu ayeti okuduk ezberledik, ve onu anlayıp belledik ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem recm etti, bizde ondan sonra recm ettik. Böyle olduğu hâlde insanlara zaman uzayıpta onlardan birinin: Biz Allah'ın kitabında recmi bulamıyoruz demesi ve böylece Allah'ın indirmiş olduğu bir farizayı, terk suretiyle dalâlete düşmelerinden korkarım. Hiç şüphesiz ki Allah'ın kitabında evli erkek ve kadınlardan olupta zina eden ve zinasında beyyine bulunan yahut da gebelik ve itiraf bulunmasıyla zinası sabit görünen kimse üzerine recm bir haktır." Ebu Davud 4418, Tirmizi 1455, Müslim 1691, Ömer b. El-Hattab-Allah ondan razı olsun-'dan rivayet edilmiştir dedi ki: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem recm etti; Ebu Bekir recm etti; bende recm ettim. Allah'ın kitabına ilâve etmiş olmaktan çekinmemiş olsam onu muhakkak mushafa yazardım. Çünkü ileride bazı kavimlerin gelip onu Allah'ın kitabında bulamayınca inkâr edecekler inden cidden korkuyorum." Tirmizi 1456, Ömer İbnu'l Hattab, insanlara hutbe okumuş da Abdurrahman onun için şöyle dediğini işitmiş: "Uyanık*

olunuz; bazı kimseler: *Recm de ne oluyormuş? Allah'ın kitabında değnek cezası var diyorlar. Muhakkak ki Allah Resulü Recmi uygulamış ve ondan sonra bizde uygulamışızdır. Şayet bazı kimseler: Ömer Allah'ın kitabından olmayan bir şeyi Allah'ın kitabında ziyade etti dememiş olsalardı, o ayeti nazil olduğu gibi Kur'an'a koyardım.*" Ahmet İbnu Hanbel, İbnu Kesir: 11.c / 5687. s. Nesei.

Recm'in Tevrat'ta da olduğu: Abdullah İbnu Ömer şöyle haber verdi: Resulullah'a zina etmiş bir Yahudi erkeği ile bir Yahudi kadını getirildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Yahudilerin yanına kadar gidip: "Sizler zina edenlerin üzerine Tevrat'ta ne cezası buluyorsunuz?" diye sordu. Onlar: "Biz zina eden erkek ile kadının yüzlerini karartır, onları bir hayvan üzerine yükler, yüzleri biri birinin aksine gelecek gelecek suret de oturtup ve böylece onları dolaştırıp teşhir ederiz" dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Eğer doğru söyleyenler iseniz Tevrat'ı getirin buyurdu. Onlar Tevrat'ı getirdiler ve onu okumaya başladılar. Nihayet "recm" ayeti üzerine koydu da iki eli arasını ve arkasını okudu. O sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bulunan Abdullah İbnu Selâm Peygamber'e: ona emret de elini kaldırsın dedi. Genç elini kaldırdı. Birde bakınlar ki "recm" ayeti elinin altındadır. Resulullah zina eden erkek ve dişi yahudiler in "recm" edilmelerini emretti. Onlar da "recm" olundular." Müslim 1699.

Zina ile ilgili ayetler: "Kadınlarınızdan fuhuş yapanlara karşı içinizden dört şahit getirin. Eğer şahitlik ederlerse, o kadınları ölüm alıp götürünceye kadar, yahut Allah onlara bir yol gösterinceye kadar evlerde hapsedin" Nisa 15, Bu ayeti kerime zina eden kadının ölünceye kadar hapsedilmesini istiyor. Yani, müebbet hapis. "Zina eden kadın ve zina eden erkeğin her birine yüz değnek vurun. Allah'a ve âhîret gününe inananlar iseniz Allah'ın dinini uygulamada sizi, onlara karşı acıma duygusu tutmasın. Müminler bir grupta onlara yapılan azaba şahit olsun." Nur 2. âyet. Ubedet İbnu Samid-Allah ondan razı olsun- şöyle dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu : "Benden alınız benden alınız. Muhakkak ki Allah zina yapan kadınlar için bir yol tayin etmiştir. Evlenmemiş olan evlenmiş olanla zina ederse bunların her birine yüz değnek ve bir sene sürgün cezası vardır. Evli veya dul olan, evli veya dul olanla zina ederse bunların her birine de yüz değnek ve recm cezası vardır." Müslim 1690, Cabir İbnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle diyordu: "Resulullah Eslem kabilesinden bir adamı, Yahudilerden bir adamı ve onun zina ettiği kadını recm etti." Müslim 1701,

٢٢٩١- قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ الْيَتِيُّ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمَزٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ سَأَلَ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنْ يُسَلِّفَهُ أَلْفَ دِينَارٍ فَقَالَ إِنِّي بِالشُّهَدَاءِ أَشْهَدُهُمْ فَقَالَ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا قَالَ فَأَتَيْتُ بِالْكَفِيلِ قَالَ كَفَى بِاللَّهِ كَفِيلًا قَالَ صَدَقْتَ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَخَرَجَ فِي الْبَحْرِ فَقَضَى حَاجَتَهُ ثُمَّ التَّمَسَّ مَرَكَبًا يَرْكَبُهَا يَقْدُمُ عَلَيْهِ لِلْأَجَلِ الَّذِي أَجَلُهُ فَلَمْ يَجِدْ مَرَكَبًا فَأَخَذَ خَشَبَةً فَتَقَرَّرَهَا فَأَدْخَلَ فِيهَا أَلْفَ دِينَارٍ وَصَحِيفَةً مِنْهُ إِلَى صَاحِبِهِ ثُمَّ رَجَعَ مَوْضِعَهَا ثُمَّ أَتَى بِهَا إِلَى الْبَحْرِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّي كُنْتُ تَسَلَّفْتُ فَلَانًا أَلْفَ دِينَارٍ فَسَأَلَنِي كَفِيلًا فَقُلْتُ كَفَى بِاللَّهِ كَفِيلًا فَرَضِي بِكَ وَسَأَلَنِي شَهِيدًا فَقُلْتُ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا فَرَضِي بِكَ وَأَنِّي جَهَدْتُ أَنْ أَجِدَ مَرَكَبًا أَبْعَثُ إِلَيْهِ الَّذِي لَهُ فَلَمْ أَقْدِرْ وَإِنِّي أَسْتَوْدِعُكُمَا فَرَمَى بِهَا فِي الْبَحْرِ حَتَّى وَلَجَتْ فِيهِ ثُمَّ انْصَرَفَ وَهُوَ فِي ذَلِكَ يَلْتَمِسُ مَرَكَبًا يَخْرُجُ إِلَى بَلَدِهِ فَخَرَجَ الرَّجُلُ الَّذِي كَانَ أَسْلَفَهُ يَنْظُرُ لَعَلَّ مَرَكَبًا قَدْ جَاءَ بِمَالِهِ فَإِذَا بِالْخَشَبَةِ الَّتِي فِيهَا الْمَالُ فَأَخَذَهَا لِأَهْلِهِ حَطَبًا فَلَمَّا نَشَرَهَا وَجَدَ الْمَالَ وَالصَّحِيفَةَ ثُمَّ قَدِمَ الَّذِي كَانَ أَسْلَفَهُ فَأَتَى بِالْأَلْفِ دِينَارٍ فَقَالَ وَاللَّهِ مَا زِلْتُ جَاهِدًا فِي طَلَبِ مَرَكَبٍ لِأَتِيكَ بِمَالِكَ لَمَّا وَجَدْتُ مَرَكَبًا قَبْلَ الَّذِي أَتَيْتُ فِيهِ قَالَ هَلْ كُنْتُ بَعَثْتُ إِلَيْكَ بِشَيْءٍ قَالَ أَخْبِرْكَ أَنِّي لَمْ أَجِدْ مَرَكَبًا قَبْلَ الَّذِي جِئْتُ فِيهِ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ أَدَّى عَنْكَ الَّذِي بَعَثْتُ فِي الْخَشَبَةِ فَانْصَرَفَ بِالْأَلْفِ الدِّينَارِ رَاشِدًا.

2291- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

İsrail oğullarından bir adam, bazılarının ödünç olarak bin dinar vermesini istedi. Para vermek isteyen karşı zat:

- "Buna şahit yapacağım birilerini şahit olarak getir" dedi. Borç isteyen:

- "Şahit olarak Allah yeter"¹⁵² dedi. Borç verecek olan bu sefer de:

- Haydi bana kefil getir, dedi. O adam:

- “Kefil olarak Allah yeter” dedi. Borç verecek para sahibi:

- “Hakikaten doğru söyledin,” dedi ve belirlenen bir vade ile ona bin dinar verdi. Parayı alan adam, deniz seferine çıktı. İşlerini, ihtiyacını gördü. Sonra kendisine ödünç veren zata gelmek üzere bineceği bir gemi aradı. Belirlenen müddet geliyordu. Fakat bir gemi bulamadı. Bunun üzerine bir odun parçası alıp, onun içini oydu. İçine bin dinarı ve bir de kendisinden o ödünç aldığı arkadaşına yazdığı bir mektup sayfasını koydu. Sonra o oyuk yerin ağzını sıkıca kapatıp düzeltti. Sonra o odun parçasını deniz kenarına getirdi de şöyle dua etti:

- “Allah’ım! Sen bilmektesin ki, ben falanca kimseden bin dinar ödünç istedim. O benden bir kefil istedi. Ben;

- “Kefil olarak Allah kâfidir” dedim. O, sen’in kefilliğine razı oldu. Bir de benden şahit istedi. Ben yine:

- “Şahit olarak Allah kâfidir” dedim. O yine Sen’in şahitliğine de razı oldu ve bin dinarı verdi. Ben vadesinde borcumu ödemek kaygısına düştüm de ona bu parayı göndereyim diye bir gemi bulmaya çalıştım. Fakat bulmaya muktedir olamadım. Artık ben şu bin dinar borcumu Sen’in koruyuculuğuna emanet ediyorum! dedi de o odunu denize attı. Odun denizin içine girdikten sonra kendisi geri döndü.

Borçlu bu hususta kendisini beldesine çıkaracak gemi bulmaya çalışırken, alacaklı da onun dönmesini umarak deniz kenarına çıktı da belki bir gemi malını getirmiş olabilir diye gözetliyordu. Bu sırada birdenbire sahilde içinde mal bulunan o odunu gördü. Onu ailesine yakacak bir odun olarak aldı. Evde onu parçalayınca içindeki paraları ve mektup sayfasını buldu. Sonra borçlu kimse kendisine borç verene geldi ve ona bin dinarı getirdi de:

- “Allah’a yemin ederim ki, malını sana getirmem için bir gemi arayıcısı olmakta devam ettim. Fakat sana geldiğim şu zamandan önce bir gemi bulamadım” dedi ve borcunu verdi. Alacaklı:

- “Sen bana bir şey gönderdin mi?” dedi. Borçlu:

- “İçinde sana geldiğim şu günden önce bir gemi bulamadığımı sa-

na haber veriyorum” dedi. Alacaklı:

- “Şüphesiz ki, Allah senin odun içinde göndermiş olduğun borcunu senin adına ödemiştir. Bunun üzerine tekrar vermek için getirdiğin bu bin dinarı, alarak Allah’ın razı olacağı bir sevinçle götür” dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1498, 2063, 2404, 2430, 2734, 6261)

۲- بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ فَأَتَوْهُمْ نَصِيهِمْ﴾

2- Allah Teâlâ’nın: «*Yeminlerinizle bağladığınız kimselere de hisselerini verin*» Nisa: 33 Kavli Bâbı

۲۲۹۲- حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِدْرِيسَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ﴿وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي﴾ قَالَ وَرَثَةٌ ﴿وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ﴾ قَالَ كَانَ الْمُهَاجِرُونَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْمُهَاجِرُ الْأَنْصَارِيُّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلْأَخْوَةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي﴾ نَسَخَتْ ثُمَّ قَالَ ﴿وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ﴾ إِلَّا النَّصْرَ وَالرَّفَادَةَ وَالتَّصِيحَةَ وَقَدْ ذَهَبَ الْمِيرَاثُ وَيُوصِي لَهُ.

2292- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

«*Her biri için mevlâlar yaptık*» âyetinin manası «*mirasçılar yaptık*» demektir.

«*Yeminlerinizin karşılıklı bağladığı kimseler*» Muhacirler Medine’ye geldikleri ilk zamanlarda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in kurduğu kardeşlik sebebiyle Ensâr’a kendi akrabalarından önce mirasçı olurlardı. Fakat sonra:

«*Erkek ve diğiden her biri için mirasçılar yaptık*» Nisâ: 33. ayetini inince, bu ayetin birinci kısmı ikinci kısmını yani *akidleşme ayetini* nesretti, dedi.

Sonra İbnu Abbâs «*Yeminlerinizin karşılıklı bağladığı kimseler...*» kavli hakkında: Ancak yardım etmek, ihsan eylemek ve nasihat etmek kaldı. Akidleşenler arasında verilegelen miras gitti. Kardeşlik akdi sebe-

biyle miras almakta olan kimseye vasiyet yapılabilir, dedi.¹⁵³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4580, 6747)

٢٢٩٣ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لَأَخَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ.

2293- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Yanımıza Abdurrahman ibnu Avf geldi. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Abdurrahmân ile Sa'd ibnu Rebî' arasında kardeşlik akdi yaptı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2049, 2781, 2937, 5073, 5148, 5153, 5155, 5167, 6082, 6386)

٢٢٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَهْلَعَكَ أَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ قَدْ خَالَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِي.

2294- Âsım ibnu Süleyman -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Enes ibnu Mâlik'e, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şu buyruğu sana ulaştı mı? diye sordum.

"İslâm'da câhiliyet devrinin ahdi (hılf)¹⁵⁴ yoktur" Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'de benim evimde Kureyş ile Ensâr arasında kardeşlik ahdi yaptı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6083, 7340)

153 Yeminle bağlanma İslâm'ın evvelinde mirasa hak kazanmayı gerektirir idi. Bu miras, kardeşlik üzere yapılan bir iltizâm tutunma akdinin vâcip kıldığı maldır. Bu lâzım olmuştur. İşte kefalet de böyledir. Kefalet ancak gönüllü olarak, karşılıksızca bir malı iltizâm etmektir. Bu da lâzım olmuştur. İbnu Hacer.

154 Hılf, ahid, anlaşma demektir. İslâm'da hılf yoktur sözü, cahiliyet devrinde ittifak ettikleri hususun İslâm'da geçerli olamayacağıdır.

۳- بَابُ مَنْ تَكْفَلَ عَنْ مَيِّتٍ دَيْنًا فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ وَبِهِ قَالَ الْحَسَنُ

3- Ölünün Borcuna Kefil Olan Kimseye O Kefaletten Dönmesi Caiz Olmaz Bâbı

Hasan Basri bu görüştedir.

۲۲۹۵- حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى بِجَنَازَةٍ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهَا فَقَالَ هَلْ عَلَيْهِ مِنْ دَيْنٍ قَالُوا لَا فَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ أَتَى بِجَنَازَةٍ أُخْرَى فَقَالَ هَلْ عَلَيْهِ مِنْ دَيْنٍ قَالُوا نَعَمْ قَالَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ عَلَيَّ دَيْنُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَصَلَّى عَلَيْهِ.

2295- Seleme ibnu Ekva' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem cenaze namazını kıldırması için bir cenaze getirildi.

- “Ey Allah’ın Rasûlü! Bu kişinin cenaze namazını kıldır,” dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Ölünün bıraktığı üzerinde bir borç var mıdır?” diye sordu. Onlar: -Hayır, diye cevap verdiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem cenaze namazını kıldırdı.

Daha sonra başka bir cenaze getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Ölünün bıraktığı üzerinde bir borç var mı?” diye sordu. Cevaben:

- Evet, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Arkadaşınızın namazını siz kılın?” buyurdu.

Ebû Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

- Ey Allah’ın Rasûlü! Bu kişinin cenaze namazını kıldır, onun borcu benim üzerime değildir.

Böylece borcu ödemeyi kabul edince, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bu kişinin cenaze namazını kıldırdı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2289)

٢٢٩٦- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ قَدْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ قَدْ أُعْطِيتَكَ هَكَذَا وَهَكَذَا فَلَمْ يَجِئْ مَالُ الْبَحْرَيْنِ حَتَّى قُبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَمَرَ أَبُو بَكْرٍ فَتَادَى مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَّةٌ أَوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا فَآتَيْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِي كَذَا وَكَذَا فَحَتَّى لِي حَفِيَّةٌ فَعَدَدْتُهَا لِإِذَا هِيَ خَمْسُ مِائَةٍ وَقَالَ خُذْ مِثْلَهَا.

2296- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet Bahreyn’den cizye malı gelecek olursa sana iki avucunu göstererek şöyle şöyle veririm.”

Fakat Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat edinceye kadar Bahreyn malı gelmedi. Bahreyn malı geldiği zaman Ebu Bekir emretti de biri şöyle nida etti:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında her kimin bir sözü veya bir alacağı varsa bize gelsin!

Bunun üzerine ben Ebu Bekir’e gittim ve:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle şöyle buyurup vaad etmişti,” dedim. Ebu Bekir, benim için bir avuç para avuçladı ve bunları say dedi. Ben onları saydım. Onların beş yüz adet olduğunu gördüm. Ebu Bekir:

-Bunun iki mislini daha al, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2598, 2683, 3127, 3164, 4383)

4- بَابُ جَوَارِ أَبِي بَكْرٍ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَقْدِهِ

4- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zamanında
Ebu Bekir'e Emân Verilmesi ve Ebu Bekir'in Akdi Bâbı

٢٢٩٧- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ
فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَتْ لَمْ أَغْقِلْ أَبُوبَيَّ قَطُّ إِلَّا وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَقَالَ أَبُو صَالِحٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ
اللَّهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا
قَالَتْ لَمْ أَغْقِلْ أَبُوبَيَّ قَطُّ إِلَّا وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْنَا يَوْمٌ إِلَّا يَأْتِينَا فِيهِ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَرَفِي الثَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً فَلَمَّا ابْتَلَى الْمُسْلِمُونَ
خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا قَبْلَ الْحَبْشَةِ حَتَّى إِذَا بَلَغَ بَرَكَ الْعِمَادِ لَقِيَهُ ابْنُ الدُّغْنَةِ وَهُوَ
سَيِّدُ الْقَارَةِ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ يَا أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَخْرَجَنِي قَوْمِي فَأَنَا أُرِيدُ أَنْ
أَسِيرَ فِي الْأَرْضِ فَأَعْبُدَ رَبِّي قَالَ ابْنُ الدُّغْنَةِ إِنَّ مِثْلَكَ لَا يَخْرُجُ وَلَا يَخْرُجُ لِإِنَّكَ
تُكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكُلَّ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ
الْحَقِّ وَأَنَا لَكَ جَارٌ فَارْجِعْ فَأَعْبُدْ رَبَّكَ بِلَادِكَ فَارْتَحَلَ ابْنُ الدُّغْنَةِ فَرَجَعَ مَعَ أَبِي
بَكْرٍ فَطَافَ فِي أَشْرَافِ كُفَّارٍ قُرَيْشٍ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لَا يَخْرُجُ مِثْلَهُ وَلَا يَخْرُجُ
أَخْرَجُونَ رَجُلًا يُكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكُلَّ وَتَقْرِي الضَّيْفَ
وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَأَلْفَذَتْ قُرَيْشٌ جَوَارَ ابْنِ الدُّغْنَةِ وَآمَنُوا أَبَا بَكْرٍ وَقَالُوا
لِابْنِ الدُّغْنَةِ مَرَّ أَبَا بَكْرٍ فَلْيَعْبُدْ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَلْيَصِلْ وَلْيَقْرَأْ مَا شَاءَ وَلَا يُؤْذِنَا بِذَلِكَ
وَلَا يَسْتَغْلِنَ بِهِ فَإِنَّا قَدْ خَشِينَا أَنْ يَفْتِنَ أَتْبَاءَنَا وَنِسَاءَنَا قَالَ ذَلِكَ ابْنُ الدُّغْنَةِ لِأَبِي
بَكْرٍ فَطَفِقَ أَبُو بَكْرٍ يَعْبُدُ رَبَّهُ فِي دَارِهِ وَلَا يَسْتَغْلِنُ بِالصَّلَاةِ وَلَا الْقِرَاءَةِ فِي غَيْرِ دَارِهِ
ثُمَّ بَدَأَ لِأَبِي بَكْرٍ فَايْتَنَى مَسْجِدًا بِفَنَاءِ دَارِهِ وَبَرَزَ فَكَانَ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ
فَيَتَقَصَّفُ عَلَيْهِ نِسَاءَ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ يَعْجَبُونَ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ

رَجُلًا بَكَاءَ لَا يَمْلِكُ دَمْعُهُ حِينَ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ فَأَفْرَعَ ذَلِكَ أَشْرَافَ قُرَيْشٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَأَرْسَلُوا إِلَى ابْنِ الدُّغْنَةِ فَقَدِمَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا لَهُ إِنَّا كُنَّا أَجْرَتَا أَبَا بَكْرٍ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ وَإِلَهُ جَاوَزَ ذَلِكَ فَاَبْتَنَى مَسْجِدًا بِفَنَاءِ دَارِهِ وَأَعْلَنَ الصَّلَاةَ وَالْقِرَاءَةَ وَقَدْ خَشِينَا أَنْ يَقْتَنِ أَتْبَاعَنَا وَنِسَاءَنَا فَالِهِ فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَعَلْ وَإِنْ أَبَى إِلَّا أَنْ يُعْلِنَ ذَلِكَ فَسَلِّهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْكَ ذِمَّتَكَ فَإِنَّا كَرِهْنَا أَنْ نُخْفِرَكَ وَلَسْنَا مُقَرِّينَ لِأَبِي بَكْرٍ الْإِسْتِعْلَانَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَاتَى ابْنُ الدُّغْنَةِ أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ قَدْ عَلِمْتَ الَّذِي عَقَدْتُ لَكَ عَلَيْهِ فَإِنَّمَا أَنْ تَقْتَصِرَ عَلَى ذَلِكَ وَإِنَّمَا أَنْ تُرَدَّ إِلَيَّ ذِمَّتِي فَإِنِّي لَا أَحِبُّ أَنْ تَسْمَعَ الْعَرَبُ أَنِّي أَخْفَرْتُ فِي رَجُلٍ عَقَدْتُ لَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ إِلَيَّ أَرُدُّ إِلَيْكَ جَوَارِكَ وَأَرْضِي بِجَوَارِ اللَّهِ وَرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَرَيْتُ دَارَ هِجْرَتِكُمْ رَأَيْتُ سُبْحَةَ ذَاتِ نَخْلٍ بَيْنَ لَابَتَيْنِ وَهُمَا الْحَرَمَانِ فَهَاجَرَ مَنْ هَاجَرَ قَبْلَ الْمَدِينَةِ حِينَ ذَكَرَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَجَعَ إِلَى الْمَدِينَةِ بَعْضُ مَنْ كَانَ هَاجَرَ إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ وَتَجَهَّزَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رِسْلِكَ فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يُؤْذَنَ لِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ هَلْ تُرْجَوُ ذَلِكَ بِأَبِي أَيْتَ قَالَ نَعَمْ فَحَبَسَ أَبُو بَكْرٍ نَفْسَهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَصْحَبَهُ وَعَلَفَ رَاحِلَتَيْنِ كَانَتَا عِنْدَهُ وَرَقَ السَّمَرِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ.

2297- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babam ve annemin dini ibadetlerini yapmayı bıraktıklarını hiç hatırlamadım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sabah akşam bize uğramadığı gün yoktu. Müslümanlar Kureyş müşrikleri tarafından işken-
ceye uğratılınca Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Habeşistan'a gö-
çe izin vermişti. Ebu Bekir de Habeşistan tarafına hicret etmek üzere
Mekke'den çıkmıştı. Ebu Bekir, Berkul-Gimâd bölgesine gelince Karre
kabilesinin reisi İbnu'd-Dağine ile karşılaştı. İbnu'd-Dağın, Ebu Bekir'e:

-Ey Ebu Bekir! Nereye gitmek istiyorsun? dedi. Ebu Bekir de:

-Beni kavminin ezası çıkardı. Ben de yeryüzünde seyahat etmek, bir yere çekilmek ve orada Rabbime ibadet etmek istiyorum, dedi. İbnu'd-Dağine şöyle dedi:

-Senin gibi bir zat ne yurdundan çıkar, ne de başkaları tarafından çıkarılır. Sen fakiri kazandırırın, bulunmayan bir malı ihsan edersin, akrabaya yardım edersin, acizlerin yükünü çekersin, misafirine ikram edersin, insanların başlarına gelen musibetlerine karşı onlara yardım edersin! Şimdi ben senin korktuğun şeylere karşı seni koruyacağım. Haydi Mekke'ye geri dön ve Rabbine memleketinde ibadet et!

Bunun üzerine İbnu'd-Dağine, Ebu Bekir ile beraber yola koyulup Mekke'ye geldiler. Mekke'ye gelince İbnu'd-Dağine Kureyş kabilesinin ileri gelenlerini dolaşmış ve onlara şöyle demiş;

-Şübhesiz Ebu Bekir gibi birisi memleketinden çıkmaz ve çıkarılmaz. Sizler, fakiri kazandıran, bulunmayan bir malı ihsan eden, akrabaya yardım eden, acizlerin yükünü çeken, misafirine ikram eden, insanların başlarına gelen musibetlerine karşı onlara yardım eden bir adamı mı memleketinden çıkarıyorsunuz? Ebu Bekir'i himayesine aldı. Kureyş de İbnu'd-Dağine'nin Ebu Bekir'i emânına almasını kabul ettiler ve Ebu Bekir'i emniyette kıldılar. Artık herhangi bir kötülük yapmak için O'na ilişmediler. Kureyşliler İbnu'd-Dağine'ye şöyle dediler:

-Ebu Bekir'e emret de O, sadece evinde Rabbine ibadet etsin. Evinde namaz kılsın, dilediği şeyi okusun ve okuduğu ile bize ezâ vermesin, okuduğunu yüksek sesle okumasın. Çünkü biz oğullarımızı ve kadınlarımızı fitneye düşürmesinden korkuyoruz.

Kureyş'lilerin bu sözlerini İbnud-Dağine Ebu Bekir'e söyledi. Ebu Bekir de bu şartlara göre evinde Rabbine ibadet etmeye, evinden başka yerde yüksek sesle namaz kılmamaya ve yüksek sesle Kurân okumamaya başladı.

Sonra Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- evinin yanına bir mescit bina etti. O mescitte namaz kılıyor ve Kur'ân okuyordu. Bunun üzerine müşriklerin kadınları ve çocukları Ebu Bekir'in namaz kılması ve Kur'ân okumasına hayret ederek ve O'na bakabilmek için izdiham ve kargaşa meydana getiriyorlardı. Ebû Bekir çok ağlayan bir adamdı. Kur'ân okurken gözyaşını tutamazdı.

Ebu Bekir'in bu hâli Kureyş'in müşriklerinin ileri gelenlerini korkuttu da, onlar İbnu'd-Dağine'ye haber gönderdiler. Akabinde İbnu'd-Da-

ğîne onların yanına geldi. Kureyş'in ileri gelenleri İbnu Dağîne'ye şöyle dediler:

-Biz, kendi evinde Rabbine ibadet etmek üzere Ebu Bekir'i himaye ve emânına almanı kabul etmiştik. Ebu Bekir ise bu sınırı aşmış, evinin avlusunda bir mescit bina etmiş, içinde yüksek sesle namaz kılmaya ve Kur'ân okumaya başlamıştır. Doğrusu biz oğullarımızı ve kadınlarımızı fitneye düşürmesinden korktuk. Sen ona git. Eğer kendi evinde Rabbine şart koştuğumuz şekilde ibadetine evinde devam etmek isterse bunu yap-sın. Şayet bunu kabul etmez de muhakkak namaz kılarken ve Kur'ân okurken sesini yükseltmek isterse, O'na verdiği koruma ahdini ve emân-nını sana geri vermesini iste. Emin ol ki, biz sana verdiğimiz sözden cay-mayı çirkin gördük. Ancak biz Ebu Bekir'in sesli olarak namaz kılıp Ku-r'ân okumasını istemiyoruz.

Bunun üzerine İbnud-Dağîne, Ebu Bekir'e gelip şöyle dedi:

-Benim sana hangi şart üzere emân verip seni korumam altına aldı-ğın biliyorsun. Şimdi sen, ya şartım üzere evinde sessizce namazını kılar ve Kur'ân'ını okursun ya da senin üzerindeki korumamı kaldırırim. Çün-kü ben bir kimse hakkında vermiş olduğum emân ahdimi bozmuş olduğ-u mu Arap milletinin işitmesini istemem. Ebu Bekir -Allah ondan razı ol-sun- şöyle dedi:

-Ben senin koruma ahdini sana geri veriyorum ve Allah'ın koruma-sına razı oluyorum.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ise o günlerde Mekke'de bulunuyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizin hicret edeceğiniz yurt bana gösterildi. Ben iki kara taşlık ara-sında, hurmalıklı çorak bir yer gördüm."

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu sözü üzerine Medi-ne'ye hicret edenler hicret ettiler. Habeşistan'a hicret etmiş olanların ba-zısı da Medine'ye hicret ettiler. Ebu Bekir de Medine'ye hicret etmek için hazırlandı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Bekir'e şöyle bu-yurdu:

- "Yavaş ol, acele etme. Çünkü benim için de Medine'ye hicret et-mem için izin verildi."

Ebu Bekir şöyle dedi: Babam sana feda olsun, sen bunu umuyor musun? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Evet" dedi. Bunun

üzerine Ebu Bekir, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Meke'den Mdine'ye hicretinde O'nunla yol arkadaşı olmak için o an için hicretten vazgeçti. Yanında bulunan iki kuvvetli binek devesini dört ay dikenli meşe nevi'nden büyük talh ağacı yaprağı ile evinde besledi dışarıya salıvermedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 476, 2138, 2263, 2264, 3905, 4093, 5087, 6079)

۵- بَابُ الدِّينِ

5- Borç Alıp Vermenin Hükümü Bâbı

۲۲۹۸- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُؤْتِي بِالرَّجُلِ الْمُتَوَفَّى عَلَيْهِ الدِّينَ فَيَسْأَلُ هَلْ تَرَكَ لِدِينِهِ فَضْلًا فَإِنْ حَدَّثَ أَنَّهُ تَرَكَ لِدِينِهِ وَفَاءً صَلَّى وَإِلَّا قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ صَلُّوا عَلَيَّ صَاحِبِكُمْ فَلَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْفَتْوحَ قَالَ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ تَوَفَّى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَتَرَكَ دِينًا فَعَلَى قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ.

2298- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, üzerinde borç olduğu hâlde ölmüş bir kimsenin cenazesi getirilirdi de, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Borcu için bir mal bıraktı mı?” diye sorardı. Şayet kendisine o zatın borcu için bir ödeme bıraktığı söylenirse, onun cenaze namazını kılar-
dı. Yoksa Müslümanlara hitaben şöyle buyurdu:

- “Arkadaşımızın cenaze namazını sizler kılınız” buyururdu. Niha-
yet Allah kendisine birçok fetihleri ihsan edince şöyle buyurdu:

- “Ben bütün müminlere kendi öz nefislerinden daha yakınımdır. Her kim üzerinde bir borç bırakarak ölürse, o borcu ödemek bana âittir. Her kim de bir mal bırakırsa, o mal kendi mirasçısına âittir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2398, 2399, 4781, 5371, 6731, 6745, 6763)

٤٠ - كِتَابُ الْوَكَاةِ

40- KİTÂBUL-VEKÂLET¹⁵⁵ (VEKÂLET KİTABI)

١ - بَابُ وَكَاةِ الشَّرِيكِ فِي الْقِسْمَةِ وَغَيْرِهَا

1- Ortağın Ortağa Taksimde ve Diğer İşlerde Vekâleti Bâbı

وَقَدْ أَشْرَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا فِي هَذِهِ ثُمَّ أَمَرَهُ بِقِسْمَتِهَا

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Alî'yi -Allah ondan razı olsun- kendi kurbanlığında ortak etmiş, sonra da ona kurbanı paylaşırma-yı emretmiştir.

٢٢٩٩ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِي رَاضِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِجِلَالِ الْبَدَنِ الَّتِي تُحَرَّتْ وَبِجُلُودِهَا.

2299- Alî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bana kesilen kurbân deverlerinin çullarını ve derilerini sadaka vermemi emretti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1707, 1716, 1717, 1718)

155 Vekâlet, bir kimsenin bir işi başkasına sipariş etmesi ve bu işte o kimseyi kendi yerine geçirmesidir.

٢٣٠٠ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَاهُ غَنَمًا يَقْسِمُهَا عَلَى صَحَابَتِهِ فَبَقِيَ عَتُودٌ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ضَحَّ بِهِ أَلْتَ.

2300- Ukbe ibnu Amir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine, sahabelerine taksim etmek üzere bir takım kurbanlık koyun verdi. Ukbe bunları taksim etti. Geriye bir yaşında kuvvetli bir keçi oğlağı kalmıştı. Ukbe bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme zikretmiş, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de: -“Onu da sen kes!” buyurmuştur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2500, 5547, 5555)

٢ - بَابُ إِذَا وَكَلَ الْمُسْلِمُ حَرْبِيًّا فِي دَارِ الْحَرْبِ أَوْ فِي دَارِ الْإِسْلَامِ جَارَ

2- Müslüman Bir Kimsenin Dârul-Harb'de Bulunan veya Dârul-İslâm'da Kendisine Emân Verilmekle Olan Bir Harbî'ye Vekâlet Vermesi Bâbı

٢٣٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ الْمَاجِشُونِ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَاتَبْتُ أُمِّيَّةً بَنَ خَلْفَ كِتَابًا بِأَنْ يَحْفَظَنِي فِي صَاغِيَتِي بِمَكَّةَ وَأَحْفَظَهُ فِي صَاغِيَتِهِ بِالْمَدِينَةِ فَلَمَّا ذَكَرْتُ الرَّحْمَنَ قَالَ لَا أَعْرِفُ الرَّحْمَنَ كَاتِبِنِي بِاسْمِكَ الَّذِي كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكَاتَبْتُهُ عَبْدُ عَمْرٍو فَلَمَّا كَانَ فِي يَوْمٍ بَدَرٍ خَرَجْتُ إِلَى جَبَلٍ لِأُخْرِزَهُ حِينَ تَأَمُّ النَّاسُ فَأَبْصَرَهُ بِلَالٌ فَخَرَجَ حَتَّى وَقَفَ عَلَى مَجْلِسٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ أُمِّيَّةُ بْنُ خَلْفَ لَا نَجَا أُمِّيَّةُ فَخَرَجَ مَعَهُ فَرِيقٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي آثَارِنَا فَلَمَّا خَشِيتُ أَنْ يُلْحَقُونَا خَلَفْتُ لَهُمْ ابْنَهُ لِأَشْغَلَهُمْ فَقَتَلُوهُ ثُمَّ أَبَوَا حَتَّى يَتَبَعُونَا وَكَانَ رَجُلًا ثَقِيلًا فَلَمَّا أَدْرَكُونَا قُلْتُ لَهُ ابْرُكْ فَبَرَكَ فَأَلْقَيْتُ عَلَيْهِ نَفْسِي لِأَمْتَعَهُ فَتَخَلَّلُوهُ بِالسُّيُوفِ مِنْ تَحْتِي حَتَّى قَتَلُوهُ وَأَصَابَ أَحَدُهُمْ رِجْلِي بِسَيْفِهِ وَكَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ يُرِينَا ذَلِكَ الْأَثَرَ فِي ظَهْرِ قَدَمِهِ.

2301- Abdurrahman ibnu Avf -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Mekke'deki malımı ve yakınlarımı muhafaza etmesi; ben de onun Medine'deki malını ve yakınlarını korumam için Umeyye ibnu Halefe bir mektup yazdım. Mektubun üzerine Abdurrahman imzasını koyup Rahmân ismini zikredince, Umeyye: Senin ibadet ettiğin Rahmân'ı ben tanımam, sen bana cahiliyet'teki isminle yaz, dedi. Bu sefer ben ona "Abdu Amr" diye yazdım.

Bedir savaşı günü geldiği zaman, ben o gün bir gece insanlar uyuduğu bir sırada Umeyye ibnu Halefi¹⁵⁶ korumak için onu alıp bir dağa çıktım. Fakat Umeyye'yi Bilâl gördü. Hemen koşup, nihayet bir Ensâr meclisinde durdu ve:

Bu, Umeyye ibnu Halef'tir; yakalayın! Eğer Umeyye bu sefer kurtulursa ben kurtulmam! diye haykırdı. Böylece Ensâr'ı Umeyye'yi öldürmeye teşvik etti. Bunun üzerine onun beraberinde Ensâr'dan bir takım mücâhid, bizim izlerimizde hareket edip, bizi takibe koyuldular. Benim bir elimi Umeyye, bir elimi de oğlu Alî tutuyordu. Mücâhidlerin bize yetişeceklerinden endişe edince, ben Ensâr'a: "Umeyye budur," diye oğlu Alî'yi kendisine halef yapıp geri bıraktım. Bunu oğlu ile onları meşgul edip Umeyye'yi kurtarmak için yaptım. Fakat onlar hemen Umeyye'nin oğlunu öldürdüler. Sonra bizi kovalamak için direndiler. Umeyye şişman, ağır bedenli bir adamdı. Kovalayanlar bize yetişince, ben Umeyye'ye: "Çök, dedim; o diz üstü çöktü. Ben hücumdan onu korumak için kendimi onun üzerine attım. Fakat hücum edenler kılıçlarını altımdan Umeyye'ye sapladılar ve nihâyet onu öldürdüler. Bu sırada mücâhidlerden biri kılıcını benim ayağıma isabet ettirdi.

Bu hadîsi Abdurrahman ibnu Avf'tan rivayet eden oğlu İbrahîm: Babam Abdurrahman ibnu Avf, ayağının üstündeki bu kılıç izini bize gösterir idi, demiştir. (Hadisin geçtiği diğer yer: 3971)

156 Umeyye ibnu Halef, yazdığı mektupta "Ben senin ibadet ettiğin Rahmân'ı tanımam yâni O'nun tevhidini itiraf etmem" demiş, cahiliyet'teki ismini yazmasını istemiş olan azılı bir müşrik ve İslâm düşmanı idi. Mekke'de Müslümanlara ve bu arada Bilâl'a çok eziyetler etmişti. İşte Bilâl'ın Ensâr'ı harekete geçirmesi, on üç sene Mekke'de çekilen azapların intikamı ve vaad edilen zaferin şaheser bir tecellisidir.

۳- بَابُ الْوَكَالَةِ فِي الصَّرْفِ وَالْمِيزَانِ

3- Sarraflıkta Ve Tartılacak Şeylerde Vekâlet Bâbı

۲۳۰۲-۲۳۰۳ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا عَلَى خَيْبَرَ فَجَاءَهُمْ بِتَمَرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ أَكُلْ ثُمَّ خَيْرَ هَكَذَا فَقَالَ إِنَّا لَنَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هَذَا بِالصَّاعَيْنِ وَالصَّاعَيْنِ بِالثَّلَاثَةِ فَقَالَ لَا تَفْعَلْ بَعْ الْجَمْعَ بِالذَّرَاهِمِ ثُمَّ ابْتَغِ بِالذَّرَاهِمِ جَنِيًّا وَقَالَ فِي الْمِيزَانِ مِثْلَ ذَلِكَ.

2302-2303- Ebû Saîd el-Hudri ve Ebû Hureyre -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kimseyi Hayber üzerine vergi memuru tayin etti. Sonra bu zat Hayber'den Cenîb denilen en iyi cins hurması ile geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona:

- "Hayber'in bütün hurmaları böyle midir?" diye sordu. O sahabe: Biz bu en iyi hurmadan bir sâ' ölçeği, adi hurmanın iki sâ' ölçeği ile, ve yine bu iyi hurmadan iki sâ' ölçeği üç sâ' ölçek adi hurma ile alıp değiştirmektediriz, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- "Böyle yapma! Önce elindeki adî karışık hurmayı para ile sat, sonra bu para ile Cenîb cinsi hurma satın al."¹⁵⁷

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, tartılacak şeylerde de bunun benzerini söyledi.¹⁵⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2201, 2202)

157 Yani, para ile sat, sonra da para ile satın al.

158 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in memûra söylediği sözü, alım satımda bir nevi vekâlet vermektir. Hurmanın hurma ile elden ele peşin alınıp satılması da müsavi olarak sarraflık gibidir. Bu muamele, manada sarraflığın benzeridir.

٤- بَابُ إِذَا أَبْصَرَ الرَّاعِي أَوْ الْوَكِيلُ شَاةً تَمُوتُ أَوْ شَيْئًا يَفْسُدُ ذَبَحَ وَأَصْلَحَ
مَا يَخَافُ عَلَيْهِ الْفَسَادَ

4- Çoban veya Vekil, Ölmek Üzere Olan Bir Koyun Gördüğü
Zaman O Koyunu Keser, Vekilin Fesadından Korktuğu Mal İçin
Önlem Alması Bâbı

٢٣٠٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ الْمُعْتَمِرَ أَلْبَانًا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ
أَنَّ سَمِيعَ ابْنَ كَعْبٍ بَنِي مَالِكٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ كَانَتْ لَهُمْ غَنَمٌ تَرْغَى بِسَلَمٍ
فَأَبْصَرَتْ جَارِيَةً لَنَا بِشَاةٍ مِنْ غَنَمِنَا مَوْتًا فَكَسَرَتْ حَجَرًا فَذَبَحَتْهَا بِهِ فَقَالَ لَهُمْ لَا
تَأْكُلُوا حَتَّى أَسْأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ أَرْسِلَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مَنْ يَسْأَلُهُ وَأَنَّ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ أَوْ أَرْسَلَ فَأَمَرَهُ
بِأَكْلِهَا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ فَيُعْجِبُنِي أَنَّهَا أَمَةٌ وَأَنَّهَا ذَبَحَتْ تَابِعَهُ عَبْدَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ.

2304- Ka'b ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ka'b ibnu Mâlik ailesinin Sel dağında sürülen bir sürü davarı vardı. Bunları güden cariyemiz, bu sürüden bir koyunun ölmek üzere olduğunu gördü. Hemen sert bir taş kırdı da bu taş parçasıyla koyunu kesti. Bunu duyunca Ka'b, aile halkına:

-Bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den soruncaya kadar veya Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme soracak bir kimse gönderinceye kadar, koyunun etinden yemeyiniz, dedi. Ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bu koyunun kesilme suretinden, bizzat kendisi veya birisini gönderip, sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Ka'b'a, bu koyunun etini yemeyi emretti.

Ubeydullah şöyle dedi: O kadının bir köle olması ve koyunu onun kesmesiyle gurur duydum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5501, 5502, 5504)

۵- بَابُ وَكَالَةِ الشَّاهِدِ وَالْغَائِبِ جَائِزَةٌ

5- Şahidin ve Orada Olmayanın Vekâletinin Câiz Olması Bâbı

وَكُتِبَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ قَهْرَمَانٍ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهُ أَنْ يُزَكِّيَ عَنْ أَهْلِ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ.

Abdullah ibnu Amr, kendi işlerini gören hizmetçisine, o kendisinden uzakta iken, küçük büyük bütün aile halkının fitır sadakalarını vermesini yazmıştır.

۲۳۰۵ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كَهَيْلٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ الْإِبِلِ لَجَاءَةٌ يَتَقَاضَاهُ فَقَالَ أَغْطُوهُ فَطَلَبُوا سَنَهُ فَلَمْ يَجِدُوا لَهُ إِلَّا سَنًا فَوْقَهَا فَقَالَ أَغْطُوهُ فَقَالَ أَوْفَيْتَنِي أَوْفَى اللَّهُ بِكَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً.

2305- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adamın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bir yaşında bir deve alacağı vardı. Bir gün o adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelip borcunu kendisine ödemesini istedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Bu adama borcum olan bir yaşında deve verin” buyurdu. Sahabeler bir yaşında deve aradılar, ancak bir yaşından daha büyük deve bulabildiler.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Bu deveyi ona verin” buyurdu. Borcu olan deveyi alan adam şöyle dedi:

- Sen bana alacağımı fazla verdin, Allah da sana karşılığını bol versin. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- “Şüphesiz sizin en hayırlınız, borcunu en iyi şekilde ödeyendir.”

(Hadisin geçtiği diğer yerler: 2306, 2390, 2392, 2393, 2401, 2606, 2609)

٦- بَابُ الْوَكَالَةِ فِي قَضَاءِ الدُّيُونِ

6- Borçların Ödenmesi Hususunda Vekâlet Bâbı

٢٣٠٦ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كَهِيلٍ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَقَاضَاهُ فَأَغْلَظَ فَهَمَّ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعُوهُ فَإِنَّ لَصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالَ ثُمَّ قَالَ أَعْطُوهُ سَنَّا مِثْلَ سَنَةٍ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَمَثَلَ مِنْ سَنَةٍ فَقَالَ أَعْطُوهُ فَإِنَّ مِنْ خَيْرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ قَضَاءً.

2306- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi de ondan borcunu ödemesini istedi. Borcunu isterken de kaba ve kötü konuştu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ağır sözler söyledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri de bunun üzerine onu sözlü veya fiili olarak onu edeplendirmek istediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu bırakın, ona bir şey yapmayın. Çünkü her hak sahibinin söz söyleme hakkı vardır.” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sonra şöyle buyurdu:

“Ona kendi devesinin benzeri yaşıta bir deve verin.” Sahabeler:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Biz ancak onun devesinden daha değerlisini buluyoruz, onun devesi gibisini bulamıyoruz, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- “O deveyi ona verin. Sizin en hayırlınız, borcunu en iyi şekilde ödeyendir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2305)

٧- بَاب إِذَا وَهَبَ شَيْئًا لَوَكِيلٍ أَوْ شَفِيعٍ قَوْمٍ جَازٍ

7- Bir Kimse Bir Kavmin Vekiline veya Şefaataçisine
Bir şey Hibe Ettiğinde Bu Hibe Caizdir Bâbı

لَقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْفَدَ هَوَازِنَ حِينَ سَأَلُوهُ الْمَغَانِمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَصِيْبِي لَكُمْ.

Çünkü kendisinden, Müslümanların Huneyn’de aldıkları ganimetleri geri vermesini istedikleri zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in Hevâzin Heyeti’ne: “Benim o ganimetten olan payım sizin olsun” buyurmuştur.

٢٣٠٧-٢٣٠٨ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَرَعَمَ عُرْوَةُ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَقَدْ هَوَازِنَ مُسْلِمِينَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبِيَّهُمْ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا السَّيِّيَّ وَإِمَّا الْمَالَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِهِمْ وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انتَظَرَهُمْ بِضَعِّ عَشْرَةِ لَيْلَةٍ حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبِيَّتَنَا فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَتَنِي عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدُ فَإِنْ إِخْوَانُكُمْ هَؤُلَاءِ قَدْ جَاءُواكَ تَائِبِينَ وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبِيَّهُمْ فَمَنْ أَحَبُّ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيبَ بِذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبُّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ قَدْ طَيَّبْنَا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّا لَا نَذَرِي مَنْ أَدِنَ مِنْكُمْ فِي ذَلِكَ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعُوا إِلَيْنَا عُرْفَاؤَكُمْ أَمْرَكُمْ

فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرْقَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا.

2307-2308- Mervân ibnu Hakem ve Misver ibnu Mahreme -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Huneyn seferinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hevâzin kabilesinin temsilci heyeti Müslümanlar olarak geldikleri ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den mallarının ve esirlerinin kendilerine geri verilmesini istedikleri zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu:

- "Bana sözün en sevimli geleni, en doğru olanıdır. Şimdi sizin iki seçenektan birini seçme hakkınız var: Ya esirlerinizi ya da mallarınızı. Ben sizleri beklemiştim."

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Tâif'ten döndüğünde, on üç ile on dokuz gece arası Hevâzin elçilerinin gelmesini beklemişti. Hevâzin heyetine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendilerine kölelerinden veya mallarından birini vereceği açıkça belli olunca:

- Biz esirlerimizin geri verilmesini tercih ediyoruz, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Müslümanlar arasında ayağa kalktı. Allah'a lâıyk olduğu sıfatlarla senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

- "Bu Hevâzin heyeti kardeşleriniz tövbe ediciler olarak bize gelmişlerdir. Ben onların esirlerini geri vermeyi uygun gördüm. Sizden her kim esirlerini gönül hoşnutluğuyla vermek isterse bunu yapsın! Sizden her kim de kendi nasibine düşen kölelerini karşılıksız vermek istemez ise, bu bedeli biz ona, Allah'ın bize harpsiz ve cihadsız ihsan edeceği maldan veririz. Bu dediğimi yapmak isteyen de böyle yapsın!"

Bunun üzerine insanlar: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hatırı için bizler Hevâzin esirlerini kendilerine vermeye hoşnut olduk, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- "Şimdi biz, sizden esirini vermeye razı olanlarla olmayanları bilmiyoruz. Onun için geri dönün ve sizin işlerinizi sizin durumunuzu bilenler bize bildirsınler."

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin bu buyruğu üzerine insanlar geri döndüler ve bilgin kişilerle konuştular. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme dönüp, her biri kavminin esirleri geri vermekten memnun olduklarını ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, bu hususta izin verdiklerini haber verdiler. (2307 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2539, 2584, 2607, 3131, 4318, 7176) (2308 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2540, 2583, 2608, 3132, 4319, 7177)

۸- بَابُ إِذَا وَكَّلَ رَجُلٌ رَجُلًا أَنْ يُعْطِيَ شَيْئًا وَلَمْ يُبَيِّنْ كَمْ يُعْطِي فَأَعْطَى عَلَى مَا يَتَعَارَفُهُ النَّاسُ

8- Bir Adam Bir Adamı Ne Kadar Vereceğini Beyân Etmeyerek Bir Şahsa Bir şey Vermesi İçin Vekil Yaptığı Zaman, Vekil Bu Şahsa İnsanların Örf Edindiği Şey Üzere Verirse Bu Caizdir Bâbı

۲۳۰۹- حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَاحٍ وَغَيْرِهِ يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَمْ يُبَيِّنْ كُلُّهُمْ رَجُلٌ وَاحِدٌ مِنْهُمْ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَكُنْتُ عَلَى جَمَلٍ فَقَالَ إِنَّمَا هُوَ فِي آخِرِ الْقَوْمِ فَمَرَّ بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ هَذَا قُلْتُ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ مَا لَكَ قُلْتُ إِنِّي عَلَى جَمَلٍ فَقَالَ قَالَ أَمَعَكَ قَضِيبٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَعْطِيهِ فَأَعْطَيْتُهُ فَضَرْبُهُ فَزَجَرَهُ فَكَانَ مِنْ ذَلِكَ الْمَكَانِ مِنْ أَوَّلِ الْقَوْمِ قَالَ بَعْضُهُمْ فَقُلْتُ بَلْ هُوَ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بَلْ بَعْضُهُمْ قَدْ أَخَذَهُ بِأَرْبَعَةِ دَنَابِيرَ وَلَكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ أَخَذْتُ أَرْتَحِلُ قَالَ أَتَيْنَ تُرَيْدٌ قُلْتُ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً قَدْ خَلَا مِنْهَا قَالَ فَهَلَّا جَارِيَةٌ ثَلَاثِهَا وَثَلَاثِهَا قُلْتُ إِنَّ أَبِي تُوفِّي وَتَرَكَ بَنَاتٍ فَأَرَدْتُ أَنْ أُلْكِحَ امْرَأَةً قَدْ جَرَّبْتُ خَلَا مِنْهَا قَالَ فَذَلِكَ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ يَا بِلَالُ أَقْضِهِ وَزِدْهُ فَأَعْطَاهُ أَرْبَعَةَ دَنَابِيرَ وَزَادَهُ قِيرَاطًا قَالَ جَابِرُ لَا تُفَارِقْنِي زِيَادَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَكُنِ الْقِيرَاطُ يُفَارِقُ جِرَابَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ.

2309- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ben bir seferde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle beraber bir yolculukta idim. Yavaş yürüyen bir devem vardı ve topluluğun en sonunda idi. Derken yanıma Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem uğradı ve:

- “Bu arkada kalan kimdir?” diye sordu. Ben: Câbir ibnu Abdullah’tır, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Neden insanların gerisinde kaldın?” diye sordu. Ben: Yavaş yürüyen bir deve üzerindeyim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Beraberinde deve sürecektir bir çubuk var mı?” dedi, Evet var, dedim.

- “Onu bana ver” buyurdu. Ben çubuğu kendisine verdim. O da bu çubukla deveye vurdu ve azarladı. Artık deve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in ona vurduğu bu yerden itibaren kavmin önde gidenlerinden oldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Deveyi bana sat” buyurdu. Ben de: Bu deve karşılıksız olarak senindir Ey Allah’ın Rasûlü! dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- “Bu deveyi bana sat. Ben bu deveyi senden dört dinar karşılığında satın aldım. Medine’ye kadar da binme hakkı senindir”

Medine’ye yaklaştığımız zaman ben hızlı gitmeye başladım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Nereye gitmek istiyorsun?” diye sordu. Ben:

- Dul bir kadınla evlendim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Onun seninle, senin de kendisiyle oynaşacağınız bakire bir kızla evlenseydin ya!” buyurdu. Ben de dedim ki:

- Babam vefat etti ve geride kız çocukları bıraktı. Bu sebepten dolayı tecrübesi olan bir kadınla evlenmek istedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Bu evlilik sana mübarek olsun” dedi. Medine’ye geldiğimizde

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Ey Bilâl! Câbir’e devesinin bedelini öde ve bedeli biraz da artır” buyurdu. Akabinde Bilâl, Câbir’e dört dinar verdi ve bedeli bir kîrât da artırdı. Câbir: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu ziyadesi artık kılıcımın kınından ayrılmasın, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 443)

٩- بَابُ وَكَالَةِ الْمَرْأَةِ الْإِمَامَ فِي النِّكَاحِ

9- Kadının Nikâh Akdi Hususunda İmâma Vekâlet Vermesi Bâbı

٢٣١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ وَهَبْتُ لَكَ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ رَجُلٌ زَوْجِيهَا قَالَ قَدْ زَوَّجْتَاهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ.

2310- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben nefsimi benimle evlenmen veya uygun gördüğün birisiyle evlendirmen hususunda sana hibe ettim.

Akabinde bir adam: Bu kadınla beni evlendir ey Allah'ın Rasûlü! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kur’ân’dan ezberindeki sûreleri ona okuman karşılığında, bu kadınla seni evlendirdim.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5029, 5030, 5087, 5121, 5126, 5132, 5135, 5141, 5149, 5150, 5871, 7417)

۱۰- بَابُ إِذَا وَكَّلَ رَجُلًا فَتَرَكَ الْوَكِيلُ شَيْئًا فَأَجَازَهُ الْمُوَكَّلُ فَهُوَ جَائِزٌ وَإِنْ أَقْرَضَهُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى جَازَ

10- Bir Kimse Bir Kimseyi Vekil Tayin Ettiği ve Vekil de Maldan Bir Miktar Şeyi Terk Ettiği Zaman Müvekkil Vekilin Bu Hareketine İcazet Verdiği Takdirde Bu İş Caiz Olur Bâbı

۲۳۱۱- وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَبُو عَمْرِو حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ وَكَّلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ فَأَتَانِي آتٌ فَجَعَلَ يَخْتُو مِنْ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ وَقُلْتُ وَاللَّهِ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنِّي مُحْتَاجٌ وَعَلَيَّ عِيَالٌ وَلِي حَاجَةٌ شَدِيدَةٌ قَالَ فَخَلَيْتُ عَنْهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ شَكَا حَاجَةً شَدِيدَةً وَعِيَالًا فَرَحِمْتُهُ فَخَلَيْتُ سَبِيلَهُ قَالَ أَمَا إِلَهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ سَيَعُودُ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَهُ سَيَعُودُ فَرَصَدْتُهُ فَجَاءَ يَخْتُو مِنْ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ دَعْنِي فَإِنِّي مُحْتَاجٌ وَعَلَيَّ عِيَالٌ لَا أَعُودُ فَرَحِمْتُهُ فَخَلَيْتُ سَبِيلَهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ شَكَا حَاجَةً شَدِيدَةً وَعِيَالًا فَرَحِمْتُهُ فَخَلَيْتُ سَبِيلَهُ قَالَ أَمَا إِلَهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ فَرَصَدْتُهُ فَجَاءَ يَخْتُو مِنْ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ وَهَذَا آخِرُ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ أَلَا تَزْعُمُ لَا تَعُودُ ثُمَّ تَعُودُ قَالَ دَعْنِي أَعْلَمَكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهَا قُلْتُ مَا هُوَ قَالَ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾ حَتَّى تَخْتِمَ اللَّيْلَةَ فَإِنَّكَ لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ وَلَا يَفْرَتُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ فَخَلَيْتُ سَبِيلَهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ زَعَمَ أَنَّهُ يُعَلِّمُنِي كَلِمَاتٍ يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهَا فَخَلَيْتُ سَبِيلَهُ

قَالَ مَا هِيَ قُلْتُ قَالَ لِي إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَافْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتَّى تَخْتِمَ الْآيَةَ ۖ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۝ وَقَالَ لِي لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ وَكَانُوا آخِرَ صَ شَيْءٍ عَلَى الْخَيْرِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَّقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ تَعْلَمُ مَنْ لِمُخَاطَبٍ مُنْذُ ثَلَاثَ لَيَالٍ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ لَا قَالَ ذَاكَ شَيْطَانٌ.

2311- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan zekâtını koruma sorumluluğunu bana verdi. Bir gece bana birisi geldi ve zekât hurmasından avuçlamaya başladı. Ben onu yakaladım ve:

-Allah'a yemin ederim ki, seni muhakkak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme götüreceğim, dedim. O da şöyle dedi:

-Ben muhtacım, bakmakla yükümlü olduğum bir ailem var. Benim bu aldığım mala çok ihtiyacım var.

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Bunun üzerine ben de onu serbest bıraktım. Sabaha girdiğimde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Ey Ebu Hureyre, dün gece esirin ne yaptı? diye sordu. Ben de:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Aşırı şekilde bu mala ihtiyacı olduğunu ve bakmakla yükümlü olduğu ailesinin olduğunu söyledi. Ben de ona acıdım ve onu serbest bıraktım, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Fakat o muhakkak sana yalan söylemiştir ve yine gelecektir” buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem “Yakında yine gelecek” buyurduğu için, onun geleceğini bildim de, onu gözetledim. Geldi ve hurmadan avuçlamaya başladı. Onu yakaladım ve:

- Seni muhakkak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme götürürüm, dedim. O:

- Beni bırak, çünkü ben muhtacım ve bakmakla yükümlü olduğum bir ailem var. Bir daha dönmeyeceğim, dedi. Ben de ona acıdım ve onu serbest bıraktım. Sabaha olduğunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

- “Ey Ebu Hureyre, esirin ne yaptı?” diye sordu. Ben de:

- Ey Allah'ın Rasûlü, şiddetli bir ihtiyaç içinde olduğundan ve bakmakla yükümlü olduğu ailesinin olduğundan bahsetti ben de ona acıdım ve onu serbest bıraktım, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- "Fakat o muhakkak sana yalan söylemiştir; yakında yine gelecektir" buyurdu. Onu üçüncü defa gözetledim. Geldi ve hurmadan avuçlamaya başladı. Onu yine yakaladım ve:

- Bu defa seni muhakkak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem götürürüm. Artık bu üç defanın sonudur. Sen bir daha dönmem dersin, sonra yine dönersin, dedim. O:

- Beni bırak da sana bir takım kelimeler öğreteyim ki, Allah sana bu kelimelerle fayda ihsan eder, dedi. Ben:

- Bu kelimeler nedir? dedim. O da:

- Yatağına girdiğinde Âyetel-Kürsi'yi ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾ (Bakara: 255) oku. Muhakkak senin üzerinde Allah tarafından bir koruyucu bulunmakta devam eder ve sana sabaha kadar hiçbir şeytan yaklaşmaz, dedi. Ben de bunun üzerine onu serbest bıraktım. Sabaha olunca Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

- "Dün gece esirin ne yaptı?" diye sordu. Ben de:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Bu esir bana bir takım kelimeler öğreteceğini, bunlar sebebiyle Allah'ın bana hayır ve yarar ihsan edeceğini söyledi. Ben de onu serbest bıraktım, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- "Bu kelimeler nedir?" buyurdu. Ben de:

- Bana, yatağıma girdiğimde Âyetel-Kürsi'yi okumamı söyledi. Ve yine bana o: Sabah oluncaya kadar senin üzerinde Allah'tan bir koruyucu bulunmakta devam eder; asla ayrılmaz ve sana şeytan da yaklaşamaz dedi, diye cevap verdi.

Sahabeler hayır öğrenmeye çok hırslı kimseler idiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- "Şeytan yalancı olduğu hâlde sana doğru söylemiştir. Ey Ebu Hureyre! Üç geceden beri senin kiminle muhatap olduğunu bilir misin?" buyurdu. Ben de:

- Hayır, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- "O şeytandı." buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3275, 5010)

۱۱- بَابُ إِذَا بَاعَ الْوَكِيلُ شَيْئًا فَاسِدًا فَبَيْعُهُ مَرْدُودٌ

11- Vekil, Bir Şeyi Fesâtlı Bir Alışverişle Sattığı Zaman Vekilin Bu Alışverişi Geçerli Değildir Bâbı

۲۳۱۲- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ عَنْ يَحْيَى قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَبْدِ الْغَافِرِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ بِلَالٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَمْرٍ بَرْنِيٍّ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَيْنَ هَذَا قَالَ بِلَالٌ كَانَ عِنْدَنَا ثَمَرٌ رَدِيٌّ فَبِعْتُ مِنْهُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ لِنُطْعِمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ أَوْهَ أَوْهَ عَيْنُ الرَّبَِّا عَيْنُ الرَّبَِّا لَا تَفْعَلْ وَلَكِنْ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَشْتَرِيَ فَبِعِ الثَّمَرَ بِبَيْعٍ آخَرَ ثُمَّ اشْتَرِهِ.

2312- Ebû Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bilâl, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e denilen hurma getirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Bilâl'e:

- "Bu hurma neredendir?" dedi. Bilâl şöyle dedi:

- Yanımızda fasit hurma vardı. Ondan iki sâ' ölçüğünü bunun bir sâ' ölçüğü ile Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e yedirmek için değiştirdim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Eyvah, eyvah! Bu faizin ta kendisidir; bu faizin ta kendisidir; sakın böyle yapma! Fakat iyi hurma satın almak istediğinde âdi hurmayı ayrıca sat, sonra onun parası ile bu iyi hurmayı satın al."

۱۲- بَابُ الْوَكَالَةِ فِي الْوَقْفِ وَتَفَقُّتِهِ وَأَنْ يُطْعِمَ صَدِيقًا لَهُ وَيَأْكُلَ بِالْمَعْرُوفِ

12- Vakıf Hususunda Vekâlet, Vekilin Nakafası, Vekilin Vakıf Malından Arkadaşına Yedirmesi, Kendisinin de Bilinen Ölçüler Dahilinde Yemesi Bâbı

٢٣١٣- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُمَرُو قَالَ فِي صَدَقَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَيْسَ عَلَى الْوَلِيِّ جُنَاحٌ أَنْ يَأْكُلَ وَيُوَكِّلَ صَدِيقًا لَهُ غَيْرَ مُتَأَثِّلٍ مَالًا فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ هُوَ يَلِي صَدَقَةَ عُمَرَ يُهْدِي لِنَاسٍ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ كَانَ يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ.

2313- Amr ibnu Dînâr el-Mekkî -Allah ondan razı olsun- Ömer ibnu'l-Hattâb'ın sadakası hakkında İbnu Ömer'in -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dediğini bildirdi:

Vakfın işini üstlenen veli üzerine o maldan yemesinde ve mal toplayıcı olmayarak arkadaşına yedirmesinde günah yoktur.

İbnu Ömer kendisi Ömer'in vakfına velilik eder, bu maldan Mekke ehlinde insanlara, onlar üzerine inerek yani konuk olarak hediye eder idi.¹⁵⁹ (Hadisin geçtiği diğer yerler:2137, 2764, 2772, 2773, 2777)

١٣- بَابُ الْوَكَّالَةِ فِي الْحُدُودِ

13- Dini Cezaları Yerine Getirmekte Vekâlet Bâbı

٢٣١٤-٢٣١٥- حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَاعْزِدُوا يَا أُنَيْسُ إِلَى امْرَأَةٍ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمُوهَا

2314-2315- Zeyd ibnu Hâlid ve Ebû Hureyre -Allah o ikisinden razı olsun- şöyle dediler: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey Uneys ibnu Dehhâk! Şu zina suçu isnat edilen kadına git, eğer o kadın zina ettiğini itiraf ederse onu recmet.” (2314 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2649, 2696, 2725, 6634, 6828, 6831, 6836, 6843, 6860, 7194, 7259, 7279. -2315 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2695, 2724, 6633, 6827, 6833, 683 6842, 6859, 7193, 7258, 7260, 7278)

159 Vakfı idare eden kişinin o maldan yemesinde bir sakınca görülmemiştir.

٢٣١٦ - حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ جِئْتُ بِالتَّعِيمَانِ أَوْ ابْنِ التَّعِيمَانِ شَارِبًا فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ فِي الْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوا قَالَ فَكُنْتُ أَنَا فِيمَنْ ضَرَبَهُ فَضَرَبْنَاهُ بِالْعَالِ وَالْجَرِيدِ.

2316- Ukbe ibnu Hârise -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine’de Nuaymân veya Nuaymân’ın oğlu sarhoş olarak evine getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evde bulunan kimsele-re bu sarhoşu dini ceza olarak dövmelerini emretti.

Ukbe dedi ki: Ben de onu dövenler arasında idim. Biz onu sandalet, yapraksız hurma dalı ile dövdük. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6774, 6775)

١٤ - بَابُ الْوَكَّالَةِ فِي الْبَذَنِ وَتَعَاهُهَا

14- Kâbe’ye Hediye Olarak Gönderilen Kurbanlık Hayvanların Kesilmesi ve Bunların İşlerinin Araştırılıp Gözetilmesi Hususlarında Vekâlet Bâbı

٢٣١٧ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَا فَتَلْتُ قَلَانِدَ هَذِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي ثُمَّ قَلَدَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي ثُمَّ بَعَثَ بِهَا مَعَ أَبِي فَلَمْ يَحْرُمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْءَ أَحَلَّهُ اللَّهُ لَهُ حَتَّى يُحَرِّمَ الْهَدْيُ.

2317- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in kurbanının gerdanlığını kendi ellerimle büktüm. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de onu kurbanlıklara taktı, kurbanı işaret koydu ve kurbanlıkları babam Ebu Bekir’le beraber Mekke’ye gönderdi. Bunu yaparken henüz niyet edip ihrama girmemişti. Bu işten dolayı Allah’ın kendisine helâl kıldığı ihramlı-ya haram olan şeylerden hiçbir şey Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-

leme haram olmadı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 5566)

۱۵- بَابُ إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لَوَكِيلِهِ ضَعُهُ حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ وَقَالَ الْوَكِيلُ قَدْ
سَمِعْتُ مَا قُلْتَ

**15- Bâb: Bir Adam Vekiline: Bunu Allah'ın Sana Gösterdiği Yere
Koy Dediginde, Vekilin: Dedigini İşittim, Demesi Câiz Olur**

۲۳۱۸- حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ
عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ
بِالْمَدِينَةِ مَالًا وَكَانَ أَحَبَّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبَلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٌ فَلَمَّا نَزَلَتْ
﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ فِي كِتَابِهِ ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى
تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ وَإِنْ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا
وَدُخْرَهَا عِنْدَ اللَّهِ فَضَعَهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ حَيْثُ شِئْتَ فَقَالَ بَخِ ذَلِكَ مَالٍ رَائِحٍ ذَلِكَ
مَالٌ رَائِحٌ قَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ فِيهَا وَارَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَفْعَلْ يَا رَسُولَ
اللَّهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ تَابَعَهُ إِسْمَاعِيلُ عَنْ مَالِكٍ وَقَالَ رُوِيَ
عَنْ مَالِكٍ رَابِعٌ.

2318- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebu Talha -Allah ondan razı olsun- Medîne'de hurmalık olarak En-sâr içinde en zengini idi. Malları içinde en çok sevdiği de Mescid'in kar-şısındaki Beyruhâ bostanı idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu bostanlığa girer ve onun içindeki güzel sudan içerdi.

«Hoşlandığınız şeylerden (Allah yolunda) sarf etmedikçe, asıl iyi-liğe asla eremezsiniz.» (Âl-i İmrân: 92) âyeti inince, Ebu Talha -Allah on-
dan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelerek

dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah Tebâreke ve Teâlâ Kitabı'nda şöyle buyuruyor:

«Hoşlandığınız şeylerden (Allah yolunda) sarf etmedikçe, asıl iyiliğe asla eremezsiniz.» Sahip olduğum mallar içerisinde en çok Beyruhâ bostanlığını seviyorum. O, Allah için sadakadır. Bu sadakanın Allah katında hayrını ve onun bir hazine (âhiret azığı) olmasını umut ediyorum. Ey Allah'ın Rasûlü! Bu bostanımı Allah'ın dilediği yerde kullan.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- “Çok iyi, aferin! İşte bu kazançlı bir maldır. İşte bu kazançlı bir maldır. Ben senin dediklerini işittim. Ben bu bostanı yakınlarına bırakman görüşündeyim.”

Ebu Talha da şöyle dedi: Dediğini yapacağım ey Allah'ın Rasûlü.

Bundan sonra Ebu Talha Beyruhâ bostanlığını akrabaları ve amca oğulları arasında taksim etti. (Hadisin geçtiği diğer yer: 1461)

۱۶ - بَابُ وَكَالَةِ الْأَمِينِ فِي الْخِزَانَةِ وَخَوِهَا

16- Emniyetli Kimseye Hazinecilik ve Benzeri İşlerde Vekâlet Verme Bâbı

۲۳۱۹ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْخِزَانُ الْأَمِينُ الَّذِي يَنْفَقُ وَرَبَّمَا قَالَ الَّذِي يُعْطِي مَا أَمَرَ بِهِ كَامِلًا مُؤَقَّرًا طَيِّبًا نَفْسُهُ إِلَى الَّذِي أَمَرَ بِهِ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ.

2319- Ebu Mûsâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kendisine verilen emri tam bir şekilde, gönül hoşnutluğu içerisinde yerine getirip, emredilen kişiye ileten Müslüman ve güvenilir bir bekçi, sadaka veren iki kişiden birisidir. (O da sadaka vermiş kimse gibidir.)”

٤١- كِتَابُ الْمَزَارَعَةِ

41- KİTÂBUL-MUZÂRA'A¹⁶⁰ (EKİNCİLİK YAPMANIN HÜKÜMLERİ KİTABI)

١- بَابُ فَضْلِ الزَّرْعِ وَالْفَرْسِ إِذَا أَكَلَ مِنْهُ

1- Yendiği Zaman Ekin Ekmenin ve Ağaç Dikmenin Fazileti Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ أَأَلْتُمُ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Toprağa ektiğiniz tohumdan haber verir misiniz? Onu yerde siz mi bitiriyorsunuz; yoksa asıl bitiren biz miyiz? Dilesek, onu kupkuru bir çöp kırıntısı yaparız da şaşar kalırsınız.» Vâkıa: 63-65

٢٣٢٠- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَالَةَ ح وَحَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَالَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ. وَقَالَ لَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

160 Muzâraa, bir taraftan arazi, öbür taraftan çalışma ve mahsûl aralarında belli nispetle taksim olunmak üzere yapılan bir nevi ortaklık akdidir. Bu akd de diğer akidler gibi icâp ve kabul ile gerçekleşir.

2320- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir Müslüman, bir ağaç diker veya ekin eker de bundan bir kuş veya bir insan veya bir hayvan yerse, bu kendisi için sadaka olur.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 6012)

٢- بَاب مَا يُحَذَّرُ مِنْ عَوَاقِبِ الْاِسْتِغَالِ بِأَلَّةِ الزَّرْعِ أَوْ مُجَاوَزَةِ الْحَدِّ الَّذِي أَمَرَ بِهِ

2- Ziraat Âletiyle Meşgul Olmanın Akıbetlerinden Sakınmak Veya Ziraatta Emrolunan Şer’i Sınırın Aşılması Hususunda Sakınılacak Şeyler Bâbı

٢٣٢١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَالِمٍ الْحِمَصِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ الْأَلْهَانِيُّ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ وَرَأَى سَكَةً وَشَيْئًا مِنْ آلَةِ الْحَرْثِ فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا يَدْخُلُ هَذَا بَيْتَ قَوْمٍ إِلَّا أَذْخَلَهُ اللَّهُ الدَّلَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَاسْمُ أَبِي أَمَامَةَ صُدَيْ بْنُ عَجَلَانَ.

2321- Ebu Uname Bâhilî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, bir demir saban ve ziraat âletinden bir şey gördü ve şöyle dedi: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden işittim, şöyle buyuruyordu:

“Bu âlet bir topluluğun evine girerse, o eve muhakkak bir zelîlik, horluk, hakîrlik girdirilir.”¹⁶¹

¹⁶¹ Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in demir saban görünce söylediği söze göre başlık “Saban giren eve zillet, horluk giriyor; öyleyse onunla meşgul olmanın akıbetlerinden sakınmak vacip olur” hükmünü ifade eder. Ziraatten sakınmayı telkin eden bu hadis ile bundan önce geçen ekincilik ve ağaç dikmeyi teşvik eden Enes ibnu Mâlik hadîsi arasında açık bir zıtlık vardır. Buhârî, bu zahirî zıtlığı giderme ve iki hadîsi uyuşturmayı başlıktaki iki suretle işaret etmiştir: Sabanla, ziraat âletiyle meşgul olmanın akıbetlerinden; Ziraatte emredilmiş olan sınırı geçmekten sakınmak suretiyle. Hadîsin sarıhleri biraz kapalı olan bu başlığı “Ziraatle meşgul olmanın diğer dînî vazifeleri yerine getirmeye mâni olmasından sakınmak” suretinde tefsir ediyorlar. Ziraatten sakındırmayı ifade eden bu Ebu Uname hadîsi, hudut boyunda vatani savunma ve korumaya memûr edilmiş olanlara mahsûstur. Şu hâlde cephedeki mücâhidler ziraatten ve hatta cihâda mâni her nevi meşguliyet-

۳- بَابُ اقْتِنَاءِ الْكَلْبِ لِلْحَرْثِ

3- Zirâat İçin Köpek Edinilmesi Bâbı

۲۳۲۲- حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَمْسَكَ كَلْبًا فَإِنَّهُ يَنْقُصُ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطٌ إِلَّا كَلْبَ حَرْثٍ أَوْ مَاشِيَةٍ قَالَ ابْنُ سِيرِينَ وَأَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا كَلْبَ غَنَمٍ أَوْ حَرْثٍ أَوْ صَيْدٍ وَقَالَ أَبُو حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ مَاشِيَةٍ.

2322- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim yanında köpek tutarsa, şu muhakkak ki, her gün o kimse-
nin amelinden bir kırât eksilir. Ziraat köpeği veya koyun köpeği edinmek
bundan müstesnadır”

İbnu Sîrîn ile Ebu Salih, Ebu Hureyre'den -Allah onlardan razı ol-
sun- bildirdiler: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Koyun köpeği veya ziraat köpeği veya av köpeği bundan müstes-
nadır” buyurdu.

Ebu Hazım, Ebu Hureyre'den bildirdi. Allah Rasûlü sallallahu aley-
hi ve sellem:

“Av köpeği veya davar köpeği bundan müstesnadır” buyurdu.¹⁶²
(Hadisin geçtiği diğer yer: 3324)

ten men edilmiş oldukları hâlde, gerideki Müslümanlar “Siz de onlara karşı gücü-
nüzün yettiği kadar kuvvet hazırlayın..” Enfâl: 60 emri gereğince, ziraatle ve or-
dunun ihtiyaçlarını sağlamak için her türlü iş seferberliği ile vazifeli bulunurlar. İş-
te hadîsin asıl manası da “Bir millet tamamen ziraatçı olur da vatanın korunması
vazifesi ihmâl edilirse, o memlekete ebedî bir horluk çöker” demek olur.

162 Ziraat, koyun ve av köpeklerinin müstesnalığı bildirilmiş, böylece ziraat ve koyun
sahipleriyle avcılarının köpek edinip kullanmalarının mübâh olduğu anlaşılmıştır.

٢٣٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ أَنَّ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ سُفْيَانَ بْنَ أَبِي زُهَيْرٍ رَجُلًا مِنْ أَزْدِ شَنْوَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ افْتَنَى كَلْبًا لَا يُغْنِي عَنْهُ زَرْعًا وَلَا ضَرْعًا نَقَصَ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِرَاطٌ قُلْتُ أَلَيْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِي وَرَبِّ هَذَا الْمَسْجِدِ.

2323- Sufyân ibnu Ebî Zuheyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden işittim, şöyle buyurdu:

“Her kim, ekin korumayan ve koyun köpeği olmayan bir köpek edinirse, onun iyi amelinden her gün bir kırât eksilir.”

Sâib ibnu Yezîd dedi ki: Ben, Sufyân ibnu Ebî Zuheyr’e: Sen bu hadisi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden işittin mi? diye sordum. O şöyle dedi: Şu mescid’in Rabbi’ne yemîn ederim ki, evet O’ndan işittim.

٤ - بَابُ اسْتِعْمَالِ الْبَقَرِ لِلْحِرَاةِ

4- Çiftçilik İçin Öküz Kullanmak Bâbı

٢٣٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ رَاكِبٌ عَلَى بَقَرَةٍ انْتَفَتَتْ إِلَيْهِ فَقَالَتْ لَمْ أَخْلُقْ لِهَذَا خُلِقْتُ لِلْحِرَاةِ قَالَ آمَنْتُ بِهِ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَخَذَ الذَّنْبُ شَاةَ قَتَبِهَا الرَّاعِي فَقَالَ لَهُ الذَّنْبُ مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبْعِ يَوْمٌ لَا رَاعِيَ لَهَا غَيْرِي قَالَ آمَنْتُ بِهِ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَمَا هُمَا يَوْمَانِ فِي الْقَوْمِ.

2324- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir adam bir öküzün üzerine binmişti. Bu sırada hayvan o kimse-

ye yüzünü çevirip baktı ve:

- Ben bunun için yaratılmadım; ben tarla sürmek için yaratıldım, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- "Ben hayvanın böyle söylediğine inandım; Ebu Bekir ve Ömer de inandı."

Bir kere de bir kurt koyunu yakaladı. Çoban onun arkasından gitti ve koyunu bıraktırdı. Bunun üzerine kurt şöyle dedi:

- Yırtıcı hayvan gününde koyunu benden kim kurtarır? O gün koyunun benden başka çobanı bulunmayacaktır! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ben kurdun böyle söylediğine inandım; Ebu Bekir ve Ömer de inandı."

Ebu Seleme şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu kıssayı anlattığı gün Ebu Bekir ile Ömer o cemâat içinde mevcut degillerdi.¹⁶³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3471, 3663, 3690)

۵- بَابُ إِذَا قَالَ الْكَلْبُ مَثْوًى الْخَلِّ وَغَيْرِهِ وَشَرِكُنِي فِي الثَّمَرِ

5- Mal Sahibi Başka Bir Kimseye: Şu hurmalığın veya üzüm bağının sulama ve bakımını yap ve mahsûlünde benimle ortak ol, Dediği Zaman Bu Ortaklık Akdi Caiz Olur Bâbı

۲۳۲۵- حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَتْ الْأَنْصَارُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْسِمُ بَيْنَتَا وَبَيْنَ إِخْوَانِنَا الثَّخِيلِ قَالَ لَا فَقَالُوا تَكْفُونَا الْمَثْوَةَ وَتَشْرِكُكُمْ فِي الثَّمَرَةِ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا.

163 Öküze izafetle dile getirilen "Ben çiftçilik için yaratıldım" sözüdür. Ve bununla çiftçilik için çift sürme hayvanı kullanılmasının cevazına işaret edilmiştir. Buhârî-bu hadîsi İsrâîl oğulları babında da getirmek suretiyle, kıssanın onlar zamanında cereyan ettiğini anlatmıştır. Hayvanın bir mucize olarak kelâm etmesi, her ümmette görülmüştür. Bu hadîste Peygamber iki halifesinin imanlarının kemaline yüksek bir itimâdını ifâde etmiş, Allah'ın kudretini tanıma ve îmanlarındaki teslimiyeti anlatmıştır.

2325- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiği zaman Ensâr, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Hurmalıklarımızı bizimle Muhacir kardeşlerimiz arasında taksîm et, paylaşır, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Hayır, bu paylaştırmayı yapmayacağım” dedi. Bunun üzerine Ensâr Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in emriyle Muhacirlere: Bakım ve sulama işlerini siz üzerinize alın da, sizi mahsûlde ortak yapalım, dediler. Bu suretle Ensâr ve Muhacirler: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in emrini işittik ve itaat ettik, dediler.¹⁶⁴ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3325)

٦- بَابُ قَطْعِ الشَّجَرِ وَالتَّخْلِ

6- Bir İhtiyaca ve Maslahata Binaen Ağaç ve Hurma Ağacını Kesmenin Hükümü Bâbı

وَقَالَ أَنَسُ أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالتَّخْلِ فَقَطَعَ.

Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hurma ağaçlarının kesilmesini emretti ve ağaçlar kesildi.

٢٣٢٦- حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ وَلَهَا يَقُولُ حَسَانُ:

وَهَانَ عَلَى سَرَاةِ بَنِي لُؤَيٍّ
حَرِيقٌ بِالْبُوَيْرَةِ مُسْتَطِيرٌّ

2326- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bir Yahudi kabilesi olan Nadir oğullarının Buveyre'de bulunan hurmalıklarını yaktı ve kestirdi. İşte bu Buveyre için şâir Hassan ibnu Sabit şu beyti söyler:

164 Bakım ve sulama işlerini üzerinize alın da sizi mahsûlde ortak yapalım” sözüne örfte “Musâkaat Akdi” denilir: Bir tarafta mal, bir tarafta çalışıp işleme ve mahsûlde belli nispette ortaklaşma akdidir.

Lüey oğulları, yani Kureyş'in ileri gelenleri, Buveyra hurmalıklardaki yayılan yangına hiç aldırış etmediler. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3021, 4031, 4032, 4884)

٧ - بَاب

7- Bâb

٢٣٢٧ - بَاب حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِقَاتٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ قَيْسٍ الْأَنْصَارِيِّ سَمِعَ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ قَالَ كُنَّا أَكْثَرَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مُزْدَرَعًا كُنَّا نُكْرِي الْأَرْضَ بِالنَّاحِيَةِ مِنْهَا مُسَمًّى لِسَيِّدِ الْأَرْضِ قَالَ فَمِمَّا يُصَابُ ذَلِكَ وَتَسْلَمُ الْأَرْضُ وَمِمَّا يُصَابُ الْأَرْضُ وَيَسْلَمُ ذَلِكَ فَتُهَيِّئَا وَأَمَّا الذَّهَبُ وَالْوَرِقُ فَلَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ.

2327- Râfi' ibnu Hadîc -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz, Medîne ehli içerisinde tarlası en fazla olanı biz idik. Biz arazi-den bir kısmı mal sahibine âittir diye isimlendirilmiş olarak diğer tarafını kiraya verir idik.

Râfi' dedi ki: Bazen bu kısım musîbete uğrar, helâk olur, kiraya verilen arazi selâmete çıkar; bazı defa da aksine, kiraya verilen asıl arazi musîbete uğrar da, mal sahibine ayrılan kısım âfetten selâmete çıkardı. İşte bunun için bu şekilde kiraya vermekten yasaklandık. Altın ve gümüşe gelince, o zamanda bunlarla kira âdeti yoktu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2287)

٨ - بَاب الْمُزَارَعَةِ بِالشَّطْرِ وَخَوِهِ

8- Mahsûlün Yarısı Gibi Belli Bir Miktârı Üzerine Ekincilik Yapmanın Hükümü Bâbı

وَقَالَ قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ مَا بِالْمَدِينَةِ أَهْلُ بَيْتِ هِجْرَةَ إِلَّا يَزْرَعُونَ عَلَى الثُّلُثِ وَالرُّبْعِ وَزَارَعُ عَلِيٍّ وَسَعْدُ بْنُ مَالِكٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَالْقَاسِمُ وَعُرْوَةُ وَآلُ أَبِي بَكْرٍ وَآلُ عُمَرَ وَآلُ عَلِيٍّ وَابْنُ

سِيرِينَ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ كُنْتُ أَشَارِكُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ فِي الزُّرْعِ وَعَامَلَ عُمَرُ النَّاسَ عَلَى أَنْ جَاءَ عُمَرُ بِالْبَذْرِ مِنْ عِنْدِهِ فَلَهُ الشُّطْرُ وَإِنْ جَاءُوا بِالْبَذْرِ فَلَهُمْ كَذَا وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ أَنْ تَكُونَ الْأَرْضُ لِأَحَدِهِمَا فَيَنْفَقَانِ جَمِيعًا فَمَا خَرَجَ فَهُوَ بَيْنَهُمَا وَرَأَى ذَلِكَ الزُّهْرِيُّ وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ أَنْ يُجْتَنَى الْقُطْنُ عَلَى النَّصْفِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ وَابْنُ سِيرِينَ وَعَطَاءٌ وَالْحَكَمُ وَالزُّهْرِيُّ وَقَتَادَةُ لَا بَأْسَ أَنْ يُعْطِيَ الثُّوبَ بِالثُّلُثِ أَوْ الرَّبْعِ وَتُخَوِّهِ وَقَالَ مَعْمَرٌ لَا بَأْسَ أَنْ تَكُونَ الْمَاشِيَةُ عَلَى الثُّلُثِ وَالرَّبْعِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى.

Ebû Cafer şöyle dedi: Medine’de bütün Muhacirler mahsûlün üçte biri, dörtte biri tarla sahibine âit olarak ziraat ederler.

Ali, Sa’d ibnu Mâlik, Abdullah İbnu Mes’ûd, Ömer ibnu Abdulazîz, Kasım, Urve ibnu Zubeyr, Ebu Bekir’in ailesi, Ömer’in ailesi, Ali’nin ailesi ve İbnu Şîrîn ekincilik akdi yaptılar.

Abdurrahman ibnu Esved şöyle dedi: Ben, amcam Abdurrahman ibnu Yezîd ile tarlayı ekip biçmede ortak çalışırdık.

Ömer ibnu Hattâb halifeliği zamanında ziraatçı insanlarla, eğer tarla ile beraber tohumu da kendi yanından verirse mahsûlün yarısı; eğer tohumu ziraatçılar getirirse üçte biri gibi bir miktarı kendisine âit olmak üzere, ekincilik akdi yapmıştı.¹⁶⁵

Hasan Basri şöyle dedi: Tarlanın iki ekinciden birine âit olmasında ve masrafın iki ortak tarafından ortaklaşa karşılanmasında bir sakınca yoktur. Zuhri de bu görüştedir.

Hasan Basri şöyle dedi: Pamuğu toplamak ve yarı yarıya taksim et-

165 Ömer halife olunca Necrân, Fedek, Teymâ, Hayber ahâlisini sürdü ve bunların evlerini baskılarını, bütün mallarını Beytül-Mal hesabına satın aldı. Ya’lâ İbnu Umeyye’yi bu mallar ve arazî üzerine âmil tayin etti. Ya’lâ’ya verdiği ta’lîmâtta: “Bu arazîyi ziraatçılara ekincilik suretiyle vermesi, eğer Ömer nâmına ziraatçıye tarla ile beraber tohum, çift hayvanı, demir saban da verirse mahsûlün üçte ikisi Ömer’e, üçte biri de çiftçiye âit olması, eğer tohum, çift hayvanı, saban gibi ziraat âletleri ve edevatı çiftçi tarafından üstlenilirse mahsûlün yarısı çiftçiye, yarısı da Ömer’e âit olmak üzere ortalama taksim edilmesi; hurma, üzüm gibi meyvelerin üçte biri işçiye, üçte ikisi Ömer nâmına taksîmi” emrolunmuştu. İbnu Hacer.

mek üzere ortaklıkta bir sakınca yoktur.

İbrâhîm Nehaî, İbnu Sîrîn, Atâ ibnu Ebî Rebâh, Hakem ibnu Uteybe, Zuhri ve Katâde şöyle dediler: Dokuyacağı bezin üçte bir ve dörtte bir gibi bir miktar yün eğirene âit olmak üzere iplik verilerek ortaklık akdi yapmayı caiz görmüşlerdir.

Mamer ibnu Râşid şöyle dedi: Yük hayvanını belli bir vakte kadar, kazancı üçte bir veya dörtte bir hesabıyla taksîm edilmek üzere kiraya vermekte bir sakınca yoktur.

٢٣٢٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَامَلَ خَيْبَرَ بِشَطْرِ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا مِنْ تَمْرٍ أَوْ زَرْعٍ فَكَانَ يُعْطِي أَزْوَاجَهُ مِائَةً وَسَقَى ثَمَانُونَ وَسَقَى تَمْرٍ وَعِشْرُونَ وَسَقَى شَعِيرٍ فَقَسَمَ عُمَرُ خَيْبَرَ فَخَيْرَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَفْطَعَ لَهُنَّ مِنَ الْمَاءِ وَالْأَرْضِ أَوْ يُمَضِّيَ لَهُنَّ فَمِنْهُنَّ مَنْ اخْتَارَ الْأَرْضَ وَمِنْهُنَّ مَنْ اخْتَارَ الْوَسْقَ وَكَانَتْ عَائِشَةُ اخْتَارَتْ الْأَرْضَ.

2328- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle haber verdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber arazîsinden çıkacak meyveden, ekinen her mahsûlün yarısı Hayber ehline âit olmak üzere muamele yaptı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu mahsûlden hanımlarına yüz vesk verirdi ki, bunun seksen veski hurma, yirmi veski de arpa idi.

Ömer, Hayber arazîsini bölümlere ayırdı ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarını bu arazîden ve suyundan birer parça almaları veya Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında olduğu gibi mahsûlünden vesk almaları hususunda seçme hakkına sahip olduklarını bildirdi. Onlardan bazıları araziyi, bazıları da veski tercih ettiler.

Âişe -Allah ondan razı olsun- ise arazi almayı tercih etmişti. (Hadi-sin geçtiği diğer yer: 2285)

٩- بَابُ إِذَا لَمْ يَشْتَرِطِ السَّيْنُ فِي الْمَزَارَعَةِ

9- Bâb: Arazî Sahibi Ekincilik Akdinde Belli Seneler Şart Kılmadığı Zaman Ne Olur?

٢٣٢٩ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ عَامِلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ بِشْطَرٍ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا مِنْ ثَمَرٍ أَوْ زَرْعٍ.

2329- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber Yahudilerine o arazide çalışmaları, onda ziraat etmeleri ve araziden çıkacak mahsulün yarısı kendilerinin olmak üzere, Hayber arazisini onlara verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2285)

١٠ - بَابُ

10- Bâb

٢٣٣٠ - بَابُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو قُلْتُ لَطَاوُسٍ لَوْ تَرَكْتَ الْمُخَابَرَةَ لَأَلْهَمَ يَزْعُمُونَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْهُ قَالَ أَيْ عَمْرُو إِنِّي أَغْطِيهِمْ وَأُغْنِيهِمْ وَإِنْ أَعْلَمَهُمْ أَخْبَرَنِي يَغْنِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَنْهَ عَنْهُ وَلَكِنْ قَالَ أَنْ يَمْنَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهِ خَرْجًا مَغْلُومًا.

2330- Amr ibnu Dînâr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Tâvûs'a dedim ki: Keski muhâbara¹⁶⁶ akdini terk etsen, bu senin için daha hayırlı olur. Çünkü bazı sahabeler, Allah Rasûlü sallallahu

166 Muhabera: (الْمُخَابَرَةُ) Tarlada, araziden çıkacak mahsulden bir kısmını almak şartıyla çalışmaktır.

aleyhi ve sellemın muhâbera yoluyla ziraatten yasakladığını söylüyorlar.

Tâvûs şöyle dedi: Ey Amr, ben onlara veriyorum ve onlara yardım ediyorum. Bana, onlardan daha bilgili olan birisi yani İbnu Abbas, -Allah ondan ve babasından razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bundan yasaklamadığını haber verdi. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Sizden birinizin tarlasını zirâat için dîn kardeşine ihsan etmesi, hediye olarak vermesi, kendisi için o arazî karşılığında belli bir ücret almasından daha hayırlıdır” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2342, 2634)

۱۱- بَابُ الْمَزَارَعَةِ مَعَ الْيَهُودِ

11- Yahudilerle Ekincilik Akdi Yapmak Bâbı

۲۳۳۱- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِقَاتٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَى خَيْرَ الْيَهُودِ عَلَى أَنْ يَغْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا خَرَجَ مِنْهَا.

2331- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber Yahudilerine o arazide çalışmaları, onda ziraat etmeleri ve araziden çıkacak mahsulün yarısı kendilerinin olmak üzere, Hayber arazisini onlara verdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2285)

۱۲- بَابُ مَا يُكْرَهُ مِنَ الشُّرُوطِ فِي الْمَزَارَعَةِ

12- Ekincilik Akdinde Mekruh Olan Şartlar Bâbı

۲۳۳۲- حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ يَحْيَى مَعَ حَنْظَلَةَ الزُّرْقِيِّ عَنْ رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا أَكْثَرَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ حَقًّا وَكَانَ أَحَدُنَا يُكْرِئُ أَرْضَهُ لِقَوْلٍ هَذِهِ الْقِطْعَةُ لِي وَهَذِهِ لَكَ فَرُبَّمَا أَخْرَجَتْ ذَلِكَ وَلَمْ تُخْرِجْ ذَلِكَ

فَتَهَاھُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ.

2332- Râfi' ibnu Hadîc -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Medine ehli içerisinde en çok tarlası olanlar idik. Her birimiz kendi arazisini kiraya verir ve:

-Şu parça bana, şu parça da sana, derdik. Paylaşılan bu kısımlardan bazen bir parçası verim verir, diğer kısmı ise verim vermezdi. Bu sebepten dolayı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bundan yasakladı.

۱۳- بَابُ إِذَا زَرََعَ بِمَالٍ قَوْمٍ بَغِيرِ إِذْنِهِمْ وَكَانَ فِي ذَلِكَ صَلَاحٌ لَهُمْ

13- Bâb: Bir Kimse, O Topluluğun Maslahatı Olduğu Hâlde, İzinleri Olmaksızın Bir Topluluğun Malıyla Ziraat Yaptığı Zaman Bu Ziraat Kime Ait Olur?

۲۳۳۳- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَمَا ثَلَاثَةُ نَفَرٍ يَمْشُونَ أَخَذَهُمُ الْمَطَرُ فَأَوْرَأُوا إِلَى غَارٍ فِي جَبَلٍ فَالْحَطَّتْ عَلَى فَمِ غَارِهِمْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَالْطَبَقَتْ عَلَيْهِمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ الظُّرُوءُ أَغْمَالًا عَمِلْتُمُوهَا صَالِحَةً لِلَّهِ فَادْعُوا اللَّهَ بِهَا لَعَلَّهُ يُفَرِّجُهَا عَنْكُمْ قَالَ أَحَدُهُمُ اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَ لِي وَالِدَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ وَلِي صَبِيَّةٌ صَغَارٌ كُنْتُ أَرْعَى عَلَيْهِمْ فَإِذَا رُخْتُ عَلَيْهِمْ حَلَبْتُ قَبِدَاتُ بَوَالِدَيَّ أَسْقِيهِمَا قَبْلَ بَنِيَّ وَإِنِّي اسْتَأْخَرْتُ ذَاتَ يَوْمٍ فَلَمْ آتِ حَتَّى أَمْسَيْتُ فَوَجَدْتُهُمَا نَامَا فَحَلَبْتُ كَمَا كُنْتُ أَحْلُبُ فَقُمْتُ عِنْدَ رُءُوسِهِمَا أَكْرَهُ أَنْ أَوْقِظَهُمَا وَأَكْرَهُ أَنْ أَسْقِي الصَّبِيَّةَ وَالصَّبِيَّةُ يَتَضَاغُونَ عِنْدَ قَدَمِي حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ فَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ آتِي فَعَلْتُهُ ابْتِغَاءً وَجْهِكَ فَافْرُجْ لَنَا فَرْجَةً نَرَى مِنْهَا السَّمَاءَ فَفَرَجَ اللَّهُ فَرَأَوْا السَّمَاءَ وَقَالَ الْآخَرُ اللَّهُمَّ إِنَّهَا كَانَتْ لِي بِنْتُ عَمٍّ أَحَبَّتْهَا كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرِّجَالُ النِّسَاءَ فَطَلَبْتُ مِنْهَا فَأَبَتْ عَلَيَّ حَتَّى أَتَيْتُهَا بِمِائَةِ دِينَارٍ فَبَغَيْتُ حَتَّى جَمَعْتُهَا فَلَمَّا وَقَعْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا قَالَتْ يَا عَبْدَ اللَّهِ أَتَقِي اللَّهَ وَلَا تَفْتَحُ الْخَائِمَ إِلَّا

بِحَقِّهِ فَقُمْتُ فَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُهُ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا فَرْجَةً فَفَرَجَ وَقَالَ
الثَّالِثُ اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَاجَرْتُ أَجِيرًا بِفَرْقِ أَرْزُ فَلَمَّا قَضَى عَمَلَهُ قَالَ أَغْنِنِي حَقِّي
فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ فَرَعَبَ عَنْهُ فَلَمْ أَزَلْ أَرْزَعُهُ حَتَّى جَمَعْتُ مِنْهُ بَقَرًا وَرَاعِيهَا فَبَاءَنِي
فَقَالَ أَتَى اللَّهُ فَقُلْتُ أَذْهَبَ إِلَى ذَلِكَ الْبَقَرِ وَرَاعِيهَا فَخَذَ فَقَالَ أَتَى اللَّهُ وَلَا
تَسْتَهْزِئْ بِي فَقُلْتُ إِنِّي لَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ فَخَذَ فَأَخَذَهُ فَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ
ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ مَا بَقِيَ فَفَرَجَ اللَّهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ
بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ فَسَعَيْتُ.

2333- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Üç kişi sefere çıktılar. Yürürlerken yağmura tutuldular ve dağda bir mağaraya sığındılar. Bunlar orada iken bir taş düşüp mağaranın kapısını üzerlerine kapadı. Bunlar birbirlerine dediler ki:

- Hayatınızda Allah için salih olarak işlediğiniz en hayırlı işi söyleyerek Allah’a dua edin. Umulur ki Allah, bizi buradan kurtarır. Onlardan biri şöyle dedi:

- Allah’ım! Benim yaşlı ihtiyar annemle babam vardı. Yine benim küçük çocuklarım vardı ve ben her gün koyunlarımla meraya çıkar, onları otlatır, sonra gelip sağardım. Sütü önce anne ve babama getirirdim de onlar içerlerdi. Sonra da o küçük çocuklarıma içirirdim. Bir gece eve geç geldim. Geldiğimde anne ve babamı uyumuş olduklarını gördüm. Daha önce onlar için süt sağdığım gibi süt sağdım. Anne ve babamın başı ucunda bekledim ve onları uyandırmak istemedim. Küçük çocuklarıma anne ve babamdan önce süt vermeyi istemedim. Ayak ucumda da çocuklar açlıktan ağlaşıyorlardı. O gece sabah olana kadar onlar uyudu, ben de başlarında bekledim. Allah’ım, sen çok iyi bilirsin ki ben bunu senin rızânı kazanmak için yaptım. Bunun için bu kayayı arala ki gökyüzünü görelim!

Bunun üzerine kaya biraz aralandı. (Ancak çıkacak kadar değildi.) Bunlardan bir diğeri şöyle dedi:

- Allah’ım! Ben, amcamın kızlarından birini, bir erkeğin kadınları sevdiği en şiddetli bir sevgiyle severdim. Ben, ona olan arzumu söyledikçe o bana: Sen yüz dînâr vermedikçe bu arzuna kavuşamazsın, derdi. Ben

bu parayı kazanmak için çalıştım, nihayet parayı biriktirip amcamın kızı-
na getirdim. Arzumu yerine getirip onun iki ayağı arasına oturduğumda
kız bana:

- Allah'tan kork ey Allah'ın kulu! Allah'ın koyduğu mührü bozma;
o bekâret mührü yalnız hak yoluyla yani nikâhla açılır, dedi. Ben bu söz
akabinde kalktım ve kızı bıraktım. Allah'ım, sen bilmektesin ki ben bunu
senin rızanı kazanmak için yaptım. Bu sebepten dolayı bizi bu bulundu-
ğumuz durumdan kurtar. Bunun üzerine kayanın üçte ikisi aralandı. (An-
cak yine bir adam çıkacak kadar değildi.) Üçüncü kişi de şöyle dedi:

- Allah'ım! Ben bir ölçek darı ile bir işçi tutmuştum. Ben ona iş so-
nunda ücretini verdim, fakat o bu ücretini almaktan çekindi ve bırakıp git-
ti. Ben mevsiminde bu darıyı ekim. Nihayet mahsûlü ile bir sığır, bir de
çoban satın aldım. Bir müddet sonra bu işçi geldi ve bana: Ey Allah'ın ku-
lu, haydi benim hakkımı bana ver, dedi. Ben de ona: Şu sığırlara ve çoba-
nına git; çünkü onların hepsi senindir onları al, dedim. O zat: Benimle
alay mı ediyorsun! dedi. Ben: Hayır, seninle alay etmiyorum. Bunlar ha-
kîkaten senindir, dedim. Gitti, bunları alıp götürdü. Allah'ım, Sen şüphe-
siz biliyorsun ki, ben bunu senin rızanı kazanmak için yaptım. Bu sebep-
ten dolayı bizi içinde bulunduğumuz bu durumdan kurtar. Bunun üzerine
kaya tamamen açıldı ve Allah onları bu durumdan kurtardı.” (Hadisin geç-
tiği diğer yerler: 2215)

١٤ - بَابُ أَوْقَافِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَرْضِ الْخَرَاجِ
وَمُزَارَعَتِهِمْ وَمُعَامَلَتِهِمْ

14- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ashabının
Vakıfları, Harâc Arazîsi, Ashabın Zimmet Ehli İle Ekincilik Akdi
ve Çalışma Akdi Yapmaları Meselelerinin Hükümlerini Beyân Bâbı

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعُمَرَ تَصَدَّقْ بِأَصْلِهِ لَا يَبَاعُ وَلَكِنْ يُنْفَقُ
نَمْرُهُ فَتَصَدَّقْ بِهِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'e şöyle buyurdu:

“Sen bunun kökünü alınıp satılmamak, ancak onun mahsûlü infâk
olunmak üzere sadaka yap.” Ömer de onu bu suretle vakfetti.

٢٣٣٤ - حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَوْلَا آخِرُ الْمُسْلِمِينَ مَا فَتَحْتُ قَرْيَةً إِلَّا قَسَمْتُهَا بَيْنَ أَهْلِهَا كَمَا قَسَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ.

2334-Zeyd ibnu Eslem'in babası Eslem -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnu Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Şayet Müslümanların sonu olmasaydı, (yani sonradan Müslüman olanlar, Müslümanların ilklerini örnek olarak alırlar) Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Hayber'i taksim ettiği gibi, ben de fethettiğim her bir köyü muhakkak ganimet olarak taksim ederdim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3125, 4235, 4236)

١٥ - بَابُ مَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَوَاتًا

15- Ölü Bir Arazîyi Dirilten Kimse Bâbı

وَرَأَى ذَلِكَ عَلِيٌّ فِي أَرْضِ الْخَرَابِ بِالْكُوفَةِ مَوَاتٌ وَقَالَ عُمَرُ مَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَيِّتَةً فَهِيَ لَهُ وَيُرْوَى عَنْ عُمَرُو بْنِ عَوْفٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ فِي غَيْرِ حَقٍّ مُسْلِمٍ وَلَيْسَ لِعِرْقٍ ظَالِمٍ فِيهِ حَقٌّ وَيُرْوَى فِيهِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Ali ibnu Ebî Tâlib -Allah ondan razı olsun-, Kûfe'ye geldiğinde ölü toprağın bakımını ve onu canlandırmayı uygun görmüştür.

Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Her kim ölü bir araziyi diriltirse, o arazi ona aittir. Bu söz, Amr ibnu Avf'ın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayetidir.

Amr ibnu Avf, kendi rivayetinde "Bir kimse, bir Müslüman'a ait olmayan ölü bir toprağı canlandırırsa, o arazi ona aittir. Başkasına ait olan bir toprağa ise ağaç dikme hakkı yoktur" sözünü ziyade etmiştir. Bu konuda Câbir ibnu Abdullah'tan, onun da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den olmak üzere bunun benzeri bir metin rivayet olunmuştur.

٢٣٣٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْمَرَ أَرْضًا لَيْسَتْ لِأَحَدٍ فَهُوَ أَحَقُّ قَالَ عُرْوَةُ قَضَى بِهِ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي خِلَافَتِهِ.

2335- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim, hiçbir kimseye ait olmayan ölü bir araziyi canlandırırsa, o kimse bu yere daha çok hak sahibidir”

Urve -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ömer ibnul-Hattâb halifelîği döneminde bu hükümle hükmetti.

١٦ - بَاب

16- Bâb

٢٣٣٦ - بَاب حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَى وَهُوَ فِي مَعْرَسِهِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ فِي بَطْنِ الْوَادِي فَقِيلَ لَهُ إِنَّكَ بَبْطَحَاءَ مُبَارَكَةٍ فَقَالَ مُوسَى وَقَدْ أَنَاخَ بَنَّا سَالِمَ بِالْمُنَاحِ الَّذِي كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُبِخُ بِهِ يَتَحَرَّى مَعْرَسَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ أَسْفَلُ مِنَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِيْطْنِ الْوَادِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الطَّرِيقِ وَسَطٌ مِنْ ذَلِكَ.

2336- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Akik vadisinin ortasındaki Zul-Huleyfe’de geceleme üzere devesinden indi ve kendisine rüyasında «Sen mübarek bir vadidesin» denildi.

Mûsâ ibnu Ukbe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Hac seferinde Salim ibnu Abdullah, babası Abdullah ibnu Ömer’in Zul-Huleyfe’de bi-

neğinden inip, gecelemeğe üzere devesini çöktürdüğü yere bizi indirdi. Burası vadinin içindeki mescidin alt tarafında, vadi ile yol arasında tam orta yerinde bir yerdi.

۲۳۳۷- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ
الْأَوْزَاعِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّيْلَةُ أَتَانِي آتٍ مِنْ رَبِّي وَهُوَ بِالْعَقِيقِ أَنْ صَلَّ
فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ وَقُلْ عُمْرَةٌ فِي حَجَّةٍ.

2337- Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sal-lallahu aleyhi ve sellem Atik vadisinde iken şöyle buyurdu:

“Bu gece Cibril, Rabbinden bana vahiy getirdi ve şöyle dedi: *“Bu mübarek vadide namaz kıl ve de ki: Umreyle beraber hacca niyet ettim.”* (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1534, 7343)

۱۷- بَابُ إِذَا قَالَ رَبُّ الْأَرْضِ أَقْرَبُ مَا أَقْرَبَكَ اللَّهُ وَلَمْ يَذْكُرْ أَجَلًا مَعْلُومًا
فَهُمَا عَلَى تَرَاضِيهِمَا

17- Arazi Sahibi Ekinciye: Ben Seni, Allah'ın Seni Burada Durdurduğu Müddetçe Durdururum Dediği ve Belli Bir Müddet Zikretmediği Zaman, Mal Sahibi Ve Ekinci, Rızalaştıkları Şart Üzerinde Olurlar Bâbı

۲۳۳۸- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُقْدَامِ حَدَّثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى
أَخْبَرَنَا نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَقَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ
ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَجَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى مِنْ أَرْضِ
الْحِجَازِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا ظَهَرَ عَلَى خَيْبَرَ أَرَادَ إِخْرَاجَ
الْيَهُودِ مِنْهَا وَكَانَتْ الْأَرْضُ حِينَ ظَهَرَ عَلَيْهَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَلِلْمُسْلِمِينَ وَأَرَادَ إِخْرَاجَ الْيَهُودِ مِنْهَا فَسَأَلَتْ الْيَهُودُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَقْرَهُمْ بِهَا أَنْ يَكْفُوا عَمَلَهَا وَلَهُمْ نِصْفُ الثَّمَرِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْرُكُمْ بِهَا عَلَى ذَلِكَ مَا شِئْنَا فَقَرُّوا بِهَا حَتَّى أَجَلَاهُمْ عُمُرُ إِلَى تَيْمَاءَ وَأَرْيَحَاءَ.

2338- İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnul-Hattâb, -Allah ondan razı olsun- halifeliği zamanında Yahudi ve Hristiyanları Hicaz toprağından kovdu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Hayber topraklarını fetrettiğinde Yahudileri Hayber'den çıkarmak istemişti. Hayber fethedilince, bu topraklar Allah'a, Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme ve Müslümanlara ait olmuştu. Bu yüzden Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Yahudileri Hayber topraklarından çıkarmak istedi. Bunun üzerine Yahudiler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden hurmalıkların işlerini görmek ve mahsûlün yarısının kendilerinin olmak üzere, kendilerini Hayber'de bırakmasını istediler. Bu istek akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu:

"Dediğiniz şartlara göre istediğimiz müddetçe sizleri burada bırakıyoruz."

Böylece onlar, Ömer bunları Teymâ ve Erîha bölgelerine sürünceye kadar Hayber'de kaldılar.¹⁶⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2285)

167 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat günlerinde bu müddeti nihayete erdiğini bildirmiş ve Müslüman olmayanların Arap Yarımadasından tamamen çıkarılmalarını vasiyet etmişti. Ebu Bekir'in halifeliği zamanında dinden dönme isyanlarının söndürülmesi ile uğraşıldığından, nispeten ikinci derecedeki işlere bakılamamıştı. Ebu Bekir, İslâm'ı sarsan bu isyanları bertaraf edip İslâm birliğini sağlayarak vefat etti. Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vasiyetini yerine getirme zamanı geldiği için Hayber Yahudilerini Arabistan'dan Teymâ ve Erîha bölgesine sürdü.

١٨- بَاب مَا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوَاسِي بَعْضُهُمْ
بَعْضًا فِي الزَّرَاعَةِ وَالشَّمْرِ

18- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Sahabelerinden Bazılarının Diğer Bazılarına Ziraat ve Meyve Hususunda Ücretsiz ve Karşılıksız Olarak Ortak Olmaları ve Yardımlaşmaları Bâbı

٢٣٣٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ أَبِي
الْجَاشِيِّ مَوْلَى رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ بْنَ رَافِعٍ عَنْ عَمِّهِ ظَهْرٍ
بْنِ رَافِعٍ قَالَ ظَهْرٌ لَقَدْ نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَمْرِ كَانَ بَيْنَا رَافِعًا
قُلْتُ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهُوَ حَقٌّ قَالَ دَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا تَصْنَعُونَ بِمَحَاقِلِكُمْ قُلْتُ نُوَاجِرُهَا عَلَى الرَّبْعِ وَعَلَى
الْأَوْسُقِ مِنَ الثَّمَرِ وَالشَّعِيرِ قَالَ لَا تَفْعَلُوا أَزْرَعُوهَا أَوْ أَزْرِعُوهَا أَوْ أَمْسِكُوهَا قَالَ
رَافِعٌ قُلْتُ سَمْعًا وَطَاعَةً.

2339- Zuheyr ibnu Râfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizleri, bize kolay olan bir işten yasakladı. Ben: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği şey elbette bir hakikattir, dedim. Zuheyr dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırdı ve şöyle buyurdu:

“Tarlalarınızla ne yapıyorsunuz yanî onları nasıl idare ediyorsunuz?” dedi. Ben de: Bunları, sulak tarafında yetişen bizim olmak üzere ve hurmadan, arpadan vesk denilen ölçekler mukabilinde kiraya verimiz, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Öyle yapmayın. Onları ya kendiniz ekin ya ücretsiz olarak başkalarına verip ektirin veya da onları ziraat yapmadan boş olarak bırakın!”¹⁶⁸

168 Tarlalarınızı ya kendiniz ekin ya karşılıksız başkalarına verip ektirin, sözünden maksat: İşte karşılıksız verip ektirme, onların sıkıntılarına ortak olmak ve yardımlaşmaktır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu sözü sahîh olan kiralama-dan yasaklama değil, kiralamanın cevazı ile beraber ücretsiz ektirilerek müminin mümine sıkıntısında ortak olması ve yardımının daha hayırlı olduğunu bildirmektir.

Râfi': Sözüünü işittim ve sana itaat ettim, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2346, 4012)

٢٣٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانُوا يَزْرَعُونَهَا بِالثُّلُثِ وَالرُّبْعِ وَالنِّصْفِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ لِيَمْنَحْهَا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلْيُمْسِكْ أَرْضَهُ.

2340- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sahabeler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında arazileri, mahsûlün üçte biri veya dörtte biri veya yarısı karşılığında zirâat ederlerdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kimin tarlası ve toprağı varsa onu ya kendisi eksin, veya onu karşılıksız olarak verip ektirsin; bunu da yapmazsa tarlasını ziraat yapmayıp boş olarak bıraksın.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2632)

٢٣٤١ - وَقَالَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَبُو ثَوْبَةَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ لِيَمْنَحْهَا أَخَاهُ فَإِنْ أَبِي فَلْيُمْسِكْ أَرْضَهُ.

2341- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kimin arazisi varsa onu kendisi eksin veya din kardeşine karşılıksız olarak ekmesi için versin; bunu da yapmaktan çekinirse arazisini ziraat yapmaksızın boş olarak bıraksın.”

٢٣٤٢ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو قَالَ ذَكَرْتُهُ لَطَاوُسٍ فَقَالَ يُزْرَعُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَنْهَ عَنْهُ وَلَكِنْ قَالَ أَنْ يَمْنَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ شَيْئًا مَغْلُومًا.

2342- Amr ibnu Dinar -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bunu Tavus'a söyledim. O: Ekilir, dedi. İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mahsûlün bir kısmı ile ekincilik akdi yapmaktan yasaklamadı. Ancak şöyle buyurdu:

“Sizden birinizin din kardeşine tarlasını ekmesi için karşılıksız olarak vermesi, ondan belli bir şey almak üzere kirayâ vermesinden daha hayırlıdır”¹⁶⁹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2330)

٢٣٤٣ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يُكْرِى مَزَارِعَهُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَصَدْرًا مِنْ إِمَارَةِ مُعَاوِيَةَ.

2343- Nâfi' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Muâviye'nin emirliği zamanında ekim arazilerini kiraya verirdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2345)

٢٣٤٤ - ثُمَّ حَدَّثَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ فَذَهَبَ ابْنُ عُمَرَ إِلَى رَافِعٍ فَذَهَبَتْ مَعَهُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّا كُنَّا نُكْرِى مَزَارِعَنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا عَلَى الْأَرْبَعَاءِ وَبِشَيْءٍ مِنَ التَّنْبَنِ.

2344- Sonra Râfi' ibnu Hadîc'ten:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, tarlaları kiraya vermekten yasakladı” dediği rivayet olundu. Bunun üzerine İbnu Ömer, Râfi ib-

¹⁶⁹ Bu hadîs ekincilik akdi yapmanın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tarafından yasaklanmadığı, fakat müminlerin birbirlerine şefkatli ve müsamahalı olmalarının emredildiği hususunda gayet açıktır.

nu Hadîc'e gitti. Ben de onunla birlikte gittim. Râfi'den bu rivayetini sordu. O da şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tarlaları kiraya vermekten yasakladı, dedi. Bu cevap üzerine İbnu Ömer şöyle dedi:

Sen bilirsin ki, biz, tarlalarımızı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında, tarlanın sulak, verimli yerlerinin mahsûlü arazî sahibine ait olmak ve samandan da bir şey verilmek üzere, kiraya verirdik.¹⁷⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2287)

٢٣٤٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ أَعْلَمُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ الْأَرْضَ تُكْرَى ثُمَّ خَشِيَ عَبْدُ اللَّهِ أَنْ يَكُونَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَخَذَ فِي ذَلِكَ شَيْئًا لَمْ يَكُنْ يَعْلَمُهُ فَتَرَكَ كِرَاءَ الْأَرْضِ.

2345- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında tarla kiraya verildiğini bilmekteyim. Sonra Abdullah ibnu Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem araziyi kiraya vermek hususunda kendisinin bilmediği bir hükmü söylemiş olmasından korktu da her ihtimâle karşı araziye kiraya vermeyi terk etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2343)

170 İbnu Ömer'in bu hadîste tasvir ve tarif ettiği ekincilik akdi, bambaşka bir mahiyettedir. Mahsûlün yarısı, üçte biri, dörtte biri gibi bir cüzül mukabilinde anlaşmaya varılmış değildir. Fakat tarlanın sulak bir kısmının bitirdiği mahsûl arazi sahibine ait olmak üzere yapılmış, zararlı bir ekincilik anlaşmasıdır. İşte Abdullah ibnu Ömer, hadîsteki yasaklama bu çeşit anlaşmalara yöneliktir, demek istemiştir. Yani Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yasakladığı arazi kiralaması, içinde zararlı şart bulunan kiralama değildir. Râfi' ailesi, sulak kısmın mahsûlü kendilerine ait olmak ve samandan da bir pay verilmek üzere kiraya verirlerdi. Bu ise meçhûl üzere olan, zararlı ve çekişmeli olabilecek bir anlaşmadır. İşte bu yasaklanmıştır. Yoksa mutlak olarak kiraya vermek değil.

١٩- بَابُ كِرَاءِ الْأَرْضِ بِالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ
19- Araziyi Altın ve Gümüş Para Karşılığında
Kiraya Vermek Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنَّ أَمْلَلَ مَا أَثْمَ صَانِعُونَ أَنْ تَسْتَاجِرُوا الْأَرْضَ الْبَيْضَاءَ مِنَ
السَّنَةِ إِلَى السَّنَةِ.

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Si-
zin yapmakta olduğunuz işlerin en faziletlisi, içinde dikili ağaç olmayan
araziyi altın, gümüş akçe ile seneden seneye kiralamanızdır.

٢٣٤٦ - ٢٣٤٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي
عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ قَيْسٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَايَةُ أَنَّهُمْ كَانُوا
يُكْرُونَ الْأَرْضَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا يَتَبْتُ عَلَى الْأَرْبَعَاءِ أَوْ
شَيْءٍ يَسْتَنْتِيهِ صَاحِبُ الْأَرْضِ فَتَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقُلْتُ
لِرَافِعٍ فَكَيْفَ هِيَ بِالْذِّينَارِ وَالْدِّرْهَمِ فَقَالَ رَافِعٌ لَيْسَ بِهَا بَأْسٌ بِالْذِّينَارِ وَالْدِّرْهَمِ وَقَالَ
اللَّيْثُ وَكَانَ الَّذِي لَهِيَ عَنْ ذَلِكَ مَا لَوْ نَظَرَ فِيهِ ذَوُو الْفَهْمِ بِالْحَدَالِ وَالْحَرَامِ لَمْ
يُجِزُوهُ لِمَا فِيهِ مِنَ الْمُخَاطَرَةِ.

2346-2347- Râfi' ibnu Hadîc -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bana amcalarım Zuheyr ile Muzhir şöyle bildirdiler: Allah Rasûlü
sallallahu aleyhi ve sellem zamanında sahâbeler, tarlanın sulak kısmında
yetişen mahsûl veya arazî sahibinin istisna ettiği mahsûlün belli bir mik-
tarı kendisine verilmek üzere, tarlayı kiraya verirlerdi. Allah Rasûlü sal-
lallahu aleyhi ve sellem bu şekilde tarlayı kiraya vermeyi yasakladı.

Hanzala dedi ki: Râfi'e: Tarlayı dinâr ve dirhem ile kiraya vermek
nasıldır? dedim. Râfi': Tarlayı dinâr ve dirhem ile kiraya vermekte bir sa-
kınca yoktur, dedi.

Leys İbnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Kendisinden
yasaklanan bu meseleye, şayet helâl ve haramı anlama sahibi olan kimse-

ler onda düşünselerdi, içindeki tehlikeden yani helâk üzerinde oluşundan dolayı ona cevaz vermezlerdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4013)

۲۰- باب

20- Bâb

۲۳۴۸- باب حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فَلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ ح وَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فَلَيْحٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَوْمًا يُحَدِّثُ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ فِي الزَّرْعِ فَقَالَ لَهُ أَلَسْتَ فِيمَا شِئْتَ قَالَ بَلَى وَلَكِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَزْرَعَ قَالَ فَبَذَرَ فَبَادَرَ الطَّرْفَ نَبَاتُهُ وَاسْتَوَاوُهُ وَاسْتَخْصَاذُهُ فَكَانَ أَمْثَالَ الْجِبَالِ فَيَقُولُ اللَّهُ دُونَكَ يَا ابْنَ آدَمَ فَإِنَّهُ لَا يُشْبِعُكَ شَيْءٌ فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ وَاللَّهِ لَا تَجِدُهُ إِلَّا قُرْشِيًّا أَوْ أَلْصَارِيًّا فَإِنَّهُمْ أَصْحَابُ زَرْعٍ وَأَمَّا نَحْنُ فَلَسْنَا بِأَصْحَابِ زَرْعٍ فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2348- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir gün yanında çöl ahâlî-sinden bir adam yani bir bedevi bulunduğu hâlde şunu anlatıyordu:

“Cennet ehlinde bir kimse cennette ziraat etmek hususunda Rab-bi’nden izin istedi de Allah Azze ve Celle ona:

- *Ey kulum! Sen, arzu ettiğin hâlde değil misin?* diye sordu. O kimse:

- Evet, lâkin ben ziraat yapmayı seviyorum, dedi. Allah Rasûlü sal-lallahu aleyhi ve sellem devamla dedi ki:

Akabinde bu kimse tohum attı, tohumu hemen çabucak çıkmaya, büyümeye ve biçilmek devrine erişmeye başladı. Taneler yığını dağlar misâli oldu. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle şöyle buyurur:

- *Al ey Âdem oğlu! Muhakkak ki, seni hiçbir şey doyurmaz!*

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üzerine bir bede-

vi şöyle der:

-Vallahi, bu cennette ziraatçılık yapmak isteyen adam ya Kureyşlidir yada Ensârdandır. Çünkü onlar ziraat ehlidirler. Bedevinin bu sözü üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 7519)

٢١- بَاب مَا جَاءَ فِي الْقَرْصِ

21- Bitki ve Ağaç Dikip Yetiştirmek Hakkında Gelen Hadisler Bâbı

٢٣٤٩- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ إِنْ كُنَّا نَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ كَأَنَّ لَنَا عَجُوزًا نَأْخُذُ مِنْ أَصُولِ سَلَقٍ لَنَا كُنَّا نَعْرِسُهُ فِي أَرْبَعَانَا فَتَجْعَلُهُ فِي قَدَرٍ لَهَا فَتَجْعَلُ فِيهِ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ لَا أَغْلَمُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لَيْسَ فِيهِ شَحْمٌ وَلَا وَدَكٌ لِذَا صَلَّيْنَا الْجُمُعَةَ زُرْكَاهَا فَقَرَّبْتُهُ إِلَيْنَا فَكُنَّا نَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَمَا كُنَّا نَتَغَدَّى وَلَا نَقِيلُ إِلَّا بَعْدَ الْجُمُعَةِ.

2349- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler, Cuma günü olduğunda çok sevinirdik. Bizim aramızda bir kadın vardı. Küçük bir dere kenarındaki tarlasında yapraklarından yemek yada salata yapılan ve pazıyı andıran bir bitki yetiştirirdi. Cuma günü olduğunda bu bitkiyi köküyle birlikte söker ve bir tencereye koyardı. Sonra da üzerine bir avuç öğütülmüş arpa eklerdi. Bu yemeğin içerisinde yağ olmazdı. Bu bitki bizim yanıımızda et gibi olurdu. Cuma namazını kıldığımızda o kadının yanına gider, ona selâm verirdik. O da bize o yemekten ikram eder ve biz de ondan yerdik. O kadının bu yemeğinden yiyebilmek için Cuma gününü ipe çeker ve bu yüzden dolayı Cuma günü sevinirdik.

Bizler Cuma namazını kılmadan önce ne kaylule yapar, (öğle uykusuna yatar) ne de öğle yemeği yerdik. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 938, 939, 941, 5403, 6248 ve 6279)

٢٣٥٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ يَقُولُونَ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ وَاللَّهُ الْمَوْعِدُ وَيَقُولُونَ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ لَا يُحَدِّثُونَ مِثْلَ أَحَادِيثِهِ وَإِنْ إِيَّاهُ مِنْ الْمُهَاجِرِينَ كَانَ يَشْفَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ وَإِنْ إِيَّاهُ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ يَشْفَلُهُمْ عَمَلُ أَمْوَالِهِمْ وَكَانَتْ أَمْرًا مِسْكِينًا أَلْزَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مِلءِ بَطْنِي فَأَحْضُرُ حِينَ يَغِيثُونَ وَأَعْي حِينَ يَنْسُونَ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا لَنْ يَنْسُطَ أَحَدٌ مِنْكُمْ ثَوْبَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي هَذِهِ ثُمَّ يَجْمَعُهُ إِلَى صَدْرِهِ فَيَنْسِي مِنْ مَقَالَتِي شَيْئًا أَبَدًا فَبَسَطْتُ نَمْرَةً لَيْسَ عَلَيَّ ثَوْبٌ غَيْرُهَا حَتَّى قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَقَالَتَهُ ثُمَّ جَمَعْتُهَا إِلَى صَدْرِي فَوَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ مَا نَسِيتُ مِنْ مَقَالَتِهِ تِلْكَ إِلَى يَوْمِي هَذَا وَاللَّهِ لَوْ لَا آيَاتَانِ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَا حَدَّثْتُكُمْ شَيْئًا أَبَدًا ﴿إِنَّ الدِّينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ النَّبِيِّاتِ وَالْهَدَى﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿الرَّحِيمُ﴾.

2350- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanlar: Ebu Hureyre, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden hadis rivayetini çoğalttı. (yani O'ndan çokça hadis rivayet ediyor) diyorlar. Allah, kasten ve bilerek yalan söylersem muhakkak beni hesaba çeker. Yine benim hakkımda kötü zanda bulunanı da hesaba çeker.

İnsanlar diyorlar ki: Muhacirler ve Ensar ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden Ebu Hureyre'nin çokça hadis rivayeti gibi hadis rivayet etmiyorlar.

Muhacir kardeşlerimi çarşılar da alış-veriş meşgul ederdi. Ensar kardeşlerimi de mallarında çalışmak meşgul ederdi. Ben ise, miskin bir kimse idim ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından karın tokluğuna ayrılmaz, onların olmadıkları yerde hazır bulunur ve onların unuttukları sözleri ezberlerdim.

Bir gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- "Ben bu sözümü bitirinceye kadar elbisesini yayacak, sonra elbisesini göğsünde toplayacak kişi, söylediklerimi ezberleyecek ve asla bir şey unutmayacak."

Bu söz üzerine üzerimdeki renkli ridamı yere yaydım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sözlerini bitirince onu alıp göğsümde topladım. O'nu hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki, o günden itibaren Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden duymuş olduğum hiçbir sözüntü unutmadım.¹⁷¹

Allah'a yemîn ederim ki, Allah'ın Kitâbı'ndaki iki âyet olmasaydı, size ben katiyen bir şey rivayet etmezdim, demiş ve şu âyetleri okumuştur:¹⁷²

«İndirdiğimiz apaçık delilleri ve irşat yollarını Kitapta insanlara açıklamamızdan sonra gizleyenler... İşte onlara, hem Allah lânet eder, hem de lânet edebilecek olanlar lânet ederler. Ancak tövbe edenler, islâh olanlar ve (doğruyu) açıklayanlar müstesna... Bunların tövbelerini kabul ederim. (Çünkü daima) tövbeleri kabul eden, bağışlayan benim» (Bakara: 159-160). (Hadisin geçtiği diğer yerler: 118, 119, 2047, 3648, 7354)

171 Bu hadislerde Ebu Hureyre'nin -Allah ondan razı olsun- fazileti anlatılmakta ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in açıkça mucizesi bulunmaktadır.

172 "O kimse benden duyduğunun hiçbir parçasını asla unutmaz" fıkrasındaki unutma, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sadece o meclisteki konuşmasına sıkışmış değildir. Bundan sonra Ebû Hureyre'nin Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den işittiği bütün tebliğlerine şâmilidir. Ebu Hureyre'nin bu unutmamayı yemîn ederek haber vermesi de buna delâlet eder. Ondaki bu harika ezberleme kuvveti, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in duası bereketi ile kuvvet kazanmıştır.

٤٢ - كِتَابُ الْمُسَاكَاةِ

42- KITABU'L-MUSAKAAT¹⁷³

(MEYVE AĞAÇLARINI SULAYIP TIMAR ETMEK ÜZERE
YAPILAN ORTAKLIK AKDİ KİTABI)

بَاب فِي الشَّرْبِ وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

Suyun Paylaşımı Hakkındaki Hüküm Bâbı

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ﴾ وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿أَفَرَأَيْتُمُ
الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ أَلَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ
أَجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Şu küfredenler bilmezler mi ki gökler ve yer, bir zamanlar bitişik idi de, biz onları ayırdık ve bütün canlı şeyleri sudan yarattık. Yine de bunlardan ibret alıp iman etmezler mi?» Enbiya: 30

173 el-Cami'u's-Sahîh'in çeşitli nüshalarında bu başlık "Kitâbu'l-Musâkaat", "Kitâbu's-Şîrb", "Kitâbu'l-Miyâh" diye farklı şekillerde gelmiştir. Musakaat: Lügatte sulamak manasına olan es-Sakyu masterından alınmıştır. Musâkaat: Ağacı sahibinin, mahsûlünün bir kısmı mukabilinde sulayıp ıslâh etmek için bir kimseye vermesidir. Buna göre Musâkaat, bir taraftan ağaçlar, öbür taraftan ağaçları sulayıp terbiye ve timar etmek ve hâsıl olan meyve aralarında taksim olunmak üzere ağaç sahibi ile bahçıvan arasında akdedilen bir nevi ortaklıktır. Bu da diğer akidler gibi icâb ve kabul ile gerçekleşir. eş-Şîrb, lügatte sudan isabet eden haz ve nasibe denir. Şîrb: Ekin ve hayvan sulamak için su ile faydalanma nöbetidir.

«İçtiğiniz sudan haber verir misiniz? Onu bulutlardan siz mi indirdiniz, yoksa asıl indiren biz miyiz? Dilesek, onu acı veya tuzlu kılardık da, ne içebilir, ne de tarımda kullanabilirsiniz. O hâlde şükretmeniz gerekmez mi?» Vakıa: 68-70

١- بَاب فِي الشَّرْبِ وَمَنْ رَأَى صَدَقَةَ الْمَاءِ وَهَبَتْهُ وَوَصِيَّتُهُ جَائِزَةٌ مَقْسُومًا
كَانَ أَوْ غَيْرَ مَقْسُومٍ

1- İçmeyi ve Taksim Edilmiş Olsun veya Taksim Edilmemiş Olsun Suyun Sadakasını, Hibesini, Vasiyet Edilmesini Caiz Gören Kimse Bâbı

وَقَالَ عُثْمَانُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَشْتَرِي بَنُو رُومَةَ فَيَكُونَ ذَلُوهُ فِيهَا كَذِلَاءِ الْمُسْلِمِينَ فَاشْتَرَاهَا عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

Osman ibnu Affân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim Rûme Kuyusu’nu satın alır da Müslümanların yararlanması için vakfederse ona cennet vardır.” Bunun üzerine Osman -Allah ondan razı olsun- onu satın almış ve Müslümanlara vakfetmiştir.

٢٣٥١- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَدَحٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ أَصْفَرُ الْقَوْمِ وَالْأَشْيَاحُ عَنْ يَسَارِهِ فَقَالَ يَا غُلَامُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَهُ الْأَشْيَاحُ قَالَ مَا كُنْتُ لِأَوْثَرِ بِفَضْلِي مِنْكَ أَحَدًا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ.

2351- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir bardak su getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bundan bir miktar içti. Sağında sahâbîlerin en küçüğü bir genç bulunuyordu. Yaşlılar da solunda idiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sağında bulunan gence şöyle dedi:

- “Ey genç! Bardakta kalanı ihtiyaçlara vermeme izin verir misin?”

Genç sahabe şöyle dedi:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Senden gelecek artığımı hiçbir kimseye ihsan edecek değilim.

Bu cevap üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bardakta kalan suyu bu gence verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2366, 2451, 2602, 2605, 5620)

٢٣٥٢ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهَا حُلِبَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاةٌ دَاجِنٌ وَهِيَ فِي دَارِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَهَيْبٌ لَبَنُهَا بِمَاءٍ مِنَ الْبَيْرِ الَّتِي فِي دَارِ أَنَسٍ فَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقَدَحَ فَشَرِبَ مِنْهُ حَتَّى إِذَا نَزَعَ الْقَدَحَ مِنْ فِيهِ وَعَلَى يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ وَعَنْ يَمِينِهِ أَغْرَابِيُّ فَقَالَ عُمَرُ وَخَافَ أَنْ يُعْطِيَهُ الْأَغْرَابِيُّ أَعْطَى أَبَا بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ عِنْدَكَ فَأَعْطَاهُ الْأَغْرَابِيُّ الَّذِي عَلَى يَمِينِهِ ثُمَّ قَالَ الْيَمَنُ فَأَلْأَيْمَنُ.

2352- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendi evinde bulunan koyunun sütü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem için sağıldı. Bu koyunun sütü yine Enes'in evinde bulunan kuyudan alınan bir miktar su ile karıştırıldı ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir bardak ile verildi. O da bu bardaktan içti. Nihayet bardağı ağzından ayırdığı sırada solunda Ebu Bekir, sağında da bir bedevi bulunuyordu. Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu artığı bedeviye vermesinden korkarak:

- Ey Allah'ın Rasûlü, yanındaki Ebu Bekir'e ver, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ise artığını sağındaki bedeviye verdi. Sonra da:

- "Sağa; sıra ile sağa ver" buyurdu.¹⁷⁴

174 Bu hadîsten alınan bir hüküm de sütün su ile karıştırılmasının harâmlılığı satılan süte ait olup, kişinin kendi içeceği, ailesine içireceği sütün içine su koymakta sakınca olmamasıdır. Hatta bu sütün ağırlığını hafifletmek, çocuklar ve yaşlılar için daha yararlı hâle getirmek yönünden, sıhate daha elverişli olabilir.

۲- بَاب مَنْ قَالَ إِنَّ صَاحِبَ الْمَاءِ أَحَقُّ بِالْمَاءِ حَتَّى يَرَوْى لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُمْتَعُ فَضْلُ الْمَاءِ

2- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: "İhtiyaçtan Fazla Su, O Suya İhtiyacı Olan Kimselere Yasaklanmaz" Kavlinden Dolayı "Su Sahibinin Ailesi, Ekini ve Hayvanları Suya Kanıncaya Kadar Suyu Kullanmaya Herkesten Daha Fazla Hak Sahibidir" Diyen Kimse Bâbı

۲۳۵۳- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يُمْتَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْتَعَ بِهِ الْكَلْبُ.

2353- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İhtiyaçtan fazla su, o suya ihtiyacı olan kimselere yasaklanmaz. Bu yasaklama sebebi ile meradaki otların büyümesine de engel olunmuş olur." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2354, 6962)

۲۳۵۴- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَمْتَعُوا فَضْلَ الْمَاءِ لَتَمْتَعُوا بِهِ فَضْلَ الْكَلْبِ.

2354- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"İhtiyaçtan fazla suyu, o suya ihtiyacı olan kimselerin kullanması için yasaklamayın. Bu yasaklama sebebiyle meradaki otların büyümesini de engellemiş olursunuz."¹⁷⁵

175 Üç şey asla men edilmez: Su, ot, ateş.

۳ - بَاب مَنْ حَفَرَ بِنْرًا فِي مَلِكِهِ لَمْ يَضْمَنْ

3- Bir Kimse Kendi Mülkünde Bir Kuyu Kazarsa O Kuyuda Meydana Gelen Zararı Ödemez Bâbı

۲۳۵۵- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَعْدِنُ جَبَّارٌ وَالْبِنْرُ جَبَّارٌ وَالْعَجْمَاءُ جَبَّارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمْسُ.

2355- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Maden ocağı hederdir. Kuyu hederdir, hayvan hederdir yani yaptığı zararı sahibi ödemez. Cahiliyetten kalma definede de beşte bir devlet vergisi vardır.”¹⁷⁶ (Hadisın geçtiği diğer yer: 4499)

۴ - بَاب الْخُصُومَةِ فِي الْبِنْرِ وَالْقَضَاءِ فِيهَا

4- Kuyu Hakkında Husûmet ve Bu Konudaki Hüküm ve Kazanın Beyanı Bâbı

۲۳۵۶-۲۳۵۷- حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَقْطَعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ هُوَ عَلَيْهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ الْآيَةَ فَجَاءَ الْأَشْعَثُ فَقَالَ مَا حَدَّثَكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِي الْأَنْزَلِ هَذِهِ الْآيَةُ كَأَنِّي لِي بِنْرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي فَقَالَ لِي شَهُودُكَ قُلْتُ مَا لِي شَهُودُ قَالَ فِيمَنَّهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا يَخْلِفَ فَذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا الْحَدِيثَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ ذَلِكَ تَصْدِيقًا لَهُ.

176 Yani açılmış bir su kuyusuna düşen birinden kuyunun sahibi mesul değildir. Onun üzerine hiçbir günah yoktur.

2356-2357- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, bir Müslüman’ın malını yalan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini sinirli olarak karşılar.”

Akabinde Allah Teâlâ şu âyeti indirdi:

«Allah’a olan ahidlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar...» Al-i İmran: 77

Bu sırada meclise Eş’as ibnu Kays gelmiş ve dinleyicilere hitaben:

- Ebu Abdurrahman size ne tahdîs ediyor? Bu âyet benim hakkımda indirildi. Şöyle ki: Amca oğlumun arazisinde bana ait bir kuyu vardı. O bunu inkâr ediyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

- “Şahitlerini hazırla” buyurdu. Ben:

- Şahitlerim yoktur, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Öyle ise yemin etmesini iste!” buyurdu. Ben:

- Ey Allah’ın Rasûlü! O yalan yere yemin eder, dedim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu hadisi zikretti. Allah da Peygamberinin bu sözünü tasdik ederek, bu âyeti indirdi, demiştir. (2356 nolu adisin geçtiği diğer yerler: 2416, 2515, 2666, 2669, 2673, 2676, 4549, 6659, 6676, 7183, 7445) (2357 nolu hadisin geçtiği diğer yerler: 2417, 2516, 2667, 2670, 2677, 4550, 6660, 6677, 7184)

• - بَابُ إِمْنٍ مَنْ مَنَعَ ابْنَ السَّبِيلِ مِنَ الْمَاءِ

5- İhtiyacından Fazla Suya Sahip Olup da Bu Sudan Yolcuların Kullanmasını Yasaklayan Kimsenin Günahı Bâbı

٢٣٥٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ الْأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةٌ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ كَانَ لَهُ فَضْلٌ مَاءٍ بِالطَّرِيقِ فَمَنَعَهُ مِنْ ابْنِ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مِنْهَا رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا سَخَطَ وَرَجُلٌ أَقَامَ سِلْعَتَهُ

بَعْدَ الْعَصْرِ فَقَالَ وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ لَقَدْ أُعْطِيتُ بِهَا كَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ رَجُلٌ
ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ آيَةَ ﴿إِنَّ الدِّينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾

2358- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Üç kimse vardır ki, Allah, Kıyamet gününde onlara bakmaz, onların günahlarını temizlemez ve onlar için elem verici bir azap vardır: Birincisi şu kimsedir:

Kendisinin yol üstünde ihtiyacından fazla suyu vardır da, onu ihtiyacı olan yolculara vermemiştir.

İkincisi ise şu kimsedir: Devlet başkanına yalnız dünya menfaati için beyat eden kimsedir ki, o kimse devlet başkanı ona dünyalık verirse ondan razı olur, vermezse öfkelenir.

Üçüncüsü ise şu kimsedir: Bu adam da malını pazara ikindiden sonra getirir ve: O’ndan başka hak ilâh olmayan Allah’a yemin ederim ki bu mala şöyle şöyle para verdim, diye yemin eder ve müşteri de onun bu yeminine karşılık ona inanır ve o malı dediği fiyata satın alır. Bundan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şu âyeti okudu:

«Allah’a olan ahidlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar...» Al-i İmran: 77 ¹⁷⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2369, 2672, 7212, 7446)

٦- بَابُ سَكْرِ الْأَنْهَارِ

6- Su Yollarını Kapatmak Bâbı

٢٣٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ
عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ

177 Hadisin burada getirilme sebebi, Allah’ın kendilerine bakmayacağı üç kimseden birincisinin “Yol üstünde ihtiyacından fazla suyu olup da bunu yolculardan men eden kimse olmasıdır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu su cimriliğini diğerleri derecesinde bir cürüm saymıştır. Çünkü havuzlanmamış suda bütün insanların ve hayvanların içme ve sulama hakkı vardır.

خَاصَمَ الزُّبَيْرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شِرَاجِ الْحَرَّةِ الَّتِي يَسْقُونَ بِهَا
التَّخْلَ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ سَرَّخَ الْمَاءُ يَمُرُّ قَائِي عَلَيْهِ فَاخْتَصَمَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلزُّبَيْرِ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسَلَ
الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ فَغَضِبَ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ أَنْ كَانَ ابْنُ عَمَّتِكَ قَتَلُونَ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ اخْبِسَ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَذْرِ
فَقَالَ الزُّبَيْرُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْسِبُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ هَلَلًا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ
حَتَّى يُحْكَمُوا فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ﴿

2359-2360- Abdullah ibnu Zubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensar'dan bir kimse, Harre bölgesindeki hurmalıkları sulamakta oldukları su yollarından ve su nöbetinden dolayı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda Zubeyr ibnu Avvâm hakkında şikâyetle bulundu. Bu yollardan geçen su, Ensari'nin tarlasından önce Zubeyr'in hurmalığından geçirdi. Zubeyr, önce kendi tarlasını sulamak için suyu tutar, sulaması bitirdikten sonra da komşusunun tarlasını sulaması için suyu bırakırdı. Ensari, bu sulama işinde acele etmiş ve Zubeyr de buna razı olmamıştı. Bu yüzden Ensari, Zubeyr'e:

Suyu bırak da bize gelsin, demişti. Fakat Zubeyr kendi hurmalığını tamamen sulamadan suyu komşusuna göndermek istemedi. İki taraf Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda muhakeme oldular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zubeyr'e:

- "Ey Zubeyr! Tarlanı sula, sonra suyu komşuna gönder" buyurdu. Ensârî, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu hükmüne öfkelen-di ve:

- Zubeyr halanın oğlu olduğu için mi bu hükmü verdin? diye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği hükme razı olmadı. Onun bu sözüne karşılık Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzü kızardı ve:

- "Ey Zubeyr! Tarlanı sula ve suyu tarlanda tut ki su, hurmaların ta köküne kadar ulaşsın." Zubeyr dedi ki: Vallahi ben şu âyetin bu sebebe bi-nâen indirildiğini sanıyorum:

«Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olmazlar.» Nisa: 65¹⁷⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2361, 2362, 2708, 4585)

۷- بَابُ شُرْبِ الْأَعْلَى قَبْلَ الْأَسْفَلِ

7- Nehrin Akışına Göre Yüksek Tarafıta Bulunanın Aşağı Tarafıtakinden Önce Suyu Alıp Kullanmasının Hükümü Bâbı

۲۳۶۱- حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ خَاصِمَ الزُّبَيْرِ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا زُبَيْرُ اسْقِ ثُمَّ أَرْسِلْ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ إِنَّهُ ابْنُ عَمَّتِكَ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ يَبْلُغِ الْمَاءُ الْجَذَرَ ثُمَّ أَمْسِكَ فَقَالَ الزُّبَيْرُ فَأَخْسِبُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ﴾

2361- Urve ibnu Zubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Zubeyr ile Ensâr'dan bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in karşısında muhakeme oldular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- "Ey Zubeyr! Hurmalığını sula, sonra suyu komşunun tarlasını sulaması için bırak" buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği bu hükme razı olmayan Ensari:

178 Vadilerde akan mübâh sulardan halkın su nöbeti hakkı nehrin akışı takip edilerek evvelâ yukarı ki istifâde eder. Nöbet sahibi suyu kendi tarlasına, bostanına çevirerek sarf edilecek miktar su aldıktan sonra, alt taraftaki komşusuna bırakır. O da bu suretle su alma hakkını kullanır. Bu davada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Zubeyr ile Ensârî arasında evvelâ sulh yoluyla hükmetmek istemişti. Sulama ile yetinip suyun hapsedilmemesini emretmişti. Ensârî'nin itirazı üzerine iki tarafın haklarını tam kullanmasını emretmiştir. Âyetin inme sebebinin bu hâdise olduğunun bildirilmesi de çok kıymetli bir bilgidir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hiçbir hükmüne itiraz edilemeyeceği bununla ispat edilmiş oluyor.

-Bu hükmü, Zubeyr senin halanın oğlu olduğu için verdin, dedi. Bu söz üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Ey Zubeyr! Hurmalığını sula. Sonra su hurma köklerine ulaşın-caya ve kana kana sulayınca kadar suyu tarlanda tut” buyurdu.

Zubeyr dedi ki: Ben şu âyet bu sebepten dolayı inmiştir:

«*Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiş-likleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedik-çe iman etmiş olmazlar.*» Nisa: 65 (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2360)

۸- بَابُ شَرْبِ الْأَعْلَى إِلَى الْكَعْبَيْنِ

8- Nehrin Akışına Göre Yüksek Tarafta Bulunanın Tarlasını Aşık Kemiği Yüksekliğine Kadar Sulaması Bâbı

۲۳۶۲- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ الْحَرَانِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ خَاصِمَ الزُّبَيْرِ فِي شِرَاجٍ مِنَ الْخَرَّةِ يَسْقِي بِهَا التَّنَخُلَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْقِ يَا زُبَيْرُ فَأَمَرَهُ بِالْمَعْرُوفِ ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيَّ جَارِكَ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ أَنْ كَانَ ابْنُ عَمَّتِكَ قَتَلُونِ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ اسْقِ ثُمَّ احْبِسْ يَرْجِعِ الْمَاءُ إِلَى الْجَذْرِ وَاسْتَوْعَى لَهُ حَقُّهُ فَقَالَ الزُّبَيْرُ وَاللَّهِ إِنْ هَذِهِ آيَةٌ أُنْزِلَتْ فِي ذَلِكَ ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ﴾ قَالَ لِي ابْنُ شِهَابٍ فَقَدَرْتُ الْأَنْصَارُ وَالنَّاسُ قَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْقِ ثُمَّ احْبِسْ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَذْرِ وَكَانَ ذَلِكَ إِلَى الْكَعْبَيْنِ.

2362- Urve ibnu Zubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensar'dan bir kimse, Harre bölgesindeki hurmalıkları sulamakta oldukları su yollarından ve su nöbetinden dolayı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda Zubeyr ibnu Avvâm hakkında şikâyetle bulundu. Bu yollardan geçen su, Ensari'nin tarlasından önce Zubeyr'in hur-

malığından geçirdi. Zubeyr, önce kendi tarlasını sulamak için suyu tutar, sulaması bitirdikten sonra da komşusunun tarlasını sulaması için suyu bırakırdı. Ensari, bu sulama işinde acele etmiş ve Zubeyr'e buna razı olmamıştı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Zubeyr'e:

- "Ey Zubeyr! Tarlanı sula, sonra suyu komşuna gönder" buyurdu. Ensârî, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu hükmüne öfkelen-di ve:

- Zubeyr halanın oğlu olduğu için mi bu hükmü verdin? diye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği bu hükme razı olmadı. Onun bu sözüne karşılık Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzü kızardı ve:

- Ey Zubeyr! Tarlanı sula ve suyu tarlanda tut ki su, hurmaların ta köküne kadar ulaşsın." Zubeyr dedi ki: Vallahi şu âyetin bu sebebe binâ-en indirilmiştir:

«Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiş-tikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedik-çe iman etmiş olmazlar.» Nisa: 65

İbnu Cureyc dedi ki: İbnu Şihâb bana şöyle dedi: Ensâr ve diğer in-sanlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Zubeyr'e söylediği "Su-la, sonra su hurma köklerine ulaşınca kadar suyu kendi tarlanda tut!" sözünün anlattığı yüksekliği ölçtüler ve bu seviye aşık kemiklerine kadar oldu.

۹- بَابُ فَضْلِ سَقْيِ الْمَاءِ

9- Suya Muhtaç Olan Her Şeyi Sulamanın Fazileti Bâbı

۲۳۶۳ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَنَا رَجُلٌ يَمْشِي فَاشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَنَزَلَ بِئْرًا فَشَرِبَ مِنْهَا ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا هُوَ بِكَلْبٍ يَلْهَثُ يَأْكُلُ التُّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا مِثْلَ الَّذِي بَلَغَ بِي فَمَلَأَ خُفَّهُ ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ ثُمَّ رَقِيَ فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَفَقَرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِن لَنَا فِي

الْبَهَائِمِ أَجْرًا قَالَ فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ تَابَعَهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَالرَّبِيعُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ زِيَادٍ.

2363- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İsrailoğullarından bir adam yürürken susuzluğu arttı, iyice susadı. Bir kuyuya indi ve oradan su içti. Sonra kuyudan çıktığında susuzluktan dolayı nemli-ıslak toprağı yalayan bir köpek gördü ve:

-Benim susadığım gibi bu köpek de susamış, dedi. Adam kuyuya indi. Ayakkabısını suyla doldurdu ve ağzıyla tutarak kuyudan çıktı ve köpeğı suladı. Allah onu övdü, onun amelini kabul etti ve onu cennetine koydu.”

Sahabeler: Ey Allah'ın Rasûlü, hayvanları sulamakta bize de ecir var mıdır? dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hayat taşıyan her canlıyı sulamada sevap vardır.”¹⁷⁹ (Hadisin geçtiğı diğer yer: 173)

٢٣٦٤ - حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا كَافِعٌ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى صَلَاةَ الْكُسُوفِ فَقَالَ دَنَّتْ مِنِّي النَّارُ حَتَّى قُلْتُ أَيُّ رَبِّ وَأَنَا مَعَهُمْ فَإِذَا امْرَأَةٌ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ تَخْدِشُهَا هِرَّةٌ قَالَ مَا شَأْنُ هَذِهِ قَالُوا حَبَسَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا.

2364- Ebu Bekir'in kızı Esma -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

179 Hadîste her yaş ciğerde sevap vardır, sözü, susuzluktan henüz ölmemiş, fakat ölmeye yüz tutmuş, kendisinde hayat eseri olarak biraz nemlilik bulunan her hayvan ve hatta her bitkiyi sulamakta sevap vardır, demektir. Bundan su hayrının Allah'a yakınlık sebebi olduğu anlaşılır. Bazı tâbiî âlimleri: “Günahı çok olanlar susuzlan sulasın” demişlerdir. Susuz bir köpeğı sulamak mağfirete vesile olunca, bir insanın susuzluğunu ve su ihtiyacını gidermenin rahmet ve mağfirete vesile olacağı muhakkaktır.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kûsûf (yani güneş tutulması) namazı kıldı. Namazı bitirdikten sonra şöyle buyurdu;

“Cehennem bana öyle yaklaştırıldı ki hatta ben dedim ki:

- Ey Rabbim! Ben de onlarla beraber miyim? Orada bir kadını bir kedi tırmalıyordu. Ben:

- Bunun hâli nice dir? diye sordum. Dediler ki:

- Bu kadın, o kediyi açlıktan ölünceye kadar hapsetti. (Hadisin geçtiği diğer bir yer: 745)

٢٣٦٥ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ غَدَبْتُ امْرَأَةً فِي مِرَّةٍ حَبَسْتُهَا حَتَّى مَاتَتْ جَوْعًا فَدَخَلْتُ فِيهَا النَّارَ قَالَ فَقَالَ وَاللَّهِ أَغْلَمَ لَأَأْتِ أَطْعَمْتُهَا وَلَا مَقَاتَهَا حِينَ حَبَسْتُهَا وَلَا أَتِ أَرْسَلْتُهَا فَأَكَلَتْ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ.

2365- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kadın açlıktan ölünceye kadar hapsettiği bir kedi sebebiyle cehenneme girdi de azap edildi. Allah Azze ve Celle veya Cehennem’in bekçisi o kadına dedi ki:

-Sen bu kediyi hapsettiğin zaman onu yedirmedin, içirmedin. O kediyi yerin böceklerinden yemesi içinde salıvermedin.”¹⁸⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3318, 3482)

180 Bu kadının o kediyi açlıktan ve susuzluktan ölünceye kadar hapsedmesinden dolayı bu azabı hak etmiş olmasıdır. Eğer kediyi yedirmiş içirmiş olaydı azap olunmayacaktı. Buradan da sulamanın fazileti bilinir.

۱۰ - بَاب مَنْ رَأَى أَنَّ صَاحِبَ الْحَوْضِ وَالْقِرْبَةِ أَحَقُّ بِمَانِهِ

10- Havuz veya Kırba Sahibinin Kendi Suyuna Herkesten Daha Hak Sahibi Olduğu Görüşünde Olan Kimse Bâbı

۲۳۶۶ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَدَحٍ فَشَرِبَ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ هُوَ أَخَذْتُ الْقَوْمَ وَالْأَشْيَاخَ عَنْ يَسَارِهِ قَالَ يَا غُلَامُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ الْأَشْيَاخَ فَقَالَ مَا كُنْتُ لِأَوْتَرٍ بِنَصِيصِي مِنْكَ أَحَدًا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ.

2366- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir bardak su getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bundan bir miktar içti. Sağında sahâbîlerin en küçüğü bir genç bulunuyordu. Yaşlılar da solunda idiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sağında bulunan gence şöyle dedi:

- “Ey genç! Bardakta kalanı ihtiyarlara vermeme izin verir misin?”

Genç sahabe şöyle dedi:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Senden gelecek nasibimi hiçbir kimseye ih-san edecek değilim.

Bu cevap üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bardakta kalan suyu bu gence verdi.¹⁸¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2351)

181 Bu hadîste Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sağındaki gençten, solundaki yaşlılara vermek için onun rızasını ve iznini istemesi, sağında bulunan gencin evvelâ alma hakkı yani mülkiyet hakkı bulunduğu delâlet eder. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sadece sağında oturmak bardaktaki suya hak kazandırır- sa, suya sahip olan kimsenin kendi suyuna münhasıran mâlik olması evleviyetle sabit olur. İşte Buhârî bu hadîsi buna delîl yapmak için burada tekrar getirmiştir. Buna göre suyu havuz, kırba, testi, fıçı, küp, bardak gibi bir şeyde toplayan kimse, bu suda herkesten ziyade tasarruf hakkına sahiptir. O satar, hibe eder, sadaka ya- par. Zaruret hâli müstesna, başkalarının bu suda tasarruf hakları yoktur.

٢٣٦٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا ذُودَ رِجَالًا عَنْ حَوْضِي كَمَا تُذَادُ الْغَرِيْبَةُ مِنَ الْإِبِلِ عَنِ الْحَوْضِ.

2367- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, Kıyamet gününde ben bir takım adamları, tıpkı yabancı bir devenin havuz başından kovulup uzaklaştırıldığı gibi, muhakkak havuzumdan kovacağım.”¹⁸²

٢٣٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ وَكَثِيرِ بْنِ كَثِيرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخَرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْحَمُ اللَّهُ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ لَوْ تَرَكْتَ زَمْزَمَ أَوْ قَالَ لَوْ لَمْ تَعْرِفِ مِنَ الْمَاءِ لَكَانَتْ عَيْنًا مَعِينًا وَأَقْبَلَ جُرْهُمَ فَقَالُوا أَتَأْذِنُ أَنْ نَنْزِلَ عِنْدَكَ قَالَتْ نَعَمْ وَلَا حَقَّ لَكُمْ فِي الْمَاءِ قَالُوا نَعَمْ.

2368- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah İsmâil Peygamber’in annesi Hacer’e rahmet etsin! Hacer Zemzem suyunu ilk çıkışında kendi hâline bıraksaydı veya şayet sudan avuçlamasaydı Zemzem akıcı bir pınar hâlinde kaynar dururdu.

Bir müddet sonra Cürhüm kabilesi geldi ve Hacer’e dediler ki:

- Senin yanında konaklamamıza izin verir misin? Hacer bunlara:

- Evet, izin veririm; ancak siz bu suda yani zemzem de hiçbir hak sahibi değilsiniz, dedi. Onlar da, evet, diyerek bunu kabul ettiler.”¹⁸³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3362, 3363, 3364, 3365)

182 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in “Benim havuzum.” sözüyle havuzu kendi nefesine izafe etmesidir. Bu da havuzdaki mülkiyeti ve ondaki suda herkesten ziyade tasarrufa hakkı olduğunu ifade eder.

183 Hacer’in, Cürhüm kabilesine “ancak siz bu suda yani zemzem de hiçbir hak sahibi değilsiniz” sözünden maksat, Hacer Zemzem suyuna başkalarından daha ziyade

٢٣٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ رَجُلٌ حَلَفَ عَلَى سِلْعَةٍ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا أَكْثَرَ مِمَّا أَعْطَى وَهُوَ كَاذِبٌ وَرَجُلٌ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ لَيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَرَجُلٌ مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللَّهُ الْيَوْمَ أَمْتَعَكَ فَضْلِي كَمَا مَنَعْتَ فَضْلَ مَا لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ.

قَالَ عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ عَنْ عَمْرِو سَمِعَ أَبَا صَالِحٍ يَنْبُلُغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2369- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Üç kişi vardır ki, Kıyamet gününde Allah onlarla konuşmaz ve onlara bakmaz:

- Malına daha fazla değer kazandırmak için, müşterinin verdiğiinden daha fazla bedel vermiş olduğuna yalancı olarak yemin eden kimse.

- Malını pazara ikindiden sonra getirip, bir Müslüman'ın malını almak için yalan yere yemin eden kimse.

- Fazla suyunu, suya ihtiyacı olan kimselere esirgeyip vermeyen kimse.

Allah ona kıyamet gününde o kimseye şöyle der: **“Tıpkı senin ellerinle çalışıp çıkarmadığın yani yerden kendiliğinden kaynakayan suyu, ihtiyacı olan insanlara vermediğin gibi, bugün de ben fazlı-keremimi senden esirgıyorum.”** (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2358)

haklı olmasındandır. Hacer, Zemzem suyunun yegâne mâliki bulunduğundan Cürhüm kabilesi Yemen'den Mekke'ye gelip orada mekân tutmak için kendisinden izin istediklerinde, su üzerinde mülkiyet hakkının kendisine ait olduğunu kabul etmeleri şartıyla onlara müsâde etmiş, onlar da bu şartı kabul etmişlerdir. İşte Buhârî, hadîsi burada, yukarıda geçenler gibi, biriktirilen suyun mülkiyetinin sahibine ait olduğunu ispat için sevk etmiş olmaktadır.

١١- بَابُ لَا حِمَى إِلَّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

11- Korumak Yalnız Allah'a ve Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hastır Bâbı

٢٣٧٠- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ الصَّعْبَ بْنَ جَثَامَةَ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا حِمَى إِلَّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ يَحْيَى وَقَالَ بَلَّغْنَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمَى الثَّقِيعَ وَأَنَّ عُمَرَ حَمَى السَّرَفَ وَالرَّبْدَةَ.

2370- Sa'b ibnu Cessâme -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Korumak yalnız Allah'a ve Rasûlü'ne mahsûstur”¹⁸⁴

Buhârî -Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Nakî bölgesini,¹⁸⁵ Ömer ibnu Hattâb'ın da Şeref ile Rebeze mıntıkalarını koru edindiği haberi bize ulaştı.

184 Himâ: Lügatçede; halktan korunan ve halkın girmesine ve hayvanların otlamasına izin verilmeyen otlu yerdir. Himâ, boş araziden devletin beylik hayvanlar için koruduğu ve halkın burada hayvanlarını otlatmasını yasak ettiği bir arazi parçasıdır. Cahiliyet devrinde Arap şerîfleri istedikleri yerleri koru yapar, insanların oralardan faydalanmalarını yasak ederlerdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu âdeti kaldırdı. “Koruma hakkı yalnız Allah'ın ve Rasûlü'nündür” buyurdu ki bu, devlete ait bir haktır, demektir.

185 Naki, Medine'ye yirmi fersahlık uzakça bir yerdir. Bu korunun genişliği bir mil, uzunluğu sekiz mil imiş. Ömer'in edindiği korular Mekke civarındadır.

١٢- بَابُ شُرْبِ النَّاسِ وَالذُّوَابِ مِنَ النَّهَارِ

12- İnsanların Nehirlerden, Akarsulardan Su Alıp İçmeleri ve Hayvanlarını Sulamaları Bâbı

٢٣٧١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ
 أَنَسٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْخَيْلُ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وَزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ
 أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَطَالَ بِهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي
 طِيلِهَا ذَلِكَ مِنَ الْمَرْجِ أَوْ الرِّوْضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٌ وَلَوْ أَلَّهُ انْقِطَعَ طِيلُهَا فَاسْتَتَتْ
 شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَرْوَالُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَلَّهَا مَرَّتْ بِنَهْرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ
 وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ فَهِيَ لِذَلِكَ أَجْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغْنِيًا وَتَعَفُّفًا
 ثُمَّ لَمْ يَنْسَ حَقَّ اللَّهِ فِي رِقَابِهَا وَلَا ظُهُورِهَا فَهِيَ لِذَلِكَ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا
 وَرِبَاءً وَنَوَاءً لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وَزْرٌ وَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ عَنِ الْحُمْرِ فَقَالَ مَا أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهَا شَيْءٌ إِلَّا هَذِهِ الْيَأْيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَادَةُ
 ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

2371- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“At bazı kimse için bir sevaptır. Bazı kimse için fakirlik ve ihtiyacına bir perdedir. Bazı kimse için de bir günah sebebidir. At kendisi için hayır olan kimseye gelince, o, atını Allah yolunda cihad için bağlamış onu cihad için hazırlamıştır. Atın bağını da bol otlu geniş bir sahada veya çayırılıkta uzatmıştır. Bu bol otlu sahadan veya çayırılıktan atın bu uzun ipinde iken yediği her ot, at sahibi için birer hasenedir, iyiliktir. Bu esnada atın ipi kopsa da şahlanarak bir veya iki yüksek yerde koşsa, tırnaklarının bıraktığı izleri ve onun gübreleri de sahibi için haseneler olur. Bir de hayvan bu arada bir nehre uğrayıp da ondan içerse, sahibi sulamak istememiş olsa bile bu su da sahibi için haseneler olur. Bu at her hâlükârda sahibi için sevap kazanmak için güzel bir vesiledir.

Atını onunla kazanmak, insanlara muhtaç olmamak, iffetini korumak için bağlayan, sonra kazandığı malın zekâtını vererek Allah'ın hakkını gözetir ve hayvanına da gücünün yetmediği yükü yüklemese bu at, kendisi için fakirliğe karşı bir engeldir.

Atını öğünmek için, gösteriş için, İslâm ehline düşmanlık için bağlayıp besleyen kimse için ise bu at, büyük bir günahtır.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme eşeklerden soruldu. O şöyle buyurdu:

“Her hükmü toplayıcı olan şu âyetten başka münferid olarak bir şey indirilmedi:

«Her kim zerre miktarı hayır işlemişse onu görecektir. Kim de zerre miktarı kötülük işlemişse onu görecektir.» Zilzâl: 7-8¹⁸⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2860, 3646, 4962, 4963, 7356)

٢٣٧٢ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ
يَزِيدَ مَوْلَى الْمُتَّبِعِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنِ اللَّقْطَةِ فَقَالَ اغْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا
ثُمَّ عَرِّفَهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا فَشَانِكَ بِهَا قَالَ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ هِيَ لَكَ أَوْ
لَأَخِيكَ أَوْ لِلدَّيْبِ قَالَ فَضَالَّةُ الْإِبِلِ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِدَاؤُهَا تَرُدُّ
الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا.

2372- Zeyd İbnu Halid Cuheni -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam bulunan nesnelerden (yani buluntudan yada yitik maldan)

186 Hadis, herkesin akarsulardan su içmek, hayvanını sulamak hakkına sahip olduğunu beyân hakkındadır. Hadisin bu başlığa uygunluğu “At bir nehre uğrayıp da ondan içerse, sahibi sulamak istememiş olsa bile, bu su da sahibi için haseneler olur...” kavlinde dir. Hadisin sevk ve hüccet getirme noktası, cihâd için beslenen atın nehre uğrayıp da su içmesidir. Eğer nehrin suyu bir kişiye hass olsaydı, onun izin ve müsâdesini almaya ihtiyaç görülürdü. Şâri’in mutlak olarak tebliği, akarsuların kimsenin mülkü olmadığını bildirir. Akarsuların suyu mübahtır. Hiç kimsenin husûsî mülkü değildir. Bu sulardan herkesin faydalanma hakkı vardır. Nehirlerin, akarsuların mâliki Allah’tır. Allah bu suları insanlar, hayvanlar, bitkiler için yaratmıştır.

sordu. Allah Rasûlü şöyle buyurdu:

“Yularını, kılıfını -yahut kabını- çıkar. Sonra onu bir sene boyunca insanlara haber ver, duyur. Daha sonra ondan faydalanabilir onu kullanabilirsin. Şayet onun sahibi çıkarsa onu iâde et.”

Adam dedi ki: Deve yitiği bulunursa? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem öfkeleni hatta yanakları kızardı. -veya yüzü kızardı- Şöyle buyurdu:

- “Ondan sana ne? Onun karnında ona günlerce yetecek suyu vardır. Devenin toynağı vardır. Suya gelir, ağaçlardan otlar. Sahibini buluncaya kadar onu kendi hâline bırak.” O zat:

- Yitik koyun nasıldır? diye sordu.

- “O ya senindir, ya kardeşinindir, ya da kurtundur,” buyurdu.¹⁸⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 91, 2427, 2428, 2429, 2436, 2438, 5292, 6112)

۱۳ - بَابُ بَيْعِ الْحَطَبِ وَالْكَلِّ

13- Odun, Yaş ve Kuru Ot Toplayıp Satmak Bâbı

۲۳۷۳ - حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ أَحَبًّا لِيَأْخُذَ حَزْمَةً مِنْ حَطَبٍ فَيَبِيعَ فَيَكْفِيَ اللَّهُ بِهِ وَجْهَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ أَعْطِيَ أَمْ مَنَعَ.

2373- Zubeyr ibnul-Avvâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden birinizin ipini alıp sırtında odun demeti getirip onu satması ve bu sebepten dolayı Allah’ın onun yüzünü koruması, (onun şerefini koruması) istediği şeyi versinler veya vermesinler, o kimse için insanlara el açmasından daha hayırlıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1471)

187 Hadisin buraya uygunluğu “Su tulumu ve tabanları beraberindedir. Kendisi su başına gelir, ağaçları yer” sözüdür. Yani deveye hiç kimse mâni olamaz. Çünkü Allah nehirleri insanlar, hayvanlar için yarattı. Nehirlerin Allah’tan başka mâliki yoktur.

٢٣٧٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَأَنْ يَخْتَطِبَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ أَحَدًا فَيُعْطِيَهُ أَوْ يَمْتَنِعَهُ.

2374- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Nefsim elinde olan Allah’a yemin olsun ki, sizden birinizin ipini eline alıp sırtına odun toplaması, bir kimseye gidip dilenmesinden, ondan bir şeyler istemesinden daha hayırlıdır. Kendisinden bir şeyler istediği kimse o isteğini ya verir yada vermez.”¹⁸⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1470, 1480, 2074)

188 Bu iki hadîsin burada getirilmesi, şahıs mülkü olmayan arazîlerde yetişen odunun da, su gibi mübâh olduğunu; herkesin bunlardan faydalanma hakkı bulunduğunu ispat içindir. Bu iki hadîs de insanların ortak malı olan, kimsenin husûsî mülkiyetinde olmayan böyle arazîlerden odun biriktirip toplamanın ve bununla geçim sağlamanın mübâhlılığına açıkça delâlet etmektedirler.

İÇİNDEKİLER (3. CİLT)

Hacc Kitâbı devamı	5
68- Tavâf Esnasında Duran Kimsenin Tavâfı Sona Erer mi?	5
69- Rasûlullah Tavâfın Yedinci Şavtını Tamamladıktan Sonra İki Rekât Namaz Kıldı	5
70- Kudüm tavâfından Sonra Arafat'tan Dönmeye Kadar Bir Daha Kâbe'ye Yaklaşmayan ve Nafile tavâf Etmeyen Kimse Bâbı	7
71- İki Rekâtlık Tavâf Namazını Mescidin Dışında Kılan Kimse	7
72- İki Rekâtlık tavâf Namazını Makâmı İbrahim'in Arkasında Kılan Kimse Bâbı	8
73- Sabah Ve İkinci Namazından Sonra tavâf Yapmak Bâbı	9
74- Hastanın Binek Üzerinde Kâbe'yi Tavâf Etmesi Bâbı	10
75- Hacılara Su Vermek Bâbı	11
76- Zemzem Suyu İle İlgili Gelen Rivâyetler Bâbı	13
77- Kıran Haccı Yapan Kimsenin tavâfı Bâbı	14
78- Tavâfın Abdestli Olarak Yapılması Bâbı	17
79- Safâ İle Merve Arasında Say Yapmanın Farz Oluşu ve Bunun Allah'ın Alâmetlerinden Kılındığı Bâbı	18
80- Safâ ile Merve Arasında Say Yapmak Hakkında Gelen Rivâyetler	21
81- Âdetli Kadının, Tavâf Dışında Hacda Yapılması Gereken Bütün İbadetlerini Yerine Getirmesi ve Abdestsiz Olarak Safâ İle Merve Arasında Say Yapmanın Hükmi Bâbı	24
82- Mekkeli'nin ve Dışarıdan Gelen Haccının Mina'ya Gideceği Zaman Bathâ'dan İhrama Girmesi Bâbı	27
83- Terviye Yani Zil-Hicce Ayının Sekizinci Günü Öğle Namazı Nerede Kılınır?	28
84- Mina'da Namaz Kılmak Bâbı	29
85- Arefe Günü Oruç Tutmak Bâbı	30
86- Minâ'dan Arafat'a Doğru Giderken Telbiye Ve Tekbir Getirmek	31
87- Arefe Günü Nemira'dan Vakfe Yapılacak Yere Öğle Namazının İlk Vaktinde Gitmek Bâbı	31
88- Arafat'ta Binek Üzerinde Vakfe Yapmak Bâbı	32
89- Arafat'ta Öğle ile İkinci Namazlarını Cem Ederek Kılmak Bâbı	33
90- Arafat'ta Hutbenin Kısa Olması Bâbı	34
Vakfe Yerine Gitmek İçin Acele Etmek Bâbı	35

91- Arafat'ta Vakfe Bâbı.....	35
92- Arafat'tan Ayrılıp Müzdelife'ye Doğru Yürümek Bâbı.....	36
93- Arafat İle Müzdelife Arasında İhtiyaca Binaen Mola Vermek Bâbı	37
94- Rasûlullahın, Arafat'tan Dönüşünde Sahabelere Vakârlı Olmalarını Emretmesi Ve Kamçısı ile İşaretle Bulunması Bâbı	39
95- Müzdelife'de Akşam İle Yatsı Namazlarını Birleştirerek Kılmak.....	39
96- İki Namazı Birleştirerek Kılıp, Arada Nafile Namaz Kılmayan Kimse	40
97- Müzdelife'de Akşam ve Yatsı Namazlarını Cem Edip, Her Namaz için Birer Ezan Ve Kâmet Getiren Kimse Bâbı	41
98- Aileden Zayıf Kimselerin Gece Önden Gönderen Ve Bu Kişilerin Müzdelife'de Vakfe Yapmaları, Dua Etmeleri Akabinde Ay Kaybolunca Onları Yine Önden Mina'ya Gönderen Kimse Bâbı	42
99- Müzdelife'de Sabah Namazı Ne Zaman Kılınır?	45
100- Müzdelife'de, Meş'aril-Haram'da Vakfeden Sonra Minâ'ya Ne Zaman Hareket Edilir?	47
101- Kurban Kesme Günü Sabahı Akabe Cemresini Taşlayıncaya Kadar Telbiye Etmek, Tekbir Getirmek, Müzdelife'den Mina'ya Gidişte Bineğin Terkisine Birini Almak Bâbı	47
102- Bâb	48
103- Kurbanlık için Ayrılan Develere Binmek Bâbı	50
104- Kurbanlık Hayvanı Beraberinde Getiren Kimse Bâbı.....	52
105- Kurbanlığını Yoldan Satın Alan Kimse Bâbı	54
106- Zul-Huleyfe'de Kurbanlığına İşaret Koyup Gerdanlık Taktıktan Sonra İhrama Giren Kimse Bâbı	55
107- Kurbanlık Develer Ve Sığırlar için Gerdanlıklar Bükmek Bâbı	56
108- Kurbanlık Hayvanı İşaretlemek Bâbı.....	57
109- Kurbanlık Hayvanların Boynuna Kendi Eliyle Gerdanlık Takan Kimse Bâbı	58
110- Kurbanlık Koyunlara Gerdanlık Takmak Bâbı	59
111- Kurbanlık Hayvana, Yünden Gerdanlık Takmak Bâbı	60
112- Kurbanlık Hayvanın Boynuna Ayakkabı Bağlamak Bâbı	60
113- Kurbanlık Develer İçin Hazırlanmış Çullar Bâbı	61
114- Kurbanını Yolda Satın Alıp Gerdanlık Takan Kimse Bâbı	62
115- Erkeğin, Hanımlarının Bir Talebi Olmaksızın Onlar Adına Sığır Kesmesi Bâbı	63
116- Minâ'da, Rasûlullahın Kurbanını Kestiği Yerde Kurbanı Kesmek	64
117- Kurbanını Kendi Eliyle Kesen Kimse Bâbı	65
118- Develerin Bağlanmış Olarak Kesilmesi Bâbı	65
119- Develerin Ayakta Olduğu Hâlde Kesilmesi Bâbı.....	65
120- Kesilen Kurbanlıktan Kasaba Bir Şey Verilmez Bâbı	67
121- Kurbanlıkların Derisi Sadaka Edilir Bâbı	68
122- Kurbanlıkların Çulları Sadaka Edilir Bâbı.....	68

123- Bâb	69
124- Kurbanlık Hayvanların Etlerinden Yenilmesi Ve Sadaka Olarak Verilmesindeki Miktar Bâbı.....	69
125- Kurbanın, Başın Tıraş Edilmesinden Önce Kesilmesi Babı	71
126- İhrama Girme Esnasında, Saçına Yapışkan Bir Şey Süren ve İhramdan Çıkarken Saçını Tıraş Eden Kimse Bâbı.....	74
127- İhramdan Çıkarken Saçları Tamamen Kazıtmak Veya Kısaltmak.....	74
128- Temettü Hacı Yapanın, Umreyi Yaptuktan Sonra Saçlarını Kısaltması	77
129- Bayram Günü İfâda tavâfı Yapmak Bâbı.....	77
130- Unutarak veya Cehaletten Akşam Olduktan Sonra Akabe Cemresini Taşlayan veya Kurbandan Önce Saçlarını Kestirenin Hükümü	79
131- Cemrelerin Yanında, Binek Üzerinde Fetva Vermek Bâbı	80
132- Mina Günlerinde Hutbe Vermek Bâbı	82
133- Su Dağıtmada Görevli Olanlar veya Başkaları Mina'da Kalınması Gereken Gecelerde Mekke'de Geceleyebilirler mi?	89
134- Cemreleri Taşlama Vakti veya Hükümü Bâbı	90
135- Cemrelerin Vadinin İç Kısmından Atılması Bâbı	91
136- Cemrelere Yedişer Taş Atmak Bâbı	92
137- Büyük Cemreyi Taşlarken Kabe'yi Soluna Alan Kimse Bâbı.....	92
138- Cemreleri Taşlayan Kişinin, Her Taş Atışıyla Beraber Tekbir Getirmesi Bâbı	93
139- Akabe Cemresini Attuktan Sonra Vakfe Yapmayan Kimse Bâbı	94
140- Akabe Cemresi Dışındaki Diğer İki Cemreleri Taşlayınca, Kibleye Karşı Dönüp Uzunca Vakfe Yapmak	94
141- Küçük Ve Orta Cemreyi Taşlama Sırasında Elleri Dua İçin Kaldırmak Bâbı	95
142- Orta ve Küçük Cemreyi Taşlarken Dua Etmek Bâbı.....	96
143- Cemreleri Taşladıktan Sonra Güzel Koku Sürünmek, İfâda Tavâfından Önce Tıraş Olmak Bâbı	97
144- Veda tavâfı Bâbı	97
145- Kadının, İfada tavâfı Yapmasının Ardından Âdet Görmesi Bâbı	98
146- Mina'dan Dönüş Günü el-Ebtah'ta İkinci Namazı Kılan Kimse	101
147- El-Muhassab Bölgesinde Konaklamak Bâbı	102
148- Mekke'ye Girmeden Önce Zû-Tuvâ'da, Mekke'den Dönüşte de Medine'ye Girmeden Önce Zul-Huleyfe'deki Bathâ'da Konaklamak ..	103
149- Mekke'den Dönerken Zû-Tuvâ'da Konaklayan Kimse Bâbı	105
150- Hac Günlerinde Ticaret Yapmak ve Câhiliye Panayırlarında Alış-veriş Yapmak Bâbı	105
151- Muhassab'dan Gecenin Sonunda Kalkıp Hareket Etmek Bâbı	106

26- UMRE KİTABI

1- Umrenin Farz Oluşu ve Fazileti Bâbı	109

2- Hacdan Önce Umre Yapan Kimse Bâbı	110
3- Rasûlullah Hayatında Kaç Kere Umre Yaptı?	110
4- Ramazan Ayında Umre Yapmak Bâbı	114
5- Muhassab Gecesinde Ve Diğer Yerlerde Konaklandığı Gecelerde Umre Yapmak Bâbı	114
6- Tenim Bölgesinden Umre Yapmak Bâbı	115
7- Haccı Tamamladıktan Sonra Kurbanı Olmaksızın Umre Yapmak	117
8- Umrenin Sevabı, Çekilen Yorgunluğa Göredir Bâbı	118
9- Umre Yapan Kimse Umre tavâfını Yapsa Sonra Mekke'den Ayrılrsa, Bu Umre tavâfı, Veda tavâfı Yerine Geçer mi? Bâbı	119
10- Kişi Hacda Yapılan İbadetleri Umrede de Yapar	121
11- Umre Yapan Kişi İhramdan Ne Zaman Çıkar?	123
12- Hac, Umre veya Fetihten Dönen Kimse Ne Söyler?	127
13- Gelen Hacıyı Karşılama ve Üç Kişinin Bir Bineğe Binmesi Bâbı	128
14- Yolcunun İkamet Ettiği Yere Gündüz Vakti Gelmesi Bâbı	128
15- Seferden Dönen Kimsenin Ailesinin Yanına Akşam Namazından Gecenin İlk Üçte Birine Kadar Olan Vakitte Gelmesi Bâbı	129
16- Yolcu Sefer Dönüşü Şehrine Yaklaştığında Ailesinin Yanına Gece Vakti Gelmez	129
17- Oturduğu Beldesine Yaklaştığında Devesini Hızlı Süren Kimse Bâbı	129
18- Allah Teâlâ'nın «Evlere kapılarından girin» (Bakara; 189) Âyeti Bâbı ..	130
19- Yolculuk, Azaptan Bir Parçadır	131
20- Yola Çıkan Yolcunun Ailesine Dönmek İçin Acele Etmesi Bâbı	131

27- İHRAMA GİRDİKTEN SONRA

MEN EDİLEN KİŞİ ve AVLANMA CEZASI KİTABI

1- Umreye Niyetlenen Kişi Engellenirse Ne Yapar?	133
2- Hac Yapmaya Engel Olunması Bâbı	136
3- Engellenme Durumunda, Saçı Tıraş Etmeden Önce Kurban Kesmek	136
4- Hac veya Umre Yapması Engellenen Kişinin Kaza Etmesi Gerekli Değildir Diyen Kimse Bâbı	137
5- Allah Azze ve Celle'nin (Bakara; 196) Âyeti Bâbı	139
6- Allah Teâlâ'nın "veya sadaka olarak" Sözü Bâbı	140
7- Fidye Olarak Her Fakire Yarım Sa' Vermek Bâbı	141
8- Âyette Gelen En-Nusuk Koyun'dur Bâbı	141
9- Allah Teâlâ'nın «Hac esnasında kadına yaklaşmak yoktur» (Bakara: 197) Kavli Bâbı	143
10- Allah Azze ve Celle'nin «Hac esnasında itaatsizlik etmek ve kavga etmek yoktur» Kavli Bâbı	143

28- İHRAMLININ AVLANMASININ CEZASI KİTABI

1- Allah Azze ve Celle'nin (Mâide 95-96) Âyetinin Tefsiri Bâbı	145

2- İhramsız Olan Kişi Avlanır ve Bunu İhramlı Olana Hediye Ederse İhramlı Kişi Onu Yiyebilir Bâbı.....	146
3- İhramlı Olmayanın Av Avlaması ve İhramlıların O Av Hayvanının Etinden Yemeleri Helal Olur Bâbı	147
4- İhramlı Olan Kişi Av Hayvanını Öldürme Konusunda Sözle veya Fiille İhramsız Olana Yardım Edemez Bâbı	149
5- İhramlı Olan Kişi, Av Hayvanını Öldürme Konusunda Sözle veya Fiille İhramsız Olana İşaretle Bulunamaz Bâbı.....	150
6- İhramlı Olmayan Bir Kimse, İhramlı Kişiye, Canlı Yaban Eşeği Hediye Ettiğinde Kabul Etmemesi Bâbı	151
7- İhramlının Öldürebileceği Hayvanlar Bâbı	152
8- Harem Bölgesinin Ağacı Kesilmez Bâbı	154
9- Harem Bölgesinin Av Hayvanı Ürkütülmez Bâbı	156
10- Mekke'de Savaş Yapmak Helâl Değildir Bâbı	156
11- İhramlı Kimsenin Hacamat Yaptırması Bâbı	158
12- İhramlının Evlendirilmesi Bâbı	159
13- İhramlı Erkek Ve Kadının Güzel Koku Sürünmesinin Yasaklanması	159
14- İhramlının Yıkanması Bâbı	161
15- Sandalet Bulamayan İhramlının Mest Giymesi Bâbı	162
16- İhrama Girmek İsteyen Kişi İzâr Bulamadığında Şalvar Giysin	163
17- İhtiyaca Binaen İhramlının Silah Kuşanması Bâbı	164
18- Harem Bölgesine Ve Mekke'ye Hac ve Umre Yapmayacak Olanlar İçin İhramsız Girmek Bâbı	164
19- Üzerinde Gömlek Varken Bilmeksizin İhrama Girmek Bâbı	166
20- İhramlı İken Arafat'ta Ölen Kimse Bâbı	167
21- İhramlı İken Ölen Kişiye Yapılacak Muamele Bâbı	168
22- Ölen Kimse Yerine Hac Yapmak, Adağını Yerine Getirmek ve Erkeğin Kadının Yerine Hac Yapması Bâbı.....	169
23- Binek Üzerinde Durmaya Güç Yetiremeyen Kimsenin Yerine Hac Yapmak Bâbı.....	169
24- Kadının Erkeğin Yerine Hac Yapması Bâbı.....	170
25- Çocukların Hac Yapması Bâbı	171
26- Kadınların Hac Yapmaları Bâbı	172
27- Kâbe'ye Yürüyerek Gitmeyi Adayan Kimse Bâbı.....	175

29- MEDİNE'NİN FAZİLETLERİ KİTABI

1- Medine'nin Harem Bölgesi Kılınması Bâbı	177
2- Medine'nin Fazileti ve İnsanların Şerhlerini Dışarıya Atması Bâbı	179
3- Tâbe, Medine'nin İsimlerinden Biridir	180
4- Medine'nin İki Kara Taşlık Tepesi Bâbı	180
5- Medine'den Yüz Çeviren Kimse Bâbı.....	181
6- İman Medine'ye Toplanacak	182

7- Medine Ehline Kötülük Yapmak İsteyen Kimsenin Hükmü Bâbı.....	182
8- Medine'nin Taşlı Büyük Binaları (Kaleleri) Bâbı	183
9- Deccâl Medine'ye Giremez	183
10- Medine, Pis Olanı Dışarı Çıkarır	185
Bâb	187
11- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in, Medine Çevresinin Boş Ve Issız Bırakılmasını Hoş Görmemesi Bâbı	187
12- Bâb	188

30- ORUÇ TUTMAK KİTABI

1- Ramazan Orucunun Farz Oluşu Bâbı	191
2- Oruç Tutmanın Fazileti Bâbı	193
3- Oruç Tutmak Günahlara Keffârettir	194
4- Cennet Kapılarından Bir Kapı Olan Reyyân Kapısı, Sadece Oruç Tutanların Cennete Girmesi İçindir	195
5- Sadece Ramazan mı Yoksa Ramazan Ayı mı Demek Gerekir?	196
6- Ramazan Orucunu, Farziyyetine İnanarak, Sevabını Allah'tan İsteyerek ve İhlasla Niyet Ederek Tutan Kimse Bâbı	197
7- Rasûlullah'ın En Cömert Olduğu Ay Ramazan Ayıdır	198
8- Oruçlu İken Yalan Söylemeyi ve Bu Yalanla Amel Etmeyi Terk Etmeyen Kimse Bâbı	199
9- Oruçlu Bir Kimse, Kendisine Söyüldüğü Zaman "Ben Oruçluyum" Der mi?	199
10- Bekârlıktan Dolayı Sıkıntıya Düşmekten Korkan Birinin Oruç Tutması Bâbı	200
11- Hilâli Gördüğünüzde Oruç Tutun ve Şevval Hilâlini Gördüğünüzde Oruç Tutmayı Bırakın, Hadisi Bâbı	201
12- İki Bayram Ayı Eksik Olmaz Bâbı.....	204
13- Rasûlullah'ın: "Biz, yazma ve hesap bilmeyen, ümmi bir ümmetiz" Hadisi Bâbı	204
14- Bir Kimse, Ramazan Ayından Bir veya İki Gün Önce, Orucunu Ramazan Ayından Sayarak İhtiyaten Oruç Tutamaz Bâbı.....	205
15- Allâhu Teâlâ'nın Bakara; 187 Âyeti Bâbı	205
16- Allâhu Teala'nın Bakara; 187 Âyeti Bâbı	207
17- Rasûlullah'ın "Bilal'in Ezanı Sizin Sahur Yapmanıza Engel Olmasın" Hadisi Bâbı	208
18- Sahur Yemeğinde Acele Etmek Bâbı	209
19- Sahur Yemeğinin Bitimi ile Sabah Namazının Başlangıcı Arasındaki Zaman Ne Kadardır Bâbı.....	209
20- Sahur Yemeğinin Bereketi Bâbı.....	210
21- Gündüzün Vaktinde Oruca Niyet Edilir mi Bâbı	211
22- Oruçlunun Cünüp Olarak Sabahlaması Bâbı	212

23- Oruçlunun Eşiyle Mübaşeretinin Hükmü Bâbı	213
24- Oruçlunun Hanımını Öpmesi Bâbı	214
25- Oruçlunun Yıkanması Bâbı	215
26- Oruçlunun Unutarak Yemesi Veya İçmesi Bâbı.....	217
27- Oruçlunun Yaş ve Kuru Misvak Kullanması Bâbı.....	218
28- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: <i>"Bir Kimse Abdest Aldığında Burnuna Su Çeksin"</i> Hadisi Bâbı	220
29- Ramazan Ayında Oruçlu İken Bilerek ve Kasten Cima Edene Kefaret Gerekir Bâbı	220
30- Ramazanda Oruçlu İken Bilerek ve Kasten Cima Eden Birinin, Kendisine Verilen Sadakayı Kefareti Olarak Kullanması Bâbı.....	222
31- Oruçlu İken Bilerek ve Kasten Cima Eden Kimse Keffâret Olarak Vereceği Yiyeceği Muhtaç Olan Ailesine Yedirebilir mi Bâbı	223
32- Oruçlunun Hacamat Olması ve Kusması Bâbı	224
33- Ramazan Orucu veya Nafile Oruç Tutan Birinin Yolculukta Oruç Tutma veya Tutmama Konusunda Seçme Hakkına Sahip Olduğu	227
34- Ramazanda Bir Kaç Gün Oruç Tuttuktan Sonra Yolculuğa Çıkan Birinin Yolculukta İken Oruç Tutmaması Mübah Olur mu Bâbı	228
35- Bâb	229
36- Rasûlullah'ın Aşırı Sıcaklar Dolayısıyla Bir Şeyin Gölgesine Girenlere: <i>"Seferde Oruç Tutmak İyilikten Değildir"</i> Demesi Bâbı	230
37- Rasûlullah'ın Sahabeleri Yolculukta İken Oruç Tutup Tutmama Konusunda Birbirlerini Kınamazlardı Bâbı.....	230
38- Yolculukta İken İnsanların Görebileceği Şekilde Orucu Bozan Kimse ve Bu Şekilde Kendisine Uyulup Orucu Bozmak Bâbı	231
39- <i>Oruç Tutmaya Gücü Yetmeyenlere Fidyeye Vardır, Âyeti Bâbı</i>	232
40- Ramazan Ayında Tutulamayan Oruç Ne Zaman Kaza Edilir Bâbı	233
41- Kadın Hayızlı İken Orucu Ve Namazı Bırakır Bâbı	234
42- Üzerinde Oruç Borcu ile Ölen Kimse Bâbı	235
43- Oruçlunun İftar Etmesi Ne Zaman Helal Olur Bâbı	237
44- Oruçlu Su veya Başka Ne Var ise Onunla İftar Eder Bâbı	238
45- İftar Açmakta Acele Etmek Bâbı	239
46- Kişi Güneş Battı Zannederek İftar Eder, Sonra da Güneşin Batmadığı Anlaşırsa O Günün Orucu Kaza Eder mi Etmez mi?	240
47- Çocukların Oruç Tutması Bâbı	240
48- Visal Orucu ve Geceleyin Oruç Yoktur Diyen ve Bir Şeyi Kendine Gerekli Kılan ve Bunda Aşırılığa Giden Kimse Bâbı.....	241
49- Visal Orucu Tutmayı Çoğaltan Kişiye, İbret İçin Verilen Ceza Bâbı	243
50- Seher Vaktine Kadar Visal Orucu Tutmanın Cevazı Bâbı	245
51- Nafile Orucunu Bozması İçin Yemin Verdiren Ve Bu Kendisi İçin Daha Uygun Olduğunda Üzerine Kazayı Gerekli Görmeyen Kişi	245
52- Şaban Ayında Tutulan Orucun Mübah Oluşu Bâbı	247

53- Rasûlullah'ın Nafile Orucu Tutması ve Tutmaması Hakkında Zikredilenler Bâbı	248
54- Misafirin Oruç Konusundaki Ev Sahibi Üzerinde Hakkı Bâbı	249
55- Nafile Oruç Konusunda Bedenin Hakkı Bâbı	250
56- Bütün Seneyi Oruçlu Geçirmek Bâbı	251
57- Kişinin Ailesinin Nafile Oruç Konusundaki Hakkı Bâbı	253
58- Bir Gün Oruç Tutup Bir Gün tutmama Bâbı	254
59- Davud Aleyhisselam'ın Orucu Bâbı	255
60- Her Ayın On Üç, On Dört ve On Beşinci Günlerinde Oruç Tutmak	256
61- Bir Topluluğu Nafile Oruca Niyetli İken Ziyaret Edip Kendisine İkram Edildiğinde Onların Yanında Orucunu Bozmayan Kimse	257
62- Her Ayın Sonunda Oruç Tutmanın Fazileti Bâbı	258
63- Cuma Günü Oruç Tutmak Bâbı	259
64- Bir Kimse Herhangi Bir Nafile İbadeti İçin Belirli Günleri Tahsis Edebilir mi?	261
65- Arefe Günü Oruç Tutmanın Hükümü Nedir?	261
66- Ramazan Bayramı Günü Oruç Tutmanın Hükümü Bâbı	262
67- Kurban Bayramı Günü Oruç Tutmanın Hükümü Bâbı	263
68- Teşrik Günlerinde Oruç Tutmak Bâbı	265
69- Aşure Günü Orucunun Hükümü Bâbı	266

31- TERAVİH NAMAZI KİTABI

1- Ramazan Gecelerini Namazla Geçiren Kimsenin Fazileti Bâbı	271

32- KADİR GECEŚİNİN FAZİLETİ KİTABI

1- Kadir Gecesinin Fazileti ve Allah Teâlâ'nın Şu Ayetinin Kavli Bâbı	277
2- Kadir Gecesinin, Ramazan Ayının Son Yedi Gecesinde Aranması	278
3- Kadir Gecesinin, Ramazan Ayının Son On Gününün Tekli Gecelerinde Aranması Bâbı	280
4- Kadir Gecesinin Hangi Gece Olduğunun Bilgisinin, İnsanların Tartışması Sebebiyle Kaldırılması Bâbı	283
5- Ramazan Ayının Son On Gününde Çok Amel Yapmak Bâbı	283

33- İTİKÂF KİTABI

1- Ramazan Son On Gününde ve Bütün Mescidlerde İtikâf Yapmak	285
2- Hayızlı Bir Kadın İtikâftaki Eşinin Saçını Tarayıp Yağlaması Bâbı	287
3- İtikâfta Olan Kişi, Bir Haceti Dışında Evine Giremez Bâbı	287
4- İtikâfta Olan Bir Kimsenin Yıkanması Bâbı	288
5- Gündüz Olmaksızın Sadece Geceleyin İtikâfa Girmek Bâbı	288
6- Kadınların İtikaf Yapmasının Hükümü Bâbı	289
7- Mescitte İtikaf İçin Çadırlar Kurmak Bâbı	290
8- İtikâfta Olan Bir Kimse İhtiyaçları İçin Mescidin Kapısına Kadar	

Çıkabilir mi?	290
9- Rasûlullah'ın İtikâfı ve Ramazan Ayının Yirminci Gününün Sabahında İtikâftan Çıkması Bâbı	291
10- İstihazalı Kadının İtikâf Yapması Bâbı	292
11- Kadının İtikâfta Olan Kocasını Ziyaret Etmesi Bâbı	293
12- Bâb: İtikâfta Olan Kimse Kendisini Söz ve Fiille Savunur Mu?	294
13- İtikâftan Sabahleyin Çıkan Kimse Bâbı	295
14- Şevval Ayında İtikaf Yapmak Bâbı	296
15- İtikafa Girdiğinde Kendisine Oruç Tutmayı Şart Görmeyen Kimse	297
16- Cahiliye Döneminde İtikaf Yapmayı Adak Olarak Adayan, Sonra da Müslüman Olan Kimse Adağını Yerine Getirir mi?	297
17- Ramazanın Ortasındaki On Gün İtikâf Yapmak	298
18- İtikâf Yapmak İsteyen, Ancak Sonradan Bundan Vazgeçip İtikâftan Çıkan Kimsenin Durumunun Beyanı Bâbı	298
19- İtikâfta Olan Kişinin, Başını Yıkamak İçin Evine Uzatması Bâbı	299

34- BÜYÜ' (ALİŞ-VERİŞ) KİTABI

1- Allah Teâlâ'nın (Cuma; 10-11) Âyetinin Beyânı Bâbı	302
2- Helâl de Bellidir, Haram da Bellidir. Bu İkisi Arasında Şüpheli Şeyler Vardır Bâbı	306
3- Şüpheli Şeylerin Tefsiri Bâbı	307
4- Şüpheli Şeylerden Uzak Durmak Bâbı	310
5- Vesveseleri Şüpheli Şeylerden Görmeyen Kimse Bâbı	311
6- Allâh Teâlâ'nın (Cuma: 11) Âyeti Bâbı	312
7- Malı Nereden Kazandığına Aldırmayan Kimse Bâbı	312
8- Ticaret Yapmanın Mubâh Oluşu Bâbı	313
9- Ticaret İçin Yolculuğa Çıkmak Bâbı	314
10- Ticaret İçin Denize Açılmanın Mubâh Oluşu Bâbı	315
11- Yüce Allah'ın (Cuma: 11) Âyeti Bâbı	316
12- Yüce Allah'ın (Bakara: 267) Âyeti Bâbı	317
13- Rızkının Artmasını İsteyen Kimse Bâbı	318
14- Rasûlullah'ın Veresiye Olarak Satın Alması Bâbı	319
15- Kişinin Çalışarak Kendi Eliyle Kazanmasının Fazileti Bâbı	320
16- Alış-verişte Kolaylık Sağlamak ve Müsamahalı Olmak Bâbı	322
17- Borcu Olan Zengine Mühlet Veren Kimsenin Fazileti Bâbı	323
18- Fakir Olan Borçluya Mühlet Tanıyan Kimse Bâbı	324
19- Satıcı İle Alıcı, Malın Ayıbı Gizlemedikleri ve Birbirlerine Doğru Öğüt Verdikleri Zaman Alış-verişleri Kendilerine Bereketli Kılınır	324
20- Farklı Çeşitlerdeki Hurmanın Alış-verişi Bâbı	326
21- Kasap ve Et Satıcıları Hakkında Söylenenler Bâbı	326
22- Alışverişte Bir Malın Ayıbını Gizleme ve Yalan Söylemek Bereketi Yok Eder Bâbı	327

23- Allah Teâlâ'nın: (Âli İmrân: 130) Âyeti Bâbı	328
24- Faiz Yiyen, Ona Şahitlik Eden ve Onu Yazan Kimselerin Hükümleri	328
25- Faiz Yediren Kimsenin Hükümünün Beyânı Bâbı.....	330
26- Allah Teâlâ'nın: (Bakara: 276) Âyeti Bâbı	331
27- Alış-verişte Yemin Etmenin Kerih Görülmesi Bâbı.....	332
28- Kuyumculuk Hakkında Söylenenler Bâbı	332
29- Kuyumculuk ve Demircilik Hakkında Zikredilenler Bâbı	334
30- Terzilik Hakkında Zikredilenler Bâbı	335
31- Dokumacılık Hakkında Zikredilenler Bâbı	336
32- Marangozluk Hakkında Zikredilenler Bâbı	337
33- İmamın İhtiyacı Olan Şeyleri Kendisinin Satın Alması Bâbı	338
34- Binek Hayvanları ve Merkepler Satın Alma Bâbı	339
35- Câhiliye Dönemindeki Çarşıların, İslâm Geldikten Sonra da İnsanların Bu Çarşılarda Alış-veriş Yapmalarının Cevâzı Bâbı	342
36- Hastalıklı-Uyuz Develerin Alınması Bâbı	342
37- Fitne Dönemlerinde Silah Satımı Yasaklanır mı Yasaklanmaz mı	343
38- Güzel Koku Satmak Bâbı.....	344
39- Hacamat Yapan Kimse Hakkında Zikredilenler Bâbı	345
40- Erkekler ve Kadınların Giymesi Mekruh Olan Şeylerin Ticaretini Yapmak Bâbı	345
41- Mal Sahibi Malına Fiyat Belirleme Konusunda Başkalarından Daha Çok Hak Sahibidir Bâbı	347
42- Muhayyerlik Ne Kadar Sürer?	348
43- Muhayyerlik İçin Bir Süre Belirlenmediğinde Satım Akdi Geçerli Olur mu?	348
44- Alıcı Ve Satıcı Birbirinden Ayrılmadığı Sürece, Alış-Verişi Tamamlama veya Feshi Konusunda Seçme Hakkına Sahiptirler	349
45- Satıcı ve Müşteriden Biri, Satıştan Sonra Arkadaşını Muhayyer Kıldığı Zaman, Ayrılmalarından Önce de Olsa Satışın Gerçekleştiği	350
46- Satıcı Muhayyer Olduğunda Satış Câiz Olur mu?.....	351
47- Bâb	352
48- Alış-verişte Hilenin Mekruh Olması Bâbı	354
49- Ticaret Yapılan Çarşılar Hakkında Zikredilenler Bâbı.....	354
50- Çarşı ve Pazarlarda Mala Satmak İçin Bağırıp Çağırmanın Keraheti	358
51- Ölçmek Vazifesi Satıcı ve Vericiye Âittir Bâbı	360
52- Anlaşmalarda Ölçmenin Müstehâb Oluşu Bâbı.....	362
53- Rasûlullah'ın Sâ' ve Müd Ölçeklerinin Bereketi Babı	363
54- Yiyeceğin Satılması ve Bir Malın Tekelini Ele Geçirmek (İhtikâr) Hakkında Zikredilen Hadisler Bâbı	364
55- Yiyecek Maddesinin Tamamen Teslim Alınmadan Önce Satılması ve Yanında Olmayan Bir Şeyin Satılması Bâbı.....	366
56- Bir Kimse, Bir Yiyecek Maddesini Ölçüp Tartmadan Satın Aldığında,	

O Malı Kendi Yerine Götürmedikçe Satamayacağı Bâbı	367
57- Bir Kimse, Satın Aldığında Bir Malı Satıcının Yanında Bıraksa veya Teslim Alınmadan Önce Hayvan Ölse Bunun Hükümü Ne Olur?	368
58- Bir Kimse Müslüman Kardeşinin Alış-verişi Üzerine Alış-veriş Etmez; Onun Pazarlığı Üzerine de Pazarlığa Girişmez Bâbı	369
59- Açık Artırma ile Yapılan Satış Bâbı	370
60- Neceş ve Neceşli Satış Caiz Olmaz Diyen Kimse Bâbı	371
61- Ğarar Alış-verişi ve Gebe Devenin Dişi Doğacak Yavrusunun Gebeliğini Satmak Bâbı	372
62- Mulânese Yolu İle Alış-veriş Bâbı	373
63- Munâbeze Yolu ile Yapılan Alış-veriş Bâbı	374
64- Satıcının Deve, Sığır, Davar ve Sütü Memesinde Toplanabilecek Her Hayvanın Sütünü Memesinde Biriktirmekten Yasaklanması	375
65- Sütü Memesinde Toplanmış Hayvanı Satın Alan Dilerse O Hayvanı Geri Verir ve Onu Sağmaktan Dolayı Bir Sâ' Hurma Verir Bâbı	377
66- Zina Eden Kölenin Satışı Bâbı	377
67- Kadınlarla Yapılan Alışveriş Bâbı	379
68- Şehirli Ücretsiz Olarak Köylünün Malını Onun Adına Satabilir mi? Ona Yardımcı Olur veya İrşad Edip Nasihat Eder mi?	380
69- Şehirlinin Köylünün Malını Köylü Adına Ücretle Satmasını Hoş Görmeyen Kimse Bâbı	381
70- Hiçbir Şehirli, Bir Köylüye Ait Malı Simsarlıkla Satamaz Bâbı	382
71- Mal Getiren Kafiye Şehir Dışında Karşılıyıp Fiyatının Bilinmeden Satın Alınmasının Yasaklanması ve Bu Satışınatıl Olduğu Bâbı	383
72- Mal Getirenleri Karşılamanın Caiz Olacağı Yerin Başlangıç ve Bitiş Noktası Bâbı	384
73- Bir Kimse, Alış-veriş Akdinde Bir Takım Şartlar Koyarsa, Bu, Alış-verişi Bozar mı Bozmaz mı?	385
74- Hurmayı Hurma İle Satmak Bâbı	387
75- Kuru Üzümlü Kuru Üzümlü, Yiyecek Maddesini Aynı Cins Yiyecek Maddesiyle Satmanın Hükümü Bâbı	388
76- Arpayı Arpa ile Satmanın Hükümü Bâbı	389
77- Altını Altınla Satmanın Hükümü Bâbı	390
78- Gümüşü Gümüş ile Satmanın Hükümü Bâbı	391
79- Dînârın Dînâr ile Vadeli Olarak Satışı Bâbı	392
80- Gümüşü Gümüş ile Vadeli Olarak Satmak Bâbı	393
81- Altını Gümüşle Peşin Olarak Satmak Bâbı	393
82- Kuru Hurmayı Yaş Hurma İle; Kuru Üzümlü Yaş Üzümlü Satmak Olan Muzâbene Satışı ve Arâyâ Satışı Bâbı	394
83- Yaş Hurmaların Altın Ve Gümüş Karşılığında Satılması Bâbı	396
84- Ariyyelerin Tefsiri Bâbı	398
85- Yaş Meyvelerin, Olgunlaşmadan Önce Satılmalarının Hükümü Bâbı	400

86- Hurma Ağacının Meyvesinin Tamamen Olgunlaşmasından Önce Satılmasının Hükümü Bâbı	402
87- Bir Kimse, Tamamen Olgunlaşmadan Önce Meyveleri Sattığında, Sonradan O Meyvelere Bir Âfet İsalet Ederse, Zarar Satıcıya Âittir	402
88- Bedeli Bir Müddet Sonra Ödenmek Üzere Yiyecek Maddesi Satın Almak Bâbı	403
89- Bir Kimse Kendi Hurmasını, Ondan Daha İyi Bir Hurma Çeşidine Satmak İsterse Faize Bulaşmamak İçin Ne Yapar?	404
90- Erkek Hurma Aşısı Yapılmış Hurma Ağacı Satan Veya Ekilmiş Bir Tarla Satan veya İcâr ile Alan Kimse Bâbı	405
91- Tarladaki Biçilmemiş Ekinin Safî Hububatla Ölçekli Surette Satılmasının Hükümü Bâbı	406
92- Hurma Ağacının Mahsulünü, Ağacın Kökü ile Satmanın Hükümü	406
93- Muhâdara Satışı, Yâni Meyve ve Tahılları Tamamen Olgunlaşmadan Önce Satmak Bâbı	407
94- Hurma Ağacının Özünün Satılması ve Yenilmesi Bâbı	408
95- Şehir Halkının Alış-veriş, İcâr, Ölçü, Tartı Gibi Hukukî İşlerini Meşhur Olan Örfleri, Âdetleri Üzere Gerçekleştiren Kimse Bâbı	409
96- Ortağın Kendi Ortağından Alış-veriş Yapması Bâbı	411
97- Arâzî, Evler ve Malların Taksim Edilmemiş Şuf'ali Mallar Olarak Satışı Bâbı	411
98- Bir Kimse Başka Biri İçin, Onun İzni Olmadan Bir Şey Satın Alır, O Şahıs da Buna Razı Olursa Bu Caiz Olur mu?	412
99- Müşriklerle Ve Harb Ehli Olanlarla Alış-veriş Yapmak Bâbı	414
100- Müslümanın Harbî Olan Kimseden Köle Satın Alması, Harbînin Hediyesi Ve Âzâd Etmesi Bâbı	415
101- Tabaklanmalarından Önce Ölü Hayvan Derilerinin Satmanın Doğru Olup Olmadığı Bâbı	419
102- Domuzu Yemenin Haram Kılındığı Gibi, Onun Öldürülmesi de Meşru Kılınmış mıdır Bâbı	420
103- Murdar Olarak Ölmüş Hayvanın İç Yağı Eritilmez; Ondan Çıkarılan Yağ Satılmaz	421
104- Canlı Olmayan Şeylere Ait Resimlerin Satılması ve Bu Konudaki Mekruhlar Bâbı	422
105- Alkollü İçecek Ticâretinin Haram Kılınması Bâbı	423
106- Hür Bir İnsanı Bilerek ve kasten Köle Diye Satan Kimsenin Günahı Bâbı	423
107- Rasûlullah'ın Yahudileri Medine'den Kovduğu Zaman Onlara Arazilerini Satmalarını Emretmesi Bâbı	425
108- Köleyi Köle ile, Hayvanı Hayvan ile Veresiye Olarak Satmanın Hükümü Bâbı	425
109- Köle Satışı Bâbı	426

110- Mudebber (Hürriyete Kavuşması Efendisinin Ölümüne Bağlanmış Olan) Kölenin Satılması Bâbı	427
111- Bir Kimse, Satın Aldığı Cariyeyi, Rahmini Temizlemesini Talep Etmeden Önce Cariye ile Yolculuğa çıkar mı?	429
112- Ölü Hayvanın ve Putların Satılmasının Harâm Oluşu Bâbı	430
113- Köpek Bedelinin Hükümü Bâbı	431

35- KİTÂBUS-SELEM (Selem Akdi Kitabı)

1- Bilinen Ölçekte Selem Bâbı	433
2- Tartılacak Şeylerde Bilinen Bir Tartıda Yapılan Selem Bâbı	434
3- Satılan Malın Aslı Yanında Bulunmayan Kimseye Yapılan Selem Akdinin Hükümü Bâbı	435
4- Hurma Ağacının Meyvesi Hususundaki Selem Bâbı	437
5- Selem Akdinde Kefilin Hükümü Bâbı	439
6- Selem Akdinde Rehin Vermek Bâbı	439
7- Bilinen Bir Müddete Kadar Yapılan Selem Bâbı	439
8- Dişi Devenin Doğurmasına Kadar Yapılan Selem Bâbı	441

36- KİTABUŞ-ŞUF'A (Şuf'a Kitabı)

1- Şuf'a Hakkı Taksim Olunmamış Maldadır. Sınırlar Konduğunda Şuf'a Yoktur Bâbı	443
2- Şuf'a Hakkı Sahibi Olan Ortağına Şuf'ayı Arzetmesi Halinde Bu Şuf'ayı İptal Eder mi Etmez mi Bâbı	444
3- Hangi Komşuluk Daha Yakındır?	445

37- KİTÂBUL-İCÂRE (Kiralama Kitabı)

1- Ücretle Tutulan İşçinin Salih Bir Kimse Olması Bâbı	447
2- Karârî, Karşılığında Koyun Gütmek Bâbı	448
3- Zaruret Halinde veya Müslüman Bir Kimse Bulunmadığı Zaman Müşriklerin Ücret Karşılığında Tutulması Bâbı	449
4- Bir Kimse Daha Sonra Bir İş Yapması İçin Bir Kimseyi Ücretle Tutsa, Bu Caiz Olur ve O Zaman Geldiğinde Ücretle Tutan ve Tutulan, Yapmış Oldukları Şartları Üzerinde Olurlar Bâbı	450
5- Savaşta İken Ücretli Kişi Tutmanın Hükümü Bâbı	451
6- Ücret Karşılığında Birini Tutan, Hizmet Müddetini Açıklayıp da Yapacağı İş Açıklamayan Kimse Bâbı	452
7- Yıkılmak Üzere Olan Bir Duvarı Doğrultmak Üzere İşçi Tutmak Câizdir Bâbı	452
8- Gündüzün Yarısına Kadar Ücret Akdi Bâbı	453
9- İkinci Namazına Kadar Ücret Akdi Yapmak Bâbı	454
10- Ücretle Tutulan Kimsenin Ücretini Vermeyen Kimsenin Günâhı	455
11- İkindiden Geceye Kadar Ücret Akdi Yapmak Bâbı	456

12- Ücret Karşılığında Birini Tutup, İş Bitiminde İşçinin Hak Ettiği Ücretini Almadan Gitmesi Bâbı.....	457
13- Sırtı Üzerinde Odun Taşımak Sonra Da Ondan Kazandığını Sadaka Yapan Kimse Ve Hammâl Ücreti Bâbı	460
14- Simsarlık Ücreti Bâbı.....	460
15- Müslüman Bir Kimse Harb Arazisinde Ücretle Bir Müşrike İş Yapabilir mi?	461
16- Arap Kabilelerinden Bir Gruba Fatiha Suresi ile Rukye Yapma Karşılığında Ücret Almak Bâbı	462
17- Kölenin Ödeyeceği Vergi ile Kadın Kölelerin Vergilerini İyi Gözetleme Bâbı	465
18- Hacamat Tedâvîsi Yapanın Ücreti Bâbı	465
19- Kölenin Sahibine Onun Ödeyeceği Vergisini Hafifletmesini Söyleyen Kimse Bâbı.....	466
20- Zina Eden Kadının ve Cariyelerin Kazancı Bâbı	467
21- Hayvanı Dölletme Ücreti Bâbı.....	468
22- İcâr Yoluyla Kiralayan veya Kiraya Verenden Biri Öldüğünde Bu Akdîn Feshedilip Edilmeyeceği Bâbı.....	468

38- KİTÂBUL-HAVÂLÂT (Havaleler Kitabı)

1- Havale ve Havale Yapan Bu Havalesinden Döner mi Dönmez mi	471
2- Bir Zengine Havale Edildiği Zaman Alacaklının Reddetme Hakkı Yoktur Bâbı	472
3- Ölünün Borcunu Başkasına Havale Etmesinin Caiz Olması Bâbı	473

39- KİTÂBUL-KEFÂLE (Kefâlet Kitabı)

1- Ödünç Vermekte, Borçlarda, Bedenlerle Ve Mallarla Kefalet Bâbı	475
2- Allah Teâlâ'nın: (Nisa: 33) Kavli Bâbı	480
3- Ölünün Borcuna Kefil Olan Kimseye O Kefaletten Dönmesi Caiz Olmaz Bâbı.....	482
4- Rasûlullah Zamanında Ebu Bekir'e Emân Verilmesi ve Ebu Bekir'in Akdi Bâbı	484
5- Borç Alıp Vermenin Hükmü Bâbı	488

40- KİTÂBUL-VEKÂLET (Vekâlet Kitabı)

1- Ortağın Ortağa Taksimde ve Diğer İşlerde Vekâleti Bâbı	489
2- Müslümanın Dârul-Harb'de Bulunan veya Dârul-İslâm'da Kendisine Emân Verilmekle Olan Bir Harbî'ye Vekâlet Vermesi	490
3- Sarraflıkta Ve Tartılacak Şeylerde Vekâlet Bâbı	492
4- Çoban veya Vekil, Ölmek Üzere Olan Bir Koyun Gördüğü Zaman Onu Keser, Vekilin Fesadından Korktuğu Mal İçin Önlem Alması	493
5- Şahidin ve Orada Olmayanın Vekâletinin Câiz Olması Bâbı	494

6- Borçların Ödenmesi Hususunda Vekâlet Bâbı.....	495
7- Bir Kimse Bir Kavmin Vekiline veya Şefaathçisine Bir şey Hibe Ettiğinde Bu Hibe Caizdir Bâbı.....	496
8- Bir Adam Miktar Belirtmeden Bir şey Vermesi İçin Vekil Tayin Etse, Vekil Bu Şahsa İnsanların Örf Edindiği Şey Üzere Verirse Caizdir	498
9- Kadının Nikâh Akdi Hususunda İmâma Vekâlet Vermesi Bâbı	500
10- Vekil Maldan Bir Miktar Şeyi Terk Ettiği Zaman Müvekkil Vekilin Bu Hareketine İcazet Verdiği Takdirde Bu İş Caiz Olur Bâbı.....	501
11- Vekil, Bir Şeyi Fesâthı Bir Alış-verişle Sattığı Zaman Vekilin Bu Alış-verişi Geçerli Değildir Bâbı.....	504
12- Vakıf Hususunda Vekâlet, Vekilin Nakafası, Vekilin Vakıf Malından Yedirmesi, Kendisinin de Bilinen Ölçüler Dahilinde Yemesi Bâbı.....	504
13- Dîni Cezaları Yerine Getirmekte Vekâlet Bâbı	505
14- Kâbe'ye Hediye Gönderilen Kurbanlık Hayvanların Kesilmesi ve Bunların İşlerinin Araştırılıp Gözetilmesi Hususlarında Vekâlet	506
15- Bir Adam Vekiline: Bunu Allah'ın Sana Gösterdiği Yere Koy Dediğinde, Vekilin: Dediğini İştittim, Demesi Câiz Olur.....	507
16- Emniyetli Kimseye Hazinecilik ve Benzeri İşlerde Vekâlet Verme	508

41- KİTÂBUL-MUZÂRA'A

(Ekincilik yapmanın hükümleri kitabı)

1- Yendiği Zaman Ekin Ekmenin ve Ağaç Dikmenin Fazileti Bâbı	509
2- Ziraat Âletiyle Meşgul Olmanın Akıbetlerinden Sakınmak Veya Ziraatta Emrolunan Sınırın Aşılması Hususunda Sakınılacak Şeyler	510
3- Zirâat İçin Köpek Edinilmesi Bâbı	511
4- Çiftçilik İçin Öküz Kullanmak Bâbı	512
5- Mal Sahibi Başka Bir Kimseye: "Şu bağın ziraatını yap ve mahsûlünde benimle ortak ol," Dediği Zaman Bu Ortaklık Akdi Caiz Olur Bâbı	513
6- Bir İhtiyaca ve Maslahata Binaen Ağaç ve Hurma Ağacını Kesmenin Hükümü Bâbı	514
7- Bâb	515
8- Mahsûlün Yarısı Gibi Belli Bir Miktarı Üzerine Ekincilik Yapmanın Hükümü Bâbı	515
9- Arazî Sahibi Ekincilik Akdinde Belli Seneler Şart Kılmadığı Zaman Ne Olur?.....	518
10- Bâb	518
11- Yahudilerle Ekincilik Akdi Yapmak Bâbı	519
12- Ekincilik Akdinde Mekruh Olan Şartlar Bâbı	519
13- Bir Kimse, İzni Olmaksızın Bir Topluluğun Malıyla Ziraat Yaptığı Zaman Bu Ziraat Kime Ait Olur?	520
14- Rasûlullah'ın Ashabının Vakıfları, Harâc Arazisi, Ashabın Zimmet Ehli İle Ekincilik Akdi ve Çalışma Akdi Yapma Hükümlerini Bâbı.....	522

15- Ölü Bir Arazîyi Diriltten Kimse Bâbı	523
16- Bâb	524
17- Arazî Sahibi Ekinciye Belli Bir Müddet Zikretmediği Zaman, Mal Sahibi Ve Ekinci, Rızalaştıkları Şart Üzerinde Olurlar Bâbı	525
18- Sahabelerinden Bazılarının Bazılarına Ziraat ve Meyve Hususunda Ücretsiz ve Karşılıksız Ortak Olmaları ve Yardımlaşmaları	527
19- Araziyi Altın ve Gümüş Para Karşılığında Kiraya Vermek Bâbı	531
20- Bâb	532
21- Bitki ve Ağaç Dikip Yetiştirmek Hakkında Gelen Hadîsler Bâbı	533

42- KITABU'L-MUSAKAAT

(Meyve ağaçlarının bakımı üzere yapılan ortaklık akdi kitabı)

Suyun Paylaşımı Hakkındaki Hüküm Bâbı	537
1- İçmeyi ve Taksim Edilmiş Olsun veya Taksim Edilmemiş Olsun Suyun Sadakasını, Hibesini, Vasiyet Edilmesini Caiz Gören Kimse	538
2- İhtiyaçtan Fazla Su, İhtiyacı Olana Yasaklanmaz" Kavlinden Dolayı "Su Sahibi Suyu Kullanmaya Herkesten Fazla Hak Sahibidir"	540
3- Bir Kimse Kendi Mülkünde Bir Kuyu Kazarsa O Kuyuda Meydana Gelen Zararı Ödemez Bâbı	541
4- Kuyu Hakkında Husûmet ve Bu Konudaki Hüküm ve Kazanın Beyanı Bâbı	541
5- İhtiyacından Fazla Suyu Sahip Olup da Bu Sudan Yolcuların Kullanmasını Yasaklayan Kimsenin Günahı Bâbı	542
6- Su Yollarını Kapatmak Bâbı	543
7- Nehrın Akışına Göre Yüksek Tarafı Bulunanın Aşağı Tarafı Takinden Önce Suyu Alıp Kullanmasının Hükümü Bâbı	545
8- Nehrın Akışına Göre Yüksek Tarafı Bulunanın Tarlasını Aşık Kemiği Yüksekliğine Kadar Sulaması Bâbı	546
9- Suyu Muhtaç Olan Her Şeyi Sulamanın Fazileti Bâbı	547
10- Havuz veya Kırba Sahibinin Kendi Suyuna Herkesten Daha Hak Sahibi Olduğu Görüşünde Olan Kimse Bâbı	550
11- Korumak Yalnız Allah'a ve Rasûlullah'a Hastır Bâbı	553
12- İnsanların Nehirlerden, Akarsulardan Su Alıp İçmeleri ve Hayvanlarını Sulamaları Bâbı	554
13- Odun, Yaş ve Kuru Ot Toplayıp Satmak Bâbı	556
İÇİNDEKİLER	559

